

Justerat onsdagen den 8 december 2004.

Conny Andersson

Annika Sandström

Tore Lidbom

§ 315
Inledning

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Upprop förrättades varvid närvaro och frånvaro på grund av anmälda förhinder antecknades i enlighet med bilagda uppslagslistor, bilagorna A och B.

Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

I ordningsfråga yttrade sig Lena-Maj Anding.

Anf. 1

§ 316
Kungörelse och annonsering

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde utsändes den 11 november 2004 till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt länsstyrelsen. Kungörelsen anslogs samma dag på landstingets anslagstavla.

Föredragningslistan infördes den 15 och 16 november 2004 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslistan anslogs den 19 november 2004 på landstingets anslagstavla och utsändes samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet utlysts i laga ordning.

§ 317
Justering

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag att p g a Inger Linges frånvaro utse Annika Sandström till förste vice ordförande under budgetsammanträdet.

Att jämte ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet ska justeras senast onsdagen den 8 december 2004.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag att växeltjänstgöring fick ske under behandlingen av § 321.

§ 318

Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t o m den 31 oktober 2006 till ny ersättare i valkrets SO efter Åsa Westlund (s) utse Natalie Sial (s) och till ny ersättare i valkrets NO efter Dick Dernhagen (mp) utse Dan Westin (mp)
LS 0406-1301, 0409-1664

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

§ 319

Revisorernas höstrapport till landstingsfullmäktige 2004
LS 0411-2033

Anf. 2-4

I ärendet yttrade sig landstingsråden Ingela Nylund Watz, Chris Heister och Stig Nyman.

Efter förslag från ordföranden lades anmälan till handlingarna.

§ 320

Delårsbokslut 2004 för Stockholms läns landsting och bolag (förslag 101)
LS 0406-1151

Anf. 5-15

I ärendet yttrade sig landstingsråden Ingela Nylund Watz, Chris Heister, Stig Nyman, Birgitta Rydberg och Christer G Wennerholm.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till m-, fp- och kd-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fastställa delårsbokslut för Stockholms läns landsting och bolag för perioden 1 januari – 31 augusti 2004

att ej ianspråktaga medel i den i 2003 års bokslut beslutade avsättningen om 274 100 000 kronor avseende strukturarbetet inom sjukvården upplöses 2004

att en ny avsättning skall göras för omställningsåtgärder som avgångsvederlag/utbildning, uppsägning samt omställningslön till ett maximerat belopp av 274 100 000 kronor.

RESERVATION

M-, fp- och kd-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för den gemensamma reservationen i landstingsstyrelsen.

§ 321

Budget för Stockholms läns landsting för 2005 och plan för åren 2006-2007 samt investeringsplan 2005-2009 (förslag 102)

LS 0404-0822

Ordföranden föreslog att ärendet skulle behandlas enligt följande

- A Överläggning om ärendet i dess helhet.
- (1) SL-koncernen
  - (2) Färdtjänstnämnden
  - (3) WÅAB
  - (4) Regionplane- och trafiknämnden
  - (5) Kulturnämnden
  - (6) Revisorskollegiet
  - (7) Hälso- och sjukvård (inkl tandvård)
  - (8) Patientnämnden
  - (9) Landstingsstyrelsen/Finansiering (inkl ägar-, investerings-, miljö- och personalfrågor)
  - (10) Övriga punkter i hemställan
- B Beslut beträffande budgeten och flerårsberäkningar.

Efter förslag från ordförande beslutade fullmäktige att beslut rörande punkter 1) - 10) ovan skall fattas i anslutning till punkten B.

Landstingsfullmäktige godkände den av ordföranden föreslagna behandlingsordningen.

Överläggning beträffande budgeten i dess helhet. Anf. 16-62

Vid överläggningen yttrade sig landstingsråden Ingela Nylund Watz, Chris Heister, Birgitta Rydberg, Birgitta Sevefjord, Stig Nyman, Bengt Cedrenius och Dag Larsson, Anders Gustáv, landstingsrådet Maria Wallhager, Måns Almqvist, Lena-Maj Anding, Anders Lönnberg, Andres Käärik samt Åke Askensten.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till m-ledamöternas förslag
- 3) bifall till fp-ledamöternas förslag
- 4) bifall till kd-ledamöternas förslag

SL-koncernen

Anf. 63-100

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Anna Berger Kettner, Hans-Erik Malmros, landstingsrådet Maria Wallhager, Kerstin Pettersson, Michael Stjernström, Gertrud Brorsson, Adnan Can, Charlotte Broberg, John Glas, Jan Strömdahl, Sten Erson-Wester, Åke Askensten, Lennart Kalderén, Kent-Rune Sjöholm, Staffan Holmberg, Christina Lyngå, Anna Manhag, Barbro Svanström, Nanna Wikholm samt Urban Ryadal.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 1
- 2) bifall till s-, v- och mp-ledamöternas tilläggsförslag som framgår av bilaga 1
- 3) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 1
- 4) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 1
- 5) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 1

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 1.

Färdtjänstnämnden

Anf. 101-110

I ärendet yttrade sig Johan Sjölander, Boris von Uexküll, Birgitta Bexelius, Pelle Börjesson, Magnus Agestav, Gertrud Brorsson, Wolfgang Ramstedt samt Lena-Maj Anding.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 2
- 2) bifall till s-, v- och mp-ledamöternas tilläggsförslag som framgår av bilaga 2
- 3) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 2
- 4) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 2

- 5) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 2

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 2.

WÅAB

Anf. 111-118

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Anna Berger Kettner, Jan Olov Sundström, Lennart Rohdin, Jan Strömdahl samt Camilla Strandman.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 3
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 3
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 3
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 3

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 3.

Regionplane- och trafiknämnden

Anf. 119-134

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Dag Larsson, Anders Guståv, landstingsrådet Maria Wallhager, Jan Strömdahl, landstingsrådet Stig Nyman, Camilla Strandman, Håkan Jonsson, Bo Lagerquist, Sten Erson-Wester, landstingsrådet Bengt Cedrenius, Staffan Holmberg, Christina Berlin samt Shadi Larsson.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 4
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 4
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 4
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 4

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 4.

Kulturnämnden

Anf. 135-154

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Marianne Watz, Karin Ekdahl Wästberg, Jan Wattsgård, Sonia Lunnergård, Lena-Maj Anding, Ulla Parkdal, Torbjörn Rosdahl, Andres Käärrik, Lotten von Hofsten samt Gizela Sladic.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 5
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 5
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 5
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 5

De ställda yrkandena om ändringar behandlades på sätt som anges i bilaga 5.

Revisorskollegiet

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 6
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 6
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 6
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 6

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 6.

Sammanträdet avslutades kl 20.00 för att återupptas nästa dag kl 09.30.

Upprop förrättades den 24 november 2004 varvid närvaro och frånvaro antecknades i enlighet med bilagda uppropslista B. Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

Hälso- och sjukvård (inkl tandvård)

Anf. 155-260

I ärendet yttrade sig landstingsråden Inger Ros, Christer G Wennerholm, Birgitta Rydberg, Birgitta Sevefjord, Pia Lidwall, Lena-Maj Anding, Anders Lönnberg, Filippa Reinfeldt, Olov Lindquist, Gunilla Roxby-Cromvall, Monica Karlsson, Esabelle Reshdouni, Mikael Sundesten, Gunilla Helmerson, Lennart Rohdin, Shadi Larsson, Margareta Randwall, Kristina Söderlund, Marie Ljungberg Schött, landstingsrådet Stig Nyman, Boris von Uexküll, Rune Wikström, Juan Carlos Cebrian, Lars Joakim Lundquist, Cecilia Carpelan, Håkan Jörnehed, Inga-Britt Backlund, Eivor Karlsson, Janet Mackegård, Margareta Cederfelt, Peter Andersson, Staffan Anderberg, Christina Heglert, Marie-Louise Sellin, Jan Stefansson, Kemo Ceesay, Bojan Ticic, Gunilla Thorsson, Olof Pontusson samt Lena Huss.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 7
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 7
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 7
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 7

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 7.

Patientnämnden

Anf. 261-265

I ärendet yttrade sig Christina Tallberg, Elisabeth Dingertz samt landstingsrådet Stig Nyman.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 8
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 8
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 8
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 8

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 8.

Landstingsstyrelsen/Finansiering (inkl ägar-, investerings-, miljö- och personalfrågor)

Anf. 266-300

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Lars Dahlberg, Lars Åstrand, Margaretha Herthelius, Håkan Jörnehed, landstingsråden Stig Nyman, Birgitta Rydberg och Bengt Cedrenius, Lars Joakim Lundquist, Andres Käärik, Måns Almqvist, landstingsrådet Chris Heister, Anders Lönnberg samt landstingsrådet Ingela Nylund Watz.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag på sätt som framgår av bilaga 9
- 2) bifall till förslag av m-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 9
- 3) bifall till förslag av fp-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 9
- 4) bifall till förslag av kd-ledamöterna på sätt som framgår av bilaga 9

De ställda yrkandena behandlades på sätt som anges i bilaga 9.

Ordföranden konstaterade härefter att under överläggningarna framställda yrkanden beträffande förslaget till budget för 2005 och flerårsberäkningar för åren 2006-2007 för Stockholms läns landsting och landstingsägda företag behandlats, varvid fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag jämte framlagda tilläggsyrkanden från s-, v- och mp-ledamöterna.

Reservationer anfördes av m-ledamöterna, fp-ledamöterna och kd-ledamöterna till förmån för respektive partigrupps säryrkanden och övriga under överläggningen ställda yrkanden i de fall yrkandena inte bifallits av landstingsfullmäktige.

Fullmäktige hade sammanfattningsvis beslutat

att fastställa resultatbudget, balansbudget och finansieringsbudget för år 2005 och planer för åren 2006-2007 enligt bilaga till landstingsstyrelsens förslag

att fastställa investeringsbudgeten för år 2005 samt plan för åren 2006-2009 enligt bilaga till landstingsstyrelsens förslag

att fastställa landstingsskatten för år 2005 till 12,27 kronor per skattekrona

att fastställa Stockholms läns landstings driftsbudget för år 2005 enligt landstingsstyrelsens förslag till landstingsbidrag/tillskott och resultat- och avkastningskrav för respektive nämnd/styrelse och bolag

att fastställa taxor och avgifter för år 2005 enligt vad som föreslås i bilaga till landstingsstyrelsens förslag

att uppdra till landstingsstyrelsen att utarbeta en landstingsövergripande jämställdhetspolicy

att jämställdhetsarbetet skall redovisas i samtliga landstingskoncernens årsredovisningar

att uppdra åt styrelsen för Waxholms Ångfartygs AB att Behandlas under WÅAB höja taxan för kontantbiljett i hamntrafik med fem kronor från årsskiftet

att åberopa storleken på underskottet samt redan beslutade åtgärder för att uppnå ekonomisk balans som synnerliga skäl för att avstå från att helt reglera 2003 års underskott

att uppdra åt landstingsstyrelsen att i samband med budgetdirektiven för år 2006 ta fram förslag på finansiella mål för Stockholms läns landsting, i linje med propositionen God ekonomisk hushållning

att uppdra åt färdtjänstnämnden att under år 2005 kvantifiera sitt bidrag till minskning av fossila koldioxidutsläpp

att uppdra åt Waxholms Ångfartygs AB att minska sina utsläpp av svavel och fossil koldioxid

att uppdra åt Locum AB att utreda den samlade förekomsten av mark- och byggnadsföreningar i fastighetsbeståndet

att uppdra åt Locum AB att, om tekniska förutsättningar föreligger, i samverkan med vårdgivarna identifiera de sjukhusutsläpp där ytterligare reningsutrustning för lustgas bör installeras samt att påbörja dessa installationer

att uppdra åt landstingsstyrelsen och vårdproducenterna att analysera och beskriva konsekvenser för IT-verksamheterna med avseende på den nya tekniska plattformen för sammanhållen gemensam vårdinformation (GVD)

att kulturnämnden skall sträva efter att kvinnor och män och flickor och pojkar får del av bidrag på ett rättvist och jämställt sätt

att begränsningen av verksamheten vid Karolinska Universitetssjukhusets akut-mottagning i Solna skall genomföras enligt vad som föreslås i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att uppdra åt landstingsstyrelsen/ägarutskottet att fatta erforderliga beslut om eventuellt förändrat uppdrag vid gynakuten vid Karolinska-Solna

att koncentrationen av den högspecialiserade vården skall genomföras enligt vad som föreslås i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att successivt öka vårdgivarnas kostnadsansvar för läkemedel i öppen vård med början år 2005 enligt vad som föreslås i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande

att förslag till en ny vårdgaranti för Stockholms läns landsting tas fram när förutsättningarna för den nationella vårdgarantin har förtydligats samt att tidpunkt för ikraftträdande samordnas med den nationella vårdgarantin

att tillföra hälso- och sjukvårdsutskottets budget 45 000 000 för ökade insatser inom psykiatri

att avskaffa patientavgiften för gynekologisk screening

att uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra en utvärdering av de inom tre vårdområden pågående försöken med remisskrav

att uppdra åt landstingsstyrelsen att i samråd med AB Storstockholms Lokaltrafik utreda AB Storstockholms Lokaltrafiks långsiktiga ekonomiska situation bland annat utifrån av SL presenterade flerårsplaner

att ge Locum AB fullmakt att sälja landstingets fastigheter upp till ett belopp av 100 000 000 kronor per objekt

att lägsta nivån för utsmyckning på byggnadsobjekt som utgör underlag för konstnärlig utsmyckning skall fastställas till 3 000 000 kronor i enlighet med landstingsstyrelsens beslut om krav på specifikation av byggnadsobjekt

att överföra utbildningsverksamheten från landstingsstyrelsen till kulturnämnden från och med den 1 januari 2005 enligt bilaga till landstingsstyrelsens förslag

att ändra reglemente för landstingsstyrelsen och kulturnämnden från och med den 1 januari 2005 enligt bilaga till landstingsstyrelsens förslag

att uppdra åt landstingsstyrelsen att utreda det långsiktiga årliga underhållsbehovet av landstingets fastigheter samt som jämförelse beakta underhållsnivåer i andra landsting

att uppdra åt landstingsstyrelsen att se över landstingsstyrelsens behov av ytterligare analytiska verktyg för ägarstyrning och verksamhetsanalys av hälso- och sjukvården samt därvid pröva behovet av externa utredningstjänster likväl som kunskapsöverföring från befintlig forskning inom hälso- och sjukvårdsekonomi och hälso- och sjukvårdsadministration

att uppdra åt landstingsstyrelsen att göra en översyn av samordningen mellan färdtjänstresor och sjukresor samt särskilt beakta situationen för personer i gråzonen mellan sjukvårdande behandling respektive egenvård

att uppdra åt landstingsstyrelsen/hälso- och sjukvårdsutskottet att genomföra en översyn av landstingets förebyggande arbete mot Hiv/AIDS

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att ersätta de 160 dieselbussar som ingår i det ordinarie utbytesprogrammet med etanolbussar under åren 2005 och 2006 så att miljömål 1 i landstingets miljöprogram Miljösteg 4 uppfylls

att uppdra åt landstingsstyrelsen att utreda en marknadsanpassning avseende prisättning av p-avgifter på landstingsägd mark

att uppdra åt landstingsstyrelsen att ta fram en åtgärdslista på de tio viktigaste miljöåtgärderna för att öka hälsan i Stockholms län

att uppdra åt landstingets samtliga förvaltningar och bolag att aktivt arbeta med att förbättra tillgängligheten och bemötandet av funktionshindrade

att uppdra åt landstingsstyrelsen att senast september 2005 ha redovisat en utvärdering av landstingets arbetstidsmodeller

att uppdra åt landstingsstyrelsen att utarbeta handlingsplaner för projektmedlen angående arbetsmiljö och kompetensutveckling

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att före första kvartalets utgång 2005 till landstingsstyrelsen ha redovisat en investeringsplan som prioriterar handikappanpassningen av hela kollektivtrafiken samt vilka åtgärder som planeras för att öka takten i handikappanpassningen av tunnelbanans plattformar så att riksdagens beslut om en handikappanpassad kollektivtrafik senast år 2010 uppnås

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att före första kvartalets utgång 2005 till landstingsstyrelsen redovisa hur fullmäktiges beslut har genomförts om att trafikvolymen under 2005 minst skall uppgå till samma volym som våren 2004

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att från och med den 1 maj införa ny taxenivå om två kuponger för resa mellan två stationer/hållplatser på var sin sida om zongräns (flexibla zongräns)

att uppdra åt färdtjänstnämnden att senast vid halvårsskiftet 2005 till landstingsstyrelsen redovisa en flerårig tidsplan för att omvandla servicelinjer till flexlinjer samt möjligheten att inrätta nya flexlinjer

att bemyndiga landstingsstyrelsen att göra justeringar av teknisk art avseende denna budget

att uppdra åt utskott/nämnder/bolagsstyrelser att utforma sina respektive slutliga budgetar i enlighet med denna budget

att förvaltningar och bolag senast den 21 januari 2005 skall överlämna nämnd/styrelse behandlade budgetar till landstingsstyrelsens förvaltning i enlighet med de anvisningar som koncernledningen utfärdar på landstingsstyrelsens uppdrag

att uppdra åt förvaltningar och bolag att till landstingsstyrelsen avlämna månadsbokslut, prognoser, delårsbokslut, årsbokslut, personalbokslut, miljöbokslut, årsredovisning och i övrigt erforderliga underlag för landstingets koncernbokslut och övrig uppföljning i enlighet med de anvisningar koncernledningen utfärdar på landstingsstyrelsens uppdrag

att uppdra åt landstingsstyrelsen att anmäla slutlig budget till landstingsfullmäktige senast vid fullmäktigesammanträdet i mars år 2005

att i övrigt godkänna vad som anförts i förslag till budget för år 2005 med plan för åren 2006-2007 samt investeringsplan 2005-2009

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att utveckla samarbetet med ideella organisationer såsom Lugna Gatan och Farsor och Morsor på stan

att uppdra åt AB Storstockholms Lokaltrafik att utreda frågan om att ställa krav på alkoholås i alla bussar och taxibilar

att uppdra åt färdtjänstnämnden att analysera vilka effekter beslutet om rullstols-taxi har fått

att uppdra åt färdtjänstnämnden att utreda frågan om att ställa krav på alkoholås i alla bussar och taxibilar

att förebyggande hälsosamtal/hälsokontroller för personer över 75 år skall prövas i ett antal områden i länet

att uppdra åt patientnämnden att analysera orsaken till det ökade antalet klagomål på vården.

§ 322**Vissa fyllnadsval samt *bordlagda* val m m (förslag 103)**

LS 0302-0555, 0402-0278, 0403-0656, 0405-0916, 0406-1333, 0408-1533, 1570, 0409-1761, 0410-1912, 1913, 1940, 1948, 1959, 1965

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Annika Sandström (m) från uppdraget som ledamot i styrelsen för Locum AB, för Maria Östberg Svanelind (s) från uppdraget som ledamot i fullmäktige valkrets 1, ledamot i kulturnämnden och ersättare för ombud till landstingsförbundets kongress samt för Reijo Lintunen (s) från uppdraget som ledamot i kulturnämnden.

Fullmäktige valde härefter enligt valberedningens förslag

Locum AB intill utgången av 2006

Ledamot

m Younas Pervaz (efter Annika Sandström)

Ersättare

m Björn Jansson (efter Younas Pervaz)

Ordning för ersättares inträde mellan de för Moderaterna och Folkpartiet valda ersättarna:

För ledamöterna Freimuth och Pervaz inträder ersättarna Wennerholm, Jansson och Berggren; För ledamoten Gunnahr inträder ersättarna Berggren, Wennerholm och Jansson.

Kulturnämnden intill utgången av 2006

Ledamot

s Conny Nilsson (efter Maria Östberg Svanelind)

Landstingsförbundets kongress intill utgången av 2006

Ersättare för ombud

s Ing-Marie Gidlöf (efter Maria Östberg Svanelind)

Ordning för ersättares inträde för de av Socialdemokraterna valda ersättarna:

För ombuden Andersson, Berger Kettner, Carlsson, Cebrian, Dahlberg, Holmberg Larsson, Lönnberg, Mackegård, Nylund Watz, Ros, Ryadal, Sellin, Särnbrink och Buzaglo-Penchansky inträder ersättarna Jonsson, Sjölander, Lyngå, Linder, Wanngård, Heinonen, Nyman, von Sydow, Tallberg, Wikholm, Lindered, Andersson och Gidlöf.

Länsrätten intill utgången av 2006

Nämndeman

- fp Fatima Fransson (efter Evert Ericson)
- fp Per Åberg (efter Mats Ifvarsson)
- fp Ernst Klein (efter Maarit Nordmark)

Svea Hovrätt intill utgången av 2006

Nämndeman

- s Inga-Britt Svärd (efter Catarina Artic-Johnsson)

Skattenämnden vid företagsskattekontor 1 intill utgången av 2006

Ledamot

- v Roland Lehto (efter Mujde Rashid)

Skattenämnden för storföretagsskattekontoret intill utgången av 2006

Ledamöter

- v Pelle Börjesson

Skattenämnden för utlandsskattekontoret intill utgången av 2006

Ledamöter

- v Bengt Lindholm
- v Lola Bodin

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag att bordlägga följande val.

en ledamot i kulturnämnden efter Reijo Lintunen (s)

en ledamot i skattenämnden för skattekontor Haninge efter Jan Hansson (v)

en ledamot i skattenämnden för skattekontor Stockholm 2 efter Elisabet Abelson (fp)

en ledamot i skattenämnden vid företagsskattekontor 1 efter Clarence Bohlin (mp)

en ledamot i skattenämnden för företagsskattekontor 4 efter Fredrik Hjelmqvist (fp)

en ledamot i skattenämnden för företagsskattekontor 5 efter Rune Falgert (mp)

en nämndeman i länsrätten efter Gunnar Eriksson (kd)

§ 323

**Bordlagd motion 2002:23 av Sten Erson-Wester (kd) om ökade trygghets-
skapande åtgärder i form av ett trygghetspaket för kollektivtrafiken
(förslag 98)**

LS 0210-0439

Fullmäktige beslutade att bordlägga ärendet.

§ 324

Anmälan av motioner

LS 0411-2130

Nr 2004:41 av Olle Reichenberg (m) om kvalitetsarbete i primärvården

Motionen remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 325

Anmälan av interpellationer

LS 0411-2106, 2107

Nr 2004:64 av Aram El Khoury (kd) om prövning av systemet med SMS och elektronisk post för att kalla blodgivare inom Stockholms läns landsting i en akut större krissituation

Nr 2004:65 av Lennart Kalderén (m) om vårdcentralers tillgänglighet

Interpellationerna ska besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl 19.30.

Peter Freme

Yttranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 23 november 2004

Inledning

Ordföranden: Under två dagar ska vi nu umgås med varandra under ganska lång tid. Några av fullmäktiges ledamöter har olika former av allergiska besvär. Det blir fullständigt outhärdligt för dem om de inte kan lita på att vi andra är solidariska med dem och avstår från att ta in till exempel citrusfrukter, använda starka parfymer och liknande – i den här församlingen behöver jag nog inte räkna upp allt. Alla bör alltså tänka på att undvika den typen av aktiviteter. Om ni vill äta apelsiner, citroner eller liknande kan ni gärna göra det i vår förnämliga kafeteria men inte här inne.

Vi har många beslut framför oss under de här två dagarna. Det är ingen lätt materia. Vi kommer säkert att begå ett eller annat misstag – både ni och kanske också vi här i presidiet. Om vi tar det med en smula gott humör och har förståelse för arbetssituationen kommer det hela att fungera alldeles utomordentligt.

Vi ska strax förrätta upprop. När vi har hört om många är frånvarande som inte ska vara frånvarande gör vi en bedömning av om det beror på trafik- och vädersituationen. Då kommer vi att ajournera oss fem minuter för att kort rådgöra med gruppledarna om hur vi ska hantera situationen. Vi har några alternativ för hur vi kan fortsätta dagen utan att det blir för långa avbrott.

Anförande nr 1

Lena - Maj Anding (mp): Jag är ledsen att behöva gå emot vad ordföranden precis har sagt. Men om ni äter citrusfrukter i kafeterian här ute kan inte Gertrud gå in där heller utan att det blir ambulans till sjukhuset. Vi kan alltså inte äta citrusfrukter över huvud taget i lokalerna, om alla ska kunna vistas i dem. Det är viktigt att tänka på det. Tyvärr är det lite känsligt i dag, när en ersättare kanske inte kan gå in i stället.

Ordföranden: Tack, Lena-Maj, för den reprimanden. Jag ska genast dra lärdom av det och aldrig mer säga som jag sade. Det jag sade tidigare gäller alltså inte, utan nu gäller det Lena-Maj sade.

§ 319 Revisorernas höstrappport till landstingsfullmäktige 2004

Anförande nr 2

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag skulle bara vilja säga att det är glädjande att i dag ta emot revisionens synpunkter kring tillståndet i landstingets ekonomi. Vi har kommit en god bit på väg för att återställa förtroendet för landstingets förmåga att bedriva en ekonomiskt hållbar verksamhet. Det känns bra att revisorerna har uppmärksammat detta, men självfallet finns det ändå plats för landstingsfullmäktige att lyssna på de varningens ord som revisionen faktiskt också för fram.

Det gäller till exempel dämpningen av kostnadsökningstakten, som under året har uppstramats. Den måste naturligtvis vidmakthållas. De signaler som går ut från den här salen måste vara mycket tydliga på den punkten. Det är alltså budgetdisciplin och åter budgetdisciplin som gäller. Det får aldrig bli tal om något annat.

Revisionen uttrycker också att det är önskvärt att delårsbokslutet kan redovisas tidigare än i år. Mot den bakgrunden avser jag självfallet att ta upp frågan med landstingets koncernledning och väga för- och nackdelar med den ordning som vi har i dag för upprättandet av delårsbokslutet i relation till revisionens önskemål att få detta till stånd tidigare.

Revisionen pekar också på vikten av att arbeta med specifika ägardirektiv och att det arbetet ska gå vidare nästa år så att också de återstående verksamheterna får ägardirektiv. Vi delar revisionens syn på detta. I ägarutskottet är det en prioriterad uppgift.

Det pågår ett arbete i hälso- och sjukvårdsutskottet med att utveckla upphandlings-rutinerna, något som revisionen har efterlyst, och jag är övertygad om att revisor-erna kommer att kunna vara nöjda med det arbete som pågår inför årsredovisningen, som vi ska ta ställning till i vår.

Vi kommer också, i enlighet med vad revisorerna önskar, att hålla ett strängt vakande öga på de strukturförändringar och det omställningsarbete som pågår. Det är naturligt att vi också i årsredovisningen ger en beskrivning av det genomförandearbete som har förekommit.

Jag vill också säga något om Danderyds sjukhus förvärv av vårdbolaget Prima Liv, som revisionen uppmärksammar. Landstingsfullmäktige är inte en församling som ska ställas inför fait accompli i den här typen av frågor. Vi har också varit mycket tydliga med att vi är missnöjda med det sätt som affären har handlagts på. Jag hoppas att den signalen har varit tydlig också ut till resten av vår organisation och att det inte råder någon tvekan om att vi ska följa kommunallagen. Ägarutskottet har också haft en särskild diskussion om frågan och hur detta bör hanteras i framtiden.

Avslutningsvis vill jag säga att revisorernas granskning utgör ett utmärkt underlag för det fortsatta arbetet med ekonomin och styrningen av verksamhetsutvecklingen i landstingskoncernen. Den avlämnade höstrapporten till landstingsstyrelsen kommer därför att ligga till grund för landstingsstyrelsens fortsatta arbete som ett viktigt redskap för ett kontinuerligt arbete med att nå förbättringar.

Anförande nr 3

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande, fullmäktige! Låt mig som en kort kommentar till det Ingela Nylund Watz sade ta upp en fråga som har oroat mig mycket och som visar på att styrningen i landstinget inte fungerar fullt ut. Det är Danderyds Sjukhus AB:s förvärv av Prima Liv. Man har gjort ett förvärv som strider mot kommunallagen och också strider mot den ägarpolicy vi har.

Jag tycker att detta också visar på den underliggande signal som finns här i landstinget om att fristående vårdgivare inte bidrar till sjukvårdens utveckling. Jag

tycker att det är ett flagrant exempel på att styrningen inte fungerar. Jag tycker också att det är ett exempel på den underliggande signal som finns om att det är egen regi och ingenting annat som gäller i dag i Stockholms läns landsting.

Den här frågan kommer upp till diskussion vid nästa fullmäktige, men jag vill ändå ge en eloge till finanslandstingsrådet, som har konstaterat att det är ett brott mot kommunallagen och sagt att det inte får gå till så.

Anförande nr 4

Landstingsrådet Nyman (kd): Herr ordförande, ledamöter! Det är intressant att ta del av revisionsrapporten. Jag har sagt förut att jag har stor respekt för revisionens arbete. Om en stund ska vi diskutera delårsbokslutet, och om ytterligare en stund ska vi diskutera budget och framtid. Men det är intressant att se vilken analys revisorerna gör av året så långt som de har granskat det, nämligen att den förbättring som kan konstateras huvudsakligen beror på skattehöjningen.

I delårsbokslutet görs det en annan analys. Jag tror att det är viktigt att ha i minnet att vi måste göra riktiga analyser för att kunna dra rätt slutsatser för framtiden. Jag ska be att få återkomma till det, men jag vill ändå markera det här.

En punkt förbigicks i det inledande anförandet, nämligen att revisorerna också har påpekat trasslet med upphandlingar i hälso- och sjukvårdsutskottet, en punkt som då och då fanns på revisionens agenda även tidigare. Jag minns uttalandena under föregående period från personer i den nuvarande majoriteten om upphandlingar och vårt sätt att sköta dem då. Men efter två år med den nuvarande majoriteten kvarstår kritiken, och man har dessutom fått backa i ett väsentligt avseende.

Jag tycker, herr ordförande, att det finns skäl att få det noterat till protokollet.

§ 320 Delårsbokslut 2004 för Stockholms läns landsting och bolag

Anförande nr 5

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag vill kort peka på tre viktiga ekonomiska trender som man kan konstatera efter läsning av delårsbokslutet.

För det första: Kostnadskontrollen är god. Verksamhetens kostnaderna beräknas bli drygt 800 miljoner kronor lägre än budget, vilket väl balanserar prognosen om lägre skatteintäkter än budgeterat.

För det andra: Likviditeten förbättras genom en positiv resultatutveckling.

För det tredje: Sjukfrånvaron minskar. För helåret beräknas minskningen till två dagar per anställd.

Dessutom vill jag säga följande: Budgeten för i år kommer att hålla. Det är andra året i rad som jag som ansvarigt finanslandstingsråd med gott mod kan yttra de orden när delårsbokslutet läggs fram.

Under förra mandatperioden kunde dåvarande finanslandstingsrådet aldrig yttra sig på det sättet. Det illustrerar en dramatisk förändring som borde stämma till eftertanke på sina håll.

För första gången på åtta år kommer landstinget dessutom att nå ett resultat som är betydligt bättre än budgeterat. Det är självfallet bra, eftersom underskott från förra året måste börja återställas. Jag hyser gott hopp om att underskottet ska vara helt återställt innan mandatperioden är slut.

I övrigt, fullmäktige, kan man konstatera att det ekonomiska och strukturmässiga omställningsarbetet fungerar, vilket tar sig uttryck i att i stort sett alla verksamheter antingen prognosticerar ett nollresultat eller till och med överträffar budgeten, i vissa fall med råge.

Den ekonomiska prognosen för 2004 är alltså ljus. Men det betyder inte på något sätt att landstingets ekonomiskt allvarliga läge är över, vilket också revisorernas höstrapport visar. Kraftfulla åtgärder kommer att krävas även i fortsättningen för att långsiktigt säkra en sund och hållbar ekonomi.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen: Arbetet med att få utgifter och intäkter att gå ihop får man aldrig bortse från – inte med hänvisning till nationellt beslutade utjämningsystem som man inte gillar och inte heller med hänvisning till att det finns så väldigt många angelägna utgiftsområden.

En utgift måste alltid ha en intäkt bakom sig. En ekonomisk politik som bygger på något annat än detta enkla faktum är helt oansvarig mot kommande generationer. Det har detta landsting bittert fått erfara för inte alltför länge sedan. Vi är nu på väg att ta oss ur den gastkramningen.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 6

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Delårsbokslutet ligger också till grund för den debatt som vi ska ha om budgeten 2005. Det Ingela Nylund Watz nu har tagit upp kommer vi nog att ägna en hel del tid åt i den debatten. Låt mig bara påminna om att majoriteten har höjt skatten med 1:95 kronor. Det kanske inte är så svårt att få budgeten att gå ihop då.

Vid varje månadsbokslut under det här året har vi från oppositionen försökt förmå majoriteten att ta sig an skatteutjämningsystemet och den problematiken och få en förhandling med regeringen för att se till att den börda som lägger på oss mildras. Det är ju orimligt att vi ensamma i hela Sverige ska bära andra landstings underskott.

Det har vi gjort genom att begära att landstingsledningen konkret ska tala om vilka besparingar som föranleds av skatteutjämningsavgiften, som i år är på 5–5 ½ miljarder kronor. Det handlar om vad vi skulle kunna använda de pengarna till om vi fick behålla dem – för att förbättra sjukvården eller för att se till att kollektivtrafiken kan stödja en tillväxt i vår region. Det handlar också om vad skatten skulle kunna vara om vi inte hade haft skatteutjämningsavgiften och då hade haft en helt annan situation när det gäller tillväxten i vår region och därmed också

andra förutsättningar för att se till att vi får skatteinkomster. Det gäller också att tala om vad pengarna används till för att få ett ordentligt underlag att diskutera med regeringen om. Men det har majoriteten avfärdat varenda gång vi har föreslagit det.

Det är rätt intressant att en av de första debatter som jag hade här i fullmäktige med Ingela Nylund Watz och majoriteten handlade om skatteutjämningen. När jag nämnde det såg aldrig Dag Larsson och Ingela Nylund Watz alltid väldigt ledsna ut. Jag förstår det – de ville inte diskutera den här problematiken. Men jag lovade länsinnevånarna i regionen att jag skulle jaga Ingela Nylund Watz till dess att hon börjar jaga regeringen. Ännu har hon inte gjort det.

Återigen: I delårsbokslutet avslår man oppositionens förslag på en handlingslinje för att komma till rätta med den här problematiken.

Mot den bakgrunden yrkar jag på Moderaternas vägnar bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen och hoppas att majoriteten någon gång under ytterligare ett år och tio månader börjar inse att man måste stå upp för den här regionen och slåss för våra förutsättningar för att få en bra sjukvård och kollektivtrafik och se till att vi får en förändring av det orättfärdiga skatteutjämningsystemet.

Anförande nr 7

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag funderade över ifall frågan om frågan om skatteutjämningen skulle komma upp i debatten om delårsbokslutet eller senare. Jag antar att det blir i samtliga debatter i dag. Låt mig då ta upp den frågan med en gång.

De blå dunster som Chris Heister försöker slå i skattebetalarna i Stockholmsregionen kring deras politik beträffande skatteutjämningen är en intressant litania efter den riksdagsdebatt som har varit senast om skatteutjämningen. Låt mig citera vad centerriksdagsmannen Roger Tiefensee sade i skatteutjämningsdebatten i riksdagen för en månad sedan:

”Mikael Odenberg sade till mig att Moderaterna retoriskt har skapat förväntningar bland annat här i Stockholmsområdet, förväntningar som de inte har för avsikt att realisera. Inom Moderata samlingspartiet ställer man nu upp på ett utjämningsystem. Jag tycker att det är ett viktigt klarläggande. Håll inte fast vid retoriken, utan anpassa i stället retoriken till de förslag som ni verkligen lägger fram.”

Jag vill säga detta, eftersom de 5 miljarder som Moderaterna säger skulle finnas att bada i, de är i riksdagen i själva verket nerkokta till ett förslag från Moderata samlingspartiet som skulle ge oss ytterligare 1,3 miljarder. De övriga partierna i borgerligheten i riksdagen är inte ens säkert med på det.

Det är oerhört luddigt, och det man är överens om är att tillsätta en utredning. Några 5 miljarder att bada i skulle det aldrig ha blivit frågan om ens om Moderaterna hade fått bestämma i riksdagen.

Bifall till landstingsstyrelsen förslag!

Anförande nr 8

Landstingsrådet Heister (m): Till skillnad från Ingela Nylund Watz är jag något mer framgångsrik när jag diskuterar skatteutjämningsystemet med mina vänner i riksdagen. Även jag vill ha ett skatteutjämningsystem. Det har jag aldrig stuckit under stolen med. Men jag tycker att det är orimligt att invånarna i Stockholms län ensamma ska bära oket när det gäller landstingens verksamheter i andra delar av landet. Det har jag sagt hela tiden.

I grunden handlar det om ett sakligt ansvarstagande. Det tycker uppenbarligen också fler och fler socialdemokrater. Så sent som i dag kunde man läsa om en tidigare statssekreterare, socialdemokrat, som hade tankar i den riktningen. Häromdagen var det Lars Stjernkvist som sade att han inte tyckte att landstingen över huvud taget hade med framtiden att göra. Det skulle också underlätta i fråga om skatteutjämnings och de effekter av den som vi ser i dag.

Mitt parti har inför nästa år lagt ett förslag i riksdagen som skulle innebära en lättning i skatteutjämnings med 1,3 miljarder kronor för Stockholms läns landsting. Dessutom ger vi mer till vård, skola och omsorg än vad ni socialdemokrater gör. Förutsättningarna nästa år i Stockholms läns landsting skulle alltså vara helt annorlunda med moderat politik än med socialdemokratisk politik. Jag önskar att du vore lite mer framgångsrik, Ingela Nylund Watz, när du diskuterar med dina partikamrater i regering och riksdag som jag är när det gäller att diskutera med mina i riksdagen.

Anförande nr 9

Landstingsrådet Nyman (kd): Herr ordförande! Jag vill börja med att yrka bifall till den borgerliga reservationen i landstingsstyrelsen.

Det är samma sak här som när vi tittade på revisorernas höstrappport. När Ingela Nylund Watz säger att kostnadskontrollen är god är det relativt sant. Det ni inte någon gång påpekar – jag har hört dig föredra i lite olika sammanhang – är att hälso- och sjukvården tillfördes 12,9 procent förra året. Det nämns inte och finns inte med i staplarna.

Efter en lönehöjning på 12,9 procent tror jag att till och med jag skulle vara lite återhållsam år 2 och 3. Det är det som sker här. Då går det att hålla kostnadskontrollen. Det tror jag är den tydliga orsaken till att det i år ser ut som det gör.

Likviditeten förbättras, säger Ingela Nylund Watz. Ja, fattas bara, när man tillför 6 ½ miljarder i nya pengar varje år. Det är mer matematik än politik i det, vill jag påstå.

I sjukfrånvaron ser vi en glädjande tendens. Men därför är det också viktigt att vi håller både ögon och öron öppna och försöker analysera vad som är förklarligt konjunkturmässigt och vad som beror på insatser som landstinget gör för sin personal. Det kan vi väl återkomma till i kommande debatter i dag och i morgon.

Det är naturligtvis också lättare att hålla en budget när det har tillförts sådana enorma resurser som det har gjorts under de senaste åren. Det ska stämma till eftertanke. Det är viktigt med analysen de två första åren i mandatperioden för att hitta rätt beträffande de två följande åren, 2005 och 2006.

Det är naturligtvis ett intressant uttalande från Ingela Nylund Watz att strukturförändringarna fungerar. Jag känner mig inte lika säker på att det är så. Det pågår en hel del strukturförändringar, men precis som under alla tidigare år med strukturförändringar i landstinget och för den delen i den offentliga verksamheten kan det se ut som om det fungerar, men jag tycker att signalerna om att det gnisslar blir alltmer frekventa.

Det är viktigt att ta vara på det. Det framgår inte av den politiska texten med anledning av det här ärendet, och det framgår inte heller av tjänsteutlåtandet att det kan vara bekymmersamt på sina håll.

Bifall, herr ordförande, till den borgerliga reservationen i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 10

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag kan inte låta bli att begära replik på Stig Nymans anförande. Jag har i övrigt mycket stor respekt för hur Stig Nyman brukar föra debatten. Men i det här fallet blir jag faktiskt lite bekymrad.

Sjukvården har inte tillförts 6 miljarder. År 2002 var de samlade sjukvårdskostnaderna ganska exakt 34 miljarder kronor, förutom tandvården. År 2005 kommer de samlade kostnaderna att uppgå till 38,5 miljarder. Det är en ökning med 4,5 miljarder – inte 6 miljarder – till den samlade sjukvården.

Att kostnaderna mellan 2002 och 2003 ökade kraftigt, med 12 procent, som du ondgör dig över, har sin förklaring i det högt uppdrivna kostnadsläge som den nya majoriteten ärvt av den gamla. Det bör också sägas att under 2003 halverade den nya majoriteten kostnadsökningstakten från januari till december. Även det måste noteras i det här sammanhanget.

Anförande nr 11

Landstingsrådet Nyman (kd): Jag ondgör mig inte över satsningen på sjukvården. Skäms ni för tillskottet på 12,9 miljarder kronor? Det redovisas ju sällan, och det ska bli intressant att se om det redovisas här. Det är en del av förklaringen till att det går lättare att hålla kostnaderna stången år 2 och 3.

Det höga kostnadsläget som vi ärvt, säger Ingela Nylund Watz. Kostnadsökningstakten i Stockholms läns landsting var inte högre än i något annat landsting i landet. Det var en måttlig kostnadsutveckling sett i nationellt perspektiv när det gäller hälso- och sjukvården. Det måste kunna tillstås.

Däremot har det tillskjutits enormt mycket pengar. Jag förstår inte varför det inte lämnas som en del av förklaringen till att det går att hålla nere kostnaderna år 2 och 3. Det tycker jag tillhör sanningen att säga det.

Sedan hoppas jag att jag inte sade att det var 6,6 miljarder som tillfördes sjukvården. Det var 12,9 procent mellan 2002 och 2003. Men landstinget har genom skattehöjningarna ökat intäkterna med 6,6 miljarder. Det är väl ändå ovedersägligt. Jag har nämligen hämtat siffrorna ur ert eget material.

Anförande nr 12

Landstingsrådet Rydberg (fp): Ingela Nylund Watz står och skryter över att åtgärderna har lett till kostnadskontroll. Vi kan också konstatera att konjunkturen har gått ner mer i Stockholm än i landet – så kan man också uttrycka det.

Inför det val som vi hade för två år sedan – det är bara två år och två månader sedan – såg det ut som jag visar på OH-bilden nu. Då var det vallöften om både det ena och det andra som skulle genomföras.

Vi kan väl konstatera att eftertankens kranka blekhet har nått även Ingela Nylund Watz. Till priset av svikna vallöften har hon ändrat sig och står inte fast vid sina vallöften.

Jag tycker också, Ingela, att det hade varit klädsamt om du hade berättat att du har höjt skatten med 6 ½ miljarder kronor. Det är ju den mest bidragande faktorn till att plus och minus går ihop i din budget. Därutöver har du skurit bort en miljard, bland annat genom anställningsstopp som har hindrat unga nyutbildade att få anställning i vårt län.

Du har också sett till att få bidrag från Göran Persson med 400 miljoner kronor, uppdelat i två utbetalningar, för att fatta beslut om nedskärningar av Stockholms-sjukvården – duktig flicka!

Men du har misslyckats med att få en rättvis skatteutjämning och att få en tillväxt som ökar våra skatteinkomster. Jag skulle ändå vilja säga: Grattis, Ingela, för nästa år sjunker kostnaderna för skatteutjämningen, och det är därför att det har gått så dåligt för Stockholm.

De som betalar ditt pris är patienter och personal. När sjuksköterskan på neurointensiven får en lönesänkning på 10 procent förstår hon precis hur du har fått din kostnadskontroll. Och när Börje Antebro får betala sin canceroperation själv, då förstår också han vad priset är för din kostnadskontroll i år.

Bifall till den borgerliga reservationen!

Anförande nr 13

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag måste ta replik på Birgitta Rydberg. Det finns oerhört mycket att säga om Folkpartiets ekonomiska politik. Men det mesta och viktigaste man måste understryka är att den fullständigt saknar trovärdighet.

Å ena sidan är det fel att finansiera verksamheterna. Det är förskräckligt med den skattehöjning som vi har genomfört för att betala löner för de anställda i sjukvården.

Å andra sidan är det lika förskräckligt att försöka klara kostnadskontrollen. Det är vi inte heller bra på.

Man kan ställa sig frågan: Om ni hade alla recept för hur man skulle hålla bäst ordning på landstingets ekonomi, varför slutade då er tid i total katastrof, Birgitta Rydberg? Du saknar fullständigt trovärdighet i din argumentation!

Anförande nr 14

Landstingsrådet Rydberg (fp): Alla de siffror som visade hur underskotten såg ut fanns även före valet. Ändå skrev Ingela Nylund Watz ut en vallöftescheck till väljarna som bara visade sig vara en bluff.

De skattehöjningar som har blivit nödvändiga är en effekt av att ni inte har lyckats och inte ens tagit striden med regeringen om ett rimligt utjämningsystem.

Andre vice ordföranden: Jag uppfattade att du, Chris Heister, framförde ett yrkande, men det måste ju vara någon annan som yrkar bifall till ert yrkande i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 15

Landstingsrådet Wennerholm (m): Jag yrkar bifall till vårt förslag.

§ 321 Budget för Stockholms läns landsting för 2005 och plan för åren 2006-2007 samt investeringsplan 2005-2009

Ordföranden: Då är vi redo att inleda budgetdebatten, som ska börja med det allmänpolitiska avsnittet.

Jag vill kort fästa fullmäktiges uppmärksamhet på att det har ingåtts en frivillig överenskommelse mellan partierna, där man har försökt begränsa den totala talartiden. Den bör vara utdelad på era bänkar.

Jag vill förtydliga några punkter. Från presidiets sida kommer vi att vara noga med att varje parti håller sig inom den tillmätta tiden. Däremot kommer vi inte att vara så noggranna beträffande hur långa era inledningar är. När det gäller repliktiden finns det en rekommendation om att den ska vara högst två minuter. Vi kommer inte att vara alltför känsliga på den punkten men hoppas ändå att ni håller er så nära den tiden som möjligt.

Vi har ett antal olika debatter framför oss. En del talare är föranmälda, och vi kommer att göra en så vettig talarlista som möjligt. Under morgondagen ska vi försöka klara av sjukvårdsblocket. Det är omfattande och innehåller många olika verksamheter. Vi har fått ett antal förhandsanmälningar och vet ungefär vad de som begärt ordet kommer att prata om. Ni som under dagen eller morgondagen anmäler er till de här debatterna bör ange så tydligt som det går vad ni tänker prata om, för då kan vi från presidiet åstadkomma en bättre struktur på talarlistan och debatten.

Det kommer successivt att ske en nedräkning av den tid som varje parti disponerar, och den tiden ska förhoppningsvis visas på skärmarna.

Allmänpolitisk debatt

Anförande nr 16

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, fullmäktige, övriga åhörare! Landstingsstyrelsens förslag till budget innebär att vi går från ett läge med en dramatisk ekonomisk kris till en mer stabil, normal situation, som medger en kontrollerad kostnadsutveckling och ett normalt ekonomiskt utrymme för förbättringsarbete.

Situationen är nu en helt annan än för två år sedan. Under den förra mandatperioden tilläts kostnadsutvecklingen explodera. En årlig kostnadsökning på runt 8–9 procent ansågs uppenbarligen vara acceptabel. De skenande kostnaderna var en viktig anledning till de rekordstora underskotten. Revisorernas kritik av bristande styrning och ledning var inte nådig.

Nu är vi i ett läge där hela landstinget för första gången på mycket lång tid drar åt samma håll för att skapa en tryggare situation för välfärden i vår region. Landstingsstyrelsens förslag till budget för 2005 uppvisar ett överskott. Kostnadsutvecklingen är under kontroll. Under år 2004 talar det mesta för att kostnadsökningstakten stannar på blygsamma 1–1,5 procent. Budgeten för 2005 medger en kostnadsökning på drygt 2 procent. Den radikalt förbättrade styrningen och budgetdisciplinen ger mycket goda förutsättningar för att under 2005 lyckas med att fullfölja det omställningsarbete som har påbörjats för att nå ett effektivare och hållbarare landsting.

Ordförande! När den nuvarande majoriteten tillträdde för två år sedan befann sig landstinget inte bara i djup ekonomisk kris, utan dessutom var medborgarnas förtroende för sjukvården och inte minst kollektivtrafiken lågt. Ett dubbelt uppdrag låg framför oss: att rädda ekonomin och att utveckla verksamheterna. I dag ser vi resultatet av en mycket beslutsam politik. Ekonomin är på fötter, och steg för steg ser vi hur medborgarnas förtroende för vården och kollektivtrafiken ökar.

De attitydundersökningar som SL regelbundet gör visar att resenärerna steg för steg har blivit mer nöjda igen efter den förra mandatperiodens växande missnöje. En rykande färsk undersökning visar på en kraftig ökning av antalet nöjda SL-resenärer. SL-trafikens tillgänglighet och pålitlighet har också varit något som prioriterats under mandatperiodens första två år. Resultatet visar sig nu i ett starkt förtroende för SL.

För de kommande åren fortsätter satsningarna på ökad SL-trafik. För år 2005 ökar tillskottet med 305 miljoner kronor, varav 51 miljoner har öronmärkts för ökad trafikvolym. AB SL:s totala ekonomiska situation ska dessutom genomlysas särskilt, liksom hur ökningen av trafikvolymen genomförs. Om ytterligare resurser krävs för att åstadkomma en ökning minst i nivå med den våren 2004 så kommer resurser att tillskjutas.

Ordförande! Under år 2003 startade ett omfattande arbete med att omstrukturera hälso- och sjukvården. Omstruktureringen är ett led i arbetet med att sanera landstingets finanser men är också en offensiv satsning för att modernisera sjukvården efter patienternas behov.

Något som särskilt bör uppmärksammas är det faktum att omställningen till en sundare ekonomi har kunnat ske utan förlängda väntetider inom hälso- och sjukvården. Väntetiden till besök och behandling är i allt väsentligt densamma hösten 2004 som då vi tog över ledningen för landstinget för två år sedan. I budgeten för 2005 avsätts också särskilda resurser för att ytterligare förkorta väntetiderna, och hösten 2005 kommer landstinget att ansluta sig till den nationella vårdgaranti som då införs i hela landet.

Under år 2004 har flera initiativ tagits för att förändra och förnya hälso- och sjukvården – ett utvecklingsarbete som fortsätter under 2005 och flera år därefter. Närsjukvården stärks, och den högspecialiserade vården koncentreras. Den mångåriga trenden med högre tillskott till akutsjukhusen och lägre till primärvården och den övriga vården har för första gången i landstingets historia brutits. I årets budget prioriteras närsjukvården, som ges större tillskott jämfört med akutsjukhusen.

Sjukvårdens struktur behöver byggas utifrån det faktum att alltmer kvalificerad vård kommer att kunna utföras utanför de stora sjukhusens väggar. Annan verksamhet – inte minst den högspecialiserade vården – måste koncentreras för att uppnå högsta möjliga kvalitet och samtidigt innebära en effektiv resursanvändning.

Det handlar för det första om att garantera fortsatt spetskompetens, så att vården ska kunna utvecklas i takt med nya medicinska framsteg, för det andra om att kunna nå en ökad tillgänglighet för den vård man som patient behöver ofta och för det tredje om att se till att insatta resurser används på ett så effektivt sätt som möjligt. Detta är i sin tur en förutsättning för att garantera rättviseperspektivet i vården, det vill säga att se till att alla nya medicinska, medicinsktekniska och läkemedelsmässiga landvinningar kan komma alla patienter till del.

Men hälso- och sjukvården är världen över – vilket jag har sagt någon gång tidigare från den här talarstolen – en notoriskt svårstyrd verksamhet. Det hänger samman med dess stora kunskapsinnehåll men också med de mycket starka känslor som förknippas med frågor som rör liv och hälsa. Insikten om att kontroversiella beslut behöver fattas saknas oftast inte bland beslutsfattarna, samtidigt som politikens logik alltför ofta frestar till en populism som spelar på att straffa politiskt ansvarstagande. Det är därför mycket beklagligt att arbetet med att koncentrera den högspecialiserade vården inte vinner något större gehör hos den samlade borgerliga oppositionen.

Ordförande! Landstingets majoritetskoalition anser det försvarbart med höga skatter för att betala välfärd i form av sjukvård och kollektivtrafik, men just därför är det högsta prioritet för oss att skattemedlen förvaltas effektivt inom de ekonomiska ramar som står till buds. På båda dessa punkter skiljer sig våra ambitioner från landstingets borgerliga partier – särskilt Moderaterna.

De tre borgerliga partierna vill gärna låtsas som om de har en gemensam agenda, men det räcker med en mycket hastig titt i deras budgetar för att förstå att så inte alls är fallet.

Moderaterna sänker skatten med 1,1 miljarder mer än Folkpartiet och 850 miljoner mer än Kristdemokraterna. Där Kristdemokraterna skjuter till 237

miljoner till sjukvården skär Moderaterna bort 700 miljoner. Det är alltså ett spann på nästan en miljard. Det är 2 000 anställda i sjukvården som skiljer Stig Nyman och Chris Heister åt.

Där Folkpartiet vill värna kulturen och Konserthuset skär Moderaterna bort hela kulturnämnden och offerar Konserthuset till en osäker framtid eller nedläggning. Där Kristdemokraterna och Folkpartiet faktiskt vill värna en stark färdtjänst gör Moderaterna i praktiken nedskärningar på 300 miljoner kronor.

Detta kunde, fullmäktige, ha varit skrattretande om det inte vore så allvarligt. Men det var ju precis så här ni bedrev politik förra mandatperioden: stora utgiftsökningar framdrivna av de två mer sjukvårdsorienterade mittenpartierna och stora skattesänkningar och luftbudgeteringar framdrivna av Moderaterna, som alltid har varit mer intresserade av att sänka skatterna än att värna välfärden. Summan blev gigantiska underskott. Är ni på väg att gå den vägen nu igen? Har ni inte lärt er något?

Ordförande! Moderaterna lanserar i sitt budgetförslag för sjukvården i själva verket ett rekordstort nedskärningsprogram. Utöver den stora, tuffa och av oppositionen hårt kritiserade omställning som nu pågår i vården måste Moderaterna skära bort ytterligare 1 000 anställda på ett år, alternativt lägga ned verksamhet motsvarande två Norrtälje sjukhus.

Den brutala nedmontering av sjukvården i Stockholms län som Moderaterna de facto föreslår försöker man så här inför jul dölja genom en borgerlig gemensam önskelista på sjukvårdsområdet. Det är lätt att skriva önskelistor! Men faktum är att Chris Heister har en miljard mindre att julhandla för inför nästa år än Stig Nyman. Hur ska ni få detta att gå ihop? Hur ska du, Chris Heister, få med dig Stig Nyman på en sjukvårdspolitik med plats för 2 000 eller 1 500 färre anställda?

Dessvärre kan man ju inte komma ifrån den gnagande misstanken att ni faktiskt inte riktigt menar vad ni säger – att det är samma låtsaspengar som ni försökte använda förra gången när ni inte fick budgetarna att gå ihop. Då budgeterade ni intäkter av konkurrensutsättning på mellan 500 och 750 miljoner kronor per år, pengar som sedan aldrig någonsin dök upp men som lämnade stora svarta hål. Är det kanske den visan ni sjunger på igen? Nu räknar ni in 700 miljoner kronor på ett år i sänkta kostnader utan att redovisa ett enda exempel på hur det ska gå till. Var finns den hemliga nedskärningslistan, Chris Heister?

Ordförande, fullmäktige! Mycket har uppnåtts på kort tid för att få ekonomin på fötter i vårt landsting. Kostnaderna skenar inte längre. De satsningar som görs är fullt finansierade, och alla vet nu att beslutad budget gäller. Budgeten, fullmäktige, är dock inte målet, men den är en absolut restriktion. Detta borde vara en självklar grund för det politiska samtalet i landstingsfullmäktige. Så har det tyvärr inte varit, och så lär det tyvärr heller inte bli i fortsättningen. För oss som vill se en långsiktigt hållbar utveckling av landstingets verksamheter och värnar om den regionala politiska nivån är bristen på trovärdighet i oppositionens budgetförslag inget att ens känna skadeglädje över. Risken för att förslagen blir verklighet finns ju. Då står landstinget – tro mig – återigen på randen till ekonomisk kollaps. Så skrämmande tydliga är för närvarande de politiska alternativen här i landstinget.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 17

Landstingsrådet H e i s t e r (m): Låt mig först rikta mig direkt till Ingela Nylund Watz och säga att med moderat politik får stockholmarna en miljard mer att julhandla för, så att de både kan ha julskinka på bordet och köpa julklappar åt sina barn. Men ordförande! Socialdemokraterna skickar räkningen vidare till stockholmarna.

Ta Pia och Niklas, som bor i villa i söderort och har barnen Anna och Rasmus! Pia är ekonom, och Niklas är säljare. I dag tvingas de betala 1 225 kronor mer i månaden i skatt jämfört med för två år sedan.

Eller sjuksköterskan Johanna, som är singel och bor i lägenhet här på Kungsholmen. Hon betalar över 400 kronor mer i månaden nu.

Ingela Nylund Watz självberöm klingar falskt när hon påstår att hon har städad upp ekonomin. De verkliga hjältarna är Pia, Niklas, Johanna och alla andra läns- och stadsbor som betalar landets i särklass högsta landstingskatt.

Ingela Nylund Watz känner sig också nöjd med kostnadsutvecklingen och tar åt sig äran för den. Det klingar återigen falskt, tycker jag. I sin senaste prognos skriver Landstingsförbundet att kostnaderna stiger med 2,4 procent för alla landsting i år, jämfört med att kostnaderna steg med 6,2 procent i genomsnitt de senaste fem åren. Att ökningstakten gått ned hänger, precis som Birgitta Rydberg sade, samman med den lägre konjunkturen, att vi har en lågkonjunktur. Jag tvivlar, Ingela, på att du vill ta åt dig äran av den. Glöm inte heller, precis som Stig Nyman sade, att kostnaden för sjukvården ökade med 12,9 eller 13 procent det första året när ni satt vid makten! Eller har ni glömt det?

Ordförande! Nästa år blir ett rekordår. Aldrig har landstingets inkomster varit större. De beräknas bli 55 miljarder kronor nästa år. Det är ett svindlande belopp. Jämfört med 2002 använder ni 11 miljarder mer. Ni pratar ofta om underskottet 2002, men det är ju betalt tre gånger om. Låt mig därför understryka att när underskottet är betalt borde landstinget ändå ha 7 miljarder över jämfört med 2002. Men ni visar ju inte ett överskott på 7 miljarder – ni får det knappt att gå runt och måste i stället sparka personal och spara in på sjukvården.

Vart tar pengarna vägen, Ingela? När ni har så mycket mer pengar borde det ju bli mer av allting, eller hur!

Men så är det inte. I stället har ni dragit i nödbromsen och växlat in i snabbspårens förvirrande rike. Här vet ingen vem som styr eller vart färden bär. Det viktigaste är tydligen att resan går fort.

Men det är en ryckig framfart. Ja, det är rena flip-flop-politiken som ni ägnar er åt. Ena dagen ska vårdgarantin utvecklas, andra dagen avvecklar ni den. Ena dagen ska vi ha gynavgifter, andra dagen inte. Ena dagen behövs remisstvänget, andra dagen ska det utredas.

Ena dagen ska Södertäljes och Norrtäljes akutsjukhus läggas ned, andra dagen ska ni utveckla dem. Ena dagen ska vi ha anställningsstopp, andra dagen ska vi inte ha det. Ibland är det viktigt att följa budgetlagen, och ibland är det inte det.

Och regeringen är ju precis likadan. Som ni kommer ihåg var Lövdén i våras inte rädd om jobben. Då lovade han sina socialdemokratiska vänner här i landstinget att de skulle få 400 miljoner kronor bara vi gjorde oss av med personal och sparade 1,7 miljarder.

Men i höstas var det andra tongångar. Då var finansminister Ringholm plötsligt rädd för att arbetslösheten ökade, och därför fick landstinget 600 miljoner för att anställa personal.

Och Ringholm har faktiskt skäl att vara rädd för den ökade arbetslösheten. Färre går till jobbet i Stockholms län det här kvartalet jämfört med för ett år sedan. Det har nu gått nio – jag säger nio – kvartal i rad då antalet anställda minskat i vårt län.

Stockholmsfientligheten knäcker ekonomin i vår region, och vänstermajoriteten här i landstinget protesterar inte, tvärtom.

Utjämningskatten, som vi redan har pratat om, kostar vårt landsting omkring 20 miljarder under den här mandatperioden. Det är en helt orimlig börda som har lagts på oss i Stockholms län för att betala för sjukvård i andra delar av landet. Trots det tar ni inte strid mot den orättfärdiga skatten.

Ni berör den inte ens med ett ord i er budget! Inte en stavelse, inte en tillstymmelse till kritik. Ni protesterar inte.

Ni protesterar inte ens mot trängselskatterna, som är det kanske mest flagranta valsveket i mannaminne. Det går ju inte att lita på er. Ni socialdemokrater tog i hand före valet och sade att det inte skulle bli några trängselskatter under den här mandatperioden, men nu skriver ni vänligt om dem i er budget, och vi ska gå i borgen för att köpa bussar för 800 miljoner kronor.

Ni företräder inte den här regionen, ni sätter bara makten främst.

3 S är någonting som vi känner igen i den här salen, men i dag skulle jag vilja tolka 3 S på ett annat sätt: 3 S som i stopp, skatt och svek.

Ni har satt stopp för förnyelsen.

Ni har inga andra recept än höjda skatter.

Ni har inga problem med att svika era vallöften.

Som grädde på moset ska vi, som bara är drygt en femtedel av landets befolkning, betala nästan hälften av statens inkomster. Konsekvenserna är att stockholmarna har mindre kvar i plånboken än medborgare i andra län, trots att vi jobbar mest i hela landet. Det är orimligt att det är på det viset.

Ordförande! Vi moderater står fast vid en politik som gör arbete mer lönsamt. Arbete i stället för bidrag har en lång tradition i mitt parti. Det ska gå att leva på sin lön.

Vår politik hänger samman lokalt, regionalt och nationellt. Vi satsar på det som medborgarna tycker är viktigast, sjukvård och kollektivtrafik, men vi stänger

diversebutiken. Vi orkar prioritera. Det blir inga landstingssponsrade Elvisfilmer om vi moderater får bestämma. Hellre håller vi barnakuten i Danderyd öppen dygnet runt. Vi skär också kraftigt i den snårskog av bidrag som landstinget delar ut varje år till allehanda organisationer.

Vi tänker inte låta skattebetalarnas surt förvärvade slantar förvandlas till bidrag som vi kan ta åt oss äran av att dela ut. Hellre sänker vi skatten med 35 öre nästa år och fortsätter att knapra 10-öring för 10-öring, så att människors vardag blir lite lättare.

Vi lämnar också utrymme för enskilda att fatta sina egna beslut. Då behövs mindre byråkrati, politik och administration

Vi lämnar utrymme för medarbetare och entreprenörer att bidra till att utveckla sjukvården och kollektivtrafiken i vår region. Varje krona ska användas på bästa möjliga sätt.

Vårt uppdrag som politiker är att vara bäst på att finansiera det medborgarna tycker är viktigt. Därför måste vi politiker sätta två saker framför allt annat.

För det första: Vi måste arbeta för att tillväxten i vårt län ska bli så god som möjligt. Annars växer ju inte skatteinkomsterna, och då klarar vi inte heller av att finansiera sjukvård och kollektivtrafik, inte ens i dag, inte ens i morgon och inte heller långsiktigt.

För det andra: Vi måste se till att skattepengarna räcker till så mycket sjukvård och kollektiv trafik som möjligt. Annars slösar vi ju med skattebetalarnas pengar.

Ordförande! Det är inte med svek, stopplagar och skattehöjningar som vi bygger vår region stark inför framtiden.

Stockholms läns landsting behöver en politisk ledning som har en idé och en vision och som har förmåga att omsätta idéerna och visionerna till handling. Det har vi inte nu.

Med det, herr ordförande, yrkar jag på den moderata gruppens vägnar bifall till det moderata budgetalternativet.

Anförande nr 18

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Ordförande och landstingsledamöter!
Majoriteten ägnar sig mera åt att gnälla över oppositionens förslag än att tala väl om sitt eget. Möjligen beror det på att deras eget är rätt tomt och innehållslöst.

Folkpartiet liberalerna har en vision om framtiden för individerna som bor och lever i vårt län. Vi vill att vårt län ska vara en region där företag slåss om att etablera sig. Vi vill se ett näringsliv som genomsyras av entreprenörsanda och där människor ges möjlighet att vara med och skapa. Vårt län behöver en ändrad företagspolitik för att jobben ska bli fler så att välfärden kan betalas. Den dåliga tillväxten i länet har straffat stockholmarna tredubbelt. Arbetslösheten i länet är nästan lika hög som i resten av landet, vilket aldrig har varit fallet förut.

Landstingets skatteinkomster har minskat dramatiskt, vilket drabbar sjukvården. Till detta kommer skattehöjningarna för medborgarna, som har varit rekordhøga.

Visserligen minskar kostnaderna för skatteutjämningen, men priset för detta är väl høgt. Det är bara när det går riktigt dåligt för Stockholm, sämre än för resten av landet, som det blir mindre pengar som ska sändas av vår landstingskatt till Göteborg och Skåne.

Skatteutjämningens nivå är alldeles för hög. Men därutöver måste sägas att om vi hade haft samma tillväxt som genomsnittet för hela landet, hade vi haft en miljard ytterligare i skatteinkomster till vår sjukvård och kollektivtrafik. Det är lika mycket som de samlade sparkraven i sjukvården i år. Detta illustrerar hur viktigt det är att få fart på länets företagande, så att fler människor kan arbeta och bidra till vår gemensamma välfärd.

Sverige befinner sig i toppen av högkonjunkturen. Företagens vinster ökar, men de nya jobben kommer inte här i Stockholm. I stället för en tillväxtpolitik har regeringen satsat på 20 000 nya AMS-jobb. I stället för att ha riktiga jobb ska 12 000 personer gå hemma med friår och ha betald ledighet. Erfarna vårdanställda byts ut mot oerfarna personer. Detta är orimligt och signalerar att det inte är viktigt att friska vuxna arbetar och försörjer sig – fel, fel, feltänt!

I Sverige med 9 miljoner invånare går 3 miljoner människor till jobbet varje dag, men långt mer än en miljon människor går inte alls till ett jobb. De stannar hemma. Det här håller inte. Vissa går inte till sitt arbete för att de är sjuka och handikappade eller för att det inte finns ett arbete, men en hel del av de här människorna har en arbetsförmåga helt eller delvis. Det förutsätter dock att det kommer till fler riktiga jobb och att sjuka får en effektiv rehabilitering. Om Sverige ska klara sin välfärd måste det bli en ändring på detta.

Ingela Nylund Watz kallar Folkpartiets förslag en ofinansierad önskelista. Vi tackar för att hon erkänner att vi föreslår bra saker. Ingela har faktiskt rätt i att vården önskar sig samverkan med försäkringskassan, utbyggnad av närsjukvården och ambitiösa personalsatsningar, allt det som finns i Folkpartiets alternativ men saknas i majoritetens. Men Ingela har fel om finansieringen. Vår budget ger ett bättre netto än majoritetens. Metoden är att använda pengarna effektivare. Ingela och majoriteten låter hundratals miljoner rinna mellan fingrarna i en alltmera byråkratiserad överbyggnad och en mer ineffektiv centralisering. Folkpartiet föreslår motsatsen: avknoppning, entreprenörsanda och decentralisering. Det ger mera vård för pengarna. Därför kan Folkpartiet tillgodose vårdens önsknings- och önskelistor som Ingela Nylund Watz avfärdar.

Ordförande, landstingsledamöter! Landstinget behöver förändring med individen i centrum. Självklart ska vi utnyttja alla möjligheter vi kan för att samverka mellan sjukvården och försäkringskassan för att få sjukskrivna i jobb snabbare. Självklart ska vi återinföra och bygga ut vårdgarantin så att alla får vård i tid. Självklart ska vi ha tydliga patienträttigheter och ett brett vårdutbud. Lika självklart för oss liberaler är att valfriheten ska återinföras i landstinget.

Åhörare! Det behövs en arbetsmarknad där vårdpersonal kan driva verksamhet i egen regi eller välja bland andra arbetsgivare som bedriver sjukvård. Vi behöver också en rättvis skatteutjämning som inte straffar Stockholmsregionen utan bidrar

till tillväxt. Det behövs en vårdförnyelse som skapar en effektivare sjukvård. Sammantaget kan det möjliggöra en minskad landstingskatt i framtiden. Det liberala alternativet innehåller en mängd ingredienser för att våra länsinvånare ska få full valuta för sin landstingskatt.

Nej, det är inte stopplagar, planekonomi och femårsplaner som patienterna behöver. Det är inte nya Babels hus, vårdfabriker eller förlossningsfabriker som behövs. Vi har sett hur förnyelsearbetet har drabbats mycket negativt av att ni med berätt mod har slagit samman Karolinska och Huddinge till en koloss.

All kraft går nu ut till att fösa ihop två skilda kulturer och att skära ned på sjukvården där med yxhugg. Sparkravet för Karolinska universitetssjukhuset sker utan att det finns en realistisk satsning på de vårdgivare som måste ta hand om patienterna. Majoriteten tänker sig att stänga akutmottagningen på Karolinska den 1 april men har ingen plan för vart dessa patienter ska ta vägen. 30 000 patienter förutsätts bara försvinna.

Folkpartiet bedömer att en hel del sjukvård kan flyttas ut från storsjukhusen under förutsättning att begreppet närsjukvård inte bara är ett innehållslöst mantra utan innehåller många fler riktiga husläkare och distriktssköterskor. Vi vill utveckla vården ur individens perspektiv – inte utifrån kolossens perspektiv.

Tron på stordrift och storkliniker rimmar illa med organisationskunskap, om vikten av tydliga, synliga och närvarande chefer – något som inte nås när chefen tillbringar arbetstid i bil med 2 mil mellan sjukhusen. Enligt Stockholms Läkarförening rör det sig också om att 60 överläkare har lämnat eller kommer att lämna sina arbetsuppgifter, vilket knappast gagnar sjukvården.

Vi kommer under morgondagens sjukvårdsdebatt att tala om strukturbeslut på Karolinska sjukhuset, men jag vill redan nu klargöra att vi tycker att det är häpnadsväckande att så illa underbyggda förslag läggs fram till fullmäktige utan konsekvensbeskrivningar. Jag vill uppmana fullmäktiges ledamöter att exempelvis kräva besked om varför Ersta sjukhus framtid riskeras med att påbörja en flytt av den vård Ersta är bäst i länet på.

Länets invånare har rätt till valuta för skatten, och de har rätt att veta vilka rättigheter de har. I år blev de av med sina rättigheter när majoriteten avskaffade vårdgarantin och valfrihet. Fortfarande finns inga konkreta förslag i budgeten med ett innehåll och en tidsplan för vårdgaranti. Folkpartiet vill garantera rätt till medicinskt motiverad vård redan från årsskiftet i en vårdgaranti och avskaffa det byråkratiska remisstvånget. Vad är det för fel på tanken att människor har rätt till den vård de behöver? Om det finns ett enda argument varför det skulle vara bra med väntetider vill vi få höra det. Nu!

Ordförande, landstingsledamöter! Majoritetens budget för 2005 visar tyvärr att vi är på väg in i ännu ett år av försämringar. Ännu ett år av tappade sugar, nedskärningar och vårdkriser. Ännu ett år av alltmer utbredd vårdsocialism, där gårdagens centralistiska planlösningar ska användas på dagens problem. För morgondagens problem står majoriteten tomhänt.

Ordförande, landstingsledamöter! Årets budgetdebatt kommer tydligare än någonsin att vara en ideologisk föreställning. Det är knappt två år kvar till nästa

val. Två år kvar till förändring. Med detta vill jag yrka bifall till Folkpartiets samlade landstingsbudget.

Anförande nr 19

Landstingsrådet *S e v e f j o r d* (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare. Det känns faktiskt bra att stå här i dag och presentera den rödgröna majoritetens tredje budget, för det är en helgjuten budget. Här finns ingen luftbudgetering och inga luftsiffror, som de borgerliga partiernas tre budgetar innehåller.

Vi lägger fram en budget i balans, inte för att det är målet för vår verksamhet utan för att det är en förutsättning för och det verktyg som vi behöver för att kunna skapa en rättvis, jämställd och långsiktigt hållbar vård och kollektivtrafik i vårt län. Jag vill i det här sammanhanget också passa på att framföra mitt stora tack till personalen inom Stockholms läns landsting, för utan dess kompetens, lojalitet och engagemang hade vi inte lyckats med att få budget i balans på det sätt som vi har i dag.

Vi vill att rättvisa ska styra vårdens resurser. Vi vill att det ska finnas jämställdhet så att kvinnor och män och flickor och pojkar får vård på lika villkor, men så är det ju faktiskt inte i dag. Därför presenterar vi bland annat en budget som ger till dem som tidigare inte fått, till exempel möjlighet till samtalsterapi för lesbiska kvinnor. Därför presenterar vi en budget som i dag ger förstärkningar till områden som tidigare har haft alldeles för lite, men fortfarande är det naturligtvis otillräckligt, till exempel inom psykiatrin, förstärkning av ungdomsmottagningen och stöd till kvinnor med missbruksproblem. Därför presenterar vi en budget som ger till de gömda och glömda, patienter inom rättspsykiatrin, patienter med så kallade dubbeldiagnoser, och därför inför vi förstärkningar i budgeten för att oroliga småbarnsföräldrar ska kunna ringa till sjukvårdsupplysning och snabbt få information vad man ska vidta för åtgärder när det lilla barnet blir sjukt.

I höstas kom det en rapport från Samhällsmedicin som visar stora skillnader i vårdutnyttjandet inom Stockholms läns landsting. Den här rapporten visar till exempel att kvinnor har högre vårdutnyttjande i öppenvården medan männen har ett högre vårdutnyttjande i slutenvården. Rapporten visar att ensamstående mödrar har högre vårdutnyttjande än gifta sammanboende mödrar. Rapporten visar också att högutbildade och höginkomsttagare i högre grad söker specialistvård, lågutbildade och låginkomsttagare i högre grad primärvård.

Det här är ett oerhört viktigt argument för oss att satsa på närsjukvården, att göra vården tillgänglig för dem som har minst resurser men ofta de största behoven. Det finns alltså, som jag ser det, ett klass- och könsperspektiv i vårdutnyttjandet. Den här studien bekräftar vikten av att den rödgröna majoriteten fortsätter arbetet med att bygga en vård som är jämställd mellan könen men också regionalt.

När vi tillträdde för två år sedan fanns det stora orättvisor i länet avseende hur vården fördelades. Vi har nu påbörjat ett mödosamt arbete för att skapa ett landsting för rättvisa och hållbar utveckling. Den ambitionen tycks inte finnas hos de borgerliga partierna att döma av vad som står i deras budgetförslag. Jag gillar inte skryt, men jag vågar faktiskt påstå från den här talarstolen inför er som sitter

här och inför er som lyssnar på radio att jämställdhetsfrågan har lyfts fram under de här två åren som aldrig tidigare i Stockholms läns landstings historia.

Programmet för alliansen – det är ju så de tre borgerliga partierna kallar sig numera – rubricerat Med fokus på vården ansluter sig på många punkter till den rödgröna majoritetens arbete. Ni presenterar 35 punkter, och 23 av de punkterna ansluter till det arbete som den rödgröna majoriteten redan har påbörjat. Det är alltså inte så många nya egna punkter som ni har lyckats hitta på. Men jag blir lite fundersam när jag läser följande som ni skriver: Mycket i vården har sitt fokus och sin utgångspunkt i mäns symtom och mäns behov.

Om detta är vi helt överens. Men sedan fortsätter ni så här: Här finns mycket att göra, och vi gläds över att den nuvarande majoriteten har börjat att uppmärksamma detta. Men ursäkta mig! Här räcker det verkligen inte med att vara glad. Min fråga till er är: När tänker ni börja uppmärksamma jämställdhet i vården, behovet av att ha ett jämställdhetsperspektiv? Moderaternas budgettext på 39 sidor nämner ingenting om jämställdhet. Folkpartiets budgettext på 47 sidor har 9 rader om förbättrad kvinnosjukvård plus tre att-satser där man ansluter sig till majoritetens förslag bland annat om att ta fram ett policydokument om jämställdhet i landstinget. Kristdemokraterna har 4 rader om våld mot kvinnor.

Så återigen: När tänker ni seriöst och systematiskt ta upp frågan om en jämställd vård? Eller är det så att när ni talar om jämställdhet är det faktiskt bara en läpparnas bekännelse? Radio, TV och tidningar har faktiskt uppmärksammat det offensiva jämställdhetsarbete som i dag bedrivs inom Stockholms läns landsting, men de tre borgerliga partierna verkar inte ha märkt någonting. Därför ska jag passa på att uppmärksamma er på några saker som vi gör och som vi kommer att fortsätta med.

Vi har lyft fram jämställdhetsarbetet till högsta nivå i landstinget, det vill säga till landstingsrådsnivå. Vi har sett till att det finns en jämställdhetsansvarig i koncernledningen. Vi har tillsammans med framför allt Kristdemokraterna men sedan också de övriga borgerliga partierna sett till att det ska finnas ett jämställdhetsperspektiv i fördelningen av forskningsmedlen, de så kallade ALF-medlen. Vi har satt i gång ett omfattande jämställdhetsarbete bland de 500 högsta cheferna inom Stockholms läns landsting. Vi har haft ett stort antal seminarier om hälsa, arbete och kön. Vi har dragit i gång ett arbete där alla partier aktivt deltar i hur vi ska bemöta mäns våld mot kvinnor och barn. Det här kommer att presenteras under våren 2005, och vi vill också gå vidare med att utarbeta en landstingsövergripande jämställdhetspolicy, som ska kunna presentera sitt slutresultat 2006.

Kopplat till det här frigör vi också en rad konkreta åtgärder inom vården som ska förbättra och utveckla jämställdhetsarbetet. Vi har i dag en väl fungerande förlossningsvård. Vi har i dag en väl fungerande neonatalvård. Vi satsar till exempel på att utveckla mammografiscreeningen.

Vi gör alltså oerhört mycket. Men jämställdhet mellan män och kvinnor och mellan flickor och pojkar är inte riktigt tillräckligt. Vi vill också ha en regional rättvisa, en regional jämställdhet, det vill säga en omfördelning av vårdens resurser från de områden som har mycket och från de områden där det faktiskt fungerar väldigt bra och där människor mår förhållandevis bra till de områden

som är socioekonomiskt utsatta i dag, för vi vet att det finns stora skillnader i hälsa inom vårt läns landsting.

Detta visar också den senaste folkhälsorapporten, som pekar på att det inte bara finns stora skillnader när det gäller hälsa utan att de här skillnaderna faktiskt också ökar. Därför måste landstingets folkhälsoarbete lägga särskild vikt vid insatser riktade till socialt utsatta grupper och områden. Det gör vi också till exempel när det gäller tandhälsa för små barn, där vi i dag redan i två- till treåringars munnar kan se klasskillnader. Därför pågår nu också en inventering av befintlig kunskap om hälsofrämjande och förebyggande arbete för kvinnors respektive mäns hälsa. Därför har vi också gett ett uppdrag att utveckla och prova screeningmetoder för att kartlägga riskabla alkoholvanor hos män och kvinnor. Därför tar vi fram en folkhälsopolicy, och här deltar också alla politiska partier i landstinget i detta arbete. Därför ger vi också i handlingsprogrammet mot fetma och övervikt hög prioritet. Vi vet att fetma och övervikt också ha en klasskaraktär. Vi kan se att barn i socioekonomiskt utsatta områden har större problem med fetma och övervikt än barn i andra områden i vårt landsting.

Mot bakgrund av den här senaste folkhälsorapporten, som visar på dessa växande skillnader när det gäller hälsa och även mot bakgrund av att Folkpartiet under många år visat ett mycket stort intresse för folkhälsofrågor vill jag rikta mig till Birgitta Rydberg med följande frågor:

Delar du Moderaternas synpunkt på folkhälsoarbetet såsom varande eller ha en risk för frihetsinskränkning, att det lätt kan slå över i förmynderi och klåfingrihet?

Anser du liksom Moderaterna att Centrum för folkhälsa bör avvecklas utan att ersättas med någonting annat?

Anser du liksom Moderaterna att vi inte har råd att skattefinansiera projekt inom Samhällsmedicin och folkhälsa utan att vi ska låta marknadskrafterna råda?

Avslutningsvis: En ekonomi i balans skapar förutsättningar för ett jämställt och ett rättvist landsting. Det är därför som vi i Vänsterpartiet har tagit ansvar för att få kontroll över den ekonomiska utvecklingen. Det gäller en ekonomi som när vi tog över var i fritt fall efter de fyra borgerliga åren. Det har inte varit lätt alla gånger, och även nästa gång kommer vi att stå inför stora prövningar. Det är vi fullt medvetna om, men vi är övertygade om att den väg som vi har slagit in på är den rätta vägen. Den vägen kan illustreras på många sätt, bland annat med några strofer ur boken Att nå ända fram – dikter om jämställdhet, som landstinget tagit fram under detta år:

Och svaret på frågan om vägen är lika långt som vägen själv.
På frågan om mil och timmar är svaret steg och år.
På frågan om nu och i morgon är svaret i morgon och nu.

Vi lägger nu grunden för en långsiktigt hållbar sjukvårdsstruktur, en vård anpassad till den nya tidens behov och möjligheter, en vård som bygger på samarbete, en vård som vänder sig utåt och ser möjligheterna i och nödvändigheten av samverk-an långt utanför landstingets gränser, i stället för ett primitivt revirtänkande byggt på konkurrens, som är borgarnas alternativ.

Med detta yrkar jag bifall till majoritetens budgetförslag.

Anförande nr 20

Landstingsrådet N y m a n (kd): Ordförande, värderade ledamöter och åhörare! För 105 år sedan formulerades följande mening: ”Allt som går att uppfinna är uppfunnet.” Det intressanta med citatet är att det är efter Charles H. Duell, som var chef för det amerikanska patentverket, och att han avgick 1899 av det skälet att allt som gick att uppfinna redan var uppfunnet.

Hur kopplas nu detta till en allmänpolitisk debatt i Stockholms läns landsting? Jo, vi leds av en majoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, och jag saknar där nytänkande och filosofier om hur sjukvården bör utvecklas. Man agerar som allt vore uppfunnet på sjukvårdens område. Varför annars försöka etablera den andra stopplagen? Jag tycker att ni skulle kunna ta lite intryck av partivännerna, för de går i precis motsatt riktning.

Jag är inte så högt studerad – jag har inga akademiska betyg eller så – men jag tror att jag vågar fastslå en sak: Stoppklossar har aldrig fört utvecklingen framåt. Men detta verkar vara en grundläggande princip hos Socialdemokraterna, för när framåtsyftande idéer och engagemang kommer fram och när många deltar i debatten och vill förnya politiken, då genomförs stopplagar. Det finns som jag ser det ingen logik i detta, men det här sker naturligtvis med aktivt stöd från Vänstern och Miljöpartiet. Den socialdemokratiska regeringen som vi har och dess stödpartier kan tydligen inte tänka sig något nytt från något annat håll. Allt är redan uppfunnet, och kommer det något nytt utlöses en ny s-märkt stopplag.

Nu tycker jag att den majoritet som vi har i landstinget har börjat agera lite klokt när det gäller S:t Görans Sjukhus. Fullfölj det och gör det snabbt, men se till att regeringen med stödpartier byter ståndpunkt och kan delta i den politiska vändning som behövs för framtiden! Dessutom är det ju så att stopplagarna ytterst också är en eftergift för de krafter som vill begränsa det kommunala självstyret. På vilka grunder kan det hävdas att rättvisa och solidaritet inom sjukvården när det gäller utbud och finansiering skulle behöva rubbas, om en företrädare för samma partier som utgör landets riksdag och regering regerar och styr landsting och kommuner? Centraldirigering är ju snarare ett hot mot rättvisa och solidaritet än motsatsen.

Jag vill också säga, herr ordförande, att jag återkommer i ett senare inlägg om 3 S och strukturfrågorna.

Vi kristdemokrater har formulerat följande rubrik för hur vi vill agera i svensk politik under åren framöver: Vi arbetar för ett samhälle där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Detta är ett samhällsideal som vi gärna arbetar för. Att ingen ska lämnas efter tror jag att det kan vara lätt att få en bred politisk uppslutning bakom – åtminstone i retoriken. Men i Socialdemokraternas Sverige hålls många tillbaka. Koppla detta till det som är aktuellt för vårt landsting! Man kan väl säga att företagandet i allmänhet har hyggliga förutsättningar i Sverige, men det kan bli mycket sämre om regeringen Persson får fortsätta. Vårdföretagandet har det däremot utomor-

dentligt trångt, och det blir hela tiden sämre, om socialdemokraterna med stödpartier får fortsätta sitt maktutövande.

Jag har i flera år i den här allmänpolitiska debatten önskat att vi skulle göra skäl för just en allmänpolitisk debatt. Vi skulle lyfta resonemangen lite grann ovanför det som vi skriver i våra budgetalternativ, som naturligtvis alla har läst mycket noggrant de senaste veckorna. Vi skulle tala mer om förutsättningarna för vår verksamhet, lyfta fram de frågor som är viktiga, angelägna och stora inom hälso- och sjukvårdsområdet, som ändå är vårt huvudsakliga ansvarsområde.

Vilka är då de stora frågorna inom vården? Ja, först måste vi fråga dem som behöver vården, och då återkommer alltid samma önskemål, nämligen ökad tillgänglighet i tid och rum och medicinsk säkerhet. Något annat efterfrågas nästan inte.

För dem som arbetar i vården och ska ge den här vården är det fråga om arbetsro, bra betalt, förnuftiga karriärvägar och tid för patienterna och deras närmaste.

Många och alltfler talar också om behovet av forskning, utveckling och fortbildning.

Vilka är de stora frågorna för dem som betalar skatten? Ja, jag har kunnat konstatera att de är desamma som för patienterna och vårdens medarbetare, och det tror jag att vi kan vara överens om. En del av skattebetalarna efterfrågar också en bättre kostnadseffektivitet, så att vi så att säga får mera vård för de pengar som satsas.

Vilka är de politiska beslutsfattarnas stora frågor? Ja, det har vi hört en del om hittills i dag, och där tror jag att vi skulle behöva – i varje fall tycker jag det för min egen del och för mitt eget partis skull – lyfta fram några frågor lite mer än vi har gjort hittills.

Då frågar jag mig: Finns det nödvändiga modet, tålamodet, idéerna, visionerna och uthålligheten hos oss som bestämt oss för att vi vill vara med om att leda svensk hälso- och sjukvårdspolitik, och finns det nödvändiga modet för förändringar för en utveckling som relaterar till sjukvårdens behov och ingenting annat?

Har vi modet att möta de personer som vi har uppdraget att hjälpa – på deras villkor och inte våra eller våra partiers? Vågar vi inbjuda patienterna, deras familjer och andra intressenter i deras närhet att få höja sin röst och att få hjälpa till i formulerandet av den politik som vi behöver föra?

Har vi modet att möta vårdens medarbetare och ledare, det vill säga att i öppen och ärlig dialog söka lösningarna i vårdens vardag, alltså i mötet mellan patienten och läkekonsten? Till det som jag sist sagt har jag tänkt resonera mera omkring när det gäller 3 S.

Har vi modet att samarbeta partierna emellan, över blockgränsen, genom att åtminstone under en kort tid lägga åt sidan vår ibland professionella, läromässiga och partipolitiska företrädesrätt eller vårt tolkningsföreträde, och förlita oss på varandras goda vilja, det vill säga erbjuda oss själva tid för bättre analys? Jag

saknar den egentliga analysen för hälso- och sjukvården i det här landstinget och även i vårt eget land.

Någon har sagt: ”Varje system är perfekt utformat för att uppnå det resultat det får.” Vad gör man då om man inte är nöjd med resultatet? Jo, då återstår systemskifte. Och jag tror att det behövs i kombination med tankeskifte. Självklart ska man lära av sina erfarenheter men våga blicka framåt och våga lyfta blicken också mot den diskussion i hälso- och sjukvårdsfrågor som pågår internationellt. Det är alldeles för lite av det i svensk hälso- och sjukvårdspolitik. Jag återkommer också senare i dag till detta om behoven i sjukvården. Jag kritiserar mina vänner i alliansen, jag kritiserar mig själv och naturligtvis framför allt den sittande majoriteten.

Det är bara i undantagsfall som de politiska ledningarna väljer att ta sin utgångspunkt i patienterna och vårdbehoven. Det senaste inlägget från Birgitta Sevefjord handlade om regional rättvisa och sådana saker. Hur det än ser ut måste alltid våra aktiviteter ta sin utgångspunkt i sjukvårdsbehoven och ingenting annat. Det går ju att få en mer jämlik vård regionalt om man försämrar norr om stan och inte gör något mer. Då blir det mer jämställt, men det är väl ingen av oss som eftersträvar det. Det handlar här om helt andra ting.

Det är inte ovanligt att en uppblussande mediefokusering kring en enskild patient leder till att åtgärder vidtas. Det finns flera mycket aktuella exempel på det i det här landstinget. Sådana åtgärder får ju sällan eller aldrig någon långsiktig verkan. De kan möjligen lugna en för tillfället uppretad opinion, men många gånger har det för den här majoriteten varit så som jag tror att det kan ha varit för några tidigare majoriteter: när sådant här blossar upp lämnar man principer, budgetbeslut och annat för att lugna en uppretad opinion.

Det pågår vidare ständigt strukturförändringar, och de är ofta politiskt initierade i syfte att tjäna pengar, spara pengar eller hur man nu uttrycker det. Det är väl besparingar som här är lösenordet, och de sker oftast utan de enklaste konsekvensanalyser. De senaste veckorna har jag talat med en hel del i vården verksamma chefer och ledare som är mycket bekymrade över det som nu faktiskt pågår och som är ledstjärna för den sittande majoriteten. Vi kan inte se att majoritetens förslag har föregåtts av någon som helst konsekvensanalys, säger man. När jag då ber om exempel får jag många sådana, och några har nämnts här tidigare i debatten.

Det ska naturligtvis bli intressant att följa utvecklingen eftersom jag förstår att de borgerliga förslagen konsekvent kommer att röstas ned, i det här budgetfullmäktigesammanträdet som i andra budget- och beslutssammanhang som vi har i landstinget. Insiktsfulla och långsiktigt inriktade initiativ kan malas sönder i den ständiga jakten på bättre kvartalsrapporter, eller än värre aldrig få en chans att bedömas.

Jag ska nu gå mycket långt i ett påstående. Allt tal om effektivisering och produktivitetshöjningar blir faktiskt tomt prat, om vi inte finner fram till bättre sätt att analysera och beskriva vårdbehoven, och det bör alla sex partier i det här landstinget göra tillsammans. Jag tycker att effektivitet ska vara ett uttryck för graden av måluppfyllelse. Jag har seriöst läst ert budgetförslag, och som jag har kunnat analysera det är för den här majoriteten bättre ekonomi det enda och allt

överskuggande målet. Det som ekonomin är till för kommer i någon mening i andra hand.

Om man inte har en uttalad målsättning för vad resurserna ska användas till, och de är inte små i det här landstinget, hamnar man obevekligen fel. Om någonting är evidensbaserat i hälso- och sjukvårdspolitiken är det just det faktum som jag nyss nämnde. Jag tycker att det är beklagligt när vård och forskning förefallit att ha blivit belastningar i den svenska välfärden. Nu tänker jag inte bara på det här landstinget utan nationellt. Ibland nämns demografin som ett problem, och då talar vi ofta om de äldre i samhället. Det demografiska problemet är att det föds för få barn och att alldeles för få människor är yrkesverksamma under alldeles för kort tid. Det är det demografiska problemet, och det är det som ska angripas, men för det behövs en ny nationell regering, inte den som vi har i dag.

En annan jämförelse som jag hörde talas om tidigare i höstas på en konferens i Skåne är ett resonemang där jag inte är färdig med ”tänket”. Jag konstaterar dock att sjukvården har utgiftstak, också i det här landstinget. Det är mycket tydligt uttalat, och detta tak ska i någon mening relativt sett sänkas hela tiden, medan det inte finns något kostnadstak för sjukpenningen för dem som är sjukskrivna. Sjukskrivningen är en rättighet, medan sjukvården förefaller karakteriseras av köbildningar och väntetider. Här måste vi våga tänka nytt, och jag tror att det skulle vara hälsosamt om vi kunde göra det över parti- och blockgränser.

Sedan vill jag på tal om tillväxtfrämjande åtgärder i det svenska samhället påstå att staten prioriterar fel i många avseenden, och jag ska nämna ett. Reflektera ett ögonblick över alternativanvändningen av de miljarder som satsas på järnvägsspår i norra Sverige! Jag tänker då naturligtvis på en annan utveckling, nämligen på IT i vården. Om hälften av miljarderna i fråga skulle få satsas på IT-utvecklingen i vården, hur många liv skulle inte kunna räddas! Hur många fler patienter skulle kunna få vård, och vilka skulle verksamhetsförutsättningarna kunna bli för kommuner och landsting? Ja, det kan vi bara ana oss till.

Jag tycker fortsättningsvis, som jag sade i ett tidigare inlägg i ett annat ärende, att det ges en ofullständig – jag ska kanske inte gå så långt att jag säger en falsk – bild av hur skattehöjningarna i det här landstinget har använts. Jag kanske inte behöver upprepa det, men det behöver nog ändå sägas: Varför i all världen höjde ni satsningarna på sjukvården med 12,9 procent då genomsnittet låg någonstans på 8 – 9 procent under de fyra tidigare åren? Det var en ekonomi i fritt fall, och det finns liksom inte gränser för hur ni har skällt ned de satsningar som vi gjorde under den förra mandatperioden. Det förefaller som om ni skäms för era egna satsningar och för den stora skattehöjningen. Det har varit tunt med argumentation från majoriteten hittills om de här frågorna. Den kanske kommer i det sista inlägget från den rödgröna majoriteten.

Myten om det borgerliga vanstyret hålls naturligtvis vid liv. Det gjorde ni under den förra mandatperioden, och det gör ni fortsättningsvis. Jag vet att ni syftar på de ekonomiska underskotten, och ni kan få rätt på en punkt: den förra majoriteten finansierade inte skatteutjämningen fullt ut under något av de förra åren. Det sista året var det bara 10 procent. Men i frågan om kostnadsutvecklingen och de satsningar som gjordes inom vårdområdet stod inget av era partier majoriteten efter under de åren, om jag minns rätt – jag kan ju minnas fel; kanske hade ni

nedskärningar på programmet också då, men jag kan i varje fall för tillfället inte erinra mig det.

Under år 2002 och åren strax innan, med väsentligt mindre pengar i sjukvårdens budget, fanns en fungerande vårdgaranti. Väntetiderna kortades successivt. Jag skulle inte låta mig nöja mig med att det är samma längd på dem nu som det var 2002. Vad är det för politik som bibehåller långa väntetider? Att väntetiderna ska minska är ett patientkrav, och det är väl grundat.

Vad var det för fel med att vi började återanställa barnmorskor och cancersköterskor? Det hade hög prioritet för oss eftersom ni hade sparkat så många perioden dessförinnan, och det kostade naturligtvis pengar. Vad var det för fel med de högst rimliga löneökningar som sjukvårdens personal fick under de fyra åren? Ja, om det är fel på det och det är seriöst menat från er, ta då upp det med de fackliga företrädarna! Jag tror snarare att de ser tillbaka på den perioden som en utvecklingsperiod i landstinget.

Till sist, innan jag yrkar bifall till Kristdemokraternas samlade budgetförslag: Förra vintern läste jag en bok av en person som heter Edward de Bono, en tänkare och författare. Boken heter Konstruktivt tänkande, och jag skulle vilja den till läsning för majoritetens ledamöter här i landstinget. En av underrubrikerna på bokens första sida är: "Det förflutna kan analyseras, framtiden måste utformas". Utan analys har det här landstinget begåvats med en ny rödgrön budget som jag tror leder fel.

Bifall till Kristdemokraternas förslag till budget för nästa år!

Anförande nr 21

Landstingsrådet **C e d r e n i u s** (mp): Herr ordförande, fullmäktige, åhörare och webb- och radiolyssnare! Ingela Nylund Watz och Birgitta Sevefjord har på ett förtjänstfullt sätt tidigare redovisat grunden för majoritetens budget, en stabil grund som vilar på den nuvarande s-, v- och mp-majoritetens förmåga att vara konsekvent i såväl beslutsprocessen som verksamhetsstyrelsen. Men jag vill också precis som Birgitta betona vikten av personalens uppslutning kring majoritetens avsikt att långsiktigt trygga landstingets verksamheter.

När landstingets historia en gång skrivs är jag övertygad om att de minst sagt svettiga år som den här majoriteten har haft bakom sig kommer att nämnas med beundran. Jag är också övertygad om att landstingets väljare inte ångrar att de ryckte bort det ekonomiska huvudansvaret från Moderaterna och deras dåvarande majoritetskamrater. Jag har tidigare från denna talarstol frankt deklarerat att jag är övertygad om att traditionen att byta majoritet i landstinget vid varje val kommer att brytas, och jag står tryggt kvar i denna min övertygelse.

Tillsammans har Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet visat att ansvarsfull politik betyder att kostnaderna kan hållas under kontroll men samtidigt också ger utrymme för nya offensiva satsningar. Vi håller till exempel på att omstrukturera hela sjukvården och är på väg att skapa en helt ny och tillgänglig primärvård. Tack vare vårt offensiva ansvarstagande kommer vi inte som den förra majoriteten att behöva utsättas för väljarnas negativa dom – en dom som

dessutom senare förstärktes av revisorernas uppmaning att landstingsfullmäktige inte skulle bevilja den dåvarande majoriteten ansvarsfrihet.

Herr ordförande! Låt mig nu ta upp några av den rödgröna majoritetens kanske viktigaste långsiktiga framtidssatsningar, som naturligtvis speciellt gläder mig som miljöpartist.

Först och främst: Den här budgeten säkerställer att landstingets alla fem övergripande miljömål kommer att bli verklighet. Det är ett stort steg på vägen mot ett långsiktigt hållbart Stockholms län. År 2006 ska minst en fjärdedel av landstingets person- och varutransporter utföras med förnybara drivmedel. I den här budgeten når vi 25-procentsmålet genom att SL nu börjar ersätta de gamla dieselbussarna ute i förorterna med nya etanolbussar. Totalt 160 bussar ska tillföras under de närmaste två åren. Inräknat med Stockholmsförsöket med miljöavgifter som tillför kollektivtrafiken ytterligare 200 dieselbussar, tyvärr, så når vi med denna vår miljöåtgärdsplan 25-procentsmålet år 2006. Jag tycker att det är fantastiskt. Det är en god satsning, och som förortsbo måste jag dessutom säga att det känns extra bra att SL nu börjar skicka ut de nya bussarna utanför innerstaden.

I internationellt perspektiv ligger faktiskt vårt landsting här i topp. Jag vet ingen annan svensk eller för övrigt europeisk region som gör sådana framsteg när det gäller kampen mot utsläppen av klimatpåverkande gaser. Vi agerar i Kyotoavtalets anda, och ingen ska kunna anklaga oss för att vi inte tar den gamla engelska devisen "Don't put your head in the bush" på allvar.

När det gäller luftföroreningarna från värme- och elproduktion når vi det uppsatta målet här. Arbetet med att kartlägga och åtgärda föroreningarna orsakade av gamla miljöförsyndelser rullar på. Jag kan känna och även erkänna en viss osäkerhet när det gäller SL:s pågående inventering. Om den skulle visa på en mycket hög miljö-skuld kan den bli dyr att åtgärda. Men å andra sidan: den här typen av miljöproblem påverkar egentligen inte balansräkningen, för när de väl blir kända minskar markvärdet. Skulle vi hitta stora försyndelser som inte kan åtgärdas inom ramen för SL-budgeten, kommer vi naturligtvis att återkomma till fullmäktige med det.

Det känns också bra att kunna rapportera att arbetet med att minska läkemedelsresterna i naturen fortgår enligt planerna. Vårt internationellt erkända pionjärarbete för att utveckla ett nationellt system för miljöprövning av läkemedel har också accepterats av Läkemedelsindustriföreningen. Den har utfäst sig att innehållsdeklarera läkemedlen. Det är en stor seger, och under 2005 är målet att 50 procent av de försålda läkemedlen ska vara miljöbedömda.

Till slut: När det gäller lustgasutsläppen kommer vår första anläggning att rena denna potenta klimatgas att invigas i nästa månad. Den lustgas som vi släpper ut ger ungefär samma påverkan som drygt 150 dieselbussar i innerstaden. Anläggningen kommer att invigas på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge, och vi minskar utsläppen där med 85 procent enligt kalkylen. Det finns utrymme i budgeten för att fortsätta detta arbete på andra sjukhus under de kommande två åren.

Även här är vi unika. Det finns två anläggningar i Japan. I övrigt finns inte någonstans i världen den här typen av åtgärd genomförd.

Herr ordförande! Låt mig också få framföra ett tack till alla de miljöarbetare som tillsammans för landstinget framåt. När vi lämnar 2005 kommer samtliga enheter inom landstinget att vara certifierade sånär som på Stockholms läns sjukvårdsområde. Det är en gigantisk uppgift för en ny organisation att klara av detta under 2005. De kommer att ha ungefär 37 procent av sitt certifieringsarbete kvar att genomföra år 2006.

Det finns fler godbitar i majoritetsbudgeten. En ny bilpolicy är på väg, och i framtiden ska förvaltningar och bolag välja miljöbilar när de handlar nytt. Vi kommer också att nagelfara all den mat som landstinget handlar upp. Självklart ska vi sträva efter ekologiska livsmedel och minimal transportpåverkan, och jag hoppas verkligen att inte någon här i salen ska låta bli att väga in hälsoaspekterna i samband med upphandling av livsmedel.

Vi drar också i gång ett stort projekt där vi ska kartlägga de tio viktigaste miljöpåverkande miljöstörningarna i länet. 230 människor dör årligen på grund av den höga partikelhalten i Stockholmsluften, nästan fyra gånger så många som de 60 som dör i trafikolyckor. Det här är ett allvarligt problem.

Vi vet också att luftföroreningar, buller och andra miljöstörningar påverkar vår hälsa. Och observera: landstingets egen verksamhet svarar för en stor del av detta hot mot folkhälsan.

Under 2005 kommer vi att ta fram en åtgärdslista som det med all sannolikhet finns anledning att komma tillbaka till landstingfullmäktige med.

Herr ordförande! Jämför gärna majoritetens budget med vad den osamlade oppositionen erbjuder. Jag säger osamlade, för de tre oppositionspartiernas politik spretar rejält, bortsett från att de alla tre säger nej till miljöstyrande trängselavgifter – tyvärr, eftersom det är en ypperlig metod att begränsa regionens största miljöproblem genom att sätta pris på det begränsade väg- och gatuutrymmet och på så vis minska de farliga utsläppen. En rent marknadsekonomisk lösning spolas med andra ord, till förmån för den planekonomiska modellen som gäller i dag.

Kristdemokraterna bejakar att utvecklingen för att vara hållbar ska tillgodose dagens behov utan att äventyra de kommande generationernas möjligheter att tillgodose sina behov, enligt det budgetförslag som jag har läst. Kd:s förvaltar-skapsprincip omfattar just detta krav och finns manifesterat i partiets budgetförslag, till exempel i SL-texten. Vad jag kan se finns det faktiskt en ganska stor samsyn mellan majoritetens och kd:s budgetförslag i detta avseende. Alldeles uppenbart har kd också en positiv syn på folkhälsoarbetet. Synd bara att ni inte fick gehör för dessa era utfästelser och uppfattningar när ni satt i majoritet! För miljöåsikterna förändras väl inte beroende på om man sitter i majoritet eller i minoritet?

Folkpartiets budgetförslag redovisar en intressant underrubrik, Hållbart resande. Tyvärr har partiet inte kommit längre i det avseendet än att konstatera: Det är en viktig målsättning för SL att öka antalet resenärer. Där tar det slut. Jämför det med majoriteten, som klart uttalar att SL:s andel av trafiken ska öka i relation till bilåkandet. För säkerhets skull bekräftar Folkpartiet att de liksom majoriteten ställer upp på SL:s kollektivtrafiksatsningar rent generellt, men vi vet samtidigt att Folkpartiet hör till de allra spendersammaste bilkramarna. I budgeten kan vi läsa

att de vill skapa möjligheter för massbilismen genom att satsa statliga pengar i både Öster- och Västerleden.

Folkhälsopolitiken däremot står högt i Folkpartiet, och det är jag glad för, till skillnad från Moderaterna. I det moderata budgetförslaget står det att läsa att den viktigaste politiska åtgärden är att driva en politik som ger en så hög ekonomisk tillväxt som möjligt. Vägen dit går genom en privatiserad vård, som ska utvecklas fritt och där medborgarna ska vara eftertraktade vårdobjekt. ”Eftertraktade vårdobjekt” – med en sådan inställning är i alla fall inte jag överraskad när partiet dessutom helt avskaffar folkhälsoarbetet i landstinget! Den moderata kalkylen bygger uppenbarligen på att ohälsa leder till minskat vårdbehov, som i sin tur leder till minskad ekonomisk tillväxt – ett katastrofalt scenario för den moderata privatiserade vårdsektorn. En vårdideologi som de testade förra mandatperioden med ett förödande ekonomiskt resultat för landstinget.

Den moderata miljöpolitiken då – var har ni den? Jag hittar ett, säger ett citat: ”Den enskilt viktigaste åtgärden för att förbättra trafik- och miljösituationen i Stockholm är en förstärkning av vägkapaciteten över/under Saltsjö–Mälarsnittet.”

När det gäller miljö och hållbar utveckling visar den här jämförelsen att den så kallade alliansen inte har något som helst samlat ansvar för vår långsiktigt hållbara framtid, till skillnad från den rödgröna majoriteten.

Kristdemokraternas långsiktiga förvaltarleksmodell kan knappast med hedern i behåll gå hand i hand med den krasst ansvarslösa moderatpolitiken, som syftar till att skapa en högre sjukvårdsnota för att gynna de privata entreprenörerna, som ska få ta över den landstingsdrivna vården. Jag tror inte heller att kd och Folkpartiet är så cyniska att de kan tänka sig att avskaffa folkhälsoarbetet.

Naturligtvis kan man lägga många fler synpunkter på den så kallade alliansens gemensamma politik, men vi återkommer till det i senare inlägg under denna budgetdebatt. Redan nu vill jag säga att vi från vår sida självklart är positiva till många av alliansens presenterade punkter. En hel rad av dem är ju egentligen ingenting annat än en acceptans av tidigare majoritetsbeslut, eller omskrivningar plockade från majoritetens budgetförslag.

Bifall till majoritetens budgetförslag! En ansvarsfull budget med ett långsiktigt hållbart perspektiv.

Anförande nr 22

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det har ju sagts en hel del ord ifrån talarstolen redan, och jag tänkte nöja mig med att återvända till det jag sade i mitt inledningsanförande, nämligen att det som hittills har sagts visar att det är en enorm spretighet i den opposition som numera kallar sig allians och har lyckats prestera en önskelista på 35 punkter som är totalt ofinansierad. Det framstår med all önskvärd tydlighet.

Stig Nyman kommenterar inte med ett ord hur han ser på det faktum att Moderaterna har 700 miljoner kronor lägre resurser till hälso- och sjukvården än vad ens majoriteten har, när han själv har 237 miljoner mer. I stället är Stig

Nyman ute i en i och för sig intressant diskussion om välfärdens långsiktiga finansiering.

Moderata samlingspartiet självt svarar inte på frågan hur den hemliga listan för nedskärningar värda 700 miljoner kronor ser ut, utan sprider i pressmeddelanden dimridåer med frågor om vad landstingets samlade intäkter går till. Svaret på den frågan är mycket enkelt: Vi finansierar våra verksamheter i den här majoriteten, i stället för att uppta lån. Vad vi i själva verket gör nu är att vi ser till att vi slipper refinansiera lån – en mycket god känsla, som ingen i den borgerliga majoriteten under förra mandatperioden över huvud taget var i närheten av.

Kvar står faktum: Moderaterna föreslår skattesänkningar de närmaste åren på motsvarande 2 kronor. Det är över 7 miljarder kronor per år. Hur ska detta finansieras? Ska det finansieras på samma sätt som förra gången, att Folkpartiet ska få sitt, Kristdemokraterna ska få sitt och Moderaterna ska få sina skattesänkningar? Hu – man ryser!

Bifall till landstingsstyrelsens förslag och avslag på samtliga de förslag i yrkandelistan där det inte framgår annat från majoriteten!

Anförande nr 23

Landstingsrådet H e i s t e r (m): Herr ordförande! Det finns en viss nervositet i majoriteten. Det är sällan man hör så många ord från majoriteten om den borgerliga alliansen som i dag. Själva talar vi inte så mycket om den, utan vi agerar i stället, men i pratar väldigt mycket om den. Det är tydligt att en stor nervositet börjar växa på majoritetens sida.

Och majoriteten är mycket, mycket svag, Bengt Cedrenius. Ett enda mandats övertikt, 9 800 röster – mer än så skilde det inte i valet. Jag lovar dig, Bengt Cedrenius, att jag ska arbeta för att brottet när det gäller att byta majoritet ska ske 2010, då ska vi se till att vi får behålla majoriteten i ytterligare fyra år.

Vänstermajoriteten har med sin budget och med hela sitt arbete visat att skattehöjningar inte leder till bättre välfärd. Det vore väl skrutt, rent ut sagt, om man inte ska ha ambitionen, efter att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har chockhöjt skatten med 1:95, att göra allt för att få ned landets i särklass högsta landstingsskatt. Invånarna i vår region har inte råd med den. Det kan vi läsa i tidningen varje dag, det känner vi när vi möter vänner och bekanta, att hushållsekonomin är mycket mer ansträngd här än någon annanstans. Sedan är det klart att vissa kan ordna ”fringisar”: bostäder till sina barn eller till och med sig själva. Andra får se till att göra det på annat sätt!

Jag kan säga till dig, Ingela: Våra förslag är fullt finansierade. Läs vår budget! Vi har till och med både hängslan och livrem. Vi har ett överskott på 1 miljard nästa år. Vi reserverar 200 miljoner för omställningsåtgärder om det inte skulle gå vägen som vi hoppas att det ska göra. Jag har för avsikt att se till att den ekonomiska utvecklingen följs och att man håller budgeten. Min budget är 200 miljoner starkare än din. Vi klarar av att sänka skatten med 35 öre.

Det stora problemet är vad som händer med er budget och ert arbete framöver. Den finansiering vi nu ser av ert arbete innebär att landstinget går mot nollresultat

igen. Hur ska ni då finansiera nya investeringar och nya åtaganden? Innebär det att det blir ytterligare skattehöjningar utöver landets redan i särklass högsta skatt? Är det den utvecklingen vi ser framför oss med Socialdemokraternas och vänstermajoritetens politik, att när de här tre åren gått till ända står vi inför gigantiska skattehöjningar igen, när kollektivtrafiken behöver sina investeringar och när sjukvården behöver sina investeringar?

Som jag sade i mitt inledningsanförande: För att klara sjukvården och kollektivtrafiken måste vi ha en politik för tillväxt. Det har vi inte med landets i särklass högsta landstingsskatt. Därför sänker vi den med 35 öre nästa år och lovar medborgarna att knapra tioöring för tioöring, både för deras egen ekonomi och för landstingets möjligheter att klara sin verksamhet framöver.

Anförande nr 24

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Vi har fått ett klart besked: Höga skatter är något bra, säger Ingela Nylund Watz. Tack för det beskedet!

När du sedan påstår att du vill att skattemedlen ska förvaltas effektivt, undrar jag fortfarande varför du inte vill ha den nydaning av sjukvården det innebär att släppa in konkurrens i sjukvården, att använda S:t Görans sjukhus som norm när det gäller att försöka sänka kostnaderna för sjukvården.

Jag måste säga att jag inte visste att Ingela Nylund Watz var så störd över vi i de borgerliga partierna har en samsyn kring många frågor inom sjukvården – så störd att hon faktiskt använde huvuddelen av sitt anförande åt att kommentera oppositionens förslag.

Jag noterar också att Vänstern och Miljöpartiet säger att de är beredda att stödja 23 av våra 35 punkter i det borgerliga sjukvårdsprogrammet. Samtidigt hör vi att Ingela Nylund Watz säger att det är ofinansierat, så hon tycks inte instämma i det här. Någonstans verkar det vara en rödgrön oenighet! Jag vill bara säga: Välkomna och rösta på våra att-satser! Vi kommer att ställa dem under proposition, så ni kommer att få all världens chans att rädda hemsjukvården för svårt sjuka barn och avskaffa remisstvänget.

Frågan om folkhälsoarbetet togs också upp. Det tycker jag är en intressant fråga. De borgerliga partierna satsade på att utveckla det lokala hälsoarbetet under vår tid i majoritet, men Vänsterpartiet har ju faktiskt varit med om att under den rödgröna majoriteten skära ned folkhälsoanslaget från 50 till 23 miljoner. Ni har avskaffat alla folkhälsoplanerare, men tyvärr inte alls, med den centralistiska organisation som ni har, kunnat utveckla det lokala folkhälsoarbetet. Ja, jag vill faktiskt påstå att möjligheterna att bedriva folkhälsoarbete är betydligt gynnsammare i en borgerlig majoritet än i en rödgrön majoritet.

Vi kan väl också konstatera att det är först när 10 000 kvinnor uteblir från gynekologiska hälsokontroller som den rödgröna majoriteten förstår att det är tokigt att ta betalt för hälsokontroller som förebygger cancersjukdom.

Fortfarande får vi inga klara besked om lösningar och visioner för framtiden i sjukvården från majoriteten. Jag vill bara uppmärksamma fullmäktiges ledamöter på att det finns en dom i Vårdförbundets MBL-protokoll som man nog borde

reflektera en hel del över. Där konstateras att det är kortsiktiga ageranden som kan leda till svåra problem med rekrytering och bemanning i en nära framtid. Jag tycker detta ger klart besked om att den budget som majoriteten har lagt fram har fått bakläxa inte bara av oppositionen utan också av våra fackliga företrädare, av dem som har god kunskap om sjukvården.

Anförande nr 25

Landstingsrådet **S e v e f j o r d** (v): Ordförande! Jag kan bara konstatera att Birgitta Rydberg inte svarar på mina frågor. Fortfarande är det otydligt om också Folkpartiet anser att vi ska lägga ned Centrum för folkhälsa och att vi ska låta folkhälsoarbetet styras av marknadskrafterna som Moderaterna vill. Du svarade över huvud taget inte på de frågor som jag ställde till dig och som bygger på det budgetförslag som Moderaterna lägger i denna fullmäktigeförsamling.

Birgitta Rydberg sade också i sitt inledningsanförande att den budget vi lägger är tom och innehållslös, den innehåller egentligen ingenting. Jag vet inte om de kvinnor som i dag ligger på BB för att föda barn eller som står i kör för att göra det under nästa år tycker att det inte är bra att vi har byggt ut och förstärkt förlossningsvården, att vi i dag har byggt ut och förstärkt och kommer att fortsätta att bygga ut och förstärka neonatalvården, att vi till exempel under nästa år kommer att inrätta en central mottagning för våldsutsatta kvinnor, kvinnor som varit utsatta för sexuella övergrepp. Är detta tom och innehållslös politik? Jag vill kalla detta för tom retorik från Birgitta Rydbergs sida.

Stig Nyman pratar om att ingen ska lämnas efter, och han förmodade att vi alla är överens om det. Ja, jag hoppas innerligt att vi faktiskt är överens om att ingen ska lämnas efter. Det var därför jag betonade vikten av att ha ett regionalt perspektiv på hälso- och sjukvårdens utveckling, för fördelningen av hälso- och sjukvårdens resurser är i dag ojämnt fördelade över länet. Beroende på var man bor har man olika tillgång till vårdens resurser. Det är just att se till individens behov, det vill säga oavsett var någonstans i länet du bor ska du få tillgång till vårdens resurser på samma sätt som andra har.

Jag tror det var Stig Nyman som frågade: Skäms ni för den skattehöjning ni har gjort? Nej, vi skäms verkligen inte! Det var en nödvändig förutsättning för att rädda vården och för att kunna utveckla vården på det sätt vi gör i dag, det vill säga skapa en framtidens sjukvård som är hållbar över ett längre tidsperspektiv.

Anförande nr 26

Landstingsrådet **N y m a n** (kd): Herr ordförande! Det är så länge sedan inledningsanförandena hölls, så det är inte alldeles enkelt att replikera så där rappt.

Jag håller med Ingela Nylund Watz om att det var skenande kostnader under förra mandatperioden – på en punkt: skatteutjämningen. Och inte nog med att man högg för sig en miljard om året, det var en ny miljard varje år! Det var den skenande kostnaden, i övrigt var det hygglig kontroll över kostnadsutvecklingen, sett i ett nationellt perspektiv och i relation till de utgångspunkter vi hade när vi tillträdde 1999.

Offensiv för modernisering av vården, talade också Ingela Nylund Watz om. Ja, det är mycket möjligt att du vill beteckna det på det sättet. Men lyssnar man på vårdens medarbetare så upplever de mer oro än trygghet i den politik ni har inlett – om ni nu har någon egen politik i det avseendet; jag ska återkomma till den saken.

Det är en rörande oro ni har för ”spretigheten” i borgerligheten, men det är ett återkommande faktum. Av de 35 punkterna var, som redan har sagts, flera gemensamma med era. Jag är inte alls orolig för den spretigheten, vi kommer att samla ihop oss.

Och dig, Bengt Cedrenius, ska vi ge en match. Din trygghet inför 2006 står på spel, jag lovar!

Birgitta Sevefjord, vem var det som såg till att vi fick ny personal och tillräckligt med personal inom förlossningsvården och neonatalvården? Erkänn att det var under förra majoriteten i huvudsak! Sedan har det skett lite marginella ökningar under er period. Det där måste ni kunna och våga stå upp för. Ni gick in i en ganska hygglig situation när ni tillträdde, på de områdena i varje fall.

Anförande nr 27

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): Jag vet inte, men Stig Nymans minne måste vara oerhört kort. Nog minns jag att det var totalt kaos i förlossningsvården och neonatalvården. Man skickade till och med för tidigt födda barn till Finland för att man inte klarade av neonatalvården förra mandatperioden.

Det är faktum.

Anförande nr 28

Landstingsrådet N y m a n (kd): Dina partivänner, Birgitta, hade ju sparkat många tusen medarbetare i vården – det var skälet.

Sedan tror jag att det var två barn som skickades till Finland av dem som föddes. Det var då för väl att det fanns samarbete och resurser någonstans när ni hade skurit ned. Det var det enda skälet.

Anförande nr 29

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): Skillnaden mot den tiden är att i dag behöver vi inte skicka några för tidigt födda barn till Finland, för vi klarar av att ta hand om dem själva inom Stockholms läns landsting.

(Landstingsrådet N y m a n (kd): Tack för bekräftelsen!)

Anförande nr 30

Landstingsrådet C e d r e n i u s (mp): Ja, det är självklart att vi ska ha en match. Men tänk, jag känner mig fortfarande lugn efter att ha hört att Chris Heister ska vara en av lagdeltagarna tillsammans med Folkpartiet och kd. Någon mer ojämn

laguppställning har jag sällan sett i den match som vi ska utkämpa. Jag är tacksam för att ni väljer ett sådant lag, men det är alltid jobbigt att slå mot den som nästan redan ligger.

Birgitta har nu avslöjat att 23 av punkterna står mp och v bakom. Jag har inte räknat hur många punkter det är, jag för min del sade bara att de punkter som redan är våra, eftersom de står i budgeten eller eftersom vi har påbörjat dem, står jag bakom. Tydligt var det 23 av våra förslag som ni har petat in i er lista. Det är intressant att er budget innehåller så pass mycket från majoriteten! Det är värdefull information.

Anförande nr 31

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Jag har inte kunnat hitta ett enda förslag som överensstämmer. Det var du som påstod att ni var beredda att stödja 23 punkter. Vi kommer att testa er!

Anförande nr 32

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Ordförande! Jag kan inte låta bli att reagera när jag läser Moderaternas och Folkpartiets budgetförslag, och också när jag hör att de i debatten anklagar oss för att de skatthöjningar som vi tvingats genomföra för att sanera landstingets ekonomi i själva verket är orsaken till den djupa ekonomiska krisen och problemen i Stockholm. Det borde i så fall gå att leda i bevis, tycker jag, och jag har roat mig med att rota lite grann i både Folkpartiets och SCB:s statistiksiffror.

Mycket riktigt visar det sig att 2003 hade Stockholm, kommun- och landstings-skatt sammantaget, 30:36 per hundralapp och att vi hade en negativ tillväxt i Stockholmsregionen. Det är riktigt allvarligt. Man kan fundera på om vi har haft för hög skattenivå i Stockholmsregionen 2003.

Men det riktigt bestickande är att Sverige 2003 hade en regional skattenivå som var högre, 31:17, och samtidigt hade Sverige en tillväxt om 1,5 procent. Västra Götaland hade också en högre skattenivå, 31:70, och hade hela 2,30 procent i BNP-tillväxt. Även Skåne hade en högre skattenivå, men också en högre tillväxtnivå.

Resonemanget är förenklat, primitivt och ganska dumt ifrån Moderaternas och Folkpartiets sida. Hög skatt innebär inte per definition att man har låg tillväxt.

Däremot kan man ha ekonomiska problem. Stockholmsregionen har haft djupa ekonomiska problem tidigare. 1990–1994 försvann det 100 000 jobb i Stockholmsregionen. Jag tror inte att det var det dåvarande borgerliga styrets fel i Stockholms läns landsting, eller ens Carl Bildts fel i regeringen, att det försvann 100 000 jobb i Stockholms län vid den tidpunkten. Jag tror att det berodde på finanskris, bankkris och fastighetskris.

Vi har problem nu. Det har försvunnit en hel del jobb i Stockholmsregionen. Jag tror att huvudorsaken till detta är IT-krisen, inte vilken skattenivå vi råkar ligga på i Stockholm. Det är ett bekymmer som vi absolut måste hantera, det är självklart.

I den mån som vi här i landstinget kan påverka konjunkturutvecklingen tror jag att det är oroväckande om det är som så att det råder osäkerhet kring våra affärer. Om det är så att vi lånar till driften av sjukvård och kollektivtrafik, skapas osäkerhet. Då skadas tillväxtens förutsättningar i vår region. Därför tycker jag att stockholmarna som vill ha jobb i framtiden ska undvika att man dels får ett Folkparti- och Kristdemokratgäng som vill utöka och expandera verksamheten, dels ett Moderatgäng som vill sänka skatterna med 2 kronor, 7 miljarder kronor. Kombinationen av utökade utgifter och kraftiga skattesänkningar är det som brukar orsaka problemen med de offentliga finanserna i det här landstinget, och det vore djupt allvarligt för den framtida tillväxten i vår region.

Det finns annat vi kan göra: 3 S-satsningen, bygget av ett nytt sjukhus, satsning på forskning och utveckling i sjukvården – det är tillväxtstimulerande! Och det tror jag har betydligt större effekt än exakt vilken skattenivå vi råkar ligga på i det här landstinget.

Jag hoppas att vi slipper tillgripa nya skattehöjningar för att sanera ekonomin i landstinget, men att påstå att de bekymmer vi har gått igenom den sista tiden skulle bero på det vi har tvingats till att göra nu, det är nys, överdrift och en kraftig förenkling.

Anförande nr 33

Landstingsrådet H e i s t e r (m): Herr ordförande! Är det någon som förenklar debatten så är det Dag Larsson.

När du säger att skattenivån inte har någon betydelse för tillväxten vet du inte vad du talar om!

I den här regionen har skatten chockhöjts under de senaste åren med 2:50 i genomsnitt i varje kommun. Det är självklart att det fördjupar den lågkonjunktur som vår region hamnade i.

Det är dessutom intressant att du glömmer skatteutjämningen, Dag Larsson, att vi från den här regionen tvingas skicka iväg 16 miljarder varje år – då är det inte så konstigt att tillväxten kan hållas uppe i andra delar av landet.

Den skattechock som vi har råkat ut för, som ni har drivit fram för att ni inte har tagit fighten om skatteutjämningen, har lett till att vi har en lägre tillväxt i den här regionen än vad man har i andra delar av landet. Nu har landstinget en så hög skattenivå att det egentligen inte finns något utrymme kvar för er att agera. Det säger också tjänstemännen i sitt förslag till budget: Det finns inte utrymme att höja skatten mer, för det kommer att påverka tillväxten i regionen. Gå och prata med dina medarbetare! De vet att höjda skatter leder till lägre tillväxt.

Du har nu hamnat i en situation att när du inte höjer skatten får du inte heller några skatteinkomster. Med futtiga 150 miljoner nästa år, hur ska du kunna finansiera ett eventuellt nytt sjukhus i Solna? Hur ska du kunna satsa på kollektivtrafiken, när du inte har några resurser, när du inte får några inkomster? Då tvingas du höja skatten igen, och då fördjupas problemen i vår region ytterligare. Det förlorar vi på, men det förlorar också hela landet i övrigt på.

Jag blir förskräckt när jag hör Dag Larsson argumentera så ytligt och okunnigt!

Anförande nr 34

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Det gläder mig varje dag jag lyckas förskräcka Chris Heister, måste jag säga – det gör mig stimulerad och lycklig på något vis.

Trots dessa hemiska skattehöjningar som den rödgröna majoriteten har vidtagit står för närvarande Nordeas ekonomer och jublar. Tillväxten i Stockholmsregionen har skjutit fart på sistone, sysselsättningen ökar och antalet nyetableringar av företag ökar i vår region trots dessa fruktansvärda skattehöjningar.

Jag kan notera att vi har lite utmaningar framför oss. Investeringarna är en sådan viktig utmaning. Jag tror att de investeringar som vi bör göra i den här regionen – och som jag hoppas att Moderaterna också ställer upp på – är lättare att genomföra om man har 7 miljarder mer i kassakistan än om man har 7 miljarder mindre, som blir följden av de skattesänkningar som du tänker föreslå under de kommande två åren.

Anförande nr 35

Landstingsrådet H e i s t e r (m): Dag Larsson, det finns prognoser och prognoser. Jag lyssnade till din egen statsminister härom dagen, som sade: Jobben kanske kommer om ett, ett och ett halvt år. Problemet vi har i dag är att det blir inga nya jobb! 53 000 stockholmare söker jobb i vår region, och får de inga jobb så blir det inte heller några skatteinkomster och då har du inga pengar att finansiera sjukvården och kollektivtrafiken med.

Det är ju det som är det stora problemet! Har du inte förstått det?

De stora problem som vi har är de höga skatterna i Stockholms läns landsting, en skatteutjämningsavgift som dränerar vår ekonomi och en socialdemokrati som inte tar fighten med sin regering för att få någon ordning på den politiken.

Mot er står en jobballians, som vill ta makten 2006 både i riksdagen, här i Stockholms län och i Stadshuset. Det behövs, om jobben ska komma!

Anförande nr 36

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Man kan undra om det här är en landstingsdebatt, kommundebatt eller riksdagsdebatt.

Konjunkturen ökar, men vi har inte kommit i takt med resten av landet ännu. Vi har faktiskt den högsta landstingsskatten här. Samtidigt är kostnaden för bostäder, mat, försäkringar och så vidare högre här. Självklart betyder det någonting om vi kan hålla nere skattetrycket så folk har råd med de övriga utgifterna som är högre här i länet.

Men om vi får tillväxt ändå här, så kommer vi att bringas till skattehöjningar på grund av skatteutjämningsystemet. Detta problem avfärdar Dag Larsson, det bekymrar inte honom. Vi andra är mycket bekymrade över detta!

Anförande nr 37

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Jag kan bara notera att Chris Heister accepterar det jag säger: tillväxten har skjutit fart i Stockholmsregionen.

Vi kan nu se att på ett kvartal har sysselsättningen ökat i Stockholmsregionen med ungefär 10 000 nya jobb. Det tycker jag är fantastiskt. Det startas nya företag i Stockholmsregionen. Det börjar gå bättre för Stockholm trots dessa skattehöjningar vi genomfört.

Birgitta nämner att vi har landets högsta landstingsskatt. Ja, det har vi, och det är rimligt. Skatten i sig är inget självändamål, men om det är så att vi bedriver kollektivtrafik till skillnad från de andra landstingen, om det är så att vi ska ha en omfattande och ambitiös kulturpolitik i vårt landsting, vilket Chris inte vill ha, då har vi lite högre skatt också.

Anförande nr 38

A n d e r s G u s t â v (m): Ordförande, fullmäktige! Jag tar mig friheten att återvända till de inledande anförandena från gruppledarna. Någon sade att man redan har hunnit glömma bort dem och kommit långt ifrån den debatten, så jag vill påminna om att det kändes som att Ingela Nylund Watz stod här och sade ungefär: "Hurra vad vi är bra! Jag har fått plus och minus att gå ihop!" Sedan var Birgitta Sevefjord uppe och sade: "Det känns bra att stå här." Jag var nog inte ensam i salen om att tänka att det var länge sedan man hörde en vänsterpartist säga att någonting kändes bra. Vad var det då som kändes så bra? Jo, om jag förstod Birgitta Sevefjord rätt tog hon sin inspiration ur någon poesibok som landstinget hade finansierat. Och sedan var naturligtvis Bengt Cedrenius uppe och recenserade på sitt ödmjuka sätt sina kamrater, att de på ett förtjänstfullt sätt hade redovisat politiken här. Det är faktiskt rätt intressant, Ingela Nylund Watz och övriga socialdemokrater, att den kramen som ni får av Bengt Cedrenius kommer från ett parti som i alla tider har motarbetat all utveckling här i Stockholmsregionen. Nu säger det partiet att ni på ett förtjänstfullt sätt driver det här landstinget och därmed är en del av Stockholmsregionens utveckling.

Jag måste enkelt uttryckt fråga: Ingela, är det så att ni har fått Miljöpartiet att plötsligt bli Stockholmskramare, eller är det så att ni ämnar fortsätta politiken att inte försvara Stockholmsregionens intressen eftersom ni nu så att säga ska ingå i ett ännu djupare samboförhållande med Miljöpartiet? Jag vågar påstå att det är en av de största farhågorna i regionen, det nära samarbete som Socialdemokraterna har med Miljöpartiet, med tanke på Miljöpartiets historik som ett anti-Stockholmsparti i alla lägen.

Jag undrade lite vad Bengt Cedrenius var nöjd över. Jag förstod att det var EU:s normer för partiklar som han var speciellt nöjd med; det har förstås en hel del med landstingets verksamhet att göra.

Men jag noterar att ingen av de tre inledande talarna sade sig vara nöjd med landstingets kärnverksamhet eller med sjukvårdspolitiken, det som landstinget ska syssla med. Sannolikt hade ni varit ännu nöjdare om ni hade kunnat lägga ned Norrtälje sjukhus och Södertälje sjukhus.

Jag antar att ni har anledning att vara oerhört nöjda och stolta i majoriteten. Men tittar man på det politiska delårsbokslut som ni nu lämnar, är det på det sättet att vi har drabbats av ett stort antal skattehöjningar i den här regionen. Dag Larsson, jag måste säga till dig: Du vet bättre än att påstå att det inte skulle ha påverkat den ekonomiska utvecklingen och lett till en sämre tillväxt i Stockholmsregionen. Drar man in köpkraft för åtskilliga miljarder, är det självklart att det påverkar. Det finns inte en förståsigpåare som inte har pekat på detta. Men till det kommer att under samma tid som Stockholmsregionen har upplevt den djupaste konjunktursvackan i Sverige har fortsatt skatteinbetalningarna till staten ökat från den här regionen. I dag är situationen den att vi har 20 procent av invånarna och 30 procent av inkomsterna – men 44 procent av statens skatter kommer från den här regionen! Det är också en del av det delårsbokslut som ni lämnar efter er. Detta har ni inte gjort ett dugg åt, skatteutjämnningen ser i princip ut som den gjorde tidigare.

Det är också på det sättet, Dag Larsson, att den här regionens inbetalningar av skatter till staten har ökat mer än inkomsterna har gjort. Det är också en del av den Stockholmsfientlighet som jag menar präglar förhållandet stat-region. Det är också en del av det delårsbokslut som ni lämnar efter er, att det har ni inte gjort särskilt mycket åt.

Ni har heller inte lyckats, vad gäller infrastrukturen, att få till stånd någon av de satsningar som fanns med i Stockholmsberedningen. I stort sett ingenting av detta har ännu blivit verklighet i någon mening. Däremot har man varit duktig på att inviga sådant som satts i gång under borgerliga majoriteter här i regionen.

Det ni nu lämnar efter er är en allmän uppslutning kring något som ni lovade att aldrig sluta upp kring, nämligen biltullarna. Det är väl det främsta arvet från den här majoriteten.

Jag måste säga att i stället för den självbelåtenhet som tycks prägla majoriteten, som väl kan illustreras av Bengt Cedrenius ord att man ”på ett förtjänstfullt sätt” har gjort det ena efter det andra, borde faktiskt det här landstinget debattera ett antal andra saker. Jag tycker det känns väldigt konstigt – på den punkten håller jag verkligen med Stig Nyman – att vi har en förmåga att prata om fel saker.

Jag kan mycket lätt, genom att titta i de borgerliga budgetarna, och framför allt naturligtvis den moderata budgeten, konstatera att ska vi i det här landstinget lyckas att garantera en bra sjukvård och att delta i utvecklingen av regionen utan att varje år höja skatter – för det kommer, som Chris Heister sade tidigare, inte att fungera. På den punkten blir jag verkligen orolig när jag hör Ingela Nylund Watz säga att bakom varje utgift ska stå en inkomst. Det kan ju bara betyda en sak: Ska det här landstinget kunna fortsätta att utveckla sjukvården och lägga pengar på detta, så måste skatterna i Socialdemokraternas värld höjas hela tiden. Det var ju precis vad du stod här och sade, eftersom ni säger nej till allt nytänkande och all förändring.

Jag menar att det som vi måste diskutera, som flera talare har varit inne på, är hur vi ifrån den här salen kan bidra till tillväxten i Stockholmsregionen och få fler människor i jobb. Jag tycker att vi har gått den motsatta vägen i den politik som har bedrivits de senaste två åren.

Vi måste ju ha ett nytänkande! Fler privata initiativ, fler människor som via företagsamhet och entreprenörskap kan bidra till att vården utvecklas. Någon nämnde tidigare – jag tror att det också var Stig Nyman – att vi tar alldeles för lite intryck av den debatt som förs på olika håll. För några veckor sedan var jag nere i Gastein och pratade på en sjukvårdshistoria, och jag trodde att jag skulle väcka debatt med mitt inledningsanförande om rörlighet – men det var vad alla talade om: rörlighet för patienter och rörlighet för personal är en viktig del av det nytänkande som i dag sker i europeisk sjukvårdspolitik, och det borde vi ta till oss här också.

Vi måste ju någon gång börja diskutera sjukvården inte bara som en kostnadspost i budgeten utan också som ett område som kan skapa tillväxt.

Men inte ett dugg av detta finns i någonting som majoriteten har presterat i dag. Rörlighet och valfrihet ligger långt bort ifrån er politik, och avståndet har bara ökat under de senaste åren, vågar jag påstå.

Vi måste som politiker här i landstinget vara med i en utveckling som politiskt stimulerar entreprenörskap och nyföretagsamhet i den här regionen. Vi måste också delta i debatten om vad som är vårt uppdrag som landstingspolitiker. Är det att satsa pengar på allt och därmed på ingenting? Är det att vara jättenöjd och stolt över en poesibok i stället för kärnverksamheten?

Ingenting av det som de borgerliga partierna tar upp i sina budgetar om nytänkande och om att fundera på vad landstinget egentligen ska syssla med. Ska vi vara en diversehandel, eller ska vi koncentrera oss på sjukvård, kollektivtrafik och annan omvårdnad? Allt detta ratar ni och håller bort, ni gör bara någon sorts retoriska figurer omkring det i stället för att våga diskutera de här sakerna.

Vi måste också diskutera hur vi ska lämna en djupt splittrad region utan politiskt ledarskap. Sanningen är ytterst trist: Stockholmsregionen har aldrig varit mer splittrad än under den här mandatperioden, mycket till följd av biltullarna. Så länge de finns på agendan kommer vi att ha en väldigt splittrad region. Vi måste diskutera hur det politiska ledarskapet i regionen ser ut. Men socialdemokraterna i Stockholms stad har på ett effektivt och effektivt sätt stoppat alla möjligheter att hitta en ordentlig arena för att åstadkomma detta.

Enligt mitt förmenande är det de här frågorna man borde diskutera, sakligt och på ett någorlunda öppet sätt, i stället för att ägna sig åt någon sorts pajkastning så fort det kommer nya idéer från den borgerliga alliansen. Jag tycker det är rätt trist att lyssna till den typen av retorik och gammaldags demagogik från vänsterpartierna, när vi borde diskutera precis det som Stig Nyman pekade på tidigare.

Jag kan bara konstatera, herr ordförande, att när vi nu ska fundera på vad det är Socialdemokraterna med sina två nöjda medpartier erbjuder människorna i den här regionen, kan jag inte se annat än att antingen erbjuder man skattehöjningar eller också erbjuder man nedlagda sjukhus. Några förändringar i någon riktning för att få ordning på landstinget framöver står inte att finna i ert budgetförslag, och definitivt inte i de inlägg som vi har hört här.

Med detta, herr ordförande, yrkar jag bifall till det moderata förslaget.

Anförande nr 39

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Herr ordförande, landstingsfullmäktige! Det var lite svårt att hänga med i alla svängarna, Anders Gustâv pratade om det mesta på ett oefterhärmligt sätt.

Men en sak fastnade jag vid alldeles särskilt, och där vill jag ge Anders Gustâv credit. Jag kommer varenda dag under mitt ledarskap i landstingsstyrelsen att stå för att det bakom varje utgift måste finnas en intäkt. Inte minst lärdomen från förra mandatperioden har gjort mig bergfast övertygad om att det är det enda sätt som man som ansvarig kommunalman eller -kvinna kan leda sitt fögderi. Jag trodde faktiskt att du, med din långa kommunalpolitiska erfarenhet, hade den grundin-sikten. Det är nämligen den enda vägen att gå.

Om man inte vågar stå för det så måste man våga prioritera. Det är rätt att ni prioriterar bort Konserthuset och kulturverksamheten. Men vad är det ni ska prioritera bort när ni ska sänka kostnaderna med 700 miljoner kronor i sjukvården på ett år? Inte ett enda konkret besked har den här debatten hittills visat.

Hur ser den hemliga listan ut?

Anförande nr 40

A n d e r s G u s t â v (m): Herr ordförande! Bakom varje utgift står en intäkt, sade Ingela Nylund Watz. Jag hoppas du talar om det för andra socialdemokratiska politiker, framför allt dem i opposition i de olika kommunerna här i Stockholmsregionen.

Men det är också så, Ingela Nylund Watz, att bakom varje utgift måste det ligga en kraftfull prioritering och en vilja att i varje läge säga ifrån att pengarna ska användas på effektivaste och bästa sätt.

Det är det vi menar när vi talar om nytänkande, att få in olika aktörer på arenan, att få hälso- och sjukvårdspolitiken att bli en del av tillväxtpolitiken och inte en budgetbelastning. Det är den synen man måste ha, och det är det som måste ligga bakom det jag och vi andra normalt kallar intäkter. Intäkter är icke bara skatter och avgifter. Intäkter handlar också om att få en produktivitetsutveckling och tillväxt, och det åstadkommer man inte med den traditionella, rätt socialistiska, centralistiska politik som ni står för.

Anförande nr 41

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Återigen ett charmerande inlägg av Anders Gustâv, som egentligen inte sade någonting mer än bullrade.

Det är så, Anders Gustâv, att ska man bedriva kommunal verksamhet på ett ansvarsfullt sätt så måste man se till att betala de verksamheter man bedriver. Det kommer jag att stå fast vid så länge jag har ansvar för ledarskapet i landstingsstyrelsen.

Sedan är det naturligtvis en självklarhet att varje ansvarig politisk ledning måste arbeta med produktivitetsutveckling i verksamheterna, därför att det sker ständigt

förändringar som kräver att verksamheterna utvecklas. Därför hoppas jag att du och jag gemensamt kan känna oss nöjda och glada vid årets årsredovisningsdebatt, som de facto kommer att visa att vi för första gången i landstinget har en produktivitet utveckling. Inget annat kommer den att visa. Det är faktiskt första gången som det sker.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 42

Landstingsrådet **W a l l h a g e r** (fp): Ordförande, ledamöter! Vi är faktiskt valda av det här länet för att utveckla länet, inte för att inveckla det.

Vi har goda förutsättningar. Vi har starka kunskaps- och forskningsresurser i form av världsledande lärosäten, starka kluster inom framför allt IT och bioteknologi och en stark hemmamarknad, särskilt om man jämför med andra län. Men tyvärr kan ju inte Socialdemokraterna och deras allierade ta vara på de här goda resurserna.

Som liberal vet jag att en region som lider brist på såväl företagande som bostäder aldrig kan utvecklas. Den blir inte rikare, den blir inte bättre, den blir inte framgångsrik.

Mina vänner, välstånd skapas inte av Göran Persson eller Ingela Nylund Watz. Välstånd hänger nämligen ihop med företagarnas förmåga att nyanställa, med hur många bostäder som skapas och med skolans förmåga att lära ut. Utan en väl fungerande arbets- och bostadsmarknad kan vi faktiskt inte leverera någon bra service, hur mycket vi än skriker om det i valrörelsen.

Vad vi politiker kan göra i det här sammanhanget är att skapa goda grundförutsättningar. Eller också kan man göra som landstingsmajoriteten gör: höja skatten till landets högsta. Vi fick precis höra att det var en rimlig nivå. Men Dag, jag vet att du är klokare än så. Visst påverkar du förutsättningarna och tillväxten!

Man försämrar. Vi får inte bra vård i tid. Man drar ned på kollektivtrafiken. Detta bidrar till de dåliga grundförutsättningarna för tillväxt här i regionen. Inte undra på att Stockholm är en av de få regioner som har haft negativ tillväxt.

Vad är det då för förutsättningar som majoriteten önskar skapa för länet och dess invånare? Den rödgröna politiken spretar åt många håll, och det enda man tycks vara enig om är vissa grundbultar: entreprenörer är ett hot. Det senaste exemplet är stopplagen mot vinstdrivande vård som regeringen och dess stödpartier försöker trumma igenom, utan att någon enda människa efterfrågar den och trots att till och med Vårdförbundet protesterar. Bostadspolitikerna förblir en ogenomtränglig djungel av subventioner, paragrafer, skatter och pålagor. Trafiken präglas av avveckling i stället för utveckling och brist på nya idéer och ökade intäkter. De senaste exemplen på hur fackpamparna tar för sig egna lägenheter och den typen av dubbelmoral är oerhört stötande.

Men det stora problemet är just bostadsmarknaden, som domineras av svartkontrakt, mygel, andrahandsboende och kontakter, som förstör länets konkurrensmöjligheter. Det är inte så att vi tappar mark gentemot Uppsala, Gävle och Västerås,

mina vänner. Det är mot Köpenhamn, London och Berlin som vi ska konkurrera. Vi ska konkurrera mot de andra huvudstäderna, och då duger det faktiskt inte att slå stopplagar i huvudet på företagarna eller att administrera en bostadspolitik som leder till att endast den politiska nomenklaturen kan skaffa sig en bostad med kort varsel. Då duger det inte att bedriva häxjakt på fungerande friskolor samtidigt som man struntar i problemen i de kommunala skolorna, just för att de är kommunala. Det duger inte med den flathet mot vardagsbrottsligheten som de tre vänsterpartierna står för. Det duger inte att höja taxorna i SL så att intäkterna minskar, minska nattrafiken och minska utbudet på en bra kollektivtrafik.

Det krävs att vi politiker börjar prioritera och att vi börjar prioritera det som är huvuduppgifterna.

Ordförande, ledamöter! Man kan fråga sig: Fungerar vården i det här landstinget, fungerar trafiken i det här landstinget, fungerar omsorgen – så bra att de inte behövs, de dryga 2 miljarder som ni på den där kanten så bekymmerslöst håller ned i det svarta hål som försöket med trängselavgifterna utgör? Har ni inte fantasi nog att tänka er något annat användningsområde för dessa 20 miljarder skattekronor som vi under mandatperioden skeppar över med Persson Line till andra landsändar? Jag har det. Folkpartiet har det. De borgerliga partierna har det.

Jag tror att politiken kan bli betydligt både effektivare och vassare. Får vi på den här sidan landstingssalen väljarnas förtroende 2006, ska stockholmarna få veta att de har fått politiker som är beredda att slåss för dem, inte politiker som är beredda att sälja ut hela regionens ekonomi och välfärd för att garantera att regeringens röstboskap stannar i fällan.

Herr ordförande och landstingsledamöter! Jag passar också på att yrka bifall till Folkpartiets samlade budgetförslag.

Anförande nr 43

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Jag måste ändå begära ordet när Maria står och säger att det inte innebär några som helst bekymmer och problem att höja skatterna.

Jag vill säga igen att jag tycker inte att höjda skatter är ett självändamål i sig – men jag tycker att det är ännu allvarligare att låna till driften. Bakom varje utgift måste det finnas en inkomst, som har sagts härifrån talarstolen flera gånger. Det är en central tes för oss socialdemokrater.

Men om det nu vore så, som Maria säger, att skattehöjningar är allvarliga och så, ska man väl kunna förvänta sig att hitta skattesänkningar i folkpartibudgeten? Det finns inga där!

I själva verket är det som så, att det bakom alliansretoriken som hörs från er och från Stigs sida finns en mycket större samsyn mellan er, folkpartister och kristdemokrater, och oss i den rödgröna majoriteten än vad det finns med det där extremistpartiet långt ut som vill sänka skatten med 2 kronor, 7 miljarder, lägga ned kulturverksamheten och folkhälsoarbetet.

Ni borde vara med oss egentligen och jobba för att utveckla landstingets verksamheter i stället för att liera er med dem som vill riva och rasera ned!

Anförande nr 44

Landstingsrådet **W a l l h a g e r** (fp): Som alla hörde var det faktiskt **Dag Larsson** som sade att det var rätt och riktigt att ha Sveriges högsta landstingskatt. Även om vi räknar bort de cirka 2 kronor som går till kollektivtrafiken har vi ändå landets högsta landstingskatt. Det är faktiskt så att i Folkpartiets budget prioriterar vi och säkerställer andra intäktskällor än skattehöjningar.

Anförande nr 45

M å n s A l m q v i s t (v): Ordförande, fullmäktige! De där intäktskällorna var faktiskt en av de saker som jag tänkte ta upp i mitt inlägg, men jag vill börja med att yrka bifall till majoritetens budgetförslag.

Vår budget innebär att underskotten från det borgerliga styret nu har vänts till en ekonomi med ett överskott på drygt 400 miljoner. Förra årets skattehöjning var helt nödvändig för att på ett solidariskt sätt kunna finansiera sjukvården. Besparingar har gjorts genom att de två universitetssjukhusen har slagits ihop i en gemensam organisation. Vidare har vi minskat kostnaderna, bland annat genom att ersätta dyra bemanningsföretag med ordinarieanställd landstingspersonal.

Därför kan vi nu göra satsningar. Vi kan göra satsningar på närsjukvården, inom psykiatri och flera områden, utan några fler skatte- eller avgiftshöjningar. Dessutom fortsätter vi den utbyggnad som vi har inlett av förlossningsvården, som innebär att vi inte längre behöver hänvisa folk till angränsande landsting eller till och med andra länder för att föda barn. Vi ger mer resurser till SL, som gör att SL kan utöka sitt ordinarie utbud, men vi har också en extra satsning under försöket med bilavgifterna. Den extrasatsningen är ungefär lika stor som hela trafiken i Malmö stad.

Det var en kort sammanfattning, men för att travestera ett stort fackförbund skulle jag vilja säga att jag som vänsterpartist är stolt, men inte nöjd. Jag är stolt över de förändringar som vi har åstadkommit på så här kort tid, men det finns väldigt mycket kvar att göra innan vi kan vara nöjda med allt inom vården och trafiken.

Jag är stolt för att vi har lyckats vända de underskott som borgarna skapade till överskott. Vi har visat att det som de borgerliga sade var en omöjlighet var klart möjligt.

Jag är stolt för att vi genom att vi har räddat landstinget undan ett totalt ekonomiskt moras även har försvarat de grundläggande principer som bygger upp de svenska välfärdsmodellerna. Principerna om en solidariskt finansierad välfärd kan inte upprätthållas om verktygen, landstingen exempelvis, hamnar i ett läge där man tvingas ställa in sina betalningar.

Men vad gäller den långsiktiga finansieringen av välfärden är jag inte nöjd. Om den offentliga andelen av ekonomin varit densamma i dag som den var i början på 1990-talet, hade vi haft 80 miljarder mer att fördela till kommuner och landsting

varje år. I framtiden kan vi inte samtidigt minska den offentliga andelen av ekonomin och bibehålla en solidarisk finansiering.

Jag är stolt över att vi har vänt utvecklingen när det gäller psykiatrin, som ju under många år har fått en minskad andel av budgetarna här i landstinget. I dag får den en större andel av budgeten. Det är att konkret gå från ord till handling. Samtidigt, när man ser allting som återstår vad gäller samarbetet med kommunerna och samordningen inom landstinget med den egna organisationen, kan man förstås inte säga: Nu är vi nöjda, nu är vi framme!

Jag är stolt över att vi nästa år inleder en utökning inom SL som motsvarar hela kollektivtrafiken i Malmö stad. Jag är stolt över att det kaos som faktiskt rådde i tunnelbana och pendeltåg för några år sedan är över nu, att vi ser betydligt bättre siffror för punktlighet och uppskattning från resenärerna. Men jag är inte nöjd, för ännu återstår mycket innan stockholmarna har den kollektivtrafik som de förtjänar, innan de är så nöjda som de borde vara.

Jag är stolt över att vi bygger ut förlossningsvården och vården av dem som fötts för tidigt, så att vi inte längre behöver hänvisa mammor till andra landsting.

Jag är stolt för att vi i budgeten prioriterar resurser till områden och grupper med störst behov, i stället för att göra sjukvården till en marknad där de friskaste konsumerar mest sjukvård och de som är sjukast får minst sjukvård.

Ordförande! Eftersom jag är stolt men inte nöjd, kan jag yrka bifall till den här budgeten – men samtidigt vill jag säga att arbetet måste fortsätta.

Alla som har läst de borgerliga budgetalternativen ser att de inte har lyckats presentera några seriösa alternativ.

Värst för medborgarna är som vanligt Moderaterna, som föreslår en nedskärning av vården med över 700 miljoner för att finansiera skattesänkningar. Ännu har vi inte hört några som helst preciseringar av vad det är som ska tas bort. Samtidigt vill de avskaffa skattefinansieringen av sjukvården och införa en regional försäkringslösning. Den ska såvitt jag kan förstå bygga på obligatoriska avgifter, som med andra ord blir ett slags dold skatt, sannolikt med den enda skillnaden att vården blir dyrare för de fattiga och billigare för de rika. Den fördelningseffekten brukar vi se när man växlar från skatt till egenavgifter.

Mest motsägelsefulla är som vanligt Kristdemokraterna, som skriver en text om alla angelägna behov i sjukvården men i själva verket prioriterar en skattesänkning nästa år framför att låta resurserna användas av landstinget. De kritiserar omstruktureringar som vi har beslutat om i förra budgeten, men i praktiken föreslår de inga förändringar utan räknar kallt med att både kunna kritisera de här åtgärderna och räkna in dem som underlag för sin egen budget. Det är motsägelsefullt.

Mest oärliga är som vanligt Folkpartiet. När ni hade makten förra gången budgeterade ni folkpartister fantasibesparingar i sjukvården genom så kallad konkurrensutsättning, men ni sparade aldrig en enda spänn. Det var ju bland annat därför ni inte fick ansvarsfrihet, vilket är unikt i landstingets historia. Och nu fortsätter Folkpartiet med den här bluffbudgeteringen. I sitt budgetförslag återkommer de

med den här posten om besparingar inom sjukvården genom konkurrensutsättning.

Men de har också hittat på en ny intäkt: de gör antagandet att SL ska lyckas med det som inget kollektivtrafikbolag i hela världen någonsin har lyckats med, nämligen att få ned fusket till precis noll, och det ska spara 200 miljoner – man ska alltså spara in precis lika mycket som allt fusk kostar. Jag är ganska säker på att även folkpartisterna måste inse att detta inte är möjligt. De inser själva att det är en bluffintäkt, det är en medveten bluffbudgetering.

Vid en snabb genomläsning av Folkpartiets budgetförslag kan man konstatera att det finns fel på ungefär 1,6 miljarder i tabellerna rörande de närmaste åren. Vad leder detta till? För medborgarna kan det leda till två saker, antingen till att landstinget går med underskott igen som betalas med nya lån, och skjuter problemen på kommande generationer eller till att man tvingas till kraftiga nedskärningar.

Jag hävdar att Folkpartiet inte borde tillåtas fortsätta att bluffa på det här sättet i sina budgetar, i stället borde de tvingas svara invånarna på frågan hur de ska klara av att finansiera de här luftposterna. Är det genom nya underskott i budgeten eller är det genom nya nedskärningar i sjukvården och kollektivtrafiken? Den frågan måste Folkpartiet svara på.

Sammanfattningsvis är jag som vänsterpartist stolt över vad vi har åstadkommit men långt ifrån nöjd med sakernas tillstånd totalt sett. De borgerliga alternativen är inga seriösa alternativ till majoritetens budgetförslag. Därför yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Anförande nr 46

Landstingsrådet Rydberg (fp): Först ska jag säga några ord om intäkterna till SL.

Måns, om vi får in 180 eller 190 miljoner i intäkter i stället för 200, då är vi nöjda. Ni får inte in en spänn, ni har inte ett öre i er budget! Det finns alltså betydligt mer i vår budget att satsa på trafiken.

Måns säger att han är stolt över att ha åstadkommit så mycket på så kort tid. Jag förstår att dagens läge ur vårdsocialistisk synvinkel är en önskedröm. Vi har fått landets högsta landstingsskatt, Karolinska och Huddinge sjukhus slås ihop till morgondagens Babels hus. Storskalighet, centralstyre och planekonomi är ju kännetecknen så goda som några!

Jag vill bara påpeka vad Vänsterpartiet hade med i budgeten inför valet. Då talade ni om AIO, Absolut Inga Omorganisationer inom sjukvården. Ni skulle införa moratorium för omorganisationer i två år och ni skulle bryta landstingets hierarkiska organisation. Det var vad ni sa förra gången. Lurendrejeri på hög nivå, skulle jag vilja kalla det. Nej, Måns, det är ni som är bluffmakarna och rekordslagarna mätt i svikna vallöften!

Anförande nr 47

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Nu har vi fått lyssna till en riktigt stolt kommunist, och ränderna går ju aldrig ur, Måns. Din syn på skatter och skattepengar skiljer sig milsvitt från min. Av de pengar människor tjänar vill jag att de ska behålla så mycket det överhuvudtaget går. Du har en syn som utgår från en helt annan utgångspunkt. Du anser att det är landstingets pengar, och om det blir en liten rännil över så ska medborgarna kunna få den; men jag orkar prioritera, Måns Almqvist. Jag tänker inte satsa pengar på landstingssponsrade Elvisfilmer när jag kan satsa pengarna på att hålla barnakuten på Danderyds sjukhus öppen dygnet runt. Det är det som är skillnaden mellan dig och mig.

Det jag borde få kritik för från medborgarna i den här regionen är att jag inte sänker skatten mer än med 35 öre nästa år. Jag har egentligen mer utrymme än så, men jag är försiktig, jag har både hängslen och livrem på, och jag för en politik som, precis som Anders Guståv sade, innebär att vi utnyttjar den kapacitet och allt det kunnande som finns i sjukvården för att se till att vi använder varje krona på bästa möjliga sätt. Den politiken företräder inte du, Måns Almqvist. Du företräder en gammalmodig, traditionell planekonomisk politik, och för en sådan behövs det höga skatter.

Anförande nr 48

Måns Almqvist (v): Vi är i alla fall överens om en sak, Chris Heister, och det är att vi har helt olika syn på skattepolitiken. Jag står bakom den modell för att finansiera välfärden som vi har byggt upp i det här landet. Jag vet att ditt parti har motverkat varje steg i uppbyggnaden av den välfärdsmodellen. Det är intressant att höra att det vi hör på riksplanet från Moderaterna egentligen bara är munväder – det här är de riktiga Moderaterna! Det är tydligt att vi har helt olika syn på dessa frågor.

Du säger också att du vågar prioritera. Det enda du nämner som du vill ta bort är en liten Elvisfilm, men du ska sänka utgifterna med 700 miljoner. Hur ska det gå till att prioritera då? Du säger att ni vågar prioritera. Det enda du framför – jag tycker att vi ska ha med det i protokollet – är att du vill spara in på någon Elvisfilm i kulturnämnden. Det är den enda prioritering du nämner här. Mer finns det inte, och det ska du dra in 700 miljoner på.

Andre vice ordföranden: Innan jag ger ordet till Stig Nyman ska jag påminna om de debattregler som vi har kommit överens om. Om det finns önskemål om det så ska vi ha en slutomgång, och då ska man anmäla sig till den till presidiet. Två personer har anmält sig till den, nämligen Ingela Nylund Watz och Bengt Cedrenius. Om det är fler företrädare som vill delta i slutrundan så vill jag att ni anmäler er – och ser till att det finns tid att använda i den slutrundan.

Anförande nr 49

Landstingsrådet Nyman (kd): Det är just det som är utmaningen här i dag – att tala koncentrerat och koncist. Jag sa att jag skulle återkomma i 3S-frågorna. Rubriken är: Öppna för det demokratiska samtalet. Vi i Kristdemokraterna delar många av slutsatserna i 3S-utredningen, men vi menar också, och har hävdad länge, att alla partier i landstinget behöver samlas till brett förankrade inriktnings-

beslut i den frågan. I den här frågan har majoriteten brustit utomordentligt allvarligt! Majoriteten uttalade tidigt att man ville söka politisk bredd bakom de slutsatser och förslag som skulle komma att läggas fram. I ett och ett halvt år har vi tjatat om att majoriteten ska ta detta politiska initiativ. Hittills har vi inte sett till det.

Det har visats overheadbild efter overheadbild, det har varit föredrag efter föredrag, men aldrig tid för samtal. Sluta visa overheadbilder och börja prata med oss så att det blir någon ordning på 3S! På de alltmer frekventa frågorna om den politiska hållbarheten i de nödvändiga och långsiktiga förändringarna finns det inget bra svar så länge ni stänger sammanträdesrummen för det demokratiska samtalet.

Låsningarna i sjukvårdsdebatten måste brytas; nu utmanar jag möjligen alla partier, jag vet inte. De politiska och verksamhetsmässiga låsningarna att alltid framhålla primärvården, husläkarna, familjeläkarna – vilken beteckning man nu har – som lösningen, i singularis bestämd form, på dagens och morgondagens problem måste överges. Vi måste öppna möjligheter för samtal långt utöver nationella handlingsplaner och annat, annars kommer vi aldrig till rätta med strukturfrågorna, enligt mitt sätt att se saken.

För att åstadkomma det som närsjukvårdsdelen av 3S-utredningen visar måste vi våga öppna möjligheter till nytänkande och inte fastna i det gamla tänkandet en gång ytterligare. Jag tror inte på förutsättningslösa samtal i det här hänseendet och naturligtvis heller inte på förutsättningslåsta samtal, vilket hittills har präglat debatten. Det är patienten som är navet i sjukvården, ingen del av sjukvårdssystemet som jag ser det.

Jag får ibland frågan: tänker ni ompröva fusionen mellan universitetssjukhusen om ni får tillbaka makten? Jag har svarat att jag hoppas att vi slipper. Det är ändå så att vi var kritiska till fusionen när den skedde därför att ett av de största strukturbeslut som det här landstinget har fattat, lyftes in i ett snabbspår. Och sedan körde majoriteten det utan att ha förankrat det heller. Det skulle gå snabbt, fusionen måste gå snabbt. Ja visst, men det gäller att uppnå resultaten och nå målen. Vi iakttar vad som händer och avvaktar med stor spänning utvecklingen framöver.

Jag hör faktiskt mer och mer gny från dem som berörs vid de här två sjukhusen – inte från sjukhusledningen utan från dem som möter patienterna och dem som behöver resa mer än arbeta på sin arbetsplats.

Det påtagliga ointresset från majoriteten i landstingsstyrelsen och dess allmänna utskott att söka bredd och uppslutning bakom de här frågorna har i någon mening institutionaliserats under året efter det att besluten fattades i november och december förra året. Jag beklagar detta faktum djupt och ärligt.

Huruvida vi som parti skulle vara med och ompröva fusionen tänker jag inte ge besked om nu, därför att jag vill se resultatet. Helst skulle vi alltså vilja slippa, men vi följer, som jag sade, utvecklingen med intensivt intresse och tänker hålla oss väl informerade – utanför sammanträdesrummen eftersom vi inte får många besked den formella vägen.

Det är mot den här bakgrunden som oppositionen nu tar initiativet, eller vill gärna överta initiativet, i de här frågorna. Och nu ska jag berätta för er att vi inbjuder till en första hearing i ämnet framtidens sjukvårdsstrukturfrågor, den 19 januari på förmiddagen i den här salen, om den nu räcker till. Vi måste ha viss beredskap med större lokaler. Vi tror att intresset blir stort. Vi vill öppna möjligheter för ett ärligt demokratiskt samtal, vilket ni inte har gjort.

Detta kan bli en intressant debatt, om det är någon som anser sig behöva begära replik på det jag säger. Vår avsikt är att genomföra flera hearings och seminarier under tiden fram till nästa val. De här frågorna är värda mycket större uppmärksamhet, större öppenhet och fler demokratiska samtal.

Till sist ska jag se om jag kan spara några minuter till slutrundan. Jag har en rubrik här som jag gärna skulle visa på en overheadbild, men jag avstår från det i denna utomordentligt begåvade och fantasifulla församling. Jag har en rubrik på avslutningen: 3S skulle kunna bli tre ess. Associera nu inte till Svarte Petter utan en annan kortlek som innehåller fler ess.

Bristen på dialog med många av medarbetarna är ett annat jättelikt bekymmer. Det är inte jag som gör den recensionen utan den görs av medarbetarna ute i verksamheten. Framtidsscenarioet som 3S skulle kunna innebära verkar nu vara tre snusföruftiga majoritetspartier som är vilsna inför framtiden – och visst hette den första utredningen SNUS. Om Kristdemokraterna fick bestämma i de här frågorna skulle de tre essen vara ett nytt universitetssjukhus, en hållbar sjukvårdsstruktur i mångfald och till sist en levande dialog med vårdens medarbetare. Därför yrkar jag bifall till Kristdemokraternas budgetförslag!

Anförande nr 50

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Jag ska fatta mig väldigt kort. Det är oerhört viktigt med debatt och dialog om 3S-utredningen. Det gäller inte bara för oss landstingspolitiker utan också för medborgare och personal. Det är bland annat därför som det hållits 80 stycken medborgardialoger om 3S-arbetet.

Det är också självklart att man ska kritisera allmänna utskottets arbete och om man visar för många overheadbilder och liknande. Detta ska jag självklart ta i beaktande som ordförande för allmänna utskottet. Men en förutsättning för att kunna föra en dialog i allmänna utskottet är att man har ett allmänt utskott och sammanträden däri. På den punkten tycker jag att mina företrädare har en del att lära av oss, så att säga.

Stig, när jag ändå står här uppe vill jag påminna om att du citerade Dewey förut, chefen för det amerikanska patentverket. Du kommer ihåg att det var han som sa att alla uppfinningar redan var uppfunna, och så försökte du säga något elakt om den nuvarande majoriteten. Det där är en vandringsägen. Det är en myt. Dewey avgick mycket riktigt 1898. Han avgick därför att den amerikanska regeringen vägrade skicka tillräckligt mycket pengar till amerikanska patentverket när ansökningarna hela tiden ökade. Han var stor motståndare till en underfinansierad och obalanserad budget – någonting som jag tror att ni på er sida skulle kunna lära er något av.

Anförande nr 51

Landstingsrådet N y m a n (kd): Ge mig källan till de uppgifter som du har.

80 medborgardialoger har genomförts. Massor av frågeställningar har rests, men de har aldrig återkommit i allmänna utskottet. Icke en enda av dem. Ingen hänsyn har tagits till detta. Är det en öppen, ärlig, demokratisk dialog? Nej! Det är ett sätt att skapa dimridåer på ett sätt som är fullständigt otillständigt när det handlar om så stora och omvälvande frågor.

Anförande nr 52

L e n a - M a j A n d i n g (mp): Ordförande, ledamöter och medborgare! Det har varit en intressant debatt som börjar lida mot sitt slut. Vi i majoriteten står nu mitt i utmaningen. Utmaningen har varit att under de här två åren försöka ändra landstingets nuvarande struktur och system, alltså det som har varit, till någonting helt nytt. För vården har detta inneburit en förändring i organisationen, för att vården bättre ska passa människors behov.

Man kan säga att vi har sammanfört sex små landsting med en ganska ojämlig och orättvis vård till ett landsting. Vi har genomfört förändringar på många sätt – i den politiska organisationen, i tjänstemannaorganisationen, i strukturer och ersättningsmodeller, i upphandlingsrutiner med mera. Allt detta har skett utifrån den plattform som vi gemensamt kom överens om när vi kom in i landstinget. Och detta har vi åstadkommit med bibehållen kostnadskontroll, vilket är oerhört viktigt! Vi förenar alltså kvalitet med kontroll över kostnadsutvecklingen.

Miljöpartiet de grönas politik grundar sig som ni vet på våra solidariteter. Det är solidaritet med människor i vårt land och världens folk, med djur, natur och det ekologiska systemet och med kommande generationer. De här solidariteterna kommer till uttryck i landstingets verksamhet, fast här med lite annorlunda ord. Här benämns de som långsiktigt hållbar utveckling, social och demokratisk hållbarhet, ekologisk hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Solidaritet, jämlikhet och rättvisa är värdeuttryck som för majoriteten faktiskt betyder någonting, som betyder handling.

Vi har under de här två åren visat att vi tror på samverkan mer än på konkurrens. Vi har visat att vi tror på kunskap, på att kunskap är makt och att det är kunskap som leder till goda val och god kvalitet i hälso- och sjukvården. Vi tror också på patientens rätt till ett gott och värdigt bemötande. Vi menar att den nya organisationen och vår politiska majoritet skapar goda förutsättningar för detta.

Aldrig tidigare har så många medborgardialoger hållits om vårdens framtida utveckling som under 2004. Det finns redovisat i beredningarna, och det kommer säkert att komma upp till allmänna utskottet också. Om ni bara deltar i beredningsarbetet kommer ni upptäcka hur mycket värdefullt som finns i detta arbete.

Majoriteten har åstadkommit bättre struktur och styrning av landstingets verksamheter. Vi har fått ökad kunskap om medborgarnas behov och förutsättningar lokalt i samarbete med medicinskt sakkunniga. Vi kräver bättre uppföljning och bedömning av resultaten än tidigare. Miljö- och hållbarhetsfrågorna är av strategisk betydelse för utvecklingen av Stockholms läns landsting. Samtliga verksamheter i

landstinget ska vara miljöcertifierade vid utgången av 2005. Lokalt förankrade miljömål kommer utarbetas inom alla verksamheter där kraven på långsiktig hållbarhet och etik är högt ställda. En folkhälsopolicy kommer under 2005 att utarbetas, och förutsättningarna för att nå en ännu bättre samverkan mellan olika vårdgivare för att förebygga ohälsa kommer att öka bland annat genom det medicinska programarbetet och de krav som ställs på samverkan i de nya avtalen.

Miljöpartiet de gröna tror på förändringar som ökar tillgängligheten och den medicinska kompetensen på det lokala planet. Vi vill öka samverkan med kommunerna, både med och mellan olika vårdgivare och intresseorganisationer. Vi vill också bidra till att öka människors möjligheter att påverka vårdens innehåll och själva kunna förbättra sin hälsa. Även behandlande personals möjligheter att stödja patienterna på rätt sätt i vården måste stärkas. Olika IT-lösningar, till exempel Janus och läkemedelskommittéernas arbete, är exempel på detta.

Vi har nu två år kvar att genomföra den inriktning av politiken i Stockholms läns landsting som vi i majoriteten tror på. Det är en inriktning som är långsiktigt hållbar socialt, demokratiskt, ekologiskt och ekonomiskt. Med en utvecklad närsjukvård som rymmer mer av tvärprofessionellt samarbete och integrativ vård där också komplementär medicin och alternativmedicinen samverkar med skolmedicinen kring patienterna med väl utvecklade vårdflätor och samarbete mellan närsjukvården, akut- och specialistvården och med ett offensivt miljöarbete hoppas vi att vi ska lyckas.

Jag vill också passa på, medan jag ändå står här, att reagera på en del av det som har sagts tidigare. När man studerar och försöker analysera Moderaternas förslag i miljöfrågor finns det inte mycket som talar för en positiv utveckling. När det handlar om miljön och samhället leder, menar vi, Moderaternas politik till ökad ohälsa, för ni vill ju inte förebygga ohälsa. Ni vill inte förebygga utan ohälsa ska få utvecklas hur fritt som helst i er samhälle. Det kommer leda till ökade sjukvårdskostnader. Den kostnads- och hälsoutveckling som er politik leder till vill vi inte ha.

Till skillnad från Moderaterna tar vi ansvar för helheten och gör någonting åt de hälsoproblem som finns i samhället. Vi finansierar också vårt budgetförslag, och våra förändringar är helt synliga. Vår politik, menar vi, leder till tillväxt av hälsa, tillväxt av en god miljö, minskade hälso- och sjukvårdskostnader och en hållbar framtid. Er politik leder till ökad ohälsa, försämrad och dålig miljö, ökade hälso- och sjukvårdskostnader och en ohållbar framtid, menar vi.

Anförande nr 53

Anders Lönnberg (s): Herr ordförande, landstingsledamöter! Torsten Ehrenmark, den numera bortgångne redaktören, har sagt att det bästa som finns här i världen är en välordnad dålig ekonomi. Det skulle kunna vara en sammanfattande analys, tycker jag, av det borgerliga förslaget. Det är svårt att på kort tid analysera alla budgetförslagen, men jag ska försöka göra det genom att skänka er var sitt citat.

Det första ger jag Folkpartiet, och det är från David Selznick. Han har sagt vad du än gör så ös ut pengar, lev över dina tillgångar. Sånt får man bättre självförtroende av.

Till Moderaterna skulle jag kunna skänka ett citat av Henry Brook Adams, som har sagt att praktisk politik är konsten att strunta i fakta.

Den sammanlagda budgeten – jag väntar med Kristdemokraterna en liten stund – skulle jag vilja skänka er ett citat av Refaat El-Sayed, det är kanske inte så många som vill ha honom i övrigt: En liten skuld är en sten surrad med rep runt halsen – en stor skuld är som ett berg som man kan gå upp på för att kika lite på utsikten.

Ni har vandrat uppför ert skuldberg i budgeten och kikat ut och ni har sett långt, långt bort, men väldigt lite i närområdet. Jag ska försöka ta en sak på allvar och det är Stigs uttalande om att vi sällan pratar strukturfrågor och att vi borde diskutera vad en budgets långsiktiga innebörd är. Jag har försökt göra detta vid något eller ett par tillfällen. Jag har märkt att Stig ställer den här frågan, men själv börjar han aldrig riktigt med den där dialogen utan pratar om bristen på den. Jag ska försöka börja med dialogen.

Jag tycker att det finns tio utvecklingstendenser i den framtida vården som är oerhört viktiga och som delvis är nya. För det första går sjukdomsbehandlingen i snabb takt från att lindra mot att bota. För det andra går vi från sjukdom mot prevention i väldigt hög grad. Förebyggande läkemedel finns numera, vilket framstår som en vaccination som alla andra. För det tredje går vi mot en vård med mycket färre biverkningar men som ställer stora krav på informationssystem för att det ska bli verklighet. För det fjärde går vi från operationssal till behandling på mottagningar och i hemmet.

För det femte går vi från operation mot läkemedel. Helt nya läkemedelsprinciper utarbetas vilket gör att operationer blir onödiga. För det sjätte går vi från operation till konstgjorda material och implantat där vi placerar in intelligent teknologi i koppen. För det sjunde går vi från tekniska reservdelar till biologiskt framodlade hela organ, något kommer vara möjligt inom bara ett par år. För det åttonde kommer en sjukdom som i dag är en sjukdom att vara flera i morgon. Diabetes typ två kommer vara femtio olika sjukdomar i morgon. För det nionde genomför vi en individualisering från grupper mot individ av hela behandlingen byggt på genteknologisk kunskap om varje människa. För det tionde får vi tidigare diagnoser av praktiskt taget allting med hjälp av genteknologi.

Dessa tio förändringar kan man koppla ihop med sex stycken reformer som vi borde ägna oss åt. Den första är att vi i högre grad måste ha högre tekniskt kunnande hos personalen överallt. För det andra sker det en högre grad av individanpassning baserad på genteknologin. Det kräver på ett helt annat sätt samarbete mellan vård, vårdnivåer och industri. För det tredje gör ny IT samarbete mellan sjukhus möjligt och mellan sjukhus i olika länder möjligt så att vårdens gränser upphör, och det blir fullt realistiskt med vård på distans.

För det fjärde måste vi lära oss att värdera vården samhällsekonomiskt och välfärdsekonomiskt och inte bara landstingsekonomiskt, så att säga. För det femte krävs en snabbare strukturomvandling av vården. Och för det sjätte måste vi ständigt vara villiga att pröva och ompröva, eftersom vi inte vet exakt vad som kommer. Det är de sex förhållningssätten vi behöver till det som sker. Och det betyder att det här med konsekvensbeskrivningar och allt som ofta efterfrågas inte blir riktigt realistiskt eftersom det inte är någon som vet vad vi ska göra konsekvensbeskrivningar av. Det handlar i stället om att pröva och ompröva i en allt

snabbare takt. Därför kan man inte hitta övertygelser från sina tidigare ståndpunkter i hälso- och sjukvården. Om det har Friedrich Nietzsche sagt att övertygelser faktiskt är farligare fiender till sanningen än lögnen.

Detta var ett litet försök att på några minuter prata om strukturfrågorna. Jag väntar mig inga svar i dag, jag tycker bara att vi ändå måste konstatera att om ingen någonsin sade någonting utan att veta vad han pratade om, så skulle det bli fruktansvärt tyst i den här salen. Därför måste vi ha rätt att pröva tankar och idéer, men vi kommer aldrig kunna komma till konsekvensbeskrivningens förlovade land.

Det budgetförslag som vi lägger fram är balanserat, men budgeten siktar mot de här tio konstaterandena och de sex förändringsteknikerna som finns i vårt landsting. Därför måste man vara villig att pröva och det kan man bara göra när en budget är i balans, annars har man inte makten över sina egna instrument.

Jag är inte heller säker på att debatten förgyller det här, eftersom åsikter är som spikar. Ju mer man framför åsikterna desto mer slår hammaren in dem i träet, och man ändrar inte uppfattningar. Vi får väl leva på hoppet att människan har förmåga att besinna sig och till slut inse, andäktigt, att en balanserad budget också kan göra nytta.

Anförande nr 54

Landstingsrådet Rydberg (fp): Det enda jag är förvånad över är att Anders Lönnberg inte kommer med något plumpt skämt som han ibland brukar roa sig med, men hans nonchalanta sätt och svepande formuleringar fladdrar över salen som vilsna flyttfåglar. Ompröva utan konsekvensanalyser är hans recept. Nej, den doktorn skulle jag då inte våga ha någon kontakt med.

Folkpartiets budgetförslag håller ihop och det har sammanhang. Det är mer än vad man kan säga om Anders Lönnbergs inlägg.

Anförande nr 55

Anders Kärrik (fp): Jag vill bidra med ett citat till Anders Lönnberg. För en obildad människa är det nyttigt att läsa citatböcker, sade Winston Churchill. Det kan du ju fundera på.

Alla de här trenderna och förhållningssätten kan aldrig realiserats om vi inte kan finansiera dem, och det kan vi bara göra med en växande ekonomi. Stockholms län har inte någon växande ekonomi utan en krympande, och majoriteten, inklusive Anders Lönnberg, lägger ett budgetförslag där de inte ens nämner problemet, än mindre har några idéer om vad man ska göra åt det.

I fjol höjdes landstingsskatten med 65 öre. Hade det här länet haft en tillväxt lika stor som resten av landet så hade vi fått ökade skatteinkomster med ungefär två miljarder. Det är lika mycket som fjolårets skattehöjning gav. Den var onödig om man hade lyckats smörja det gnisslande ekonomiska maskineriet här i regionen. Men det klarar man inte om man har förhållningssättet att skattenivåer inte spelar någon roll.

Folkpartiet har ett helt annat synsätt. Några tillväxtreformer tänkte jag nämna. Förslag det första måste skatteutjämningen förändras. Det är klart att den slagit undan benen på utvecklingen i den här regionen. Regionplanekontoret har visat hur människor flyttar från det här länet till andra län på grund av skattenivåerna, och de betalar landstingsskatt där i stället för här. Det är klart att sådant påverkar vår ekonomi. Majoriteten har helt misslyckats med att påverka sin regering en enda millimeter i riktning mot mer rättvisa för stockholmarna.

För det andra måste företagandets krafter tillåtas skapa tillväxt och exportmöjligheter inom vårdsektorn. Vinst mäter framgång. Privatiseringen av S:t Görans sjukhus har skapat en helt ny näringsgren i det här landet och expansionen i den är mycket snabb, men den sker utomlands. Inga nya jobb kan komma till stånd i det här länet, men väl i andra länder. Här spärras de med stopplagar och vinstförbud.

För det tredje. Personalens initiativkraft måste för en bättre tillväxt få släppas fram genom mera starta eget-aktiviteter. Nyföretagande är utveckling. Majoriteten har här stoppat allt. Inget nytt har prövats, inga nya idéer får realiseras, inga alternativ får växa.

En fjärde tillväxtreform är samhällsinvesteringar. På detta område noterar vi i dessa dagar att landstingsmajoriteten lyckas försena den viktigaste investeringen av alla, pendeltågstunneln, genom ett närmast ofattbart oskickligt förhandlande med staten! Transporter i den här regionen ska majoritetspartierna straffbeskatta med trängselavgifter i stället för att underlätta genom nya investeringar.

Landstingets investeringar i bioteknik i Novumstiftelserna skär majoriteten nu ner. Kultur, som är en av de viktigaste konkurrensfaktorerna när det gäller företags-etableringar, är ett område där majoriteten gör sina allra största besparingar i sin budget. Med en sådan landstingsmajoritet, som aktivt motarbetar tillväxten i den här regionen, kan stockholmarna bara se fram emot nya skattehöjningar och nya nedskärningar. Det är en ansvarslös politik. Till alla dem som har tröttnat på detta säger vi folkpartister: Håll ut, det är mindre än två år kvar till maktskiftet i landstinget!

Anförande nr 56

Åke Askénsten (mp): Ordförande, ledamöter! I denna glädjande stund, då landstinget utvecklats till ett ekologiskt föredöme och kanske i viss mån också till ett ekonomiskt sådant, ska jag nämna några problem som vi har framför oss och som vi måste kunna hantera och som jag tror att vår majoritet har möjligheter att hantera. Vissa problem är dock stora.

Staten gör grova pengar, eller i varje fall stora pengar, på försäljningen av en del skadliga ämnen. Det är alkohol, det är tobak, diverse drivmedel, snus och en hel del annat. Men notan för detta kommer i stor utsträckning till andra, nämligen till oss i landstinget bland andra. Det är vi som ska betala mycket av detta, och det är ett av våra problem i dag.

Men eftersom konsumtionen tilltar i vissa av de här sektorerna då kan läget bli värre. Enligt en rapport kostade alkoholen det här landstinget nära tre miljarder kronor redan för något år sedan, kostnaden är kanske högre nu. För tobak och

drivmedel är kostnaden säkert ett par tre miljarder också. Det är över tusen svårt skadade i trafiken. Ni förstår vad detta ger för sjukvårdskostnader.

Det här är ett problem som vi har svårt att hantera på egen hand, och ingen annan kan väl heller hantera dessa problem fullt ut. På en punkt kan vi i alla fall hantera detta i viss mån och det gäller trafiksituationen. Vi kan satsa ordentligt på kollektivtrafiken, och jag tycker att vi är på god väg att göra detta. Vi kan se till att vår marknadsandel, alltså SL:s och WÅAB:s och så vidare, ökar så att vi därigenom kan minska andelen biltrafik, vilket är oerhört viktigt. Det tjänar landstinget även pengar på.

Jag tycker att det är mycket positivt att alla partier nu ställer upp på ett gammalt mp-önskemål, nämligen att SL:s eller kollektivtrafikens andel ska stärkas. Det är alldeles utmärkt. Det är mycket glädjande att det här landstinget, av allt att döma, kommer att klara sina miljömål redan under den här mandatperioden. Jag yrkar därmed bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 57

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige!
Framför allt Moderaterna och Folkpartiet har i den här debatten såväl som i sina budgetförslag varit ganska samstämmiga i en aggressiv kritik av den budgetsanering som genomförts i landstinget och som också har varit framgångsrik. I deras värld skadar det regionens tillväxt att få ordning på landstingets ekonomi.

Att utveckla vården på ett ekonomiskt hållbart sätt är enligt samma världsåskådning detsamma som Stockholmsfientlighet. Med andra ord: nu när det står klart att det faktiskt går att bedriva en utveckling av vården samtidigt som ekonomin är i balans, då höjer oppositionen tonläget. För min egen del kan jag inte tolka det på annat sätt än att det är en fråga om att rädda ansiktet. I långa stycken bygger också båda partiernas förslag på det budgetsaneringsarbete som vi tagit initiativ till. Men tomma tunnor skramlar mest, och trots att oppositionen inte lyft ett finger för att se till att landstinget ekonomi har stabiliserats, utan tvärt om motsatt sig varje steg i den sanering som nu visat sig framgångsrik, så har man byggt sina egna budgetförslag på de goda resultat som vi i majoriteten uppnått med vår politik. Det är klart att ansiktet måste räddas på något vis.

Det var med viss förväntan jag såg fram emot Moderaternas budgetförslag i år. Vi hade ju trott att den nya partiledarens signaler om en mindre omstörtande politik, som dessutom helst skulle vara finansierad, skulle få något genomslag hos lokalpolitikerna, men så blev det inte. Här i landstinget råder det gamla bunkergängets politik, det har dagens debatt visat liksom den tydliga extrema politik som redovisas i Moderaternas budgetförslag. Sjukvården ska ges mindre resurser, allt ska privatiseras, hela primärvården och samtliga akutsjukhus. Skatten ska fram till år 2010 sänkas med mellan 1:50 och 2:00 skattekrönor. Den nya partiledarens återhållsamma linje lyser här helt med sin frånvaro.

Dessutom undrar jag vad riksdagens utredningstjänst hade sagt vid en granskning av den egna moderata landstingsbudgeten. Jag skulle tro att de gärna velat ta del av exakt vilka nedskärningar som Moderaterna tänker genomföra i vården för att kunna värdera om det finns någon substans i förslaget om 700 miljoner kronor i

lägre kostnader som Moderaterna har. I dag har vi inte fått något svar på detta heller.

Likadant är det med de enorma besparingar för sammanläggning av färdtjänst och SL. Även här håller sig Moderaterna sig i linje med rena glädjekalkyler.

Landstingets situation är nu en helt annan än för två år sedan. Då var landstingets ekonomi i förfall med rekordunderskott och växande låneskuld. Nu lägger vi förslag om en budget med överskott och det enda som förfaller är landstingets lån ett efter ett. Under år 2004 beräknas låneskulden minska med inte mindre än 1,2 miljarder kronor. Dagens allmänpolitiska debatt har visat att det endast finns ett seriöst seriöst alternativ och att oppositionen spretar lika mycket som förra mandatperioden. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 58

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Jag vill påminna att fullmäktige om att vi från den borgerliga sidan förra våren sträckte ut handen till majoriteten – ni slängde igen dörren. Så var det med samarbetet kring landstingets ekonomiska situation.

För det andra, Ingela Nylund Watz: Vad gör S:t Göran som inte landstinget kan göra? Den frågan kanske du skulle fundera på?

Jag skulle vilja sammanfatta förmiddagens diskussion, för jag tycker den har gett oss fyra klargöranden från majoritetens sida. Majoriteten tänker fortsätta skicka pengar till andra delar av landet, de tänker inte ta fighten om skatteutjämningen. Socialdemokraterna här i landstinget har kapitulerat i den frågan.

För det andra kommer ni att hjälpa till att genomföra trängselskatterna. Trängselskatterna kommer för en normal inkomsttagare att innebära en lönesänkning efter skatt på 6–8 procent. Det är resultatet av det stora valsvek som ni nu genomför.

För det tredje talar Anders Lönnberg om vikten och betydelsen av den dynamiska utvecklingen i sjukvården, men hur ska den bli verklighet när ni stänger möjligheterna för alternativen? Stopplagen blir verklighet, det kunde vi läsa i tidningen i dag. Och Ingela Nylund Watz har inte heller i den frågan någon åsikt utan följer lydigt husse och matte i riksdag och regering när stopplagar införs.

Det intressanta är att Dag Larsson konstaterar att landets i särklass högsta landstingsskatt inte är något problem. Av Vänsterpartiet får vi höra att de ska fortsätta att höja skatterna. Det är tur att det bara är ett år och tio månader till nästa val!

Anförande nr 59

Landstingsrådet Rydberg (fp): Ni majoriteten är avundsjuka så ni är blå i ansiktena för att Moderaterna talar om minskat kulturstöd och ni har hetsat upp er väldigt. Sanningen är ju att kulturstödet ökar när Folkpartiet styr ihop med de borgerliga partierna, men det som sker med rödgrön majoritet är att ni i år har skurit ned anslaget till kulturen med 18 miljoner. Ni är inga kulturvänner.

Kulturvännerna mycket mer att vänta av en borgerlig majoriteten och de kan känna tillförsikt med en borgerlig majoritet.

Vi har fått tydliga besked att landstingsmajoriteten tycker att det är bra med höga skattehöjningar. Ni har inte förstått att Stockholm måste vara en tillväxtmotor, utan ni tror att Stockholm kan fortsätta vara en mjölkossa. Det är bara det att mjölken börjar sina och den börjar surna också, för den delen.

Jag noterar också att majoriteten har ägnat merparten av sin debattid åt att angripa oppositionen i stället för att beskriva vad ni vill åstadkomma. Byt ut ordet utveckla mot avveckla så har ni innehållet i majoritetens budget.

Vårdförbundet har klargjort att er budget är kortsiktig och kan innebära svåra problem med rekrytering och bemanning i en nära framtid, men det tycks inte bekymra er. Det vården i stället behöver är småskalighet, inflytande för medarbetarna, mångfald i driftformer, vårdförnyelse, tid för reflexion och eftertanke, tid att göra det andra jobbet, det vill säga att ständigt förkovra sig och förbättra sitt arbete. Det behövs arbetsro och utrymme för nytänkande och kreativitet. Det finns med Folkpartiets budgetförslag. Jag yrkar än en gång bifall till detta!

Anförande nr 60

Landstingsrådet *Sevefjord* (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag har inget färdigskrivet anförande utan har lyssnat på debatten. Det som jag har hört under hela denna debatt är att det bara är majoriteten som föreslår en budget som är i balans. Det är bara majoritetsbudgeten som visar hur man ska kunna utveckla och förbättra både vården och trafiken.

Det finns bara en budget där man ser framåt och ser de möjligheter som den medicinsk-tekniska utvecklingen ger och inte bakåt. Det är bara en budget som inte ser den förra mandatperioden som det allena saliggörande utan tror på förändring och utveckling. Det finns bara en budget som bygger på ett politiskt ledarskap som vågar fatta svåra beslut i stället för politisk populism, vilket präglar framför allt Moderaternas och Folkpartiets agerande både här i landstingssalen i dag och i de budgetar som de har presenterat.

De borgerliga partierna har inget seriöst alternativ till den budget som vi i majoriteten i dag har framlagt. Moderaterna vill spara 700 miljoner kronor på sjukvården i det budgetförslag de har lagt. De har upprepade gånger fått frågor om hur de tänker göra för att spara, och svaret har varit en "dånande tystnad". Det enda som jag har hört är att Chris Heister vid några tillfällen har frågat vad S:t Görans kan göra som inte landstinget kan göra? Och mitt svar på det är det är ingenting. Landstingets sjukhus kan göra allt som S:t Görans sjukhus gör, och de kan göra det minst lika bra. Det är inget problem med det.

Folkpartiet fortsätter att lägga ut dimridåer när det gäller folkhälsoarbetets framtid och Centrum för folkhälsa. Jag har ställt frågor ett par gånger och inte fått något svar.

Avslutningsvis säger Kristdemokraterna, det tycker jag i och för sig var väldigt intressant, att vi måste komma bort från låsningarna i sjukvårdsdebatten. Vi måste överge låsningarna och föra en konstruktiv debatt, och jag förmodar då att ni vill se en konstruktiv debatt över blockgränserna. Jag skulle också gärna vilja se en

sådan debatt, men jag ser inga möjligheter till det utifrån den debatt som vi har fört här i dag, för den debatten styrs väldigt mycket av de moderata värderingarna på den borgerliga sidan.

Moderaterna vill slänga ut kulturen, de vill sälja akutsjukhusen, de vill privatisera all primärvård och de vill lägga ned allt folkhälsoarbete och stänga Centrum för folkhälsa. Det är självklart att om den politiken ska styra de tre borgerliga partiernas agerande, då är det väldigt svårt att hitta ett forum, oavsett om det är här eller någon annanstans, där vi kan försöka komma bort från låsningarna i sjukvårdsdebatten. Med detta yrkar jag ånyo bifall till majoritetens budgetförslag och landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 61

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande, värderade ledamöter! Jag ska börja med att vara artig. Tack, snälla majoriteten, för genomgången av oppositionsbudgetarna! Det förefaller som ni har börjat träna för oppositionsrollen, för ni har talat mer om våra budgetar än om er egen. Bättre bekräftelse kan man knappast få.

Jag tror inte att Dag Larsson har möjlighet att svara på min fråga eftersom hans talartid är slut. Ge i stället svar tisdagen den 7 december på det anspråk jag hade nyss; visa upp resultatet av alla medborgardialoger och referensgrupper och allt som har gått igenom de senaste arton månaderna. Låt oss sedan göra en gemensam analys av de synpunkter som har kommit in.

Jag har träffat många som har varit med och undrat över resultatet. Jag har inte sett något. Jag har fått resultatet av de seminarier jag var med på själv – två – men inte de andra. Såvitt jag kan se är detta material inte medtaget och värderat i det oerhört viktiga strukturarbete som bör pågå åren framöver. Så vitt jag vet har det inte heller varit uppe i de politiska beredningarna, som är alldeles för många – vi har lagt ett förslag om att minska dem i ett första steg. Ingenstans finns de och jag undrar till vilken mening genomfördes alla dessa storsamlingar med människor? De var stora och de var välbesökta, men till vilken mening? Ni riskerar att urholka förtroendet för att använda öppna samtal i angelägna frågor. Se till att det börjar hända något.

Så vänder jag mig till Anders Lönnberg. Det är ju för tokigt att vi inte kan hålla de här framtidsdebatterna mer öppna. Jag tycker jag ofta får så dåligt gensvar. Nu kan vi emellertid ge varandra ett tips. Det resoneras mellan några personer från varje parti och fullmäktiges presidium att vi framöver ska kunna hålla temadebatter. I så fall tror jag vi har chansen att föra in ett resonemang kring framtidsfrågorna som inte är bundna till krontal och annat sådant. Då behöver vi inte fastna i detaljer utan kan föra en mer övergripande diskussion. Det skulle jag med utom-ordentlig glädje se fram emot att vi får tid för; det är nämligen också nödvändigt.

Jag konstaterar också att vi har helt olika uppfattningar om konsekvensanalyser, men den frågan kan vi diskutera en annan gång, för nu har jag knappt tio sekunder kvar av talartiden. Med detta, herr ordförande, yrkar jag bifall till Kristdemokraternas budgetförslag!

Anförande nr 62

Landstingsrådet Cedrenius (mp): Herr ordförande! Först vill jag tacka alla för debatten, jag tycker att den har varit intressant. För mig har den visat att oppositionspartierna står långt ifrån varandra trots att ni den 18 november, för några dagar sedan, lade fram en gemensam text med 35 gemensamma förslag. De förslagen var så pass gemensamma att vi inom majoriteten redan arbetar med alla utom elva.

Det är klart att det har varit svårt för er att försvara er egen politik. Den stora kritiken som jag skulle vilja rikta mot er det är att skattesatserna är helt olika. Det är bara att konstatera att förutsättningarna för att ni ska kunna arbeta för att era förslag genomförs under 2005 – om de nu skulle ha vunnit majoritet – har varit mycket begränsade. Ni försöker tona ned partiernas olika syn på finansieringen i ert allianspapper, genom att uttala att ni gör olika bedömningar för skattesatsen det närmaste året. Detta ska inte övervärderas.

De två meningarna talar väl för sig själva, trots att ni säger att de inte ska övervärderas. Skattefrågan förs åt sidan genom användande av uttryck som att olikheter inte ska övervärderas. Detta kan väl knappast betraktas som någonting annat än ett uttryck för lättsinne?

Just den här typen av dubbla budskap har vi väldigt ofta fått från oppositionen. Vi har alltså fört en debatt med en opposition som tillämpar helt olika regelsystem. Men jag vill också, precis som Birgitta, avslutningsvis säga att Stig Nymans inlägg som berörde låsningarna i sjukvårdsdebatten faktiskt var det mest värdefulla jag hörde från minoriteten. Och med detta vill jag också passa på att yrka avslag på oppositionens alla framförda budgetförslag!

Andre vice ordföranden: Därmed har vi gått igenom talarlistan och all tid har använts precis som det var planerat. Under detta avsnitt ska det inte fattas några beslut, så nu går vi över till att behandla block efter block. Jag vill fråga fullmäktige och ni kan anse att detta block är färdigdiskuterat och svaret är ja.

*Trafik*SL-koncernen

Ordföranden: Då ska presidiet göra fullmäktige medvetna om att vi därmed övergår till att diskutera trafikblocket. Det är i sin tur uppdelat i tre olika delar, nämligen SL, färdtjänsten och WÅAB. Vi ska klara av debatten om SL först, och sedan fatta beslut i de frågorna. När vi är färdiga med det övergår vi till färdtjänsten och diskuterar och fattar beslut, och till sist behandlar vi WÅAB.

Under varje sådant delblock är det viktigt att ni tänker på att ni måste tjänstgöra under debatten fram till dessa besluten är fattade under respektive avsnitt. Sedan det tillåtet att byta företrädare för partierna.

Anförande nr 63

Landstingsrådet Berger Kettner (s): Jag tänkte att vi skulle ha en flygande start, med något som jag tror att vi är överens om – det är inte så ofta vi är det,

tyvärr, i den här salen. Det är viktigt att samla på sådana tillfällen. Jag tror att vi skulle kunna vara överens om att allt fler människor i det här länet ska få ökad räckvidd med kollektivtrafiken i kilometer räknat på en timmes restid. Det är den realistiska pendlingstiden i varje riktning. Jag tror också att vi är överens om att det är viktigt att den förbättring det handlar om ska vara jämnt spridd i befolkning-en oavsett kön, ålder, social status eller klasstillhörighet samt geografi. Detta ska vi också uppnå med minsta möjliga negativa miljöpåverkan. En sådan lite luddigt formulerad vision brukar vi kunna bli överens om.

Jag tror faktiskt att vi skulle kunna vara överens om något mycket skarpare också, nämligen att mitt parti har hållit sitt vallöfte. Jag hör att ni rör på er. Om ni tänker efter så minns ni säkert att vi hade bara ett enda vallöfte. När vi känner oss lite deprimerade – nu ska ni få veta hur det går till i våra slutna sällskap – och diskuterar hur svårt det är att leva upp till de vallöften som man väldigt gärna vill infria, socialdemokratiska kommunal- och landstingsråd emellan, då brukar vi från Stockholms läns landsting le lite snett och säga galghumoristiskt: vi hade bara ett, vi lovade invånarna i Stockholms län att höja skatten med minst en krona. Och det löftet har vi verkligen hållit.

Jag vill inte skämta om något så allvarligt och som kan misstolkas, och jag förstår att det kan bli många citat av detta. Jag tycker också att det är ett problem att ta till sådana skattehöjningar som vi var nödda till, men ibland när livet är eländigt måste man unna sig att skratta åt eländet. Vi kan väl ändå vara överens om att vi höll det vallöftet. För att vara ärlig så lovade vi faktiskt inte bara det. Vi tog på oss det som Ingela och andra burkar kalla ett dubbelt uppdrag. Vi tog över inte bara en ekonomi i ruin. Hur snyggt det än är med budgetar i balans rent grafiskt så vi vet i SL mycket om vad som är grafiskt snyggt, och det är inte det viktigaste här i livet. Vi tog också över en verksamhet i ruin i det här landstinget. På trafikens område var detta rent grafiskt tydligt, om ni tillåter att jag säger så.

En ansvarig styrelseordförande ska kanske inte påminna om eländet, för jag ska ju verka för verksamhetens bästa, men jag kan inte heller sopa sanningen under mattan. Vi levde med ett eftersatt underhåll, med stora omorganisationer som genomförts på ideologisk grund och med en ganska naiv syn på privatiseringar. Det fanns bland annat inga reservplaner och ingen gräns för hur dåligt det fick bli innan en entreprenör tvingades lämna ifrån sig trafiken. Det fanns en avsaknad av systematik när det gäller investeringar, upphandlingar och utveckling av verksamheten och det berodde inte tjänstemännen på SL, det var i hög grad fråga om politiska direktiv. För detta har alla partier i styrelsen ett ansvar, men majoriteten har störst ansvar. Detta gäller i dag och även när man ser i backspeglarna.

Vi kan konstatera att resenärernas dom var hård, och det går fort att rasera förtroendet, men den förra majoriteten ville slippa se sanningen. Den valde att inte genomföra mätningar när situationen var som värst. Detta hindrar dock inte flera partier att dra stora växlar på en väl förutsedd och tydligt förklarad nedgång i resenärstäthet under våren i år. Så blir det alltid när man höjer priset – människor tycker att det blir mindre prisvärt ett tag. Vi i den nuvarande majoriteten hade naturligtvis kunnat sänka oss till samma nivå och kunnat avstå från att genomföra mätningar, men det gjorde vi inte. Jag förstår att det är en stor lättnad för alla att resenärsnöjdheten har tagit ett gigantiskt kliv uppåt med den största förbättringen någonsin i SL:s historia – några procent är gigantiskt i de här sammanhangen. Det går fort att rasera förtroendet och det tar lång tid att bygga upp.

Där stod vi alltså med en usel ekonomi i landstinget. I SL hade det inte resulterat i ständiga underskott som i övriga delar av landstinget, inom SL handlade det om en stor ökning av trafiken utan ökade kostnader – just det som vi ibland har talat om, till exempel i dag. Satsningar måste betalas, och de här satsningarna betalades av våra resenärer och av trafikpersonalen.

Ni kommer säkert alla ihåg det: ett nedslitet system, en personal på flykt från orimliga arbetsvillkor, ett nedslitet förtroende. Jag behöver bara nämna ord som snökaos, signalsystemsfel, pendeleländet, sprickor i pendeltågens boggier, sprickor i tvärbanornas broar, fel på nylagd räls, förseningar i det sedan länge planerade och utlovade nya biljettsystemet och kraftiga prishöjningar när systemet fungerade som allra sämst. Att vända den utvecklingen framstod för mig som ett mycket långt projekt. Jag kan erkänna att jag väntade mig fortsatt lågt förtroende eller sjunkande förtroende och därför kraftigt minskat resande. Nu håller förtroendet på att repa sig. Det är mycket långt kvar till acceptabla nivåer, men förbättringarna trotsar alla kalkyler.

Resenärssiffrorna är fortsatt bekymmersamma. Det är en trend sedan fyra år som har varit svår att vända. Vi har prövat med ökad kapacitet – 10 procent på tre år, men det hjälper inte. Lågkonjunkturen förklarar en del, något som oppositionen väljer att hålla tyst om, men den kraftiga knäck som förtroendet fick kommer att ge utslag under lång tid även om vi envetet arbetar på att vända trenden. Jag vill särskilt framföra mitt tack till dem vars förtjänst detta mest är – de skickliga yrkeskvinnor och -män som arbetar varje dag i trafikens vardag och de proffsiga yrkesmänniskor som jobbar på SL.

Vi i majoriteten har inga nya klatschiga plakat till i år. Vi fortsätter med de gamla vanliga. Vi fortsätter att kraftigt öka landstingets tillskott i SL. Vi fortsätter att sätta resenärernas önskemål och behov främst. Vi fortsätter att se kollektivtrafiken som ett mäktigt verktyg att öka rättvisan, kämpa för miljön och ge regionen bättre konkurrenskraft. Vi fortsätter att metodiskt arbeta för det vi tog oss an efter valet: att sätta resenärerna främst vid varje beslut, att inventera sådant som kan ge bättre pålitlighet, bekvämlighet och större tillgänglighet, till exempel spår och fordon, att metodiskt utveckla våra relationer till olika krafter på kollektivtrafikens område, våra entreprenörer, andra samhällsfunktioner, kommunerna, hela Mälarenregionen, de statliga myndigheterna, regeringen, de fackliga organisationerna på området och frivilligorganisationer som Lugna gatan och engagerade medborgargrupper i olika delar av länet.

Vi ser till att vi inte lovar mer än vad vi kan hålla. Det ska finnas praktiska möjligheter att genomföra – både pengar och andra resurser. Sedan frågar vi oss, inte bara i början utan också i slutet av varje beslutsprocess: Vad ger det här resenärerna? Hur påverkas resan med byten, väntan och restid och annat när man kommer stressande på kvällen med två kassar? – Detta är vad vi gör, och jag hade gärna stannat där. Men det går inte att gå förbi oppositionens budgetar.

Delar av oppositionens budgetar är en jämmerlig soppa av missförstånd, felräkningar, långa uppräknings av sådant som redan pågår, i krampaktiga försök att låtsas att det är er egen nyuppfunna politik. Det är ju trevligt att ni ansluter er till våra idéer, långt om länge. Jag hoppas att ni visar det när det är dags att fatta själva besluten. Ibland är det faktiskt dessvärre också frågor om rena lögnar. Oppositionsbudgeten påminner starkt om trollkonster av någon halvdålig trollkarl

på någon marknad, en trollkarl som med yviga gester vill få publiken att tro att fingerfärdigheten är riktig magi. Men det måste till riktiga pengar! Det räcker inte med små vita kaniner framdragna ur trollkarlens hatt. Er publik är inte barn eller halvfulla vuxna efter en lång dag i Kivik. Er publik är de kloka och nogräknade medborgarna i det här länet.

Nu är det dags att sluta det här anförandet där vi började – med vad som är den verkliga frågan. Era budgetar innebär i flera av fallen – med undantag från kd:s, måste jag säga – stora neddragningar i trafiken. Både Folkpartiet och Moderaterna skulle till exempel vara tvungna att lägga ned inte bara vissa turer i innerstan utan hela innerstadstrafiken för att få ihop sin budget. Moderaterna får dessutom lägga till antingen gröna linjen eller pendeltågen, eftersom de intäktsförstärkningar de talar om är ren humbug.

Vårt svar på frågan vad det ger resenärerna är: Vårt löfte är att leva upp till det förtroende trafiken så sakteliga återvinner. Vi ska kämpa för att det ska märkas skillnad en vanlig tisdagseftermiddag som den här, när man kommer hastande med två matkassar i händerna. Vår kollektivtrafik är ett gigantiskt system som varit mycket utmattat och som har stora utmaningar framför sig. Det kommer att ta lång tid att få ordning på allt, och helt felfritt kan det aldrig bli. Men det ska fortsätta att bli bättre. Det är vårt löfte, som kvitto och tack för det ökade förtroendet.

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag på dessa områden och till några nya att-satser som har bifogats vår voteringslista.

Anförande nr 64

Hans-Erik Malmros (m): Herr ordförande, landstingsfullmäktige! SL är en förutsättning för att Stockholm och vår region ska fungera. SL är en förutsättning för att vi ska kunna ta oss till jobbet eller skolan. Stockholm har Sveriges mest välutbyggda kollektivtrafik, och det tycker jag att alla här i salen ska vara stolta över. Varje dag åker 600 000 resenärer med SL. Ingen annanstans i det moderna Europa åker så stor andel av befolkningen kollektivt som här i Stockholm. Därför är det också extra viktigt att SL kan lita på att vi resenärer litar på SL:s löften.

SL är som jag har sagt tidigare som en god gammal vän. Vi vill att han eller hon ska finnas där och ställa upp i ur och skur, dag som natt, vardag och heldag. I nio fall av tio fungerar det alldeles utmärkt. Men vi blir lika ledsna och förbannade när SL sviker som när en god vän sviker.

Även om SL har blivit bättre på att passa tiden anser bara drygt var tredje av våra resenärer att SL är pålitligt. Och bara var fjärde resenär anser att SL är bra på att informera om förseningar och stopp. För mig är det självklart att SL måste bli betydligt bättre både på att passa tiden och på att informera oss resenärer om störningar i trafiken. Det är att visa respekt för sina kunder.

SL måste också bli bättre på att hålla fordon och stationer rena och snygga. Vi måste ta krafttag mot klotter och annan skadegörelse.

Allt fler känner sig otrygga när de reser med SL. Särskilt är det kvinnor som känner sig otrygga när de reser ensamma kvällar och nätter. Vi måste vända den

utvecklingen och göra det tryggare. Det behövs ökad närvaro av uniformerad personal, bättre kontroll vid spärrarna så att obehöriga inte kommer in och betydligt fler synliga poliser och snabbare insatser. I dag kan det ta över en timme från det att larmet går tills polisen är på plats. Det är helt oacceptabelt.

För några år sedan fanns det nästan 200 poliser som arbetade i tunnelbanan. I dag är det färre än 25. Regeringen och Thomas Bodström måste sluta upp att smita från sitt ansvar. Det måste bli fler poliser och ökad trygghet för alla som åker med SL – inte tvärtom, som i dag.

Jag förstår inte varför den rödgröna majoriteten vägrar att ställa krav på regeringen om fler poliser till SL. De rödgröna sviker SL. Anna rekommenderar oss alla att skratta åt eländet. Det tycker jag inte man ska göra. På overheadprojektorn ser vi nu hur resandeutvecklingen har varit de senaste åren. När det är blå staplar går det uppåt, när det är röda staplar går det nedåt. Det är fakta från SL-tjänstemän. För att dölja sitt eget misslyckande sprider Socialdemokraterna nu lögn om sina motståndare, både här i talarstolen och i dag i City. Det stärker vare sig SL eller trafiken.

Inför det senaste valet lovade de rödgröna partierna att satsa på SL. Ni lovade mer trafik, ni lovade ökade investeringar, och ni lovade att sänka eller frysa SL-taxan. Och vad gjorde ni när ni vann valet? Precis tvärtom. Ni rekordhöjde SL-taxan. Ni halverade investeringarna, och ni genomför nu kraftiga försämringar av trafiken. Det är ett stort svek inte bara mot väljarna utan också mot oss resenärer.

Redan nu ser vi hur SL drabbats av två år med vänsterstyre – jag höll på att säga vanstyre; det är nästan samma sak. För första gången i SL:s moderna historia minskar resandet. Varje dag görs 35 000 färre resor med SL än för två år sedan. Antalet trogna resenärer, resenärer som köper månadskort, har minskat med 7 procent. Hade SL sålt lika många biljetter i år som för två år sedan hade vi fått 300 miljoner kronor mer i intäkter. 300 miljoner! Det är pengar som du, Anna Berger Kettner, har slarvat bort med en puckad taxepolitik! Det är pengar som kunde ha satsats på bättre och tryggare trafik. Då hade vi resenärer sluppit de rödgröna nedskärningarna. Det är därför vi moderater vill göra om SL-taxan och göra den mer rättvis.

I dag har SL Europas högsta kontantpriser men Sveriges billigaste månadskort. Det är inte bra, vare sig för SL eller för våra resenärer. Vi måste få en taxa som ger fler resenärer, inte färre som i dag. Fler resenärer ger SL ökade intäkter, och ökade intäkter kan satsas på bättre trafik.

Alla i den här församlingen vet att många låter bli att betala när de reser med SL. Fusket kostar SL minst 200 miljoner om året. Vi moderater kräver därför nolltolerans mot fuskåkningen. Vi har presenterat elva konkreta åtgärder för att stoppa fusket, och i budgeten lägger vi 100 miljoner på investeringar i nya, riktiga spärrar.

I stället för att ta krafttag mot fusket har den rödgröna majoriteten valt att flirta med fuskåkarna. De har tagit bort spärrarna vid Slussen, vilket har ökat fusket enligt våra tjänstemän. Trots att tjänstemännen har varnat för ökat fusk låter de rödgröna nu resenärerna kliva på genom vissa blåbussars bakdörrar. Tydligast har Miljöpartiet och Vänstern varit i sitt flirtande. Både Grön ungdom och Ung

vänster har uppmanat våra resenärer till massplankning. Miljöpartiets vice ordförande i styrelsen tycker att det är en bra form av civil olydnad. Vänsterpartiets ersättare i styrelsen hjälper fuskföreningen med utbildning. Varför slutar ni inte upp att flirta med fuskåkarna?

En förutsättning för att SL ska få ökad pålitlighet i sin trafik är att satsa och investera i nya vagnar, nya bussar och bra räls. Den rödgröna majoriteten håller i stället på att göra om sitt gamla misstag från förra gången den hade makten. Då sparade ni in genom att strunta i underhållet. På flera år bytte ni till exempel inte en enda meter räls i tunnelbanan. Det tog inte lång tid förrän vi resenärer fick lida av resultatet: ständiga rälsbrott och stopp i trafiken. Aldrig tidigare har förtroendet för SL sjunkit så fort som ert sista år vid makten förra gången.

För mig som moderat är det viktigt att säga samma sak före ett val som efter ett val, att säga samma sak i opposition som i majoritet, att inte lura sig till makten med falska vallöften. Därför har jag tre frågor till majoriteten:

- Hur kan ni lova att utöka trafiken före valet och sedan genomföra kraftiga nedskärningar när ni kommer till makten?
- Hur kan ni lova sänkta eller frysta taxor före valet och rekordhöja SL-taxan när ni kommer till makten?
- Hur kan ni lova ökade investeringar före valet och halvera dem när ni kommer till makten?

Hur ska väljarna någonsin kunna lita på er igen?

Bifall till det moderata budgetförslaget!

Anförande nr 65

Landstingsrådet Wallhager (fp): Herr ordförande och landstingsledamöter! Trafiklandstingsrådet Anna Berger Kettner spinner vidare på den stolta socialdemokratiska traditionen att svika vallöften. Som vi hörde alldeles nyss har hon tydligen glömt att hon hade mer än ett vallöfte. Hennes socialdemokratiska politik har inte lett till mer trafik, vilket hon lovade i valrörelsen för två år sedan, utan till mindre trafik. När mandatperiodens första halvlek nu är spelad kan vi konstatera att intäkterna har sjunkit, upprustningen skjutits på framtiden och nyinvesteringarna uteblivit.

Det var fantastiskt att höra Åke Askensten i den allmänpolitiska debatten, där han sade att det tas krafttag i kollektivtrafiken i dag. Han sade någonting annat förut.

Resandet minskar, missnöjet ökar enligt SLTF. Men som vi nyss hörde slår sig Anna Berger Kettner för bröstet och berättar om att andelen nöjda trafikanter ökar kraftigt. Jojo! Men det är fortfarande 35 procent som inte är nöjda. En tredjedel av trafikanterna är faktiskt inte nöjda enligt SL:s egna undersökningar. Och kontantkupongsförsäljningen har rasat med smått fantastiska 42 procent.

Krafttagen mot klottret har uteblivit. Kanske inte så konstigt att Anna Berger Kettners partikamrater i Stadshuset är fullt upptagna med att skaka fram ett antal miljoner till den klotterkurs de tänker anordna i kunskapsskolan. Folkpartiet har lagt fram en motion om nolltolerans när det gäller klotter och ett mer strukturerat

samarbete. Vad gör då den nuvarande majoriteten? Jo, man hänvisar till en tio år gammal motion från Socialdemokraterna och säger: Men arbetet är ju på gång, Maria. Ni i majoriteten borde gå utanför dörren och titta på verkligheten.

På overheadapparaten ser vi nu en gammal bild från verkligheten, där ett annat trafiklandstingsråd, Stig Dingertz, blir utsatt – kanske inte för klottrare men för någonting liknande. Notera vem som är fotograf! Jan Strömdahl! Han var säkert involverad på flera sätt!

Ni i majoriteten behöver bara gå utanför dörren och titta på verkligheten för att se att resultatet av er politik, er flathet, är att klottrarna vinner, inte vi som vill få bort dem.

Vi i Folkpartiet vill öka tryggheten i kollektivtrafiken. Vi vill ha fler synliga poliser, fler väktare; vi tänker nämligen inte backa och lämna fältet fritt för de huliganer som stoppar pendeltågen och beskjuter bussarna. Tror ni i den här salen att de som bor i Nynäshamn och den busschaufför som blev beskjuten känner sig trygga i Anna Berger Kettners kollektivtrafik? Svaret är självklart nej. Då kommer man förstås till slutsatsen att busschaufförerna kommer att välja ett annat yrke och att passagerarna kommer att ta sig fram på något annat sätt än med kollektivtrafiken nästa gång.

Anna Berger Kettner vågar inte heller kräva fler poliser av sina partikamrater i regeringen, de som har den faktiska möjligheten att tillgodose det berättigade kravet från stockholmarnas sida. Hon gör i stället en pressgrej och går till länspolismästare.

Ett annat genomgående tema är oförmågan att prioritera. Är det värt de pengar som SL låter rinna ned i sjön vid Slussen för att ha en öppen spärrlinje? Självklart är svaret nej även där. Du, Anna, vet säkert hur många miljoner SL-styrelsen under ditt ordförandeskap slänger i sjön för att du inte har kraft att säga nej till Miljöpartiet och Vänsterpartiet i den här frågan. Vore det inte bättre att använda de pengarna till att förbättra handikappanpassningen, som du säger dig värna om men som handikapporganisationerna gång på gång underkänner?

Ur Folkpartiets synpunkt måste handikappanpassningen självklart påskyndas, och vi föreslår också extra pengar till det. Det handlar inte bara om bussar och tåg, utan det handlar om Jörgen, som i början av november faktiskt fick sitta hemma i tre veckor för att hissen i Rissne tunnelbanestation inte fungerade. Det är taget ur verkligheten, Anna.

Jag har ett annat pressmeddelande som kom på mejlen precis före lunch. Där säger De synskadades riksförbund att de dagligen riskerar livet i Stockholms läns kollektivtrafik för att handikappanpassningen är eftersatt. Vi i Folkpartiet har extrapengar för det här. Ta emot dem och använd dem för att se till att Jörgens vardag blir bättre. Våga prioritera!

En annan fråga som har varit på tapeten här i salen och i andra sammanhang är avbolagiseringen av SL, ett förslag i en motion som vi från Folkpartiets sida skrev för ett och ett halvt år sedan. Man kan ju undra vart den tog vägen. Den ligger säkert i Anna Berger Kettners skrivbordslåda. Eller också vågar hon väl inte ta

ställning till den – hon vågar väl inte bifalla en motion från Folkpartiet. Eller också har den försvunnit någon annanstans.

Ordförande och landstingsledamöter! Trafiken i Stockholm hänger på en skör tråd. SL:s budget är skakig. Det räcker i stort sett med en mycket blygsam räntehöjning för att SL återigen ska behöva dra ned på trafiken. Det finns inga marginaler, inga reserver. Händer något oförutsett kommer framtidens satsning att behöva läggas ned. Hur blir det då med de extra tåglägena på Årstabron, som snart är klar? Och hur blir det då med Tvärspårbanans utvidgning? Det är säkert flera vallöften som behöver skrotas.

Det stora problem som vi har, inte bara inom SL utan inom Stockholms läns landsting, är den brandskattning som stockholmarna och Socialdemokraterna här i salen inte lyckas få sina kolleger i Rosenbad att sluta upp med. Det är ett stort problem som vi gemensamt måste försöka hitta lösningar på. Vi tror inte riktigt på era lösningar, eftersom ni inte har några.

För mig handlar det här om det politiska ledarskapet – att våga vara visionär och entusiastisk, att våga visa att det faktiskt går att åstadkomma saker utan att bara trycka på knappen Skattehöjningar. Varför kan vi inte nyttja det som SL faktiskt redan i dag förfogar över? Vi har en stor potential i form av buss- och tunnelbanestationer. Vi skulle kunna skapa fler områden liknande Södra station, där bostäder och allehanda trafik samsas på en förhållandevis liten yta med ett väldigt gott resultat. Stockholmarna behöver bostäder. Varför kan SL då inte tillhandahålla plats att bygga på? Varför kan man inte bygga över till exempel Axelsbergs tunnelbanestation? Varför inte riva den fula bussterminalen i Handen och ge plats för ett par rejäla skyskrapor?

Svaret är enkelt. Socialdemokraterna består av förvaltare och inte förnyare. Lösningar som inte går att formulera som en slogan i ett förstamajtal finns inte. Det är naturligtvis därför som de inte jagar entreprenörer som skulle kunna omvandla våra stationer till bostäder eller till kontor och samtidigt skaka loss ett par rejäla slantar till ny, effektiv, ändamålsenlig kollektivtrafik. Det enda sättet att höja intäkterna är att höja skatten!

Jag och Folkpartiet vill ge SL förutsättningar att bli stockholmarnas naturliga val när de ska resa, inte för att de måste och i brist på andra alternativ utan för att de vill och upplever det som attraktivt. Då krävs det faktiskt fantasi, lite nybyggarganda och en rejäl dos kreativitet. Det är något som socialdemokratin och stödpartierna uppenbarligen är mycket befriade från.

Politiken handlar om att ha idéer, att våga testa saker och ting. Trafikpolitiken beskrivs ibland som seg och oideologisk. Jag menar att det finns tydliga skillnader mellan den borgerliga och den socialdemokratiska sidan. Vi står för att vi har idéer, och vi är entusiastiska. Anna Berger Kettner och den majoritet som hon representerar kan inte uppskatta den potential som faktiskt finns i länstrafiken. Hon har bara idéer om skattehöjningar.

Vi i Folkpartiet föreslår till exempel ett ökat samarbete med KTH om att inrätta en gemensam forskningstjänst. Vi vill kunna erbjuda någonting annat än stel centralplanering. Trygghet är självklart för oss, oavsett om man är kund eller anställd. Nolltolerans måste införas. Man ska inte kunna roa sig med att klottra ned eller

skjuta skarpt på våra fordon. Kollektivtrafiken måste anpassas efter folks behov och inte tvärtom, och självklart ska den vara handikappanpassad.

Trafikens samordning måste fungera smidigare. Den högra handen vet i dag inte vad den vänstra gör, oavsett om trafiken bedrivs på väg, räls eller vatten. Alternativ till att bussen hinner gå innan tåget kommer in, vilket jag råkade ut för senast i morse, måste erbjudas.

Vi tror också väldigt mycket på att locka till oss nya kunder i SL – självklart för att öka intäkterna men också för att uppnå miljöpolitiska mål. Se till att ungdomarna upplever att det är attraktivt att åka kollektivt och gör det inte bara för att de saknar alternativ utan för att de verkligen tycker att det är attraktivt. Vi i Folkpartiet vill se över möjligheten att införa studentrabatt och även naturligtvis säkra tidsanpassningen men också utöka nattrafiken.

Anna! I ditt inledningsanförande sade du att du tog över en verksamhet i kris och att man hade underlåtit att rusta upp kollektivtrafiken. Jag tror att du har läst på din läxa dåligt eller att du som vanligt berättar sagor. De 12 miljarder som under förra mandatperioden satsades på bland annat utbyggnad av kollektivtrafiken när det gällde att säkerställa kvaliteten var väl ändå betydligt mer än vad som satsas den här mandatperioden! Kom alltså inte och säg att vi inte skötte vårt uppdrag förra mandatperioden!

Med detta vill jag självfallet också yrka bifall till vårt budgetförslag.

Anförande nr 66

Kerstin Pettersson (v): Ordförande, ledamöter och åhörare!

Kollektivtrafiken ägs av oss alla gemensamt. Den ska därför också användas för en rättvis fördelning av resurser så att alla har samma möjligheter att åka. Det är ett av de mål som majoriteten har. För att uppnå detta mål är tillgängligheten avgörande: människor ska kunna åka dit de vill när de vill och till ett rimligt pris. Detta skiljer oss från Moderaterna, som vill att det ska vara dyrare att åka från Södertälje eller Norrtälje in till stan.

Men tillgänglighet innebär mer än så. Det innebär att man ska kunna röra sig obehindrat i pendeltågstrafiken, på bussar och i tunnelbanan. Det har varit problem för många, och det är något som den nuvarande majoriteten har arbetat hårt med sedan vi tog över efter den föregående majoritetens vanstyre. Självklart måste vi även i fortsättningen tänka på att förbättra oss – det ska vi göra hela tiden. Tillgängligheten för funktionshindrade måste till exempel bli bättre, men där har vi kommit en bra bit på väg.

En annan viktig sak är punktligheten. Jag kan förstå om inte alla kom i tid hit i morse, men jag kom till och med tidigare än jag hade räknat med. Jag måste därför säga att punktligheten i kollektivtrafiken fungerar. Särskilt för pendeltågen och tunnelbanan har man sett en mycket positiv utveckling. Jag kan säga att vi är stolta över det, men det betyder inte att vi är nöjda. Det finns fortfarande problem tidvis som pendeltågstrafiken – SL eller Citypendeln – inte själva rår för; där är det Banverket som orsakar problemen. Men vi måste fortsätta att lösa dem, för om vi säger att det inte finns några problem är vi ute på en farlig väg. Vi måste hela

tiden inse att det finns problem, men vi måste bli bättre och bättre på att lösa dem, och det blir vi.

Tillgängligheten ökas också genom att nya tåg sätts in i trafiken nästa år. En utredning av pendeltågstrafiken till Hölö ska ske. Hela trafiksystemet ska ses över. Det här är bara en del av det som majoriteten avser att göra för tillgängligheten och punktligheten inom kollektivtrafiken.

Till skillnad från vissa andra tror Vänsterpartiet på resenärerna. Vi tror att medborgarna och människorna inom Stockholms län vill arbeta tillsammans med oss för att förbättra trafiken. Vi är därför glada för de positiva effekter som öppningen av spärrens vid Slussen har haft. Tillgängligheten har blivit mycket bättre för de resenärer som ska byta till tunnelbana. Vänsterpartiet tror inte på att stänga resenärerna ute från tunnelbana och pendeltåg. Med mer öppenhet kommer fler att använda sig av pendeltågen och tunnelbanan.

Vi har även infört ordningen att det går att stiga på genom baddörren på en av blåbussarna, stomlinje 4. Jag åker själv väldigt ofta med den och har pratat med flera av trafikvärdarna, som hjälper till med påstigningen. Deras erfarenheter av detta är mycket positiva. De tycker att påstigningen sker mycket lättare, att köbildning motverkas, att bussarna kommer i väg, att trafiken flyter bättre och att tiderna hålls mycket bättre. Jag tror att detta är ett sätt att förbättra busstrafiken och att vi därmed får fler resenärer. Jag tycker att det känns bra att kunna säga att vi ska gå vidare med de övriga blåbussarna efter utvärdering, så snart det är möjligt och så snart tekniken är utprovad.

66 procent av resenärerna är nöjda med SL-trafiken enligt höstens resenärsundersökning. Det är den högsta siffra vi har haft i någon mätning. Vi i Vänsterpartiet tror att den ökade öppenheten är en av orsakerna till detta.

En annan viktig aspekt för mig som vänsterpartist och även för majoriteten är jämställdhet och kvinnors och mäns lika rätt att ta del av kollektivtrafiken på lika villkor. Vi vet att kvinnor och män använder kollektivtrafiken på olika sätt och har olika resmönster. Det kräver ett helt annat tänkande, och det har nu majoriteten lyft upp.

Jag håller med Hans-Erik Malmros om att kvinnor och tjejer upplever otrygghet i kollektivtrafiken, men jag håller inte med om att fler poliser skulle få den otryggheten att minska. Jag tror att det behövs mer synlig personal – ja – men det ska vara olika kategorier av personal, inte bara poliser. Det är också viktigt att stationer, gångvägar och gångtunnlar ändras så att det känns tryggt att ta sig till och från pendeltåg och tunnelbana. Där kommer ett arbete att göras i samarbete med kommunerna.

Jämställdhetsperspektivet gäller också hur reklam och tilltal kan anpassas för att nå en jämställd trafik. Som resenär ska man inte behöva uppleva någon form av förnedrande reklam oavsett utformningen. Jämställdhetsarbetet ska också innebära att könsrelaterad statistik kan tas fram.

Än en gång vill jag betona att Vänsterpartiet tror på resenärerna. Vi tror att de vill ha en bra, tillgänglig och trygg kollektivtrafik. Vi tror på att de vill bidra till att utveckla de gemensamma resurserna. Men börjar man prata om hårdare tag pratar

vi om delaktighet. Man kan inte se resenärerna som enbart konsumenter, utan man måste tro på att de vill vara delaktiga i utvecklandet av trafiken. Därigenom kan man öka kollektivtrafikens andel av resandet.

Med detta vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 67

Michael Stjernström (kd): Herr ordförande, fullmäktige! Vi ska i dag behandla budgeten för 2005, men för att få ett bra underlag för det beslutet måste vi även blicka tillbaka och se vad som har hänt i SL-trafiken under de två år som den rödgröna majoriteten har haft ansvaret.

I valrörelsen 2002 lovade de rödgröna partierna att utöka trafiken och sänka eller frysa biljettpriserna. Under mandatperioden har de gjort precis tvärtom – de har dragit ned trafiken och höjt biljettpriserna kraftigt, speciellt för kontantkupongerna. Det här är ett stort svek, både mot SL:s resenärer och mot väljarna.

Hur svarar då resenärerna på det sveket? Jo, för första gången på mycket länge minskar resandet inom SL. Varje dag reser cirka 10 000 färre med SL än i våras. Det är framför allt de korta och spontana resorna som minskar. För att bryta denna negativa trend behövs det en ny politik. Den kristdemokratiska budgeten innehåller flera förslag för en bättre SL-trafik med fler resenärer och mer intäkter.

Kristdemokraterna vill sänka priset på kontantkupongerna från 15 till 10 kronor i syfte att öka just de korta och spontana resorna. Försäljningen av kontantkupongerna har minskat med hela 42 procent efter chockhöjningen i våras. Jag förstår resenärernas ovilja att köpa kontantkuponger. Det är fullständigt orimligt att det ska kosta 45 kronor att åka en station, från till exempel Gullmarsplan till Skanstull. Majoritetens förslag till lösning – att det ska kosta två kuponger i stället för tre när man endast åker en station över en zongräns – är ett mycket marginellt förslag som inte kommer att få något större genomslag. Vårt förslag sänker i stället kostnaderna för spontanresor generellt och lockar därför fler resenärer än majoritetens förslag.

Vi har i dag ett länsövergripande månadskort, men som ett komplement skulle lokala kort kunna vara ett sätt att locka fler invånare att bli trogna resenärer. Man skulle kunna dela in länet i olika delar. Det vore mycket intressant om SL fick i uppdrag att analysera detta till ett rimligt pris för lokala kort.

En tråkig aspekt av SL-trafiken är det faktum att resenärer och medarbetare utsätts för hot och våld. Vi har på senare tid haft flera sabotage mot pendeltåg och bussar, som drabbat vår personal och resenärer mycket allvarligt. Det måste till radikala förbättringar av säkerheten för att öka tryggheten under resan. Vi vill att SL utvecklar samarbetet med ideella organisationer som Lugna gatan och Farsor och morsor på stan för att nå ungdomarna och deras föräldrar.

På den punkten har jag faktiskt fått stöd av majoriteten, och det tycker jag är positivt – då kan vi göra någonting tillsammans här. Men vi måste också ha fler synliga poliser i SL-trafiken. För några år sedan var det 200 poliser – i dag är det färre än 25, och dessutom på större trafikområden.

Sabotage mot SL-trafiken kostar i dag ungefär 550 miljoner kronor. Det handlar om kostnader för klotter, för vandalisering, tjuvåkning, väktare, nödvändiga färdbeviskontroller, nya spärrar och kameror. Det finns betydligt trevligare och mer angelägna områden för dessa pengar inom SL än att använda dem på detta sätt. Det måste nu till krafttag mot klotter, vandalisering och tjuvåkning. Vi vill i likhet med andra borgerliga partier dra i gång ett samarbete och åstadkomma ett samordnat förslag att stoppa klotter enligt en modell som har använts framgångsrikt i Helsingfors.

Svinnet inom SL måste stoppas med betydligt tätare färdbeviskontroller än vi har i dag, förbättrad intäktsäkring hos våra entreprenörer och en tilläggsavgift som höjs från 800 till 1 200 kronor.

Som ett led i ökad säkerhet för resenärerna bör på sikt alla bussar utrustas med alkoholås. Enligt uppgift från Vägverket kör varje dag mellan 12 000 och 15 000 förare alkoholpåverkade runt om i Sverige. Ca 10 procent av dessa bedöms köra i yrkestrafik. SL bör alltså i kommande upphandlingar ställa kravet att bussar ska utrustas med alkoholås. Motsvarande bör faktiskt gälla de taxibolag som färdtjänsten samarbetar med. Blekingetrafiken och även Dalatrafiken har redan dessa krav, och nu tycker jag faktiskt att det är dags för Stockholm. Jag ser att majoriteten har tagit intryck av vårt förslag om alkoholås och åtminstone vill utreda frågan, och det är en bit på väg mot en nykter politik.

Med den renodlade beställarroll som SL har i dag kan man verkligen ifrågasätta om aktiebolagsformen är den bästa. Det finns uppenbara konflikter mellan aktiebolagslagen och de offentlighetsprinciper som vi företrädare har att följa. En renodlad förvaltning underställd landstinget kan därför vara den bästa modellen. Vi vill faktiskt även samordna administrationen inom SL, färdtjänsten och Waxholmsbolaget genom att skapa en gemensam trafikförvaltning. Då kan stora vinster göras, eftersom dubbel- och till och med trippelarbete kan undvikas.

Kristdemokraterna har i flera år som enda parti drivit kravet att även högskolestuderande i likhet med ungdomar och pensionärer ska få rabatt på SL-kortet. Vi vill införa studentmånadskort som kostar 360 kronor i stället för 600 kronor från och med höstterminen 2005.

Det finns flera tunga skäl för att vi ska ha ett sådant kort. Det är långt mellan lärosäten och bostäder för studenterna i Stockholm. Det är dyrt att leva och bo i Stockholm. SL-kortet utgör ungefär 8 procent av studenternas disponibla inkomst på runt 7 500 kronor. Mer än varannan student får ekonomisk hjälp av sina föräldrar. Studenterna går back ungefär 580 kronor per månad i genomsnitt. Ungdomar och studenter är en viktig målgrupp för SL. Vi borde, tycker jag, kunna få en bred politisk uppslutning här i landstingsfullmäktige för att ge högskolestuderande rabatt på SL-kortet.

Jag yrkar att den här frågan ställs under särskild proposition här i dag. Det handlar faktiskt inte om stora pengar utan mer om vilja. SAS har detta, SJ har detta, landsting har detta – till och med Östergötland och Gävleborg har studerandebatter. Vill trafiklandstingsrådet Anna Berger Kettner att Stockholm och SL ska vara sämre i det här avseendet och framstå som studentovänliga?

Till slut yrkar jag bifall till vårt budgetförslag.

Anförande nr 68

Gertrud Brorsson (mp): Ordförande, ledamöter! Jag ska börja med att på Miljöpartiets vägnar yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget.

Kollektivtrafiken är det i särklass bästa sättet att färdas på: Det är rättvist, både socialt och ekonomiskt, men det är också en frihetsfråga. Om kollektivtrafiken är väl utbyggd och har en bra tillgänglighet är det väldigt många som kan åka med kollektivtrafiken, och det blir då också det riktiga alternativet för att kunna ta sig fram i Stockholm, speciellt för dem som faktiskt, som Maria Wallhager nämnde, sitter hemma eller är hänvisade till enbart färdtjänsten. Det är därför vi tycker att det är väldigt viktigt att vi satsar på tillgänglighetsfrågorna inom kollektivtrafiken.

I år är det lite roligare än förra året att stå här och prata om budgeten, för nu ser ekonomin bättre ut. När jag hör anförandena här tycker jag att det verkar som om det bara är Kristdemokraterna som har läst årets budget och upptäckt att det faktiskt görs satsningar på trafiken kommande år.

Vi kommer bland annat att satsa på trafikvolymen. Vi har sagt att vi ska öka trafikvolymen till minst den volym som var våren 2004. Förutom på trafikvolymen kommer vi också att satsa på tillgängligheten, kvalitetsfrågorna, informationen och liknande. När det gäller tillgängligheten är det viktigt att vi, som vi har sagt, ska försöka skynda på ombyggnaden av perronger och stationer inom tunnelbanan, så att fler kan åka med tunnelbanan. Vi har också sagt att vi ska titta närmare på möjligheten att ha hela busslinjer där det garanterat körs låggolvbussar, så att folk vet vilka busslinjer de kan åka med. Det är ibland lite besvärligt när man åker åt ett håll och sedan inte kan åka tillbaka igen.

Öppna spärrar är en tillgänglighetsfråga för oss i Miljöpartiet. Att ha ett spärrsystem stänger faktiskt ute väldigt många människor som vi vill ska åka i kollektivtrafiken. Och det hindrar knappast dem som enligt vad ni säger inte ska få vara i kollektivtrafiken. Vi måste ha ett annat system för att möta det problemet.

Avsaknaden av spärrar vid Slussen och hur fusket där ser ut har vi lite olika uppfattningar om; det gäller då om det kostar något eller inte. När det gäller den saken får vi vänta på den utvärdering som ska komma i början av nästa år. För oss är det framför allt det en tillgänglighetsfråga.

Försöket med påstigning genom alla dörrar på vissa stomlinjer är också en tillgänglighetsfråga. Jag är ju, som ni säkert inte har kunnat undgå att märka, allergiker, och jag skulle med glädje se att till exempel pälsdjursägare kan gå på bak i bussen direkt och inte behöver gå igenom hela bussen. Det är en bra tillgänglighetsfråga för många som har allergier.

Det finns också väldigt många människor som har funktionshinder som inte är synliga. De har ju extra stort besvär att åka med kollektivtrafiken – de blir inte alltid bemötta på rätt sätt, eftersom funktionshindret kanske inte syns. Det är därför vi vill satsa på utbildning för personal i kollektivtrafiken när det gäller bemötande och konflikthantering. Många konflikter skulle faktiskt kunna förhindras om man hade en bättre kunskap om varför folk beter sig på ett visst sätt.

Som företrädarna för Moderaterna, Folkpartiet och hela oppositionen, tror jag, sade är det poliser som oppositionen efterfrågar. Vi i Miljöpartiet tror inte att poliser är hela lösningen utan att vi måste jobba mer förebyggande, ha mer kunskap och ett annat bemötande.

När det gäller hot och våld vill jag säga att det inte är en fråga enbart för SL. Det är ett samhällsproblem, och vi måste tillsammans hjälpas åt att ta den frågan på allvar över lag. Det räcker inte med att SL ropar på mer poliser, utan vi måste ha ett bättre sätt eller en bättre metod att möta folk som har det svårt i samhället.

Jag vill bara säga en sak till, nämligen till Hans-Erik. Det är intressant att du citerar en sak som jag sade för rätt många år sedan. Jag måste då säga, Hans-Erik: Jag kan mogna med åren, i vissa frågor i alla fall. Frågan är om du kan det, eftersom det bara är den kommentaren du gör år efter år och ingenting direkt nytt när det gäller fuskåkningen och den så kallade plankningen.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 69

Landstingsrådet Berger Kettner (s): Det är viktigt att lyssna på sina politiska motståndare – det vill jag säga. Vi är överens om mycket. Vi är överens om att det ska ges bättre information, särskilt vid störningar. Vi är överens om att trygghet är viktigt och att vi ska arbeta stenhårt för att öka tryggheten, både för resenärer och personal. Vi är överens om att våld, fuskåkande och vandalism är oacceptabelt i trafiken. Vi är också överens om att det är viktigt att finansiera och hitta nya finansieringsformer, och vi är överens om att försöka åstadkomma ökad tillgänglighet. Särskilt överens är vi med kd, till exempel om att utreda alkohol i kollektivtrafiken och att öka samarbetet med ideella organisationer.

Vi är också väldigt överens om, Hans-Erik Malmros, att det är viktigt att tala sanning och att inte sprida lögners om sina motståndare.

Är det sant eller ljug att ni drar ned landstingsbidraget till kollektivtrafiken med 300 000 miljoner nästa år, alltså om drygt en månad, trots att ni knappast vare sig kan hyra ut lokaler, samordna administration eller få tillbaka några intäkter på den tiden?

Är det sant, Maria, att vi har halverat investeringarna den här mandatperioden, till skillnad från er? Hur ser er investeringsbudget ut?

Sedan ska det bli intressant att höra Hans-Eriks svar på hur kortköpandet ska öka genom att man höjer priset på kortet och sänker priset på enkelresor. Det ska faktiskt också bli intressant att se om det är de betalda spontana kortresorna som minskar nu när vi har höjt priset eller om det kanske är de ökade insatserna mot fuskåkning som ger utslag.

Det är sant att försäljningen av enstaka kuponger minskar, men det finns ju faktiskt också remsor. Jag förstår också varför man inte köper kuponger när det finns remsor att köpa. Ett av syftena med att höja priset var ju också att vi inte skulle ha så mycket kupongkassor i bussarna.

Det finns många saker vi kan vara överens om här i salen, till exempel att man ska tala sanning, Hans-Erik. Hur är det – har ni dragit ned 300 miljoner på kollektivtrafiken, och var ska ni ta de pengarna? Det börjar om en månad och sju dagar.

Anförande nr 70

Hans-Erik Malmros (m): Herr ordförande, fullmäktige! Det blir allt tydligare att det här i salen finns två alternativ när det gäller kollektivtrafiken. Det rödgröna alternativet rekordhöjer taxan och får därmed färre resenärer: intäkterna minskar och ni måste göra rekordstora neddragningar i trafiken. Det är den negativa trenden. Det finns ett annat alternativ, som tycker att vi ska ha en positiv vision: en rättvis taxa så att vi får fler resenärer och ökade intäkter så att vi kan satsa på en bättre och tryggare trafik. Det är de två alternativen i den här församlingen.

Anna Berger Kettner! Du är det första trafiklandstingsråd som har misslyckats med att få fler människor att resa med SL. Det har aldrig hänt tidigare att det har blivit färre! Det är ett jättemisslyckande.

Du skällde på Elwe Nilsson, men varje år med Elwe Nilsson som trafiklandstingsråd ökade antalet resenärer med SL. När du kom till makten genomförde du en dödsstöt mot SL med din puckade prispolitik, som jag tidigare kallade den.

Till Kerstin Pettersson vill jag säga: Du är precis som två tredjedelar av våra resenärer – du litar inte riktigt på SL. Därför tar du ett tidigare tåg för att vara säker på att komma i tid. Du är precis likadan som de andra.

Sedan förstår jag att dina kompisar i Ung vänster kanske inte tycker att det är så lustigt att ha mycket poliser, men vi andra känner trygghet med många poliser.

Till Gertrud Brorsson vill jag säga: Det här med satsningar går vi inte riktigt på. Vi har faktiskt läst en sanningssägare. Din partivän Åke Askensten säger att ni i år har dragit ned på trafiken med 26 miljoner. Ni sätter i budgeten 11 miljoner. Drar man ned med 26 och ökar med 11 är det inte att återställa. Det är i så fall oerhört kreativ bokföring.

Till sist, Anna: Med fler resenärer får man ökade intäkter, och då kan man satsa på trafik.

Anförande nr 71

Landstingsrådet Wallhager (fp): Vi i Folkpartiet och i den eniga borgerliga majoriteten vill ha mer trafik, inte mindre. Vi vill säkra intäkterna, inte slänga pengarna i sjön, vi vill öka tryggheten – vi på den här sidan av salen är nämligen inte rädda för poliserna; vi tror att poliser ger ökad trygghet och inte ökad otrygghet.

Vi från Folkpartiets sida tycker dessutom att SL ska utreda förutsättningarna för att föra över ansvaret för både försäljning och intäkter av kuponger och motsvarande till entreprenörerna. Vad skulle kunna ge ett bättre incitament för att se till att pengarna verkligen kommer in än det förslaget?

Sedan kan man ju undra vem som tycker att man misstolkar, inte förstår eller inte talar sanning, Anna. Jag vet inte hur många av er som har läst City i dag. Där står det att SL har utrett de borgerliga förslagen till budget för SL och att det var katastrof. Det är Socialdemokraterna som har pratat med enskilda tjänstemän och räknat ut olika siffror. Bland annat har dessa tjänstemän kommit fram till att Folkpartiets förslag att lägga upp Lidingöbanans trafik på den befintliga bilbron skulle kosta 1,7 miljarder. Nu trodde inte jag att vi hade föreslagit att man skulle bygga en ny bro utan bara att man skulle flytta upp trafiken.

Detta, som står i City, går SL i dag ut och dementerar. Så här står det i dementin: ”Artikeln i tisdagens Stockholm City om landstingsbudgeten bygger på felaktiga uppgifter. Det hänvisas till uträkningar som har gjorts av SL, men några uträkningar har inte gjorts.” Vem är det som talar sanning, Anna Berger Kettner?

Anförande nr 72

Kerstin Pettersson (v): Hans-Erik Malmros! Att ta ett tidigare tåg när det är snöoväder är något som sitter kvar sedan den vinter när Citypendeln tog över; då var det snökaos, och trafiken fungerade inte alls – man fick åka flera timmar tidigare. Men jag håller på att lära mig att inte åka tidigare.

Dessutom tror inte jag att enbart poliser ger trygghet i tunnelbanan. Det behövs en blandning av olika människor, från poliser ned till Lugna gatan, frivilligorganisationer, värdar och väktare. Men jag tror inte, som Maria och Hans-Erik, att alla blir lugnare av poliser.

Anförande nr 73

Michael Stjernström (kd): Herr ordförande! Majoriteten talar om en samsyn över blockgränsen. Det är bra, tycker jag, att vi kan ha det på ett par punkter. De gäller samarbete med ideella organisationer, synen på säkerhet i bussar och taxibilar och alkoholås.

Jag har ytterligare några förslag som det vore bra om vi kunde få en samsyn på. Det är förslaget att spara på administrationen, som vi har fört fram i flera år i rad nu. Det vore bra om vi kunde titta närmare på om vi kan dra ned på administrationen och ha samma administration inom SL, färdtjänsten och Waxholmsbolaget. Där borde man kunna göra neddragningar och effektivitetsvinster. Ibland har man tredubbla funktioner på det här sättet. Där skulle vi kunna spara en del pengar, och jag har också ett mycket bra förslag om vad vi ska använda pengarna till.

I tidigare debatter om studentrabatter har Anna Berger Kettner sagt att det är omöjligt, att det inte finns någon legitimationshandling och att det inte funkar. Men det finns ju faktiskt exempel på att funkar – det fungerar för SAS och SJ. Jag förstår inte oviljan att ta hand om den här viktiga målgruppen och lära ungdomarna att åka med SL. Då kanske de göra det även framdeles när de får råd att köpa bil och åka på annat sätt. Lär man dem att åka med SL kan de bli trogna kunder hos oss. Jag förstår därför inte varför vi inte kan få till stånd en samsyn även när det gäller en studentrabatt på SL.

Anförande nr 74

Gertrud Brorsson (mp): Hans-Erik Malmros! Jag vill bara för tydlighetens skull säga att den artikel som du visade upp rörde SL:s budget för 2004; det är inte alla som har teleskopsyn. Nu diskuterar vi budgeten för 2005.

Anförande nr 75

Landstingsrådet Berger Kettner (s): Ja, låt oss nu reda ut det här med uträkningar. Uträkningarna finns – jag har just skickat en person för att hämta dem. Däremot har inte SL gjort någon utredning av era årliga budgetar som City säger, och det har vi inte påstått heller. Det tycker jag faktiskt är en brist – ni är värda att tas på lika stort allvar som vi i majoriteten, och era budgetar borde klara samma prövning mot verkligheten.

Vi ville inte utsätta er för att vi, era motståndare, räknade på era förslag, utan bad om hjälp av dem som kan. Vi ställde frågor av typen: Hur stor besparing skulle det här kunna ge? Går det att spara 300 miljoner nästa år på de här sakerna? Och så räknade vi upp vad Moderaterna föreslagit.

Det går till exempel inte att spara 300 miljoner på det som Moderaterna föreslår, och då måste vi drar ned på trafiken. SL blir alltså tvungna att dra ned i trafiken nästa år om Moderaternas budgetförslag skulle gå igenom. Det är sanningen, som du noggrant försöker undvika, Hans-Erik. Du gör en stor affär av några enstaka indragna bussturer i innerstan. Sanningen är att för dig skulle det inte ens räcka att ta bort hela innerstadstrafiken utan ersättning. Då är det förstås intressant att försöka blanda bort korten.

Anförande nr 76

Landstingsrådet Wallhager (fp): Anna! Försök nu att fokusera på det som SL faktiskt ska göra och inte en massa annat. Se till att intäkterna ökar, se till att trafiken ökar, se till att vi får fler nöjda trafikanter här i länet, se till att vi säkrar intäkterna på annat sätt än genom att höja skatten. Försök inte blanda bort korten!

Det är något tragiskt i detta, mina vänner. Varför är det alltid Anna Berger Kettner som är missuppfattad? Man kan undra. Jag läste en tidningsartikel för ett tag sedan där hon ägnade en hel spaltmeter åt att förklara varför hon var så missuppfattad i alla olika sammanhang. Det är tydligen fel på alla andra och inte på dig, eller hur? Det gäller att vara lite tydlig och lite klar i olika sammanhang. Men se till att vi säkrar tryggheten.

Vi vill från Folkpartiets sida utreda Lidingöbron. Du vill lägga ned alltihop och se till att Lidingö kommun får betala om man inte kan säkerställa att bygga en ny bro. Du har ju inga förslag. Se till att vi utreder saker och ting innan vi slänger de pengarna också i sjön.

Anförande nr 77

Hans-Erik Malmros (m): Herr ordförande! I Anna Berger Kettners värld finns det en sanning, och den besitter hon – alla andra har missuppfattat vad hon menar. Så var det med City, där hon skickade ut ett litet pressmeddelande och sade: De är så dumma, och se här har vi bevisen, och sedan fick SL gå ut och

dementera. Det var inte sanningen – det var du som var ute i ogjort väder, fru Kettner. Du har fel! Du hade fel sanning!

Jag har fortfarande inte fått svar på mina frågor: 1. Varför fortsätter ni att flirta med fuskåkarna? 2. Varför vågar ni inte begära av regeringen att det ska bli fler poliser? Det är inte bara Ung vänster som ska finnas i tunnelbanan. Vi kanske behöver lite trygghet också. 3. Varför sviker ni resenärerna med neddragningar, som enligt Åke Askensten uppgår till 26 miljoner, och hävdar att det är en återställning när ni sedan lägger till 11? Så dumma är inte ens era väljare att de går på den finten!

Och framför allt: Varför envisas ni med att föra en taxepolitik där SL förlorar intäkter? Hade du sålt lika många biljetter som Elwe Nilsson sålde för två år sedan hade du fått in 300 miljoner mer. Varför för du en politik där SL förlorar hundratals miljoner för att du har en prestige när det gäller taxepolitiken? Det tycker jag är riktigt dålig politik.

Anförande nr 78

Adnan Can (s): Ordförande, ärade fullmäktigeledamöter! Politik är en konst, och politiken är ett ansvarsfullt seriöst arbete. Politiken är konsten att bestämma över den egna framtiden. Politiken är konsten att förvalta resurser som man har till ett maximum i samhällsnyttan. Politiken är att mobilisera resurserna till det bästa och skaffa nya resurser och möjligheter för att möta framtidens behov.

En bra politik kan visa sig genom många olika tecken. För det första måste politiken vara rättvis. För det andra måste politiken vara realistisk och finansierad. För det tredje måste den vara hållbar, och för det fjärde måste den vara ansvarsfull.

En bra budget är ett bra styrdokument, som ska genomsyras av de synpunkter jag nu har nämnt. När ni läser vårt budgetförslag ser ni att det är realistiskt, det är finansierat, det är rättvist och hållbart.

Ärade ledamöter och åhörare! Kollektivtrafiken i Stockholm är en av Europas bästa. När vi säger att den är en av Europas bästa menar vi inte att vi är nöjda. Att vara nöjd skapar stagnation. Därför vill vi inte vara helt nöjda. Vi kommer att fortsätta att investera i kollektivtrafiken genom att köpa nya bussar och nya tågagnar, och vi kommer att göra nya kvalitetshöjande satsningar.

Vi vet att antalet nöjda resenärer ökar för varje dag, men vi vet också att det finns mycket kvar att göra. Vi vet att stockholmslänsborna kan åka över hela länet med ett mycket enkelt biljettsystem, men vi vill också satsa på den nya tekniken som kan förenkla och förbättra resenärernas och SL:s biljetthantering ännu mer. Vi vet att kollektivtrafiken i Stockholm är tillgänglig. Men vi vill också prioritera investeringar för att öka tillgängligheten ännu mer.

Till sist vill jag säga att vi har målet och ambitionen att trafikförsörja hela länet mycket bättre än i dag. Vi är medvetna om att resurserna är begränsade och att behoven stiger för varje dag. Balansen mellan resurser och behov kan ni iaktta i vår ansvarsfulla budget. Därför är det mycket lätt och tryggt för mig att rösta för majoritetens budget för 2005.

Anförande nr 79

Charlotte Broberg (m): Ordförande, landstingsledamöter! Anna började med att tala om samförståndets anda, och jag måste faktiskt hålla med dig, Anna – det finns saker som du säger som du har rätt i. Du har rätt i att ni har lyckats vända utvecklingen i SL. För första gången i modern tid minskar antalet resande. I dag reser 35 000 färre personer per dag med SL än för två år sedan.

Jag kan också konstatera att ju längre in i mandatperioden vi kommer, desto längre tid lägger majoriteten på att tala om förra mandatperioden, desto mer om oppositionens budget och desto mindre om vad de själva har åstadkommit och vad som står i deras egen budget. Och jag förstår dem.

Den rödgröna majoritetens facit är ett totalt misslyckande med kollektivtrafiken. Höjda priser leder till färre resor med SL, vilket i sin tur resulterar i minskade intäkter och nya prishöjningar och/eller besparingar. Den rödgröna majoriteten har skapat en ond cirkel, som direkt motverkar SL och, trodde jag, även den rödgröna majoritetens övergripande mål att få fler resenärer. Resandet minskar på alla trafikområden: tunnelbana, pendeltåg och sist men inte minst på bussarna, där minskningen av resandet är som störst.

Den onda cirkeln rullar på, och tidningsrubrikerna om minskat resande, prishöjningar och besparingar rullar vidare. Vad gäller SL och tidningar har vi faktiskt en del gemensamt utöver att det ofta skrivs om SL i tidningarna. När jag köper en tidning för första gången väljer jag sällan att teckna mig för en hel tidningsprenumeration för ett år utan köper ett lösnummer för att se om tidningen är värd att läsa och värd sitt pris. På samma sätt tror jag att nya resenärer på SL resonerar. De prövar att resa utan att prenumerera, det vill säga att inte köpa ett års- eller månadskort utan så att säga ett lösnummer, det vill säga kuponger. Jag tror att det är mycket få nya resenärer som då känner att resan är värd sitt pris.

Kontantpriset för en resa inom SL är 15 kronor per kupong, och minsta avgift är två kuponger. Det innebär att en resa från en hållplats till nästa hållplats med SL tur och retur kostar hela 60 kronor eller i värsta fall, om man passerar en zongräns 90 kronor. Nu har även majoriteten insett det orimliga i det sista och ska åtminstone rätta till det, så att det är maximalt 60 kronor som gäller, men jag tycker fortfarande att det är hutlöst. För den som väljer att resa med SL utan att närmare känna till SL:s biljettsystem tjänar dessa höga priser att vara direkt avskräckande för ett fortsatt resande med SL. Försäljningen av kontantkuponger har också minskat drastiskt efter den rödgröna majoritetens chockhöjning. Försäljningen har gått ned med hela 42 procent. Alltså inga nya resenärer, och den onda cirkeln fortsätter.

Den rödgröna majoriteten har inte heller någon idé om hur man ska kunna bryta den negativa cirkeln. Den rödgröna majoritetens metod för att komma till rätta med problemen är ungefär lika effektiv som den gamla metoden att bota sjuka genom åderlåtning. En redan sjuk och svag patient töms på blod, och den enda följden blir att patienten blir än svagare och sjukare. Det är den rödgröna majoritetens recept, och det lär få samma effekt med SL. Det blir ett allt svagare SL och allt färre resenärer hos SL. Mitt recept är: Byt behandling och byt majoritet!

Bifall till Moderaternas budget!

Anförande nr 80

J o h n G l a s (fp): Ordförande, ledamöter! Kollektivtrafiken i vårt län är för regionen den livgivande åder som möjliggör ett dynamiskt näringsliv och ger förutsättningar för en meningsfull fritid. Vi nyttjar ju pendeltåg, bussar och spårvagnar samt även båttrafik för att vårt vackra Stockholm med omgivningar ska fungera. SL som svarar för största delen av vår kollektivtrafik får inte backa utan måste vara offensivt inför de svårigheter som ändå finns i dag. SL ska vara offensivt mot hot och våld i trafiken. Personal och kunder ska känna sig trygga när de finns i SL-trafiken.

De händelser som inträffade under året på Nynäsbanan får inte upprepas. Sabotage mot trafiken riskerade nämligen liv och säkerhet för resenärerna. I det fallet slog polisen till, och de skyldiga är i dag neutraliserade. Då vill jag också framföra att även kommunerna i området hjälpte till.

Ungefär samtidigt inträffade sabotage mot viss busstrafik norr om stan. Även där förstärktes polisinsatsen. Vi ser här bra resultat och polisinsatser som har gett ett positivt utfall. Tryggheten i kollektivtrafiken måste förstärkas med fler synliga poliser.

Något som tangerar det som jag har sagt om säkerheten är att man egentligen också ska kunna betala för sig i SL som kund. Jag brukar inte säga det så ofta, men det är även en solidaritetsfråga. Vissa till och med från politiskt håll – och det gäller i första hand Vänstern och Miljöpartiet – försvarar både direkt och indirekt fuskåkandet. Plankande och förfalskade färdbevis måste kriminaliseras. Jag blev lite betänksam när Kerstin Pettersson gick upp och talade om att hon blivit vald för en ökad delaktighet i resandet i SL-trafiken. Jag tänkte då på om hon avsåg dem som plankar och fuskåker – jag vet inte. Det kanske hon svarar på sedan.

Jag anser att plankandet och fuskåkandet är jämförbart med snatteri och ska polisanmälas. Det är dyrt för SL att gå miste om de här hundratals miljonerna. Det kan röra sig om 170 – 200 miljoner. Det ligger i den storleksordningen. Också klottret är en allvarlig företeelse. Jag tror att mycket av det klotter som vi har i dag kan upphöra om det finns fler poliser och väktare och mer personal som cirkulerar på tunnelbanan med mera. Det här är också en insats som kommunerna kan vara med om att hjälpa till med. Jag tycker att SL tillsammans med kommunerna på olika håll måste diskutera sig fram till olika lösningar. Det handlar till syvende och sist om trivseln i resandet. Den är oerhört viktig för att vi ska kunna öka resandeantalet.

Jag har uppehållit mig vid säkerhets- och trivsselfrågor, där jag tycker och tror att SL ska vara offensivt för att kunna vara ett mycket bra alternativ till bilåkandet och för att kunna erbjuda en del konkurrensfördelar i förhållande till bilåkandet. Detta är viktiga punkter i Folkpartiets budget.

Ordförande, ledamöter! Jag yrkar bifall till Folkpartiets utmärkta förslag.

Anförande nr 81

J a n S t r ö m d a h l (v): Fru ordförande, ledamöter! Jag ska nu på kort tid ge några kommentarer till den hittillsvarande debatten. Till Hans-Erik Malmros vill jag först säga att den rekordhöjda SL-taxan och inbesparingarna i trafikutsättning-

en under det förra budgetåret var olyckliga inslag men att de inte berodde på oss utan på den majoritet som lämnade ett väldigt stort underskott i ekonomin efter sig. SL-taxan hade ingenting med SL att göra i denna fråga utan med landstingets ekonomi och landstingets stora underskott. Det är klart att det är olyckligt när man hamnar i en sådan situation. Vi tog ändå det ansvaret, trots att det svedde i skinnet. Nu håller vi på att ordna upp det här. Nu lyfter vi trafiken igen, och vi gör inga fler taxehöjningar, som kanske en del andra vill göra.

När det gäller frågan om hur trovärdiga de borgerliga partiernas budgetar är vill jag bara understryka det som Anna sade. Det som SL har levererat var ett underlag till en utvärdering av de borgerliga budgetarna, och där kunde man dra de slutsatser som City drog. När jag läste det frågade jag naturligtvis efter originalhandling-en bakom det här, och det kan ju också ni göra. Det är offentlig handling eftersom det är ett brev ifrån verkställande direktörens kansli till trafiklandstingsrådet. Alla har tillgång till denna offentliga handling. Av den är det väldigt lätt att se att de borgerliga budgetarna är bluffbudgetar. De går inte ihop.

Jag tycker att den bild som Maria Wallhager visade och där jag fotograferade hedersmannen Stig Dingertz var bättre i färg. Jag tog nämligen en färgbild. Men jag undrar vem som tog bilden. Var det Säpo? I alla fall kan jag nu konstatera att Dingertz och mitt möte på Ovgatan lade grunden till mycket utvecklade diskussioner kring kollektivtrafikens utveckling. Jag beklagar att Dingertz inte finns kvar på den borgerliga kanten i den här församlingen.

Maria tog upp en annan fråga som i sammanhanget mera var en detaljfråga, som dock varit rätt mycket diskuterad, nämligen Lidingöbron. Min uppfattning är den att när den nuvarande bron inte längre klarar sig med underhåll måste man om man ska fortsätta med tågtrafik till Lidingö naturligtvis hitta en ny brolösning. Jag tror att det då är riktigt att ta en bit av den överdimensionerade befintliga bilbron, som gör att man också når förbi Lidingö centrum. Men detta är ingenting som man kan besluta om i budget här. Det är inte något som SL bör utreda. Detta bör utredas av regionplane- och trafikkontoret på nämnden eftersom det är en övergripande planeringsfråga. Jag tycker att detta i sak är en riktig linje för att få en bättre bana. Symboliskt är det naturligtvis också riktigt att ta detta från biltrafiken och ge till kollektivtrafiken.

I frågan om studentrabatt har vi varit varma tillskyndare. Jag konstaterar bara att varken kd eller majoriteten har pengar i budgeten för att klara detta. Ni har inte en budget som går ihop, och då kan ni inte heller påstå att ni kan anslå 30, 60 eller 80 miljoner för detta.

Anförande nr 82

Landstingsrådet Wallhager (fp): Här gäller det att vara snabb ibland, och snabbt fick jag upp voteringslistan. Jag kanske kan få ställa en rak fråga till Strömstedt under yrkande nr 8, där vi tillsammans med m och kd har föreslagit att SL ska ges i uppdrag att utreda Lidingöbronns spårtrafik att förläggas på den befintliga bilbron. Om vi jämkar det till att RTN får i uppdrag att utreda frågan, ställer du då upp, Strömdahl, förstås tillsammans med övriga Vänsterpartister, som du sade från talarstolen alldeles nyss?

Jag kanske kan få ställa en rak fråga till Strömdahl under yrkande nr 8, där vi tillsammans med Moderaterna och kd har föreslagit att SL ska ges i uppdrag att utreda Lidingöbronns spårtrafik, att förläggas på den befintliga bilbron. Om vi jämför det till att RTN får i uppdrag att utreda frågan, ställer du då upp, Strömdahl, som du sade från talarstolen alldeles nyss, förstås tillsammans med övriga vänsterpartister?

Anförande nr 83

J a n S t r ö m d a h l (v): Jag ska ta upp den frågan med de mina.

Anförande nr 84

S t e n E r s o n – W e s t e r (kd): Fru ordförande, ledamöter! Jag kan med en gång replikera mot Jan Strömdahl genom att peka på att det på s. 26 i Kristdemokraternas budgetförslag anges: anslag studentrabatt från och med höstterminen 2005, 30 miljoner. Självklart finansierar vi alltså en sådan här sak. Det skulle bara fattas annat!

Kristdemokraterna vill värna om den fina miljövänliga spårbundna kollektivtrafik som vi har i länet, och den är ryggraden i kollektivtrafiken i ett län med nära 2 miljoner invånare, nästan var fjärde svensk. När det gäller den här trafiken är vi förhållandevis lyckligt lottade jämfört med andra regioner i landet. Det finns en utvecklingspotential och möjligheter att uppgradera standard och trafik. Långsiktighet är härvid ett nyckelord. Pendeltåg och tunnelbana är den tyngsta delen. Härefter kommer övrig spårtrafik, såsom till exempel tvärbanan, som har blivit en stor succé. Den kan utvecklas till ett omspannande nät med integrering av Saltsjöbanan och på sikt Lidingöbanan.

I Roslagsbanan har miljarder plöjts ned över åren med devisen att förvalta och utveckla gjorda investeringar och att använda skattepengar väl. Vi vill ge SL i uppdrag – det finns också med som en att-sats i budgeten – att utreda vilka kostnader och vilken trafiknytta man skulle kunna få med en uppgraderad Roslagsbana som ett alternativ till att bygga en ny parallell spårförbindelse till Täby–Arninge.

När det sedan gäller investeringarna vet vi ju alla att Stockholm även fortfarande är i strykclass. Jag undrar naturligtvis om majoriteten är beredd att sätta ytterligare press på regeringen när det gäller investeringarna framöver i Stockholms län.

Sedan ser vi med väldigt stor oro, får jag säga, också på de signaler som har kommit från SL om framtida skräckscenarier som målas upp med indragen och nedlagt trafik med mera. Även om det är räkneexempel är det oroande signaler. Vi vill utveckla trafiken nu och på sikt, inte avveckla, och då är det ju viktigt att man så snart som möjligt kan känna sig bekväm med att det också kommer att kunna bli så att det här skräckscenariet inte på något sätt blir hängande i luften som något slags tänkbar verklighet. Det vore väldigt olyckligt, och det är i en storstadsregion som Stockholm särskilt viktigt att vi får en bra kollektivtrafik.

Tryggheten och säkerheten är ju – som några har varit inne på tidigare – A och O. Det finns en del positivt där också i majoritetens budget, även om jag hade hoppats att listan skulle vara betydligt längre, liksom jag också hade hoppats på en större intensitet i det klotterförebyggande arbetet.

När det gäller polisen står det att samarbetet med den bör fördjupas, och det instämmer jag självfallet i. Min första reaktion var tyvärr: Vilken polis? Tunnelbanepolisen är ju nästan försvunnen, även om det finns några sådana poliser kvar. Men jag har i morgon en motion uppe om fler poliser i tunnelbanan, så jag ska inte mera gå in på detta nu. Också i vårt budgetförslag finns det en attsats som rör att tillskriva regeringen om fler poliser i SL-trafiken. Detta är också väldigt viktigt för alla de personer som har problem på ett eller annat sätt med handikapp, till exempel inte minst de synskadade men också många andra. Mellan tryggheten och säkerheten och handikappanpassningen finns det en koppling.

När det slutligen gäller studentrabatten vill jag återigen ”pusha” för den. Jag nämnde att vi har finansierat den. Ett studentrabattkort skulle kosta 360 kronor. Nu har fullmäktige chansen här igen, får jag lov att säga – vi hade ju nyligen en motion om detta uppe här – att gå länets ca 80 000 studenter till mötes och bidra till en något drägligare tillvaro för studenterna.

Med detta yrkar jag bifall till Kristdemokraternas budgetförslag.

Anförande nr 85

Å k e A s k e n s t e n (mp): Ordförande, ledamöter! Jag ska strax förklara för Hans-Erik Malmros och andra undrande hur det hänger ihop med de där pengarna till den ökade trafikvolymen. Men jag ska börja med någonting som vi nog inte tänker på så ofta när vi åker med SL, nämligen att vi då åker med en miljövän. Om vi valde andra fortskaffningsmedel, till exempel bilar, skulle vi naturligtvis ställa till det en hel del för miljön, för hälsan med mera. SL är en väldig tillgång, och den ska vi vårda och utveckla. Utan den skulle mycket vara sämre i vårt län.

Maria Wallhager var förut inne på att jag i ett tidigare anförande i den allmänpolitiska debatten har sagt att det borde ske en kraftig satsning på kollektivtrafiken. Det är möjligt att jag sade det, och jag tror nog att det är riktigt. Det är nästan revolutionerande att vi har en sådan satsning med anledning av trängselskatten. Det blir ju ett stort antal bussar, och då måste det rimligen bli en ökad kollektivtrafikandel av detta. Jag tycker att det är en kraftig satsning. Till detta kommer den ökade trafikvolymen. Jag tycker faktiskt att finanslandstingsrådet var tydlig, men jag vet inte om Hans-Erik lyssnade då. Hon sade exakt så här:

”2005 ökar tillskottet till SL med 305 miljoner, varav 51 miljoner öronmärks för ökad trafikvolym. Om ytterligare resurser krävs kommer dessa att tillskjutas.”

Det är alltså majoritetens syn på denna fråga, och det är så vi kommer att lösa den. Då säger Malmros: Det står ju bara 11 miljoner i budgeten. Ja, jag håller med om att så är fallet, och det är lite otydligt. Vi kunde ha varit tydligare. Men det har tidigare kommit 40 miljoner i de budgetdirektiv som landstingsfullmäktige tog i juni. Om man till dessa 40 miljoner lägger de 11 miljonerna har man 51 miljoner.

Därtill kan man lägga x, om x behövs, och då kommer vi att klara att höja trafikvolymen på årsbasis till samma nivå som den hade år 2004. Detta står i budgeten.

Som sagt: Människor kommer att transporteras på olika sätt in till bland annat centrala Stockholm när vi får trängselskatten, och när de väl har kommit dit ska de flesta på ett eller annat sätt ta sig någon annanstans, kanske med SL. Därför förstärker vi bland annat busstrafiken för att klara detta. Därigenom ger vi möjligheter för SL att inte bara i innerstan utan även i övrigt, som vi skriver i budgeten, återgå till i stort sett samma trafikutbud som man hade våren 2004.

Jag tycker att detta är bra, och jag är nöjd med detta. Sedan hoppas vi på fler offensiva satsningar, och förhoppningsvis kommer landstingets ekonomi också att förbättras så att det blir möjligt. Men den största miljösatningen är väl att vi ska köpa de ca 160 etanolbussarna åren 2005 och 2006. Det blir ett lyft som bidrar till att landstinget som helhet klarar sina miljömål.

Jag ska också säga någonting om färdtjänsten. Vi tycker att färdtjänsten måste göras bättre, och jag tror att det är bra att den har fått ta över de servicelinjer som nu utvecklas till flexlinjer. Det är nog till fördel, och jag tror att färdtjänsten lite bättre än SL förstår att det inte behöver gå så oerhört fort hela tiden när man åker buss. Det blir alltså säkerligen fler flexlinjer, och det är bra. Vi ger nu SL lite extra direktiv när det gäller handikappanpassningen i tunnelbanan. Jag tycker att SL under rätt många år inte har varit tillräckligt bra på att handikappanpassa, och det är något som vi i olika koalitioner får ta på oss att vi inte har styrt tillräckligt därvidlag. Men nu styr vi faktiskt en del här och säger att perrongerna i tunnelbanan ska höjas så att det går att komma in i de nya vagnarna med rullstol, och det är viktigt.

I övrigt gäller det naturligtvis att SL och färdtjänsten bättre än i dag samordnar sina insatser. Det är inte alltid så bra. Om SL nu på en linje i ett område drar in hållplatser och samtidigt färdtjänsten säger att man i det området ska åka mera med buss i stället för med färdtjänst, stämmer det naturligtvis inte. Det är sådant där som vi måste korrigera på sikt. Jag tror dock att det finns goda förutsättningar att göra någonting ännu bättre av SL.

Jag ska vidare bara något kommentera vad John Glas sade. Han påstod att Miljöpartiet både direkt och indirekt stöder fuskåkandet. Svaret är att det är fel på båda punkterna. Vi gör inte det vare sig direkt eller indirekt. Vi tycker att alla ska betala för sig. Jag hoppas att detta är glasklart.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 86

L e n n a r t K a l d e r é n (m): Fru ordförande, fullmäktige! Bakom alla de skattemiljarder som har betalats in för att bygga upp våra järnvägsspår och tunnelbanespår, köpa in bussar och driva SL ligger ett antal skattebetalare med något slags skattemoral. Den skattemoralen skulle mycket väl kunna sammanfattas i den gamla devisen ”Kräv din rätt men gör din plikt”. Mot den devisen skulle jag vilja ställa två bilder.

Den ena bilden föreställer Skärholmens tunnelbanestation där en person stillsamt går för att betala och blir omsvept av en ung man som gör handstans på betalningsspärren och hoppar jämfota över den utan minsta tanke på att betala. Det är ett ganska upprörande beteende.

Den andra bilden är en del av en videofilm som vi fick se för några år sedan och där ett gäng, varav några till och med var klädda i kostym och slips, fullständigt besinningslöst gav sig på en tunnelbanevagn och slog sönder den helt och hållet.

Dessa två bilder vill jag som sagt ställa mot den redovisade devisen. Jag kommer då in på alla de experiment som har gjorts framför allt inom Öppen spärrlinje Slussen och även lite grann på den splittrade klotterpolitik som bedrivs i vårt län. Min direkta fråga till Socialdemokraterna i den här salen blir: Hur känns det egentligen? Stämmer er politik numera mot den här devisen, när ni tvingas in i alla de här experimenten?

Fuskets kostar SL 200 miljoner kronor per år. Man skulle kunna tro att det inom SL:s styrelse finns en gemensam front från de politiska partierna att till varje pris stävja detta fusk. I stället har man från den rödgröna majoriteten gått in på det ganska förödande experimentet med Öppen spärrlinje Slussen. Det experimentet har lett till att en 50-procentig minskning har skett av kontantförsäljningen. Det har också lett till att de kontroller som genomförs vid Slussen ofta leder till panikinköp hos många, där man direkt kan se att vederbörande annars hade tänkt passera utan giltigt färdbevis. Tyvärr har det också lett till bråk med kontrollanter som kräver visering av färdbevis.

SL:s vd krävde i våras att man omgående skulle stoppa det här försöket. Den rödgröna majoriteten röstade för en fortsättning mot den borgerliga minoriteten. Det här försöket kan mycket väl vara sprickan i muren som på lång sikt historiskt sett skulle kunna bli det trendbrott som man kunde peka på vid den här tidpunkten – det var då SL på allvar började få problem med betalningsmoralen och det var då som fuskåkandet tilltog över alla gränser.

Klotter är nästa område. Klotter och skadegörelse kostar inklusive bevakning 200 miljoner kronor per år. Folkpartiet i landstinget och Moderaterna i

Stockholms stad har motionerat om att den så kallade Helsingforsmodellen skulle införas. Helsingforsmodellen innebär att alla huvudmän – och det har varit rätt många huvudmän i den här frågan – är eniga om en fast hållning gentemot klotter och omedelbart ska sanera klotter. Man skulle kunna tro att det här inte ska vara så väldigt svårt. Det har ju gått i Helsingfors och till och med i Oslo. Men SL konstaterar när man berett motionen att de olika huvudmännen i Stockholm visar upp ett spektrum av olika uppfattningar.

Längst går Stockholms stad, som enligt uppgift har anslagit 3 miljoner kronor till legala klotterväggar. Legalt klotter – smaka på det begreppet! För en simpel kommunalman från en mindre kommun är beloppet 3 miljoner kronor för ett sådant här ändamål något som man närmast baxnar inför. En enkel jämförelse visar att man för de här 3 miljoner kronorna till exempel skulle kunna två splitter nya oklottrade bussar.

Fru ordförande! Tillsammans motsvarar klotter, bevakning och fuskåkande närmare 100 kronor av avgiften för SL-kortet. Mot bakgrund av det skulle jag vilja fråga Socialdemokraterna: Är det nu inte nog med allt detta experimenterande? Kostar inte det här alltför mycket mot bakgrund av den devis som ni många gånger har gjort till er egen och som jag inledde med: Kräv din rätt men gör din plikt! När kommer ni tillbaka på spåret för att slå vakt om en solidarisk finansiering av SL-trafiken?

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till det moderata förslaget.

Anförande nr 87

Kent Rune Sjöholm (kd): Fru ordförande, ärade ledamöter! Jag ska sätta luppen på Lidingöbron och Lidingötåget. Den första Lidingöbron tillkom 1803, och den blev exakt 80 år gammal. Den togs alltså ur drift 1883. Den andra bron blev inte så långlivad beroende på att man brast i framförhållning och analys av förändringar av nytt slag. Bilismen dök ju upp.

Den tredje Lidingöbron, den som vi diskuterar i dag, började man samtala om mellan Lidingö stad och Stockholm redan 1916, men inte förrän den 25 maj 1925 kunde kronprins Gustav Adolf inviga denna bro. Födelsedagen synes sammanfalla med den tekniska livslängden för Lidingöbro nummer tre. Det har tills för några veckor sedan av säkerhetsskäl varit en öppen fråga huruvida tågtrafiken på Lidingöbanan skulle kunna upprätthållas under vintern. Orsaken är att det anses föreligga viss risk för tillbud eller olyckor vid Lidingötågets passage av järnvägsbron till följd av kollisionsskador och utmattning i brons bärande delar, främst de av stål.

Kommunledningen i Lidingö har tagit initiativ till två utredningar, den första av Carl Bro Teknikkonsult AB med Luleå tekniska universitet som underkonsult och den andra av firma Runbull Sverige AB i Luleå. Enligt den första borde bron stängas för tågtrafik redan denna vinter, men den andra utredningen pekar på att säkerhetsläget kanske inte är så akut som först befarades. Kommunledningen har därför nyss beslutat att tågtrafiken kan fortsätta även efter den 1 november 2004. Gemensam för utredningarna är slutsatsen att om tågtrafiken mellan Lidingö och Stockholm ska kunna upprätthållas är det nödvändigt att på sikt bygga en ny järnvägsförbindelse över Lilla Värtan.

Stockholms läns landsting med SL som huvudman bör så snart som möjligt ta initiativ till att etablera en ny järnvägsförbindelse mellan Stockholm och Lidingö över Lilla Värtan.

Motiv:

I den regionala översiktsplanen för Stockholmsregionens utveckling under de närmaste decennierna, RUF, har landstinget genom RPK/RTN framhållit vikten av en utbyggd och väl fungerande kollektivtrafik. Uppdraget innefattar som väsentlig komponent ett ansvar för landstinget att tillhandahålla spårbunden kollektivtrafik av god kvalitet i Stockholms län. Tvärbanan har utan tvivel tagits emot med öppna armar av stockholmarna. Den mycket goda trafikillväxten är ett synligt bevis på detta. Det finns planer på att bygga ut tvärbanan i olika riktningar,

bland annat från Alvik till Solna station. Denna järnvägsförbindelse kan på sikt komma att förlängas så att den nya banan

Frösunda–Järva Krog–Bergshamra–Frescati så småningom når Ropsten. När detta inträffar har kanske redan en spårförbindelse för spårvagn eller tvärbana etablerats från Ropsten till Stockholms centrala delar, exempelvis nya Värtahamnen–Siljaterminalen över Gärdet till Djurgårdsbron, där en anslutning kan ske med den nuvarande Djurgårdslinjen med möjlighet att nå både Djurgården och Norrmalmstorg.

Med en fungerande järnvägsförbindelse över Lilla Värtan kan Lidingöbanan integreras i detta spårssystem för Tvärbanan. Stockholms läns landsting och SL bör i samråd med Lidingö stad och Stockholm undersöka vilka möjligheter som står till buds att få statsbidrag till investeringen i ny järnvägsförbindelse över Lilla Värtan.

Parallellt med detta bör givetvis olika tekniska lösningar tas fram, valideras och kostnadsberäknas. Bland dessa lösningar bör ingå studier av huruvida 1971 års bilbro mellan Ropsten och Torsvik kan utnyttjas som plattform för nya järnvägsspår. Denna bro är kraftig, samtidigt som de nya tvärbanevagnerna, som planeras i framtiden ersätta nuvarande tågagnar från 50-talet, endast väger 60 procent av de gamla vagnarnas vikt.

Man kan samtidigt ta tillfället i akt att bygga om Ropstens tunnelbanestation, eventuellt så att Lidingötåget kommer upp i nivå med tunnelbanans vagnar jämfört med situationen i Alvik i dag.

Att Lidingö stad sedan den 1 oktober 1985 är ensam ägare till 1925 års Lidingöbro med åtagandet att ekonomiskt svara för kostnader för drift, underhåll och förvaltning under bronns återstående livslängd kan inte tas till intäkt för att Lidingö även fortsättningsvis ska bekosta investering och drift av tung transportinfrastruktur-typ järnvägsbron. Renoveringen av bron 1985–1986 kostade Lidingöborna drygt 60 miljoner kronor. Om Lidingö stad inte hade tagit ekonomiskt ansvar under 80-talet hade Lidingöbanan varit nedlagd nu. Ingen annan kommun i Stockholms län befinner sig i motsvarande situation. Stockholms läns landsting och SL har ansvaret för att tillsammans med Lidingö stad och andra intressenter finna en framkomlig lösning såväl tekniskt som ekonomiskt.

Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas förslag och att vi preciserar vad det innebär. Det innebär just det som jag nyss sade och dessutom att de planerade tvärbanevagnerna till Lidingöbanan åter införs i investeringsbudgeten. I vårt förslag har vi angivit år 2008. En personlig reflexion är att man kanske rent av borde överväga att införa dessa tidigare än så, ty de nya vagnarna väger som nämnts bara 60 procent av vikten för vagnarna från 50-talet. Därmed skulle man lätta bördan för den gamla Lidingöbron och kanske även lätta bördan för de politiker och tjänstemän som ska ta fram en ny och framsynt lösning på att få till stånd en ny järnvägsförbindelse över Lilla Värtan.

Anförande nr 88

S t a f f a n H o l m b e r g (s): Fru ordförande, ledamöter! Först yrkar jag bifall till majoritetens budgetförslag. Sedan ska jag lämna några kommentarer till de inlägg som tidigare gjorts. Hans-Erik Malmros, Moderaterna, tar upp frågan om tryggheten. Tillgodoseendet av tryggheten i vår kollektivtrafik ligger enligt Malmros i mera av uniformer, mera av poliser och så vidare. Jag är inte motståndare till att ha poliser, vakter och så vidare i kollektivtrafiken. Det ökar säkert tryggheten och är bra på många sätt, men jag tror inte att det är den fullkomliga lösningen. Om det är så tycker jag att Malmros ska vända sig till sina borgerliga kamrater i polisstyrelsens majoritet för att få flera poliser här i Stockholms län.

Jag tror att problemet är mera grundläggande än så, nämligen att vi ska vårda vårt gemensamma, och det är något som nu har gått förlorat för någon generation av barn. På något sätt har inte minst Moderaterna lyckats med en kampanj att allt offentligt och allt allmänt, det som vi äger gemensamt, är fult och inte är något som man inte behöver vara så rädd om. Tvärtom ska det bort och ersättas med någonting annat som anses vara bättre: friheten och det privata.

Jag tror att vi vuxna här har en stor uppgift att för våra barn, inte minst redan i barnomsorg och skola informera om att vi måste vårda det gemensamma, för vi får betala det som förstörs. Där tror jag att de stora insatserna ska läggas för att öka tryggheten på sikt.

Malmros och flera andra har varit inne på den taxehöjning som vi har gjort i kollektivtrafiken, och Malmros säger att den är ett svek mot väljarna. Sveket, Malmros, låg i ert vanstyre här i landstinget 1999 till 2002. Det är ett mildt uttryck att kalla det för svek. Det är mycket värre än så.

Taxekonstruktionerna i Stockholmsregionens kollektivtrafik ska naturligtvis alltid vara föremål för en levande debatt. Vi har, som också Malmros sade, Sveriges lägsta taxa, och vi ska vara glada för att vi kan upprätthålla den nivån. Jag tror att det är viktigt för våra länsinvånare, som i största utsträckning måste pendla mellan arbete och bostad, att vi kan bibehålla en låg taxa. Sedan finns det saker i taxan som vi alltid måste kunna diskutera för att ytterligare kunna göra förbättringar.

Malmros var också inne på fuskåkandet, och vi ska inte sticka under stol med att det är ett problem. Vi har ett visst procentuellt bortfall på grund av fuskåkandet i kollektivtrafiken. Man kan då fråga sig vad de borgerliga partierna under den förra mandatperioden gjorde för att få bort fuskåkandet. Jag tycker att vi under den här mandatperioden har vidtagit en rad kraftfulla åtgärder för att få bort det. Vi har till exempel avsevärt ökat kontrollerna i tunnelbana, i bussar och i pendeltågstrafiken. Vi säkrar nu utgångarna i allt större omfattning och åtgärdar successivt de utgångar som inte på något vis har varit säkrade.

Moderaterna vill anslå 300 miljoner kronor mindre till kollektivtrafiken. Då inställer sig genast frågan: Vad ska Hans-Erik Malmros ta bort? Här måste vi vara konkreta. Vilka linjer ska försvinna i kollektivtrafiken? Är det busslinjer, tunnelbanelinjer, pendeltågslinjer eller några andra linjer? Ni kan väl ändå inte, som ni traditionellt brukar göra, säga att ni ska ta bort dessa pengar från administrationen eller förvaltningen. SL har inte någon stor förvaltning. Vi upphandlar i största

utsträckning trafiken och har privata entreprenörer som sköter detta. Det är alltså ingen lösning utan det handlar om att ta bort trafik, och ni måste tala om vad det är som ni ska ta bort.

När Maria Wallhager från Folkpartiet hade ordet funderade jag en lång stund över om vi befann oss i gnällfältet eller vad det var fråga om. Det var gnäll och åter gnäll. Det lät som om allt var dåligt, men så är det inte. Ibland undrar man, Maria Wallhager: Du är ändå andre vice ordförande i SL AB och sitter i presidiet, vilket innebär att du har ett stort inflytande. Varför för du inte där fram dina nybyggaridéer, som i vissa fall är oerhört visionära, på ett nyktert sätt, där du också kan ta ekonomiska hänsyn till dina förslag som jag tyckte till stora delar var helt realistiska? I SL:s styrelse är ordet fritt, och där finns det inga tidsbegränsningar som här i landstingsfullmäktige.

Själv har jag nu i drygt ett år varit ledamot i SL:s styrelse, och jag måste säga att jag är imponerad över allt som har hänt i det bolaget till det bättre under den tid som jag har varit där och kan göra en bedömning av. Det är alltifrån att vi har tillsatt en ny verkställande direktör till att vi har fått en ordnad ekonomi och allt nöjdare resenärer. Och nöjda resenärer är enligt min uppfattning SL:s absolut bästa PR-vapen. Detta kommer, kära vänner, också att leda till ett ökat resande.

Handikappanpassningen har man varit inne på här, och jag vill ta upp en stor handikappanpassning i kollektivtrafiken, nämligen på pendeltågssidan. Från och med augusti nästa år kommer vi att införa ett helt nytt tågsätt, som heter F 60 och som är handikappanpassat på det viset att perrong och ingång på tåget är parallella, vilket innebär ett mycket förbättrat läge för våra handikappade. Över huvud taget är F 60-introduktionen oerhört efterlängtd och kommer att göra pendeltågsresandet mycket mer attraktivt. Det är i första hand där som F 60 behövs. I våra resvaneundersökningar är det just inom pendeltågstrafiken som vi får våra sämsta betyg, och de som är absolut mest missnöjda är passagerarna på Nynäshamnsbanan. Jag menar att vi får tillfälle till ett radikalt ökande kollektivresande när det här tåget införs.

Till slut, fru ordförande: Den borgerliga alliansen tror sig ha kommit på kolumbi ägg för SL och vårt läns kollektivtrafiksresenärer. Ordförande, ledamöter! Läs yrkande nr 16, där det står så här: "SL ges i uppdrag att vidta positiva åtgärder för att öka andelen resenärer." Man tar sig för pannan.

Anförande nr 89

H a n s – E r i k M a l m r o s (m): Fru ordförande, fullmäktige! Jag förstår att Staffan Holmberg tycker att positiva åtgärder inte är den bästa vägen med tanke på den taxepolitik han för tillsammans med den övriga vänstern. Staffan! När du och dina kompisar ställde ut era vallöften före valet visste ni precis hur landstingets ekonomi såg ut. Det var i augusti, och ni visste exakt vilka underskott som fanns i landstinget på grund av skatteutjämningsystemet. Trots detta sviker ni vallöftet. Ni sade lite lagom luddigt att SL-taxan inte kommer att höjas den närmaste tiden. Och skulle ni höja den så skulle ni lägga pengarna på ökade investeringar. Ni minskade investeringarna och chockhöjde taxan.

Vad sedan gäller poliser har er regering under tio års tid minskat antalet poliser i kollektivtrafiken från nästan 200 till 25. Det är inte min utan din regering som har gjort det. Ta ansvar – men det är ni inte så speciellt bra på.

Jag kan vidare hålla med dig om en sak, Staffan, nämligen att det inte enbart är fråga om poliser och uniformerad personal. Nej, vi behöver lite ordentliga spärrar. Du och jag har själva stått på Haninge pendeltågsstation och tittat på när folk har hoppat över spärrar – SL har dåliga spärrar. Under den förra mandatperioden när Elwe slöt fler och fler spärmlinjer stod Brit Rundberg och gnällde över att det var så trångt när hon gick med barnvagn eller med matkassar, och därför ville ni inte ha de här otäcka trånga spärrarna. Fundera över hur ni agerade i oppositionen under förra mandatperioden!

Sedan håller jag med om att det inte är bara polis, spärrar och sådant. Det handlar om helt andra saker när det gäller brottsförebyggande verksamhet. Det handlar om familjen och skolan. Där vi har störst problem tror jag att du har ett visst inflytande över skolan. Jag tror att skolan i Haninge och i Nynäshamn bör ta sig en funderare över hur ni handskas med era barn och ungdomar.

Och sedan, Staffan, har jag bara en enda fråga: Tycker du att det är bra att vi har öppna spärmlinjer vid Slussen? Tycker du att det är bra att vi öppnar bakdörrarna på blåbussarna trots att verkställande direktören säger att detta leder till ökat fusk?

Anförande nr 90

C h r i s t i n a L y n g å (s): Fru ordförande! Det som är sorgligt med sådana här debatter är att det oftast blir fokus på det som är dåligt och fel i SL:s verksamhet och på hur dåliga politiker är, i synnerhet i majoriteten, och hur dåliga vi är på att fatta de konstruktiva och goda besluten. Därför vill jag lyfta fram ett konkret och gott exempel: södra regionstyrelsens arbete. Vi har bland annat konstruktiva kommunsamråd med högt deltagande av kommunernas ledande politiker och tjänstemän, en öppen och engagerad dialog, som oftast leder till ökat samarbete och en önskan att finna lösningar.

Jag har många goda exempel. Ett sådant är ett svar på den fråga som Maria Wallhager ställde tidigare i dag om Haningeterminalen, ett svårt och kostsamt projekt som SL och kommunen nu har tagit tag i med krafttag och som närmar sig en lösning. Jag har kanske alltför lätt att bli känslös ibland, men jag vill ändå sluta med att säga: Politik är att vilja. Jag önskar vilja väl.

Bifall till majoritetens förslag till budget!

Anförande nr 91

A n n a M a n h a g (m): Fru ordförande, landstingsledamöter! Jag tänker uppehålla mig lite vid en av de absolut viktigaste frågorna framöver för SL, nämligen att få fler resenärer. Kring denna målsättning var det, för att gå in på Anna Berger Kettners spår, såvitt jag vet en fullständig samstämmighet i den här salen, men trots det kan man konstatera att det finns väldigt få förslag från majoriteten om hur man ska nå dit. Som vi hört tidigare görs det i förhållande till för två år sedan 35 000 färre resor med SL en vanlig vardag. För första gången på fem år minskar nu också både andelen nöjda resenärer och andelen nöjda länsinvånare. Den

upplevda prisvärdheten minskar, och det finns också tecken på att den upplevda kvaliteten utvecklas i samma riktning.

Trafiklandstingsrådet gör det väldigt lätt för sig när hon förenklar verkligheten och säger att det här beror på prishöjningarna. Så enkelt är det ju inte alls. De här siffrorna borde mana till rejäl eftertanke och omedelbara förslag om hur utvecklingen ska vändas. Förslagen i majoritetens budgettexter väcker tyvärr inte särskilt mycket hopp. Det enda förslag som rör hur man ska kunna öka det kollektiva resandet över huvud taget och som visar på något slags förståelse är det som gäller införande av flexibla zongränser.

Det tråkiga är att majoriteten tycks tro att dagens zonsystem är ett problem främst för dem som köper kontantkuponger. Så är det naturligtvis inte, även om det märkliga i zonsystemet blir väldigt tydligt just i kontantkupongsfallet. Faktum är att försäljningen minskar kraftigt vad gäller både 30-dagarskorterna och kontantkupongerna.

Vad SL behöver främst är fler trogna kunder som reser regelbundet med SL, det vill säga kunder som köper periodkort. Dagens system med F-kort för hela länet är enligt min mening otidsenligt. De korta resorna upplevs som allt dyrare för resenärerna medan de långa resorna blir relativt billiga. Vi moderater föreslår därför att man inför lokala kort som gör SL till ett mer attraktivt val även för dem som reser inom en begränsad del av länet. Det finns i de här frågorna väldigt mycket att lära sig av andra delar av Sverige. Frågan är varför majoriteten inte vågar lära sig av dem.

I dag finns det inga tecken på någon ökad insikt, snarare tvärtom. I budgettexterna konstaterar majoriteten i ena stunden att den växande befolkningen har ökat behovet av fler persontransporter men att kollektivtrafikens andel av det totala resandet minskat de senaste decennierna. I nästa andetag hävdar man att den enhetliga och låga taxan är en av faktorerna bakom kollektivtrafikens starka ställning i länet. Jag tror att det är hög tid för majoriteten att tänka om. SL måste hela tiden vara berett att ompröva gamla sanningar, för den marknad som man verkar på förändras hela tiden.

För det mesta brukar det logiska resonemanget för att locka nya kunder till SL bygga på att nöjda kunder reser mer och att man därför ska öka andelen nöjda kunder. Naturligtvis ligger det väldigt mycket i det resonemanget, och det är därför som det är så oroväckande att kundnöjdheten minskar och att majoriteten har så få idéer om hur man ska kunna vända den utvecklingen.

SL:s passagerare ger varje dag SL ett gigantiskt förtroende, och med detta förtroende följer också ett gigantiskt ansvar. För att ta det ansvaret måste resenärerna sättas i centrum. Om SL inte klarar att leva upp till resenärernas krav på trygghet, tillgänglighet och tillförlitlighet, kommer vi aldrig att nå målet om fler och nöjdare resenärer. Så i stället för att genomföra dyra experiment som den öppna spärmlinjen på Slussen borde man ägna betydligt större energi och kraft åt att fundera på vilka krav dagens och morgondagens resenärer kommer att ställa på trafiken.

Jag yrkar bifall till det moderata budgetförslaget.

Anförande nr 92

B a r b r o S v a n s t r ö m (mp): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det förbättrade ekonomiska läget skapar möjligheter att satsa på kollektivtrafiken. Även om SL i jämförelse med andra huvudmän inte behöver skämmas för vare sig taxenivån – bortsett från kontantkupongen – eller utbud och kvalitet, känns det en dag som denna att det ändå finns behov att förbättra kollektivtrafiken. För att vi ska kunna göra de här förbättringarna behövs det mer samverkan på olika nivåer.

På central nivå behövs samverkan med till exempel Banverk och Vägverk. Även om vi nästa år får nya och fina pendeltåg hjälper inte det om växlar och signaler inte fungerar.

På regionstyrelsenivå behövs samverkan med kommuner, närtrafiken, Waxholmsbolaget och huvudmän i grannlän.

På lokal nivå behövs det samordning och tydlighet för att förbättra kvaliteten i vardagen. Ett exempel är stationen Södertälje Centrum, där det är fem huvudmän som ansvarar för stationsområdet. Om man inte bringar klarhet i det här och talar om vem som ska tömma papperskorgar, skotta snö och så vidare, blir det resenären som drabbas av otydligheten. Den här otydligheten påtalades inte bara av Södertälje kommun när vi har genomfört kommunsamråd i södra regionstyrelsen utan alla ville ha ett klagörande. Jag tror att en lathund kanske redan har gjorts för att kommunerna ska veta vad som gäller.

Inom parentes kan jag nämna att jag är vice ordförande i södra regionstyrelsen, och det är därför som det kan bli lite Södertouch på mitt anförande. En utvecklad samverkan är också något som vi måste ta fasta på i diskussionen om regionstyrelsens roll. Samverkan med olika aktörer inom kollektivtrafiken och med dagens och morgondagens resenärer är väldigt viktig.

Det hade varit trevligt att kunna kommentera utbudsplanen för den södra regionen, men jag har ännu inte sett det förslag som vi ska fatta beslut om i början på december. En reflexion med Söderperspektiv kan ju vara att trots att Södra länken blev en succé, på gott och ont, kommer det inte att räcka eftersom till exempel Värmdö kommun är den snabbast växande kommunen i hela Sverige. Det behövs givetvis en förstärkt kollektivtrafik i kommuner i ytterkanterna av länet där det krävs en snabb trafik in till arbetsplatser och centrala aktiviteter. Jag anser satsningar ute i kommunerna vara väldigt viktiga.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 93

N a n n a W i k h o l m (s): Jag heter Nanna Wiklund och står här för första gången som företrädare för Socialdemokraterna. Det är alltså mitt premiärtal inför fullmäktige. I den situationen kan man tänka tillbaka på saker som man har fått beröm för att ha sagt från andra talarstolar. Jag kommer ihåg ett sådant tillfälle, i februari år 2000, när vi bland annat diskuterade kollektivtrafik i Stockholms Arbetarekommun. Då berättade jag om en upplevelse jag hade haft som boende i Farsta Strand, då jag hade att välja mellan att åka med ett icke fungerande pendeltåg eller att sitta fast med signalfel på Gröna linjen. Oavsett vems fel det kunde vara att trafiken fungerade så dåligt då blir jag väldigt förvånad när jag i

diskussionen här i salen nu får höra att allting var frid och fröjd på den tiden men att läget nu sedan ungefär två år tillbaka är ett fullständigt moras. Det är ju helt enkelt inte sant, och jag tror att de allra flesta som bor i det här länet har samma uppfattning.

Det som jag egentligen skulle vilja prata om gäller rättvisa och jämlikhet. För mig är kollektivtrafiken en möjlighet för alla människor att transportera sig i vår stad och vårt län till jobbet, till skolan eller för att hämta barnen på dagis. Det är syftet, och utifrån det måste vi bygga vidare på det som tyvärr inte fungerat tidigare och som ännu inte fungerar så bra som det ska göra.

Längs pendeltågsbanan mot Nynäshamn finns, som Staffan har sagt, fortfarande våra minst nöjda resenärer och medborgare. Det måste vi komma ihåg. Därför krävs det att vi fortsätter ett mödosamt arbete för att ge dem som åker varje dag en bättre kollektivtrafik med större pålitlighet. En grund för det arbetet är att vi faktiskt har en god ekonomi i vårt landsting. Därför blir jag så ledsen när jag ser att det som skulle kunna vara SL:s budget är ett borgerligt hopp om att det från årsskiftet ska sluta att över huvud taget finnas plankare i det här länet – att från årsskiftet helt plötsligt klotter ska upphöra i kollektivtrafiken. Jag vill verkligen att skadegörelsen och fuskåkningen ska minska, men jag är inte så naiv att jag tror att det kommer att ske över en natt. Däremot kan vi med gemensamma åtgärder lyckas komma till rätta med det tillsammans.

Men åter till rättvisan. Mina grannar i Farsta Strand är beroende av en väl fungerande kollektivtrafik. Min mamma på Södermalm är inte lika beroende av det eftersom hon inte orkar gå ut lika mycket. Men min svärmor i Fisksätra, som pendlar till sitt jobb på Dalens sjukhus, är beroende av en väl fungerande kollektivtrafik. Jag kan inte förstå rättvisan i att mina grannar eller min svärmor när de ska ta sig till jobbet ska betala mer för att göra en längre resa än vad min mamma ska göra när hon ska ta sig till sin morfar, som också bor på Söder. Rättvisa måste handla om att ge alla lika möjligheter, och det gör vi med en enhetstaxa och en socialdemokratisk politik.

Anförande nr 94

J a n S t r ö m d a h l (v): Ett mycket snabbt inlägg, med anledning av en del påståenden från moderat håll.

Utvärderingen av den öppna spärren vid Slussen norra har hittills visat att fuskets snarare minskat än ökat och att resandet förmodligen också har ökat.

Utvärderingen av blåbusspåstigningen har inte påbörjats ännu, men inblandad personal vittnar om att det är ett lyckat försök, och de kan inte se några tendenser till ökad fuskåkning.

Anförande nr 95

U r b a n R y a d a l (s): Ordförande, landstingsledamöter! Det här är ju en intensiv debatt, och det är ett stort och svårt ämne. Det är kärt för oss trafikpolitiker, det är kärt för de flesta i salen tror jag, och framför allt naturligtvis för den resande allmänheten. Det gäller i en sådan här debatt att visa fram vad man tycker och sina

visioner för de närmaste åren. Jag tycker att vi Socialdemokrater tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet har lagt fram ett seriöst dokument inför er här i dag för beslut.

Seriositeten är det som jag vill kommentera lite grann. Jag förstår, när jag läser minoritetens olika förslag, att det finns en allvarlig känsla för att SL måste utveckla sig och att kollektivtrafiken ska fungera i hela vårt län. Ändå tycker jag att man i debatten har tagit ut svängarna tämligen kraftigt.

Åtminstone jag förstår inte varför man ska racka ned på en verksamhet som man säger sig vilja värna, som man säger är viktig för alla som bor här. Man glider lite grann på sanningarna och kommer ibland och framför saker som inte har någon direkt grund i de material som vi har fått som bas för vårt budgetarbete i de olika partierna. Jag tycker det är tråkigt att man måste svinga så hårt i debatten att man ibland går över gränsen. Åtminstone tror jag att en lyssnande väljare i vårt län tvekar lite inför valen mellan majoriteten och minoritetens olika ståndpunkter. Jag hoppas att vi i majoriteten har kunnat föra debatten på ett så seriöst och allvarligt sätt att vi får ett starkt stöd.

Jag tycker också att de siffror som har kommit fram de senaste dagarna, och som ni från minoriteten så hemskt gärna vill förneka, ändå visar att SL är på rätt väg och att resenärerna blir mer och mer nöjda med SL. Jag tror att den nuvarande majoritetens arbete har en del i detta – givetvis tillsammans med en duktig personal och duktiga entreprenörer.

Anförande nr 96

K e r s t i n P e t t e r s s o n (v): Jag skulle som slutord vilja säga att jag tycker att majoriteten har lagt en budget som visar att vi är på rätt väg när det gäller punktligheten, tillgängligheten och jämställdhetsarbetet. Vi arbetar för att fler resenärer ska bli nöjda, för att fler tåg ska komma i tid.

Därför: Bifall till majoritetens förslag!

Anförande nr 97

Landstingsrådet W a l l h a g e r (fp): Jag har bara ett kort yrkande, fru ordförande. Vi ändrar yrkande nummer 8 från Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna till: RTN ges i uppdrag att utreda om Lidingöbanans spårtrafik kan förläggas till bilbron.

Jag hade förstås förväntat mig att Strömdahl skulle säga någonting från talarstolen om vårt erbjudande, men vi ändrar på det yrkandet i alla fall.

Anförande nr 98

Landstingsrådet B e r g e r K e t t n e r (s): Det är alltid frejdigt att bli jämförd med Elwe Nilsson. Om jag sålde lika mycket biljetter som Elwe, sades det för ett tag sedan, så skulle jag ha sålt så och så många fler. Nu tror jag att varken Elwe eller jag har sålt särskilt många biljetter, men jag vill bara tala om för dem som undrar om jag är klenare än Elwe att det är så med resanderäkningar, att de räknar människor som reser, oavsett om de har betalt sin biljett eller inte. Vi möter, trots

allt annat som har påståtts, i budgeten SL:s förslag vad gäller betalande resenärer. Det är faktiskt det korta fuskåkandet som minskar, enligt alla parametrar som man kan mäta, därför att resenärsräkningen mäter både dem som har och inte har biljett.

Därför skäller Hans-Erik, som nu begär replik, på mig för att vi tar ett tag mot fuskåkandet. Vi har tagit dubbelt så många fuskåkare i år som ni gjorde under de borgerliga åren – apropå vem som är klenast, jag eller Elwe.

Jag tror det var Lennart Kalderen som sade att det kan vara tillfället när vi riktigt tappat taget om betalningsmoralen. Vi vet när SL:s problem med betalningsmoralen tog riktig fart. Det var när SL-styrelsen förra mandatperioden under ledning av Elwe Nilsson beslöt att sluta kontrollera biljetter. Då drog det i väg!

Varför drar ni in på trafiken? frågar Hans-Erik. Det gör vi inte! Vi har en planering, som Hans-Erik har varit med och lyssnat till i SL-styrelsen, som innebär 14 963 miljoner sittplatskilometer nästa år, mot 14 882 miljoner sittplatskilometer i år – bara så att ni vet.

Till sist. Det finns inget förslag från majoriteten att lägga ned Lidingöbanan. Det kommer från de borgerliga politikerna på Lidingö.

Det finns inget förslag att lägga ned nattrafiken eller glesa ut pendeltåg och tunnelbana – men de borgerliga har kraftiga förslag att lägga ned trafik. Detta borde till exempel Moderaternas partiföreträdare i SL ha upplyst den som har skrivit den moderata budgeten om, eftersom den personen uppenbarligen inte kan läsa innantill själv. Men det kan ju hända att det beror på att det är en tanke som ligger Moderaterna nära. Deras eget förslag innebär neddragningar på 450 miljoner, varav 150 ska åter till trafiken och 300 ska finansiera deras skattesänkning. –”Men det ska vi dra in på administration.” Det finns drygt 300 tjänstemän i SL, så det går inte, även om ni sparkar varenda stackars SL-tjänsteman räcker det inte.

Moderaterna har fortfarande inte svarat på hur månadskortsköpet ska öka när man höjer kortpriset.

Ni klarar inte av att tala om vad som behövs för att klara de här besparingarna, men jag kan tala om att ni behöver dra ned på både hela innerstadsbusstrafiken och pendeltågstrafiken från halvårsskiftet utan att lägga till en enda stödtrafik.

Till Folkpartiet: Ja, förslaget att avbolagisera SL är vi också väldigt intresserade av utreda. Det ligger fast i den trafikstrategi som ni har valt att blockera i SL-styrelsen under lång tid.

Ungefär hälften så illa som Moderaterna är ni när det gäller driften. Er budget präglas av ett desperat försök att låtsas som om allt som redan görs i SL är något nytt Folkpartiet hittat på och vill genomföra. Men man ansluter sig – och det är vi tacksamma för – massivt, om än lite senkommet, till vår politik när det gäller till exempel arbetsmiljö, Mälartunnelns finansiering och tillgänglighet för funktionshindrade. Där ska vi inte knussla!

Maria utropar käckt: ”Våga prioritera!” Ja, jag fascineras faktiskt av er stora investeringsvilja utan att lägga till en enda krona. Jag skulle vilja fråga: Vad vill ni ta bort av beslutade investeringar för att ha råd med de 1,7 miljarderna som krävs för att man ska kunna köra på den nuvarande Lidingöbron, eftersom ni inte lägger till några pengar?

”Våga vara visionär!” säger Maria också ibland. Att slå vad är det uppenbarligen inte bara sossar som är bra på, men det viktiga med politik är att förena visionen med den mycket mindre stiltigt romantiska egenskapen att under vardagen kunna gnetta och med strävsamt arbete få en fungerande trafik.

Till sist Kristdemokraterna: äntligen ett realistiskt oppositionsparti, med egna idéer och en dialog varje majoritet med självrespekt – och, viktigare, respekt för medborgarna – behöver! Jag är glad att ni också finns, och jag fortsätter gärna dialogen med er – och alla andra som vill vara med.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag med de ändringar i voteringlistan vi anmält!

Anförande nr 99

H a n s - E r i k M a l m r o s (m): Fru ordförande! Sådana här felaktiga påståenden kan inte få stå oemotsagda.

Jag tror det inte är som trafiklandstingsrådet sade när hon refererade vad andra tycker om er budget, att det är missuppfattningar och felräkningar. Nej, jag tror att det är lögn som ni medvetet försöker sprida!

I år drog ni ned 26 miljoner på trafiken. Ni lovade satsningar. Ni rekordhöjde taxan, trots att ni lovat fryst taxa; de röda och de gröna lovade till och med sänkt. Svek, svek!

Sedan säger du att ni tar hårda tag mot fusket. Det gör ni inte alls det! Ni öppnade spärrlinjen. Ni har inte fler kontrollörer ute än vad man hade på Elwes tid, det visar nämligen statistik från Connex. Vi har kollat upp det här, och det var Elwe som började sluta spärrlinjen.

Ditt största misslyckande, Anna, är att det är 35 000 färre resenärer varje dag i SL-trafiken nu än det var på Elwes tid. Och om du hade sålt lika många biljetter som Nilsson, hade SL fått in 300 miljoner mer. Du säljer 11 miljoner färre kontant-kuponger och 268 000 färre månadskort. Det är ditt stora misslyckande. Därför måste du hålla på och skära ned på trafiken.

Anförande nr 100

Landstingsrådet W a l l h a g e r (fp): Bara en kort replik på Anna Berger Kettner innan vi går till votering.

Det är fascinerande att höra hur mycket tid man kan ägna åt våra gemensamma budgetar. Det måste ju ändå tyda på att man är ordentligt skärrad över att de är realistiska och har en prioritering och en vision som de på den andra sidan saknar.

Anna, vad tänker du göra åt att SL blöder, både när det gäller pengar och när det gäller trafikanter?

Färdtjänstnämnden

Anförande nr 101

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Herr ordförande, landstingsfullmäktige, åhörare, radiolyssnare och bredbandstittare! Jag skulle vilja börja det här anförandet med att tacka färdtjänstnämnden, och då inte minst den borgerliga oppositionen, för den konstruktiva anda av samsyn och kreativ problemlösning som jag tycker kännetecknar färdtjänstpolitiken här i staden. Det har kastats mycket smörja mellan blocken, men jag skulle verkligen vilja passa på och berömma Birgitta, Boris och Magnus för jag tycker vi har ett fint samarbetsklimat i nämnden och tar tag i problemen gemensamt, och det förtjänar att uppmärksammas. Politik handlar inte alltid bara om käbbel och tjafs utan även om att hitta gemensamma lösningar på gemensamma problem.

Denna samsyn kommer också väl till uttryck i de borgerliga budgettexterna om färdtjänst. Jag upplever ett starkt stöd i texterna runt huvudinriktningen i det som är majoritetens politik, nämligen att färdtjänstens strategiska problem ska lösas genom att fler resor sköts i en tillgänglig SL- och närtrafik.

Vi vet ju att det är så, att varje gång Edit, 78, löser sitt vardagsresande till affären i Vällingby Centrum med den tillgängliga flexlinjen i stället för med färdtjänsttaxi-resa så frigörs resurser. Varje gång Björn eller Alia gör samma sak tack vare att det är möjligt via ett lågt insteg i SL-bussen eller via hållplatsupprop, som gör att även den med nedsatt synförmåga förmår att orientera sig, så frigörs resurser.

Frågan är: Vad ska dessa resurser gå till? För mig är det ganska självklart att det kraftfulla strukturarbete som majoriteten tagit för sig med vad jag upplever som stöd från oppositionen i färdtjänstnämnden bara syftar till en sak, nämligen att skapa mer resurser, att möjliggöra ett bättre och friare resande för dem som har de allra största behoven.

Trots den kritik och den debatt som alltid finns och så länge jag har varit med alltid har funnits kring färdtjänstfrågorna, är den faktiskt en fantastisk verksamhet, som vi tillsammans här i salen har ansvar för. I det här landstinget lägger vi ungefär var femte skattekrona som går till kollektivtrafik på den halva procent av resenärerna som har problem på grund av funktionsnedsättningar. Det är en ganska fantastisk prioritering, och det är en ganska riktig prioritering vi gör när vi satsar sådana resurser på den grupp som har de största bekymren på grund av funktionsnedsättningar.

Men detta innebär inte att allting är bra, för det finns i sanning saker kvar att göra. Tre saker vill jag särskilt lyfta fram i årets förslag till budget från landstingsstyrelsen och majoriteten.

Det första är den satsning på bemötande som vi föreslår i vår budgettext tillsammans med SL. Detta är en oerhört viktig fråga. Alltid när vi i samråd med handikappörelsen och i samråd med pensionärsorganisationerna diskuterar hur verksamheten ska bli bättre kommer frågan om bemötande upp. I resans alla led,

från det du ringer taxiväxeln och beställer till själva resan och chauffören till i värsta fall kontakten med kundtjänst och andra organ i efterhand – i alla dessa led är det oerhört viktigt med ett bra bemötande. Vi föreslår i vår budget ytterligare satsningar på det.

Jag vill peka på det försök med en ny resetilldelning, som bättre tar hänsyn till de verkliga behoven av färdtjänst, som vi föreslår. Ett försök som ska utformas och genomföras i nära samverkan med handikapp- och pensionärsorganisationerna, ett sätt att hitta en rättvisare fördelning av de resurser vi har.

Och jag vill peka på de intensifierade kvalitetsåtgärder i stort som vi föreslår. Exempelvis att bättre kunna mäta tidspassningen på färdtjänstens flotta av specialfordon är en sådan kvalitetsåtgärd som jag fäster mycket hopp till.

Jag ska egentligen inte säga så mycket mer, utan jag vill hälsa även oppositionen välkommen i arbetet med kvalitetsförbättring och en bättre tillgänglighet för Stockholms läns funktionshindrade.

Men jag vill också betona att förutsättningen för allt detta arbete, förutsättningen för att någonting ska ske här, är en sund och stabil ekonomi, både i färdtjänsten och i Stockholms läns landsting. Vi vet ju att de stora förlorarna när gemensamma ekonomier körs i botten är alltid de som är i störst behov av det gemensammas stöd med olika resurser. Omvänt är de stora vinnarna när vi har en stark offentlig ekonomi de som behöver mest av detta stöd.

Med detta tänker jag inte säga så mycket mer än att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 102

B o r i s v o n U e x k ü l l (m): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Efter Johan Sjölanders anslag måste jag först säga att jag håller med om att vi har ett bra samarbetsklimat på många sätt i färdtjänstnämnden. Men vi lever ändå i en demokrati, och jag företräder oppositionen och måste därför ikläda mig opponentens roll.

Då vill jag utgå från ett konkret fall som vi har diskuterat i nämnden. Det finns i en av våra något perifera förortskommuner ett par där bägge är rullstolsburna. De vill gärna åka på olika saker tillsammans, antingen det gäller ärenden eller är för nöjes skull. Det finns bilar som kan ta bägge samtidigt. Men trots att de beställer flera dagar i förväg blir det gång efter annan så att det först kommer en bil och hämtar den ene, och sedan kommer nästa bil och hämtar den andre. Detta kan man kanske tycka är en liten fråga, men det visar ändå att det finns klara förbättringsområden i färdtjänstnämndens verksamhet. Både de själva är förvånade och lite upprörda över detta och har tillskrivit oss, och grannarna tycker det är jättekonstigt att det kommer bil efter bil. Det kan ju inte vara riktigt humant, och det är framför allt säkert inte ekonomiskt.

Mot den bakgrunden vill jag ändå säga att majoritetens text i budgetförslaget om färdtjänsten i och för sig är fyllt av vackra ord och visioner som vi kan vara överens om, men det är dock lite luftigt. Vem tycker inte att kvalitetshöjningar i resans alla led ska vidareutvecklas? Vem tycker inte att ett gott bemötande är

viktigt? Vem håller inte med om att friheten att förflytta sig är begränsad för människor i behov av färdtjänst? Och att dialogen med färdtjänstresenärer ska utvecklas är väl bra? Ja, så där kan man hålla på och bara hålla med om dessa vackra visioner.

Men jag tycker det är ont om konkreta åtgärder för att nå dessa fina mål i majoritetens text och förslag.

Vi moderater föreslår – och det tycker jag är mera handfast – att SL ska ha ansvar för all kollektivtrafik. Det kommer att ge samordningsvinster av administrativ art. Vi kritiserar för att det rör sig om små belopp, och det kan jag hålla med om, men det är inte alls det som är det viktiga. Det viktiga är att ta till vara den kompetens som finns inom SL:s förvaltning när det gäller att göra bra upphandlingar och sköta trafik på ett bra sätt, och samtidigt ta till vara den kompetens som färdtjänstförvaltningen har när det gäller att se till att trafiken blir väl handikappanpassad.

Om man slår ihop detta så tror jag att vi med mycket större kraft kan gå vidare och vidareutveckla den gemensamma kollektivtrafiken så att den blir bra för alla.

När då personer med funktionshinder i större utsträckning kan använda den vanliga kollektivtrafiken, frigörs förstärkta resurser för dem av våra kunder i färdtjänsten som behöver de resurserna allra mest. Det är viktigast för oss i Moderata samlingspartiet.

Vi visar att vi vill prioritera dem som har de största behoven genom att vi i vårt förslag låter rullstolstaxi ingå i det ordinarie färdtjänstutbudet och att vi därmed slopar avgiften på 50 procent av taxameterbeloppet för den som åker rullstolstaxi.

För att höja kvaliteten tror vi på konkurrensens verkan, och vi vill därför öka valfriheten för resenärerna. Jag började ju med ett exempel ur verkligheten, och jag ska avsluta med ett annat exempel ur verkligheten.

Jag har en bekant som på äldre dar har blivit chaufför inom färdtjänsten. Han berättade nyligen för mig att han gång efter annan råkar ut för en sak. Den här gången var han försenad när han hade en lämning någonstans i västerort och skulle hämta på Lidingö, och den kunden skulle bara åka till Nacka, utträta ett ärende och sedan åka hem igen. Trafiken var sådan att han var försenad, det visste han och anmälde det till dem som leder trafiken i god tid. Han hämtade kunden i Lidingö, körde till Nacka och kom dit alldeles för sent – så sent att den buss som skulle hämta kunden redan hade varit där och lämnat, trots att det var anmält i god tid. Detta visar återigen att det finns förbättringsområden.

Jag yrkar bifall till Moderaternas förslag. För att förbättringsområdena ska förbättras snarast möjligt hoppas jag på en ny ledning efter nästa val.

Anförande nr 103

B i r g i t t a B e x e l i u s (fp): Ordförande, ledamöter! Det är alltid trevligt att få lite uppbackning och beröm, Johan, och det är roligt att vi har en bra stämning i nämnden. Men det betyder ju inte att vi agerar som ett och samma parti. Vi har olika åsikter. Det är klart att vi vill samarbeta för brukarnas bästa.

Jag har suttit och lyssnat intresserat på SL-debatten. Det har varit stor skillnad mot förra året, faktiskt. Man har lyft fram handikappfrågorna mera. Jag tror att det var de små partierna som gjorde det mest.

Kerstin Pettersson sade: alla ska ha samma möjligheter att resa. Ja, visst är det en bra vision. Tänk om man hade haft den visionen från början när man skapade kollektivtrafiken och byggt den utifrån de behov som handikappade har redan från början. Då hade det sett helt annorlunda ut. Det är bra att man har börjat arbeta med det här, men det är väldigt långt kvar.

Det är som sagt mycket som återstår. Det har inte lyfts fram här, men man måste samverka mellan kommunen, färdtjänstnämnden och SL. Kommunerna får vi inte glömma – det är många kommuner i Stockholms län! Även om bussar, låggolv och så vidare fungerar, måste det sedan också fungera vid stationerna, busshållplatserna och trottoarerna så att man kan ta sig in i sin bostad.

Normerna för kollektivtrafiken är satta efter den friska, rörliga personen, inte den som har särskilda behov. Det är olyckligt, därför att för att må bra vill man bestämma själv. Vi i Sverige lyfter ju fram självständighet som någonting otroligt viktigt. Att vara beroende kan vara svårt, och jag tror att det blir verkligt svårt när råkar ut för en trafikolycka eller helt enkelt blir gammal.

Jag har flera gånger vittnat om min mors situation. Hon är 92 år nu och är rullstolsbunden sedan sju år. Det är ett väldigt svårt handikapp. Ett funktionshinder stänger människor ute från ett normalt liv, och en rörelsehindrad – och en del andra funktionshindrade också – är till stora delar hänvisad till särlösningar genom färdtjänsten.

Det är viktigt att SL:s trafikmedel blir mer tillgängliga och inte minst pålitliga när det gäller tidspassning och så vidare, och att allt är handikappat och fungerar hela vägen, så att många som i dag är hänvisade till färdtjänst i framtiden ska kunna använda kollektivtrafiken. Vi säger ju att färdtjänst också är kollektivtrafik, men fortfarande behövs det otroligt mycket särlösningar.

Vi i Folkpartiet vill att de personer som har färdtjänsten som enda resmöjlighet ska ha tillgång till fler resor. Det är färdtjänstresenärer som har stora handikapp och som lever ett utåtriktat liv, som endast görs möjligt med de särlösningar som färdtjänsten erbjuder. De ska ha ett obegränsat antal resor. Målet är ett oberoende, flexibelt och fritt resande efter den enskildes behov och förutsättningar.

Boris tog upp frågan om rullstolstaxi. Vi var ju väldigt ledsna över att man försämrade villkoren så, att det i princip är avvecklat. Vi var väldigt kritiska och ställde absolut inte upp på de idéer som s, v och mp förde fram. Men dess värre tror vi att det inte går att återupprätta rullstolstaxi. Har man väl raserat förtroendet hos marknaden på det sätt som har gjorts, så går det inte att återskapa. Kanske kan man skapa någonting annat – men om man ska göra det, måste man arbeta långsiktigt förtroendefullt och på ett mer hållbart sätt. Man kan inte ena stunden ha rullstolstaxi för att sedan plötsligt ändra förutsättningarna totalt. Här är det fråga om personer som har investerat i bilar som är väldigt dyra.

Det blir ju allt fler äldre i samhället, och deras behov av särlösningar behöver skjutas upp. Nu finns det många möjligheter, genom att färdtjänsten övertog SL:s servicelinjer. De kan utvecklas så att man utökar reseutbudet för både färdtjänstkunder och pensionärer och på så sätt få fler och bättre resmöjligheter.

Folkpartiet vill tillföra färdtjänstnämnden ytterligare 30 miljoner kronor, varav 15 miljoner kronor ska gå till en utökad närtrafik i de områden som har störst behov av detta. Man gör en prioritering och ser var det finns störst behov, flest gamla och så vidare. Den satsningen räcker till mellan 10 och 15 nya flexlinjer.

Brukarna måste vara med hela tiden och vara delaktiga.

Ett område som vi ska arbeta med mera är bemötandet och tidspassningen.

Jag yrkar bifall till Folkpartiets förslag till budget.

Anförande nr 104

Pelle Börjesson (v): Ordförande, landstingsledamöter! Det har varit en rätt häftig debatt om SL. Jag lyssnade intresserat på den. Som Johan sade slängdes det vissa grejer hit och dit.

En häftig grej var att jag tror alla som var uppe snackade om tillgänglighet och ökad tillgänglighet – det var tillgänglighet hit och tillgänglighet dit. Det lät ju positivt tyckte jag, som har jobbat med tillgänglighet ända sedan riksdagen beslutade 1979 – det är 25-årsjubileum i år – att man skulle anpassa kollektivtrafiken.

För några år sedan var några politiker med färdtjänstnämnden till Amerika, och där träffade vi handikapporganisationerna, som pratade varmt om den tillgänglighetslagstiftning som man har där, ADA, som då hade funnits i tio år. De hävdade att den hade haft stor betydelse för att tillgängligheten skulle bli bättre. Exempelvis är det så att det finns liftar på alla bussar i USA.

Om man gör en slagning på Internet på ordet ”färdtjänst”, ramlar det på en halv sekund upp 77 000 sidor. Om man slår på ”tillgängligkollektivtrafik”, kommer det 475 sidor. Det var lite lite, tänkte jag, så jag slog på ”handikappanpassad kollektivtrafik”: 268 sidor. ”Ökad tillgänglighet för funktionshindrade”: 296 sidor. Till slut slog jag på ”tillgänglig kollektivtrafik för funktionshindrade”: 8 sidor kom det upp. Vi har en bit kvar till 77 000!

Samarbetet med SL har intensifierats de senaste åren. Vänsterpartiet hade en motion här om att handikappanpassa bussarna ut till Arlanda och ha lift på dem. SL:s svar på den motionen var: Det finns ju färdtjänst! Tongångarna är betydligt bättre nu inom SL, tycker jag.

Satsningen på närtrafiken är jättebra. Färdtjänsten har tagit över servicelinjerna, och det kommer att bli en bättre trafik för färdtjänstens kunder. Speciellt för de kunder som kanske behöver färdtjänst inom några år kommer vi att spara många miljoner på att de senarelägger sitt inträde i färdtjänsten.

Ordförande, landstingsledamöter! Under det senaste halvåret har landstinget förhandlat med Kommunförbundet i Stockholms län om ett nytt avtal om färdtjänst. Jag tror det var Birgitta som betonade hur viktigt det är att kommunerna är med på vagnen. Hur mycket SL än anpassar, måste man också kunna ta sig till stationer och hållplatser. I de här förhandlingarna har färdtjänsten fört fram kommunernas ansvar för den tillgängligheten. Jag har varit med på några sådana kommunsamråd tillsammans med regionstyrelserna, och i någon kommun hade man inte ens en plan för hur man skulle öka tillgängligheten! Jag tror att alla kommuner behöver ha det för att det ska bli någon bättring.

Som jag sade är det 25 år sedan riksdagen beslutade att trafiken ska anpassas. För 25 år sedan föddes också min äldste son, som i hela sitt liv kommer att vara beroende av färdtjänst. Jag tror att om vi lyckas med att anpassa och göra trafiken bättre så att många kan åka, så kommer han också att kunna fortsätta använda den. Han kommer alltid att vara beroende av sin färdtjänst, men om den ska kunna bibehållas – speciellt nu när så många äldre tillkommer i befolkningen – så måste de ha möjlighet att åka kollektivt för att det ska finnas en bra färdtjänst för dem som aldrig kan använda något annat.

Jag yrkar bifall till majoritetens förslag.

Anförande nr 105

Magnus Agestav (kd): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag börjar med att yrka bifall till Kristdemokraternas budgetförslag avseende färdtjänsten.

Jag tackar Johan Sjölander också för de vänliga orden inledningsvis. Vi kristdemokrater tillsammans med våra alliansparter har ambitioner att bedriva en konstruktiv majoritetspolitik efter nästa val. Till dess får vi agera i opposition.

Det är glädjande att den nuvarande majoriteten inte föreslår några ytterligare neddragningar, för vi säger nej till ytterligare sådana eftersom vi anser att de kan leda till ett husarrestliknande tillstånd för svaga grupper. En helt annan sak är förstås att det är möjligt att effektivisera verksamheten, såväl inom färdtjänsten som inom landstingets övriga verksamheter. De satsningar som görs för att tillgänglighetsanpassa den ordinarie kollektivtrafiken är oerhört positiva eftersom de innebär såväl en förhöjd service och ökad resande för resenären som lägre kostnader för färdtjänsten – en win-win-lösning.

Ett annat projekt som vi stöder starkt är närtrafiken med flextrafiken i Vällingby som förebild.

Anförande nr 106

Gertrud Brorson (mp): Ordförande, ledamöter! Jag yrkar bifall landstingsstyrelsens förslag till budget avseende färdtjänstnämnden! Precis som många här har påpekat är det satsningar på den trafiken inom färdtjänstnämndens verksamhet som ökar friheten för funktionshindrade och som gör det möjligt att satsa mer på färdtjänsten; det var också det som Åke och jag sade när vi talade om SL:s budget. Det är därför vi tycker att det är så viktigt med samverkan mellan SL och färdtjänstnämnden.

Vi tror dock inte riktigt på det snabba samgående mellan SL och färdtjänsten som oppositionen har föreslagit, men det gör vi med hänsyn till rättsskyddet för färdtjänstresenärerna. Färdtjänstresenärernas resor grundas ju på en biståndsbedömning. I dag är det inte riktigt enkelt att hantera dessa frågor om vi slår samman verksamheterna alltför snart.

Samverkan ska det dock vara, och som flera redan har sagt är kunskaperna inte särskilt bra. Birgitta Bexelius sade: tänk om man hade byggt rätt från början. Det är just därför vi tycker att det är så viktigt att satsa på de här utbildningarna i bemötande och om hurdan funktionshindrades vardag är.

Det är där vi kan göra de stora kvalitetsförbättringarna inom färdtjänsten.

Anförande nr 107

Wolfgang Ramstedt (s): Ordförande, ledamöter! Jag tänkte tala om den förträffliga kvaliteten inom färdtjänsten. Kvaliteten inom färdtjänstens verksamhet är fortfarande hög med bibehållen eller till och med högre kvalitet. Förseningarna har blivit färre och i de fall som det varit förseningar har dessa varit kortare. Det är också lika många som lyckats beställa och få färdtjänstbuss samma dag. Om vi studerar dessa siffror närmare så ser vi att beställningarna skett med allt kortare framförhållning. Tillgängligheten har alltså blivit bättre för dem som har störst behov.

Dessutom kan vi konstatera att effekten av det besparingsprogram som vi var tvungna att lägga har fått avsedd effekt. Det är taxiresandet som har minskat.

Budgeten för år 2005 bygger på antagandet att resandet med taxi ska fortsätta att minska. Omfördelning ska ske genom att mer resurser ges till de resenärer som har störst behov. Resande med specialfordon ska öka, de som reser med taxi ska styras till exempelvis närtrafiken.

Inom närtrafiken kommer fortsatta förändringar att ske. Servicelinjerna som tidigare var statiska – det vill säga att när linjen en gång fastlagts så fick den ligga kvar sådan oavsett om demografien förändrades – kommer, när färdtjänsten tagit över servicelinjerna från SL, att bättre anpassas till resandet. Med hjälp av samråd med brukarorganisationer, färdtjänstens brukarregister och statistik över resande kan vi nu lägga linjer där de gör störst nytta. Detta arbete kommer att fortsätta. Det handlar också om att göra om servicelinjer till flexlinjer; flexlinjerna är anropsstyrda busslingor med låggolvsbuss. Detta resande är väldigt populärt och tillgängligt.

Färdtjänsten behöver i framtiden fler förbättringar så att de som mest behöver särlösningar också ska kunna få det. Därför ska vi flytta över taxiresenärerna så att de reser med allmän kollektivtrafik. I dag är det många som åker med färdtjänsten fastän de skulle kunna åka med den allmänna kollektivtrafiken – detta håller inte på sikt. Den ambitionen kräver förändringar, men det är inte lätt att göra de förändringarna. Det kommer att kräva att vi går över till så kallad anvisad trafik.

Det kan också krävas andra förändringar som taxe- och högkostnadsskydd. Arbetet med högkostnadsskydd och taxor var ett ärende på senaste nämnden. Då fick vi en utredning presenterad som vi nu har skickat ut på remiss till brukar-

organisaionerna. Vi har dock svårt att tänka oss att helt slopa högkostnadsskyddet, det vill säga övergå till en kundvalsmodell som Moderaterna vill ha, där plånboken får styra resandet och inte behoven.

När det gäller minoritetens förslag tycker vi att det är bra att det råder stor samsyn i färdtjänstfrågorna. Det är egentligen bara Moderaterna som har en markant annan syn. De vill ha en gemensam huvudman för både SL och färdtjänsten och vill att SL tar över verksamhet. Det tror inte jag på. Ett bevis är just servicelinjerna som har blivit effektivare och bättre efter det att färdtjänstnämnden tog över ansvaret. Det här viktiga förändringsarbetet får inte innebära att den särskilda kollektivtrafiken blir en experimentverkstad med hastverk som sammanslagningar och kundvalsmodeller. Det viktiga är ändå dialogen med resenärerna och det ska vi fortsätta med. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Anförande nr 108

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag vill under den här punkten på dagordningen passa på att tala om handikappolitiken, eftersom färdtjänstnämnden är en av de viktigaste nämnder vi har i den frågan.

Landstinget har en oerhört viktig roll i handikappolitiken. Landstingets tjänster berör ofta människor med funktionshinder. Vi vet också att handikappfrågor är demokratifrågor. Det handlar om allas rätt att på lika villkor vara medborgare och delta i samhället. Människor med funktionshinder ska kunna leva ett liv med samma rättigheter, möjligheter, ansvar och skyldigheter som andra människor i samhället. Övergripande mål för landstinget är därför att skapa delaktighet och tillgänglighet i syfte att inom landstingets ansvarsområde nå jämlikhet i levnadsvillkor för personer med funktionshinder.

Vägledande i detta arbete är FN:s standardregler liksom barnkonventionen. Vi har i budgeten liksom i det nyligen antagna handikapprogrammet klart uttalat att handikappolitiska frågor ska integreras i landstingets samtliga verksamhetsområden och att de ska beaktas i budgethänseende. Det handikappolitiska programmet ger också den ideologiska grunden och de övergripande målformuleringarna för detta arbete. Programmet är en ideologisk deklaration men också ett instrument för det lokala arbetet. Varje nämnd och styrelse ska beakta handikapprogrammet i sitt arbete, och landstingsstyrelsen kommer att göra uppföljningar kontinuerligt av hur det handikappolitiska arbetet genomförs.

Bemötande- och tillgänglighetsfrågor är grundläggande i handikappolitiken. I färdtjänsten är detta oerhört viktigt. Bemötandet av människor med funktionsnedsättningar påverkas i hög grad av värderingar och attityder och av den kunskap som finns om just funktionshindret.

Under åren 2005 och 2006 kommer landsting därför att arbeta mer systematiskt med att höja medvetenheten om just bemötande och tillgänglighet. Ett brett perspektiv kommer att anläggas och hänsyn kommer att tas till just olika behov. Fysisk tillgänglighet handlar om mycket mer än rörelsehinder. Det kan vara så att man måste beakta allergier eller överkänslighet. Synnedsättning, hörselnedsättning eller nedsatta kognitiva funktioner är också viktiga att beakta inte bara inom färdtjänsten.

Vi har ett väldigt ambitiöst mål på nationell nivå om en anpassning av samhället till personer med funktionshinder. Åtgärderna ska vara vidtagna till 2010, så vi får all anledning att återkomma till dessa frågor i många sammanhang i takt med både ökade krav och ökade kunskaper. Vi håller på att rusta landstinget för ett mer offensivt arbetssätt med handikappfrågorna; en ny samverkansmodell kommer att träda i kraft den 1 januari och vi får anledning att återkomma till dessa frågor under nästa sammanträde med fullmäktige i december.

Anförande nr 109

Boris von Uexküll (m): Herr ordförande! Wolfgang Ramstedt hävdade, om jag inte missförstod honom, att vi moderater på något outgrundligt sätt vill låta plånboken styra möjligheterna att resa i färdtjänstens värld. Det är totalt fel och en fullständig missuppfattning.

Tvärtom har jag tidigare i den här talarstolen sagt att jag anser att den som är funktionshindrad ska ha precis samma möjligheter att resa kollektivt som vi som inte är funktionshindrade och till samma kostnader. Dessutom yrkar vi i dag att landstinget ska avskaffa den av er införda höga kostnaden för rullstolstaxi. Vi vill återinföra de tidigare reglerna. Det är ni som har höjt taxan så att egenavgifterna är 50 procent av taxameterbeloppet för rullstolstaxi. Jag tror, Wolfgang Ramstedt, att du totalt har missuppfattat vår politik.

Anförande nr 110

Johan Sjölander (s): Jag vill tacka för diskussionen och i ärlighetens namn säga att det finns en del i de borgerligas motionstexter som oroar även mig, när jag läser dem. När jag exempelvis tittar på Moderaternas förslag om att slå samman SL och färdtjänsten. Det är en fråga som man kan diskutera, för det kan vara dåligt för färdtjänstresenärerna att vara en underavdelning i SL-byråkratin. Framför allt kan jag konstatera att verksamheten efter sammanslagningen får oerhört mycket mindre pengar än vad färdtjänsten får i dag i vårt budgetförslag. Det handlar om 300 miljoner kronor. Hur väl kommer den här numerärt lilla mycket gruppen, färdtjänstresenärerna, att stå sig i den sammanslagningen? Jag känner stor oro för det resultat som en sådan sammanslagning skulle ge.

När det gäller rullstolstaxi vill jag påminna församlingen om att vi kommer att få anledning att diskutera den frågan senare. Det pågår en utvärdering som färdtjänstnämnden tagit initiativ till. Vad det handlar om är principen att den som ska ha ett resande som går utöver vad vanlig färdtjänsten ger så gäller numera samma principer för den som reser färdtjänsttaxi som för dem som åker specialfordon, nämligen att man betalar 50 procent av taxameterkostnaden.

Jag är lite förundrad över Folkpartiets hållning i den frågan. Vi var överens över blockgränserna i nämnden om att från och med den 1 maj i år begränsa verksamheten med rullstolstaxi när vi märkte att det var ett väldigt kostsamt försök som hotade kvaliteten och resurserna till övrig färdtjänstverksamhet. Vi var inte överens om den taxehöjning som vi införde något tidigare än den 1 maj. Att det fanns ett problem, var något som vi var överens om. Jag undrar om den insikten nu har försvunnit från Folkpartiet. Det rådde samsyn om att vi inte kan ha hur dyra försöksverksamheter som helst om vi samtidigt ska klara av att prioritera resurserna till dem som har allra störst behov.

Jag tror att detta är en fråga som vi får anledning att diskutera vidare framöver, och i stora drag råder det bred samsyn här i salen om hur vi ska öka friheten för Stockholms läns funktionshindrade och öka deras rörelsemöjligheter. Det är jag väldigt glad och tacksam över.

WÅAB

Anförande nr 111

Landstingsrådet Berger Kettner (s): Herr ordförande! Jag ska för en gångs skull vara artig och duktig och säga på följande sätt. Ärade ordförande, ärade ledamöter och kolleger och framför allt ärade och djupt aktade radiolyssnare som vill vara med och dela den demokratiska dialogen om kollektivtrafiken!

När det gäller Waxholmsbolaget ska jag vara extremt kortfattad, helt enkelt för att det är så goda nyheter.

I Waxholmsbolaget ser vi nu fram emot den fortsatta leveransen av våra nya moderna vinterbåtar. Vi i majoriteten är mycket glada över att kunna bryta traditionen att WÅAB alltid har en underfinansierad budget; i stället kan vi ställa upp med de pengar som behövs och få till stånd det arbete vi vill genom att införa miljödiesel i WÅAB:s eget tonnage.

Vi kommer, i den viktiga frågan om medborgarkontakter för denna viktiga kollektivtrafik, att utveckla det nu påbörjade och mycket positiva samarbetet med skärgårdskommunerna och med resenärerna i den kollektivtrafikvecka som kommer att anordnas nästa år i samarbete med SL och färdtjänsten.

Till sist vill jag anmäla en ändring i voteringslistan. Det har blivit ett litet ”tryckfel”, det är trevligt att få rätta till det. Taxan i hamntrafiken höjs ju, men det är inte vårt förslag att taxan för barn och pensionärer ska höjas. Den ska fastställas till 20 kronor. Ekonomin kommer ändå att gå ihop, säger våra förtroendeingivande tjänstemän.

Vi höjer avgifterna för vuxna så att de får betala samma pris som i den övriga kollektivtrafiken, men barntaxan hålls även fortsättningsvis låg. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens hemställan i den korrigerade versionen!

Anförande nr 112

Jan Olov Sundström (m): Ordförande! Så är det då dags att diskutera kollektivtrafik till sjöss igen. Man kan väl konstatera att det, liksom tidigare år, föreligger viss enighet i de här frågorna, framför allt i kronor och ören räknat i det budgetförslag som föreligger – kanske inte lika mycket när det gäller innehållet i verksamheten.

Jag kan också konstatera att den verksamhet som Waxholmsbolaget för närvarande bedriver fungerar väl och utvecklas i den takt som trafiklandstingsrådet beskrev, bland annat i form av ett antal nya fartyg som levereras den närmaste tiden, den sista i början på nästa år.

Det föreligger också en rätt så stor enighet om vår trafikuppgift och vårt uppdrag, och det tror jag är väldigt viktigt. Det viktigaste vi har är kanske enighet om vilket uppdrag vi har. Häromdagen upptäckte jag dock vid ett styrelsemöte att trafiklandstingsrådet inte var helt säker på att vi har en vision och en verksamhetsidé också. Jag kan avslöja att vi har det. Den antogs under viss enighet för ett antal år sedan i bolaget, och den gäller fortfarande såvitt jag vet.

På några punkter har vi dock en del diskussioner. Det föreligger bland annat i dag i det budgetunderlag som föreligger, formuleringar kring en utredning av driftsformer och annat för bolaget. Vår styrelse har nämligen under våren beslutat att ge vår ledning ett liknande uppdrag, kanske inte exakt men ett liknande uppdrag, och det är att analysera, konkretisera och lägga fram förslag och framför allt att redovisa hur verksamheten kan bedrivas på ett bra och effekt sätt. På den punkten är jag lite orolig, det måste jag erkänna, med min och övrigas i den här salen kunskaper om Socialdemokraternas förkärlek för stopp och återställarmodeller här och var.

Jag blir alltid lite orolig när Socialdemokraterna ska ompröva verksamheter som i dag bedrivs med rätt så stort inslag av andra resurser än Waxholmsbolagets egna, det vill säga av privata rederier, entreprenörer och andra som driver verksamhet åt oss. Jag ser det i alla fall som en mycket stark tillgång i vår verksamhet att det finns mångfald även i den här typen av verksamhet. Olika aktörer är inblandade och kan göra på ett mycket bättre sätt det som vi gör själva. I varje fall är det ett bra komplement till det som vi själva gör. Det finns all anledning att slå vakt om detta inslag, det vill jag verkligen framhålla. Inte minst bedrivs den här typen av verksamhet i samarbete med Waxholmsbolaget ger också stadga och styrka till dem som bor ute i skärgården som ofta är entreprenörer i vår verksamhet. Det skapar faktiskt sysselsättning där ute också, vilket är inte minst viktigt med hänsyn till det uppdrag vi har.

Jag vill bara understryka att detta är en fråga som det är väldigt viktigt att vi hanterar på ett klokt sätt i bolaget framöver. Vi kommer att återkomma till denna fråga där. Men jag vill även i det här sammanhanget klargöra att detta är en fråga där det trots allt kan bli en del diskussioner, misstänker jag.

I övrigt har vi genom åren fört en del diskussioner om de fastboendes villkor och det trafikbehov och de önskemål som finns där ute i något som kallas bastrafik och bastrafikutredningen och annat. Den diskussionen har dock sansats något just för tillfället och är inte lika upphetsad som den ibland blir ute i skärgården där alla känner varandra och alla talar med varandra. Jag tror att den frågan – när en del har sansat sig, kanske även Waxholmsbolaget – kan lösas på ett relativt bra sätt.

Slutligen har det, vilket trafiklandstingsrådet sade, på ett sent stadium satsats pengar i budgeten för miljödiesel. Det är väl i och för sig väldigt lovvärt, även om jag är lite osäker på att det är Waxholmsbolagets bästa sätt att bidra till bättre kvalitet. Det anmärkningsvärda är måhända att det plötsligt dyker upp ett antal miljoner kronor samtidigt som vi så sent som för ett år sedan faktiskt minskade trafiken – inte dramatiskt, men ändå i rätt stor omfattning. Vi förde ganska stora diskussioner om detta. Det budget förslag som nu föreligger från alla partier innehåller inga trafikförbättringar. Däremot innehåller den ”plötsligt” pengar till miljödiesel. Jag tror att man ska fundera en del. Aldrig så lovvärda miljöinsatser måste kanske ändå vägas mot det uppdrag som bolaget har att

tillgodose trafikanternas intresse, framför allt mot bakgrund av att vi så sent som för ett år sedan minskade trafiken rätt avsevärt i vissa avseenden. Med detta yrkar jag bifall till det som vi har att anföra!

Anförande nr 113

Lennart Rohdin (fp): Herr ordförande! Jag yrkar bifall till Folkpartiets budgetförslag!

Det är lite bisarrt att på det här sättet diskutera kollektivtrafiken som landstinget är huvudman för – uppdelat styckevis och delt. Det blir i alla fall bisarrt för dem av oss som uppfattar kollektivtrafiken som en enhet. För den som reser och som byter mellan olika trafikslag är det fortfarande kollektivtrafiken man reser med, och ytterst är det landstinget som är huvudman.

Nu är väl inte det det enda som är bisarrt i den här budgetdebatten. Jag kan inte låta bli att kommentera majoritetens budgetförslag som har en inledning på 7,5 sidor där majoriteten drar upp huvudlinjerna i majoritetens förslag, 300 rader är det. Sjukvården hanteras på 9 rader, det är 3 procent av utrymmet, och kollektivtrafiken på 12 rader, vilket är 4 procent av utrymmet.

Jämställdheten får 17 procent och miljön får 26 procent av utrymmet. När jag engagerade mig i politiken en gång i tiden så var det just för att få arbeta med jämställdhets- och miljöfrågorna, men det var inte därför jag engagerade mig i landstinget, det var sjukvården och kollektivtrafiken som lockade. Detta vill tydligen majoriteten inte prata så mycket om.

Det är viktigt att framhålla detta, för jag hör till dem i den här församlingen som använder kollektivtrafiken mest, i tid mätt i alla fall. I dag tog det två timmar att komma in till landstingets sammanträde. Jag har mycket gott att säga om kollektivtrafiken, men jag tror att det är lite svårt att få människor att känna igen sig i påståendet att människor blir mer och mer nöjda med kollektivtrafiken.

På busslinje 676 från Norrtälje till Stockholm står mellan fyra och åtta passagerare i varje tur på morgonen under färden på motorvägen. I fredags eftermiddag var det rent livsfarligt i snömodden, och jag kan försäkra trafiklandstingsrådet att det inte var fler resande som de önskade sig i det läget. Möjligen var jag den ende som hade det önskemålet rent generellt när det gäller kollektivtrafiken.

När det gäller Waxholmsbolaget, som är en del av kollektivtrafiken, en del av landstingets kollektivtrafik, upplevde jag för några veckor sedan följande när jag var på väg hem från SIKO:s höstmöte på Möja. Det var en lördagskväll, och Waxholmsbåten ska enligt tidtabellen anlända till Waxholm kl. 20 på kvällen. Vi var ute i god tid, så båten gick bara långsammare och långsammare – den ska bara studsas när den släpper av människor. Så vi studsade iland exakt kl. 20. Det stod en dam längst fram med några kassar och hoppade av, för hennes buss in till Stockholm från Vaxholm skulle gå kl. 20, liksom min. Hon rusade iväg mot bussen, och när hon var tio meter ifrån den åkte den iväg. 30 minuter senare går nästa buss. Detta är inte acceptabelt när det gäller den kollektivtrafik som landstinget är ansvarigt för!

Detta är anledningen till att vi i Folkpartiet i vårt budgetförslag föreslår en översyn och utredning av samordningen av både ledningen av kollektivtrafiken, av tidtabeller och av taxesytem. För medborgarna är det samma kollektivtrafik och den ska fungera oavsett vilket trafikslag man byter till.

Anförande nr 114

Jan Strömdahl (v): Till den senaste talaren vill jag bara säga att vi nu har en gemensam trafikstrategi för framför allt den trafik som landstingsföretagen, landstingsorganen, är ansvariga för. Detta är alltså något som naturligtvis ska ske oberoende av om man lägger yrkanden eller inte vid en sådan här budgetdebatt.

Jag vill betona att det föreligger stor enighet när det gäller Waxholmsbolaget. Vi är eniga om det mesta när det gäller trafikens struktur, vi är eniga i frågan om de medel som behövs, de investeringar som behövs.

Den fråga som också Jan Olov berörde, som det väl kommer att bli en hel del diskussion om framöver, är driftsformerna, styrningen för Waxholmsbolaget. Vi har till exempel inte någon mångfald på det sättet att vi har egen trafik som är blandad med köpt trafik. Vi har däremot en mångfald av olika former av köpt trafik, olika slag av entreprenader. Den stor biten där är att ett bemanningsföretag befolkar våra egna båtar. Avtalsperioden med det bemanningsföretaget håller på att löpa ut, det kommer alltså inte att gälla särskilt länge till. Vi ska hitta en framtid för driften av Waxholmsbolagets trafik. Detta har vi inga förslag till i budgeten ännu, men det är den intressanta diskussionen i framtiden. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Anförande nr 115

Camilla Strandman (mp): Kära lyssnare i salen och förhoppningsvis i radio! Jag hoppas att den samsyn som i det stora hela råder inom WÅAB med inte minst Kristdemokraterna kommer att göra att jag kommer att säga något av det som Sten Erson-Wester skulle ha sagt om Kristdemokraterna haft någon taletid kvar.

Även om den här frågan präglas av samsyn och ett allmänt trivselvärde, vilket skärgårdspolitikerna gärna gör, är den inte oviktig i sammanhanget. Den berör ju väldigt många. Jan Olov Sundström sade att det kanske är så att skärgårdsborna känner varandra och är lite struliga och inte kan hålla sams, men i WÅAB är vi noga med att säga att WÅAB och skärgårdstrafiken verkligen är en tillgång för alla länets invånare. Det är kanske mest de frågorna som vi har diskuterat på sista tiden, alltså tillgängligheten för folk som aldrig har varit öster om Slussen. Detta handlar om marknadsföring av skärgården i samarbete med Skärgårdsstiftelsen och andra intressenter.

En stor del, om man räknar politik i antalet rader i budgettexten, av det WÅAB gör handlar nästa år om miljöfrågorna. Vi har äntligen lyckats få fram extra pengar för att verkställa de beslut som vi tidigare har fattat i den här salen. Det handlar om att alla verksamheter ska ge sitt bidrag till en god miljö. När det gäller miljö-klass I-bränsle kunde jag nästan inte hålla mig, jag tog mig för pannan vid senaste sammanträdet då Jan Olov Sundström ville ha en redovisning av skälen

bakom förslaget att det skulle vara bra med miljöklass I-bränsle. Jag ska lämna den redogörelsen kortfattat här.

Ett bättre dieselbränsle i fartygen sänker svavelutsläppen. Man kan ju tycka att vi inte gör så stora avtryck i världen med de relativt få båtturer som Waxholmsbolaget utför – andra båtar på Östersjön kör på rent asfaltsbränsle och måste ha förvärmning på bränsletankarna. Men varje droppe är viktig i det här sammanhanget. Egentligen borde det till och med ha stått ”miljöklass I-bränsle eller likvärdigt alternativ”. Det gäller ju inte bara svavelutsläppen utan även koldioxiden, och diesel är ju diesel. Därför har vi diskuterat att blanda rapsbränsle i den biomil, som det kallas, vilket gör att en andel av bränslet är förnybart, vilket också skulle påverka koldioxidutsläppen.

Vi är glada över att vi har kunnat pressa fram lite extra pengar till detta. Jag vill naturligtvis som skärgårdsbo inte sätta trafik i motsats till miljö. Vi vill ha bådadera.

En annan fråga på miljöområdet som vi har försökt att framhålla är något som kallas för ecodriving. Det har genomförts varit många projekt på land, och vi har också haft försök på båtarna. Det gäller att på alla sätt anpassa körstilar, turlistor och annat för att minska svallvågor som leder till stranderosion och andra tråkiga följder och att även minska bränsleutsläppen. Vissa resultat tyder på att vi kan minska bränsleförbrukningen med så pass mycket som 10–12 procent. Vi har förslag på att sätta in bränslemätare som ska stimulera skepparna till bättre körsätt.

Så till frågan om den fristående utredningen som kan bli ett diskussionsämne. Vi vill betona att det är en finess att låta genomföra en fristående utredning, eftersom det inte är riktigt samma sak att utreda sig själv. Kontoret utvärderar sina avtal och det man själv hanterar, men just detta gör att man kanske behöver nya friska infallsvinklar i utvärderingsarbetet. Vi ser gärna att den fristående utredningen vänder på alla stenar och drar slutsatser som vi kan jämföra med den djungel av olika typer av kontrakt som vi nu arbetar med i Waxholmsbolaget. Man kanske kan få påverkan från Västkusten; där har Connex har köpt upp Styröbolaget, som är kollektivtrafikutföraren.

Jag har också några kommentarer till budgettexterna från de andra partierna. Moderaterna har ju sagt att WÅAB på lång sikt ska stå på egna ben. Jag undrar hur ni tänker er att det ska gå till. Du har ju lite taletid kvar så du hinner förklara det. Det är ju konstigt om just vattenburen kollektivtrafik ska klara sig helt utan samhällsstöd, om det är det ni menar.

Folkpartiets företrädare talar om avbolagisering, och det tycker jag också är ett intressant ämnesområde, framför allt samordningen, som Lennart nämnde, till exempel mellan buss och båt. Det som Lennart berättade om måste betraktas som ett olycksfall i arbetet. På kommunsamråden, som Anna nämnde, hade vi just frågan uppe till diskussion om att vi redan till nästa möte ska ha en avstämning av de problem som kan uppstå. Det är just kommunala företrädare som ska kunna berätta om sådana här sorgliga händelser som förhoppningsvis utgör undantag, och vad vi kan göra åt dem.

Till slut när det gäller åldersgränserna och de olika typer av rabatter som har diskuterats, så kan jag berätta att SLTF har gjort ett ganska stort arbete när det gäller rabatter vid olika åldersgränser inom all kollektivtrafik i hela landet. Det är det som jag tycker är den intressantaste samordningen. Det har speciellt inom skärgårdstrafiken betonats som väldigt problematiskt att det är dyrt för barnfamiljer att åka ut – det kan kosta en tusenlapp om man har många barn. Därför föreligger det nu ett förslag om att så länge vinterturlistan gäller ska man kunna åka med 40 procents rabatt på båt kortet. Det finns alltså möjligheter att sänka avgifterna.

Därmed yrkar jag bifall till allas vårt gemensamma budgetförslag och hoppas att samsynen och det goda samarbetet i stort ska fortsätta!

Anförande nr 116

Landstingsrådet Berger Kettner (s): I den här majoriteten är vi mycket för att hålla tidtabellerna. Jag ska egentligen bara instämma med föregående talare och tillägga en liten akt av beundran för Jan Olovs rent brittiska hållning, ni vet det här med stiff upper lip och understatement. Han sade att vi har rätt mycket inslag av andra utförare i WÅAB:s trafik. Ja, så kan man ju uttrycka det eftersom allting utförs av privata intressen. Han fortsatte med att säga att som ett komplement till det vi själva utför är detta bra, och då vill jag säga som min mest intressanta lärare på högstadiet sade: skulle du kunna utveckla det något? Vi har i vårt parti inte låst oss för hur det ska bli. Det är precis som Janne säger en tidsbunden process eftersom ett jättestort kontrakt på halva trafiken löper ut ganska snart. Det har plötsligt blivit väldigt bråttom, eftersom det behövs många år att göra denna upphandling, har vi fått veta. Vi vill pröva tanken om det kan behövas just en mångfald, men om det ska vara på ingen del eller på en liten del eller på en stor del av trafiken har vi alltså inte bundit oss för.

Det är intressant att konstatera att det som Folkpartiets företrädare föreslår är något som vi alla eniga om, nämligen att vi ska öka samarbetet. Vi har redan börjat lite; det pågår som Camilla berättade ett arbete, och jag tycker att det är intressant att diskutera samordningsvinster och avbolagiseringar.

För mig är dock det demokratiska ansvaret i kollektivtrafiken väldigt viktigt, jag känner precis den oro som Wolfgang uttryckte. I en så väldigt stor kollektivtrafikorganisation som det skulle bli med en enda ledning för all kollektivtrafik så finns det en risk att den specialkompetens för Waxholmstrafiken och för färdtjänsten, som vi har sett utmärkta exempel på den senaste en och en halv timmen i den här salen, går förlorad. Hur mycket kommer den specialkompetensen att kunna göra sig hörd inordnad i den enormt stora verksamhet som linjetrafiken på land utgör? Åtminstone det demokratiska ansvarstagandet måste tas i separata nämnder eller styrelser, det tror jag.

Anförande nr 117

Jan Olov Sundström (m): Jag känner ett engagemang i frågan så att jag äntrar talarstolen. Jag har bara fyra minuter till förfogande så jag vet inte om jag hinner utveckla alla de frågor som trafiklandstingsrådet ville höra mer om, men jag har i alla fall några kommentarer.

Jag glömde tidigare att säga att i vårt budgetförslag – om det var ett sådant – så har vi skrivit om att vi har ett antal fartyg som har blivit över, som vi säger. De har alltså ersatts av de nybyggda. I det läget har vi ansett att det är rimligt att vi säljer de fartyg som vi inte längre behöver. På den punkten har vi inte riktigt varit överens, av någon anledning. Möjligtvis kan finanslandstingsrådet vara intresserad av sådana frågor. Vi tycker i vilket fall som helst att fartygen borde säljas. Det finns nämligen en viss faiblesse för att behålla gamla fartyg i stället för nya fina fartyg som är bekväma för passagerarna. Därmed föreligger en risk för att någon plötsligt kommer på – jag vill inte nämna något parti – att något eller alla fartygen ska k-märkas. Sådant brukar, som bekant, kosta pengar – och dessutom kommer det att förorsaka resenärerna en del besvär.

När det sedan gäller frågor om diesel och miljö och liknande är det korrekt att jag ställde en fråga i det sammanhanget. Den kanske inte handlade om varför det skulle vara bra med miljöklass I-bränsle utan mer om att värdera de effekter som just detta kan ha. Det finns trots allt lite delade meningar om vad som är nyttan av att göra vissa saker. Man måste ställa det i relation till de satsningar man gör med pengar och annat. I det här fallet, som jag sade tidigare, handlar det om att vi förra året drog in trafik. Pengarna för den trafiken har inte återförts till budgeten, vare sig i vår eller er budget. Men plötsligt dyker det upp 3 miljoner kronor, förmodligen som ett resultat av en nattmangling i Landstingshuset för att få med Miljöpartiet på budgetförslaget, vad vet jag, men så brukar det gå till. I det läget är det väl inte orimligt att ställa frågan vad de pengarna ska vara bra till.

Så till frågan om mångfald och bemanningsföretag och så vidare. Frågan är en aning mer komplicerad än vad några tycks tro. Därför tar det lite tid att förklara. Det är i alla fall på det sättet att det inom Waxholmsbolaget finns i huvudsak två sätt att bedriva trafik, dels med egna fartyg, och de bemannas via ett bemanningsföretag och i något fall av ett annat rederi, dels med ett stort antal inhyrda fartyg som används till och från och som ägs och bemannas av privata rederier. Frågan om att anlita bemanningsföretag kan man ha många synpunkter på, i det har även jag. Den frågan måste vi lösa. Men jag tycker i och för sig att det är bra att anlita bemanningsföretag. Jag vill även se att fler aktörer är med och bemannar våra fartyg. Den diskussionen kanske vi kan föra på ett bra sätt. Det enda jag har uttryckt oro över är, som bekant, något annat, nämligen då majoriteten plötsligt får för sig att verksamheten ska bedrivas på vanligt traditionellt landstingsmanér, det vill säga helt i egen regi. Det var det jag försökte antyda.

Slutligen till talet om att stå på egna ben. Jag vet att det jag givit uttryck för är en vision och att ett förverkligande av den ligger väldigt långt fram i tiden. Och det är inte bara jag som har den visionen. Jag har till och med stött på ett socialdemokratiskt kommunalråd i Värmdö som delar uppfattningen att det kanske inte är alldeles rimligt att landstingssubventioner ska användas lite hur som helst i skärgårdstrafiken. En hel del av den här trafiken är ju inte traditionell kollektivtrafik; en hel del av trafiken är faktiskt renodlad turisttrafik. Vi känner till svårigheterna att göra den här uppdelningen, och finessen med upplägget i dag är trots allt att man kan samnyttja resurser och annat för detta. Detta har nämnts som en hypotetisk fråga och som en intressant diskussion i framtiden. Jag tror inte att vi ser någon lösning på detta de närmaste åren, men jag tycker ändå att den frågan ska hållas levande. Den handlar också om hur vi ska använda landstingets resurser. Är det rimligt att man använder landstingsresurserna för renodlad

turisttrafik och annat? Det är möjligt att det är det, men frågan tål i varje fall att ventileras.

Anförande nr 118

Landstingsrådet Berger Kettner (s): Ni hör ju vilken trevlig samtalston vi har i WÅAB, men jag vill ändå säga att det uttalande som Moderaterna har gjort om att trafiken ska klara sig på egna ben inte gäller någon liten del som bara utgörs av turisttrafik, utan hela kollektivtrafiken till sjöss. Jag tror nog att vi skulle kunna komma överens om att låta de icke i Sverige skattebetalande turister som kommer hit och går från Grand Hôtel till Waxholmsbåten betala fullt pris. Problemet är, som du själv säger, JOS, att det inte går att skilja ut dem, att det inte går att särskilja dem från dem som inte bor i skärgården men som är till exempel länsbor och som bör få tillgång till den rekreativmiljö som man når med båt likaväl som de har rätt att åka till naturvårdsområden som man kan komma till med buss. Dessutom gäller inte ert förslag en liten del av kollektivtrafiken till sjöss utan hela kollektivtrafiken till sjöss.

Att vara en offentligt finansierad verksamhet är inte att vara klen. Det är inte heller ett önskemål att sjukvården exempelvis i den bästa av världar skulle klara sig genom att stå på egna ben, som ni uttrycker saken. WÅAB står på egna ben, men verksamheten ska fortfarande vara delvis skattefinansierad. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Regionplane- och trafiknämnden

Anförande nr 119

Landstingsrådet Larsson (s): Ordförande, fullmäktige! Regionplane- och trafiknämnden är en speciellt viktig nämnd för Stockholms läns landsting i och med att Stockholms läns landsting är det landsting som har ansvaret för regionplaneringen enligt riksdagsbeslut i just vår region. Det är mycket som är glädjande i arbetet i RTN, men det som jag tycker hör till det mest glädjande är att arbetet i nämnden präglas av mycket stor samsyn, mycket stor vilja till lyhördhet och diskussioner mellan de politiska partierna. Det gör mig nog inte skyldig till någon överdrift om jag hävdar att de politiska partierna i Stockholms läns landsting i regionplane- och trafiknämnden är överens. Detta tror jag är en styrka, för det utgör också en värdefull bas när vi agerar för Stockholmarnas intressen gentemot andra institutioner och i andra sammanhang.

Vi har ett antal ganska stora och viktiga arbetsuppgifter som under det år som kommer och som också kommer att ventileras i den här församlingen. Det kanske viktigaste är ställningstagandet i frågan om den regionala utvecklingsplanen, RUF, alltså frågan om huruvida den fortfarande är tillämpbar i sitt nuvarande skick eller om vi ska utveckla en ny regional utvecklingsplan. Jag har några reflexioner om det som står där. Jag kan notera att vi, sedan den antogs, har upplevt mycket stora svängningar i sysselsättningen, att vi har upplevt problem med befolkningstillväxten genom att det har varit tillfällen då fler människor har flyttat från Stockholm än som flyttat till Stockholm. Regionplanen nämner, och det kan vi fortfarande se, att vi har stora problem med segregationen i vår region, problem med klassklyftor och orättvisor.

Vi har mycket stora problem med bostadsbristen. Även om man kan se tecken på att bostadsproduktionen är på väg uppåt i regionen så är köerna med människor som vill ha bostad men som inte kan få det, mycket otillfredsställande.

Det kan också sägas finnas skäl att vara lite mer optimistisk om det ekonomiska läget i regionen nu än tidigare. Nordeas senaste konjunkturbarometer för Stockholmsregionen är rubriken: Mälardalen gör comeback. Man pratar om att Mälardalen nu toppar både produktionsuppgången och sysselsättningsökningen i Sverige. Det finns ganska kraftiga positiva tecken. Det finns också signaler som ger vid handen att Stockholmsföretagen ser betydligt mer optimistiskt på tillvaron och utvecklingen framöver än riksgenomsnittet. Samma sak gäller också Föreningssparbankens genomgångar av läget i vår region. Det ser betydligt bättre ut, betydligt ljusare ut än tidigare.

Man ska ändå inte luta sig tillbaka och säga att allt är bra med det. Det är snarast så att vi har gått igenom ett stålbad, vi är fortfarande skakiga och det finns en hel del saker att lära. Vi bor i en region där vi har en stor tjänsteproducerande sektor. Vi har ganska lite tillverkningsindustri med läkemedel och elektronik. I övrigt har vi stora svagheter och därigenom ett ganska så stort beroende och utsatthet. Ingenting säger att vi inte så småningom kommer att hamna i nya svårartade problem.

Jag tror att vi kommer att behöva arbeta mycket mer med tillväxtens förutsättningar i vår region. Det säger jag inte bara för att tillväxt i sig är någonting väldigt positivt, jag tror att tillväxtens förutsättningar är absolut nödvändiga för den som vill kunna skapa ökade resurser till den gemensamma sektorn, till sjukvård och kollektivtrafik. Men tillväxt är också en absolut förutsättning om man vill göra någonting åt det som åtminstone jag betraktar som Stockholmsregionens absolut allvarligaste problem, nämligen segregationsproblemen, utanförskapet, de ibland växande klassklyftorna och den väldigt stora ungdomsarbetslöshet som vi har i vår region. Om man ska göra något åt de problemen så krävs det mer tillväxt.

Mot bland annat den bakgrunden har kontoret och regionplanenämnden beslutat sig för att göra en regional OECD-studie över vår region som kommer att vara klar om ett par år – det gjordes tidigare en sådan i Köpenhamnsregionen. Jag vet inte vad studien kommer att komma fram till. Jag ser med stor spänning fram emot det arbetet.

Jag hoppas att denna regionala OECD-studie kommer att kunna tala om både vad vi är starka och duktiga på och vad vi faktiskt behöver skärpa oss på – jag är helt övertygad om att det finns sådana områden också.

Vi har även andra frågor som kommer upp i nämnden framöver. Vi har arbetet med den nationella storstadspolitiken, som vi har pratat om tidigare i den här församlingen. Det pågår diskussioner med både Göteborgsregionen och Skåne-regionen om hur vi ska hitta en lämplig form för att föra det arbetet vidare. Jag är övertygad om att vi måste få med även de regionerna i arbetet för att få vad jag vill kalla en klok nationell storstadspolitik.

Ytterligare en sak som jag tror kommer att påverka nämndens arbete, och även landstingsstyrelsens och allmänna utskottets, är den skrivelse som Folkpartiet lämnade in för ett tag sedan. Den har en direkt koppling till ansvarskommitténs

arbete och till hur vi ska organisera oss på regional nivå i framtiden i Sverige. Jag tror att vi behöver föra en diskussion om hur vi i Stockholmsregionen organiserar oss på smartaste och bästa sätt och få i gång arbetet i vår region igen. Jag hoppas att vi ska kunna nå en bred samsyn mellan partierna och mellan landsting och kommuner här i regionen kring den frågan – det känns viktigt att fundera över om vi kan ta några nya grepp.

Därmed yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 120

Anders Guståv (m): Fru ordförande, landstingsledamöter! På förmiddagen hade vi en diskussion som i väldigt hög grad inkluderade det som också diskuteras i regionplane- och trafiknämnden om regionens utveckling. Vi vet i dag väldigt mycket om den här regionen. Det har producerats hyllkilometrar – nåja, det är kanske att ta i – om styrkor och svagheter och gjorts jämförelser hit och dit.

Alla de produkter som har tagits fram präglas av två ting. Det ena är en oerhörd saklighet; en enorm kunskapsmassa ligger tyvärr dold för många i alla dessa hundratals hyllmeter med utredningar. Det andra är att det inte finns någon som kan ta hand om dessa utredningar om man inte ska kasta dem direkt, och det tycker jag inte att man ska göra. Vi har i dag i Stockholmsregionen den situationen att vi vet vad vi har för styrkor och svagheter, men vi har inget exekutivt eller operativt organ som kan ta hand om allt det som vi producerar av utredningar och undersökningar om oss själva.

Jag ska anföra ytterligare två exempel på detta. Det första: Nu har regionplane- och trafiknämnden bestämt sig för att lägga ned ett stort antal miljoner på en OECD-undersökning som vi från moderat sida var utomordentligt tveksamma till och på sluttampen sade nej till. Det gjorde vi av två skäl: det är för dyrt, och vi har ingenstans att ta hand om den sedan. Det kommer bara att bli ytterligare ett dokument.

Det andra exemplet är det faktum att vi nu för rätt många miljoner gör en aktualitetsprövning av regionplanen, RUFs:en. Samma sak där: När den är genomförd – och det arbetet ska pågå ett par år till och därmed kosta rätt många miljoner – kommer situationen att vara densamma om ingenting görs.

I det moderata budgetförslaget har vi nu återigen klart och tydligt talat om att det i dag i samtliga länets kommuner finns beslut om att inrätta ett kommunalförbund, vi kan kalla det ett regionförbund. Det stupade på en part, nämligen Socialdemokraterna i Stockholms stad.

Oss förefaller det utomordentligt märkligt att vi inte skulle kunna ta tag i den här frågan igen, och det kommer givetvis att göras. Men att starta med något slags partidiskussioner omkring det här är att börja i fullständigt galen ände – de är redan avklarade. Det skulle vara direkt kontraproduktivt och strida mot de demokratiska beslut som är fattade i kommunerna. I dag har alltså 25 av 26 kommuner i Stockholms län sagt ja till detta, och det är där – underifrån – som det här ska komma. Därför blir jag djupt orolig, Dag Larsson, när man försöker hitta andra utvägar ur det här – såvitt jag kan förstå av det enkla skälet att vänstermajoriteten i Stockholms stad var negativ.

Vi behöver alltså någonstans i regionen där vi på ett exekutivt, operativt sätt och med en demokratisk grundbas kan diskutera infrastrukturfrågor, diskutera och även fatta beslut om hur regionen ska utvecklas, hur vi ska kunna åstadkomma allianser med andra tillväxtområden i Europa. I dag saknas totalt de organ som kan diskutera detta och fatta de beslut som behövs.

Vi vet som sagt våra styrkor och våra svagheter. Men vi har egentligen inga ställen där vi kan hantera detta när det kommer upp på regional nivå, där besluten ska fattas. Vi kan inte göra det i regionplane- och trafiknämnden. Den förfogar inte över de instrument som kommunerna har. Men kommunerna har inget ställe där de skulle kunna ta upp det här. Följden blir att KSL får ta hand om frågorna fast de egentligen inte ska ligga där.

En av de svagheter i vår region som framgått av regionplaner och annat när vi har gjort SWOT-analyser är att skattetrycket är för högt. Det är höga skatter i den här regionen. Samtidigt konstaterar vi att den nuvarande majoriteten har höjt skatten i landstinget. Infrastrukturen och tillgängligheten är två andra utomordentligt påtagliga svagheter, och ett problem är att vi har väldigt svårt att vidta åtgärder, eftersom vi inte har något ställe där vi kan hantera detta.

Något som också oroar mig, fru ordförande, gäller en stor del av de stora frågor vi har att hantera framöver. Jag ska bara nämna några: förbifarten, Österleden, som nu är ute på ett första samråd, Mälarbanan, Citytunneln och en del andra för regionen fullständigt avgörande väginvesteringar. När det gäller vad regionen behöver och ska göra i alla dessa frågor har er bästa samarbetskompis, Miljöpartiet, mätat sig ut. Det ska du faktiskt ta på stort allvar, Dag Larsson.

Vi har alltså att se fram emot att de här frågorna på landstingsnivå under de närmaste två åren ska hanteras av en majoritet där det kanske mest inflytelserika partiet, Miljöpartiet, inte bara har varit emot utan till och med saboterat alla de uppgörelser som socialdemokrater, moderater, folkpartister och många gånger också kristdemokrater har kunnat göra – i Dennisöverenskommelser, Stockholmsberedning och allt vad det kan heta. Där sitter du, Dag Larsson, nu alltså med ett antal kompisar som alltid har saboterat de här uppgörelserna och gått helt på tvärs mot vad regionen behöver. Detta oroar mig oerhört mycket, och jag blir än mer oroad när vi inte har ett annat ställe där vi skulle kunna diskutera de här frågorna på fullt allvar.

Till sist, fru ordförande, vill jag säga att regionen i dag står mer splittrad än vad den någonsin har gjort. Den står utan ett ledarskap. Det problemet löses inte helt med ett regionförbund men det skulle ändå kunna vara ett bidrag till en lösning.

Den stora splittringen i regionen beror på det svek som Socialdemokraterna gjorde sig skyldiga till efter valet när man började driva biltullar. Det har satt ett djupt ärr i allt vad möjligheter till samarbete om de riktigt stora frågorna heter. Det är, som vi har sagt från de borgerliga partierna: Vi kan inte diskutera de här frågorna – vi har väldigt svårt att se några möjligheter om vi inte får bort biltullarna från dagordningen, och där skulle landstinget också kunnat spela en roll. I stället har landstinget ställt sig bakom samma svek som Socialdemokraterna i Stockholms stad.

Med detta vill jag yrka bifall till det moderata budgetförslaget, som innebär en ordentlig anpassning av regionplane- och trafiknämndens kostnader till, som vi uppfattar det, en rimlig verklighet. Det är också en tydligt markering av vad det är i landstingets verksamhet som ska prioriteras, nämligen inte valda delar av utredningar och annat på regionplane- och trafiknämndens område eller bidrag till sådant som inte är landstingets kärnverksamhet.

Anförande nr 121

Landstingsrådet Wallhager (fp): Ledamöter, fru ordförande! Stockholm, och stockholmarna, förtjänar förändring. Jag ska inleda med ett citat som är hundra år gammalt: ”Stockholm är, säger man alltid, en mycket vacker stad. Det är också sant såtillvida att den svenska huvudstaden förunnats en naturskön belägenhet, så framstående att inte ens myndigheters eller enskildas vandalism ännu förmått i någon väsentlig mån förringa intrycket av densamma.” Så sade Stockholms borgmästare, Carl Lindhagen, 1903, det vill säga för ganska precis hundra år sedan.

Och visst är Stockholm fantastiskt med sitt vatten, sin närhet till naturen, sin mångfald av livsstilar och kulturer! Men visst kan man också i citatet ana en viss oro över vad styrande politiker och myndigheter kan ta sig till med vårt vackra län. Och Carl Lindhagen skulle bara veta hur rätt han hade haft även i dag! I dag står Stockholm och stampar utvecklingsmässigt. Företagarna planerar lika många uppsägningar som nyanställningar enligt Stockholms handelskammars kulturbarometer. Under första halvåret har det noterats en nedgång i antalet nystartade företag. Andra indikatorer på att tillväxten inte är i paritet med resten av landets är att antalet nybilsregistreringar faller i området för tredje året i rad.

Det finns en mängd olika indikatorer på att det inte går speciellt bra för Stockholm längre. Trots att konjunkturen befinner sig i uppgång är detta inte lika tydligt i Mälardalen och Stockholm som på andra håll. Vi hänger inte riktigt med!

Vi i Folkpartiet är helt övertygade om att Stockholm behöver en storstadspolitik värd namnet och politiker som vågar stå upp för sin huvudstad. Vad länsborna i stället har fått är en skattechock. Snart får vi biltullar, och vi har fått en neddragning på kollektivtrafiken och lite sämre sjukvård. Vi har en kraftig bostadsbrist, och i utsatta förorter har vi en segregation som inte visar något tecken till förbättring. – Listan hade säkert kunnat göras ännu längre. Kort sagt: Stockholm behöver en förändring.

I Folkpartiets version är Stockholm en stad med valfrihet, en stad med puls, kreativitet och mångfald och med en speciell storstadspolitik – där arbetet dock har påbörjats – utformad av RTN, RTK och landstinget men framför allt av regeringen. Den kommunala och regionala indelning som vi har i dag är ju en kvarleva från en passerad tidsålder. Jag och Folkpartiet tycker att vi behöver ett nytt system, ett system som inte bara anpassas till dagens förändrade verklighet utan som också är tillräckligt flexibelt för att anpassas till de snabba förändringar som framtiden kommer att medföra och som måste tas hänsyn till i olika delar av landet. Kort sagt: Vi behöver en regionindelning som anpassar sig efter morgondagens väljare och morgondagens invånare i regionen.

Ur Folkpartiets perspektiv är det egentligen två huvudfrågor som region- och trafikplanenämnden ska fokusera på de kommande åren. Den ena är aktualitetsprövningen av den regionala utvecklingsplanen. Eftersom verkligheten har förändrats kraftigt sedan planen antogs kommer man att behöva justera ställningstagandena både när det gäller arbetstillfällena och segregationen. Vi behöver bättre sätt att ta tillvara den regionala mångfalden, och vi måste se över bostadsfrågan och framför allt också infrastrukturfrågorna.

Den andra fråga som är oerhört viktig för RTN är att aktivt verka för att en storstadspolitik utformas. I det uppdraget ser vi från Folkpartiets sida bland annat att man behöver se över allmänflyget i Stockholms län. Man har fått sina möjligheter kraftigt beskurna i samband med nedläggningen av Barkarby och Tullinge flygfält. Där tycker vi att landstinget tillsammans med Kommunförbundet i Stockholms län behöver initiera en utredning för att se över hur kapaciteten ska se ut framöver. Det är en liten bit som man behöver väga in i storstadpolitiken.

Vi tycker också att RTN borde vara mycket mer drivande och se över konsekvens-beskrivningar och framtidsscenarier när det gäller den höga utjämningskatten. Jag personligen – alla vi som sitter i RTN, skulle jag vilja säga – tycker att själva styrelsemötena i RTN borde vara något annat än en remissinstans. Våldigt mycket av vår tid går i dag åt till att svara på remisser och olika planråd. Vi borde ägna betydligt längre tid åt att blicka framåt och se över vad den här regionen behöver i morgon.

Någonting som Folkpartiet yrkade på redan i förra budgeten var att RTK, som är en så fantastisk kunskapsorganisation, som faktiskt är vida känd både utanför länets och säkert också utanför landets gränser, behöver kunna ta betalt för att marknadsföra och föra ut sin enorma kunskapsbank. När man får direkta uppdrag från landstinget eller motsvarande utredningsuppdrag från annat håll är det självklart att RTK ska verka i landstingets tjänst, men det finns i dag väldigt många andra uppdragsgivare och det finns ett behov av att kunna förmedla denna kunskap; det finns ett behov av att kunna sprida den på ett bra sätt. Jag och Folkpartiet tycker att RTK bör kunna ta betalt för sina rapporter, utredningar och seminarier på ett annat sätt än vad man gör i dag.

Med detta yrkar jag bifall till Folkpartiets budgetförslag för RTN.

Anförande nr 122

J a n S t r ö m d a h l (v): Anders Guståv diskuterade regionfrågan. Om man tittar på budgetförslaget finner man att det är rätt tydligt att Moderaterna inte egentligen är intresserade av regionplane- och trafiknämndens frågor. Eller man kanske ska säga så här: Moderaterna säger genom Anders Guståv att vi behöver bara hälften av den kunskap som regionplane- och trafiknämnden tar fram. Vi kan vara överens om att nämnden och framför allt kontoret producerar kunskap, underlag för beslut. Moderaterna föreslår en budget för regionplane- och trafiknämnden som är hälften så stor som den alla andra partier föreslår.

Vad vill Moderaterna ha i stället då? Det var Anders Guståv inte heller särskilt blyg med. Han sade: Vi vill ha makt i stället. Vi behöver inte kunskap, men vi behöver makt. Vi vill inte ha till exempel regionplane- och trafiknämnden, därför

att där samarbetar Socialdemokraterna med Vänstern och Miljöpartiet, och det gör att samarbetet mellan Moderaterna och Socialdemokraterna blir deformerat. Anders Guståv vill alltså ha en annan ordning när det gäller maktstrukturen på det regionala planet och pekar på ett kommunalförbund, möjligen med medverkan från landstingets sida.

Det här belyser egentligen också regionplane- och trafiknämndens stora betydelse i den utveckling som nu pågår. Utvecklingen går ju faktiskt mot större regioner än de vi har i dag och mot en större region än Stockholms län för många frågor. Om vi tittar på hur planerarna ute i Europa ser på den här frågan och jämför det med Lindhagen är det en fantastisk skillnad.

Några av oss var för inte så länge sedan utomlands och lyssnade till de europeiska planernas bilder av Europa och Europas regioner. Där fick vi tydligt höra att Stockholmsregionen är en liten del av Östersjöregionen, som tillsammans med Donauregionen och Medelhavsregionen är ytterområdena i Europa. Kärnområdet är Paris och Ruhrområdet och omfattar en triangel med London och Hamburg i norr ned till Sydfrankrike i söder.

Det som kommer att utvecklas som det ekonomiskt starka Europa är detta Stor-Ruhr, som man håller på att beskriva och även befördra i det europeiska perspektivet. Det gäller då för Stockholmsregionen att vara duktig på att samarbeta med de andra delarna av Östersjöregionen för att kunna hålla ställningen någorlunda när det gäller ekonomisk styrka. Jag tror att det är viktigt att vi betonar samarbetet inom Östersjöregionen snarare än att vi ska konkurrera med de andra delregionerna inom Östersjöområdet.

Detta är två perspektiv på det hela: dels det europeiska perspektivet, som ändå ersätter Lindhagens generalplan för Stockholm, dels frågan om hur vi ska organisera den regionala självstyrelsen. Jag tror att det är viktigt att vi behåller tanken på en självstyrelsenivå även på regional nivå. Jag konstaterar också att det på den punkten finns en ganska stor oenighet mellan partierna på den borgerliga sidan. Men den beror kanske på att stora partier har intresse av en lösning, och små partier har intresse och fördel av en annan lösning.

Jag tror i alla fall på en utveckling av det regionala självstyret, och jag tror att det ska börja med att landstinget får större befogenheter som ett regionalt parlament, där just regionplanenämndens och regionplanekontorets frågor egentligen är de viktigaste i vårt landsting. De är viktigare än sjukvården och trafiken, för de är överordnade sjukvården och trafiken. Men det är en bit kvar innan vi kommer dit, och eftersom min röst håller på att ta slut efter denna långa dag avslutar jag med att yrka bifall till majoritetens förslag när det gäller RTN.

Anförande nr 123

Landstingsrådet Nyman (kd): Fru ordförande! Jag ersätter Pia Lidwall i den här debatten – hon har dessvärre förhinder att delta i dagens överläggningar.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till Kristdemokraternas förslag till budget för regionplane- och trafiknämnden. Jag yrkar också bifall till förslaget i punkt 9 i beslutsbilagan.

Regionplanefrågor brukar jag inte så ofta yttra mig i, men jag har naturligtvis en del intresse i dem, som alla andra som har ett starkt engagemang i de människonära verksamheterna, bland annat hälso- och sjukvården. Vi säger ofta – det har väl uttalats några gånger i den här debatten, som inte har pågått särskilt länge – att Stockholmsregionen, och då framför allt huvudstaden, är Sveriges tillväxtmotor och att utan Stockholm stannar Sverige. – Vi kan uttrycka detta på väldigt många olika sätt.

Men jag tror att vi i Stockholm, som är en storstadsregion, skulle behöva samlas tillsammans med andra storstadsregioner i landet och resonera om hur vi tillsammans stärker Sverige. Det är inget tvivel om att storstadsregionerna har en alldeles särskild påverkan och alldeles särskilda förutsättningar för att vi ska få den tillväxt som landet så väl behöver.

När vi talar tillväxt måste vi också våga tala om villkoren för det fria företagandet. Ingen av oss kan ju leda i bevis att tillväxten här, alltså ökade anslag till det ena och det andra och höjd skatt, leder till att landet växer. Det är ju inte så. Ska det vara någon mening med besluten om skattesatser, avgifter och åtaganden från kommuner och landsting måste Sverige som nation växa. Underförstått: Därför måste också det fria näringslivet få tillfälle att växa.

Här tror jag att regionplane- och trafiknämnden kan, ja måste, ha en roll. Men det handlar då inte om att agera för sig själv och bara mäta sin egen verksamhet, utan om att söka kontakt utåt, med kommuner och andra regioner i landet, kanske framför allt Mälardalen i närområdet. Där kan vi göra mycket mer.

Det är då naturligtvis en bra förutsättning att det råder ett sådant samförstånd i regionplane- och trafiknämnden. Det är viktigt att inte bara prata om samförstånd utan att göra någonting av det, något operativt som Gustâv var inne på, så att det börjar hända saker. Vi kan tala välvilligt om det – det är väldigt lätt – men det är lite knepigare att genomföra det.

När det gäller företagare är situationen i Stockholmsregionen den att av de nya företag som startas i länet startas 30 procent av kvinnor, har jag lärt mig de senaste dagarna. Där ligger vi före landet i övrigt. Tittar vi ut över Sverige finner vi att det är ungefär 20 procent av alla nya företag som startas av invandrare – i Stockholm är den andelen 40 procent. Det här måste vi ta vara på och fortsätta att utveckla. Jag tror att det starkt bidrar till precis den tillväxt vi vill ha i det svenska välfärdssamhället.

Sedan kan vi naturligtvis söka olikheter. Vi kan naturligtvis väcka frågor som kan väcka debatt och möjligen också tydliggöra polariseringen mellan politiska block. Låt mig bara skicka in en liten parentes för reflexioner kanske framför allt hos Dag Larsson och hans vänner: Hur kan det komma sig att klyftorna växer efter nästan sju decenniers regeringsinnehav för Socialdemokraterna? Det är något att reflektera över.

Jag tror inte att ni löser det med en eller två att-satser i regionplane- och trafiknämnden, men det är oerhört angeläget att fundera över det. Man kan ställa sig frågan: Vad är det som har gått snett? Det har varit vällovligt tal, men snett och illa har det gått i viktiga avseenden.

Kollektivtrafik har vi pratat om länge i dag. Jag kanske inte ska gå närmare in på det. Men om vi vidgar det begreppet till kommunikationer och infrastruktur vill jag säga att det här landstinget via regionplane- och trafiknämnden måste agera tuffare också här, i samverkan med länets kommuner och regionerna i övrigt när det gäller tillgång till bredband, Internet och hela den delen av kommunikationssystemet. Där har inte vi beslutskraft i tillräcklig utsträckning, men vi kan naturligtvis initiera detta. Våra verksamheter – de vi finansierar – har stor nytta av att det här utvecklas. Behoven av infrastruktur och investeringar är naturligtvis väl kända här, så jag behöver inte orda mer om det.

Visionerna då? Ja, vi är duktiga på att formulera visioner och sämre på att sätta dem i sjön och förverkliga dem. Vi talar om regional utveckling av vår region, och det är det som är vårt ansvar. Frågan är om vi behöver ta ansvar för hela landet. Jag har varit med och valt ledamöter för mitt eget parti i riksdagen, som har det nationella ansvaret. Men vi måste ta ansvar för att den här regionen växer.

Jag tror att om den här regionen börjar växa så ger det växtkraft åt hela landet. På det sättet kan vi dela med oss, kanske till och med utöver skatteutjämningen men på ett helt annat sätt. Jag vill inte ha något skatteutjämning alls, utan vi ska ha en sådan tillväxt i storstadsregionerna, framför allt Stockholmsregionen, att Sverige växer på ett sådant sätt att det också blir skattekraft i andra delar av landet. Tror man inte på det ska man inte hålla på med politik. Då kan man emigrera och ägna sig åt något helt annat.

Dag Larsson talade om hur viktig bostadspolitiken var, men ni socialdemokrater sätter bostadspolitiken och alla andra politikområden som ska tillgodose enskilda människors behov före tillväxtfrågorna – så läser jag ert budgetförslag. Behovet av att Sverige växer genom nyföretagande och så vidare betonas nästan aldrig. Det kommer inte att bli alldeles enkelt för oss framöver, tror jag. Vi ser att flyttströmmarna av stockholmare går åt fel håll – många flyttar ut ur vårt län. Möjligen kan det vara glädje med det om de stannar i Mälardalen, men jag är orolig för det också.

Till sist skulle jag kunna uttrycka mig väldigt drastiskt och säga: Lägg ned landstinget! Bygg region Stockholm!

Jag fick en enkätfråga häromdagen om vad jag anser om landstinget framöver. Jag ser en regional funktion, men i en helt annan form än landstinget har i dag. Vi är så till den grad tillbakahållna av statsmakterna. Vi ska ta för oss och markera att det är de regionala organen som svarar för den regionala utvecklingen. Region Stockholm skulle kunna omfatta mer än Stockholms län enligt mitt sätt att se, men här har jag lite jobb att göra i mitt eget parti också.

Ska vi göra något av det måste vi organisera om oss – det är min absoluta övertygelse. Anders Gustáv var inne på att skapa ett operativt organ med beslutskraft, handlingskraft och visioner och som märks av, inte bara i den här lokalen och i den här kretsen utan som kan göra avtryck i landet och i Europa för Sveriges och vår regions tillväxt. Region Stockholm tycker jag låter alldeles utomordentligt. Nu börjar vi märka att människorna ute i Mälardalen gärna ansluter sig till att Stockholm är motorn.

Bifall till Kristdemokraternas förslag plus det lilla tillägg jag tidigare nämnde.

Anförande nr 124

Camilla Strandman (mp): Många kloka ord har redan sagts från den här talarstolen, och från Miljöpartiet ska jag bara lyfta fram att vi också tycker att aktualitetsprövningen av RUFSS är den viktigaste enskilda fråga som RTN har att jobba med. Men självklart ska vi inte utreda för utredandets egen skull, utan meningen med en utredning är ju att man därefter ska dra slutsatser och agera. Vi ska ju inte vänta till 2010 eller 2012 medan vi håller på med aktualitetsprövningen innan vi börjar göra något.

De saker som vi från Miljöpartiet vill lyfta fram är framför allt storstadspolitiken – hör och häpna! Vi tycker att Mälardalsperspektivet behöver lyftas fram mycket tydligare än vad det gör i originalversionen av RUFSS. Även vi har noterat att befolkningsutvecklingen inte riktigt stämmer med planerna. Flera miljöproblem som beskrivs i RUFSS:en är riktigt beskrivna, men åtgärdsförslagen brister. Där finns mycket att göra, inte minst när det gäller kring och i Östersjön.

Kopplingen till folkhälsomålen har varit uppe förut i dag. Där måste man tänka mycket mer på hälsokonsekvensbeskrivningar, och det borde komma in även i planen. Dessutom var kanske begreppen social hållbarhet och social ekonomi inte riktigt uppfunna när samråden om planen gjordes. Det är någonting som har blivit mycket aktuellare på de senaste åren.

En liten kommentar till budgettexterna från oppositionen. I Moderaternas förslag är det som vanligt en väldig trafikfokusering. Det är naturligtvis mycket om infrastruktur, köer och kringleder, men jag tycker att det är lite för tidigt att såga trängselskatteförsöket jäms med fotknölnarna innan vi ens har sett något av det. Jag vill bara påminna om att i London ändrade man sig redan efter ett par veckor. Jag hoppas att även de största kritikerna nu har så öppet sinne att man kan titta, se och lära något.

Sedan måste man väl tacka för epitet ”det mest inflytelserika partiet” från Anders Guståv. Det är inte alltid vi miljöpartister upplever vardagen så.

Jag har också noterat Moderaternas låga anslag till RTN – 41 miljoner. Det ska jämföras med övrigas 71 miljoner. Samtidigt hör jag att Moderaterna tycker att det finns väldigt mycket viktiga saker att göra. Även jag skulle vilja höra vad det är vi inte ska göra.

I Folkpartiets budgetförslag står det mycket om hållbar utveckling. Det är vi naturligtvis alltid med på. Utvecklingsoptimism är ett trevligt anslag, som vi gärna ansluter oss till. Ibland hävdas det felaktigt att miljöpartister helst vill leva i jordhål och inte ta till sig något av ny teknik. Personligen tycker jag till exempel att frågorna om intressanta vindkraftslägen, som nyligen har presenterats för länet, är en sådan sak som bör beaktas vid en översyn av regionplaneringen.

Hållbar utveckling och storstadspolitik är honnörsord för många. Men en storstadspolitik innebär i vårt län också en glesbygdspolitik, som vi från ytterområdena naturligtvis vill lyfta fram. I Miljöpartiet ligger vi som vanligt steget före. En sak som står på agendan för RTN i år är att ta fram ett nytt skärgårdspolitiskt program. Vi har redan gjort vårt. Jag vet att ni socialdemokrater också har gjort ett arbete, men jag har inte sett ert program i tryck.

När jag läser texten i budgetförslagen noterar jag – i år liksom förra året – med förvåning att Moderaterna totalt har lagt ned skärgårdspolitiken. Jag undrar om era Mjöjapolitiker inte längre har något inflytande på arbetet. De är inte i salen, så jag ska inte attackera dem.

Vill ni ha några bra tips när det gäller skärgårdspolitik och väl genomtänkta och väl förankrade förslag är ni välkomna upp på Miljöpartiets kansli för att hämta ett exemplar av vårt rykande färska program. Där tar vi bland annat upp det nya anslag, som också finns i skrivningarna i RTN-texten, att skärgården numera kanske inte är en svag del av vår region. Den är rik och har möjligheter, och den behöver nya former av stöd och verksamheter. Ibland kan man få för sig att man som glesbygdsbo tillhör de tärande, men jag tror inte riktigt att så är fallet.

Vi talar också om att den viktigaste uppgiften för landstinget – den bör gälla i alla områden, och inte bara i RTN – är just samordningsfunktionen. När det gäller olika typer av stöd, EU-projekt och liknande har ju landstinget inte minst i RTN den viktiga rollen att stå som samordnare av olika intressenter, inte minst kommunerna. När det gäller storstadspolitik kan det ibland felaktigt hävdas att miljöpartisterna är helt storstadsfientliga. Men det handlar väl då snarare om vilken värdering man vill sätta allra överst på agendan. Där kanske vi skiljer oss åt lite, men nog vill vi också ha en storstadspolitik.

Anförande nr 125

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Några snabba reflexioner med anledning av det som har sagts hittills i debatten.

Vart tar alla produkterna vägen, vad använder man det utmärkta arbetet till? frågar Anders Guståv. Det är klart man använder arbetet – vi använder det i landstinget, kommunerna i regionen använder de produkter som regionplane- och trafikkontor-et tar fram, en lång rad statliga myndigheter tar del av dem och tar intryck. Jag vågar påstå att det arbete som görs av tjänstemännen påverkar verkligheten i allra högsta grad.

Anders skäller också för att idén om att bilda ett kommunalt regionalförbund inte verkar bli av. Det är inte bara Socialdemokraterna i Stockholms stad som känner stor tveksamhet till ett indirekt valt parlament – det finns flera andra politiska partier, och inom hela det socialdemokratiska partiet har tveksamheten till den lösningen ökat starkt.

Det betyder inte att vi inte behöver göra någonting. Som Stig är inne på behöver vi skaffa oss starkare regionala muskler. Jag kan se en lång rad frågor där vi definitivt behöver skapa starka regionala muskler: bostadsförsörjningen, gymnasieskolan, den högre utbildningen. Det finns en lång rad frågor där vi kanske skulle behöva göra mer på regional nivå. Då tror jag att det kan vara klokt att lyssna på det som folkpartisterna säger och ta det som ett första avstamp i en diskussion där vi känner av bland de politiska partierna vad som går att göra. Alternativet är att vi sitter stilla och konstaterar att vi är osams. Då händer ingenting, och det tror jag vore till förfång för alla oss som egentligen vill göra något mer på regional nivå.

Jag tycker att det är tråkigt att Moderaterna vill sänka ambitionsnivån på vår regionala thinktank – regionplanekontoret – med 30 miljoner kronor. Det är ett fantastiskt instrument vi har. Jag skulle kunna förstå det om Moderaterna sade: ”Det här ska inte landstinget göra. Det ska göras av KSL eller av någon annan.” Det vore en hedervärd och ur traditionell moderat synvinkel förståelig synpunkt. Men när man säger att vi ska minska ambitionsnivån till hälften blir det obegripligt för mig.

Anförande nr 126

Håkan Jonsson (s): Ordförande, fullmäktige! Efter tungviktarna får jag från lilla Norrtälje komma in.

Jag tänkte ta upp skärgårdspolitiken. Tittar vi på planeringen finner vi att det är RUFSS som drar upp de stora riktlinjerna för länets utveckling. Under 2005 avser vi, precis som Camilla sade, att ta fram ett skärgårdspolitiskt program, där många frågor är aktuella. Det är bland annat turismen, transporter och bredband i skärgården. Det handlar om hamnar och framför allt bostäder. Det är väldigt svårt för många att bosätta sig permanent i skärgården eftersom konkurrensen om de bostäder som finns är väldigt hård. Därför är det viktigt att vi på något sätt får fram hyreslägenheter i skärgården och ökar den möjligheten till bosättning.

Hamnfrågorna måste fortsätta att utvecklas. Verksamheten måste också planeras på ett sätt som förbättrar hela transportarbetet i regionen. Den viktigaste strategiska frågan är djuphamnen i Norvik i Nynäshamn. Den möjliggör en kraftig kapacitetsförstärkning för godstrafiken. Samtidigt innebär det också att man förbättrar miljön i skärgården genom att man minskar de stora containerfartygen i innerskärgården.

Ett exempel på det här är Kapellskärs utveckling. Kapellskär har avlastat bland annat Valhallavägen med 130 000–140 000 långtradare per år och samtidigt kraftigt minskat fartygens rörelser i innerskärgården, eftersom Kapellskär också har ett strategiskt läge i ytterskärgården.

En annan viktig fråga i programmet handlar om försvarets mark. Det är en jätte-resurs för oss att använda den mark och de delar som man lämnar efter sig där nu. Det ger möjligheter till utveckling.

Det här var ett axplock med frågeställningar som tas upp i ett skärgårdspolitiskt program. Jag ser fram emot den beslutsprocessen. Samtidigt vill jag yrka bifall till vårt förslag när det gäller RTN.

Anförande nr 127

Bo Lagerquist (fp): Fru ordförande, ledamöter! Jag ska koncentrera mig till en fråga, nämligen frågan om hållbar tillväxt, som jag tycker är central i regionplanenämndens verksamhet. Jag har kort om tid, så det blir ingen längre utläggning om detta.

Hållbar tillväxt handlar om ekonomi, ekologi och miljö samt om hur vi individer utvecklas och uppför oss socialt. Det handlar alltså om livskvalitet i vid bemärkelse och om hur vi kan skapa det för oss själva, för våra gamla, för våra

barn. I grunden handlar det om att bygga ett tryggt samhälle där människan som kulturell varelse står i centrum, där respekten för varandra och kommande generationer är central och där den ekonomiska utvecklingen är medlet för människor att utvecklas.

För att främja en hållbar tillväxt i regionen krävs insatser på flera nivåer. Det behövs insatser från staten i form av flexibla regelverk – vi talar mycket om stuprör. Det behövs möjlighet för regionen att ta ett större ansvar – det är många som har varit inne på det. Vi behöver bättre samordning, vi behöver mer av samsyn och vi behöver också konkreta insatser från kommunerna, inte minst i form av mer av gemensam planering och ökat samarbete.

Jag ska bara helt kort peka på några punkter som jag tror att vi måste arbeta med och som naturligtvis tangerar det som andra har sagt; jag har inget som är alldeles eget. Jag tror att en grundfråga är att vi definierar regionen. Vilken region pratar vi om? Vad innebär det? Är Gävle med i regionen? Går den ned till Nyköping eller ned till Linköping? Vilka mål ska vi uppnå i regionen? Vi behöver bli överens om det, åtminstone om några grundläggande mål som vi tillsammans kan gå fram med. Det gäller inte bara oss politiker – det gäller företagarna, det gäller människorna i den så kallade tredje sektorn och det gäller våra väljare.

Vi måste också hitta en naturlig, politisk, representativ plattform.

Slutligen måste regionen bli tillräckligt stor. Vår största komparativa nackdel är vår storlek, det vill säga brist på storlek, bristen på marknader för att vi ska kunna behålla en industri och en verksamhet. Vi måste vara tillräckligt stora.

Vi måste satsa på forskningen i betydligt större utsträckning än vad vi hittills har gjort, och vi måste definiera vilken typ av forskning som vi ska satsa på samtidigt som vi öppnar för mer grundforskning, eftersom vi egentligen inte vet någonting om vilken forskning som krävs i morgon.

Vi måste satsa på en ekonomisk tillväxt parad med ekologisk och miljömässig uthållighet. Det här bygger hela vår samhällsservice på. Och vi måste satsa på att ta till vara de människor, framför allt kanske de invandrare med enorma resurser, som finns i den här regionen.

Samtidigt har vi problem, och det är inte så konstigt. Hittills har vi fokuserat på att beskatta, bestraffa och begränsa företagande och enskilt initiativ i stället för att bejaka, berömma och stödja individers och företags försök att bidra till vår gemensamma välfärd. Det är det vi måste ägna oss åt framöver.

Jag yrkar bifall till Folkpartiets förslag.

Anförande nr 128

Sten Erson-Wester (kd): Ordförande, ledamöter! Först: bifall till Kristdemokraternas budgetförslag och yrkande 9!

RTN:s arbete är viktigt tillsammans med många andras. Det ska ju inriktas på att fokusera på Stockholms möjligheter att skapa förutsättningar för långsiktig hållbar tillväxt. Stockholms skärgård och våra inre vattenvägar är en unik miljö som måste förvaltas och utvecklas med omsorg. Landstinget är en viktig aktör i

det sammanhanget. Med tanke på att Stockholm är staden på vattnet bör landstinget öka sin ambitionsnivå när det gäller att använda sig av vattenvägarna, tycker vi kristdemokrater. Landstinget och berörda kommuner bör skyndsamt gå vidare med konceptet för den regionala utvecklingen när det gäller vattenvägarna.

Det finns redan ett koncept med biogasdrivna sjöbussar för att avlasta trängseln på vägar och spår. Det gångna året har givit oss återkommande rubriker på temat att sjöbussen är försenad. Tyvärr får jag säga att det är lite frustrerande och nedslående hur detta har hanterats av majoriteten. Man hade faktiskt själv stora förhoppningar i majoritetens plattform hösten 2002, när man skulle sätta i gång det här. "Landstinget inte redo finansiera sjöbussar" står det i en rubrik.

Majoritetens budgetförslag kan också tydas så att man är beredd att kliva ur detta. Jag har en motion som jag lämnade in för två år sedan och som rör det här. Jag väntar på behandling av den. Frågan är: Innebär detta att landstinget definitivt säger nej till att rationalisera driften helt eller delvis? Vad vill majoriteten när det gäller nyttjandet av vattenvägarna för den regionala utvecklingen?

Avslutningsvis tänkte jag också säga att landstinget eller RTN borde sätta ytterligare press på regeringen när det gäller delaktighet och nivå på de kommande angelägna infrastrukturinvesteringarna. Jag hoppas att vi i full politisk enighet ska kunna göra detta. Det är en förhoppning.

Anförande nr 129

Landstingsrådet Cedrenius (mp): Jag begärde ordet när patron Gustâv från Solna anklagade Miljöpartiet för att vara sabotörer. Jag är faktiskt stolt över att vara sabotör.

Vad Anders Gustâv egentligen uttrycker är ju en frustration över att den gammaldags patronaktiga politik som Moderaterna står för håller på att gå i graven. Anders vill ju ha en storskalig trafiklösning över regionen och ser ingenting annat framför sina ögon. Vi håller på och avvecklar behovet av dessa leder genom miljöstyrande trängselavgifter. Allt fler människor i regionen är övertygade om att det inte är nya vägar som kommer att leda till en bättre trafiksituation. Tvärtom! Södra länken har redan genererat mer trafik än vad man hade räknat med, och den har genererat trafikproblem på E4.

Anders hoppas också på regionförbundet som ett medel att bli av med sabotörerna. Jag vill då säga att sabotörerna ställde upp på regionförbundet tidigare, men vi ville ha ett demokratiskt regionförbund, nämligen ett direktvalt regionförbund, till skillnad från patron Gustâv, som ville ha ett indirekt valt förbund. Där ser vi tillsammans med kd, Folkpartiet, Vänsterpartiet och även Socialdemokraterna en risk för att det blir en väldigt sned sammansättning av dem som ska styra och ställa i ett sådant förbund.

Jag tycker att Bo Lagerquist gjorde ett bra inlägg. Jag tycker att det är den typen av diskussion som vi skulle ägna några timmar åt senare här i landstinget. Jag går inte närmare in på det, men jag vill ändå säga att jag tycker att det var ett väl avvägt inlägg, där det fanns mycket att gå vidare på.

Avslutningsvis vill jag till Sten Erson-Wester säga att vi naturligtvis ska se till att vi får in biogasbåtarna i landstinget sedan.

Bifall till majoritetens förslag!

Anförande nr 130

Staffan Holmberg (s): Fru ordförande, ledamöter! Nästa år genomförs en aktualitetsprövning av RUFSEN från år 2001. Jag vill betona hur viktigt det är att vi här i länet har en balanserad infrastruktur som kan motverka att kommunerna hamnar på efterkälken. Det handlar om stöd i planeringen och medverkan i att öka integrationen och jämlikheten över klassgränser och genusgränsen.

Kollektivtrafiken är naturligtvis oerhört viktig, men det måste också finnas ett fungerande vägnät. Vi vet hur lång planeringstiden är för nya vägar och inte minst hur lång tid det sedan tar att få nationella ekonomiska anslag till vägarna. Här handlar det om att vi har en samsyn i länet – annars blir vi utmanövrerade av regioner i andra delar av Sverige.

Det är också viktigt att fortsätta att planera för de delregionala kärnor som är utpekade i RUFSEN. Det är en lång process att få dem att verka. Här menar jag att vi måste bli bättre från regionplanenämndens och regionplanekontorets sida att ta med kommunerna och kommunpolitikerna – kommunalråden – i planeringsprocessen, så att vi verkligen får RUFSEN genomförd också. Det är ju så att kommunalråden och kommunerna har makten över plangenomförandet, planmonopol. Jag vet av egen erfarenhet som kommunalråd under lång tid att man också måste vara med i processen om planen ska kunna genomföras.

Aktualitetsprövningen som RTK ska genomföra under 2005 är viktig för att ha en sammanhållen region. Kommunen och regionen har hittills varit överens i de här frågorna, och det måste vi också försöka vara framöver.

Den övergripande visionen för regionen är en långsiktigt hållbar utveckling med social och ekologisk balans. Tre grundläggande mål har lagts fast för regionens utveckling. Det handlar dels om internationell konkurrenskraft, dels om goda och jämlika levnadsvillkor och dels om långsiktigt hållbar livsmiljö. Om vi ska utveckla vår region i positiv riktning måste alla dessa faktorer vara med. Det kan inte vara så att vissa delar – som de södra delarna av länet – ställs åt sidan på bekostnad av de norra. Våra trafik- och kollektivtrafikinvesteringar ska styras av behoven, inte av plånboken eller av att man vet hur man ska påverka opinionen.

Regionplanen är unik. För första gången har den sociala faktorn vävts in i planeringsarbetet, och det ska vi ta vara på och förvalta väl. Vi måste få balans. De som har lite måste få mer och bli en del av vårt samhälle.

Till slut, fru ordförande, vill jag också stryka under hur viktigt det är att vi lägger kraft på det skärgårdspolitiska programmet. Vi har för närvarande en gynnsam befolkningsutveckling i vår skärgård, och det handlar om att slå vakt om denna positiva utveckling. Då måste skärgården få en förbättrad kollektivtrafik, och man måste få förutsättningar att bo permanent ute på våra öar och ge förutsättningar för att bygga bostäder för detta.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 131

Christina Berlin (fp): Underbar skärgård, pulserande storstad, glesbygd – vi har mycket att glädjas åt. Men RTN:s roll är att stärka Stockholmsregionens ställning och konkurrenskraft, nationellt och internationellt. Stockholmsregionen är expansiv och en viktig motor.

Några siffror: 20 procent av befolkningen – 40 procent av statens totala skatteinkomster. 70 procent av alla järnvägsresor sker i Stockholmsregionen – bara 15 procent av pengarna satsas här. Verksamheter som vuxit sig starka i Stockholmsregionen har en stark tendens att senare växa i övriga landet. Jag skulle önska att vi i samtliga partier jobbade med att få till stånd en modern storstadspolitik.

Anförande nr 132

Shadi Larsson (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Vi vet att klyftorna i samhället ökar – mellan fattiga och rika, mellan kvinnor och män och mellan människor med annan etnisk bakgrund och majoritetsbefolkningen. Men varför växer klyftorna? Det är inte så att klyftorna växer för att vi har för stark politisk styrning utan tvärtom. Det är svag politisk styrning som leder till detta.

Regionplanering är ett viktigt verktyg för att ändra de orättvisor vi har i samhället. För att kunna göra något åt klyftorna måste vi använda de verktyg vi har. Regionplanering är ett viktigt sådant. Vi behöver en aktiv regionplanering för att minska skillnaderna. Här är det viktigt att olika nämnder och styrelser arbetar tillsammans med regionplane- och trafikkontoret så att detta alltid finns med. Jämställdhet och rättviseperspektiv ska alltid vägas in när utredningar sker och beslut fattas. Tack för ordet.

Anförande nr 133

Anders Guståv (m): Fru ordförande! Jag yrkar bifall till det moderata förslaget, men jag yrkar också bifall till yrkandena 1, 2 och 3 i handlingarna. Det glömde jag förra gången jag hade ordet, men nu har jag gjort det.

Låt mig bara säga att det alltid är lika fascinerande att lyssna på Bengt Cedrenius och de halsbrytande saltomortaler som han gör på demokratifältet. Ska man tro Cedrenius måste medborgarna i Solna vara fullständigt puckade som gång efter annan röstar för den hemska moderatpolitiken, som inte har någon framtid. Det brukar ju, som du vet, Bengt Cedrenius, gå utomordentligt taskigt för Moderaterna i den här regionen. I varje fall verkar ju du ha upptäckt detta.

Det är klart att det känns rätt taskigt att stå här och plädera mot biltullar när Cedrenius pläderar för och att då få höra från Cedrenius att det är en gammaldags politik som stockholmarna inte vill ha. Jag undrar vad de där 80 procenten som röstade nej till biltullar i folkomröstningarna säger när de får höra att de har röstat fullständigt fel och att det är en felaktig politik att tycka illa om vägtullar och säga ja till vägar.

Låt mig med anledning av det som Staffan Holmberg sade bara konstatera att Staffan Holmberg bekräftade vad jag sade om ett regionförbund. Cedrenius tyckte ju inte att det var någonting bra alls och sade att det inte har något stöd av andra än av patron Guståv. Det ska jag framföra till de andra 24 kommuner plus den 25:e – Solna – som har röstat ja och som vill ha det på det sätt som jag och Staffan Holmberg pläderar för. Du får gärna följa med mig ut till lirarna i de kommunerna, Bengt Cedrenius. Jag kan berätta för dig och en del andra av dina kompisar, att om Stockholm hade sagt ja hade vi haft det som alla efterlyser här, nämligen den arenan för att diskutera detta.

Det är också rätt halsbrytande att höra Strömdahl stå här och berömma EU:s sammanhållningspolitik, som Vänstern ju faktiskt är emot. Däremot var ni ju rätt bra på att vara för den politik som ledde till att vi hade en järnridå i Östersjön.

Anförande nr 134

J a n S t r ö m d a h l (v): Det var väl inte riktigt så, Anders Guståv, att jag pläderade för EU:s politik eller någon annan järnridåpolitik. Det jag försökte beskriva var en del av den kunskap som vi får via RTK och RTN, nämligen hur de ledande europeiska planerarna ser på planeringsfrågorna i Europa i dag. Även om vi tycker att vi är störst och bäst här i Stockholm och i Solna kan det vara nyttigt att vi får reda på hur man ser på oss ur det europeiska perspektivet.

Också frågan om trängselavgifter, biltullar eller vad man nu vill kalla dem är viktig i vår regionala planering tillsammans med planeringen av kollektivtrafiksystem, vägsystem och så vidare. Där har jag en liten kanske udda reflexion efter dagens debatt. Det är inte bara trängselavgifter som har betydelse för hur regionen ska utvecklas och vilka vägar som behöver byggas eller inte utan det gäller även för taxorna i kollektivtrafiken. Det finns ett alternativ eller komplement till trängselavgifterna som då och då diskuteras, framför allt av våra ungdomar, och det är att vi ska skattefinansiera kollektivtrafiken och därmed få en lika stark effekt som av trängselavgifterna. Också det är en fråga för den regionala diskussionen, och jag är glad över att Folkpartiet och Moderaterna i dagens debatt har gett argument för den linjen genom att säga att vi inte ska betala en krona till plankarna. Enda sättet att slippa all plankning är att göra kollektivtrafiken gratis.

Kulturnämnden

Anförande nr 135

L a n d s t i n g s r å d e t N y l u n d W a t z (s): Ordförande, fullmäktige! Årets kulturbudget har fortsatt fokus på våra barn och ungdomar. Större delen av Stockholms breda kulturutbud vänder sig ju faktiskt till vuxna. Därför är målsättningen för oss att minst hälften av budgeten ska gå till verksamhet som vänder sig till barn och unga. Prioriteringen ligger dessutom på ungas egna skapande.

Landstingets kulturpolitik har också som en viktig uppgift att vända sig mot grupper och områden som inte alltid kommer i kontakt med storstadens kulturliv. Prioriterade är därför verksamheter som kommer hela länet till del. Det räcker inte bara att finnas till i Stockholms innerstad. Landstinget omfattar alla länets 26 kommuner, och därför ska kulturen också spridas. Det sker framför allt genom

scenkonststödet, som genererar teaterföreställningar runtom i hela länet. Det sker också genom samarbete mellan Konserthuset, Länsmusikens och kommunernas kulturskolor, där unga ges möjlighet att skapa och spela musik tillsammans med professionella musiker.

Rättviseperspektivet är också centralt för kulturnämnden. Därför har vi fört in jämställdhetsperspektivet i bidragsgivningen. Här följer vi den väg vi stakat ut för hela landstingskoncernen. Jämställdhetsperspektivet ska finnas i alla verksamheter.

Ordförande, fullmäktige! Vi vet i dag allt tydligare att det finns en koppling mellan kultur och hälsa. Därför är all kultur som landstinget stöder en del av det ohälsöförebyggande arbetet. Vi prioriterar särskilt med brett stöd Kultur i vården, men viktiga är också verksamheter som dem som Circo Nova bedriver.

Ordförande! Utbildningsverksamheten förs 2005 över från landstingsstyrelsen till kulturnämnden. Att kulturnämnden tar över ansvaret för våra lantbruksgymnasier och bidragen till länets folkhögskolor innebär samtidigt att nämnden byter namn till kultur- och utbildningsnämnden.

Ordförande! Fem av sex partier i Stockholms läns landsting värnar kulturen i vårt län. Fem av sex partier vill se ett aktivt åtagande från landstingets sida för att sprida kulturen i hela länet, men Moderaterna intar här i vanlig ordning en extremställning. Man vill slopa landstingets kulturverksamhet helt. I sin budget ger man 0 kronor till kulturen. Det innebär att inga bidrag ska ges till våra ungdomsorganisationer, inte till någon barnteater som vi stöder och inte till våra invandrarorganisationer eller för den delen till Folkoperan, för att ge några exempel på verksamheter som skulle drabbas.

Allt detta innebär självfallet ett dråpslag för många verksamheter. Det är en självklarhet att så är fallet. Men moderaterna vill inte prata något om konsekvenserna av detta. De vill inte ens riktigt förklara vad som skulle hända med Konserthuset, om den moderata politiken skulle genomföras. Svaret är självfallet att Konserthuset skulle behöva stängas omedelbart den 1 januari och att Kungl. Filharmonikerna skulle avvecklas. Det skulle vara intressant att veta hur kristdemokrater och folkpartister egentligen ser på det.

Ordförande, landstingsfullmäktige! Med detta yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget för kulturnämnden.

Anförande nr 136

M a r i a n n e W a t z (m): Ordförande, ledamöter! Landstingets huvuduppgift är sjukvård och kollektivtrafik. Under det gångna året har landstingsskatten höjts, och ytterligare en bit har tagits av skattebetalarnas inkomst. Redan före höjningen hade Stockholms läns landsting landets högsta landstingsskatt. Trots detta har man skurit i verksamheten.

Vårt uppdrag är att kunna ge länets invånare en god sjukvård till rätt pris. När pengarna inte räcker till allt måste man prioritera, och det har vi moderater gjort. Vi renodlar landstingets verksamhet. Det som inte hör till landstingets kärnområden anser vi bör övertas av andra intressenter, minskas i omfattning eller

avvecklas helt. I konsekvens med detta anser vi att kulturnämnden ska läggas ned och regionala stöd avvecklas.

En knäoperation kostar ca 50 000 kronor, en höftledsoperation ungefär detsamma. Att hålla barnakuten på Danderyd öppen på natten går på ca 4 miljoner. Detta är bara några exempel. I valet mellan att låta landstingets pengar gå till detta eller till att ge 4 miljoner i filmstöd eller 75 miljoner i stöd till olika regionala organisationer tror jag inte att patienterna och deras anhöriga har någon svårighet att besluta sig.

Kultur är viktig, värdefull och omistlig för oss människor, men vem ska betala? Är det staten, kommunen, landstinget eller individen direkt? I första hand åligger det staten att ansvara för att finansiera vårt gemensamma kulturarv och våra nationalscener. Statens ansvar för kulturen kan tas både genom att staten ger anslag/bidrag och genom att staten skapar skattevillkor som gynnar kultur och kulturskapare.

Kommunerna bör ha ett tydligt ansvar för kulturfrågor som inte omhändertas av staten. Beslut och prioritering angående bidrag blir tydligare för medborgarna, som får en bättre insikt i hur deras skattepengar används. I de fall där staten är för stor och kommunen för liten och där det föreligger en regional aspekt anser vi att landstinget ska ta ett fortsatt ansvar till dess att andra lösningar har utvecklats. Det gäller läns museet, länsmusik och läns hemslöjds konsulenterna.

Skatten måste sänkas för att ge individen större möjlighet att ha ett direkt inflytande över sina val. Den enskilde ska kunna prioritera i kulturutbudet och själv betala för kulturella upplevelser, men då måste skatten ned. Vi moderater prioriterar sjukvård. Kultur i vården hör till landstingets kärnområden. Vi vill ge våra patienter möjligheter till kulturaktiviteter som ett stöd och en länk i tillfrisknandet. Vi vill utsmycka våra sjukhus och vårdinrättningar och skapa en harmonisk, vacker och värdig miljö för våra patienter. Vi vill bidra till forskning om dessa områden genom forskningsprogrammet Kultur i vården – vården som kultur.

Jag vill understryka och betona att vi moderater anser att kultur har ett stort och omistligt värde och att den ska stödjas och uppmuntras. Staten ansvarar för de övergripande satsningar som ingen annan kan göra. Kommunerna ansvarar för hur stödet till kulturlivet ska se ut i just den egna kommunen, och individen ska ges möjlighet att själv prioritera och betala för sitt kulturval. Landstinget då? Ja, landstingets uppgift och ansvar är just patienten och den kultur som utgör en länk i vård och tillfrisknande.

Jag yrkar bifall till det moderata förslaget till budget, som beträffande kulturen innebär att kulturnämnden avvecklas, att landstingets kulturverksamhet överförs till landstingsstyrelsen enligt moderaternas förslag och att konstnämndens verksamhet överförs till landstingsstyrelsen.

Anförande nr 137

Karin Ek Dahl Wästberg (fp): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Efter förra årets nedskärningar i kulturbudgeten skulle man kunna tro att botten var nådd när det gällde majoritetens styvmoderliga behandling av landstingets

kulturverksamhet. Då skar det rödgröna styret bort 18 miljoner kronor från kulturen, och det ledde bland annat till att blåsansymfonikerna fick lägre anslag och kunde ha mindre verksamhet.

Medicinhistoriska museet lades ned, trots att vänföreningen erbjudit sig att driva museet vidare om bara hyran i landstingets egna lokaler, ägda via Locum, betalades. I år fick kulturförvaltningen dessutom en förvaltningsanställd cirkusverksamhet. Det gjorde att ytterligare några miljoner kronor fick bantas bort från det övriga kulturlivet. Till detta ska läggas att konstnämnden inte fick någon klarhet om de finansiella förutsättningarna för verksamheten under årets första nio månader.

2004 blev ett kulturpolitiskt kyligt år. Finanslandstingsrådets och majoritetens kulturpolitik är frostig – det känner vi till. Bilden blir glasklar när man läser statistiken. Stockholms läns landsting satsar 141 kronor per invånare på kulturen. Genomsnittet av de andra landstingens kultursatsningar är 225 kronor per invånare, och det innebär att Stockholms läns invånare har närmare 40 procent mindre kultursatsningar än det övriga Sverige. Stockholms läns landsting är näst sämst. Det är bara Sörmland som satsar mindre. Det är som om vi bodde i det värsta moderatstyrda landstinget, sade en kulturvän till mig. Men under den borgerliga mandatperioden satsade vi faktiskt på kulturen.

Årets budget för 2005 återställer inte heller den anslaget för länets kulturliv. Tvärtom innebär budgetens oförändrade ansvar att besparingarna måste göras även detta år, och det blir tufft för alla, inte minst för Konserthuset, som har långa förberedelsestider för sina program och därmed för länge sedan spikat utbudet för nästa år.

Vid sidan om nedskärningarna innehåller kulturbudgeten även en märklig prestigeladdad fråga kring konstnämnden. Från att ha slitits mellan landstingskontoret och kulturpolitikerna i konstnämnden, efter nästan ett år av total förvirring i majoriteten, finns nu ett förslag att rucka på den sedan 1970-talet praktiserade 2-procentsregeln för gestaltlig utsmyckning vid om- och tillbyggnad. Tidigare har 2 procent av kostnaderna för om- och tillbyggnad gått till konstnärlig gestaltning av sjukhusen, och nu införs ett undantag för byggnationer under 3 miljoner kronor. Det innebär enligt beräkningar baserade på 2003 och 2004 års verksamhet att omkring 20 procent av de konstnärliga utsmyckningarna uteblir.

Detta måste vara en gigantisk besparing per år, tänker ni, kära fullmäktigeledamöter, men summan av kardemumman är mindre än 500 000 kronor. Självklart är den summan en besparing, men den nya ordningen medför dessutom problem med huvudmannaskapsfrågan när finansieringen förs över till Locum. I dag hänger det mycket fin och värdefull konst i lokaler som landstinget äger, och många av de lokalerna hyrs av privata aktörer. Med majoritetens förslag ändras huvudmannaskapet för konsten på ett sådant sätt att konsten byter ägare till hyresgästen. Förslaget innebär att medborgarnas konst kan gå över till en privat huvudman. Jag har absolut ingenting emot privata utförare i vården, tvärtom, men jag är inte för att de gratis ska överta den gemensamt ägda konsten utan vidare. Min fråga är naturligtvis om majoriteten är det.

Summan av det här förslaget är att landstinget för en besparing på 500 000 kronor frångår den 30 år gamla 2-procentsregeln. Huvudmannskapet kompliceras, och en ny struktur för konsten införs. Enligt kulturförvaltningens handläggare är ytterligare konsekvenser dessutom inte alls analyserade. Någon diskussion har inte funnits kring förslaget vare sig i konstnämnden eller i kulturnämnden – en minst sagt märklig hantering, konstaterar jag. Har det gått prestige i frågan, undrar jag. Det är synd om patienter, anhöriga och anställda inom vården, tycker jag. Konsten i vården är både ett positivt arbetsmiljöinslag för de anställda och till glädje för anhöriga och patienter.

Det är inne med citat i debatterna i dag, och även jag ska lämna ett bidrag. På hemsidan sjukhusbiblioteken.com kan man läsa vad Marita Ulvskog, före detta kulturminister, Wanja Lundby Wedin, LO-ordförande och Sture Nordh, TCO-ordförande, säger om att ökad kulturkonsumtion gör människor friskare. De säger så här:

På senare tid har det skett en kraftig neddragning av kultursatsningar i arbetslivet, men arbetsgivarna måste ta till sig de nya kunskaperna om kulturens goda inverkan på människors hälsa. Det borde vara lika självklart att stimulera kulturaktiviteter som att ge ekonomiska bidrag till motion.

Lyssna och lär i majoriteten!

Folkpartiet har under hela mandatperioden värnat kulturen från besparingar, och de kraftiga nedskärningar som gjorts av den rödgröna majoriteten i länets kultur måste återställas. Därför satsar vi 20 miljoner kronor ytterligare på kulturen. Folkpartiet anser att kulturens betydelse för samhället är ovärderlig. Kulturen är en dynamisk kraft för hela samhällsutvecklingen. Länets kulturutbud är till glädje för hela landet. Kulturpolitikens mål är att stärka humanistiska och demokratiska ideal i samhället, och det är det kitt som sammanfogar människor genom ökad förståelse och djupare insikt. Vi vill att Stockholms län ska överge jumboplaceringen när det gäller landstingets kultursatsningar. Stockholms invånare i våra 26 kommuner förtjänar en bättre kulturpolitik.

Jag yrkar med detta bifall till Folkpartiets budgetförslag för kulturnämnden och dessutom framställa följande tilläggsyrkande: Landstinget bibehåller 2-procentsregeln för konstnärlig gestaltning vid om- och tillbyggnader intakt.

Anförande nr 138

J a n W a t t s g å r d (v): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Majoriteten vill att kulturen ska leva i hela Stockholms län. Från Norrtälje i norr till Nynäshamn och Södertälje i söder ska människor kunna ta del av kulturen och själva delta i skapandet. Genom att det finns en regional nivå har vi möjlighet till det och till att prioritera geografiskt och socialt eftersatta områden. Vi vill fortsätta att låta hälften av kulturbudgeten gå till barn och unga. På dagis och i skolorna ska du kunna ta del av teater, musik och mycket annat. Jämställdhetsperspektivet ska genomsyra alla verksamheter som får kulturnämndens stöd. Det kräver ökade insatser och stora ansträngningar för att samla in kunskap. Den kunskapen ska användas för att flickor och pojkar liksom män och kvinnor ska ha samma möjligheter.

Kulturnämnden stöder en rad länsuppdrag som nämnts i budgettexten. De ska verka i hela länet, de ska verka uppsökande och de måste nå nya grupper. Vi vill att de ska kunna fortsätta med en stabil verksamhet. Minst lika viktigt tycker vi att det är att stödja kulturinitiativ som annars skulle ha svårt att göra sig gällande. Djarva initiativ med små nyskapande grupper kan ge nya impulser. De kan sprida ringar på vattnet över hela länet. Vi tror att det finns många nya spännande grupper som kan åstadkomma detta, och dem vill vi ge en chans.

Vi fortsätter att stödja Kultur i vården. Vi tror på att kulturen har en rehabiliterande verkan. Den kan stödja läkeprocessen, givetvis tillsammans med de medicinska insatserna, och vi anser att det är viktigt att vårdpersonalen kan få viss tid att medverka i detta.

Vi fortsätter också att stödja projektet Kultur i vården – vården i kultur, ett forskningsprojekt, och vi ser det som oerhört viktigt att forskningsrönen får plats i kursplanerna inom vårdutbildningen och i läroböckerna.

2-procentsmålet om fast och lös konst står fast för investeringar över 3 miljoner kronor. Konsten byter inte ägare.

Jag går över till att säga några ord om oppositionens olika förslag om kulturpolitiken. Folkpartiet lägger fram en rad förslag och synpunkter, och många av dem delar vi helt. Särskilt vill jag peka på vikten av att människor med olika funktionshinder ska få möjlighet att ta del av kulturen. Den punkt där vi framför allt skiljer oss åt gäller satsningen på Konserthuset. Med sina extra 20 miljoner har Folkpartiet råd att öka på sitt bidrag år för år. Också vi vill ge Konserthuset möjlighet till en mer långsiktigt planerad verksamhet genom att ge det oförändrat anslag under två år. Det är faktiskt så gott som det enda som inte har fått känna av nedskärningar. Var Folkpartiet får sina pengar från är en annan sak, som har berörts tidigare i debatten. Det får fram pengar genom luftbudgetering och fiktiva vinster. De finns inte.

Kristdemokraterna har samma ekonomiska ramar som vi, och i dess förslag finns det också saker som vi instämmer i. Moderaterna skiljer, måste jag säga, ut sig från de andra partierna. De kallar nedlåtande landstingets konstverksamhet för en diversebutik, och den butiken vill de stänga. De kastar ut all kulturverksamhet som bollar åt olika håll utan att bry sig om ifall någon fångar upp dem. Men på den regionala nivå som landstinget utgör inom kulturpolitiken står vi som garant för stabilitet och hållbar utveckling, och övriga partier är överens om det.

Moderaterna säger också att besluten måste flyttas från anonyma politiker till köksbordet. Tidigare har de sagt att kulturbesluten skulle flyttas till ansvarskännande lokala politiker, och Marianne Watz nämnde kommunerna nu igen. Vi har varje år påpekat att moderatstyrda kommuner sällan kännetecknas av en blomstrande kultur. Men de säger också att besluten ska fattas vid köksbordet, och det skulle vi väl alla kunna göra, men vi tror att det blir vid köksbord av mer luxuös design som man får råd och möjlighet att göra sina egna välmotiverade val.

Med detta tackar jag för ordet och yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget för kulturnämnden.

Anförande nr 139

Sonia Lunnergård (kd): Ordförande, fullmäktigeledamöter! För en tid sedan träffade jag på en person som med emfas hävdade att han inte ville ge ett öre av skatten till kulturen. Den ska man betala själv, menade han. Gäller det även barn, frågade jag, eller kulturen i vården. Han upprepade bara: Inte ett öre till kulturen. Så kan en extrem egoist säga.

Vi kristdemokrater däremot anser att landstinget ska ansvara för att det finns en kulturell infrastruktur i hela länet. Detta är särskilt viktigt för att barn och ungdomar på ett tidigt stadium ska få uppleva kultur i olika former. Jag menar att kulturen påverkar barn i positiv riktning och verkar brottsförebyggande i många avseenden. Att styra in ungdomar på kreativa, utvecklande spår är därför en viktig uppgift. Detta kan exempelvis hindra dem från att börja med klotter som är brottsligt och som vi bestämt tar avstånd ifrån och aktivt ska motverka.

För att människans kreativitet ska slå ut i full blom måste den omges av fri livsluft. Därför är det viktigt att slå vakt om den konstnärliga friheten.

Det handlar om öppenhet och tolerans men också om respekt för andra människors integritet och livsåskådning. Yttrandefriheten kan inte tas till intäkt för företeelser som kränker människovärdet.

Det offentliga ska inte bara garantera kulturell frihet utan också aktivt bidra till att kulturen kommer medborgarna till del. Landstinget måste bli bättre på att leva upp till sina mål om aktiv fritid och om jämlikt deltagande i kulturlivet för människor som har olika sorters funktionshinder. Kulturnämnden ges i uppdrag att formulera tydliga tillgänglighetskrav i samband med bidragsgivning så att den här visionen kan bli verklighet.

Vårt arv och samtida kultur berikas ständigt av människor med annan kulturell bakgrund. Vi talar mycket om det mångkulturella samhället. Det är en central uppgift för kulturnämnden att stödja minoriteternas egna insatser för att behålla och vidareutveckla de kulturella drag som de själva anser viktiga. Målet måste vara att skapa ett samhälle där enskilda och gemenskaper ges frihet att få utlopp för just sin kreativitet. Den här öppenheten för pluralism tror jag är den enda vägen mot riktig, verklig integration.

Kultur i vården är en mycket uppskattad verksamhet och det har samtliga talare instämt i. Den ska vidareutvecklas och uppfattas som en kärnverksamhet för kulturnämnden. Vi vill se en ökad satsning på Kultur i vården. Vid sidan av Kultur i vården är landstingets engagemang i Konserthuset av stor vikt. Landstinget måste ta ett långsiktigt ansvar för Konserthusets möjligheter att vidmakthålla och utveckla sin attraktionskraft som ger vår region en enorm lyskraft även i ett internationellt perspektiv. Landstinget bör ha fleråriga avtal med Konserthuset som ger verksamheten stabilitet och förutsägbarhet. Herr ordförande, jag yrkar bifall till Kristdemokraternas förslag till budget för kulturnämnden!

Anförande nr 140

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, ledamöter, medborgare! Kultur är kreativt och därmed hälsofrämjande. Jag tror faktiskt att det är fundamentalt för människan – det är nödvändigt för att vi ska bli hela människor. Kultur är olika former av uttryck som ger olika former intryck, olika för olika människor. Kultur påverkar våra sinnen och stimulerar reflexion, kultur främjar demokratiska värden och debatt.

Kultur i vården är därför helt nödvändig och är en viktig del i den läkande processen vid sjukdom. Projektet med samma namn erbjuder en stor variation av olika kulturutbud som sjukhus och andra vårdinrättningar kan beställa helt gratis, ett program per månad och avdelning. Dessa erbjuds även kommuner och andra huvudmän till en kostnad av 50 procent av den verkliga kostnaden. Utbudet finns till för patienter och boende som vistas länge inom vården, och kännedomen om detta borde spridas mer. Detta vill Moderaterna ta bort.

Eftersom kulturen i dag bara kan bära ungefär 70 procent av sina kostnader så behöver det offentliga ta ansvar för resten, 30 procent. Alla parter – staten, kommuner och landstinget – har ett gemensamt ansvar för kulturfrågorna. Den nye kulturministern har stor betydelse för utvecklingen och prioriteringen av kultur-frågorna i landet. För majoriteten här i landstinget är kulturverksamheten viktig och behöver värnas. Tyvärr har kulturverksamheten i landstinget under årens lopp varit föremål för både organisationsförändringar och neddragningar. Som all annan verksamhet har man tagit sin del av ansvaret.

Under de senaste två åren har dock mycket positivt skett, och satsningarna har framför allt skett i verksamheter för våra barn och ungdomar. Den hälsopedagogiska teatern Cirkonova är ett exempel på detta. Det är en teaterform som på ett upplevelsebaserat sätt får barn och ungdomar att reflektera och bli berörda av olika frågeställningar såsom utanförskap, droger och liknande frågor. Detta vill Moderaterna också ta bort.

I frågor om bidragsgivningen till organisationer anser i Miljöpartiet att det är viktigt och rätt att prioritera barn och ungdomar, vilket vi i majoriteten gör. Vi betonar även ett jämställdhetsperspektiv i bidragsgivningen och vi vill stödja verksamheter spridda i hela länet.

För att öka kunskapen om kulturyttringar och inspirera till engagemang hos kulturproducenter och publik finns en mångkulturkonsulent inom landstinget. Viktiga nätverk i det civila samhället, såsom studieförbund och folkrörelser, stöds också av landstinget. Utöver detta omfattar kulturverksamheten stöd till regionala kulturinstitutioner, scenkonst, kultur i skärgården, läns hemslöjds konsulenterna, konstnärlig utsmyckning och forskning om kultur i vården – vården som kultur. Detta vill Moderaterna också ta bort.

Genom forskningsprogrammet kultur i vården – vården som kultur stöds gerontologisk forskning inom äldre vården. Det är livskvalitetshöjande inslag i det direkta vårdarbetet med sång, musik och dans men också konst och litteratur och i kombination med traditionell vård av äldre har det här visat sig ha väldigt goda effekter. Äldre som förut inte har kunnat prata, som nästan inte alls har kunnat uttrycka sig har på detta sätt fått nya kommunikationssätt, vilket leder till både

lugnare och gladare gamla. Även detta vill Moderaterna – som vill värna om patienterna – ta bort.

Kultur är också arkitektur. Genom en genomtänkt miljö kan äldres funktionsförmåga upprätthållas längre tid. Färgval och utformande av rum i rummet, både utomhus och inomhus, som stimulerar rörelseförmåga och andra sinnen kan ge mycket positiva resultat. Kort sagt ökar kultur livskvaliteten.

En förutsättning för god kvalitet är kunskap. Detta tycker vi att kulturen i landstinget hjälper till att utveckla och belysa, framför allt i den forskning som bedrivs i projektet kultur i vården – vården som kultur. Vi hoppas att man i vården har möjlighet att anamma dessa kunskaper.

Härmed yrkar jag bifall till Miljöpartiets och därmed majoritetens förslag till budget för kulturnämnden för år 2005!

Anförande nr 141

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag ska nöja mig med att konstatera att debatten hittills har visat är att det är uppenbart var skiljelinjen i frågor om konst- och kulturfrågor går i den här salen. Jag tänker därför inte uppehålla mig ytterligare vid Moderaternas kulturslakt. Däremot tänkte jag ägna mig åt att tillrättalägga några felaktigheter i uppfattningen om beslutet om konsten och tremiljonerkronorsregeln.

För det första kommer landstingets konst inte att byta ägare. Det är nämligen Landstingsfastigheter som äger den lösa konsten medan Locum äger den fasta.

För det andra är tvåprocentsregeln i landstinget inte föremål för förändring. Det beslut som gäller i den frågan gäller till dess att landstingsfullmäktige fattar ett annat beslut. Jag har inte presenterat något alternativ och tänker heller inte göra det.

För det tredje vill jag härmed avfärda som rykte alla uppgifter om att det skulle vara någon annan än landstinget som är ägare till landstingets konst. Landstinget äger konst genom Landstingsfastigheter AB och kommer också att göra det i fortsättningen. Jag är medveten om att det cirkulerar en massa rykten i dessa frågor. Jag hoppas att jag på detta sett har kunnat avfärda dem. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Anförande nr 142

Marianne Watz (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag har en fråga till Lena-Maj Anding: Vad är viktigast, filmstöd eller barnakut?

Lena-Maj Anding säger att vi moderater vill avskaffa Kultur i vården, men det gäller att lyssna. Jag har stått här och talat om att vi vill utsmycka landstingets sjukhus, att vi vill ge patienterna möjlighet till kulturaktiviteter och att vi vill bidra till forskning inom dessa områden genom forskningsprogrammet Kultur i vården och vården som kultur.

Jag vill också något om Konserthuset. När pengarna inte räcker till allt måste man prioritera, och eftersom prioriteringslistan inte är oändlig så sker varje prioritering på bekostnad av något annat. Konserthuset är någonting mycket värdefullt – jag går själv väldigt gärna dit –, men när vi måste prioritera så prioriterar jag för min del strålkanoner för cancervård; det är ett moderat förslag som majoriteten säger nej till. Vi har långa köer till paliativ vård och skickar patienter till andra landsting, det är inte min prioritering.

Konserthuset är en nationell pärla och en nationell pärla bör vara statens ansvar. Beträffande Konserthuset så finns säkert en stark sponsorvilja inom näringslivet. Jag kan nämna ett danskt en – i Köpenhamn finansieras det nya operahuset av just näringslivet. Vi moderater kommer att ta vårt ansvar när vi kommer i regeringsställning genom att skapa skattevillkor som gynnar kultur och kulturskapare. Konserthuset kommer alltså inte att läggas ned, jag är säker på att det kommer att fortsätta att leva på andra villkor.

Anförande nr 143

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Så spännande, Marianne Watz! Plocka fram avtalet med staten och plocka fram avtalet med näringslivet. Du måste ju ha dem från den 1 januari 2005 om du ska verkställa din budget.

Anförande nr 144

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag kan ju ställa frågan till Moderaterna: vad är viktigast, är det mer bilar eller förebyggande hälsovård? Moderaterna vill i sitt budgetförslag avveckla hela kulturnämnden. De säger att de vill föra över viss verksamhet till landstingsstyrelsen och till andra organ. Det är väldigt svårt att utläsa hur mycket medel som finns kvar till kulturverksamhet i er budget.

Om det bara är programkatalogen för verksamheterna på sjukhus som Moderaterna vill behålla så handlar det om ungefär 14 miljoner kronor av 254 miljoner kronor. Med det exemplet är det 240 miljoner kronor som Moderaterna helt sonika skär bort. Hur tror ni att andra förvaltningar ska vara beredda att ta över verksamhet utan att få pengar till det? Det står väl skrivet i stjärnorna hur ni ska få ihop det! Och hur ni i oppositionen ska få ihop kulturbudgeten när två partier är väldigt engagerade i kulturfrågor medan ett parti över huvud taget inte vill behålla verksamheten kan man ju undra.

I praktiken innebär ju detta att Moderaterna vill lägga ned landstingets hela kulturverksamhet, alltså Konserthuset och avtalet med Folkoperan, stödet för regionala organisationer, verksamhetsstöd, projektstöd, stöd till studieförbund, till idrottsförbund med mera skärs bort.

Att moderaterna är ett kulturfientligt parti är något som vi åter har fått bekräftelse på.

Anförande nr 145

Marianne Watz (m): Moderaterna är naturligtvis inte ett kulturfientligt parti, vi är kulturvänner. Frågan är ändå: vem ska betala? Sjukvården går förstås först.

Och avtal sägs naturligtvis upp i vederbörlig ordning, det blir därmed ingen förändring från i dag till i morgon, och omstruktureringspengar finns. Det kommer alltså inte att bli så att när man vaknar på måndag morgon så är verksamheten nedlagt, självklart inte.

Anförande nr 146

Karin Ekdahl Wästberg (fp): Herr ordförande! Jag vill bara kommentera tre saker. Det första är att det finns en myt om att det inte finns någon privat kulturkonsumtion i det här landet. För något år sedan betalade privata konsumenter 38,2 miljarder kronor för kulturkonsumtion. Motsvarande insats från det offentliga var 17,4 miljarder kronor. Det betalas alltså redan i dag en stor del kulturkonsumtion ur privata ficka.

Det andra är en liten kommentar till Moderaterna. Jag hörde den före detta MUF-ordföranden säga i något tv-program att Shakespeare minsann klarade sig utan skattepengar – men han var ju betald av kungahuset på sin tid.

Det tredje är att Lena-Maj Anding är väldigt bekymrad över hur vi ska klara av att sitta i majoritet nästa mandatperiod. Tack för omtanken! Men jag konstaterade också det står 2-1 inom den nuvarande oppositionen i dessa frågor, vi har goda kamrater i Kristdemokraterna här i salen.

Anförande nr 147

Ulla Parkdal (s): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag vill tacka för presidiet för luftombytet så att vi kunde få lite bättre luft under denna kulturdebatt så att det är många ledamöter som kan sitta kvar i salen.

Ingela har på ett bra sätt redogjort för den budget som vi föreslår för kulturnämnden. Lena-Maj och Jan har också på ett målande sätt beskrivit vad vi gör i kulturnämnden och vad vi använder pengarna till. Jag tänker inte ta på mig någon tagel-skjorta och tycka att det är dåligt, jag är nämligen stolt över alla de verksamheter som landstinget bidrar med, stolt över att vi trots den svåra ekonomiska situationen har denna kulturbudget och gör så mycket med den.

Jag är också stolt över att vi har tagit in jämställdhets- och mångfaldsperspektivet som kriterier vid vår bidragsgivning. Detta ger oss en kulturbudget med en tydlig inriktning mot barn och unga och med det tydliga målet att landstingets kulturbidrag ska spridas i hela länet. Ett viktigt steg i denna riktning tar vi när vi påbörjar ett samarbete mellan länsuppdragen.

Flera av kulturnämndens länsuppdrag samfinansieras med statens kulturråd, till exempel Länsmuseet, Länsbiblioteket, Länskonsulenterna, Länsmusiken och Film Stockholm. Vi har nu tagit ett initiativ för att dessa länsuppdrag ska samarbeta med målsättningen att nå längre ut i länet och nå fler människor. Det blir en spännande korsbefruktning mellan olika konstformer och kulturer.

Vi lever i ett mångfaldssamhälle med kulturer från hela världen, och det här är något nytt och ett samarbete som jag vill fortsätta att utveckla.

Vi är många i dag som har påpekat konsekvensen av den moderata kulturfientligheten, fientligheten mot offentlig kultur. Ingela har bland annat pratat om Konserthusets verksamhet, och Moderaterna bör vara medvetna om konsekvenserna av sin inställning. Känner Moderaterna till vad deras budget skulle innebära för exempelvis ungdomsorganisationerna i länet? Detta är en berättigad fråga eftersom de moderata ledamöterna i kulturnämnden inte deltar i vare sig diskussioner eller beslut i andra ärenden än Kultur i vården.

I ett slag skulle den moderata budgeten innebära att bidrag till 37 ungdomsorganisationer skulle försvinna. Ungdomar som är vår framtid! 37 organisationer som tillsammans engagerar totalt 71 400 ungdomar. Här ingår scouter, organisationer med anknytning till nykterhetsrörelsen, organisationer med anknytning till religiösa samfund och organisationer för ungdomar med olika funktionshinder.

Med den moderata politiken skulle stödet till alla dessa organisationer, stödet till alla dessa barn och ungdomar, försvinna.

Man kan fråga sig vem som skulle ta över detta ansvar. Marianne har knappt en minut på sig att svara, men jag hoppas att vi ändå får ett svar.

Bifall till majoritetens budget!

Anförande nr 148

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Dels vill jag yrka avslag på det ärende som heter 9, dels vill jag yrka avslag på Karin Ekdahl Wästbergs förslag om 2-procentsregeln. Det var egentligen syftet med min replik tidigare, men jag glömde det i hastigheten.

Anförande nr 149

T o r b j ö r n R o s d a h l (m): Ordförande, ledamöter! Jag instämmer helt i vad Marianne Watz sade nyss i sitt inledande anförande.

Landstinget ska enbart koncentrera sig på att ansvara för sjukvård och kollektivtrafik, och kommunerna ska ansvara för kulturaktiviteterna. Jag är kommunalpolitiker och kan garantera att vi kan sköta detta mycket bättre i den lilla kommunen än i det stora, anonyma landstinget.

I den lilla kommunen satsar vi på kultur för barn och ungdomar och vi satsar på kultur för de äldre. Vi kan också följa upp tydligt, och vi ser att de små barnen får uppleva levande kultur varje år, minst en gång.

Vi satsar inte på den kultur som vi tycker tillhör diversebutiken – men vi lägger ej heller ned barnakuten på Danderyds sjukhus, vi tar inte bort en ambulanshelikopter, och vi inför inte gyn-avgifter.

Nej, låt primärkommunerna sköta kulturen och landstingen sjukvården.
Observera: Vi moderater vill inte ta bort Kultur i vården!

Bifall till Moderaternas förslag!

Anförande nr 150

A n d r e s K ä ä r i k (fp): Ordförande! Det har ställts frågor om borgerlig kulturpolitik här, och jag vill bara inför församlingen och alla oroliga borgerliga väljare säga att alla borgerliga koalitioner i det här landstinget har varit fullständigt eniga om att det är viktigt att satsa på den kärnverksamhet för landstinget som kulturen är. Skäms, Marianne Watz och Torbjörn Rosdahl, att sprida den villfarelsen att borgerliga majoriteter kommer att lägga ned kultur på det sätt som ni föreslår! Det är ju sanslöst!

Jag har aldrig träffat en borgerlig väljare, vare sig folkpartistisk, kristdemokrat eller än mindre moderat, som har sagt: Konserthuset är en helvetiskt dålig verksamhet, som måste läggas ned omedelbart. Och den förfärliga Folkoperan, som sprider detta kulturarv som vi är så emot – jag har aldrig träffat en enda borgerlig väljare som har krävt detta. Ändå föreslår ni det. Skäms att sprida denna villfarelse!

Om det var så, Torbjörn, att du hade gått med dina kamrater kommunstyrelseordförandena till Ingela och sagt: Du, vi har hört att du har ett konserthus över, vi kan gärna ta över det – och om du inte törs gå själv så lägg förslaget via KSL – då skulle jag börja tro dig. Men hittills är det ju inte så. Ni har inte gjort ett barr. Ni vill lägga ned Konserthuset och Folkoperan, för ni ska spara. Det ger 2,9 öre på skatten – vilken fantastisk möjlighet att sänka skatten!

Nej, det kommer aldrig att bli borgerlig politik, var så säkra på det, både ni som sitter här och andra oroliga moderata väljare som undrar vad sjutton Moderaterna håller på med.

De sista sekunderna tänkte jag bara fråga Ingela, som har suttit och lett mot mig och tyckt att jag höll ett bra inlägg: Varför är kulturen det område ni sparar mest på? Redan när du inledde i morse pratade du om hur fint det var med kultur. Men Konserthuset och kulturen är de enda verksamheter i landstinget som inte får del av 2-procentsregeln eller uppräkningsregeln med inflationen. Musikerna ska tydligen inte ha en spänn i löneökning enligt ditt sätt att se. Det är väl inte att följa upp det fina avtal om Konserthuset som en gång förhandlades fram mellan Ralph Lédel och Ulf Adelsohn? Jag stöder det och tycker det var jättebra att gubbarna gjorde upp om det. Men Ingela, varför får de som enda verksamheter inte en spänn i löneöknings- och inflationskompensation?

Anförande nr 151

L o t t e n v o n H o f s t e n (v): Ordförande, landstingsledamöter och alla andra som kanske lyssnar! Om landstingsstyrelsens förslag till budget för kulturnämnden 2005 går igenom, innebär det att kulturen får lika mycket pengar 2005 som 2004 – plus minus noll alltså, och det är acceptabelt. Något besparingskrav på Konserthuset finns inte.

Året som gått har handlat mycket om jämställdhet. I 2004 års budgettext stod det att kulturnämnden ska följa och utvärdera om pojkar och flickor får del av nämndens bidrag på lika villkor. Vi kunde inte fullt ut följa det uppdraget, för vi visste inte alltid hur pengarna fördelas mellan pojkar och flickor, eller för den delen mellan kvinnor och män. Vi visste alltså inte alltid om det var rättvisa eller inte.

Men det man inte vet får man ta reda på. Därför står det i det förslag till budgettext som vi ska ta ställning till här i dag att jämställdhets- och rättvisefrågor alltid bör vägas in vid beslut och informations- och statistikhantering. Det är en skrivning som är skarpare än man kanske först inser, för får vi in statistik som visar vilka som får del av pengar och andra resurser, kan vi ta reda på om flickor och pojkar, kvinnor och män får del av våra bidrag på lika villkor, och det tycker jag är bra.

Kulturnämnden har andra uppdrag också, vi arbetar inte bara med jämställdhet. Lika viktigt är barn och unga, att hela länet får del av den kultur som vi bidrar till, funktionshindrades rätt att delta i kulturlivet, att stötta både amatörer och professionella, och så vidare.

Vad gäller den regionala rättvisan arbetar kulturnämnden för att så många verksamheter som möjligt ska nå ut i hela regionen. Därför är det bra att Konserthuset fortsätter och utvecklar sitt samarbete med Länsmusiken och kulturskolorna. För många människor är det ett stort steg att ta sig till Konserthuset och betala kanske flera hundra kronor för att lyssna till musik av kompositörer som Stenhammar, Mozart eller Schubert. Det handlar om avstånd, kunskap, ekonomi, social tillhörighet, tid med mera. Bra då att Konserthuset tar sig till människorna!

Hur vi sedan ska hantera frågan att i princip alla kompositörer som får sina verk uppförda på Konserthuset är män återstår att lösa. Men vi ska väl ha något kvar att jobba med också, antar jag!

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget för kulturnämnden 2005.

Anförande nr 152

G i s e l a S l a d i c (s): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Stockholms län är en region som präglas av mångfald. Här finns invånare från jordens alla hörn. Stockholms län är faktiskt Nordens största mångkulturella län. Av 1,8 miljoner invånare är var tredje invandrare. Det är ingen nyhet, men icke desto mindre viktigt att komma ihåg när vi diskuterar kultur i länet.

Kulturen har en avgörande betydelse för att skapa mötesplatser, avgörande för att skapa integration människor emellan.

Ta det Ulla har sagt: över 70 000 ungdomar berörs av landstingets bidrag. Integration sker ju just där, i vår vardag, på våra arbetsplatser och i de föreningar vi deltar i. På så sätt är all kulturverksamhet som landstinget bidrar till en del av integrationen.

Men vi har också direkta satsningar. Ta till exempel vår mångkulturella konsult, som under året utrett den etniska och kulturella mångfalden inom kultursektorn i Stockholms län. Utredningen visar att de offentliga kulturinstitutionerna inte är anpassade efter dagens samhälle. Kultur skapas till stor del för svenskar, av svenskar. Här har vi en lång bit kvar. Det finns väldigt tydligt varför vi måste fortsätta med arbetet på att öka integrationen och för att stärka den etniska mångfalden. Landstinget har här en viktig roll för hela länet.

Jag yrkar bifall till majoritetens budgetförslag.

Anförande nr 153

S o n i a L u n n e r g å r d (kd): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Ja, det är helt klart att den här församlingen anser att kulturen är viktig. Men vi vill också understryka att kulturen utgör en kärnverksamhet, som Andres sade tidigare.

Just därför är det så viktigt att det finns en kulturell infrastruktur, att det är landstinget som har länsansvaret, eftersom det ser så olika ut i våra kommuner. Det finns små kommuner, Nykvarn till exempel, och det finns stora kommuner, och de prioriterar väldigt olika. Ofta är inte kulturfrågorna de allra högst prioriterade frågorna.

Jag vill bara understryka att genom kulturen får vi rötter till vår historia, mening i nuet, visioner för framtiden och möjlighet att ingå i ett sammanhang. Just att ingå i ett sammanhang är väldigt viktigt. Det finns ett begrepp, Kasam, känsla av sammanhang, och det är något som man arbetar mycket med ute i kommunerna. Den där känslan av sammanhang är oerhört avgörande för människors välbefinnande i alla åldrar, ungdomar som äldre, och det är en livsviktig friskfaktor, vill jag understryka.

Jag har redan yrkat bifall till vårt budgetförslag.

Anförande nr 154

U l l a P a r k d a l (s): Torbjörn Rosdahl, jag vet att du inte har någon tid kvar att svara men du sade att ungdomar i din kommun fick teater en gång om året – mer, säger du?

Jag tycker du ska gå hem och kolla om inte en stor del av den teatern är barnteater som finansieras via scenkonststödet från Stockholms läns landsting, för vi går väldigt mycket ut till skolor och förskolor. Din kommun måste vara unik om den inte tar emot detta stöd, som finansieras med 50 procent.

Så tänkte jag avsluta med ett citat av Marie-Louise Ekman, som jag läste i en intervju för någon vecka sedan om hennes visioner:

”Jag vill att man ska se det konstnärliga området som en alldeles självklar del av tillvaron, inget fritids- eller lyxområde. Det handlar om absoluta behov som man har som människa. Om man ger det för lite plats blir man sjuk, det är min övertygelse.”

Efter denna debatt är jag nästan övertygad om att många i denna sal instämmer i denna vision. Och så vill jag tacka för att det blev en så inspirerande och upplyftande kulturdebatt. Nu kämpar vi vidare för kulturen!

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Nu är det en minut kvar. Då kan man dra ett tyst, djupt andetag efter denna långa dag.

Debattregler

O r d f ö r a n d e n: Eftersom detta är en fortsättning på den i går utannonserade debatten har vi redan klarat av inledande formalia. Vi är nu redo att övergå till den fortsatta budgetdebatten. Från presidiet vill vi upplysa om att vi på grundval av de förhandsanmälningar av talare som har skett har gjort ett försök att strukturera debatten. Vi kommer att dela upp debatten på följande vis.

Vi börjar med en allmän omgång om sjukvårdsfrågor med efterföljande replikskifte. Där är alla talare redan anmälda eftersom de är de av partierna utsedda företrädarna. Därefter avser vi att försöka ta upp ett block som handlar om närsjukvård och äldrevård, sedan ett block om psykiatri, ett block om rehabilitering och ett block om tandvård. Därefter kommer slutanföranden. Också slutanförandena görs av de av partierna utsedda företrädarna.

Vi ber dem som begär ordet under den snart påbörjade debatten att ange vilket block som det anmälda anförandet avser, så att vi vet var vi ska placera in det.

Sjukvård

Anförande nr 155

Landstingsrådet **R o s (s):** Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tänker inleda dagens sjukvårdsdebatt med några citat: "Vården är bättre än sitt rykte", "Det har blivit bättre med fler vårdcentraler" och "Det vore bra med ökad möjlighet till hembesök."

Det här är inget utdrag ur majoritetens plattform utan exempel på de många spännande synpunkter som lämnats in i medborgardialogen angående hälso- och sjukvårdens framtid, som sjukvårdsberedningarna genomfört under hösten. Synpunkterna ger råg i ryggen eftersom de visar att vi trots den budgetsanering som genomförts också lyckats med en hel del satsningar som tillgodoser många av medborgarnas behov.

Nära åttiotalet medborgardialogaktiviteter har genomförts ute i beredningarna och slutförs nu under november. Resultatet kommer att anmälas i hälso- och sjukvårdsutskottet i december för senare anmälan i landstingets allmänna utskott och för att vägas in i kommande 3 S-beslut. I de här aktiviteterna har både majoritetens och oppositionens politiker mött både allmänhet och patienter. Det här arbetet har varit oerhört värdefullt.

Till skillnad mot den gamla majoriteten ägnar vi ansenlig kraft åt hushållning, och som alla vet kräver hushållning noggrannhet vad gäller prioriteringar. Majoritetens budget har en mycket tydlig inriktning. Från de lokala budgetunderlagen i beredningarna och via hälso- och sjukvårdsutskottets budget till majoritetens budgetförslag är det mycket tydliga satsningar som 2005 riktas till närsjukvården och till våra prioriterade grupper – barn och ungdomar, äldre, personer med psykisk ohälsa och personer i behov av rehabilitering. Alla satsningar är finansierade. Låt mig nämna bara några exempel:

- ny metod för hörselscreening införs för nyfödda barn
- flera nya ungdomsmottagningar inrättas och fler mellanvårdsformer inom barn- och ungdomspsykiatri skapas
- äldreteam och jourläkarbilar i uppsökande verksamhet för äldre
- psykosocial kompetens i primärvården över hela länet
- 45 friska miljoner för en satsning på mellanvårdsformer till en psykiatri som dessutom fått en extra stor uppräkningsram och
- förstärkt tolkverksamhet för döva.

Ordförande! Vår vision för länets hälso- och sjukvård ligger fast och börjar nu förverkligas. Grunden är trygghet och tillit. Alla har rätt till en god hälso- och sjukvård fördelad efter behov. I vår vision ingår att vi ska arbeta utifrån de grundläggande värderingarna i den vårdetiska plattformen, den så kallade värdegrunden, om människovärde, hälsa, omsorg och rättvisa. Detta betonas starkt i den beställarplan som ligger till grund för majoritetens sjukvårdsbudget. Kopplingen till riksdagens nationella mål för folkhälsoarbetet är ytterligare en viktig beståndsdel.

En väl utvecklad närsjukvård parallellt med världens bästa högspecialiserade vård ställer krav på koncentration och fokusering. Men vi måste också ställa krav på vårdgivarna. De kommande åren ska vårdgivarna stimuleras till att tillhandahålla en vård med hög tillgänglighet och kvalitet. Landstinget ska ytterligare inrikta sig på att öka effektiviteten. Kostnadsutvecklingstakten måste även kommande år hållas på låg nivå.

Ordförande! Trenden med allt högre tillskott till akutsjukvården har brutits. Årets budget prioriterar närsjukvård. 2004 har bland annat inneburit 45 nya husläkare, fler jourläkarbilar, bättre tillgänglighet och inga ökade vårdköer. Vårt arbete fortsätter under 2005, och vi sätter högsta fart med arbetet att etablera närsjukvårdscentrer över hela länet. Från norr till söder, på 27 platser runtom i länet, ritas närsjukvårdskartor som ska bilda en attraktiv inramning kring patienten i form av närsjukvårdscentrer, närakuter och närsjukhus. Låt mig bara nämna några: Närsjukvårdscenter vid Jakobsbergs sjukhus, Ersta närsjukvårdsområde och ett profilerat närsjukvårdscenter för äldre i Tumba. Listan är lång, och jag tänker återkomma i ett senare inlägg.

Vi har också startat ett omfattande omstruktureringsarbete i och med förra årets budget, årets budget samt 3 S-utredningen på längre sikt. Att föra en löpande debatt om vilka principer som ska gälla för utveckling och uppföljning av landstingets sjukvårdsstruktur anser jag vara en av de viktigaste uppgifterna för oss förtroendevalda.

De borgerliga raljerar med allehanda snusförnuftiga och putslystiga förklaringar till vad 3 S står för. Jag tycker att det är trist att ni vill visa så dålig respekt för de mycket genomarbetade förslag som mängder av företrädare för professionen har jobbat fram. Jag tycker också att det är ett tecken på en dålig respekt för det uppdrag som vi alla tillsammans har fått av väljarna. För om vi som folkvalda inte kan föra en förutsättningslös diskussion om principer för sjukvården inom de ekonomiska ramar som vi har till vårt förfogande, tror jag att vi förmodligen kommer att stå inför ett demokratiskt problem.

Sanningen är ju att den borgerliga oppositionen inte kan vara lika tydlig med exakt hur kostnadsminskningar genom effektiviseringen ska ske. I stället gömmer man sig i likhet med tidigare bakom luftbudgeteringar såsom dynamiska effekter av konkurrensutsättningar. Dessutom gör man partierna sinsemellan helt olika skattningar av dessa dynamiska effekter. Trots tuffa ekonomiska ramar produceras fortfarande mycket vård inom vårt landsting, men nu får vi mera vård för pengarna. Enligt delårsbokslutet ökar besöken i öppenvården hos samtliga vårdgivare med ca 3 % mellan 2003 och 2004. Även inom primärvård, psykiatri och geriatrik ökar antalet vårdtillfällen och besök. Besöken inom akutsjukvården och på de stora sjukhusens akutmottagningar minskar något. Allt går i linje med de politiska besluten.

Väntetiden till besök och behandling är i stort sett densamma hösten 2004 som då vi tog över. Den ligger i flertalet fall inom tre månader. Omställningen till en sundare ekonomi har skett utan förlängda väntetider för patienterna. Men vi har en bit kvar. Telefontillgängligheten är fortfarande inte acceptabel överallt, och i majoritetens budget är våra förväntningar på vårdgivarna kristallklara: man ska få kontakt med vården direkt på telefon, och man ska kunna göra besök hos närsjukvården även på kvällar och helger.

Under gårdagens allmänpolitiska debatt tyckte Stig Nyman att vi borde försöka bryta låsningarna i sjukvårdsfrågorna och att det vore befriande att föra en förutsättningslös diskussion när det gäller nationella handlingsplaner och fokuseringar på husläkarsystem och att våga öppna för nytänkande. Gårdagens insats, Stig, tyckte jag var modig. Du riskerar naturligtvis att få en del kritik bland annat från Folkpartiet. Jag är dock beredd att delta i de diskussionerna. Husläkarsystemet har aldrig fungerat tillfredsställande.

Ordförande! Under 2005 återinförs vårdgarantin, som innebär att patienten är garanterad behandling efter en viss tid när diagnos och behov fastställts av läkare. För att köer inte ska riskeras är 30 miljoner kronor avsatta för beredskap att möta oförutsedda behov som uppstår.

Från och med den 1 januari 2005 kan alla föräldrar känna sig ännu tryggare, då en särskild telefonrådgivning för barnsjukdomar inrättas via Vårdguiden. Sjukvårdsupplysning för barn kommer att vara öppen dygnet runt och bemannad med personal som har särskild barnkompetens. Rådgivningen kommer att innebära en stor avlastning för barnakuterna och därigenom bidra till att tillgängligheten inom barnsjukvården förbättras.

Ordförande! Låt mig avslutningsvis säga något om oppositionens budgetar. Jag har, faktiskt med nyfikenhet, läst borgarnas förslag till 35-punktsprogram, men jag blev snabbt besviken och tänkte genast på sagan om gumman som kokade

soppa på en spik, för om många av de 35 punkterna råder det politisk enighet. Där finns inte mycket av politisk vindkantring. Men man får väl känna en glädje över att den nya borgerliga sjukvårdspolitiken i så hög grad ansluter sig till majoritetens.

Fast riktigt så enkelt är det ju inte, för även i år går skiljelinjerna mellan våra olika ideologiska utgångspunkter. Det handlar om att säkra den demokratiskt styrda offentligt och solidariskt finansierade sjukvården för framtiden. Den kan ställas mot en efterfrågestyrd modell, där den starke i varje situation förmår att välja.

Men det intressanta med 35-punktsprogrammet är det som inte står i det. För vi är faktiskt inte överens om hur strukturen i akutsjukvården och närsjukvården ska se ut och finansieras.

Ordförande! Sammantaget kan vi säga att majoritetens dubbla uppdrag, att klara både ekonomi och verksamheter, hittills fungerar – ansvar, utveckling, samverkan.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 156

Landstingsrådet W e n n e r h o l m (m): Ordförande, landstingsledamöter, åhörare! Jag börjar med att yrka bifall till de gemensamma förslagen från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Jag yrkar också bifall till den moderata budgeten.

I förra veckan besökte jag den avancerade sjukvården för barn i hemmet på Karolinska universitetssjukhuset i Solna. Jag vet att också många andra i den här församlingen har varit där. Förhoppningsvis kände vi alla samma sak. Detta är vad hela vår verksamhet går ut på. Det räckte med att kasta ett öga på anslagstavlan i personalrummet för att finna det vackraste innehåll vårt politiska engagemang kan ge. Där stod namn som Moa, Martin, David, Amelia, Katrin och Lill och vilket år de var födda. Med något enstaka undantag var alla födda 2004. De har kommit till vår värld i år. Deras ankomst har varit stensatt av prövningar. De är våra minsta, våra sköraste och våra sjukaste medborgare.

Ingela Nylund Watz kände nog samma sak när hon besökte denna barnsjukvård, och säkerligen också Bengt Cedrenius. Men någonstans mellan Astrid Lindgrens barnsjukhus, Karolinska och Landstingshuset här på Hantverkargatan måste Ingela och Bengt ha tappat tron på det goda. Det är nämligen vad det handlar om. Det som sker i denna barnsjukvård är uttryck för genuin godhet kombinerad med väldigt stor yrkesskicklighet. Personalen ger tröst, lindring och sjukvård åt små patienter som är mycket svårt sjuka.

I landstingets uppochnedvända värld har nu Ingela och Bengt gett några tjänstemän mandat att stänga verksamheten nästa år. Vad händer då med barnen som föds nästa år? Förväntar vi oss att alla ska vara friska?

För omkring ett år sedan blossade en strid om överlevnaden för sjukhusen i Norrtälje och Södertälje. I dag vet vi att de överlevde den striden, om än något skadeskjutna. Jag tror tyvärr inte att Ingela och Bengt tog den minsta notis om

våra och våra borgerliga bröders protester mot den nedläggningen, knappast heller om medborgarnas protester. Nej, vad som krävdes var att några modiga ledamöter från majoriteten sade stopp. De hade civiltkurage nog att säga: Så här får det bara inte gå till! Till dem som sade stopp den gången eller till någon annan av er som sitter här i dag och som känner att nedläggningen av barnsjukvården bryter mot den övertygelse som en gång fick er att engagera er politiskt säger jag: Ta chansen! Inga nya utredningar behövs. Grip möjligheten, och gör det nu!

Barnen på anslagstavlan i personalrummet behöver bara en röst från någon av er för att också fortsättningsvis kunna få möjlighet till avancerad sjukvård i hemmet. Jag tror att ni precis som jag vill kunna titta tillbaka på och känna stolthet över att ha räddat denna barnsjukvård.

Herr ordförande! Stockholms läns landsting är den uppochnedvända världen. Det finns inga pengar till sjuka barn, men det finns pengar till film, till en person som spelar Elvislåtar eller till en fotoutställning om James Bond och mycket, mycket annat.

Ibland, hör ni, räcker det att köpa en kvällstidning för 8 kronor – den blir utan bilaga, men det räcker för att man ska lära sig något. Expressenjournalisten Ulf Nilsson gav för drygt ett år sedan en ögonblicksskildring av den franska sjukvården. En för honom okänd gammal man gick fram till receptionen på en röntgenavdelning. Han sade: Jag behöver en bild på mitt knä. Då svarade receptionisten: Har ni remiss? Nej, jag har ont i knät, sade han då. Då sade receptionisten till honom: Passar det bra i morgon kl. 9?

Det där känns nästan lite överkligt – det där med ”Passar det bra?” och att få hjälp redan nästa dag. I den franska sjukvården får man bilderna i ett kuvert, och sedan kan man gå till vilken läkare som helst, utan den förhålliga remissen.

I Sverige ligger en anhörig på Huddinge sjukhus och har fått remiss till två specialister i samma hus. Två månader har gått – inget svar. I Frankrike är vårdköer ett okänt begrepp. Landets sjukvård är rankad som nr 1 av OECD, och ändå betalar en vanlig löntagare där bara hälften så mycket skatt som den Ingela och Bengt tvingar oss att betala i Stockholms län.

Låt oss även ta en titt på Storbritannien. Vi behöver inte åka dit, även om det är väldigt lärorikt att göra det också. Det räcker att läsa morgontidningen. Där kan vi läsa om att svenska Capiro, som äger Capiro S:t Görans Sjukhus, getts möjlighet att expandera i Tony Blairs England. Här i Sverige hotar regeringen med att förbjuda företag att bedriva sjukvård. För mig är aldrig politisk kontroll viktigare än omsorgen om medmänniskor. Varför är den det för er socialdemokrater?

I dag kan vi möta rekryterare här hemma i Sverige från det socialistiska Storbritannien som lockar över svensk vårdpersonal dit. Där tillåts sjukvården expandera och bidra till den brittiska tillväxten, men här hemma möts sjukvården med stopp, hinder och förbud. Är det verkligen långsiktigt hållbart, Bengt Cedrenius?

Till sist, Inger Ros: Vad är det som tvingar er? Är det kommunister som tvingar er att slå vakt om systemet? Är det de som tvingar er att införa stopplagar och råa besparingar i sjukvården? Varför värnar ni offentlig drift före god sjukvård? Det

är faktiskt så att valet nu står mellan era råa besparingar och vår allians reformpolitik, och det valet är lätt.

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till det moderata budgetförslaget.

Anförande nr 157

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Ordförande, landstingsledamöter! Jag vill inleda med att yrka bifall till de 35 gemensamma förslagen från m, fp och kd. Inger Ros vet ju inte riktigt vilket ben hon ska stå på. Å ena sidan tycker hon att 23 av de 35 förslagen är bra, men å andra sidan påstår hon att de kommer från sagornas värld. Inger! Du kommer att få chansen att bestämma dig när vi voterar om det här.

I Folkpartiets Sverige har patienterna klara rättigheter. Individen känner till vad man kan förvänta sig av sjukvården och får hjälp att hitta i sjukvårdsdjungeln så att vårdbehov tillgodoses. Valfrihet mellan vårdgivare och kundvalsmodeller där pengarna följer patienten skapar incitament att anpassa vården till patienterna i stället för tvärtom. Remisstvånget ska bort. Det är ett olycksaligt hastverk, som inte sparar pengar i längden. Det skapar mer administrativt arbete för läkarna och hindrar patienter från att få vård. Att patienter härigenom drabbas av medicinska risker kan inte uteslutas enligt den studie som Läkarföreningen har gjort.

I Folkpartiets Sverige värnar vi sjuka barn och äldre. Nedmontering av avancerad hemsjukvård för barn stoppas, och äldreteam ser till att samverka mellan landsting och kommun fungerar även för gamla med behov av många samtidiga vårdinsatser.

I Folkpartiets Sverige har människor fått välja en egen husläkare och distriktsköterska som har god tillgänglighet, ett team som är en trygg lots i sjukvården. Den dåliga tillgängligheten till många vårdcentraler är ett av vårt lands största sjukvårdsproblem. Det ska vara lätt att ringa, att få besöka och vid behov få hembesök av husläkaren.

I Folkpartiets Sverige får psykiskt sjuka adekvat vård. Studier i vårt eget landsting, i den så kallade PART-studien, visar att hälften av dem som har problem inte ens söker hjälp trots att de har ett psykiatriskt vårdbehov. Det är dags för en upplysningskampanj: det finns hjälp, det finns hopp! Men PART-studien visar också att hälften av dem som söker psykiatrisk hjälp inte får adekvata behandlingslingar. Det är ett resultat som pekar på att problemen i den psykiatriska sjukvården har en större dimension än bara de våldsdåd som medierna har uppmärksammat.

Folkpartiet tycker att det behövs en kraftsamling i svensk sjukvård för att patienterna ska få den vård som enligt senaste rön visat sig ge effekt. Det innebär att det behövs tydligare mått på vad vården erbjuder och vilka resultat den faktiskt har för patienterna. Inte minst gäller det här psykiatrin. Den ökade psykiska ohälsan i vårt samhälle innebär att primärvården måste vara rustad med fler psykologer och kuratorer för att hjälpa snabbare.

Det behövs också särskilda mottagningar för unga vuxna eftersom vi ser en ökad mängd vårdsökande i just den åldersgruppen. Och det behövs en särskild satsning på rehabilitering tillsammans med försäkringskassan. Särskilt gäller det personer med psykiskt lidande. I snitt är åldern tio år lägre hos dem som förtidspensioneras för psykiska problem än för dem som sjukpensioneras för kroppsliga sjukdomar. Men det går att göra någonting åt det. Satsning på små krishem för nyinsjuknade unga med psykoser skulle bidra till ett bättre vårdresultat och sannolikt förbättra deras livskvalitet och livschanser. Vi vet ju att var tionde psykospatient tar livet av sig. Om vi skulle kunna rädda livet på flera skulle det vara mycket värt. Vårdgarantier som definierar psykiatriska vårdinsatser skulle också behövas.

Ordförande, landstingsledamöter! Vården behöver förnyas med nya arbetsätt. Vi tycker i Folkpartiet att den viktigaste förändringen är att se till att begreppet närsjukvård fylls med 300 nya husläkare och distriktssköterskor de närmaste åren. Inger Ros säger att husläkarna aldrig har fungerat, men det beror ju på att de aldrig fått chansen till den utbyggnad som Inger Ros socialdemokratiska kolleger i Norge såg till att genomföra för två och ett halvt år sedan. Fler husläkare och distrikts-sköterskor är särskilt viktigt för de äldre. För dem har kontinuiteten en särskilt stor betydelse när det handlar om att länka ihop olika medicinska insatser och läkemedel effektivare.

Ett nära samarbete med husläkarteamen och en utökad vård med planerade operationer och behandlingar utanför storsjukhusen skulle skapa förutsättningar för en helt annan vårdstruktur, men man kan inte bara skrota vård på akutsjukhusen utan att se till att patienterna tas om hand utan något innehåll i närsjukvården. Vi avvisar alltså att skrota sjukhusvård kommande år utan att ge patienterna alternativ med närsjukvård som har ett innehåll. Jag vill slå fast det här eftersom majoriteten tolkar Folkpartiets budget efter egna påhittade måttstockar. Jag tycker att det är särskilt bekymmersamt att majoritetens budget innebär en samtidig vårdminskning och koncentration till Karolinska, som redan har problem.

Börje Antebro fick inte sin operation på Karolinska utan tvingades att betala den själv. Med den vårdgaranti som Folkpartiet vill ha hade han kunnat få sin operation utförd på Sophiahemmet, dit han gick när han hade lånat pengar av sin mamma, eller hos någon annan vårdgivare som ett vårdgarantikansli hade lotsat honom till. Men majoriteten bäddar ju för försäkringslösningar. Ni gräver en grav åt landstingsfinansierad verksamhet och skapar en ilska hos allmänheten när man hamnar i en vårdkö på Karolinska universitetssjukhuset. Och ni tänker göra det här än värre, för ni tänker koncentrera alla prostatacanceroperationer till Karolinska universitetssjukhuset. Alla 350 patienter som varje år ska opereras för prostatacancer ska till Karolinska. Ingen ska hamna hos andra vårdgivare. Det här innebär att fler än Börje Antebro kommer att riskera att få låna pengar av anhöriga eller av banken eller att fastna i en vårdkö.

Vi avvisar att stora strukturförändringar klubbas nu i budgeten utan att man redovisar konsekvensanalyser för patienterna. Det känns som ett skämt att partierna ska förhandla om 3 S-beslutet om så här stora delar av beslutet klubbas redan i dag. Det har inte funnits något forum där vi har diskuterat det här. Ni slängde fram detta i landstingsstyrelsen redan i augusti med förtur för tjänstemännen att lägga in det här i er budget, och så ska det formellt klubbas i dag. Det var ingen diskussion om konsekvenser i något politiskt organ innan ni tog det här beslutet.

Inger Ros! Jag tycker faktiskt att du är skyldig att berätta för patienterna och för oss här i dag i fullmäktige vart de 30 000 patienterna ska ta vägen som inte ska tas emot på akutmottagningen på Karolinska. Sjukhusledningen på Karolinska kan inte ge ett svar, men du som ansvarig politiker måste ge besked. Hur kan du tro att en primärvård som sviktar – du talar själv om en aldrig fungerande husläkarvård – ska klara 30 000 ytterligare vårdbesök? Varför använder du ordet närsjukvård som ett trolldö som ska fixa den dåliga tillgängligheten utan att ge den rimliga förutsättningar? Du talar om ni håller på att rita kartor, men det kommer ju inte fler husläkare för att du ritar kartor med olika bluppar och blippar som heter det ena och det andra – närakuter och närsjukhus. Det är ju bara riktiga fysiska doktorer och sjuksköterskor som kan ta hand om de här 30 000 patienterna. Jag förväntar mig att du redovisar vart de här patienterna ska ta vägen eftersom vi hittills aldrig på ett framgångsrikt sätt har lyckats att styra över till primärvården, om vi inte har kunnat erbjuda en tillgänglighet i primärvården. Den har jag inte sett att du redovisar ett enda förslag om hur den ska bli bättre redan till den 1 april.

Landstingsledamöter! Folkpartiet vill i dag ge klart besked att den avancerade sjukhusanslutna hemsjukvården för barn både behålls och utökas. Barnen är särskilt viktiga att värna när det råder snåla vindar. All utvärdering har visat att hemsjukvården för barn fungerar väldigt bra. Det gjordes ju en stor utvärdering för fyra år sedan. Hemsjukvården för barn kan ta emot barn med mycket kort varsel. Med ett par timmars varsel efter att det kommit en remiss från barnkliniken kan man rycka ut med hembesök, och man kan ge hembehandlingar som ger trygghet. Det är också väldigt korta vårdtider – i median handlar det om fyra dagar. Att inbilla sig att primärvården ska kunna ta även denna patientgrupp verkar utopiskt i dag. Se i stället till att den här vården utökas till även den södra länsdelen! Det skulle behövas ett team till. Man har i dag 24-timmarsutryckning. Med en marginell utökning klarar man att täcka även den södra länsdelen.

Inger Ros! Jag måste ställa frågan vad som blir bättre av att utredas när du egentligen redan i dag kan ge ett besked att den sjukhusanslutna hemsjukvården för barn, SABH, ska vara kvar. Ni landstingsledamöter kommer att få ett sådant förslag i dag som ni kan stödja när vi kommer till votering. Våga ta parti för barnen!

Förslaget om sparkrav för Astrid Lindgrens barnsjukhus skapar nya vårdköer för barn. Folkpartiet avvisar att landstinget ska sluta köpa planerade kirurgiska ingrepp på Nacka närsjukhus för barn. Det finns ett sådant förslag, och det ligger i budgeten. Sjukhusledningen planerar detta. Det rör sig om ortopediska operationer, ljumskbräck och missbildningar. Väntetiderna är också alldeles för långa för barn i södra länsdelen med neuropsykiatrisk problematik som till exempel ADHD.

Ni kunde i Aftonbladet i förrgår läsa om Malexandermördarna, som är pojkar med ADHD-problematik som inte fick hjälp från kommun och landsting i tidigt skede. Om vi vill minska antalet ungdomar med problem som blir brottslingar som vuxna är det väldigt viktigt att stödja barn med ADHD-problematik tidigt, så att de får bra pedagogiskt stöd och rätt insatser från sjukvård och kommun. Ge barn förtur till en vårdgaranti! Ge barn med neuropsykiatriska problem en vårdgaranti som gör att kommun och landsting tillsammans kan utreda och bedöma dem och ge dem rätt stöd och behandling!

Hemsjukvården för barn är en modell som visar på vägar att flytta ut medicinska insatser ur sjukhusen och effektivisera vården. Samma sjukvård kostar bara hälften. Föräldrarna är mycket nöjda. Med all säkerhet skulle en motsvarande modell för vuxna kunna ge korttidsinsatser med omfattande medicinskt vårdinnehåll och frigöra vårdplatser på sjukhusen. Mera akut sjukvård i hemmet är i dag medicinskt möjlig. Det skulle komplettera den i dag fortfarande rätt begränsade avancerade hemsjukvård som finns. Denna typ av förändringar och ett arbete med vårdprocesser och förändrade rutiner kan skapa mera valuta för landstingsskatten.

Ordförande och landstingsledamöter! Folkpartiet vill se ett liberalt systemskifte, där individens rättigheter sätts i centrum, där småskalighet i vårdorganisationen skapar effektivitet, där mångfald i driftsformerna ger både patienter och personal valmöjligheter. En förnyelse där människors idéer och kreativitet får utlopp kan skapa en bättre morgondag för patienterna, som vi är till för och som är våra uppdragsgivare.

Jag yrkar med detta bifall till Folkpartiets budgetförslag.

Ordföranden: Vi kan upplysa församlingen om att den störande lukten kom från vare sig höger eller vänster utan ovanifrån. Det pågick tydligen en slamsugning, och ventilationen fångade upp alla avgaser och förde ner dem till oss. Det är nu åtgärdat, och vi hoppas att luften successivt kommer att bli bättre.

Hade Jacques Tati suttit här uppe hade han nog kunnat fånga en rätt rolig attityd-förändring här i salen. Det började ju med att man började snekla lite på grannen. Men nu hoppas vi att det är överstökad och ger en eloge till Birgitta Rydberg, som inte tog illa vid sig av alla rynkningar på näsan här i salen.

Anförande nr 158

Landstingsrådet Sevefjord (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! I går kommenterade borgarna den inledande debatten med att de tyckte att vi pratade alldeles för mycket om deras budgetar. Nu tänker jag inte alls prata om deras budgetar utan om majoritetens budget.

Jag tänker ägna en hel del tid åt bland annat psykiatrin, dess problem och möjligheter. Psykiatrin har det här året stått i fokus i media, i olika debatter och också i den här fullmäktigeförsamlingen vid ett otal tillfällen.

Även om det beror på ett antal tragiska händelser tycker jag att det är mycket bra att psykiatrin har lyfts upp på detta sätt i samhället. Jag tror att vi alla har lärt oss väldigt mycket om psykiatrin, psykiatrins problem och människor som har psykiska problem av olika slag. Debatten har kanske också lett till att man delvis har avdramatiserat psykiatrin och människor som har psykiska problem.

När det gäller psykiatrin tycker jag att vi i den här majoriteten kan säga att vi har arbetat hårt för att vända den negativa ekonomiska kurva som har funnits, det vill säga tilldelningen av ekonomiska medel till psykiatrin för att utveckla den i förhållande till den övriga hälso- och sjukvården. Under väldigt lång tid – inte bara under förra mandatperioden utan också mandatperioden dessförinnan – fick ju psykiatrin en minskande andel av vårdens resurser.

Vi har jobbat hårt för att försöka vända den kurvan. Jag kan säga att det inte har varit lätt, bland annat mot bakgrund av de tuffa ekonomiska besparingarna inom Stockholms läns landsting. Men vi har faktiskt lyckats vända kurvan, så att psykiatrin i dag får en något större andel av hälso- och sjukvårdens resurser än den fick när vi tillträdde. Men det står fortfarande klart att det är otillräckligt.

En del säger att psykiatrin har misslyckats. Jag skulle vilja fråga: Är det psykiatrin som har misslyckats, eller är det samhället som har misslyckats? Beror den lavinartade ökningen av psykisk ohälsa och människor med psykiska problem verkligen på att psykiatrin inte fungerar, eller beror den på att det finns problem i vårt samhälle som skapar människor som mår väldigt dåligt? Jag vill nog hävda att det inte är psykiatrin som har misslyckats utan att det handlar om andra faktorer.

Däremot har psykiatrin misslyckats med att ta emot den kraftigt ökade tillströmningen av patienter och människor som behöver psykisk vård, men det är en helt annan sak. Tillströmningen till barn- och ungdomspsykiatrin är ungefär 10 procent per år. Det säger sig självt att det är svårt att hinna bygga ut och bygga ikapp. Tillströmningen till öppenpsykiatrin har på sex år ökat med 30 procent. Beroende-vårdens öppenmottagningar har under samma sex år ökat med 53 procent. Behandlingen av människor med alkohol- och narkotikaproblem har på sex år ökat med 41 procent. Åtstörningsvårdens patienter ökar också varje år.

Det beror naturligtvis inte på att psykiatrin har misslyckats. Jag skulle vilja påstå att det beror på att samhället delvis har misslyckats. Då får psykiatrin ta konsekvenserna av det misslyckandet.

Det kräver oerhört stora resurser, och än så länge har vi inte tillräckligt med resurser. Det handlar inte bara om pengar, utan det handlar också om bättre organisation och utbildad personal.

Som jag har sagt har de ekonomiska resurser under många år varit för små. När psykiatrireformen genomfördes gjorde man en skatteväxling mellan kommuner och landsting. Innan reformen hade genomförts till fullo levde många psykiskt sjuka i stora komplex. Anders Milton brukar säga: Då hade de mat och husrum och fanns i ett socialt sammanhang, men de hade inget liv. Samtidigt säger han: I dag har de ett eget liv, men de lever ofta inte i ett socialt sammanhang. Många gånger har de inte ett ordentligt boende, och många gånger har de inte heller mat varje dag.

Vi har alltså ett gigantisk problem, och det är ett samhällsproblem där vi i landstinget har ett stort ansvar för att försöka åtgärda en del av problemen.

Psykiatrin får i Stockholms läns landsting drygt 4 miljarder kronor nästa budgetår. Det är svindlande mycket pengar. Jag är egentligen inte så säker på att pengarna är det största problemet. Däremot är det ett problem, för vi behöver mer pengar. Jag tror att det finns många andra faktorer, bland annat en ganska illa organiserad psykiatri, där samarbetet mellan vuxenpsykiatrin, barn- och ungdomspsykiatrin, beroendevården och åtstörningsvården inte har fungerat på det sätt som vi kan kräva.

Stockholm är faktiskt det landsting i landet som ger mest ekonomiska resurser per person till psykiatri. Det är omkring 2 000 kronor per invånare i Stockholms län, jämfört med Västra Götaland, där det är 1 600 kronor och Skåne, där det är 1 500 kronor.

En del av er har föreslagit en gemensam nämnd och sagt att det skulle kunna vara en lösning på problemet, det vill säga att kommun och landsting slogs ihop och att vi bildade gemensamma nämnder kring psykiatri. Jag är inte helt avvisande till det, men jag är lite tveksam till om det är en lösning, mot bakgrund av att Stockholm har så specifika förhållanden.

I Stockholms läns landsting har vi 26 kommuner och 18 stadsdelsnämnder. Ni kan bara tänka er vilka enorma organisatoriska, byråkratiska och administrativa problem det skulle medföra om vi bildade gemensamma nämnder med dessa 26 kommuner och 18 stadsdelsnämnder. Det är mer mot den bakgrunden som jag är tveksam till om det går att göra så. Men jag avvisar inte detta förslag helt, och jag deltar gärna i en diskussion om detta kan vara en väg eller om vi kan hitta andra vägar. I Norrtälje pågår ändå ett arbete, och det är möjligt att man till exempel i Norrtälje skulle kunna bilda någon form av gemensam nämnd.

Vi kanske kan göra det även på andra ställen i landstinget. Men jag tror inte att av det är en generell lösning för hela landstinget när det gäller psykiatri och samarbetet med kommuner.

Vad jag egentligen skulle vilja föreslå är att vi ska ha en rättighetslagstiftning för psykiskt sjuka, på samma sätt som vi har det för funktionshindrade.

Jag tycker också att rättspsykiatri borde vara statens ekonomiska ansvar. Jag vet att man i flera partier här i salen tycker det. Jag har också framfört det i den här talarstolen vid flera tillfällen. Jag tror att det skulle vara en bättre lösning än den lösning staten i dag försöker med, att genom så kallade Miltonpengar stödja den psykiatri runt om i landet.

Om staten tog sitt ansvar för rättspsykiatri på samma sätt som staten tar sitt ekonomiska ansvar för dem som döms till fängelsevård skulle det för Stockholms läns landsting innebära att vi kunde ha 350 miljoner kronor som vi då skulle lova staten att inte använda till besparingar, utan de pengarna – som vi då inte behöver lägga på rättspsykiatri – skulle vi naturligtvis lägga på att förstärka psykiatri inom andra områden.

Det gäller barn- och ungdomspsykiatri och neuropsykiatri, som Birgitta lyfte fram i sitt anförande. Jag håller helt med dig om att vi har ett jätteproblem när det gäller neuropsykiatri för både vuxna och barn, för där behöver vi göra mycket. Vi behöver göra förstärkningar när det gäller ätstörningsvården, och vi behöver göra förstärkningar på många områden. Vi skulle kunna använda de 350 miljonerna till detta och på så sätt få en väl fungerande psykiatri i Stockholms läns landsting – det är min fasta övertygelse.

Men pengar är inte allt. Vi behöver också ett utvecklat samarbete och ett bättre samarbete mellan landsting och kommuner. Det pågår faktiskt ett omfattande samarbete och ansträngningar för att utveckla det samarbetet runt om i länet.

KSL och Stockholms läns landsting har till exempel ett gemensamt utvecklingsarbete när det gäller psykiskt långtidssjuka. Gemensamt identifierar vi de omkring 800 personer som är utomlänsplacerade och kostar landsting och kommun – framför allt kommunerna – mycket pengar. Vi har ett gemensamt utvecklingsarbete när det gäller dubbeldiagnoser. Vi är överens om att vi måste förbättra den gemensamma vårdplaneringen. Det har de borgerliga partierna också lyft fram i sitt förslag, och jag är helt överens med dem om att det ska finnas en ordentlig vårdplanering för varje patient. Det är självklart, och det är en svaghet att det inte är så.

Vi har också en arbetsgrupp för samverkan mellan norra länets psykiatri och de sju stadsdelsnämnder som berörs. Man har kommit med en rapport som visar att man vill ha en integrerad lokal samverkan på stadsdelsnivå. Man vill ha samlokalisering mellan psykiatri, socialvård och beroendevård. Det är alldeles utmärkt, och det är precis den vägen vi ska gå.

Vi har dessutom ett omfattande arbete när det gäller gemensam kompetensutveckling mellan socialtjänsten, socialpsykiatrin och Stockholms läns landstings psykiatri. Vi har inlett denna gemensamma utbildning, som i sin första fas omfattar 1 100 personer. När den är genomförd ska den omfatta 3 500 personer. Det gäller Stockholms kommun och Stockholms läns landsting, och det är Stockholms stads kompetensfond som står för de ekonomiska resurserna.

Vad vi har gjort under dessa två år är bland annat att försöka skapa nya och bättre organisationer inom psykiatris olika delar. En av de första saker som jag mycket snabbt tog åt mig när jag fick ansvaret för psykiatrin i Stockholms läns landsting var att organisationen var oerhört splittrad. Det fanns många motsättningar inom organisationen. Det fanns väldigt lite samarbete över de organisatoriska gränserna, som vuxenpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri och beroendevård.

Där fanns ett stuprörstänkande. Det tänkandet försöker jag, tillsammans med duktiga medarbetare och naturligtvis också alla de som jobbar ute i vården, ändra på. Ett sätt att göra det var att tillsätta en psykiatrisamordnare. Jag skulle vilja påstå att det var en av de bättre saker som jag har gjort på det här området när jag lyfte upp kravet att vi måste ha någon som samordnar hela psykiatrin.

Den personen tillträdde i september i år. Jag kan redan nu se resultat av det arbetet. Det finns ett annat samarbetsklimat. Det finns andra diskussioner över revirgränserna på ett helt annat sätt än tidigare. Det är en oerhört viktig förändring som sker inom psykiatrin i dag. Men den är inte snabb, och den är inte heller problemfri. Här känner jag starkt att vi är på rätt väg.

Stockholms centrum för ätstörningar står för ungefär hälften av ätstörningsvården i Stockholm. Där utför man ett fantastiskt arbete som har utvecklats mycket. Det finns en oerhörd kreativitet i Stockholms centrum för ätstörningar. Under nästa år kommer de att få helt nya lokaler, där man kan sammanföra den i dag ganska splittrade organisation som finns, med verksamheter runt om i länet. Den sammanförs till ett och samma ställe, och där kommer det också att finnas utrymme för ett antal lägenheter där man vårdar hela familjer. Jag tror att det kommer att innebära en kvalitetsförbättring.

Vi har problem inom ätstörningsvården. Köerna växer. Därför har vi också tagit upp frågan om hur vi ska hantera köproblematiken under det år som kommer. Vi är väl medvetna om att vi måste göra speciella insatser för att korta de växande köerna inom ätstörningsvården.

Då handlar det kanske inte i första hand om Stockholms centrum för ätstörningar, som också har problem, eftersom det är en oerhört stor tillströmning till ätstörningsvården, utan också Mando, som är en privat driven klinik vid Huddinge sjukhus som har långa köer som vi måste göra någonting åt för att kapa.

De 8 procent som vi tillför ätstörningsvården nästa år räcker inte för att kapa de växande köerna – det är vi fullt medvetna om. Som ni märker är jag också ganska självkritisk och analyserande i mitt anförande. Om man inte vågar definiera problem tror jag inte heller att man kommer på några lösningar.

Inom barn- och ungdomspsykiatrin har vi här i landstinget en ganska bred uppslutning bakom den förändring som vi gör där. Den bygger på ett gemensamt politiskt beslut från 1999. Alla partier är inte överens i alla detaljer, men de stora dragen är vi faktiskt överens om: färre men större mottagningar med mer omfattande kompetens och att införa fyra mellanvårdsteam, det vill säga mobila team som kan söka upp i hemmen, men också att utveckla en stödjande nätverksverksamhet och en dagverksamhet för patienterna.

Vi har ett köproblem också inom barn- och ungdomspsykiatrin. Det ser väldigt olika ut på olika ställen i länet. På vissa ställen fungerar det alldeles utmärkt, medan det på andra ställen fungerar sämre. Jag tror att den organisatoriska förändringen är en förutsättning för att vi ska kunna komma till rätta med köerna inom barn- och ungdomspsykiatrin och också höja kvaliteten inom den vården.

Här har vi ett specifikt problem som jag tror att Birgitta Rydberg nämnde, just äldrepsykiatrin. Där måste man göra speciella insatser när det gäller både barn och vuxna. Där är verksamheten helt klart otillräcklig.

Under kommande år kommer också den slutna psykiska vården för barn och ungdomar att samlas på Sachska barnsjukhuset. Jag tror att det kommer att leda till en kvalitetsförbättring. Jag tror att det kommer att finnas 13 lägenheter där man kan vårda hela familjen tillsammans. Redan i dag pågår det en utveckling av ett samarbete mellan Sachska barnsjukhusets somatiska del och den slutna barn- och ungdomspsykiatrin. Här kommer det att ske förbättringar under nästa år.

Det sker också ett utökat samarbete med ätstörningsvården, som också kommer att få lokaler som ligger närmare Sachska barnsjukhuset än i dag, och man ser fram emot att kunna utveckla ett bättre samarbete mellan den slutna barn- och ungdomspsykiatrin och ätstörningsvården.

Den slutna barn- och ungdomspsykiatrin tar en väldigt stor del av våra resurser. Ungefär 30 procent av BUP:s resurser går just till den verksamheten.

Vi har ett samarbete när det gäller beroendevården, missbrukarvården. Det har dragits igång ett spännande samarbete kring bekämpandet av de öppna drogmarknaderna i Stockholm. Det är ett samarbete mellan länspolismyndigheten i Stockholm, Stockholms stad och landstinget. Vi har haft några sammanträden,

och nu har det tillsatts en arbetsgrupp som ska ta fram en genomförandeplan för hur man ska kunna bekämpa de öppna drogmarknaderna i Stockholm på ett helt annat sätt än vi har gjort tidigare.

Det ska inte bli en ny rensning av Plattan, som misslyckades, som ni säkert kommer ihåg. Man ska försöka komma åt de öppna drogverksamheterna, och då måste även landstinget gå in med de resurser som krävs. Det är ju ingen idé att polisen går in och rensar och landstinget sedan inte har några möjligheter att ta emot dessa människor, som faktiskt behöver medicinsk stöd och hjälp.

Den nya genomförandeplanen kommer att vara klar vid årsskiftet. Jag är alldeles övertygad om att vi nästa år kommer att diskutera de här frågorna många gånger.

Det förekommer ett omfattande samarbete kring dubbeldiagnoser. Vi har en Fokusrapport som har stått i centrum för vår diskussion. Många av er har deltagit i arbetet, och det arbetet fortsätter. Här ser jag kanske problemet att arbetet är så intensivt att man överallt drar igång dubbeldiagnosteam och att det då finns en risk för att det blir alltför splittrat. Man måste försöka få ihop detta så att vi inte sitter runtom i länet och har 10, 20 eller 30 dubbeldiagnosteam som inte samarbetar med varandra. Jag har också sagt till psykiatrisamordnaren att den frågan är viktig.

Frivilligorganisationerna spelar en oerhört viktig roll i det arbetet. Därför ger vi också ekonomiskt stöd av varierande grad till ett tiotal frivilligorganisationer.

Inom rättspsykiatrin måste vi göra stora insatser. Framför allt måste det byggas en ny klinik vid Huddinge sjukhus, eftersom den klinik som finns i dag inte uppfyller säkerhetskraven.

Vi kommer alltså att investera i en ny byggnad som uppskattningsvis kostar ungefär 500 miljoner kronor. Projekteringen bör påbörjas nästa år, och då avsätter vi 12 miljoner. En tredjedel av kostnaden beräknas för 2006, och resten för 2007.

Som jag tidigare har sagt är rättspsykiatrin ett problem, eftersom den tränger ut en stor del av den övriga psykiska vården. Även inom rättspsykiatrin måste vi utveckla öppenvården. Det tror jag att vi är överens om mellan majoriteten och de borgerliga partierna. Den öppenvård som vi har inom psykiatrin är inte tillräcklig för alla som skrivs ut från rättspsykiatrisk vård. En del av dem behöver en speciell öppenvårdsmottagning där frivården, socialtjänsten och landstinget är samlade under ett tak. Det är ett arbete som pågår, och en sådan mottagning kommer att öppnas under nästa år.

När det gäller dubbeldiagnoser har vi en Fokusrapport som flera av er har läst om hur vi ska jobba vidare med den här gruppen människor, som faller mellan alla stolar och som varken psykiatri, beroendevård, kommun eller landsting har orkat ta ansvar för.

Vi går nu vidare i det arbetet och ska göra en uppföljningsrapport som ska fokusera på psykiskt störda kvinnor, kvinnliga missbrukare, eftersom de är ganska osynliga i den Fokusrapport som finns i dag.

Detta är en del av de satsningar som vi gör när det gäller psykiatrin, och nu har jag använt så mycket av min tid att jag inte ska ta upp något annat utan får återkomma i debatten. Men jag tror att vi är överens om att psykiatrin är en nyckelfråga för landstinget. Vi måste göra oerhört mycket mer än vi gör i dag, och vi kan också göra mycket mer. Jag tycker att vi i majoriteten skapar förutsättningar för en bättre psykiatri. Jag gör det oerhört gärna i samverkan med de borgerliga partierna.

Anförande nr 159

Pia Lidwall (kd): Ordförande, ledamöter! Jag skulle vilja inleda med några tankar kring vår roll i samhällsbygget. Utan att bli alltför filosofisk är det tre frågor jag har funderat över: Vilken roll har landstinget i den stora samhällsapparaten? Vilken roll har politiken i samhället? Vilken roll har Kristdemokraterna i landstingspolitiken? Jag tror nämligen att det inte på någon nivå går att fullgöra uppdraget utan att ha den rollfördelningen och målbilden klar för sig.

Det allra viktigaste och kanske också det svåraste är landstingets roll. Det finns numera bland både politiker, allmänhet och profession en diskussion om huruvida landstinget ska finnas eller inte. Men nu finns landstinget och har ett givet ansvar för bland annat vården.

Kanske är det framför allt vården som med sin komplexitet gör ansvaret så klurigt. Det är väl inte landstingets ansvar att folk är sjuka eller friska, om de mår bra eller dåligt? Eller är det det?

Jag skulle vilja ge två svar på den frågan. Det är väl utan tvivel landstingets ansvar att få folk friska, och det är väl rimligen också landstinget ansvar att när vi blir sjuka bidra till att vi inte blir det i onödan. Men framför allt ligger nog ansvaret på oss landstingspolitiker att ta reda på de behov som invånarna har och fördela resurserna efter de behoven.

Tyvärr kan jag inte se att den nuvarande majoriteten gör det. Det är också här jag kan se Kristdemokraternas roll, hur vi med vår ideologi och vår politik har ett annat angreppssätt, en annan utgångspunkt. Det är därför jag tror att landstinget med en tydligt kristdemokratiskt präglad styrning bättre skulle leva upp till det ansvar som åligger oss. Vi skulle möta behoven.

Det är framför allt för tre grupper det är tydligt att behoven inte tillgodoses. Det är de äldre, de psykiskt sjuka och barnen. För alla dessa tre grupper har vi konkreta satsningar. Pysslandet med uppräknings som knappt täcker löne- och prisstegringarna blir bara till ett hånskratt mot de verksamheter som redan i dag, på grund av det socialistiska styrets nedskärningar, kämpar på sitt yttersta utan att räcka till.

Vi har konkreta åtgärder för äldre som vi föreslår:

- Vi vill inrätta 15 vårdteam för hembesök och vård i hemmet för de äldre.
- Vi vill att alla med misstänkt demens ska få genomgå en utredning.
- Vi vill ge de äldre en ”gräddfil” och ett trygghetskvitto som gör att övergången mellan sjukhuset, hemmet eller kommunens omsorg inte kantas av oro, förvirring och oklarheter, som i dag.

- Vi vill att vården i livets slutskede ska vara fylld av den värdighet som ett levtt liv förtjänar, där de anhöriga har sin givna plats men där det också finns en medmänniskas hand att hålla i.

Även inom psykiatrin har vi ytterligare konkreta åtgärder:

- Vi vill att det införs en telefonjour dygnet runt för psykiskt sjuka och deras anhöriga.
- Vi vill öka antalet mobila team.
- Vi vill ha fler slutenvårdsplatser inom psykiatrin, Birgitta Sevefjord.
- Vi vill öka tillgången på psykoterapi – det får man inte heller genom landstingets försorg i dag
- Vi vill att staten övertar ansvaret för rättspsykiatrin. Här är vi också överens, Birgitta Sevefjord.
- Vi vill ha en särskild verksamhet för behandling, råd och stöd för narkomaner, med ett smittskyddsprogram. Här har vi tidigare varit överens, Birgitta Sevefjord.

För barn och ungdomar har vi följande åtgärder:

- Vi vill ha en BB-garanti som ger barn och deras familjer en bra start i livet.
- Vi vill ha ytterligare en förlossningsklinik men inga förlossningsfabriker, Inger Ros.
- Vi vill ha minst en familjecentral i varje kommun.
- Vi vill ha ökat stöd för BUP.
- Vi vill också ha avancerad sjukvård för barn i hemmet.

Det är några konkreta åtgärder som vi föreslår för att möta de behov som i dag bara bemöts med ett vakuum.

Ni slår vakt om systemet. Det är bakåtsträvande. Våra förslag är kostnadseffektiva.

Men inte nog med att ni i den nuvarande majoriteten missar målet, eftersom ni inte utgår från behoven. Ni misslyckas dessutom med att ta till vara allt det positiva och framåtsyftande och den goda vård som faktiskt bedrivs inom vårt landsting, sådant som inom sitt lilla område på ett mycket bra sätt möter de behov som finns.

Jag tänker naturligtvis på Ersta sjukhus och deras utomordentligt goda vård på deras Mag-tarmcentrum. Här har vi ett tydligt exempel på vård när den är som bäst. Patienterna får både sina medicinska och sina mänskliga behov tillgodosedda i en vård som har helhet som signum. De blir omhändertagna på ett personligt sätt av ett mindre antal personer som står för kontinuitet under sjukdomens alla skeden.

Samtidigt lyckas enheten bedriva kvalificerad forskning och dessutom föra ut resultaten så att de snabbt kommer patienterna till godo. Men trots att allt detta görs till en förhållandevis låg kostnad är det just här som ni nu är på väg att gå in och röra om i grytan. Men i allt ert prat om fokusering, kritisk massa, högspecialiserad vård och strävan efter att bli en stjärna som lyser på den internationella

forskarhimlen glöms patienterna bort. Patienten kommer dock att stå där även efter det att besluten med anledning av 3S-utredningen är fattade, och patienterna är beroende av kompetensen hos vårdpersonalen – vårdpersonal som inte är speljäser på ett bräde och därför inte kan flyttas på hur som helst.

Det är där kompetensen finns och patienterna kan få sina behov tillgodosedda, vilket borde vara utgångspunkten. Hackar ni sönder vårdkedjor, så som det planeras för Ersta, riskerar ni både patienternas väl och ve och ett antal duktiga medarbetare, som inte flyttas på hur som helst.

Goda exempel som Ersta borde inte stymplas. Goda exempel som Ersta borde få utökade uppdrag och dessutom användas som förebilder för den egendrivna vården i landstinget.

Jag yrkar bifall till vårt gemensamma förslag i alliansen Kristdemokraterna-Moderaterna-Folkpartiet, och jag yrkar också bifall till Kristdemokraternas egen budgetförslag.

Anförande nr 160

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, ledamöter, medborgare! Miljöpartiets ansvarsområden i koalitionen, förutom miljö och hållbarhet, är habilitering, rehabilitering, hjälpmedel, tandvård, komplementär- och alternativmedicin samt folkhälsa ur arbetsmiljöaspekt och fysiska miljöfaktorer.

På ett eller annat sätt hör alla dessa områden ihop. Alla områden är också mycket viktiga för människor med funktionshinder, särskilt de som i dag lever med olika överkänslighetssymptom. Jag kommer här att ta upp vart och ett av områdena för att belysa arbetet under 2005 och framåt.

Vi har i vårt arbete i beredningen för habiliteringen sett behov av att lyfta fram habiliteringen som kunskapsområde i förhållande till både det medicinska programarbetet och hälso- och sjukvården i stort. Nu är en Fokusrapport på gång och kommer att bidra till ökade kunskaper om habiliteringen och ett närmare samarbete mellan habiliteringen och den övriga hälso- och sjukvården. I det arbetet kommer vi att få ett bra underlag för att kunna prioritera eftersatta grupper. Vi har redan nu identifierat behov av både somatisk och psykiatrisk vård hos vuxna med utvecklingsstörningar och grava beteendestörningar, och detta har lett till budgetförstärkningar för att utveckla en bra vårdkedja för denna grupp.

Ett annat område inom habiliteringen som vi har arbetat mycket med är neuro-psykiatriska störningar hos både barn, ungdomar och vuxna. Centret för ca 300 barn kom igång lite väl sent. Vi fattade beslut om att starta ett center för barn och tidiga, fokuserade insatser, och nu i december startar det. Det är vi mycket glada för. Centret ska ta emot små barn upp till sju år, och de två andra centren för barn med autism och autismspektrumstörningar ska ta emot barn från skolåldern och uppåt. På det nya centret kommer man också att arbeta mycket med uppsökande verksamhet för att informera och ge dem som finns i barnets omgivning konkreta verktyg för att hantera dessa barn på ett bättre sätt och öka kunskapen runt barnet.

När det gäller vuxna gör vi budgetförstärkningar i fråga om både utredning och behandling. Vi kopplar också på ett utvärderingsarbete kring behandlingsmetoder och förbättrad samverkan för barn och ungdomar i det center jag nämnde.

Det känns alltså som att vi tar viktiga steg framåt kring barn, ungdomar och vuxna med neuropsykiatriska störningar.

Vi har också ordnat en seminarieserie om neuropsykiatriska funktionshinder som jag har förhoppningar om ska leda till ökat samarbete såväl inom landstinget som med kommunerna. Inom landstinget har flera möten ägt rum mellan psykiatrin, habiliteringen och barnsjukvården, och det kommer att leda till bättre kunskap och gemensam syn på hur man ska gå vidare i arbetet med de här barnen.

Vi stödjer viktiga processer som ger resultat i form av förbättrade insatser för eftersatta behovsgrupper. Vårt arbete handlar mycket om att lyfta fram sådana grupper som inte kan prioritera sig själva och som inte har så stark ställning inom den medicinska professionen.

Utöver detta inrättar vi under 2005 ett team för råd och stöd till döva och hörsel-skadade, och de ska också vända sig till personer med utvecklingsstörning. Vi utökar också tolktjänsten.

Rehabiliteringen som område återkommer jag till i ett särskilt inlägg.

När det gäller hjälpmedel pågår ett arbete för att ta fram en hjälpmedelsguide. Hjälpmedelsguiden kommer att fungera både som ett styrdokument för kostnads-kontroll och som ett stöd för forskrivaren att bedöma en persons hjälpmedels-behov utifrån behov och funktion.

Det är en trappstegsliknande modell som startar med en situation där en person är helt beroende av sin omgivning och går till fullständig autonomi, det vill säga självständighet. Även egeninsatsen och vad som är hälso- och sjukvårdens särskilda ansvar i förhållande till kommunens kommer att fastställas. Det arbetet är unikt och finns inte någon annanstans.

Hjälpmedelsguiden kommer att börja användas från och med hösten 2005 och vara fullt genomförd under 2006. Förhoppningen är att brukarna ska kunna få bättre anpassade hjälpmedel, inte bara utifrån en bestämd förteckning utan just utifrån behov. Ju bättre anpassning till funktion det är, desto bättre kommer hjälpmedlet att kunna fungera, vilket kommer att leda till minskade kostnader. Tydligheten i guiden kring personer med stora behov i förhållande till personer med små behov gör det också lättare att göra prioriteringar.

Tandvården återkommer jag till i ett särskilt inlägg, eftersom vi talar om det senare i debatten.

Komplementär- och alternativmedicin är ett viktigt utvecklingsområde. Någon kanske undrar varför. Det är därför att vi enligt hälso- och sjukvårdslagen är ansvariga för vård och behandling och därför att vi är medborgarföreträdare. Medborgarna i länet har med all önskvärd tydlighet talat om att man vill att detta område ska vara ett område som alla ska ha rätt till, oavsett kön, etnicitet, social tillhörighet och funktionshinder. Det är både en rättvisefråga och en fråga om

jämlikhet och jämställdhet. Det är också en valfrihetsfråga och en tillgänglighetsfråga.

Inom området finns kunskap om hälsofrämjande och förebyggande behandlingsmetoder såväl som behandling vid olika sjukdomstillstånd. Till exempel arbetar man mycket bra med diffusa sjukdomstillstånd och stressreaktioner av olika slag. Man arbetar också mycket bra med olika livsstilsrelaterade sjukdomar.

Det är bland annat anledningen till att vi under 2005 kommer att starta ett projekt som ska föra den vanliga hälso- och sjukvården och den komplementära och alternativa vården närmare varandra. Det de har gemensamt är patienten och en strävan att hjälpa människor att må bättre – att hålla sig friska. Dialog mellan olika yrkesgrupper kommer att stödjas, och det kommer förhoppningsvis att leda till att olika samverkansprojekt utvecklas.

Projektet har också till uppgift att ta fram en policy på detta område för att stödja verksamma i fråga om hur man ska förhålla sig till dessa frågor.

Inom folkhälsoområdet bedriver vi ett utredningsarbete kring området dentala material och hälsa, diffusa sjukdomssymtom och komplexa vårdbehov samt elöverkänslighet. Det är viktigt att dessa frågor bereds ur ett funktionshindersperspektiv. Flera av dessa funktionshinder förvärras av kemiska ämnen i vår omgivning, varför detta kommer att ägnas större uppmärksamhet under 2005.

Folkhälsa ur livsstilssynpunkt är ett område som också ligger Miljöpartiet varmt om hjärtat, liksom barnsjukvården, vårdgarantier och vården om våra äldre. I dessa frågor talar också Socialdemokraterna och Vänstern för Miljöpartiet, och jag får säkert möjlighet att återkomma till de frågorna.

Ordförande! Jag yrkar härmed bifall till Miljöpartiets och därmed majoritetens förslag till budget för hälso- och sjukvården 2005.

Anförande nr 161

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Jag återkommer i ett senare inlägg till några saker som gäller närsjukvården, men så här i inledningen av debatten känns det lite svårt att inte kommentera något av det som har sagts från talarstolarna.

Christer Wennerholm! Nästan inte ett öga är torrt när du håller ditt anförande! Men det skulle vara intressant att i ditt anförande få höra hur du ska kunna tillgodose alla de saker som du har lyft fram – med 700 miljoner mindre i budgeten!

Samtidigt säger du från talarstolen att det inte finns några pengar till vård. Jag lägger i dag tillsammans med majoriteten ett budgetförslag som innehåller över 35 miljarder. Det vill du minska med 700 miljoner, men du talar inte om hur.

Självfallet ska det finnas hemsjukvård för barn. Men den ska finnas för hela länet. Det är det som uppdraget innebär. SABH är en viss typ av organisation, och det finns andra på andra ställen.

Sedan, Christer, till detta om jag har en egen ideologi eller lutar mig mot Vänsterpartiet. Vi är en majoritet som har en gemensam syn, som jag tycker är väldigt pragmatisk, på hur vården ska fungera. För oss är det viktigaste – förutom patientperspektivet – innehåll och kvalitet i vården. Det finns exempel i våra verksamheter där både offentlig drift och privat drift fungerar utmärkt, och det finns också exempel där offentlig drift fungerar dåligt och privat drift fungerar bra.

I den pragmatiska inställningen vill jag fortsätta att driva sjukvården framåt i stället för att med några ideologiska hugskott bara privatisera allting, för jag tror inte att det löser några problem för framtiden.

Vi är dessutom överens om att det inte är till gagn för medborgarna att ständigt och jämt upphandla verksamheter. Därför har vi varit överens om att vi ska direktupphandla de verksamheter som presenterar en god verksamhet med bra innehåll och kvalitet.

Birgitta! Du har också chansen att visa färg. Du kan rösta på vårt budgetförslag!

Nu är min talartid slut, så jag får komma tillbaka.

Anförande nr 162

Landstingsrådet Wennerholm (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är roligt och intressant att höra Inger Ros svara på mitt inledningsanförande. Det jag försökte säga där är precis vad du visar i svaret, att vi har olika syn och inte har förstått varandra.

Problemet är att du, Inger, till skillnad från dina partikolleger i till exempel Spanien och England inte är beredd att använda det moderna, nya synsättet för att utveckla hälso- och sjukvårdspolitiken. För dig är det verkligen ideologin som är huvudfrågan. Du måste hålla fast vid den gamla modellen, även om den ger dyrare vård till lika god kvalitet eller sämre kvalitet. Du måste i varje läge hålla fast vid den gamla modellen.

Varför inte öppna upp och släppa in den nya modellen? Det är då du slipper de råa besparingarna och kan ägna dig åt en ny sjukvårdspolitik. Du måste ha råa besparingar för att skydda din gamla modell.

Men din modell, din solidaritet, finns inte. Den finns inte i hälso- och sjukvårdspolitiken. Den finns inte på bostadspolitikens marknad, för det finns ingen marknad. Det har de senaste skrivierna berättat för oss allihop. Solidaritet är bra på papperet, men när den inte finns i verkligheten, när din politik inte levererar hälso- och sjukvård till de sjukaste barnen, när den inte levererar sjukvård till de gamla, då är den inte mycket värd.

Börja fundera i nya banor och se dig omkring! Släpp bojorna från dem som eventuellt kräver något annat därför att ni ska ha en koalition. Då kommer du också att upptäcka att du får råd att göra det du tycker är viktigt och satsa på det som är viktigt i stället för att hålla fast vid gammal, unken ideologi!

Anförande nr 163

Landstingsrådet Rydberg (fp): Att jag skulle rösta på Socialdemokraternas förslag – det var dagens lustighet. Det var nog det tokigaste jag har hört hittills i debatten i dag.

Med start den 1 april ska 30 000 patienter bort från KS akutmottagning. Totalt ska 37 procent av vårdbesöken bort därifrån.

Du, Inger, talar om att vi ska lyssna på professionen när det gäller strukturbeslut. Med vad säger professionen om detta? Professionen har inga svar på vart patienterna ska ta vägen. Så snart era beslut har lämnat ert skrivbord vet ni inte vad som händer med patienterna, och ni tycks inte heller vilja ta reda på det. De här patienterna blir inte friskare av att man stänger och låser akutmottagningen för mer än en tredjedel av dem.

Ni öppnar en fallucka för de gamla när ni först inte ser till att det finns någonstans att erbjuda vården och sedan ser till att det inte finns några strategier för vart folk ska ta vägen. Som beställare och ansvarig för detta måste du ha mer på fötterna om du ska få fullmäktige att ta detta beslut.

Det finns inga planer som invånarna i nordvästkommunerna känner till, ingenting som vi i oppositionen känner till och ingenting som sjukhusledningen känner till. Varför kan du inte redovisa en utbyggnad av husläkarteamen och närsjukvården som kan ta hand om de här patienterna? Du måste ge oss ett svar på det!

När det gäller barnsjukvården måste jag också fråga varför ni inte tar strid för barns rätt till god sjukvård. Ni hade en särskild barnbilaga i budgeten för drygt två år sedan. Då var det små söta dikter, och ni skrev om att man inte fick svika barnen. Det var till och med en rubrik: Svik aldrig ett barn.

Men det var tomma löften som aldrig har infriats. I dag vet vi att väntetiderna för barn med ADHD-problematik och med DAMP-problematik, där det är oklart om det handlar om autism eller Aspergers syndrom, får vänta väldigt länge i den södra länsdelen.

Ni har avskaffat vårdgarantin. Birgitta Sevefjord säger att hon ser att det är ett problem. Men det är faktiskt ni som har möjlighet att fatta ett beslut. Ge de här barnen en vårdgarantin så att de kan få vård inom tre månader! Använd lite mer okonventionella modeller, så kanske det går att lösa det hela.

Det var en hel del av våra tankar och synpunkter som Birgitta Sevefjord instämde i. Det var glädjande att du instämmer i våra tankar. Men jag vill ändå påminna om att det faktiskt är ni som sitter med en majoritet och också kan genomföra och klubba beslut. Vi är för en rättighetslagstiftning för psykiskt sjuka. Vi vill starta med en vårdgaranti som också definierar åtagandet inom psykiatrin. Vi vill ha en vårdgaranti för barn med neuropsykiatriska problem. Ni har inte velat bifalla det förslaget, men ni har chansen om en stund.

Eftersom min talartid är slut får jag återkomma.

Anförande nr 164

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Till Birgitta Rydberg: Det är synd att du liksom håller på och tjafsar. Om vi är överens om något är det väl jättebra att vi är överens. Är du överens med mig, eller är jag överens med dig, eller är vi tillsammans överens? Det är väl det som är det viktiga! I många frågor inom psykiatrin är vi överens, och det tycker jag är jättebra. Lås oss då samarbeta!

Beträffande vårdgarantin när det gäller barn med ADHD och annan vårdgaranti: Vi ser över vårdgarantin och återkommer under 2005 med vårdgarantin. I det arbetet ingår också psykiatrin. Vi vill ha en vårdgaranti även när det gäller psykiatrin. Men det behöver utredas ordentligt hur den ska se ut. Jag tror egentligen inte att vi har så olika åsikter i den frågan.

När det gäller Moderaterna måste jag säga: Vårt arbete i majoriteten präglas i hög grad av pragmatism, medan ert arbete präglas av dogmatism. Ni är bara intresserade av privatisering. Du sade: Offentlig vård går före god vård. Du anser alltså inte att offentlig vård är god vård, utan god vård är privat vård. Det tycker jag avslöjar vad Moderaterna står för.

Till Kristdemokraterna: Det är mycket vi är överens om. Även jag tycker att vi behöver ha fler slutenvårdsplatser. Men om de ska vara inne på institutioner på de stora sjukhusen eller i form av mellanvård vill jag diskutera. Jag är inne på att vi framför allt behöver bygga ut mellanvårdsplatser, men låt oss återkomma till detta.

När det gäller vård av narkomaner och det så kallade sprutbytesprojekt som vi pratade om under förra mandatperioden: Jag har inte ändrat åsikt. Men jag har inte hunnit driva frågan, eftersom andra frågor har tagit min uppmärksamhet. Men jag har inte ändrat mig, och jag samarbetar gärna med er kring detta.

BB-garanti vill ni ha, och det vill också de övriga borgerliga partierna. Vi har redan i dag i princip en BB-garanti. Man får i mycket stor utsträckning föda på det sjukhus man vill. Men om man ska ha en hundra procentig BB-garanti leder det till att vi måste ha en överkapacitet inom förlossningsvården på cirka 20 procent. Jag tycker inte att det är rimligt att ha en sådan överkapacitet.

I dag är överkapaciteten cirka 10 procent, och mer än så kan man knappast ha. Det innebär att 4–5 procent av kvinnorna inte får föda på det sjukhus som de ursprungligen hade bestämt. Men det är ingen som tvingas föda sitt barn utanför länets gränser, utan det blir i så fall fråga om ett annat sjukhus inom länet.

Inte heller jag vill ha förlossningsfabriker. Vi bygger ut förlossningsvården på Södersjukhuset. Målet är 8 000 förlossningar. Men det betyder i så fall att man måste dela dem på olika klinker med maximalt 4 000 förlossningar per klinik. Det är ungefär de riktlinjer jag står för.

Anförande nr 165

Landstingsrådet **Wennerholm (m)**: Ordförande, fullmäktigeledamöter! Problemet, Birgitta Sevefjord, är att det är du som är drivkraften i det du nu själv försöker ifrågasätta. Det är du som till varje pris ska se till att Socialdemokraterna håller fast vid den offentliga driften, även om den är dyrare för skattebetalarna och

även om patienterna får en vård som kostar mer pengar och en vård som har sämre eller lika god kvalitet.

Pragmatism kan man ju kalla den prästens-lilla-kråka-politik som ni bedriver. Du är för remisstvång och mot remisstvång. Du är för avgifter på gynekologisk klinik och emot dem. Jag kan fortsätta att räkna upp hur din politik ser ut. Om det är pragmatism får du väl stå för det. Jag tycker mest – sagt så här i juletid – att det är som prästens lilla kråka.

Anförande nr 166

Landstingsrådet *Sevefjord* (v): Pragmatism betyder i det här fallet att vi i den majoritet som sitter i dag använder oss av både den offentliga och den privata vården. Målsättningen är att skapa en så bra hälso- och sjukvård som möjligt för länets befolkning. Vi tittar inte i första hand på om det är privat eller offentligt. Det är i det här läget ointressant.

Vi vill ha en god vård. Det är mitt uppdrag för befolkningen i länet – att skapa en god vård, en bra psykiatri, en bra förlossningsvård, en bra missbrukarvård. Det är mitt uppdrag – inte att tala om för Socialdemokraterna vad de ska göra, för de vet mycket väl vad de vill göra.

Anförande nr 167

Pia Lidwall (kd): Ordförande! Det är ingen tillfällighet att Kristdemokraterna har valt rubriken ”Att möta behoven” på sitt budgetförslag. I majoritetens budget sätts penningvärdet och ekonomin före människovärdet. Det är mycket tydligt.

Det som just nu ser ut som en stark ekonomi gynnar faktiskt inte patienterna. 600 medarbetare ska bort på Karolinska. SABH läggs ner den 31 mars i stället för på nyårsafton. Majoriteten saknar en genomtänkt sjukvårdspolitik och sväljer 3S-förslagen utan analys.

De förhoppningar som ni knyter till närsjukvården går inte att lösa bara genom välvilliga deklARATIONER som går fort att skriva.

Jag saknar en hel del i majoritetens budgetförslag. Framför allt saknar jag idéer om en långsiktighet i majoritetsförslaget. Hur ska ni lösa problemet med KS-akuten den 2 april?

Anförande nr 168

Landstingsrådet *Ros* (s): Ordförande, fullmäktige! Christer Wennerholm, i mitt inledningsanförande sade jag att ideologin kommer att bli en huvudfråga. Men jag måste fråga: Vad är den nya modellen? Jag förstår inte det.

I går ville ni ha konsekvensbeskrivningar. I dag behövs inga utredningar över huvud taget. Vilken ny modell handlar det om? Frågan om privatisering har ni drivit i 30 år, men i USA håller man nu på att återinföra en offentlig sjukförsäkring. I Spanien hänvisas hälften av befolkningen till att betala själva. Är det den ideologin ni strävar efter? Jag begriper inte!

Birgitta Rydberg! Du sade förut att husläkarsystemet aldrig har fått en chans. Men ni har haft majoriteten under hälften av de mandatperioder som husläkarsystemet har funnits. Varför har ni inte gett husläkarna chansen? År 2004 kommer 45 nya husläkare till vårdcentralerna. Jag återkommer senare till hela utvecklingen inom närsjukvården.

Till Pia Lidwall: Ska du finansiera din önskelista med en skattesänkning? Det känns helt orimligt!

Ordföranden: Jag ska bara berätta vad som kan inträffa. Jag var möjligen lite försumlig och såg inte när Inger Ros begärde replik. Men när man begär replik får man den på den talare man har begärt replik på och så håller man sig till det. Det du lyckades åstadkomma, Inger, var att du i ditt replikskifte apostroferade tre personer, vilket leder till att jag inte kan göra annat än att bevilja de tre påhoppade replik.

(Landstingsrådet Ros (s): Jag ber om ursäkt.)

Tag lärdom av detta! Sådan är rättvisan.

Anförande nr 169

Landstingsrådet Wennersholm (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag lovar att jag bara ska svara Inger Ros.

Det är faktiskt på det viset, Inger, att om du använder din gamla ideologi och håller fast vid det du står för skaffar du dig inte de nya redskapen. När vi säger att vi vill släppa loss krafter säger vi inte att ni ska göra precis som ni gjorde förr och att det är jag som politiker som ska bestämma, centralplanera och dirigera verksamheten. Det är det som är skillnaden. Det är det som är finessen.

Jag kan rekommendera dig att gå in på Labours hemsida. Läs Tony Blairs anförande! Han och jag skulle kunna byta ord med varandra i våra anföranden därför att vi har en samsyn. Men du kan nästan inte använda ett enda ord av vad han säger därför att du står kvar i det gamla. Du är inte med honom på väg in i det nya. Släpp loss människorna!

Anförande nr 170

Landstingsrådet Rydberg (fp): Husläkarsystemet har inte fått en chans, säger Inger i sin kommentar att jag har sagt. Sanningen är ju att när det är borgerligt styre bygger vi ut husläkarsystemet. Det kom 150 nya husläkarteam förra mandatperioden. Problemet är att ni gör ert bästa för att skapa arbetsförhållanden som de inte gillar. De vill ha möjlighet att välja mellan att vara anställda eller driva verksamheten i egen regi. Ni använder enfaldsmodellen. Man ska bara vara anställd i landstinget. Det är inte attraktivt, Inger. Det visar de norska erfarenheterna också. När man fick öppna praktik i egen regi blev det attraktivt. Den modellen gäller säkert här också.

Sedan talar du glatt om de 45 nya husläkartjänsterna. Sanningen är att ni har lyckats få till stånd bemanning av vakanser, bland annat genom hyrläkarstoppet. Men det finns inte utrymme för utbyggnad i er budget. 2 procents ökning av närsjukvården räcker inte till mer än prisökningarna. Det räcker knappast till en realistisk lönekostnadsökning. Ännu mindre räcker det till någon utbyggnad.

Det är också talande när Inger Ros avslutar sitt senaste anförande med att säga att det viktigaste är den ideologiska synvinkeln och talar om modeller och offentlig styrning. Efterfrågan från patienter är något fult, och valfrihet, mångfald och rättigheter för individen är bara oväsentligheter.

Anförande nr 171

P i a L i d w a l l (kd): Nej, Inger Ros, vi finansierar inte med skattesänkningar utan med de pengar som finns kvar. Vi har nämligen en större sjukvårdsbudget än majoriteten har. Vi har tydliga och effektiva förslag som till exempel när det gäller demens. I stället för att man ska springa runt till en massa olika doktorer får man sin demensutredning. Då får man rätt vård på rätt nivå.

Anförande nr 172

A n d e r s L ö n n b e r g (s): Herr ordförande, landstingsledamöter! I dag kunde vi läsa i tidningen, och vi hörde väl i debatterna i går också, att vi hade två alternativ. Vi fick välja mellan budgetbalans och vision. Jag tycker att vi ska pröva det påståendet och se om det valet finns intellektuellt först. Vad jag förstår är alternativet till budgetbalans inte vision utan en slags ekonomiskt moras. Man måste så att säga våga ta ansvar för de prioriteringar man gör i en budget.

Alternativet till vision är inte heller budgetbalans utan det är riktninglöshet och vilsenhet. Man skulle här kunna passa in ett citat från Alice i underlandet om vilken riktning man ska ta, men jag ska bespara er ett citat i dag, även om ni inte ska underskatta citat. De kan få den mest envisa landstingsledamot att börja läsa Winston Churchill.

Vad är då visionen när det gäller sjukvården? Den första är ganska enkel, och jag tror att den omfattas av de flesta här i salen. Det är att utveckla vården så mycket som forskning och ny teknik tillåter och erbjuder. Den andra visionen för oss socialdemokrater är att den ska ges till alla invånare i vårt land och i vårt landsting på precis samma villkor. Den tredje visionen är att öka individens makt över sin egen vård och sätten den utförs på. Den fjärde visionen är att vi ska koppla ihop välfärdens olika delar, där sjukvården utgör en, men där sjukförsäkring, äldreomsorg och mycket annat ger ett helt välfärdsnätverk. Det ska vi göra för att människor ska få en livskvalitet och ett livsinnehåll som är så bra som möjligt. Och den femte är att vi genom de fyra övriga stegen ger alla invånare i vårt land ett självbestämmande, man kan säga en vision om att bli dirigenter över sina egna liv. Det är målsättningen med politiken. Det goda livet innebär att kollektiv och individ inte är motsatser. Båda finns. Det är en kollektiv trygghet men den ger individen frihet. Det är på det sättet vi vill sätta patienten i centrum. Kollektiv trygghet som ger individen frihet.

Alla bekänner sig ju till att sätta patienten i centrum. Men vad betyder det för olika partier? Tittar man på Moderaternas förslag får man en känsla av att patienten i centrum inte betyder privatpersonen i centrum utan snarare privatläkaren i centrum. Tittar man på Folkpartiets förslag får man uppfattningen att man uppnår patienten i centrum genom att sätta husläkaren i centrum. Och tittar man på kd:s förslag ser man att det mer handlar om att sätta akutläkaren eller geriatrikern i centrum. Alla de här tre delarna behövs. Men vilket samlade alternativ till vår vision som skulle bli ert framkommer inte av era budgetar.

Vad tror ni? Blir det privatläkarna, blir det husläkarna eller blir det akutläkarna? Mitt tips, enligt det svenska julaftonsteomet, är att det blir alla tre. Jag tror att utgifterna i er sjukvårdsbudget skulle stå som ett snödrev i en snöstorm på utgiftssidan. Och intäktssidan i den här budgeten – för jag är säker på att de här tre reformerna skulle åtföljas av en skattesänkning – skulle bli lika gles som en åhörarläktare i landstinget.

Det vi då har är ett budgetunderskott som används som ett slags kokain, ett uppåttjack för att hålla ihop en borgerlig allians. På det sättet är budgetunderskott en förutsättning för en borgerlig vision, därför att alla de tre prioriteringarna plus en liten skatterabatt måste uppfyllas. Och det är just detta dunder, detta kokainberoende, detta uppåttjacksberoende, som slår hårt på våra budgetar. Det finns i det här fallet ett samband mellan vision och budgetunderskott. Ni kommer inte att klara att göra en budget om era tre partier ska få sina hjärtefrågor med utan att ett budgetunderskott blir följd.

Men vi ska inte klaga på det. Vi förstår att det är på det sättet. Det har prövats förr. Ni är överens nu om en del av den här snöstormen, en del av utgiftssidan. Men ni är inte överens om finansieringen. Därför vet vi inte vad ert slutliga förslag blir. Vad finns det för alternativ för medborgarna? Vad röstar de på? De kan vara säkra på att röstar de på kd eller på Folkpartiet eller på Moderaterna blir det inte den politiken i sin helhet utan det blir en slags kompromiss.

Ändå är det så att ingen av oss här i salen har trovärdighet om vi beskriver att just vår politik kommer att gå igenom och kommer att föra alla till lyckans land. Vi har egentligen bara makten att stoppa varandra och kritisera varandras förslag. Sanningen är att vi alla nog behöver lite privatläkare, lite specialistläkare och lite husläkare. Men frågan är i vilken mix. Skulle vi kunna finna lösningar på en del av sjukvårdens långsiktiga prioriteringar över blockgränserna tror jag att vi skulle göra både vården och personalen, och inte minst medborgarna och väljarna, en väldigt stor nytta, därför att sjukvården, med all den teknik som kommer, innehåller så många löften för patienter om bot och bättring men också för medborgarna i Stockholm om nya jobb, nya företag och om bidrag till folkushållningen. Man kan säga att den svenska välfärden har utvecklat sjukvården, men i framtiden kommer sjukvården att utveckla den svenska välfärden.

Anförande nr 173

Landstingsrådet Rydberg (fp): Majoritetens budget innehåller inga roliga julklappar till stockholmarna. Det är visserligen hårda paket, men en sten blir inte roligare för att man slår in den i glansigt papper eller något annat julaktigt. Anders Lönnberg börjar tala om att oppositionens budget handlar om uppåttjack och kokainberoende. Jag tycker att vi ska bespara oss diskussioner om narkotika i det

här sammanhanget. Jag kan dock konstatera att det saknas uppiggande inslag i majoritetens budget.

När det gäller det förslag som de borgerliga partierna är eniga om vill jag peka på att vi tidigare har beskrivit att det finns 35 punkter som vi är eniga om. Inger Ros påstår ibland att man stöder 23 av de punkterna. Sedan påstår hon att det är saker som man kanske inte ska bry sig om.

När vi har försökt granska er budget har vi kunnat konstatera, till skillnad från det Anders Lönnberg säger om att ni vill öka individens makt och att man ska ge patienten möjlighet att vara dirigent över sitt eget liv, att det är två punkter som vi vet att ni kommer att ha gemensamma yrkanden med oss. Den ena är att slopa avgiften för gynekologisk screening och den andra att utöka vårdexporten. Det är punkterna 9 och 33. Sedan finns det några punkter där ni har chans att visa färg, om ni är beredda att stödja oss. Övriga punkter, som markerats med rött, är ni emot.

Anförande nr 174

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m** (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är alltid roligt att debattera med en sådan person som Anders. Han sätter på något sätt ribban så att man kan lyfta och fara i väg upp i de övre stratosfärerna. Jag undrar till exempel över den beskrivning du gjorde inledningsvis. Var det dina egna partikamrater och Inger Ros du beskrev när du talade om vilsheten och att fara hit och dit?

Det goda livet vill vi nog alla leva, Anders, men det kan jag tala om för dig att i mitt goda liv finns inte narkotika med. Där tycker jag också att någon form av gräns går när man tar en liknelse. Däremot kan jag möjligen tänka mig en skvätt champagne, även om jag inte tänker bada i den.

Det är väl så att du inte klarar av att höja blicken, och det är lite synd. Egentligen tror jag att du skulle vilja höja blicken lite mer än du egentligen gör i dina resonemang. Det kanske skulle berika den här debatten. Då kanske vi skulle komma dit där du egentligen också skulle vilja vara, att vi utvecklar svensk hälso- och sjukvård till något som ligger bortom de snäva partigränserna. Men det går ju inte, för du vill inte resonera om vad S:t Göran kan göra som våra sjukhus inte kan få lov att göra, för det ska ju du sätta stopp för. Men det finns ju andra som låter S:t Göran och övriga vara med och göra det de kan göra, som inte den offentliga vården tillåts att göra. Det är därför sjukvårdsutvecklingen ser annorlunda ut i länder som vi har pratat om tidigare i dag. Men jag vet ju att innerst inne skulle du också egentligen vilja ta utgångspunkt i de resonemangen.

De stora systemen är svaret från den andra sidan salen på alla frågor. De stora systemen är det som står i centrum för er politik. De stora systemen och att hålla budget till varje pris är svaret på frågorna. För oss är det du raljerade om – privatläkare, husläkare eller vad det nu var – faktiskt medel för att individen ska ha möjlighet att vara i centrum, för att den medborgare som behöver sjukvård också ska kunna få hjälp med att få den vård man efterfrågar. Då är det inte husläkaren, privatläkaren eller någon annan som är i centrum. De är hjälpredor. De är en service till de sjuka människorna för att de ska få den goda vården. Okej

då, det är väl jättebra om vi tillsammans också kan ordna så att så många som möjligt har det goda livet.

Anförande nr 175

Lena - Maj Anding (mp): Christer Wennerholm! Du pratar om att utveckla svensk hälso- och sjukvård. Jag skulle vilja ta upp en annan viktig aspekt som nämns i Moderaternas budget angående läkemedelsindustrin. Moderaterna skriver att de önskar att sjukvården ska utvecklas lika framgångsrikt som läkemedelsindustrin. Inga regleringar för sjukvården ska få hindra dess tillväxt. Vad menar Moderaterna egentligen?

Menar man att människor ska hållas sjuka, beroende av sjukvård och läkemedel, i all oändlighet? Är det att utveckla svensk hälso- och sjukvård? Finns medvetenheten om att en läkemedelsindustri som tillväxer utan reglering riskerar att försämra folkhälsan? Hur då, kanske någon undrar. Jo, genom att satsa på pillerlösningar för livsstilsrelaterade problem till exempel, en fokusering på symtom i stället för orsaker, till priset av höga och onödiga kostnader och till priset av biverkningar, fruktansvärda biverkningar.

Läkemedelsindustrin är ingen förebild för den som vill se en hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Industrin fortsätter att satsa miljardbelopp på att utveckla pillerlösningar på livsstilsrelaterade problem. Nackdelarna med detta diskuteras nu på stort allvar i hela samhället. Den nationella folkhälsokommittén lyfte fram detta faktum som exempel på en förödande utveckling. Det är förödande både för skattemedlen och folkhälsan om denna utveckling får fortsätta utan regleringar.

Den som lyfter fram läkemedelsindustrin som en lyckad förebild måste göras medveten om att dess vinster i vårt land till allra största delen kommer från skattemedel. Men det vet ni förstås redan. De ökar sin försäljning av nya mediciner, som bara blir dyrare och dyrare och som har okända biverkningar, med hjälp av marknadsföring och reklaminsatser som bekostas av just våra skattemedel. Det finns många goda och fina läkemedel. Men det finns också väldiga problem med många av de läkemedel som tas fram. Att få en sundare läkemedelsindustri som avstår från att ta fram livsstilsrelaterade läkemedel är kanske svårt. Kan de göra människor beroende av läkemedel så gör de det därför att vinsterna är så oerhört höga. Det är bara att konstatera att etik kommer i andra hand. Folkhälsan har allt att vinna på naturliga livsstilsförändringar. Det tjänar ingen annan än den enskilde både pengar och vunen hälsa på. Därför är Miljöpartiet för regleringar inom detta område och kraftfulla satsningar på hälsofrämjande terapier som möjliggör medborgarnas aktiva deltagande i hälsoåtgärder av olika slag. Studier visar faktiskt – SBU har gjort sådana studier – att det är minst lika effektivt.

Återigen tycker jag att vi ser exempel på Moderaternas iver och vilja att gå näringslivet, i detta fall läkemedelsindustrin, så långt till mötes att man glömmer vilka man ska företräda. Det är ju medborgarna som är viktiga.

Anförande nr 176

Pia Lidwall (kd): Ordförande! Det här är en replik till Anders Lönnberg. Är det något som är vilset, Anders Lönnberg, är det väl ändå er politik, hit och dit. Ni för en löpsedelspolitik i dag. I den gemensamma kartell som i dag utgör majoriteten kan man se SABH hit och dit, remisser hit och dit. Det finns en mängd olika förslag som bara är hit och dit.

Vi har 35 gemensamma punkter i dag, två år före valet. Det kommer att bli ännu fler, det lovar jag.

Nej, den kollektiva trygghet som sätter individen i centrum ger med er politik de här jo-jo-patienterna. Jo-jo-patienterna är de gamla damerna på 85 år som åker ut och in på sjukhuset tack vare er politik. Våra förslag är kostnadseffektiva och mycket bättre för patienterna, människorna.

Anförande nr 177

Anders Lönnberg (s): Ordförande! Det är två fundamentala enkla saker jag begär av er, Christer. Vilka är prioriteringarna för en eventuell borgerlig majoritet i landstinget och vilken är er finansiering? Jag vet inte om det är höga stratosfärer för er. För mig är det rätt basala låglandsförekomster.

Det andra jag skulle vilja säga är att väldigt mycket av det som du kallar för nytt är ganska gammalt. Jag tror inte heller att det har så mycket att göra med det innehåll som är det viktiga att sjukvården utvecklar. Vi kan stå här och ha ideologiska strider om olika styrformer, men det gör ingen, varken i personalen eller bland väljarna, lyckligare.

Jag har ingenting emot att vi genomför reformer till andra sjukhus som påminner om S:t Görans. Du vet mycket väl att jag driver till exempel att ersättningsformerna för all sjukvård ska ändras så att vi får mer för pengarna. Vi ska effektivisera vården. Det är väldigt viktigt. Du tycker att man kan effektivisera vården, Birgitta tycker att vi har för få läkare. Vilket gäller?

Ibland smäller champagnekorkarna lite högt. Jag förstår att du gärna vill byta med Tony Blair, men jag är säker på att han inte är lika intresserad av att byta med dig. Budgetbalans är ändå det fundament som varje vision måste byggas på.

Anförande nr 178

Landstingsrådet Wennholm (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Först vill jag till Lena-Maj säga att det är klart att det inte är någon nyhet för mig att du och jag ser olika på tillväxt, oavsett om tillväxten ger det goda livet genom nya framsteg inom läkemedelsindustrins forskning eller om tillväxten av hälso- och sjukvården är något positivt som faktiskt i ett samhälle som jag ser framför mig kan få ta större andelar av den gemensamma kakan. Och det kan man åstadkomma just genom tillväxten. Du tycker inte om tillväxt. Jag gillar tillväxt. Jag gillar utveckling av människors hälso- och sjukvård. Där kommer nog du och jag aldrig att bli överens, därför att vi har olika syn på hur samhället ska utvecklas.

Till Anders Lönnberg kan man väl bara säga att det ska bli spännande att se någon gång i framtiden – och det kommer ganska snart – när ni från de tre partier som nu är tvingade att regera tillsammans med ett mandats övervikt före ett val presenter-

är en gemensam sammanhållen politik på hälso- och sjukvårdens område. Det har ju aldrig hänt. Och det kommer aldrig att ske i framtiden heller när ni regerar tillsammans. Så är det ju. Och det vet du lika bra som jag. Det är bara att titta på hur det ser ut på riksnivån. Där springer ni ut och in och slår i dörrar hela tiden och springer till kvällstidningarna och pratar illa om varandra. Kallar du det samarbete? Ni är bara tvingade att samarbeta därför att ni socialdemokrater inte kan behålla makten om ni inte ingår i den här kartellen.

Anförande nr 179

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter och ni som lyssnar! Tillväxt till varje pris, konkurrens till varje pris och sjukvård till varje pris är deviser som Moderaterna har använt under lång tid. Miljöpartiet är faktiskt för tillväxt, men en helt annan tillväxt än ni. Vi är för tillväxt av god miljö, av god hälsa och av samverkan mellan människor. Solidaritet och jämlikhet vill vi ha mer av. Där vill vi att samhället verkligen ska växa. Den tillväxten ser vi är positiv för samhället.

Det är viktigt att analysera tillväxtens innehåll så att också våra barn och barnbarn får glädje av den. Tillväxt som inte tar hänsyn till vare sig solidaritet, naturlagar eller vad som händer på sikt är inte långsiktigt hållbar. Moderatbudgeten är en lovsång till det kortsiktiga tillväxttänkandet utan närmare analys, precis som vanligt. Och konkurrens – konkurrens på den positiva tillväxtens bekostnad. Det kan ibland vara bra med konkurrens som stimulans och för att utveckla verksamheter positivt. Men hälso- och sjukvårdens insatser kanske mår bättre av samverkan. De är så pass komplicerade att vi tror att de utvecklas bäst i samverkan.

Hälsofrämjande, hälsovård och förebyggande insatser lyser med sin frånvaro i Moderaternas budget. Det finns ingenting av hälsofrämjande eller hälsotänk i er budget.

Anförande nr 180

Filippa Reinfeldt (m): Fru ordförande, landstingsledamöter! I dag är det precis en månad kvar till julafton. Barnen på dagis övar redan luciasånger, ritar teckningar till mormors och farmors julklappar. Små, små ögon tindrar förhoppningsfullt när de bläddrar i leksakskatalogerna, sprängfyllda med allt de kan tänkas önska sig. Snön ligger som en matta och inger hopp om en härlig helg med pulkaåkning. Och i dag om en månad och några dagar är det nyårsafton. Då blir det kalas i många hem. Lite festligare mat kanske, popcornstrutar till barnen och fyrverkerierna smälls av.

Samtidigt smäller Inger Ros igen dörren till barnakuten på Danderyd. Jan Malmsjö talar och ringer in det nya året. Ring, klocka, ring. Ring ut det gamla och ring in det nya i den bistra nyårsnatten. Och bistert blir det!

När mamman till den lilla astmasjuka flickan från Vallentuna hastigt ordnat barnvakt till de äldre och packat in sig och dottern i bilen och kört stressad och orolig hela vägen till Danderyd och drar i dörren till barnakuten för att få hjälp med medicinering och vård, ja, då är dörren stängd. Historien upprepar sig. Och det trots att Socialdemokraterna gick till val 2002 med löften om att satsa på barnsjukvården. Resultatet vi nu ser, två år senare, är vårdransonering.

Socialdemokraterna införde barnavgifter inom sjukvården, trots att de i valrörelsen sade nej till barnavgifter. Ni lovade stockholmarna att satsa på barnsjukvården, och nu planerar Socialdemokraterna att stänga igen den avancerade hemsjukvården för de allra svårast sjuka barnen. Någon talade här tidigare om solidaritet. Handlade inte det om de svårast sjuka barnen?

Det här, mina vänner, är löftesbrott på löftesbrott på löftesbrott.

Vi kunde i den här salen i går lyssna till finanslandstingsrådet. Hon talade sig varm för vikten av ekonomi i balans. Först inkomster, sedan utgifter. Det kommer först. Fast jag som lyssnade uppfattade aldrig vad som kommer sedan. Vad är det egentligen Socialdemokraterna vill göra för någonting med alla de pengar som trots allt finns att bedriva god sjukvård för? Hur ser era prioriteringar ut? Vad är själva kärnuppgiften? Vad är det Inger Ros ska ta bort för vård när barnsjukvården genomgått sitt stålbad och Ingela Nylund Watz nästa gång kommer och säger: Spara mer!

Kostnadsminskningar genom effektiviseringar pratade Inger Ros rätt mycket om i sitt inledningsanförande. Men så blir det ju inte. Det handlar rätt mycket om råa besparingar, rationaliseringar och ransoneringar. När vi säger ja till en utbyggd vårdgaranti för medborgarnas rätt till vård i tid tar ni bort den. När vi ser att den palliativa cancersjukvården inte räcker till och föreslår ytterligare en strålbehandlingssjukvård i redan färdigbyggda, befintliga bunkrar, så att människor ska kunna få en smärtfri sista tid i livet, kanske en fin sista jul, kanske en smärtfri sista tid i hemmet med make eller maka eller med barn, är det då ideologi eller en slump att när förslagen kommer från Moderata samlingspartiet säger ni nej? Det är de beskederna som ni som är ansvariga för sjukvården är skyldiga stockholmarna.

Fru ordförande! Som jag inledde är det i dag precis en månad kvar till julafton och inför jul skriver många, både stora och små, önskelistor. Så även till Inger Ros och Socialdemokraterna. Och många listor är det. Önskan, Inger Ros, från stockholmarna till dig är att låta barnakuten på Danderyd finnas kvar. Många, många tusen stockholmare önskar det. Och många, många tusen föräldrar och barn har redan skrivit under önskelistorna. Och vet ni vad! Det är nästan precis som utanför NK, ni vet juls skyltningen på Hamngatan. Det är ett sådant tryck från stockholmarna att få vara med och skriva under önskelistan till Inger Ros att vi bara inte hade hjärta att överlämna den till dig i dag utan vi vill låta ännu fler stockholmare få chansen att vara med. Därför lovar jag dig i dag att vi bokar in ett möte med dig lite närmare jul, så har du möjligheten att åtminstone rädda en liten skärva av de löften ni ställde ut i valrörelsen 2002, en liten, liten skärva av de satsningar på barnsjukvården ni då utlovade.

Anförande nr 181

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige och Filippa! Det är populärt med önskelistor till jul. Det vet vi alla om. Vi håller på och skriver dem allihop till nära och kära. Men när det gäller barnakuten på Danderyds sjukhus måste man fråga om vi prioriterar rätt när det handlar om några barn per natt. Barnen kommer att tas om hand. Det här är ingen dålig politik för barnen. Det vill jag bara tala om för dig. Jag var i Täby centrum dagen efter dig, och det var ingen som ville diskutera barnakuten på Danderyds sjukhus med mig. Däremot var det många

andra intressanta frågor. Och hur ska du finansiera verksamheten med 700 miljoner mindre? Det är ingen av er moderater som tar den diskussionen i dag.

Anförande nr 182

Filippa Reinfeldt (m): Det är möjligt, Inger Ros, att ingen ville diskutera barnakuten med dig. Men det är möjligt att de inte uppfattade att det är just du och ditt parti som har föreslagit att man ska stänga den. Du kanske inte höll upp någon skylt om det.

Grejen är att det är rätt många barn som kommer in på natten. Det är inget infektionsläge ännu. Det är också så att den här barnakuten fungerar som en alldeles utmärkt avlastare för Astrid Lindgrens Barnsjukhus. Astrid Lindgrens Barnsjukhus använder Danderyds barnakut som ett slags remissinstans. När det är fullt ringer man över till Danderyd och frågar om de kan hjälpa till och ta emot fler barn. Hur du ska hantera detta, hur du ska se till att de här små sjuka barnen också får astmavård mitt i natten är ett stort frågetecken.

Ni sparar knappt några pengar ens. Det handlar om ideologi, Inger Ros. Det handlar om att det är en privatdriven verksamhet. Det är inte ens så att ni sparar hälften av alla de pengar som ni pumpar in i efterhand till AISAB när de inte klarar sitt uppdrag. Det är inte ens en tredjedel av vad den här verksamheten, de politiska sammanträdena, kostar extra numera när ni har infört alla dessa nya uppdrag, seminarier och sammanträden vi ska gå på. Det handlar om otroligt lite pengar men en väldigt viktig verksamhet. Varför kan du inte se till att barnen i den här regionen får en god sjukvård? Det är ett stort frågetecken.

Anförande nr 183

Landstingsrådet Sevefjord (v): Jag måste vara extremt återhållsam eftersom Vänsterpartiet har så lite talartid. Men jag är faktiskt ansvarig för den här vården, och jag litar mer på vad professionen säger än vad Filippa Reinfeldt säger. Innan det här beslutet togs diskuterade jag detta med Astrid Lindgrens Barnsjukhus och med Sachsska Barnsjukhuset. De var helt överens om att det var riktigt att stänga på natten därför att det är så oerhört få patienter. De patienter som i dag söker sig dit kommer att få vård på andra ställen.

Anförande nr 184

Lena - Maj Anding (mp): Jag tänkte fortsätta där jag slutade. Det är ganska intressant att prata med Moderaterna, tycker jag. De har så väldigt olika uppfattning mot oss andra om saker och ting.

Ni finansierar er budget med 35 öre i minskad skatt. Det förefaller ganska lite i förhållande till hur Moderaterna har reagerat på våra tidigare skattehöjningar. Det betyder faktiskt att ni använder pengar till era förslag som ni egentligen inte vill ha, de pengar som vi har höjt skatten med så att säga. Är det logiskt?

Dessutom vill ni minska sjukvårdens ram med 700 miljoner kronor genom att ge landstingets sjukhus samma ersättning som S:t Görans. Är det logiskt? S:t Görans har ju inte hela bredden i landstingets hälso- och sjukvårdsverksamhet. Vad ska man då ta bort på de andra sjukhusen? Ni känner ju till sammanläggningen mellan

HS och KS och det omstruktureringsarbete som pågår. Ni vill alltså ta bort 700 miljoner till. Vad är det då som ska bort? Och sedan ska ni spara 300 miljoner genom svepande formuleringar om mindre byråkrati, organisationsstöd och kultur. Det vore jättebra om man fick se er önskelista över neddragningar inom hälso- och sjukvården.

Anförande nr 185

Landstingsrådet **Wennerholm** (m): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Ett problem är ju att ni inte vill lyssna. Ni vill bara stoppa. Stoppa S:t Görans är ju vad det handlar om. Det är klart att har man den infallsvinkeln är det också svårt att se finessen med att släppa loss och ge den personal som jobbar i landstingets regi möjligheter.

För över S:t Görans kostnadsläge till landstingsdrivna sjukhus även på andra områden. Men då måste man, till skillnad från vad ni i vänstermajoriteten är beredda att göra, också ge människor möjligheten att få ansvar lokalt, i det småskaliga. Det brukar ju ni gilla. Men ni sitter i den här kolossen med dem som gillar storskaligheten. Där är ni inlåsta, så du kan inte släppa loss kreativiteten. Jag är verkligen ledsen å dina vägnar, för du brukar tala om småskalighet.

Sedan har den moderata budgeten de facto utrymmen som gör att det finns mer pengar över än det gör i majoritetsbudgeten. Men det vill du heller inte prata om. Det glömmar du ju. Om det nu går att spara de belopp som du säger på det sammanslagna universitetssjukhuset, för du har ju en besparing där på nästan 500 miljoner kronor, varför skulle det då inte gå att göra effektiviseringar med en modern politik på andra områden? Tala om det du!

Anförande nr 186

Olov Lindquist (fp): Fru ordförande, landstingsledamöter! Jag har för avsikt att i mitt anförande ta upp frågan om behovet av en god närsjukvård, där husläkaren och dennes team har det samlade ansvaret, och sedan mot slutet av mitt anförande nämna lite grann om Södertälje sjukhus. Men jag kan inte låta bli att kommentera ett tidigare inlägg av Lena-Maj Anding som var ett övergrepp på läkemedelsbolagen å det grövsta.

Menar Lena-Maj på fullt allvar att läkemedelsbolagen prånglar ut läkemedel bara för att få vinster och inte tar hänsyn till patienterna? Detta var en mycket grov anklagelse mot läkemedelsbolagen. Visserligen är de i mångt och mycket vår motpart i landstinget, men det får vara måtta på vad man anklagar dem för.

När Folkpartiet i mitten på 70-talet lanserade idén om en husläkare för alla var syftet bland annat att vården skulle bli lättillgänglig och att husläkaren skulle vara en sorts lots in i den övriga vården. Då, på 70-talet, var alla övriga partier mot ett införande av ett husläkarsystem. Under 90-talet var det däremot i stort sett tvärtom. Då hade våra tankar accepterats, och vi kunde i majoritet med andra borgerliga partier införa ett husläkarsystem i hela länet. Därtill antog också riksdagens borgerliga majoritet en särskild husläkarlag.

Ett tag trodde jag att den dåvarande oppositionen, den som i dag bildar majoritet här i landstinget, alltså socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, så småningom hade accepterat husläkaridén. Men så sent som i dag fick vi en annan bekräftelse av Inger Ros när hon säger att husläkarsystemet aldrig har fungerat. Då blir jag väldigt bekymrad. Det är nämligen så att för att förbättra närsjukvården, som alla vill, anser Folkpartiet att antalet husläkarteam måste bli fler än de är i dag, och det finns ca 900 husläkarteam, vilket innebär en husläkare på drygt 2 000 invånare.

Vi menar att en utbyggnad ska ske så att vårt mål om en husläkare på 1 500 invånare ska uppnås senast 2008. Det måste bli lättare att ringa, få besöka och vid behov få hembesök av husläkaren än vad som är fallet i dag. För detta krävs en utbyggnad från dagens 900 team till 1 350, och för att klara det behövs resurser. Vi anslår de resurser som behövs, men jag är inte lika säker på att majoriteten gör det.

På s. 24 i majoritetsförslaget står det mycket vackert skrivet om närsjukvård, till och med ordet husläkare används på ett och samma ställe. Problemet är att för att förverkliga de vackra orden krävs resurser. Men det är det ont om i majoritetens förslag. Den politiska majoriteten verkar här ha gått i samma skola som statsrådet Mona Sahlin. Hon är ju känd för att prata och komma med en massa floskler som aldrig har förverkligats. Mycket prat och lite verkstad, visserligen inget egentligt ordspråk men det passar ändå ovanligt bra in på både Mona Sahlin och den nuvarande landstingsmajoriteten när det gäller närsjukvården.

I stället för att bygga upp närsjukvården rivs mycket av den nuvarande vården ned. Bara för att ta ett exempel i högen ska Karolinska från årsskiftet ta emot betydligt färre patienter på sin akutmottagning än man gör för närvarande. Folkpartiet anser att detta endast är möjligt genom utbyggnad av närsjukvården, inklusive fler husläkarteam än vad som är fallet i dag. Och någon sådan utbyggnad finns inte såvitt jag kan se med i majoritetsförslaget. Men Inger Ros eller någon annan i majoriteten får gärna tala om hur många nya husläkarteam – och då betonar jag nya husläkarteam – som ska komma till nästa år.

Avslutningsvis lite grann om Södertälje sjukhus. I majoritetens förslag står det: ”Norrtälje och Södertälje sjukhus utvecklas som akutsjukhus i samverkan med närsjukvården och ambulanssjukvården.” Det låter ju fint att Södertälje sjukhus ska utvecklas. Men vad betyder det egentligen? Om majoriteten har gått samma skola som Mona Sahlin när det gäller att prata utan att göra något i verkligheten är jag övertygad om att de även gått samma kurs i hur man bäst använder sig av nysvenskan. Jag är nämligen rädd för att ordet utvecklas betyder något helt annat i majoritetens värld än vad det gör för oss andra.

När vi i Folkpartiet säger att Södertälje sjukhus ska utvecklas menar vi att sjukhuset ska ha en akutmottagning som är öppen dygnet runt, året runt och ha ungefär samma kapacitet som nu. Men vad menar majoriteten när man skriver att sjukhuset ska utvecklas? Jag har försökt att få svar på det av finanslandstingsrådet Ingela Nylund Watz, utan att lyckas. Kanske kan sjukvårdslandstingsrådet Inger Ros eller möjligtvis någon annan majoritetsföreträdare ge mig ett svar på den frågan. Jag skulle dels gärna vilja ha svar på den frågan, dels på frågan hur många nya husläkarteam som kommer att införas under nästa år eller under de kommande fyra åren.

För övrigt yrkar jag bifall till Folkpartiets budgetförslag.

Anförande nr 187

Lena - Maj Anding (mp): Det var någon som tyckte att jag gick till lite för grovt angrepp på läkemedelsbolagen. Vi kanske ska sluta att förhandla med dem. Vi kanske bara ska betala det de vill ha.

När det gäller läkemedelsindustrin har exempelvis den nationella folkkommittén delat just kritiken av deras satsning på bland annat livsstilsläkemedel. Vi vet att minst 10 procent av de patienter som befinner sig på våra sjukhus är där på grund av biverkningar. Tack och lov att vi har en läkemedelsstrategi som vi har utvecklat i det här landstinget. För den moderata budgeten nämner inte orden hälsovård, hälsofrämjande eller förebyggande insatser.

Majoriteten anser att det är just det här perspektivet som rymmer lösningar som kan stoppa de ökande sjukskrivningskostnaderna. Ett nytt hälsofrämjande tänkesätt måste införlivas i hela samhällsplaneringen, i människors agerande och i hela hälso- och sjukvården. Majoritetens budget tar sin utgångspunkt i just detta. Ett mål som formulerades av Nationella folkhälsokommittén var just en hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Landstingen har ett jättestort ansvar att arbeta för just detta. Och det gör vi i det här landstinget bland annat inom ramen för arbetet med en folkhälsopolicy.

Anförande nr 188

Olov Lindquist (fp): Vi ska inte sluta förhandla med läkemedelsbolagen. Det är inte det jag menar. Du säger att läkemedelsbolagen tar ut vinster på patienternas bekostnad. Det är det jag reagerar mot.

Anförande nr 189

Gunilla Roxby Cromvall (v): Ordförande, landstingsledamöter och åhörare! Jag kommer att prata om mäns våld. Ni kommer inte att få höra det ordet så mycket här i dag, för det jag ska fokusera på är en handlingsplan som landstinget ska ta fram nästa år som handlar om våldsutsatta kvinnor och deras barn. Handlingsplanen kommer att skickas ut på remiss under våren, och sedan kommer den att antas, som jag hoppas, tror och vill i stor, bred politisk majoritet här i landstingsfullmäktige.

I den politiska arbetsgrupp som jag är med i sitter andra kunniga och engagerade kvinnor från samtliga politiska partier som är representerade här i landstingsfullmäktige. Till vår hjälp har vi expertkunskap och engagemang från samhällsmedicin.

Handlingsprogrammet kommer att vara övergripande, och det kommer att ålägga alla verksamheter att ta fram en lokal handlingsplan. Handlingsprogrammet ska gälla all landstingsverksamhet. Det ska gälla ungdomsmottagningar, barnavårdscentraler, mödravårdscentraler, psykiatri, beroendevård, habilitering, geriatrik, tandvård och sist men inte minst kollektivtrafik och färdtjänst.

Hur vanligt är då våld mot kvinnor? Vi vet att mörkertalet är oerhört stort. Förra året mördades 18 kvinnor i vårt landsting. Misshandeln börjar ofta under graviditeten. Det är tyvärr inte ovanligt att barnet som ligger i magen dödas. Söderortspolisens, som är ett av sex polismästardistrikt, tog förra året emot 2 500 anmälningar om familjevåld – 2 500. Förstår ni hur stort det här är? Då var 10–12 procent av dem brott mot barn.

En kvinna anmäler sent misshandel när hon blir slagen. Hon anmäler inte första gången och inte andra gången, kanske tionde eller tjugonde gången. Vi vet att risken är stor. Statistiken säger att hon blir ihjälslagen den 34:e gången. Så det är bråttom med hjälpen. Det är bråttom med kunskapen att göra en farlighetsbedömning av hennes liv.

En kvinna som lever i ett förhållande som präglas av misshandel är utsatt för tortyr. Hon försöker lämna förhållandet tre–fem gånger innan och om hon lyckas att lämna det. Därför måste landstingets vårdgivare vara kunniga om våldets mekanismer och veta vad de ska göra. De måste ta fram en lokal handlingsplan, och den ska förutom de sjukvårdande insatser som behövs också innehålla en säkerhetsplan, tänker jag. Vad ska kvinnan göra nästa gång hon blir slagen? Var har hon sina nycklar? Hur ska hon kunna kalla på hjälp? Var har hon mobiltelefonen?

Att leva i våldets spiral är att leva med döden. Det är att bli svårt traumatiserad. Ofta möter sjukvården kvinnan i det akuta skedet, just när hon har hållit på att bli ihjälslagen. Vi vet att det då är bråttom med hjälpen. Faktiskt så bråttom som 36–48 timmar. Sedan kommer de psykologiska mekanismerna in, som de gör för alla oss människor i andra situationer också, att vi börjar förneka det som har hänt.

Fram till i dag har landstinget inte haft så mycket att erbjuda de här kvinnorna till exempel vad gäller traumabehandling. Men från 2005 kommer folkhälsoanslaget att möjliggöra att kvinnorna kan få den här behandlingen.

Våld mot kvinnor handlar om våld mot barn. Vi vet i dag att barnen också blir slagna. De blir verbalt hotade. Men de upplever också att deras pappa håller på att döda deras mamma. Så det är viktigt med barnperspektivet.

När vi talar om våldsutsatta kvinnor handlar det också om våldtäkt. Förra året tog sjukvården emot 700 kvinnor som var våldtagna. Av dem blev 150–170 inlagda på sjukhus för vård. Vi vet också här att mörkertalet är mycket stort. Fram till i dag har vi haft väldigt stora brister i omhändertagandet av en våldtagen kvinna. Polisutredningar läggs ned i brist på bevis. Kvinnor som anmäler våldtäkt blir helt enkelt inte trodda. Vi får inte heller glömma bort att även lesbiska kvinnor blir våldtagna, ibland kanske för att en man anser sig ha rätten att försöka rätta till hennes sexuella läggning. 77 procent av lesbiska kvinnor under 20 år uppger att de har varit utsatta för hatbrott. År 2005 får Södersjukhuset en länsövergripande våldtäktsmottagning, vilket gör att både polisutredningar och hälso- och sjukvårdsinsatser dramatiskt kan förbättras både kvalitativt och kvantitativt.

Vi vet att en stor del av dem som lever i misshandelsförhållanden utvecklar missbruk. Vi vet att över 90 procent av kvinnorna med missbruk är utsatta för våld i sin vardag. Vi vet att 70 procent av kvinnorna inom psykiatri är eller har varit utsatta för våld i nära relation. Det är skrämmande siffror.

Våld mot kvinnor är ett strukturellt maktproblem. Våld mot kvinnor förekommer i alla åldrar och i alla samhällsklasser. Även geriatriken behöver handlingsplaner. Våld mot kvinnor när det gäller heders- och skambrott förekommer i alla slutna familjesystem, inte bara de med en viss religion. Där finns egen rättsskipning. Vi tänker kanske inte alltid på att många av dem som drabbas blir det på grund av sin homosexuella läggning.

Våld mot kvinnor ger många gånger psykisk och fysisk ohälsa, även på längre sikt. Vi vet att traumatiska upplevelser sätter sig i kroppen. Det gör ont och det blir värk. Vi vet att det är en stor förklaring till utmattningsdepressioner, trötthetsyndrom eller andra fysiska symtom som man inte hittar förklaringen till inom primärvården.

Vår vision är att inte begränsa handlingsprogrammet till olika åldrar eller till vem som har utfört våldet. All personal inom landstinget ska våga fråga och veta vad de ska göra när de möter en våldsutsatt kvinna, oavsett vem som är gärningsmannen. Alla barn som lever i skuggan av våldet ska bli sedda och hjälpta. Det här handlingsprogrammet kommer att innehålla upptäckt, bemötande, behandling, dokumentation och samverkan internt och externt.

Med det yrkar jag bifall till majoritetens budgetförslag.

Anförande nr 190

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Bara som en komplettering till det ni nyss hörde **Gunilla** säga vill jag nämna att vi 2005 kommer att dra i gång ett preventionsprogram och tidig behandling för missbrukande och misshandlade kvinnor och deras barn. Många av dem befinner sig i dag inom den familjesociala enheten på Huddinge sjukhus. Här vill vi se ett samarbete mellan EWA-mottagningen och den familjesociala enheten, så vi förstärker just det arbetet ekonomiskt för att man ska kunna nå de här kvinnorna som ofta lever marginaliserade. De lever vid sidan av samhället eller delvis utanför samhället som traumatiserade och marginaliserade. De kommer ofta från miljöer som också är traumatiserade och marginaliserade. Det här är också ett komplement till det **Gunilla** sade. Det är ingen stor insats, men den är strategiskt riktig och oerhört viktig.

Anförande nr 191

Monica Karlsson (kd): Fru ordförande, ledamöter! Jag har valt att fokusera på några områden som berör barnen. För mig som kristdemokrat är det självklart att vi måste satsa på verksamhet i landstinget som berör barn och ungdomar.

I morgonsoffan på TV-nyheterna talades det om barns hälsa. Samtalet bekräftade det vi redan vet, att barn och ungdomar inte mår så bra i Sverige som vi många gånger föreställer oss. Då handlar det mest om den psykiska ohälsan. Det är barn som lider av stressymtom, smärtor som är odefinierbara och som man inte kan ställa diagnos på, som är kvarstående och som de inte blir av med. Det här har ökat på sista tiden.

Vi vet som sagt sedan länge att den psykiska ohälsan har ökat och att köerna till BUP-mottagningarna också har ökat markant under de senaste åren. Därför kan jag inte låta bli att oro mig till en del för den organisationsförändring som beslutats för barnpsykiatrin, där mindre, väl fungerande enheter slås ihop med större mottagningar på färre platser. Risken är att tillgängligheten för barn och unga blir sämre. Vi har sett exempel på det också när det gäller vissa mellanvårdsformer, som till exempel nedläggningen av OCD-teamet.

För att förebygga den psykiska ohälsan bland barn och unga måste vi börja väldigt tidigt. Vi kristdemokrater vill att stödet från barnpsykiatrin till daghem, förskola och skola ska öka. Vi vill också att besökstid till barn- och ungdomspsykiatrin ska kunna erbjudas inom tre veckor och vid akuta fall samma dag.

I det här arbetet gör mödra- och barnhälsovården betydelsefulla hälsofrämjande insatser. Tidig upptäckt av sjukdomar, skador och funktionshinder liksom av behovet av psykosocialt stöd gör att insatser kan sättas in tidigt. Genom fasta former för samarbete mellan öppen förskola, mödra- och barnhälsovård och även socialtjänst kan familjer få stöd och hjälp till självhjälp, och allt samarbete som sker över huvudmannagränser är värt att uppmuntra. På flera håll i länet sker sådan samverkan i form av familjecentraler. Det behövs fler familjecentraler, minst en i varje kommun och stadsdel. Därför ser jag med oro också på den nedläggning av öppna förskolor som sker på flera håll i länet. Öppna förskolan är ju en bas i det här arbetet.

Det borde vara en självklarhet att ett barnperspektiv som grundar sig på barnkonventionen ska ligga till grund för och vara synligt i alla beslut som fattas och som på något sätt berör barn och ungdomar även i landstingets verksamhet. Men vi vet att så inte är fallet. Vuxnas perspektiv genomsyrar många områden. När en förälder kommer i en mer eller mindre akut kris glöms inte sällan barnen och ungdomarna bort. Barn till psykiskt sjuka och till missbrukare, barn som har föräldrar som har blivit allvarligt skadade i olyckor eller på annat sätt blivit allvarligt sjuka kan få bestående psykiska men av den bristande trygghet som föräldrarnas tillstånd kan innebära.

Vid alla vårdtillfällen då barn är vårdtagare eller anhörig måste barns behov av information och stöd på deras nivå garanteras.

Jag kan inte heller låta bli att beröra nedläggningen av hemsjukvården vid Astrid Lindgrens Barnsjukhus. Det är obegripligt att den ska läggas ned. Verksamheten gör det möjligt för svårt sjuka barn och barn med cancersjukdom i slutskedet att få sin vård i hemmet i stället för på sjukhus. Den här vården innebär en unik och trygg möjlighet för barnet och dess familj. Vi kristdemokrater vill att den här möjligheten ska finnas kvar och utökas till hela länet. Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas budgetförslag.

Anförande nr 192

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige! Mycket av diskussionen i dag har inriktats på att majoriteten saknar visioner. Därför skulle jag vilja ta upp några av de visioner som vi faktiskt har när det gäller närsjukvården.

Jag befinner mig väldigt ofta ute bland väljare och medborgare – vilket jag naturligtvis hoppas att alla politiker gör. Är det en sak som lyfts fram som en oerhört viktig fråga så är det tillgängligheten. Då behöver vi en utvecklad närsjukvård.

Folkpartiet har på något vis låst fast sig i att vi bara ska ange antalet husläkarteam, så är lyckan fullständig. I närsjukvården ska man ha både husläkarmottagningar, där BVC och MVC ingår, jourmottagningar, övrig primärvård, geriatrik, lokal psykiatri, beroendevård, habilitering, psykosocial kompetens – jag kunde fortsätta länge med listan. Detta är ett beslut vi är överens om, och det är detta som närsjukvårdskonceptet ska innehålla.

Med de utgångspunkterna har vårt budgetförslag i dag 27 olika områden där man diskuterar en utvecklad närsjukvård – och det är inte bara pluppar på en karta, utan det är faktiska projekt där arbetet är i gång.

Eftersom jag bara har tre minuter på mig hinner jag inte räkna upp alla ställen, men jag hoppas naturligtvis att ni engagerat deltar i det lokala arbetet så ni vet var utvecklingen sker. Några exempel. I Stockholms kommun: Skärholmen, Farsta, Kista, Ersta, Dalen, Högdalen. För äldre särskilt i Hökarängen, Bromma, Ersta, Solna. I norra länet: Löwenströmska, Upplands Väsby, Täby, Norrtälje stad. I södra länet: Botkyrka, Huddinge, där man får en specifik profil mot äldre, gyn, barnläkare – vi som inte bryr oss om barnen! – och ett antal andra områden.

Med detta vill jag bara säga att den budget vi nu lägger är en tydlig angivelse emot den färdriktning vi vill gå, där vi har visioner om den närsjukvårdsuppbyggnad som ska gälla för medborgarna i vårt land och där första målet är en hög tillgänglighet.

Andra viktiga saker som ligger till grund för att det här ska bli bra är de beslut vi har tagit om gemensam vårddokumentation, webcare, nytt ersättningsystem och lika villkor i avtalen.

Sist, Birgitta, förstår inte jag vad det är för fel att vi har tillsatt 45 vakanta platser. Varför lämnade du efter dig vakanta platser? De är tillsatta i områden där behoven är stora: Gubbängen, Rinkeby, Blackeberg, Tensta, Alby, Tumba, Flemingsberg, Skogås.

Detta var några exempel från de ”visionslösa” majoritetspartierna.

Anförande nr 193

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Jag vill ge dig rätt, det är naturligtvis mycket bättre att ha fasta läkare än att ha vikarier på tjänsterna, så det tycker jag är bra. Men det är alldeles otillräckligt att klappa sig för bröstet och konstatera att de här 45 har löst problemen, för så är det naturligtvis inte.

När du är ute bland väljare, säger du, får du besked om att tillgängligheten är det folk klagat på. Men du talar inte om hur många nya husläkarteam det kommer nästa år. Om man vill göra någonting åt tillgängligheten räcker det inte att vifta med trollspöet och tro att ersättningsystem fixar det, utan det måste till läkare som kan ta emot patienter när de ringer, någon som svarar på telefontiden.

Ni har dessutom i år omförhandlat vårdavtal och plockat bort motsvarande 80 miljoner från årsskiftet, i en omslutning på 500 miljoner, som indragna operationer och närsjukvård. Hur i hela friden ska tillgängligheten kunna bli bättre, när man drar in delar av närsjukvården?

Och fortfarande har du ju inte berättat: Vart ska patienterna som inte längre får gå på KS akutmottagning ta vägen? Det finns inga husläkarteam som kommer att ta hand om dem, som du har berättat om. Jag är fortfarande nyfiken på om de ska tas om hand någonstans.

Anförande nr 194

E s a b e l R e s h d o u n i (mp): Ordförande, ledamöter! Det här är tredje gången den här mandatperioden som vi från majoriteten lägger fram ett gemensamt budgetförslag, och för mig känns det bättre för varje gång. Trots den gigantiska saneringen av ekonomin som vi i majoriteten har gjort, har vi ändå lyckats förändra och förbättra sjukvården till att bli mer rättvis och mer jämlikt fördelad.

Ordförande! Vi från majoriteten försöker hitta lösningar i sjukvården som gynnar den enskilde. Vi vet att behoven av vård och förebyggande arbete ökar. Vi vet också att resurserna är begränsade, och därför måste vi våga prioritera till förmån för dem som behöver vården mest. Samtidigt måste vi se till att resurserna räcker till förebyggande insatser. Om vi investerar i ett hälsofrämjande arbetssätt, kommer detta på sikt att frigöra resurser.

Helhetssyn är ett nyckelord för oss i Miljöpartiet. Genom att ha ett helhetsperspektiv på människan får vi en bättre förståelse för den enskilde individens problematik och en bättre uppfattning om såväl sjukdomsbilden som möjligheterna att ge både vård och förebyggande insatser. Helheten ser man genom att olika professioner och vårdnivåer samarbetar och samtalar. Detta är en nödvändighet för en väl fungerande sjukvård.

Majoritetens påbörjade strukturförändring med stärkt tillgänglighet i närsjukvården är ett led i detta arbete. Det ökade samarbetet med kommunerna är också ett led i att få en helhetsbild på människors behov av vård och omsorg. Vi utvecklar vårdkedjor som ger bättre kvalitet i vården och inte minst innebär en trygghet för patienterna. Ingen ska behöva hamna mellan stolarna, och alla ska känna sig trygga i vetskapen om att man får rätt vård och omsorg.

Vi vet alla att det är nödvändigt att vi möter och tar ett seriöst grepp om de livsstilsrelaterade sjukdomarna. Det gör vi bäst genom att ha ett hälsoorienterat synsätt, inte bara ett sjukdomsorienterat. Vi behöver jobba mer med förebyggande folkhälsoinsatser, genom konkreta insatser som fysisk aktivitet på recept och alla de insatser som vi planerar inom handlingsprogrammet mot fetma och övervikt. Genom dessa insatser når vi flertalet av de risker som ryms inom begreppet välbefinnadssjukdomar, eller snarare felleknadssjukdomar. Genom utbildningsinsatser kan vi förbättra förutsättningarna för egenvård. Här kommer Vårdguiden att vara ett bra verktyg.

Slutligen: Ett viktigt verktyg för vårt folkhälsoarbete är folkhälsopolicyn. Genom denna hoppas vi få en struktur för folkhälsoarbetet så att det kan ske systematiskt på alla nivåer i våra verksamheter och i samverkan med kommunerna. Erfarenheter från olika miljöledningssystem visar att det är den systematiska strukturen på arbetet som gör arbetet uthålligt. Vi kan inte fortsätta att lita på enstaka eldsjälar folkhälsoarbete genom att förbättra patientens förutsättningar för egenvård genom att exempelvis utveckla Vårdguiden.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 195

M i k a e l S u n d e s t e n (s): Ordförande, fullmäktigeledamöter! De flesta människor i vårt land bekänner sig till uppfattningen att sjukvården ska vara jämlik och ges på lika villkor efter behov. Den debatt vi har haft hittills här i landstingsfullmäktige utgör inget undantag – jag tror faktiskt de flesta av partierna har varit inne på detta. Men trots att uppslutningen bakom en jämlik hälso- och sjukvård är så total, och trots att vi har en lagstiftning som är tydlig på området och en solidarisk finansiering, visar både forskningsresultat och erfarenheter från våra verksamheter att det faktiskt finns skillnader – socioekonomiska, geografiska, etniska och även könsskillnader – i sjukvårdsutnyttjandet. Det här är alltså inte skillnader som är motiverade av hälsoskäl utan just skillnader som inte kan motiveras med hälsoskäl. Vi vet att höginkomsttagare och högutbildade i mycket större utsträckning använder sig av specialistvården, medan låginkomsttagare och lågutbildade i större utsträckning använder sig av primärvården. Det finns även andra skillnader som man skulle kunna räkna upp i det här sammanhanget.

I den nuvarande majoriteten har vi tagit flera initiativ för att minska skillnaderna i vårdutbudet. Ett exempel jag skulle kunna nämna är det resursfördelningsindex som nu får fullt genomslag, så att de mer socialt utsatta regionerna i vårt län får mer resurser. Vi har även påbörjat ett arbete för att förmå specialister att i högre grad flytta från innerstaden ut till förorterna. Vi kommer att sätta i sjön ett nytt ersättningssystem för primärvården, som också har betydelse för att öka jämlikheten. Det finns fler förslag. Bland dem skulle jag kunna nämna det tillgänglighetsprojekt som har satts i sjön och som är oerhört avgörande för att inte minst de vårdcentraler som har dålig tillgänglighet ska få bättre tillgänglighet, till gagn för de medborgare som söker sin vård där.

Rättvisa ersättningssystem är viktiga och lägger en grund, men det räcker inte. På samma sätt som vi har ett jämställdhetsarbete och jämställdhetsintegrering har blivit ett begrepp för att få jämställdhetsarbetet att genomsyra hela arbetet i landstinget, och även i en stor del av samhället i övrigt, så tror jag att det är viktigt att vi också måste få jämlikhetsarbetet att bli en självklar del i den politiska styrningen av hälso- och sjukvården.

Jämlikhetsperspektivet bör ingå som en röd tråd i det budgetarbete som vi bedriver. Inte minst tror jag att det är viktigt att de geografiska beredningarna och deras arbete med prioriteringar i de lokala budgetunderlagen genomsyras av jämlikhetsperspektivet.

Det här perspektivet bör också genomsyra de avtal som träffas och de beställningar som görs inom hälso- och sjukvården. Det medicinska programarbetet i professionen bör också genomsyras av ett jämlikhetsperspektivet, inte minst de Fokusrapporter som presenteras. Jämlikhetsarbetet är ett viktigt arbete för oss i den medicinska programberedningen 4, men det är viktigt för alla, inte minst de geografiska beredningarna.

Mot den bakgrunden är det naturligtvis beklagligt att Kristdemokraterna har en så negativ inställning till de geografiska och de medicinska beredningarna. Det är tråkigt att man så kraftigt vill reducera beredningarna och centralisera utvecklingsarbetet.

Stig Nyman sade ju i går att han vill bryta låsningarna i sjukvårdsdebatten, och jag uppfattade det som ett initiativ för att skapa dialog över blockgränsen. Då blir min fråga: Varför kan vi inte låta beredningarna ingå i det arbetet? Varför kan inte den här dialogen bli en del i de medicinska och geografiska beredningarnas arbete, och inte bara bli en sak för några politiker som har sina tjänsterum här i Landstingshuset? Jag tycker man ska använda den kompetens som nu successivt byggs upp i beredningarna just till det här dialogskapandet. Det känns lite grann som att beredningarna har kommit att bli en politisk låsning för Kristdemokraterna, och därför blir min uppmaning till Stig Nyman och till Kristdemokraterna: Använd inte de politiska låsningarna till att bekämpa beredningarna, utan använd beredningarna till att bekämpa de politiska låsningarna!

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 196

G u n i l l a H e l m e r s s o n (m): Fru ordförande, fullmäktige! Med kvinnor i ledningen var det många som hade förhoppningar om att just vården för barn och kvinnor skulle få en mindre styvmoderlig behandling. Så här två år efter maktskiftet kan vi konstatera att ett stort antal män lägger fram förslag, och därmed har ni bevisat motsatsen.

”Våga prioritera” och ”mer rättvis sjukvård”, hörde vi alldeles nyss. Ja, jag undrar om det egentligen är det vi ser!

Socialdemokraternas barnbilaga från sommaren 2002 hade en liten fin dikt, Svik aldrig ett barn, som Birgitta Rydberg hänvisade till tidigare. Inget svek är större än sveket mot ett barn.

Ger du kyla kommer is tillbaka. Sviker du ett barn, sviker du livets idé. Svik inte livet! Det är några av satserna i den dikten av Kurt Karlsson.

Nu planerar den socialistiska majoriteten, som tidigare har sagts, att lägga ned den sjukhusanslutna avancerade barnsjukvården i hemmet. Vi kan inte acceptera det, och inte de här barnen och deras föräldrar heller. Vi vill utöka denna fantastiska vård, som är den bästa och framför allt tryggaste och finaste miljö man kan få sin vård i, nämligen i hemmet. Det går med ett mindre tillskott att nästan fördubbla kapaciteten och också den geografiska täckningen. Självklart blir det inte så att det går att serva hela länet från Singö i norr till öarna utanför Nynäshamn i söder, det går inte med annan vård heller, men betydligt fler skulle kunna få del av den.

I går kunde vi höra att vårt landsting numera skulle klara av att ta hand om alla barn med behov av neonatalvård. Det är inte heller sant. Vi har fått rapporter av vår egen administration på Beställarkontor Vård att åtminstone 46 kvinnor har hänvisats till vård i andra landsting under första halvåret i år, bland annat beroende på att neonatalplatser saknats. Därför tycker vi att det är viktigt att bygga ut neonatalvården.

”Samhället får aldrig svika de barn som startar med de sämsta utgångslägena och de tuffaste villkoren”, kunde man också läsa i valpropagandan från Socialdemokraterna. Det kan vara på sin plats att påminna även om detta citat i dag.

Så skulle jag vilja säga några ord om kvinnosjukvården. Där har ni infört avgift för screeningen för gynekologisk cancer. Följderna av den avgiften kunde vi ana, och nu har vi faktiskt fått svart på vitt på att vi tyvärr hade rätt. Därför är jag och framför allt de kvinnor som är berörda av det beslutet glada att ni faktiskt föreslår att avgiften ska tas bort. Det är ett klokt och bra förslag; vi har naturligtvis också med det.

När det gäller tillgången till gynekologer vill jag bara varna för konsekvenserna av er politik. Vi har tidigare debatterat nedläggningen av gynekologmottagningarna i Jakobsberg och Traneberg. I Jakobsberg hade man tidigare fyra doktorer, plus en under utbildning, i Traneberg hade man tre plus en. På båda de ställena finns det nu en gynekolog.

Det här skulle kompenseras med att man flyttade två tjänster till Löwenströmska för att förstärka där och kunna hänvisa alla kvinnor dit. Jag vill bara tala om för er, ifall ni inte vet det, att nu föreslås det att av de drygt fyra tjänster som finns där – 4,25, tror jag – ska två bort från och med den 1 januari, alltså om en dryg månad. Det kallar inte jag en förbättring av vården för kvinnor!

Vi motsätter oss också att Karolinska sjukhusets och Danderyds gynakuter stängs nattetid och att all gynekologisk kirurgi koncentreras till SöS. Vi vill inte att de beslut som vi ska ta om 3 S föregrips på det här sättet. Vi vill förbättra tillgängligheten, inte försämra den.

Så några ord om sammanslagningen av våra universitetssjukhus. Landstinget hade en kvalitetsdag på Älvsjömessan den 11 november. Det var väldigt mycket personal som deltog i den mässan – som för övrigt var ganska bra bitvis. Många från Huddinge sjukhus som jag träffade där, både chefer och andra anställda, uttryckte en mycket stor uppgivenhet inför den pågående processen med sammanslagningen av universitetssjukhusen. De upplever tyvärr, rätt eller orätt, numera alltför ofta att de är en mindre viktig filial till Karolinska. Ni vet alla, att upplever man sitt arbete på det sättet så blir man varken särskilt trygg i sin roll eller särskilt effektiv i sitt arbete, och jag är orolig för vad allt det här leder till i form av minskad arbetstillfredsställelse och minskad vårdproduktion.

Anförande nr 197

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): En kort kommentar om neonatalvården. Det är riktigt att man under första halvåret hänvisade 46 små barn. Det berodde på att neonatalenheten som vi öppnade på Karolinska sjukhuset öppnades efter sommaren, under hösten då det kompletterades med en helt ny samvårdsavdel-

ning. Under andra halvåret har vi haft oerhört mycket bättre resurser. Dessutom bygger vi ut fem nya neonatalvårdsplatser nästa år på Södersjukhuset, och med det kommer vi att ha tillräckligt med resurser för att möta de behov som vi ser åtminstone i dag. Det är svårt att prognostisera hur många kvinnor som kommer att föda barn, men utgående från vad vi vet i dag om kvinnor som är inskrivna på mödravårdscentralen kommer vi att klara behoven då.

Redan nu är alltså situationen faktiskt under kontroll när det gäller neonatalvården.

När det gäller gynekologer ska jag följa upp precis det du lyfte, så att det inte uppstår nya problem.

När det gäller KS och Danderyds gynekologmottagningar finns det inget beslut om att de ska stängas nattetid. Det pågår en utredning och diskussion, men det finns faktiskt inga beslut. Och när det gäller Danderyd tror jag över huvud taget inte det är aktuellt, att man har haft den diskussionen.

Anförande nr 198

G u n i l l a H e l m e r s s o n (m): Du nämner neonatalvården. Det är väl alldeles utmärkt att den utökas och att vi förhoppningsvis kan ta hand om alla mammor och barn på ett bra sätt i vårt eget landsting.

Men i fråga om kopplingen till SABH är det faktiskt så att 75–80 procent av dem som vårdas inom den avancerade hemsjukvården för barn kräver en slutenvårdsplats, och eftersom det ofta är små, nyfödda barn kommer de att ta en stor del av platserna på neonatalen, och det betyder att de tränger undan andra, ännu färskare små barn som behöver den hjälpen. Detta kommer att bli ett stort bekymmer, för det är inget alternativ att välja någon annan typ av hemsjukvård för de här svårt sjuka barnen. De klarar inte det, det säger personalen själv. De klarar bara omkring 20 procent i annan typ av hemsjukvård, de andra måste ha den här avancerade vården.

Anförande nr 199

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): När det gäller SABH ingår detta i en utredning av hela hemsjukvården för små barn. Låt oss återkomma när den utredningen är klar – den ska vara klar senast den 31 mars nästa år, tror jag. Då kommer vi att få många tillfällen att diskutera hur vi ska ställa oss och vad vi ska göra.

Ambitionen är ju faktiskt att utveckla och förstärka, inte att avveckla.

Anförande nr 200

G u n i l l a H e l m e r s s o n (m): Det är gott och väl att utredningen ska vara klar till sista mars – men om de nu har fått en frist fram till första april må jag säga att det är förskräckligt kort tid att göra en omprövning av om de ska få vara kvar eller inte!

Anförande nr 201

Landstingsrådet **S e v e f j o r d** (v): Självklart är det så att om utredningen läggs på bordet 31 mars så stänger vi inte SABH den 1 april. Det vore snarare ett aprilskämt i så fall!

Anförande nr 202

L e n n a r t R o h d i n (fp): Fru ordförande! När vi behandlade budgetdirektiven i våras hänvisade jag till George Orwells *Animal farm*, ni vet den kusliga satiren över den reellt existerande kommunismen på den tiden när den drabbade miljontals människor plågsamt och inte bara var en dröm i huvudet på en svensk partiledare. Jag köpte den boken, för jag hade tänkt överlämna den till landstingsledningen nu, men när jag har läst budgetförslaget kan jag konstatera att Orwell har fått sin överman när det gäller nyspråk.

Som jag sade redan i går, i det inledande avsnittet om landstingsmajoritetens ambitioner, får huvudverksamheterna 7 procent av utrymmet medan stödpartiernas hjärtefrågor får i stort sett hälften. Det kändes som en händelse som såg ut som en tanke, när man nu delade ut ett tilläggsblad med en tabell över Norrtälje sjukhus, som saknades i majoritetens budgetförslag. Man påstår givetvis att Norrtälje sjukhus nu ska finnas kvar, men det är nog många som fortfarande är oroliga. Vi kan konstatera att sedan landstingets beslut för ett år sedan har både styrelseordföranden och sjukhuschefen för Norrtälje sjukhus avgått – och det var inte pensionsavgångar.

En ledande landstingschef sade för ett år sedan i *Norrtälje Tidning*: Nedläggningen av Norrtälje sjukhus är någonting som vi har velat göra länge. För ett halvår sedan konstaterade samme tjänsteman i samma tidning: Vi visste då inte vad vi vet nu. Med det perspektivet får vi väl avvakta och se vad landstingsledningen vet om ett halvår, ett år eller två.

I går kunde *Norrtälje Tidning* rapportera att Arbetsmiljöverket – inte oppositionen – slår larm om nedskärningarna på Norrtälje sjukhus och konstaterar att indragningarna får effekter med överbeläggning och liknande. Jag kan tänka mig att landstingsledningen kanske tycker att norrtäljeborna, förutom att vara tjuriga och kritiska, också överkonsumerar vård, men det är faktiskt inte det som är orsaken till den här situationen.

Nej, orsaken till situationen på Norrtälje sjukhus är att ett vårdbiträde i Norrtälje betalar 2 kronor mer i landstingsskatt än en välbetald direktör i den skånska lågskattekommunen Vellinge. Och hon gör inte det för att få bättre sjukvård utan för att han ska få bättre sjukvård i Skåne! Det är det som drabbar Norrtälje sjukhus och tron på dess framtid. Och det är det som majoriteten i det här landstinget kallar för ”rättvisa!”

Stockholms län är ett län som rymmer en mångfald, mycket mer än det som ses från Stureplan. Det kräver också en mångfald inom vården. Det är därför vi föreslår att man återinför akutbilar, mc-läkare och ambulanshelikoptern.

När landstinget i våras tog beslut om att dra in den extra landstingshelikoptern, gjordes det utan att det ansvariga landstingsrådet – som inte är intresserad av att delta nu heller – kunde presentera något som helst underlag för det beslutet, utom

att man ville dra in den. Då utlovades en utvärdering av verksamheten under sommaren. Den utvärderingen har kommit nu, och den innehåller inte någonting annat än en ren statistik över antalet utryckningar. Det är ingen utvärdering! En utvärdering är en analys och jämförelse med hur det har varit tidigare och hur det skulle ha kunnat vara under det gångna året. Detta finns inte i detta papper.

Den enda slutsats som finns i utvärderingen av ambulanshelikopterverksamheten är att verksamheten har kostat mindre. Men det är väl ingen utvärdering; skär man ned verksamhet är det klart att den kostar mindre!

Ett papper med statistik blir inte utvärdering bara för att man sätter rubriken "Utvärdering" på det. Inte heller blir det här papperet till FN-stadgan för att man sätter rubriken "FN-stadga" på det.

Vi inväntar fortfarande något som helst underlag för att göra en bedömning av den här verksamheten. Där visar det sig att det ansvariga sjukvårdslandstingsrådet är lika avklädd i dag som i debatten i samband med indragningen i våras.

Anförande nr 203

S h a d i L a r s s o n (v): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det är sant att under året har patientnämnden fått fler ärenden som rör brister i hanteringen av bland annat remisser. En del utlovade remisser har inte kommit till avsedd specialist. Därför ska konsekvenserna utredas nu.

Det är också sant att många har fått vänta upp till flera veckor på att få träffa sin husläkare, och då har sjukdomsperioden förlängts.

Remisskravet innebär att det blir upp till husläkaren att skicka patienten till vidare undersökning, och det kan vara en administrativ belastning inom sjukvården.

Fördelen med remisskravet är att patienter kommer till rätt specialist, att patienter inte går till specialist i onödan och att husläkaren oftast klarar av patientens behov.

Det är också så att gruppen högutbildade konsumerar mer specialistvård trots att gruppen har lägre ohälsa. Ojämligheten i hälsa mellan kvinnor och män och mellan olika socioekonomiska grupper ökar. Det är viktigt att landstingets folkhälsoarbete lägger särskild vikt vid insatser inriktade till socialt utsatta grupper och områden.

Rätt vård och patienternas krav på tillgänglighet, ett gott bemötande oavsett kön, ålder, social och etnisk tillhörighet, kunskap, rimliga väntetider, flexibilitet och kvalitet är det viktigaste i vården. Inte bara medborgarna utan invånarna i vårt län ska ha rätt till behandling utifrån sina behov, och naturligtvis ska rättvisa, valfrihet, jämlikhet och jämställdhet råda i vården.

Vänsterpartiet har haft en livlig intern diskussion om remisskravet, beroende på för- och nackdelarna med remisskravet. Landstingsstyrelsen har getts i uppdrag att under första halvåret 2005 genomföra en utvärdering av de inom tre vårdområden pågående försöken med remisskrav och till landstingsfullmäktige återkomma med förslag. Alltså: Frågan kommer att utredas och vi kommer att få resultatet av

utvärderingen. Efteråt kommer vi i landstingsfullmäktige att besluta om remisskravet. Därför tycker vi inte att vi behöver ta ställning just nu.

Anförande nr 204

P i a L i d w a l l (kd): Ordförande, ledamöter! När jag rör mig ute bland folk, väljare, anställda eller mina egna vänner, så möter jag ofta en frustration över att vården drabbas av sådan ryckighet. Politikens fyraåriga mandatperioder får ofta bära skulden för att besluten är kortsiktiga, och det ligger kanske en hel del i det. Men under det som hittills har varit av den här mandatperioden kan vi snacka om riktig kortsiktighet!

För er som inte kommer ihåg det ska jag lista upp några exempel.

I dag fick i DN läsa om det senaste lappkastet: hjärtmottagningen i Liljeholmen, där man nu ska förhandla om att den ska vara kvar. I går skulle den läggas ned.

Gästhuset i Södertälje, som skulle läggas ned, ska också vara kvar.

Innan det har det varit fråga om SABH. Ingen mer hemsjukvård för barn. Det blev en utredning – alltså är den kvar till i mars.

Screeningavgifterna som infördes fick dras tillbaka, eftersom de gav effekter som befarades redan innan.

Samma sak med remisstvånget, som inom två av de tre områdena inte givit de besparingar man hoppades på. Det tvånget får nu läggas i malpåse. Tur är väl det, med tanke på den ökade administrationen det inneburit.

Jag vet inte hur många onödiga extraärenden som har måst tas upp i HSU för att justera vårt byråkratiska orakel, och det är ändå bara en droppe i havet, med den utökade byråkrati som läkarkåren drabbats av: en till två timmar per dag använder man till remisstvånget!

Från förra budgetförhandlingarna kan vi med lätthet minnas de två akutsjukhusen som skulle läggas ned, men – tack och lov för det – de ska nu finnas kvar.

Det är inte så att jag är emot den riktning som nu stakas ut i de här frågorna, tvärtom. Däremot är det oerhört problematiskt med en politisk styrning som utgår från löpsedlar snarare än väl dokumenterade behovsbilder.

Just att ni i den politiska majoriteten inte utgår från behoven är det som är mest allvarligt. Hur vet ni att ni erbjuder den vård som faktiskt behövs? Jag tror inte att ni vet det, och jag tror inte att ni gör det heller. Jag vill ge ett exempel från den senaste veckan.

Vi hade ett upphandlingsärende i HSU gällande fotkirurgi – en liten, smal nisch, men dock. När upphandlingsärendet togs fram fastslogs ett visst antal operationer som behövde göras inom vårt landsting, och vårdgivare välkomnades att lägga bud på hur och till vilken kostnad det kunde ske. När anbuden kom in visade det sig att kostnaderna var betydligt lägre än vad som först antagits. Det är ju bra, kan man tycka, alla som behöver en fotoperation får det, fast det blir lite billigare för

landstinget. Men nej – inte så! Plötsligt ökar ni antalet operationer som ska göras. Vad innebär det? Ska nu alla som behöver en fotoperation få två? Eller är det dags för en ny reklamannons: ”Operera två fötter för priset av en”? Eller var det kanske så att ni tidigare hade tänkt att bara de med problem med vänsterfoten skulle få en operation?

Ni för en politik som är ad hoc, mycket slängig och väldigt penningfokuserad.

Anförande nr 205

M a r g a r e t a R a n d v a l l (mp): Ordförande, ledamöter! Jag vill ta upp barnperspektivet. Ett aktivt barnperspektiv ska genomsyra beslutsfattandet och verksamheten inom landstinget. Landstinget arbetar med Barnkonventionen som utgångspunkt. Det innebär att man alltid ska verka för barnets bästa. För att kunna väga in vad som är barnets bästa krävs kunskaper. Det handlar således om att säkerställa barnkompetens inom berörda personalgrupper. Arbete enligt Barnkonventionen handlar också om att skapa möjlighet till barns och ungdomars inflytande och delaktighet.

Huvudmålet för samhällets insatser på hälso- och sjukvårdens område är att uppnå en god hälsa. Det finns tyvärr tecken på negativ hälsoutveckling, med ökad förekomst av allergier, psykisk ohälsa, ökande andel överviktiga och en ökande konsumtion av alkohol och droger. Denna oroande utveckling berör i stor utsträckning våra barn och ungdomar.

När det gäller till exempel alkohol och droger är barn och ungdomar dessutom mycket känsligare än vuxna, vilket gör behovet av insatser till stöd för barn och ungdomarna mycket stort.

Landstingsstyrelsen har beslutat att en folkhälsopolicy ska tas fram. För att förbättra folkhälsan krävs att sjukvårdens perspektiv förskjuts till att bli mer hälsoorienterat och hälsofrämjande.

Handlingsprogrammet mot fetma ska ges hög prioritet, som insatser mot riskfaktorerna felaktig kost, brist på motion, alkohol-, drog- och tobaksanvändning. I det arbetet är det viktigt att samarbetet med primärvård, förskola och skola fördjupas.

Som förtroendevald i geografisk beredning har jag möjlighet att delta i en arbetsgrupp som inriktat sig på området barn och ungdomar. Vår grupp kommer framöver att särskilt se på åtgärder inom områdena barn-ungdom och övervikt-fetma. Vi vill härmed bidra till att landstingets handlingsprogram implementeras.

Efter dessa ord om barn- och ungdomsperspektivet tackar jag för ordet och avslutar med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget 2005.

Anförande nr 206

K r i s t i n a S ö d e r l u n d (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag kommer att återgå lite grann till någonting vi fick lyssna på tidigare, som Gunilla Roxby Cromvall tog upp, nämligen kvinnor och våld.

Som ni alla säkert vet, beslutade vi här i landstingsfullmäktige i november 2003 att landstingsstyrelsen skulle få i uppdrag att tillsätta en styrgrupp som skulle jobba just med länsövergripande vård- och handlingsprogram när det handlar om våldsutsatta kvinnor och barn och hur de ska bemötas i vår vård. I april inrättades styrgruppen med representanter från alla politiska partier här i landstinget. Jag måste säga att arbetet löper mycket bra, det är konstruktivt och det råder stor enighet i styrgruppen, vilket känns oerhört positivt.

Våld mot kvinnor är ett folkhälsoproblem. Hälso- och sjukvårdens roll är betydande, och det är viktigt hur vi inom vården bemöter den här gruppen.

Ofta är det här problemet osynligt, men det är inte ett begränsat problem i samhället. Vi hörde Gunilla nämna att det finns inom alla samhällsklasser, inom alla grupper i samhället. Det är oerhört viktigt att ha den kunskapen och kompetensen med sig när man diskuterar de här frågorna. Att det är så osynligt kan bero på att den här typen av våld till stor del sker inom hemmets väggar, och oftast av någon som kvinnan känner, har en relation till eller har haft en relation till.

Som Gunilla också nämnde är mörkertalet stort. Det finns massor av olika siffror som man kan ta upp, men en som jag har hittat och tycker är ganska talande är att det görs 20 000 polisanmälningar årligen, men BRÅ hävdar att mörkertalet är så stort att det verkliga antalet är 5–6 gånger större. Vi vet också att det inte är första tillfället som kvinnan anmäler, utan misshandeln kan ha hållit på under en lång tid.

Det finns problem inom hälso- och sjukvården, och därför är det här handlingsprogrammet så oerhört viktigt. Framför allt är det många gånger så att sjukvården inte vågar ställa frågan vad det egentligen är som har hänt. Ofta är det ju sjukvården som träffar kvinnan allra först, men sällan vågar man inom primärvården, men även i akutvården, gå vidare och ställa frågan: Vad är det egentligen som har hänt? Därför måste de vårdinstanser som saknar denna kunskap och kompetens få del av den.

Framför allt är det viktigt att fokusera på vissa grupper. Det kan handla om kvinnor med missbruk, funktionshindrade kvinnor, homosexuella – män och kvinnor – eller kvinnor med invandrarbakgrund. De här grupperna är oftast mycket svåra att nå.

I majoritetens budget finns det texter om det här. Vi ger också pengar genom folkhälsoanslaget till ett projekt på Kris- och traumacentrum just för att kunna ta emot fler kvinnor som har de här traumatiska problemen, som har blivit utsatta för våld och misshandel under en längre tid. Jag har läst Kristdemokraternas budgetförslag, och där finns texter om det här. Som jag sade sker arbetet i styrgruppen under stor enighet, så jag är övertygad om att också de andra politiska partierna här i landstingsfullmäktige tycker att det här är ett oerhört angeläget arbete. När vi i styrgruppen presenterar det här handlingsprogrammet, som ska gå ut på remiss under våren 2005, är det därför viktigt att vi här ser till att det inte blir någon hyllvärmare utan att vi som politiker och förtroendevalda trycker på så att handlingsprogrammet implementeras i vården.

Jag yrkar härmed bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget.

Anförande nr 207

M a r i e L j u n g b e r g S c h ö t t (m): Ordförande, landstingsledamöter! Jag ska prata lite om en fråga som är lite liten, men ack så viktig.

Trots riksomfattande kampanjer, som varit bra och lyckade, ligger Stockholm och Sverige långt ned på listan över genomförda organ donationer och när det gäller antalet människor som har anmält sig som donatorer ifall det värsta skulle hända. Det finns flera orsaker till det. Några är positiva: att det sker färre trafikolyckor och att det finns en bra akutsjukvård. Några är negativa. En av dem är att det finns för få intensivvårdsplatser för att de ska räcka till också till den här kategorin. En annan är att vi är dåligt förberedda på att prata om den här frågan.

Som jag ser det skulle lösningen kunna vara en donationssköterska på varje akutsjukhus och att de psyk- eller traumateam som finns på akuterna får ett uttalat uppdrag att också arbeta med den här frågan, att ta hand om anhöriga och att våga lyfta även den här tunga och jättesvåra frågan. I Moderaternas budget finns det här med som ett förslag, och jag skulle vilja vädja till er allihop att rösta med oss på uppdrag 17, som handlar om en donationssköterska på varje akutsjukhus, och uppdrag 14, som går ut på att se över intensivvårdsplatserna så att de faktiskt räcker också till det här, för att med det ge de svårt sjuka en chans att få ett nytt organ och kanske överleva, när det allra värsta har hänt någon annan.

Så tänker jag kasta mig över en helt annan fråga – det kan verka lite bisarrt: starten i livet, där förlossningsvården ofta är en stor och viktig del.

Den förra vänstermajoriteten skapade kaos i förlossningsvården, det minns ni allihop. Det var när Nacka och Löwet lades ned medan antalet graviditeter och förlossningar ökade. Vi hade under förra mandatperioden ett elände med att rensa upp och försöka få till det här på något bra sätt. Det fick vi när BB Stockholm kom och vi lade grunden för den utökning på Södersjukhuset som ni nu fullföljer, vilket är bra.

Men nu tycker jag att det är dags att gå vidare. Vi moderater föreslår att man stärker föräldrarnas rättigheter, att man stärker valfriheten, att man skapar alternativ och inte bara har storskalighet inom förlossningsvården, att man inför en förlossningspeng som faktiskt gör att föräldrarnas val kan bli möjligt och att man inför en platsgaranti. De blivande föräldrarna skulle då kunna få den trygghet och det lugn som de så väl behöver, så att de i lugn och ro kan planera för sitt föräldraskap och för en förlossning som är planerad och sker där de är beredda på att den ska ske.

Med det här skulle jag också vilja fråga Birgitta Sevefjord en sak, som inte riktigt har med förlossningar att göra men väl med gynakuten. Jag står här med en skrivelse till landstingsstyrelsen från den 18 augusti, och i den står det tydligt att de gynekologiska akutmottagningarna vid Karolinska i Solna och Danderyds sjukhus stängs nattetid och helger. Om jag minns rätt, var det inte så att majoriteten hade några invändningar mot det då. I budgeten, som är daterad den 11 oktober, står det att förslaget att gynakuten vid Karolinska och DS stängs nätter och att SöS tar över ansvaret är under utredning och konkretiseras först senare i höst. Den här hösten är det inte mer än en månad kvar av – det är nog redan vinter, för resten. Jag undrar: Är det så att ni tar ett steg tillbaka? Kan du lova här och nu att det här inte kommer att bli av? I så fall skulle jag vilja att ni röstar med

oss i det förslag som vi har som gäller att bevara gynakuten på nätter, både på Danderyd och Karolinska.

Sedan skulle jag vilja vända mig till Lena-Maj, som är här. För ett tag sedan pratade du om dövblindteamet som om det vore någonting alldeles utmärkt som kom till stånd precis nu. Jag vill bara påminna om att för ett år sedan stod vi här och var så eniga om att det var viktigt att snabbt få till stånd ett dövblindteam. Det är självklart svårt för oss att sätta oss in i de dövblindas situation. Det är svårt att sätta sig in i hur det känns att bli förälder till ett barn som är både dövt och blint. Men det är inte svårt att förstå att man kan göra någonting för att förbättra deras livssituation genom att ge hjälp.

Hur kunde ni då politiskt prioritera bort det här, när vi var eniga om det för ett år sedan? Det kan jag inte förstå. Varför händer ingenting förrän långt in i 2005? Det tycker inte jag är något att slå sig för bröstet för. Det är en trist nedprioritering. Se till att det kommer i gång snabbt!

I stället har tolkförmedlingen för hörselskadade blivit avsevärt mycket sämre under det år som har gått. Det var inte det vi var överens om!

Och så till sist, Inger Ros: I morse – för jättelänge sedan – började du med att referera till medborgardialoger, och det var ju positivt och bra. Jag har också varit på rätt många sådana, och den allra viktigaste frågan som folk har tagit upp med oss har varit att ta bort remisstvånget. Det skulle jag vilja skicka med till er. Det är vad medborgarna vill. Jag vet att ni nu inte fullföljer utbyggnaden, men ta bort det som finns!

Anförande nr 208

L e n a - M a j A n d i n g (mp): Ordförande, ledamöter! Du har faktiskt gjort mig lite förbryllad, Marie. Både i Moderaternas och Folkpartiets budgetar finns det förslag om inrättande av ett dövblindteam.

Vi fick en slutrapport 2002-10-23 angående dövblindteam. Jag vill bara visa att den fina tidningen Habilitering nu nummer 3/2004 nästan bara handlar om detta dövblindteam. Det inrättades i september 2003. Ett jättefint, välfungerande team, som finns vid Norrtulls sjukhus och erbjuder spetskompetens inom området dövblindhet. Tio medarbetare finns i teamet, man arbetar uppsökande och arbetar även med att informera om teamet och med att synliggöra vad det innebär att leva som dövblind. I teamet arbetar också syn-, hörsel- och kommunikationspedagog samt ögon- och hörselläkare, och tre kuratorer finns det. Samtliga har en yrkesbakgrund där de har kommit i kontakt med personer med dövblindhet tidigare.

Möjligen är det så att det har skett något slags sammanblandning av begreppen i Moderaternas och Folkpartiets budget – kanske att ni avser resursteamet för döva och hörselskadade, som inte ännu är inrättat? Det ligger det däremot förslag om i majoritetens budget, vi har avsatt 3,5 miljoner för inrättande av ett resursteam för döva och hörselskadade, som också ska ge service till utvecklingsstörda döva och hörselskadade.

Som sagt, för dövblinda inrättades det ett särskilt team 2003.

Anförande nr 209

Landstingsrådet S e v e f j o r d (v): När det handlar om gynakuterna på Danderyds sjukhus och Karolinska sjukhuset ingår det i en diskussion som förs i dag, hur man ska hantera dem på bästa sätt. Vad jag vet i dag finns det inga som helst planer på att stänga Danderyds gynakut nattetid. Vissa förändringar kommer att ske på Karolinska sjukhuset, men hur de kommer att se ut vet jag inte. Därför har jag begärt att innan några som helst beslut fattas ska det tillbaka till ägarutskottet för diskussion och beslut.

Anförande nr 210

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Det är inte hela tiden vi kan iakttä att det är allmän debatt, då och då är vi nere i detaljfrågor – vilket jag tror beror på majoritetens sätt att välja att inleda debatten. Därför spänner vi över hela fältet på en gång. Om det är ett uttryck för helhetssyn eller något annat låter jag vara osagt, men det blir lite förvirrande. Jag begärde nämligen ordet på den tid när vi hade en allmän sjukvårdsdebatt och det gällde att välja mellan begreppen balans eller vision.

Säger man ”balans” den här veckan i Stockholms läns landsting, associerar drygt hälften av alla här i lokalen till resultaträkningen, medan en del andra av oss associerar till balans mellan de egentliga sjukvårdsbehov vi ska tillgodose och landstingets möjligheter att tillgodose dem. Det är en annan balans, och det är en utgångspunkt för mig och för Kristdemokraterna när vi agerar sjukvårdspolitiskt. Det vi då kommer fram till ska genomföras ska naturligtvis finansieras, och då har vi en väldigt bra variant. På framsidan står det ”Att möta behoven” – det är alltså Kristdemokraternas budgetförslag.

Detta är ju vår främsta uppgift, och egentligen vår enda uppgift: att tillgodose behoven och se till att det kan finansieras.

Men den här majoriteten börjar i andra änden: så här mycket pengar har vi, så får vi se vad vi kan göra. Det är ett bakåtsträvande sätt, som aldrig leder till vare sig tillväxt eller ökade resurser.

Jag har ”roat mig” med att försöka läsa majoritetens budgetförslag, höll jag på att säga – så mycket nöje var det väl inte, men det kan ju vara till vägledning i en debatt. Där skriver ni, på första sidan om hälso- och sjukvård, att närsjukvården ska utvecklas parallellt med världens bästa högspecialiserade vård och att förutsättningen för det är en viss grad av koncentration och fokusering. Jag har en känsla av att ni centraliserar allting! För det finns ingen beskrivning, se, och ni talar inte om vilka delar av 3 S ni stödjer egentligen, och det finns inga motiv för det.

Vänder man på sidan kommer man fram till en lång uppräkningslista, men strax innan står det: ”Utveckling och förändring av verksamheten kan ofta genomföras utan försämringar för patienten.” Ja, det är ett intressant konstaterande – men beskriv det då! Berätta hur man gör det 2004 i Stockholms läns landsting.

Genomgående finns det gott om sådana här allmänna uttalanden, en del välvilliga, en del andra lite mer beslutsamma. Men det beskrivs inte, och det tycker jag är en brist i en majoritetsbudget.

För att ta upp en annan liten detalj, skriver ni naturligtvis om en god hälsa för hela befolkningen, och det tror jag alla partier gör, men längst upp under rubriken finner vi tydligen ett annat uttryck för er helhetssyn, för där talar ni om att folkhälsan blir bättre och försämras – i samma stycke, det är verkligen en prestation!

Där finns alltså en utvecklingspotential både i sättet att uttrycka sig och framför allt i den politik ni avser att föra härvidlag.

Jag ska inte exemplifiera mera, för ni hinner kanske inte svara på allt. Det kanske inte kommer några svar ändå, men jag ger er ändå en möjlighet att begränsa inläggen med utdrag ur er egen budget.

Ännu mer konkret: Inger Ros har vid två tillfällen i den här debatten sedan i förmiddags nämnt Ersta som en närsjukvårdsenhet. Innebär det att Ersta som sjukhus, som det är i dag och med den inriktning det har, till exempel med mag-tarmcentret, är borta när avtalet tar slut? Ni hänvisar till tjänsteutlåtandet, och där är Ersta borta som mag-tarmcentrum. Det är ett ofrånkomligt faktum, för det står nedskrivet – det är ingen åsikt jag uttrycker utan ett konstaterande.

Jag tycker att ni har valt väg här, och valt fel väg. Det har nog framgått tydligt var vi står i den frågan.

Mikael Sundesten tog upp frågan om beredningarna, som är ett kärt ämne för mig. Ska man tala om effektivitet i landstinget, så ska man kunna granska den typen av organisation. Jag har icke kunnat identifiera någonting i ert budgetarbete hittills som har emanerat ifrån beredningarnas arbete, vare sig de geografiska och i all synnerhet inte de medicinska programberedningarna. Det fick vi ju klart besked om strax före sommaren när vi hade ett budgetseminarium på BKV. Och varför i all sin dar ha ett stort antal politiska beredningar som inte lämnar ifrån sig något bidrag till utvecklingen av landstingets hälso- och sjukvårdspolitik? Jag kan icke finna ett enda motiv. Vi har ändå varit ganska modesta när vi har sagt att de ska minska från fjorton till tre geografiska beredningar och från fem till en när det gäller det medicinska programarbetet. Det är alltså ett balanserat förslag till reduktion, egentligen borde vi ompröva hela sjukvårdsorganisationen. Men vi väntar med det förslaget till dess vi har bytt majoritet efter nästa val.

Anförande nr 211

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige! Att bemöta alla saker som sägs härifrån talarstolen är näst intill en omöjlighet, men vi har ju lite tid kvar.

När det gäller Ersta skulle jag ändå vilja säga att Erstas mag- och tarmcenter inte kommer att försvinna. Ersta mag- och tarm har vi ett nytecknat avtal med, som gäller två år framåt, och det pågår diskussioner inför framtiden.

Det har skett en liten förändring, och kanske är det den som ni från Kristdemokraterna far efter. Det handlar om de patienter som är svårt sjuka i tarmcancer och som behöver både kirurgi och strålning, och Ersta har ingen strålning. De patienterna har flyttats över till Karolinska Universitetssjukhuset. Det handlar om ungefär tre patienter i månaden. I övrigt har Ersta sjukhus sin verksamhet kvar.

Stig frågar: Balans eller vision? Visst, vi ska möta behoven. Där är vi helt överens. Och vi ska finansiera verksamheten. Där är vi också helt överens. Men om ni tillgodosåg behoven förra mandatperioden förstår inte jag varför det är så många behov som inte är tillgodosedda. Det är klart att vi måste granska och analysera vilka behov som finns, men vi måste naturligtvis göra det samtidigt som vi också kan finansiera verksamheten.

En av beredningarnas viktigaste uppgifter är att arbeta med behovsanalys, det vill säga se vilka behov befolkningen har. Om de inte har levererat något bra underlag, kan jag garantera dig att det kommer ett oerhört bra underlag när resultatet av medborgardialogen kommer.

Anförande nr 212

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag hörde vad du sade om Ersta, Inger, men jag kommer inte att tro på det förrän det föreligger konkret. Enligt era budgethandlingar är den här verksamheten borta när det tvååriga avtalet gått ut. Det går inte att göra någon annan tolkning. Led i bevis att jag har fel så ska jag ompröva det, men det står ju skrivet på det sättet.

Vad sedan gäller den förra perioden: Ja, på den tiden kortades köerna, men jag har förstått att en och annan har insjuknat också under de två senaste åren. De behoven kunde inte vi möta utan dem ska ni möta. Under tiden växer väntetiderna, vilket också är ett ofrånkomligt faktum. De har inte blivit kortare under två år.

Jag är vidare inte alldeles säker på att beredningarna har fått klart för sig vad deras främsta uppgift är. Hade det varit klart under de drygt ett och ett halvt år som de har funnits skulle det förmodligen ha kommit ett eller annat bidrag till årets budgetförslag, men jag kan inte identifiera något sådant.

Herr ordförande! Jag ber om ursäkt för att jag missade ett yrkande i mitt förra inlägg. Det handlar om förslag nr 114 under hälso- och sjukvårdsavsnittet, som Kristdemokraterna härmed yrkar bifall till.

Anförande nr 213

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige! Ibland, Stig, tycker jag att du är väldigt klok, och vi för många konstruktiva diskussioner emellanåt. Men om vi ska hålla oss till sanningen i historieber beskrivningen och även om hur det ser ut för framtiden, tycker jag att det är magstarkt att säga att du lämnade ifrån dig en verksamhet där det inte fanns några köer. Vad sägs om 54 veckors väntetid för gallstensoperation och om att 35 procent väntade på höftplastik? Det här är taget från revisionsrapporten från 2001. Jag har aldrig stått här och sagt att vi inte har några köer, men de har inte blivit längre under de gångna två åren.

Vi kan också konstatera att tillgängligheten i primärvården har blivit bättre och att befolkningen upplever att primärvården är lättillgängligare. Därmed är jag inte nöjd, och jag vill fortsätta att arbeta på det här, men säg inte att ni inte lämnade efter er några köer, för det är inte sant.

Anförande nr 214

L e n a – M a j A n d i n g (mp): Ordförande, ledamöter och framför allt medborgare! Nu säger också en från Miljöpartiet från denna talarstol att verksamheten vid Ersta inte på något sätt är hotad. Den kommer att finnas kvar. Kd tycker att det är så viktigt att styra utifrån värdegrunden. Det är precis det som den nya organisationen arbetar med via beredningar. Vi jobbar just med detta. Ni skriver att ni vill att budgetförslagen ska föregås av en motiverande dialog med vårdens ledare och medarbetare men att detta inte har skett. Det har förts oerhört mycket av dialog ute bland medarbetare, ledare och medborgare under det senaste året, men var kd har funnits i det beredningsarbete som bedrivits i geografiska och medicinska beredningar vet inte jag. Här pågår just det processinriktade och motiverade dialogarbete som ni efterfrågar. Vi har seminarieverksamhet, studiebesök och det medicinska programarbetet i botten, och vi samarbetar och diskuterar med alla aktörer i vården.

Men kd har väl varit så upptaget med att opponera mot organisationen och majoriteten i övrigt att ni inte har haft tid att vara med i det här beredningsarbetet. Jag tycker att det är lite tråkigt att oppositionen väljer att ställa sig helt utanför detta, bara passivt är med på mötera och så att säga låter HSU ta besluten utan att över huvud taget diskutera på beredningsnivå och utan att komma med några som helst förslag.

Anförande nr 215

Landstingsrådet N y m a n (kd): Inte för ett ögonblick skäms jag för mitt eget partis insatser i de här beredningarna, tvärtom. Det problem som Lena-Maj och alla andra som hyllar dem har är att det har blivit precis så som du beskrev, alltså en sorts sysselsättningsterapi för politiker som inte har några andra uppdrag. Men det ger inte några avtryck. Det händer ingenting. Och när det gäller alla de dialoger som ni har haft: Var finns materialet till grund för beslut? Ingenstans. Det talade jag om i går också. Det existerar inga sådana underlag. De förs inte tillbaka till beslutande organ, för det är ingen beslutskraft i de här enheterna.

Uttalandet om att mag-tarm-verksamheten vid Ersta inte är hotad står i bjärt kontrast till era egna förslag. Red upp det där innan vi kommer fram till votering!

Anförande nr 216

Landstingsrådet R o s (s): Stig Nyman! Jag undrar vad du står och säger från talarstolen: att vi har beredningar därför att vi ska ha någonting att göra? Har du sett budgetunderlagen som är grunden till hela hälso- och sjukvårdsutskottets beslut i budget? De är utarbetade i de nio geografiska beredningarna, och jag tycker att det är ett oerhört viktigt underlag.

När det gäller medborgardialogen sade jag i min inledning att den ska presenteras i hälso- och sjukvårdsutskottet den 7 december för att sedan levereras i landstingets allmänna utskott och ingå i 3 S-beslutet.

Anförande nr 217

L e n a – M a j A n d i n g (mp): Jag skulle på Stigs inlägg vilja svara att faktaunderlagen i sin helhet finns på beredningsnivå i det medicinska programarbetet. Utifrån detta har beredningarna gjort ett prioriteringsarbete, och de viktigaste slutsatserna förs vidare till fullmäktige via direktivunderlaget till HSU-budgeten och förslag till både utvecklingsområden och handlingsprogram som finns beskrivna. Studera budgetsnyttan om hur vi fattar beslut under året och delta i detta arbete, så får ni också kunskap om vad vi gör i den här nya organisationen!

Anförande nr 218

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag har av nåd fått vara med på budgetkonferenserna på BKV. Vi har bara två vice ordförande och får skicka en tredje person, och jag har utsett mig själv till det uppdraget. Det senaste tillfället var den dag strax före sommaren när vi sedan åkte till Nackas forum och tittade på bildspel om 3 S. Jag hade noga läst tre underlag till budgeten skrivna av direktörerna på våra beställarkontor. Att det var just tre underlag motiverade att det räckte med tre beredningar. Det blir ändå bara tre rapporter till budgetunderlag.

Nu bekänns det här att budgetunderlagen kommer från tjänstemannaorganisationen. De är inte politiskt beredda och definitivt inte i beredningarna. Ni får ju lyssna på vad ni själva säger. Det är ju enkelt att konstatera hur det är. Det här är ingen åsikt. Jag konstaterar faktum på underlag i ert eget material. Så är det, och dessvärre kommer det att bli så ett par år till, och det beklagar jag.

Anförande nr 219

B o r i s v o n U e x k ü l l (m): Herr ordförande, ledamöter! Jag tänker ägna mig åt två frågor. Den första frågan handlar om majoritetens remisstväng. Jag förmodar att remisskravet är tänkt att leda till antingen bättre utnyttjande av tillgänglig läkartid så att det medicinska resultatet blir bättre eller så att kostnaderna minskar – eller kanske i bästa fall till både–och. Men enligt en enkät som Privatläkarföreningen gjort bland sina medlemmar i Stockholm nås inte något av dessa två tänkbara mål. Tvärtom, verkar det som.

Man ställde ett antal frågor, och bland dem finns det några som är relevanta för oss som är sjukvårds- och budgetansvariga. Två frågor handlade om den medicinska kvaliteten. Den första var: Har du exempel på att vården äventyras på grund av remisstvängen? Det fanns flera svarsalternativ som man kunde instämma i om man ville.

Ett alternativ var: I flera fall har patienten felbehandlats, eller så har vården försenats. 41 procent instämde.

Ett annat alternativ var: I enstaka fall har patienterna felbehandlats, eller så har vården försenats. 37 procent instämde.

Totalt 78 procent, 4 av 5 av doktorerna, tyckte att den medicinska vården blev sämre på det här sättet.

Man ställde också frågan: Ser du medicinska risker med remisstvånget? Det fanns flera påståenden som man kunde instämma i. I påståendet ”rätt diagnos eller behandling kan fördröjas” instämde 61 procent. I påståendet ”tar tid från sjukvården” instämde 84 procent.

Det sista påståendet handlade egentligen om kostnadskontroll, och det fanns flera frågor om det: ”Hur mycket tid tar remisshantering från ren sjukvård?” 31–60 minuter per dag tyckte 33 procent, var tredje doktor. 1–2 timmar tyckte 50 procent. Alltså: 83 procent tyckte att en halvtimme eller mera togs från ren sjukvård genom remisshantering.

Man kan också ställa sig en fråga som jag tycker är viktig för oss: Har remisstvånget minskat antalet besök? – för det var kanske det man ville. ”Nej, tvärtom, antalet har ökat” tyckte 38 procent. ”Väldigt små förändringar” tyckte 23 procent. Det vill säga: hälften hade ungefär lika eller mera, och det tyder snarast på att det blivit en sämre balans. Vissa läkare får för mycket att göra, andra för lite, som det verkar.

Den femte och sista frågan var: ”Har antalet onödiga besök ökat?” Med onödiga besök menas då pro forma-besök, det vill säga besök som bara handlar om att skriva remiss därför att det krävs, eller en remiss från en doktor som egentligen inte alls har tagit ställning eller ens försökt behandla – han har bara skrivit en remiss. På frågan ”Har antalet onödiga besök ökat?” svarade 4 procent ”Nej, minskat”.

På frågan ”Ökat med inget eller upp till ett besök per dag?” svarade 50 procent ja. På frågan ”Ökat mer än ett besök per dag” instämde 46 procent. Hela 96 procent tyckte alltså att antalet besök hade ökat.

Sammanfattningsvis leder enligt den här undersökningen remisstvånget till en medicinskt sämre behandling, ojämnare belastning på befintliga mottagningar, minskad tid för sjukvård och mer tid för pappersarbete samt fler onödiga besök, inte färre. Den enda vettiga slutsats som jag kan se är att remisstvånget leder till misshushållning. Avskaffa det!

Den andra fråga som jag tänker ta upp tycker jag egentligen är mycket allvarligare och mycket viktigare. Den handlar om vården i livets slutskede. Ger vi våra medmänniskor som ligger för döden med svåra smärtor den bästa möjliga vården? Man kan säga mycket om medicinska programberedningar, men i den årsrapport som jag har fått ta del av, Årsrapport 2003 för programområde onkologi/hematologi, alltså läran om cancersjukdomar och blodsjukdomar, läser jag under rubriken ”Palliativ onkologi”, alltså lindrande cancerbehandling: ”Antalet vårdplatser för cancerpatienter inom Stockholms läns landsting har kartlagts och befunnits vara underdimensionerat.”

Carl-Anders Ifvarsson och flera andra folkpartister har motionerat om bristande smärtlindring för cancerpatienter. I det tjänsteutlåtande som var fogat till svaret framgick att cancerpatienter på onkologkliniker, på palliativa vårdenheter samt inom den avancerade hemsjukvården i de flesta fall får god smärtlindring men, å andra sidan, att de palliativa vårdplatserna är för få och att väntetiderna till smärtlindring är en till två veckor och sommartid upp till fyra veckor.

Enligt professor Peter Strang, som jag också hade tillfälle att lyssna till, hinner 20 procent dö redan när kötiden är en till två veckor, om de har förtur. 20 procent får ingen behandling utan avlider med svåra smärtor. Och det värsta är att de hade kunnat få behandling om sjukvården hade organiserats bättre.

Inger Ros! Detta är fullständigt oacceptabelt och inte värdigt ett landsting som vill se sig som ledande. Det är ytterst ditt och majoritetens ansvar att se till att patienterna kan få en värdig död med alla de medicinskt möjliga lindrande åtgärder som inom rimlighetens ramar kan göras tillgängliga.

En form av smärtlindring är den palliativa strålbehandlingen. Radiumhemmet klarar uppenbarligen inte sitt uppdrag att ge den lindring för de svårast sjuka som går att ge. Därför yrkar jag bifall till att ytterligare en klinik för strålbehandling öppnas.

Därmed skulle det viktiga vara sagt, men jag kan inte låta bli att påminna om att en av oss ledamöter i går med kraft ansåg att vi moderater borde skämmas när vi vill ändra formerna för stödet till Konserthuset. Jag delar inte den ledamotens värderingar. För mig är det viktigare att ha medkänsla med lidande människor. Om jag hade ansvar för sjukvården, Inger Ros, skulle jag skämmas om jag tillät att just landstingspengar fick gå till Konserthuset innan jag hade gjort vad jag kunnat för att se till att smärtlindring i livets slutskede fungerar, och fungerar för alla.

Anförande nr 220

Landstingsrådet R o s (s): Ordförande, fullmäktige och Boris! Jag delar din uppfattning att vi ska göra allt vi kan för att människor vid livets slut ska få ett värdigt slut. Det är naturligtvis oacceptabelt om den verksamheten inte fungerar. Därom är vi helt överens. Men du sade i nästa andetag att det handlade om en organisationsfråga, och jag får inte riktigt ihop hur en organisationsfråga ska kunna lösas genom att man öppnar en ny klinik. Vi måste sätta hårt tryck på att organisationen fungerar. Jag har sagt, och jag tror också att det står i vårt budgetförslag, att vi måste bli mycket duktigare i vården, bland annat på omvårdnad och värdigheten att ta hand om våra patienter.

Sedan kan man bara ställa en slutlig fråga, även om det är en konflikt emellan dig och Folkpartiet. Det var två år sedan ni lämnade makten. Det ser ut så här på ett antal vårdområden, men Konserthuset är kvar. Varför gjorde ni ingenting åt det här när ni hade möjligheten?

Anförande nr 221

B o r i s v o n U e x k ü l l (m): Inger Ros! Uppenbarligen klarar inte Stockholms läns landsting av denna viktiga typ av vård i dag. Det säger de egna tjänstemännen och läkarna. Om det inte är en fråga om organisation, vad är det då? Och strunt samma vad det är – det måste ju lösas, och det måste lösas nu.

Anförande nr 222

Landstingsrådet R o s (s): Boris! Jag har redan sagt att vi är överens om det. Men vi kan inte lösa detta genom att öppna ytterligare kliniker med nya strålningsmaskiner. Det är inte det som är bekymret utan det har varit ett oerhört stort bekymmer att rekrytera viss typ av personal. Nu satsar vi resurser på en utbildning tillsammans med Karolinska institutet. Rekryteringsläget är betydligt lättare. Jag har också pratat med Radiumhemmet, där man nu säger att man är på väg att kunna ordna den här vården på ett mycket bra sätt för våra patienter.

Anförande nr 223

B o r i s v o n U e x k ü l l (m): Uppenbarligen har man inte lyckats rekrytera tillräckligt med personal. Det säger du själv. Okej, men låt då någon annan, som kanske kan bättre, försöka klara det.

Anförande nr 224

R u n e W i k s t r ö m (m): Ordförande, landstingsledamöter! I hela Sverige och den övriga världen satsar man allt vad man kan på att bygga ut ambulanshelikopterverksamheten. Det är i de flesta lägen ett alldeles oöverträffat medel för att transportera sjuka, framför allt i våra obygder och ute i våra skärgårdar. Men vad gör ni här i landstinget? Jo, ni rustar ned så mycket ni orkar och förlitar er på att andra ska ställa upp om olyckan råkar vara framme.

Under den sommar som gått hade ni en ofattbar tur. Man kan säga att det flög in stekta sparvar i munnen på er. Vad jag syftar på är att det blev en väderlekstyp som gjorde att det var 25 procent färre besökare ute i skärgården. Men ni kan nog inte förlita er på att det blir lika bra nästa gång. Jag tycker att ni ska sluta att spela hasard med folks liv och hälsa i utbyte mot en ringa besparing, som dessutom väderleken till stor del hjälpte er med.

Ni framhåller alltid att det har gått så bra under sommaren trots att ni har dragit in en helikopter. Det har fungerat utan gnissel och intermezzon, säger ni, men riktigt så ser nog verkligheten inte ut. Jag ska redogöra för en situation som så när hade slutat i en katastrof för de inblandade.

En man fick ett getingstick ute på en av våra öar. Efter två minuter fick han andnöd och blev medvetslös och okontaktbar. Helikoptern larmades omedelbart. Den var på väg söderut i skärgården, och det tog 40 minuter innan den kunde vara på plats. Hade inte en fritidsbåt som hade resurser ombord varit i närheten den gången, skulle det ha slutat på ett helt annorlunda sätt. Var fanns den extra helikoptern vid det tillfället? Hade den funnits i Gustavsberg skulle den ha kommit ut på några minuter.

Är det acceptabelt att det ska vara på det här viset? Det måste finnas en egen organisation som kan klara en sådan här situation. Så här får det inte fortsätta. Återinsätt sommarhelikoptern, så att också människor ute i skärgården kan känna trygghet om något händer.

Bifall till det moderata budgetförslaget!

Anförande nr 225

J u a n C a r l o s C e b r i a n (s): Ordförande, fullmäktige och stockholmare! Jag har tänkt beröra två olika områden utifrån de medicinska och de geografiska beredningarna, framför allt hur beredningarnas arbete har fungerat. Läser man, som jag har gjort, de medicinska och geografiska beredningarnas budgetdirektiv och aktivitetsplaner blir man lite smått imponerad av omfattningen av de insatser som de vill göra för att bygga ihop närsjukvården i Stockholms län.

Som Inger Ros och andra har berört har det anordnats ett åttiotal träffar med befolkningen. Vissa har varit välbesökta, andra mindre besökta. Till mig och till beredningen för söderort har det inkommit mängder av synpunkter, mejl, telefonsamtal, brev och så vidare. Jag har här i min hand en mapp som innehåller kopior på alla de brev, mejl, synpunkter, förslag och ris och ros som vi har fått i dialog med befolkningen i de åtta stadsdelsnämnderna här i Stockholm. Stig kommer att få ta del av förslagen i allmänna utskottet, och vi kommer i beredningen att göra väldigt mycket av dem. Vissa förslag kommer att finnas i budgetdirektiv, och andra kommer vi att lämna när det gäller tillgänglighet och annat i Vårdguiden. En tredje del kommer vi att lämna till BKV, och en fjärde del kommer beredningen att åtgärda snabbt. Det har framför allt gällt frågor om tillgänglighet.

Det som jag vill beröra togs nyss upp av Lena-Maj, och det är att vi har varit väldigt aktiva i majoriteten. Vi har använt olika verktyg och metoder för att nå befolkningen och fråga den vad den tycker om den sjukvård som Stockholms läns landsting erbjuder i Skarpnäck, i Skärholmen, i Farsta, i Vantör och så vidare. Vi har lagt ned mycket jobb på olika dokument, men jag tycker att det är synd att de borgerliga representanterna i beredningen har passat. Jag tycker att de har intagit en ganska passiv roll. De har hänvisat till att de kommer med förslag i HSU. Jag sitter i HSU, och jag har inte sett att deras förslag har inkommit. Lena-Maj säger inte hur jag ska tolka det. Jag och många med mig frågar oss vad det är som oppositionen vill i Farsta, i Huddinge, i Skärholmen och så vidare. Det som vi har hört i dag har handlat om akutsjukhusen: Danderyd, SöS, Karolinska och så vidare, men många vårdcentraler är beredda att erbjuda ett annat utbud och en annan sjukvård än i dag. Oppositionen deltar inte i detta utan säger att de kommer till HSU. Jag och andra sitter där och väntar tålmodigt, men det kommer ingenting dit.

Vi socialdemokrater och andra i majoriteten är inte som folkpartister som vill förändra sjukvården och verkligheten varje dag. Väntar man två år för att vilja förändra förstår jag varför många ledamöter och ersättare på den borgerliga kanten är väldigt passiva i våra beredningar.

Jag vill också nämna lite om vad som görs i de medicinska beredningarna i äldrefrågor, men jag återkommer till det.

Anförande nr 226

L a r s J o a k i m L u n d q u i s t (m): Juan Carlos pratar om en dialog. Jag har varit närvarande vid tre tillfällen med dialogmöten i Stockholms innerstad. Vid de två första tillfällena var det en deltagare och vid det tredje tillfället två deltagare – det var på Folksam i dag.

Det som jag har sett av närsjukvård i Stockholms innerstad är att det är en flyttkarusell. Man pratar om Ersta som ett närsjukvårdscenter. Man ska fylla den gamla nu utrangerade matsalen på Ersta med läkare som nu finns på Södermalm. Jag tror inte att det är särskilt många privatläkare som vill flytta till Ersta. I innerstan har man inte någon aning om detta. Vid Sabbatsberg och på Odenplan pratade man om Cityakuten. Den ska man inte röra. Det är en nyhet i det här landstinget, och jag har varit med länge. Varje vänstermajoritet har haft synpunkter på Cityakuten, men nu ska den inte röras. Den ska eventuellt få utökad verksamhet. Vad gäller Sabbatsberg har man just närakuten där. Den karta som ni har ritat upp stämmer inte med verkligheten. Ni bygger upp en byråkrati som vi har strukit i vår budget.

På temat flyttkarusell kan jag inte underlåta att här berätta lite grann om det som har hänt på Östermalm de senaste åren. En del har väl läst om den berömda Östermalms vårdcentral i Värtahamnen. För att göra en lång historia kort började det hela med att den nya majoriteten sade upp ett avtal med en privat husläkarmottagning, Sibyllekliniken, centralt placerad på Östermalm.

Man flyttade över alla patienterna till Gärdets husläkarmottagning, för all del hyggligt placerad på Gärdet med buss och tunnelbana. För några månader sedan flyttades alla över till de fem husläkarteamen i 1 700 kvadratmeter på Hangövägen 25 i Ariadnehuset vid Värtahamnen. Det upprättades kontrakt på sju år med 5 miljoner kronor i hyra varje år. Detta invigde Håkan Jörnehed under pompa och ståt för tre månader sedan. I måndags fick vi veta att förvaltningen nu har fått i uppdrag att försöka flytta tillbaka den här mottagningen till – just det! – Gärdet.

Den besparing som Håkan Jörnehed utlovade på Sibyllekliniken på mellan 3 och 5 miljoner kronor har nu förbytt till en kostnad för sjukvården på Östermalm om någonstans i storleksordningen 20–40 miljoner kronor. Den här frågan kommer jag att be revisorerna att utreda.

Vad är då sensmoralen av det som jag nu har sagt? Jo, landstinget ska över huvud taget inte driva primärvård. Då hade Sibyllekliniken inte blivit flyttad till Gärdet och sedan flyttningen till Värtahamnen och nu återflyttningen till Gärdet aldrig inträffat. Östermalm hade haft nöjda och glada invånare, och landstinget hade haft en mycket mindre kostnad för sjukvården på Östermalm. Den samlade oppositionen anser att husläkarmottagningar i stället ska vara relativt små, centralt belägna och ha nära och förtroendefulla relationer med sina patienter, inte stora och opersonliga vårdcentraler långt från invånarna.

Herr ordförande! Vi har ett yrkande nr 114 som jag ska be att få justera. Där ska nu stå ”husläkare/familjeläkare”. Till detta yrkar jag bifall. Jag yrkar också bifall till den moderata sjukvårdsbudgeten.

Anförande nr 227

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Jag vill ge en replik till Juan Carlos. Vi måste tyvärr säga två år till förändring eftersom det är att tala till döva öron när vi försöker förklara vad som behövs. Men om två år ska vi försöka se till att vi genomför det här. Det budskap som Juan Carlos presenterar är att vi nu har två år av stagnation.

Ni väntar på våra förslag i HSU. Ni har fått dem, men du har uppenbarligen inte lyckats ta dem till dig. Ditt förslag handlar om att på en karta göra en massa blippar, där inte ens våra tjänstemän kan förklara vad det är för definitioner på närakuter och närsjukvårdscentrer. Sanningen är den att det inte är en enda ny husläkare i ditt förslag. 2 procents ökning på närsjukvården räcker inte ens till lönekostnadsutvecklingen. Vi i Folkpartiet vill se en rak kurva med utbyggnad av fler husläkare, fler distriktssköterskor och öppenvårdsspecialister som arbetar i ett tätt kollegialt nätverk kring patienten. Det är enda sättet att ta hand om de gamla så att de inte åker ned i en fallucka när man gör förändringar på storsjukhusen.

Anförande nr 228

J u a n C a r l o s C e b r i a n (s): Jag pekade på den låga och dåliga aktiviteten bland många borgerliga ledamöter i de olika beredningarna. Jag har lyft fram den frågan eftersom jag skulle vilja se en förändring. Jag tycker att alla oavsett vilket parti man representerar eller om man är ledamot eller ersättare har väldigt mycket att bidra med. Jag skulle vilja att den borgerliga oppositionen var med på tåget. Det var därför som jag lyfte fram frågan.

Anförande nr 229

C e c i l i a C a r p e l a n (fp): Ordförande, landstingsledamöter! Medborgarnas förtroende för verksamheten ökar – så står det på framsidan av majoritetens budgetdokument. Förtroendet för sjukvården har inte ökat utan i stället har andelen som har stort eller ganska stort förtroende för vården minskat från 53 till 51 procent. Det är inte någon stor förändring, men det är sannerligen inget att skryta med för den majoritet som har makten att förändra. I själva verket borde vi alla vara väldigt bekymrade över att bara drygt hälften av våra medborgare känner stort förtroende för sjukvården. Det här är faktiskt katastrofala siffror. Det behövs en konsekvent och beslutsam politik för att öka förtroendet. Det behövs en liberal sjukvårdsoffensiv.

Den här offensiven behövs alldeles särskilt när det gäller vården av äldre. I sjukvården är vi allmänt dåliga på att ta hand om äldre med många vårdbehov. Det gäller både fysisk och psykisk ohälsa. Vården är i själva verket uppbyggd för att ta hand om en åkomma åt gången, och det saknas helhetssyn, samordning, lots och dirigent – det finns många ord som man kan välja här. Det här vill vi i Folkpartiet komma åt, framför allt genom att få en väl fungerande husläkarvård. Men de gamla med många och stora vårdbehov behöver också hjälp och stöd av äldreteam eller en äldrevårdscentral. Den vård som vi alla så småningom kommer att behöva kan förutses och tas om hand på ett bättre sätt med hälsosamtal eller hälsokontroller för alla över 75 år.

Alltfler drabbas av demenssjukdomar med allt vad det innebär av ångest, lidande och sorg för de anhöriga. Därför måste utredningarna för att ställa diagnos fördubblas från dagens ca 2 500 till 5 000 per år, så att människor med demens får rätt vård och god vård. Också de många äldre med psykiska problem, särskilt med begynnande depressioner, måste få bättre vård. Det behövs ett särskilt vårdprogram för att tidigt upptäcka depressioner och begynnande demens bland de äldre. Äldre med psykiska sjukdomar måste också få fler egna slutenvårdsplatser. Liksom när det gäller fysiska åkommor behövs det ett nätverk runt den gamla

människan också för psykiska sjukdomar. Det behövs ett intimt samarbete mellan husläkarteam, specialistsjukvård och kommunens äldreomsorg.

Men sjukvården för de äldre får inte de rätta förutsättningarna att utvecklas eftersom närsjukvården i majoritetens budgetförslag inte kan växa ett enda dugg. Därför yrkar jag bifall till Folkpartiets förslag till budget. Jag hemställer också om bifall till det justerade yrkandet nr 114, som Lars-Joakim Lundquist redogjorde för alldeles nyss.

Anförande nr 230

H å k a n J ö r n e h e d (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter! För ett par timmar sedan tänkte jag: Drömmer jag? – för jag tyckte att jag hörde moderaterna prata om solidaritet. Jag tänker börja mitt anförande med att tala om solidaritet och jämlikt fördelad vård. Det finns tyvärr alltför många orättvisor i samhället. En av de allvarligaste orättvisorna är den skillnad som råder mellan människor då det gäller hälsan. I vårt landsting är det skillnader i hälsa. Det är skillnader mellan hur man mår och hur länge man lever. Hälsoskillnaderna varierar i länet beroende på vilket område vi bor i.

Det absurda är att i de områden som har sämst hälsa är vårdutbudet lågt, och människorna har låg konsumtion av vård. Däremot är det i områden med god hälsa och goda socioekonomiska förutsättningar så att vårdutbudet är stort och människorna konsumerar mycket vård. Resurserna har inte gått till de områden som bäst behöver resurserna.

I mitt beredningsområde i innerstan, där jag är ordförande, finns det 506 specialistläkare. Hur många specialister finns det exempelvis i Botkyrka? Visst måste man beakta att det finns fler människor på dagtid i innerstan, men det överväger inte det snedfördelade vårdutbud som ändå råder i vårt län. Denna orättvisa, denna klyfta som finns mellan områdena i länet då det gäller hälsa och sjukvårdsutbud, har vi i majoriteten i varje budget försökt att minska genom aktiva handlingar, så även i den budget som snart ska beslutas, för att sakta men säkert och bestämt få en jämlikt fördelad vård i vårt län.

Om man vill genomföra jämlikt fördelad vård innebär det att där utbudet är som störst, i innerstan, i mitt beredningsområde, måste vi lämna ifrån oss vårdutbud. Och inför varje sådan här aktiv handling har de borgerliga partierna alltid sagt – vad tror ni? – nej. Det gäller allt ifrån att frigöra ekonomiska resurser för att kunna satsa i förorter till att ej förlänga vårdavtal med sjukgymnaster som har lokaler som ej är tillgängliga för funktionshindrade. Alltid hörs detta nej från de borgerliga. Det här leder mig till min slutsats att borgerlig sjukvårdspolitik består i att patienten måste få vård i centrum rent geografiskt i innerstan. Vi i majoriteten föredrar att sätta patienten i centrum oavsett i vilket område du som invånare i länet bor. Där tycker jag att moderaterna ska prata om solidaritet.

I mitt beredningsområde kommer det att göras många positiva satsningar i närsjukvården det kommande året, alltså i den nära vården, den vård som patienter behöver ofta. Vi kommer att göra allt från att tillskapa platser för de somatiskt sjuka hemlösa till att erbjuda psykosocial kompetens på alla vårdcentraler. Det kommer att bli en alkoholtaggning för unga kvinnor och en utökning av våra

stroketeam. Vi tillskjuter resurser så att även lesbiska får tillgång till samtals-
terapi på Psykhälsan.

Positivt är även att SHSO:s ledning försöker att konstruktivt lösa den geografiska
placeringen av Östermalms/Gärdets vårdcentral. Det tycker jag är positivt, Lars
Joakim Lundquist. Annat positivt som nu sker är att man i dagarna på
Södermannagatan ihop med stadsdelarna på Södermalm kommer att öppna ihop
med psykiatrin missbruks- och socialtjänster, ett team för personer med flera
diagnoser.

En av de frågor som vi i majoriteten i beredningen prioriterade var att få till stånd
en central mottagning för anmälningsbara könssjukdomar. Det har varit ett starkt
önskemål från gruppen unga vuxna, i åldern 20–30 år, som vi har mött i olika
sammanhang när vi har jobbat i beredningen, att få till stånd en lättillgänglig
könsomvårdning och att möta den alarmerande ökningen av klamydia i vårt län.
Inrättandet av den här mottagningen stöds både av smittskyddsläkaren och av
KLAFA- och SESAM-enheterna, och därför är det mycket glädjande att vi under
2005 kommer att få till stånd en sådan här mottagning. Det är ett exempel på de
satsningar och prioriteringar beredningen gjort utifrån befolknings- och
hälsoperspektivet. De har gett avtryck i det framlagda budgetförslaget. Våra
geografiska prioriteringar finns med, och vårt beredningsarbete har ökat
mervärdet för HSU:s budget.

Men då jag läser de borgerligas reservationer och uttalanden i beredningen vet jag
inte riktigt hur deras förslag skulle ökat känslan av höjt mervärde i HSU:s beslut.
Det som nämns är inte förvånande remisserna, att konferensen var dålig och
klagomål på organisationen. Men det skulle vara intressant att höra vilka grupper
ni vill prioritera och vilka visioner ni har i ett geografiskt befolkningsperspektiv.
Hur vill ni öka mervärdet i HSU:s budget i ett geografiskt perspektiv? Jag tycker
nog att de borgerliga ägnar sig mest åt att vara emot, söka konflikter och
förminska det positiva som sker i Stockholms läns landsting.

Majoriteten blir ofta anklagad av oppositionen för att ha en dold agenda, men där
har ni fel, för vi är stolta över vår förda sjukvårdspolitik, våra satsningar och våra
strävanden efter en jämnt fördelad sjukvård. Vi är stolta över att majoriteten sakta
men säkert får ordning på ekonomin i landstinget efter de borgerligas ekonomiska
kaos. Vi är stolta över att vårdutbudets resurser fördelas mer lika och därmed kan
verka för minskade hälsoklyftor. Och vi i beredningsmajoriteten är stolta över att
vi utvecklar innerstadens sjukvård och närsjukvård efter befolkningsbehov.

Detta vill vi inte ska ske i det fördolda, nej detta vill vi att så många som möjligt
ska få reda på, och därför ska vi prata högt om det.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 231

L a r s J o a k i m L u n d q u i s t (m): Ordförande, fullmäktige! Det var
fantastiskt så Håkan tog i. Jag skrev i ett särskilt uttalande kring budgeten i vår
beredning inför 2005 att man hade sansat sig lite grann i relation till innevarande
års budget. Den ska vi snart gå igenom och se på relationen mellan vad som hänt
och vad man önskat sig. Det här var en ny önskelista som i och för sig inte fanns i

vår budget, men den ska säkerligen genomföras för några pengar som Håkan har någonstans.

Håkan är stolt. Han var stolt när han flyttade ned vårdcentralen till Värtahamnen och desavouerade sina partikamrater i ägarutskottet som sade: Där ska den inte ligga. Det var så mycket protester bland hans egna få väljare på Östermalm och bland socialdemokraterna att man inte vågade låta den ligga kvar i Värtahamnen.

Barnakuten på Danderyds sjukhus har vi tidigare diskuterat. Man menar att invånare på Östermalm och i Danderyd inte ska ha den vård som det gäller utan de ska få åka till Astrid Lindgrens barnsjukhus och ställa sig i kö där. Jag har ett astmabarn och ett kruppbarn, och vi har aldrig kommit in för behandling tidigare än kl. ½ 1 – 1 på natten, och vi har varit väldigt tacksamma för bemötandet då. Nu börjar barnen bli större, så vi behöver inte söka akut i fortsättningen. Det är ingen satsning på barnen på Östermalm.

Låt mig också säga till Juan Carlos om talet om dålig närvaro. Vid det senaste beredningssammanträdet, som tog en hel dag i Stockholms innerstad, hade vi två anmälningssärenden. Jag var närvarande, men jag kan förstå om den som har ett fullt arbete någon annanstans väljer att sköta sitt civila arbete i stället för att gå på ett beredningssammanträde en hel dag med bara två anmälningssärenden.

Det var svaret till Juan Carlos. Det finns en grupp där jag själv ingår som ska titta på det presidiearbete som ska göras för att få det här att bli intressant. Det har varit fullständigt ointressant att sitta i den här beredningen i två år. Det kan jag berätta för er som inte sitter i en sådan.

Anförande nr 232

I n g a – B r i t t B a c k l u n d (kd): Ordförande, landstingsledamöter! Den nuvarande sjukvården präglas återigen av köer till en hel rad av behandlingar. Det förhållandet drabbar i hög grad den äldre befolkningen negativt. Under låt oss säga de senaste 10–15 åren har antalet vårdplatser mer än halverats, så också i vårt landsting. Denna drastiska neddragning motsvaras på inget sätt av minskade vårdbehov. En av de faktorer som i själva verket leder till ett ökat behov av platser är det växande antalet äldre och framför allt äldre äldre.

Även om den medicinska utvecklingen inneburit att flera behandlingar och ingrepp kan göras i den öppna vården, kvarstår behovet av förlorade vårdplatser. Den drastiska minskningen av platser i sjukhusvården har inte motsvarats av en tillräcklig tillkomst av utbyggnad av hemsjukvården. Patienter som önskar få vård i sina hem ska i så stor utsträckning som möjligt få det. Däremot är inte sagt att sjukhus och sjukhemsplatser ytterligare kan minskas.

Bristen på vårdplatser och en ännu ej utbyggd sjukhusansluten hemsjukvård tvingar i många fall landstinget att föra över svårt sjuka människor i behov av kvalificerad hemsjukvård till den kommunala omsorgen. Att den avancerade hemsjukvården byggs ut brådskar. Vårdens ekonomiska resurser måste förstärkas med både kortsiktigt tillskott och en på längre sikt stabilare finansiering, naturligtvis i första hand genom ökad tillväxt, som ger större skatteintäkter.

Nästan 25 procent av invånarna i Sverige kommer att vara över 65 år år 2030 mot ca 18 procent i dag. Antalet personer som är 80 år och äldre kommer att under samma period öka från en halv miljon till 750 000, och man tror att denna utveckling kommer att fortsätta under ytterligare decennier. Därför behövs en medveten strategi för att möta det demografiskt förändrade samhällets nya behov. Den växande andelen äldre får aldrig definieras som ett samhällsproblem utan ska betraktas som ett gemensamt samhällsansvar. Jag tycker att det verkar som att en dirigent för äldrevården fortfarande saknas i majoritetens budgetförslag.

Bifall till Kristdemokraternas budgetförslag!

Anförande nr 233

E i v o r K a r l s s o n (mp): Ordförande, ledamöter! De geografiska beredningarna har bland sina uppdrag att lyfta fram befolkningsperspektivet, detta bland annat för att man ska få veta vilken vård invånarna vill ha. För att få reda på behoven har vi kontakt med olika brukarorganisationer och med befolkningen direkt genom medborgardialogen. Men en direktkontakt med befolkningen är inte alltid så enkel. Vid vissa tillfällen har det kommit ganska många personer, vid andra tillfällen få.

I det nya utvecklingsarbetet inom landstinget betonar vi att innehållet i vården måste förbättras. De äldre behöver fungerande vårdkedjor, där bedömning, behandling och omvårdnad sker i ett sammanhang. Hökarängens närvårdscentral, som har öppnats under året i samverkan med Stockholms kommun, är ett bra exempel på hur man kan skapa en trygg och sammanhållen vårdkedja oberoende av huvudman. Det planeras också projekt för gemensam verksamhet mellan till exempel hemtjänsten och hemsjukvården. Förebyggande hälsokontroller på vårdcentralen eller hälsosamtal bland annat när det gäller demens kommer också successivt att införas.

Vi från Miljöpartiet vill att de geriatrika klinikerna ska utvecklas genom ökade möjligheter till direktintag och tydliga ansvarsområden. Från Miljöpartiets sida vill vi också betona att den kvalitativa vården är viktig att utveckla för de äldre. En fokusrapport om palliativ vårdkedja är under framtagande. När den är klar har vi ett bra underlag för att gå vidare på detta viktiga område.
Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 234

J a n e t M a c k e g å r d (s): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det har varit intressant att lyssna på er borgerliga politiker. Det har också varit intressant att ta del av era budgetförslag. Det finns många likartade förslag och synpunkter i underlagen till era budgetar, vilket har nämnts tidigare. Ändå har ni kritiserat oss som om vi var både blinda och döva för det som ni säger och som ni skriver. Det vore bra om ni i stället kunde sluta upp där det finns gemensamma nämnare. Men det kan ju vara så att förslag och tankar kanske kommer från det som har diskuterats i de olika beredningarna på de likartade punkterna och att eftersom ni inte gillar organisationen vill ni inte tillstå det.

Jag läser i era förslag att vårdbehovet ska styra och att människors lika värde är grunden för vård och omsorg. Vårdinsatser ska sättas in där behoven är stora. Det

är precis det som vi har skrivit i vår budget, men vi har inte bara text utan vi har också konkreta förslag för närsjukvården som bygger på de här grundsatserna. Utifrån mitt västerortsperspektiv vet jag att resurserna under den förra mandatperioden var ojämnt fördelade, och det reser frågan om hur ni nu har tänkt lösa behovet för till exempel Rinkeby och Järva i övrigt med tanke på de budgetar och de skrivningar som jag nyss hänvisade till.

Under den förra perioden hade Rinkeby mycket fler patienter per läkare jämfört med innerstan. Det är inte något bra exempel på människors lika värde och vårdinsatser efter behov, men det är mycket bra om ni har kommit på andra tankar. Vår sjukvårdsberedning konstaterar stora skillnader mellan vårdcentraler i olika områden, och det finns stora behov i västerort. Därför har beredningen tittat på det och lagt fram ett underlag till det budgetdirektiv som vi har skickat till hälso- och sjukvårdsutskottet för beslut för att utveckla närsjukvården. Beredningen har varit helt enig i de här förslagen. Det innebär att det inte funnits vare sig reservationer eller skrivningar om att man inte deltar i besluten. Det tycker jag att ni ska komma ihåg utifrån den diskussion som nyss har varit.

Vad vill ni då centralt i de borgerliga partierna förbättra på Järva och i västerort i övrigt? Vilka förslag har ni konkret? Vad betyder det ni har skrivit om att behoven ska styra? Folkpartiet skriver på s. 15 i sitt material:

”Vårdinsatserna ska sättas in där behoven är störst. Därför måste patientens ställning stärkas genom att den enskilde är välinformerad om vårdalternativ och att patienten har stor valfrihet.”

Vårdinsatser efter behov innebär alltså för Folkpartiet välinformerade väljande patienter. Hur har ni i Folkpartiet tänkt? Vad vill ni konkret göra för att den enskildes behov ska tillgodoses för övriga områden?

Tidigare talade Kristdemokraterna om att vi i majoriteten inte ser till behoven. I den lokala diskussionen har vi haft det lokala behovet för ögonen, och där har Pia deltagit utan reservation.

Vi talar här också om den centrala nivån. Vi diskuterar den lokala nivån i beredningarna, men här för ni en diskussion på en central nivå. Jag ser nu fram emot en diskussion lokalt i vår beredning om behovet. Det ska bli väldigt spännande. Jag kopplar här till det som Mikael Sundesten sade och som byggde på det som Stig Nyman tidigare hade sagt. Vi kommer att få en mycket spännande diskussion i västerorts sjukvårdsberedning.

Vi från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet står gärna och med stolthet upp för att vårdcentralerna i västerort och Rinkeby får flera husläkare och psykosociala team. Det är vårt konkreta svar på skrivningar om resurser där behoven störst: praktisk handling och omfördelning och alla människors lika värde gäller. Vad kan ni ha emot det? Vad är ert konkreta förslag?

Vidare kommer ett närsjukvårdscenter att planeras i Rinkeby, där Järva närsjukhus finns. Det kommer en närakut som håller på att utredas. En jourmottagning kommer. Vårdcentraler får nya lokaler. I andra delar av beredningen händer massor med saker. Vi får ett äldrevårdscentrum som planeras i samverkan med stadsdelar. Där kommer Pias jojodamer att få sina behov

omhändertagna. En vårdcentral med äldreinriktning står långt fram på vår dagordning. Äldreteam finns redan, och direktintag till geriatriken finns. Brommaplans sjukvårdscenter kommer inom kort med närakut, specialister och vårdcentral, gynekologer med mera. Samverkan med apoteken är på gång.

Närsjukvårdens utveckling bygger också på politisk samverkan med stadsdelarna, där vi nu börjar följa upp olika frågor som vi har gemensamt och som rör närsjukvården. Jag läser vidare i Moderaternas budget något som rör vården och dess anställda. Man skriver i sitt förslag:

”Den allt överskuggande skillnaden gäller vårdproduktionen, alltså all den verksamhet som äger rum på våra sjukhus, vårdcentraler, ambulanser etcetera. Vi finner inga skäl för att dessa ska drivas i offentlig regi eftersom enskilda vårdgivare kan göra det mycket bättre.”

Detta säger mycket om respekten för och tilltron till landstingspersonalens arbetsinsatser och kompetens. Jag delar inte denna uppfattning, och jag ställer frågan till kristdemokrater och folkpartister: Delar ni Moderaternas uppfattning?

Ordförande, fullmäktige! Majoriteten har lagt fram ett bra budgetförslag och börjar få kontroll över och styrning av ekonomin för att vi ska få behålla en solidariskt finansierad och demokratiskt styrd sjukvård. Samtidigt sker en omfördelning där vårdbehoven får styra, människors lika värde är grunden och vårdinsatserna görs där behovet är störst. Beredningar fortsätter att göra underlag som bygger på lokala behov. Samverkan med stadsdelarna har fått nya konkreta former. Samverkan följs upp och resultat ska nås, allt för att den enskilda människan som är beroende av både kommun och landsting inte ska falla mellan stolarna. Den dirigent som Inga-Britt Backlund efterlyste kommer att finnas men på olika ställen, beroende på att stadsdelarna har sina egna budgetar – flera dirigenter där patienter och medborgare finns, så att ingen trillar mellan stolarna.

Stuprörens tid måste vara förbi. Samverkan ska ersätta dem och människan gå före organisationen. Trygghet och tillit är viktig. Jag yrkar bifall till majoritetens budgetförslag.

Anförande nr 235

M a r g a r e t a C e d e r f e l t (m): Ordförande, ledamöter! Jag bor i den sydvästra delen av Stockholm. Jag och många andra ställer oss frågande till vad de geografiska beredningarna gör för att bidra till en bättre hälsa. I den stadsdel där jag bor, Hägersten, har en fråga från de boende i äldrehusen och från deras personal varit uppe till behandling. Jag tänkte då: Så bra att vi ska samverka med landstinget! Kanske kan det bli lite bättre kontakt med hälso- och sjukvården. Jag tittade därför på vad samverkansavtalet innehåller, men där fanns inte ett ord om samverkan kring äldrevården. Däremot fördes mycket diskussioner om diverse förebyggande hälso- och sjukvård, som säkert är bra.

Om landstingssamverkan sägs inte ett ord, och då ska man komma ihåg att majoriteten i Stockholms stad och Stockholms läns landsting är socialistisk. Det är samma partier som styr, men ni tar inte upp en sådan här fråga, som är angelägen för medborgarna.

En annan fråga som är väldigt viktig för många av oss som bor i söderort är att de privata vårdutövare som finns får möjlighet att fortsätta. Det gäller uppskattade läkare och sjukgymnaster, som nu är livrädda om sina avtal. Flera talar om att det pågår svåra förhandlingar och att avtalen troligtvis inte kommer att förnyas eller förlängas. Vad innebär detta?

Jag hör samtidigt att man från Vänsterpartiet beklagar att det finns så många privata yrkesutövare inne i stan. Vad gör ni för att de uppskattade privata yrkesutövare som verkar i söderort ska få finnas kvar? Också vi som bor i förort ska väl ha möjlighet att välja läkare.

En annan fråga som man tagit upp från majoriteten här är att det är en väldigt dålig uppslutning från oppositionen i det medicinska och geografiska programarbetet. Hu, jeda mig så hemskt! Men vad gör ni för att det ska bli intressant och för att det ska upplevas som meningsfullt att sitta på sammanträdena?

Ni har faktiskt ett ansvar för detta. Jag sitter själv i en medicinsk beredning och är vice ordförande där. Jag kan konstatera att vi blir färre och färre. Det är inte bara oppositionen som inte kommer till sammanträdena, utan det är också flera företrädare för majoriteten som inte prioriterar att gå på sammanträdena.

Jag tycker att detta är en viktig fråga. Har man en organisation där det visar sig att de som sitter i beredningarna inte upplever det som meningsfullt bör man se till att det fungerar, speciellt som detta kostar pengar. Och pengar är ju något ändligt, som ni själva har sagt.

Då bör man se till att resurserna används på bästa möjliga sätt och att akutsjukvården fungerar, att vården i den palliativa delen fungerar och så vidare. Man bör se till att det fungerar – och fungerar bra – innan till exempel komplementärmedicin och annat börjar föras in.

Anförande nr 236

Peter Andersson (s): Ordförande, fullmäktige! Nu fick vi höra ännu en positiv företrädare för oppositionen. Det är alltid glädjande.

Vi har talat en del i dag om köer. Jag undrar vad som skulle hända om den moderata listan med olika nivåer för sjukersättningen infördes och vi skulle ställa diagnos på det. Jag gissar att det skulle öka köerna dramatiskt, om den listan införs.

Jag hade för avsikt att svara på frågan från Håkan Jörnehed om specialistläkare i Botkyrka. Svaret är rätt enkelt: Det finns inte så många där. Jag fick en rätt bra bild av den tidigare majoritetens ambitioner när någon uttalade att man faktiskt kan ta tunnelbanan från Botkyrka in till Östermalm. Det var väl de värderingar som låg till grund för den tidigare majoriteten. Därför flyttade man inte om specialistläkare eller såg till att det fanns lika överallt.

Jag vill yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till budget, och jag vill också yrka avslag på oppositionens olika manifest, som innehåller en del orimliga förslag och också sänkta skatter, och det har man svårt att få gå ihop.

Efter den här dagen och den här sjukvårdspolitiska diskussionen kan man fundera på om det är vitt eller svart, om det är sant eller falskt, bra eller dåligt. Under den tid som vi har suttit här och debatterat har människor i vårt län upplevt vården väldigt mycket. Man har besökt en vårdcentral. Man har fått en operation. Rätt många har förlöst barn på någon förlossningsklinik. Och väldigt många mammor och pappor har tagit sina barn till BVC eller MVC och upplevt sjukvården i vardagen, som faktiskt fungerar i huvudsak.

Min ingång i en sjukvårdspolitisk debatt är utifrån ordförandeskapet för beredningen för Huddinge-Botkyrka. Senast i förrgår var jag på ett möte med kanske 120–130 människor som gav sina intryck och sina synpunkter på vården. Där kunde jag med glädje konstatera att de frågor som de tar upp handlar om tillgänglighet, bemötande och att utveckla samarbetet mellan landsting och kommun på ett bättre sätt.

På punkt efter punkt ger dessa många olika dialogtillfällen signalen att vi ligger rätt i den politik vi bedriver och att majoritetens budget för 2005 har ett innehåll som har ett brett stöd hos medborgarna.

Avslutningsvis kan man fundera över varför inte oppositionsföreträdarna använder sig av moderna hjälpmedel. Det finns i varje mobiltelefon något som heter hjälpredor eller liknande, och man kan där hitta räknaren. Då kan man här och nu sätta sig ner och räkna ihop det alternativa budgetförslag som man har och komma fram till vad det blir.

Problemet med trovärdigheten för ert alternativ är att mer, fler och bättre är era ledord. Ni säger nej till strukturförändringar, nej till effektiv användning, talar om privata lösningar för allt och säger ja till alla förslag som på något sätt kan upplevas positiva, samtidigt som ni säger ja till skattesänkning. Det går inte ihop utan leder till samma moras som sist.

Därför yrkar jag än en gång bifall till majoritetens förslag.

Anförande nr 237

Staffan Anderberg (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Lidingö har under en lång följd av år varit utsatt för en systematisk strypning av den kommunala verksamheten. Det är naturligtvis den mångomtalade skatteutjämningen som är orsaken till det. Jag kan intyga att vi under alla dessa år har gjort allt vad vi kan för att effektivisera, rationalisera, osthylvla och gud vet allt inklusive skattehöjning för att få det hela att gå ihop.

Men nu är Lidingö kommun framme i ett läge där man enbart måste koncentrera sig på vad som är strikt lagfäst och som man enligt lagen måste göra.

Lidingö hospice, som är en fantastiskt fin verksamhet, är en vård i livets slutskede för ett ganska litet antal patienter. Den har under alla dessa år drivits i kommunens regi. Men nu är man framme vid att det inte går längre utan att det är landstingets ansvar. Därför har Lidingö vänt sig till landstinget och vädjat om att landstinget skulle ta över verksamheten. Men Lidingö har fått kalla handen.

Då uppstår problemet att Lidingö kommun – trots allt vad man tänker om Lidingö hospice – måste lägga förslag om att lägga ner Lidingö hospice. Det är ytterst

beklagligt, och det har väckt oerhört uppseende på Lidingö. Det har varit protestlistor, möten, insändare och annat, och det har naturligtvis riktat sig mot majoriteten i Lidingö. Det har varit opinionsmöten, och socialdemokraterna på Lidingö har varit engagerade till förmån för Lidingö hospice, vilket alla naturligtvis har varit.

Det har lett till att vårt kommunalråd har vänt sig till landstingsrådet Inger Ros och begärt att få ett sammanträffande och diskutera frågan. Men han har mötts av beskedet att hon inte har tid för det. Jag vet inte om socialdemokraterna på Lidingö har försökt påverka i samma riktning. Hur som helst har nu vårt kommunalråd vänt sig till den moderata landstingsgruppen och fått en utfästelse om att Lidingö hospice kommer att drivas vidare efter nästa val, då vi räknar med ett majoritetsskifte. Därför kommer Lidingö kommun att driva Lidingö hospice de kommande två åren, fram till det väntade maktskiftet i landstinget.

Det tycker jag illustrerar hur socialdemokraterna i fall efter fall förskansar sig här i Landstingshuset och avskärmar sig från verkligheten ute på fältet. Jag är intresserad av vad eventuella Lidingöbor från socialdemokratiskt håll här i salen har gjort i frågan.

Anförande nr 238

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Ibland är politik fantastiskt! Landstinget kommer att ta ansvar för de patienter som finns på Lidingö hospice. Men vi har inte ekonomiska möjligheter att ha ett hospice i varje kommun.

Att landstinget har gett Lidingö kalla handen är inte en riktigt sann bild, även om vi har fört en diskussion. Det är inte mer än två veckor sedan Paul på Lidingö tog kontakt med mig. Det var då vi i politiken blev inblandade i diskussionen. Han ville ha ett sammanträffande med mig under de två dagar då vi har landstingsfullmäktige. Det var liksom omöjligt. Jag ska prata med honom i morgon. Jag tycker att dialogen måste vara viktig och att den ska ge en sann bild.

Sedan tycker jag fortfarande att om Lidingö kommun har bekymmer med en verksamhet som man har drivit är det väldigt konstigt att socialdemokraterna i landstinget ska bära ansvaret för det.

Anförande nr 239

Staffan Anderberg (m): Självfallet har socialdemokraterna inte något ansvar för det som har skett hittills, utan jag påstår att det är viktigt att socialdemokraterna i landstinget tar sitt ansvar nu, eftersom Lidingö kommun har haft ansvaret under så lång tid och man nu har kommit i ett sådant läge att det inte längre går.

Då kan man inte bara säga att det finns ett visst antal platser någonstans här och där i verksamheten, utan då måste man ta itu med det hela och lyssna på vad man har att säga från Lidingö kommun.

Det är jättebra att ni ska träffas eller ha ett telefonsamtal i morgon. Jag önskar er lycka till och hoppas att det kanske kan komma en utfästelse som överträffar moderaternas, så ni kan ta hand om verksamheten redan om ett år.

Anförande nr 240

Pia Lidwall (kd): Herr ordförande! Janet Mackegård! Det är klart att vi har jättebra diskussioner i vår beredning i västerort. Men det ska man inte ta till intäkt för att det är likadant i de övriga 13 beredningarna. Betänk det!

Dessutom handlar det om det prat-beredningar – vi tar aldrig några beslut. Glöm inte heller det!

Hälsan är sämre i Rinkeby. Du undrar vad vi vill med vården i Rinkeby. Det är ingen tvekan om att det behövs fler läkare i Rinkeby. Därför har vi varit väldigt positiva till det i våra diskussioner i beredningen.

Kristdemokraterna har länge framfört förslag om att det behövs fler psykosociala team på vårdcentralerna. Så blir det nu också i västerort, och jag är väldigt glad över att Janet Mackegård är en pragmatisk politiker.

Varför gör vi så? Det är därför att många hälsoproblem inte är medicinskt betingade. Husläkaruppdraget är dessutom otydligt men också allomfattande. Vi behöver alltså komplettera husläkarna, vilket Stig Nyman var inne på i går. Därför tycker vi att det behövs psykosociala team på alla vårdcentraler.

När det gäller utbyggnaden av närsjukvården vill jag återigen ställa en fråga om det jag inte har fått något svar på. När KS-akuten stänger den 2 april och 30 000 människor inte har någonstans att gå har ni inte ordnat för det. Penningen styr över de mänskliga behoven. Jag vill gärna ha ett svar på detta under dagen. Vad ska hända med de 30 000 som inte längre får komma till KS-akuten eftersom närsjukvården inte hinner med att ta emot dem?

Anförande nr 241

Christina Heglert (s): Ordförande, ledamöter, åhörare! Till skillnad från Kristdemokraterna ser jag tydliga tecken på att beredningarnas prioriteringar inom områden barn och ungdomar, äldre, psykisk ohälsa och habilitering finns med i vår sjukvårdsbudget för 2005.

Inom området för beredning Nordväst innebär det följande förstärkningar: försök med jourbilar som åker hem till barnfamiljer och äldre, inrättande av en äldre-vårdscentral i Solna i samarbete med Solna stad, start för stroteam i Upplands Bro och Järfälla, ökade resurser för den allmänpsykiatriska öppenvårdsverksamheten för att förbättra tillgängligheten och öka samverkan med vårdcentraler och kommuner med patienten i fokus, utbyggnad av närakuterna samt skapande av två närsjukhuscentra med specialister, ett i Åkersberga och ett i Solna.

Detta är insatser som ökar tillgängligheten till vård för befolkningen i nordväst. Det bästa av allt: Förbättringarna är finansierade fullt ut.

Med detta vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Psykiatri

Anförande nr 242

Marie - Louise Sellin (s): Ordförande, fullmäktige, åhörare! När man läser de borgerliga budgetförslagen för psykiatrin slås man inte direkt av en enad politisk struktur när det gäller den psykiatriska verksamheten. Några gemensamma punkter finns – det ska erkännas. Men oenigheten är betydligt större. Ett exempel på detta är huvudmannaskapet.

Kristdemokraterna säger å ena sidan att man vill ha gemensamma nämnder tillsammans med kommun och landsting. Å andra sidan föreslår man att den del som i dag ligger hos kommunerna, det vill säga boende och sysselsättning, kan överföras till landstinget och att en skatteväxling kan ske. Det kallar jag dubbla budskap. Vilket är det som gäller?

Moderaternas förslag lutar lite grann åt samma håll. Moderaterna föreslår att det dubbla huvudmannaskapet avskaffas och att det satsas på vettiga boendeformer. Då är frågan: Innebär det också ett övertagande och en skatteväxling?

Folkpartiet däremot talar om kommunernas tydliga ansvar för de psykiskt sjukas boende och vikten av att samverkan mellan landsting och kommuner ständigt måste utvecklas och fördjupas. Man talar inte alls om något övertagande och någon skatteväxling.

Frågan är vilket av de olika alternativen man skulle kunna enas kring om man hade suttit i majoritetsställning.

Till detta kommer också alla olikheter beträffande ekonomiska satsningar beroende på vilket parti det gäller. Jag tror att det är Kristdemokraterna och Folkpartiet som har en gemensam satsning på 65 miljoner kronor.

Jag kan hålla med Folkpartiet delvis. Det vi måste satsa på och det vi i majoriteten också satsar på är att utveckla, fördjupa och stärka samverkan med kommunerna och andra aktörer.

Det handlar också om en bättre samverkan inom den egna organisationen. Då tänker jag främst på ett närmare samarbete mellan primärvård, psykiatri och beroendevård. Detta är nödvändigt för att människor med till exempel dubbel-diagnoser ska få en bra vård och också för att det ska bli en väl fungerande vårdkedja. Som det hittills har fungerat är det inte acceptabelt. Därför gör vi satsningar även här.

Vi vet vad vi vill med psykiatrin. Frågan är om oppositionen vet vad man vill med psykiatrin.

Majoritetens budgetförslag visar att vi tar ansvar och att vi vill utveckla i konstruktiv och nära samverkan. Bifall till majoritetens budgetförslag!

Anförande nr 243

J a n S t e f a n s s o n (kd): Ordförande, ledamöter, åhörare. Jag vill börja med att läsa något som Jesus Alcalá har skrivit:

Samtidigt som överbeläggningarna ökade tvingades anstalten spara pengar, och den psykolog som tidigare kom till anstalten en dag per vecka kunde nu bara avlönas för en halv dag per vecka. Under denna halva dag skulle den stressade psykologen försöka hjälpa de nu närmare 100 internerna, missbrukare, män som inte kunde kontrollera sin aggressioner, djupt deprimerade människor som hade förlorat arbete, självkänsla, äktenskap, kontakt med barnen och så vidare.

För att ge lite perspektiv på den debatt vi har här inne: Det är ändå någon som regerar landet och någon som regerar landstinget – med tanke på de brister som vi i dag lyfter fram.

Det måste bli slut på mord och våldsbrott som beror på att landstinget inte satsar tillräckliga resurser på psykiatrvården. Vi kristdemokrater föreslår fler mobila team i öppenvården, fler vårdplatser i slutenvården och 65 nya miljoner som ska satsas på psykiatrin.

Tillgången till alkohol och droger har aldrig varit så stor som i dag, och missbruket går allt lägre ner i åldrarna. Verksamheten vid Maria Ungdom måste ges tillräckliga resurser för att klara det akuta omhändertagandet dygnet runt, samtidigt som arbetet med Mini-Maria ska fortsätta att utvecklas.

Det finns också många goda exempel på frivilligorganisationer och föreningar som gör ovärderliga insatser inom missbrukarvården. Deras kompetens och erfarenhet bör tas till vara på ett bättre sätt i framtidens missbrukarvård. Många människor tillåts i dag falla mellan stolarna dels därför att kommuner och landsting inte klarar av att samarbeta, dels därför att det förefaller finnas vattentäta skott mellan beroendevård och psykiatri. Det krävs ett helhetsperspektiv med den enskilda personens behov och förutsättningar i fokus. Det ställer krav på en flexibel organisation där samverkan mellan kommun och landsting å ena sidan och de olika professionerna å andra sidan är en förutsättning.

Vi föreslår att en individuell vårdplan upprättas för varje enskild vårdtagare. Vi vill införa telefonjour dygnet runt för personer med psykisk sjukdom och deras anhöriga. Förstärkning av anhörigstöd ska kunna ske via socialtjänsten och psykiatrin men även genom samverkan med frivilligorganisationer, exempelvis jourhavande präst, diakon eller annan samtalspartner som kan stödja vid behov.

Personer som tidigare har haft kontakt med psykiatrin i öppen- eller slutenvård ska ha möjlighet till telefonkontakt med psykiatrin dygnet runt den närmaste tiden efter sjukdomen, föreslår vi. Mobila team skulle i mycket större utsträckning än i dag kunna bistå och stödja personer med psykiska problem och sjukdomar. Öppen- och slutenvård tillsammans med uppsökande arbete måste förstärkas. Samtidigt måste vi hantera de personer vars sjukdomsbild innebär att de utgör en fara för både sig själva och sin omgivning.

Vi Kristdemokrater anser att det måste finnas tillgång till olika former av stödboende och behandlingshem samt tillgång till psykoterapi och psykiatrisk rehabilitering.

Reviröverskridande arbete, såsom gemensamma nämnder mellan kommuner och landsting, som ansvarar för de psykiskt funktionshindrades medicinska och sociala behov, kan vara en av de åtgärder som måste prövas. Det finns skäl för

landstinget att ta initiativ till inrättande av gemensamma nämnder. Vi Kristdemokrater anser att förslagsvis fyra gemensamma nämnder ska inrättas under nästa år.

Kommunerna har i dag ett förstahandsansvar för boende och daglig sysselsättning för psykiskt långtidssjuka. Vissa kommuner klarar sitt åtagande beträffande sysselsättning på ett bra sätt. Vi anser att det finns skäl att pröva om insatserna kan stärkas i hela länet genom att man lägger ansvaret på landstinget. Frågan behöver utredas i samverkan mellan Stockholms läns landsting och Kommunförbundet i Stockholms län.

För ganska precis ett år sedan lade landstinget ner de psykiatriska vårdavdelningarna i Jakobsberg. Varför gjorde man det, och vad blev resultatet? Syftet var att åstadkomma en budget i balans – det har vi snart hört till leda – och omfördela resurserna. Resultatet beskrivs i en protestskrivelse från Järfälla kommun med 19 tydliga försämringar. Jag ska hastigt nämna dem:

- Oro bland brukarna.
- Svårt att komma fram på telefon.
- Inte samma närhet.
- Längre tid att få vård.
- Inga vårdplatser att tillgå för akut sjuka.
- Gruppboendestäder för psykiskt funktionshindrade har fått karaktären av psykiatrisk vårdavdelning.
- Medicineringen förändras när vårdplatser saknas.
- Observation saknas vid medicinförändringar.
- Det tar längre tid för mobila teamets insats.
- Mer boendestöd och hemtjänst än tidigare krävs.
- Behandling i hemmet för att hindra inläggning och förebyggande vård har minskats.
- Psykjourens flytt från Jakobsberg till Danderyd har minskat möjligheterna att åka på akuta hembesök.
- Svårare att bli inlagd på avdelning.
- Sämre kontakt mellan kommun och sjukhus.
- Patienterna anses färdigbehandlade tidigare än förut.
- Långa, tidskrävande resor för personalen på gruppboendestäderna.
- Svårare att ha nära samarbete för boendestödjare.
- Ingen vårdpersonal följer patienten till hemmet, boendet.
- Ingen vårdplan upprättas när patienten skrivs ut.

En vårdtagare beskrev för ett par veckor sedan besparingen så här. Patienten var i akut behov av vård i somras, beroende på suicidproblem, men var tvungen att skriva ut sig själv från Löwenströmska efter ett par veckor. Han orkade inte vara kvar. Det var överbelagt, och svåra vårdfall parades ihop i samma rum.

Majoriteten klappar sig för bröstet och säger att ekonomin efter skattehöjningarna är i balans. Men bilden av en sjukvård som får betala priset, en sjukvård som blivit sämre, en psykiatri med stora problem – vem tar ansvar för det?

Kristdemokraterna har bra förslag som jag härmed yrkar bifall till.

Anförande nr 244

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, ledamöter, lyssnare! Jag tänkte prata lite om miljö och hälsa. Det handlar inte bara om den fysiska miljön, även om den är nog så viktig, utan också om den psykosociala och arbetsrelaterade ohälsan.

För sådan ohälsa som handlar om normala kriser i livet när man går igenom svårigheter av olika slag är det viktigt att man får kontakt med vårdcentralerna. Till skillnad från ert prat, Pia Lidwall, leder vårt prat i beredningarna till handling. Alla vårdcentraler har numera avtal med psykosociala team så att det finns möjlighet att hänvisa patienter vidare som behöver just den typen av stöd.

När det gäller arbetsrelaterad psykisk ohälsa som handlar om stress och dåligt inflytande över den egna arbetssituationen har avdelningen Arbets- och miljömedicin vid Samhällsmedicin tagit fram en hälsorapport och just haft ett seminarium kring den. Nu sprider man informationen vidare, så att kunskapen ska finnas för olika åtgärder som kan behöva vidtas på arbetsplatser i vårt län.

Jag skulle vilja lyfta fram ett viktigt perspektiv när det gäller psykisk ohälsa och psykiatrisk sjukdom. Det finns en risk att man fokuserar på de psykiatriska och psykiska symtomen på ett sådant sätt att man tänker på åtgärder av psykosocial och beteendemässig art, förutom de läkemedel och mediciner som finns och som man kan ge för dessa tillstånd.

Men vi vill lyfta fram att man också bör tänka på biologiska orsaker och biokemiska obalanser som orsak till psykiska symtom. Om man kan analysera de mekanismerna och orsakerna till obalansen bakom kan stora möjligheter öppnas till ett verkligt förebyggande arbete när det gäller psykisk sjukdom och ohälsa.

Det finns en medicinsk inriktning med en pionjär som heter Abraham Hoffer. Han är verksam i Kanada och jobbar med den här inriktningen inom psykiatri och psykisk ohälsa. Den heter ortomolekylär medicin eller biokemisk medicin. Där har man erfarenhet av hur brister på viktiga näringsämnen, som mineraler och vitaminer, eller annan överkänslighet för vanliga födoämnen som mjöl, socker och sädeslag kan ge upphov till just schizofrenisymtom.

Det är väldigt intressant, för Abraham Hoffer har fått mycket goda resultat med sina behandlingsmetoder. Han botar mer än 90 procent av sina schizofrena patienter genom kostomläggning och tillskott av vitaminer och mineraler. I det akuta skedet använder han också traditionella psykosmediciner.

Jag skulle gärna vilja se och arbeta med just de frågorna i ett utvecklingsarbete kring de delarna av den psykiatriska vården.

Psykiska symtom kan också ses vid förgiftningar. Det är viktigt att ha i åtanke. Här behöver vi fortsätta att föra en dialog med professionen om hur vi ska utveckla detta vidare.

Anförande nr 245

Kemo Ceesay (s): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! För att klara psykiatriens uppdrag och uppfylla psykiatireformens förväntningar behövs det en mängd olika förslag och åtgärder. Alla verksamheter inom hälso- och sjukvården

får en förhållandevis låg uppräknings i budgeten för 2005, men psykiatri får 3 procent i kostnadsuppräknings, vilket ska jämföras med primärvårdens 2 procent. Sammanlagt räknas närsjukvården upp med 2 procent. Psykiatri ligger alltså högre.

Totalt sker en uppräknings med 95 miljoner inom ramen. Dessutom utökas psykiatrins ekonomiska ram med ytterligare 45 miljoner under 2005. Sammanlagt är det 140 miljoner mer till psykiatri.

Extra medel ska framför allt användas till satsningar för att utveckla bättre vård- och behandlingsformer för personer med dubbeldiagnoser och personlighetsstörningar. I det arbetet ingår också att utveckla bättre metoder för riskbedömningar inom psykiatri men också att utveckla mellanvårdsformer inom allmänpsykiatri för att åstadkomma bättre fungerande vårdkedjor i gränslandet mellan slutenvården och öppenvården.

Den psykiatriska vården kan omöjligt bära hela ansvaret för de problem som finns i samhället med den ökande psykiska ohälsan och de senaste årens tragiska våldsdåd. I mångt och mycket är det ett samhällsproblem som grundar sig på ett allt hårdare samhällsklimat.

Därför krävs en samverkan mellan olika aktörer i samhället som skolan, ideella organisationer, kommuner samt hälso- och sjukvården. Därför har den rödgröna majoriteten tagit initiativ till att tillsätta en psykiatrisamordnare som har i uppdrag att samordna den psykiatriska verksamheten i landstinget.

Med detta vill jag yrka bifall till majoritetens budgetförslag.

Anförande nr 246

Bojan Ticic (kd): Fru ordförande! Det är första gången jag står här i landstingsfullmäktige och talar till er, så jag tänkte inleda med att kort berätta vem jag är.

Jag heter Bojan Ticic, och jag studerar på heltid på Kungliga tekniska högskolan, samhällsbyggnadsutbildningen. Jag är distriktsordförande för Kristdemokratiska ungdomsförbundet i Stockholm. Som lite kuriosa kan jag nämna att jag har gett namn åt en egen politisk ism, nämligen bojanismen. Det är en i utvalda delar liberal och socialkonservativ kristdemokrati. Men sedan uppfattas jag inom partiet som ett Kinderegg, som är full med överraskningar.

Många har säkert läst artikeln i Dagens Nyheter i går som helt vände upp och ner på detta med sjukvård. En journalist efterlyste i en analys att vi skulle skära ner på primärvården eftersom hon ansåg att det finns så många olika val att det i princip är förvirrande för människor. Där måste vi bli bättre på att informera människor om hur det fungerar. Särskilt ungdomar har inte så stor koll på det i dag. Man vet inte riktigt vart man ska vända sig. Det gäller även mig själv. Jag bor i Vasastan, och inom en radie på 500 meter från mig har jag fyra akutsjukhus och hur många vårdcentraler, husläkarmottagningar och annat som helst. Jag vet också att majoriteten har föreslagit ökade informationsanslag i budgeten, vilket är glädjande.

Detta får mig att osökt komma in på det område som jag ska prata om, nämligen ungdomar. Jag har nämligen med besvikelse läst de andra partiernas budgetar. De lägger inte alls särskilt stor tonvikt på ungdomar och unga vuxna. Som ni vet lever vi i en alltmer objektifierad, sektorifierad och ytlig värld med ett väldigt högt tempo, och det tempot blir allt högre. Inte bara vuxna upplever detta, utan även ungdomar, som kanske påverkas ännu mer av det alltmer hårdnande klimatet i vårt samhälle.

Detta ställer naturligtvis höga krav på ungdomshälsovården, som måste vara mycket flexibel då de fysiologiska åkommorna kanske inte är de allvarligaste bland ungdomar utan snarare de psykologiska. Allt större svårigheter att hitta sin identitet och klara av press från samhälle, familj och kompisgänget, i kombination med rätt dåliga förutsättningar för en meningsfull fritid, genererar många av de problem som vi ser i dag.

Den ökande alkoholkonsumtionen är ett exempel. Som ni vet är alkoholkonsumtionen stor bland ungdomar. Det är en stor utmaning för framtiden. Ungdomarnas alkoholkonsumtion kommer tillsammans med drogmissbruk, psykisk ohälsa och sexuell överförbara sjukdomar att påverka folkhälsan negativt under lång tid framöver.

För att möta dessa nya hot och utmaningar mot folkhälsan i vårt landsting måste vi satsa resurser på ungdomsvård. Vi i Kristdemokraterna vill därför satsa på kvalitetsökningar snarare än kvantitetsökningar. Det innebär att vi vill bilda större enheter med bredare kompetens samlad på ett och samma ställe dit ungdomarna har lätt att hitta och där ungdomarna kan få hjälp och råd i fråga om både fysiologiska och psykologiska funderingar eller åkommor. Dessa enheter ska kunna ta emot även unga vuxna och ha flexibla åldersgränser.

Dessa mottagningar ska inte moralisera för ungdomarna och likt Bosse Ringholm propagera för att mjölk är gott till sillen och kräftorna utan ta reda på de orsaker som ligger till grund för de olika missbruk som finns i samhället i dag. För ungdomarna är kanske inte närheten till dessa mottagningar det viktigaste utan att den mottagning man besöker professionellt och snabbt kan hjälpa ungdomen på rätt väg.

Dessutom har Kristdemokraterna i flera år drivit kravet på en hälsovårdsmottagning för unga vuxna mellan 20 och 30 år. Det förslaget återfinns även i årets budget, så jag förstår egentligen inte vad Vänsterpartiet genom Håkan Jörnehed pratar om.

Bifall till Kristdemokraternas budgetförslag!

Anförande nr 247

Gunilla Thorsson (fp): Ordförande, landstingsledamöter, åhörare! Nu blir det plötsligt ett hopp till rehabilitering.

Det har sedan tidig sommar varit mycket diskussion om rehabilitering. Stora förändringar har genomförts. Vårdgivare som under många år har haft avtal med landstinget har helt förlorat dessa, medan andra vårdgivare har fått göra helt nya

planer efter en stor minskning av vårdvolymen. Detta har skapat stor oro såväl hos patienter som hos de olika vårdgivare som har varit och är inblandade.

Detta är en grupp patienter som många gånger har svårt att föra sin egen talan. Men de olika patientföreningarna har engagerat sig med stor kraft i frågan. Man har fört fram vikten av fungerande vårdkedjor där man ser till att patienter inte lämnas utan tillfredsställande vård efter akutvården. Det gäller främst strokepatienter, där den akuta vårdtiden har dragits ner till ett minimum. Här är det viktigt att man kommer in på en rehabiliteringsklinik för ett antal veckors fortsatt intensiv rehabilitering.

Att ersätta den tiden av rehabilitering med hemrehab, som har föreslagits, är inte tillfredsställande. Hemrehabilitering är också bra, men det ersätter inte den rehabilitering man kan få på en klinik där man har ett fullständigt rehabteam med tillgång till såväl neuropsykolog som logoped och kurator, förutom sjukgymnast och arbetsterapeut.

Här får man också möjlighet att delta i en samtalsgrupp där man har chans att möta andra som förstår och känner igen vad man har upplevt.

Vi framhåller också värdet av återkommande rehabilitering för flera av de grupper som drabbas av neurologiska sjukdomar. Detta gäller förutom stroke också Parkinson och MS.

En period av intensiv rehabilitering kan innebära att man klarar sig betydligt bättre rörelsemässigt under lång tid efter behandlingen. Det blir en vinst såväl för patienten som för samhället.

I detta sammanhang kan man också diskutera de negativa konsekvenserna av remisstvänet. Patienter som har stort behov av fortlöpande sjukgymnastik får än svårare att få tillgång till detta.

Vi önskar att vårdgarantin för rehabilitering utvecklas. I stället för att dra ner på insatserna bör man utvidga dem till att omfatta även psykisk ohälsa och personer med smärttillstånd. Att i stället för en passiv sjukskrivning få en aktiv rehabiliteringsperiod är vad FINSAM, samarbetet mellan landstinget och Försäkringskassan, syftar till. Tyvärr har detta blivit en alltför begränsad insats hittills. Vi önskar av det blir ett väsentlig ökat samarbete när man nu från årsskiftet också inkluderar de psykiska sjukdomstillstånden.

I rehabiliteringsvården, som i all övrig vård, är kontakten med de anhöriga en viktig faktor. Att mötas i en anhöriggrupp tillsammans med kunnig personal kan betyda mycket när hela tillvaron skakas om.

Vi har för snart ett år sedan lagt en folktopmotion om regionala dövteam. Vi har inte fått något svar. Men jag ser nu i majoritetens budget att man har tagit till sig den goda idén. Det tackar vi särskilt för.

Jag är också glad att höra att vi beträffande insatserna för tolkverksamheten delar en önskan om en stor ökning av anslaget.

Som avslutning vill jag också ta upp handikappfrågan. Ni har väl liksom jag fått brev från de olika handikappförbunden och sett hur sådant som vi så vackert talar om som alla människors rättigheter inte gäller för den här gruppen. Vi talar om tillgänglighet på olika sätt men har mycket svårt att leva upp till det, ens för dem som har tillgång till alla sina funktioner. Hur långt har vi inte kvar till dess att alla medlemmar i vårt samhälle kan känna sig delaktiga?

Vi vill också öka stödet till handikapporganisationerna, så att de som verkligen vet vilken hjälp som behövs kan vara med och bidra och diskutera hur man bäst ska lösa frågorna.

Sammanfattningsvis vill jag yrka bifall till Folkpartiets budgetförslag på de här områdena.

Anförande nr 248

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, landstingsledamöter, medborgare!
Rehabiliteringsområdet är ett komplicerat och brett område som borde ägnas större politisk uppmärksamhet. Rehabilitering har hittills inte haft så många starka företrädare inom de medicinska professionerna.

Inom majoriteten arbetar vi därför aktivt för att lyfta ställningen för rehabiliteringsmedicinen. Det är en enskild specialitet sedan ca 40 år tillbaka som omfattar tre huvudområden: rehabilitering vid neurologiska skador och sjukdomar, främst inom områdena hjärnskador och ryggmärgsskador, rehabilitering vid långvariga, icke-maligna smärttillstånd främst från rörelseapparaten och vuxenhabilitering, som vänder sig till vuxna med medfödda eller tidigt förvärvade funktionshinder, främst rörelsehinder.

Arbetet bedrivs i tvärfackliga team där insatser från läkare, sjukvårdspersonal, arbetsterapeuter, kuratorer, logopedier och sjukgymnaster samordnas och integreras med patienters och anhörigas önskemål. Målet är att uppnå bästa möjliga funktion och livskvalitet. Verksamheten erbjuds vuxna mellan 16 och 65 år.

Denna verksamhet ses över i sammanläggningen av KS och HS till ett enda sjukhus. Det har givit upphov till diskussioner om placering av just de rehabiliteringsmedicinska klinikerna. Förflyttningar har skett och kommer att ske inom den medicinska vården framöver. Det förslag som man till slut har enats om är en placering på Danderyds sjukhus av slutenvårdsdelen. Danderyds sjukhus kommer också i fortsättningen att ansvara för dagrehabiliteringen.

Att flytta slutenvården till Danderyd menar vi kommer att ge bättre förutsättningar för både metodutveckling och kunskapsinhämtande. En så kallad kritisk massa behöver samlas inom en klinik, det vill säga inom samma organisation, för att det ska bli effektivt. Detta ska inte blandas ihop med dagrehabiliteringen och var den kommer att ligga. Kliniken kommer att ha öppenvårdsverksamhet både i Huddinge och Solna och vid SÖS. Så ser landstingsstyrelsebeslutet ut som vi tog den 24 augusti i år och som vi i majoriteten har ställt oss bakom.

Den geografiska närheten till öppenvårdsinsatserna måste vi kunna garantera. Det vill jag gärna trycka på, eftersom vi har fått en del signaler som påstår något annat.

Genom beslutet om inrättande av en enda klinik fick vi också möjlighet att införa en för patienterna efterlängtd funktion, nämligen en hjärnskadekoordinator, som kan göra tidiga bedömningar och samordna rehabiliteringsinsatserna. Det gör till exempel att man tidigare kan uppmärksamma hjärnskador som annars riskerar att döljas av andra skador som är mer uppenbara.

Dessa patientgrupper är sköra, och därför är det extra viktigt att samarbetet mellan dagrehabiliteringen vid KS, Solna och Huddinge, kommer att fungera. Det kommer vi att följa noggrant.

Inom det medicinska programarbetet kommer rehabiliteringsmedicinens ställning som ett eget programområde att belysas. En Fokusrapport är på gång, och vi räknar också med att detta kan bidra till att sätta fokus på hur viktig rehabiliteringen är för att vårdkedjan ska fungera. Som medborgarföreträdare har vi ett ansvar för att stötta kunskapsutvecklingen inom det här området.

Andra steg som har vidtagits är att vi har inrättat samverkansavtal mellan beställare, sjukhus och rehabenheter för att garantera att inga patienter ska falla mellan stolarna. Patienterna får på detta sätt ett snabbare och bättre omhändertagande.

Vi har också tillsammans med Försäkringskassan infört en rehabiliteringsgaranti. Den är ett bra exempel, och vi ska fortsätta att vidareutveckla den. När den nationella vårdgarantin återinförs kommer den att gälla alla medicinskt motiverade behandlingar, alltså även rehabilitering, liksom behandlingar inom till exempel neuropsykiatrin.

Det är bra att alla oppositionspartier har tryckt på dessa behov. Det handlar om ett område med behovsgrupper som behöver politisk uppmärksamhet och ett uthålligt politiskt stöd för att kunna utvecklas.

Inom neuropsykiatrin har flera viktiga och intressanta utvecklings- och samverkansinitiativ tagits. I dessa frågor börjar nu den politiska vilja få ett genomslag både inom professionen och hos kommunerna.

Hur rehabiliteringsfrågorna utvecklas handlar i grunden om värderingar inom professionen. Att ändra värderingar brukar ta lång tid. Men jag upplever ändå att vi särskilt inom det medicinska programarbetet är på rätt väg.

Rehabiliteringen måste också utvecklas för att möta de galopperande sjukskrivningstalen. De områden som är viktigaste är smärta i rörelseorganen och psykisk ohälsa. Båda dessa områden måste belysas, så att man i största möjliga utsträckning kan åtgärda orsakerna.

Den hälsofrämjande och förebyggande ansatsen är grundläggande. Det finns goda exempel från flera arbetsplatser, och dem ska vi lära av.

På området smärta pågår det ett utvecklingsarbete med först en Fokusrapport och därefter en serie regionala vårdprogram. Dessa kunskapssammanställningar kommer att vara viktiga också för att förebygga smärta.

Psykisk ohälsa är ett annat område som vi behöver samla oss kring. Det handlar om att analysera orsakerna i en helhet. Såväl psykosociala som medicinska faktorer måste beaktas.

De stressfrågor som är aktuella måste också hanteras utifrån en helhet. Kroppen stressas av både psykologiska och rent biologiska faktorer. I detta måste till exempel också olika miljöexponeringar beaktas.

Alla dessa utvecklingsfrågor kräver stöd från den politiska nivån och kommer att vara viktiga frågor att arbeta med under 2005.

Tandvård

Anförande nr 249

Lena - Maj Anding (mp): Ordförande, ledamöter, medborgare! Munnen, området i ansiktet och på huvudet, skiljs lätt från övriga kroppen både administrativt och ersättningsmässigt, till exempel när det gäller smärta men även avgiftsmässigt när det gäller till exempel tandvård. Det är något som vi har lärt oss vid ett mycket intressant studiebesök på smärtenheten på Huddinge sjukhus.

Beroende på vilken nerv smärtan utgår från kan patienterna få betala antingen enligt hälso- och sjukvårdens taxa eller enligt tandvårdstaxa. Det är mycket märkligt och synliggör tydligt den kunskap vi tillägnar oss i de medicinska programberedningarna, där vi samverkar med olika professioner i vården.

Detta går naturligtvis att göra något åt, och vi kommer att beskriva området närmare för att kunna påverka staten att ändra systemet. Det är ett bra exempel på en av de viktiga frågor som vi kommer att se över inom tandvården.

Munnens och huvudets funktioner kan ju inte särskiljas på detta onaturliga sätt. Visionen är en gemensam mottagning för alla problem som rör tänder: smärta, allergiska reaktioner och andra funktionsstörningar. Det behövs en mottagning med tvärprofessionell kompetens från både tandvården och hälso- och sjukvården, något vi enligt ett tidigare landstingsstyrelsebeslut ska utreda, bland annat i samverkan med berörda handikapporganisationer.

Genom hälsofrämjande, förebyggande och behandlande insatser – i den ordningen – vill majoriteten förbättra mun- och tandhälsan hos befolkningen. Därför satsar vi mycket på detta i samverkan med kommunerna. Karies hos barn och ungdomar tenderar efter lång tid med goda prognoser att öka, särskilt i de socialt utsatta områdena. För barn och ungdomar genomförs därför ett förbättrat basprogram med fluorsköljningar och lackningar, intensifierad information till föräldrar vid BVC och fortsatt uppföljning av behovstillägget för barn.

Uppsökande tandvård, så kallad munhälsobedömning, har upphandlats. Förhoppningen är att fler äldre med stora omvårdnadsbehov kommer att kunna få rätt till tandvård enligt hälso- och sjukvårdens taxa.

Det finns kritik från främst Moderaterna om att tandvården i Stockholms läns landsting inte är helt konkurrensneutral. Det påståendet har ännu inte kunnat bevisas. Folk tandvården är ett bolag som förenar affärsmässighet med ett samhällsansvar. Samhällsansvaret innebär att man inte kan säga nej till någon patient – man har ett så kallat sistahandsansvar. Detta ansvar har inte privatpraktiserande tandläkare.

Utöver detta har landstinget rätt att starta projekt för att bedöma nya insatser. Regeln är att det efter projekttidens utgång ska ske en upphandling, om projektet har varit lyckat. Så har man arbetat hittills, och så kommer man fortsätta att arbeta.

Tråkigt är att vi inte på nationell nivå har löst problemet med de alltmer ökande tandvårdskostnaderna. Privatpraktiserande tandläkare kan i dag sätta sina egna priser. En positiv förändring är dock att de enligt ett riksdagsbeslut ska följa folk tandvårdens prislista, som ska utgöra ett riktmärke för vad som kan vara skäligt. Stickprov görs kontinuerligt för att bedöma detta.

Slutligen: Folkpartiet nämner i sitt förslag abonnemangstandvården som något man vill utveckla för att begränsa tandvårdskostnaderna och för att stimulera till förebyggande insatser. Flera landsting arbetar med detta, och det är något som vi i majoriteten redan har börjat titta närmare på, bland annat för att se om och hur vi i landstinget skulle kunna stimulera en ökning av dessa abonnemang.

Ordförande! Jag vill härmed yrka bifall till Miljöpartiets och därmed majoritetens förslag till budget för tandvården för 2005.

Anförande nr 250

Olof Pontusson (s): Fru ordförande, ärade ledamöter och åhörare!
Tandvården har varit föremål för stort intresse under senare tid, bland annat i pressen och bland allmänheten. Det har gällt ökade priser för vuxentandvården, det har handlat om barns godisätande och läskdrickande, som förstör tänderna, och det har handlat om de äldres tandhälsa.

Vi inom majoriteten satsar kraftigt på den förebyggande tandvården, till exempel att även 2-åringar kallas till tandundersökningar i vissa områden och att fluorpen-sling och fluorsköljning införs i skolorna. När det gäller munhälsoundersökningar har Lena-Maj just berättat om den stora satsning som görs på det området för att i princip alla ska kunna komma i åtnjutande av sådana undersökningar.

Vi kommer att genomföra informationskampanjer till invandrare på olika språk för att informera om tandvården. Glädjande nog kan jag meddela att folk tandvården har beslutat att inte genomföra några prishöjningar nästa år.

När det gäller de borgerliga förslagen hade Lena-Maj ett positivt yttrande i fråga om Folkpartiet och abonnemangstandvård som jag instämmer i.

När det gäller Moderaterna är bilden tyvärr annorlunda. Men å andra sidan är det ganska enkelt. Vi vet att ett konservativt parti som Moderaterna inte ändrar sig. De har egentligen bara ett ord, nämligen privatisering, som gäller. Det handlar alltså om privatisering med privattandläkarna i centrum i stället för patienterna i

centrum. Det innebär att folktandvården på sikt inte kommer att kunna bedrivas i landstingsregi.

Vi inom socialdemokratin vill ha en mix av både privat och offentlig landstingsdriven tandvård.

Men de orden yrkar jag bifall till majoritetens tandvårdsförslag.

Anförande nr 251

Margareta Cederfelt (m): Tandvården kommer sist när det gäller hälso- och sjukvården. Majoriteten har slagit sig för bröstet och tidigare sagt att tänderna är en del av kroppen och att de därför ska behandlas som en del av kroppen. Jag hoppas att det verkligen inte är symtomatiskt för hur ni ser på tandvården att lägga debatten sist, när varje talare har ungefär en minut till sitt förfogande.

Från moderat sida säger vi: Tandvård är jätte viktigt och måste prioriteras, och människor har rätt att välja. Under den förra borgerliga majoriteten var vi mycket stolta när Hovsjötandläkeriet öppnade, och vi är stolta över att de fortfarande finns kvar som privata aktörer och kan serva Hovsjöborna.

Jag hoppas verkligen att det kan bli möjligt för fler stockholmare att välja tandvård. I det sammanhanget kan jag också säga att Konkurrensverket faktiskt är av samma uppfattning som oss och påtalar de problem som finns genom att den folktandvårdsdrivna tandvården får subventioner på ett sätt som strider mot all lagstiftning. Det är inte till gagn för patienten. Det är ju ytterst patienten det handlar om.

Ytterligare en sak som jag vill framhålla i det här sammanhanget är att vi moderater gärna ser att folktandvården kan knoppas av till de medarbetare som finns där. Det skulle vara alldeles utmärkt, inte minst ur jämställdhetsperspektiv, Birgitta Sevefjord. Det gör ju att fler kvinnor kan bli egna företagare.

Anförande nr 252

Lena Huss (s): I vårt land har vi nästan kommit att betrakta tandhälsa som något självklart. Min generation och de flesta här i salen har vuxit upp med inte bara fri barntandvård utan också fluortandkräm och de på vår tid så förhatliga fluorsköljningarna i skolorna som dock har gjort att vi är en generation med friska, starka tänder.

Men på senare år har trenden tyvärr vänt på ett oroväckande sätt. Unge får från millennieskiftet och framåt har vi sett hur barn och ungdomar åter får sämre tänder. Extra skrämmande är att det är stora skillnader mellan olika socioekonomiska grupper och olika geografiska områden. Stockholm är som storstadsregion särskilt utsatt. I Stockholm, Göteborg och Malmö är den försämrade tandhälsan extra markerad, och det är väldigt oroväckande.

Förklaringen står till stor del att finna i förändringar av kost- och levnadsvanor och skillnader i bland annat hälsomedvetande och tandborstning.

Friska tänder är avgörande för individen på många sätt. Om man har starka och friska tänder mår man bättre – allmäntillståndet blir bättre. Men det är också en estetisk fråga och en social markering.

Förr i världen var det en statusfråga om man hade råd att gå till tandläkaren eller inte. Vi vill inte hamna där igen. Det ska inte bara vara de som har god ekonomi och goda sociala förhållanden som har friska, hela tänder.

Abonnemangstandvården är ett folkpartiförslag. Jag tycker att det är en alldeles utmärkt konstruktion. Det går ut på en form av kontrakt mellan vårdgivare och vårdtagare. Det är positivt på många sätt, bland annat eftersom det leder till ökad kostnadskontroll både för tandläkaren och för patienten. Man betalar en fast ersättning, till exempel per år, och då åtar sig tandläkaren att utföra alla nödvändiga behandlingar. Men patienten åtar sig också att sköta sin egenvård och sin munhälsa. Det finns alltså en ömsesidighet som gör att det ligger en stor poäng i systemet.

Alla är vinnare både ekonomiskt och hälsomässigt. Systemet finns redan, bland annat i Dalarna, Västra Götaland och Gävleborg, och erfarenheterna är mycket goda. Både tandläkare och patienter är nöjda.

Med detta vill jag yrka bifall till Folkpartiets förslag.

Anförande nr 253

Olof Pontusson (s): Fru ordförande! Jag ville egentligen replikera på Margareta Cederfelts anförande. Hon åberopade Konkurrensverket.

De har gjort en utredning. Faktum är att jag har jobbat på Konkurrensverket och känner till förhållandena. Verket gjorde en utredning, och slutsatsen var att det system som vi har i Stockholm egentligen stämmer överens med det man tycker är acceptabelt. Det är en helt annan slutsats än den du drar.

Anförande nr 254

Landstingsrådet Rydberg (fp): Jag har ställt ett par frågor som jag har upprepat men ännu inte fått svar på, så jag upprepar dem igen:

1. Vart ska 30 000 patienter ta vägen den 1 april, när akutmottagningen på Karolinska sjukhuset stängs?
2. Tänker ni svika barnen genom att hotet om att lägga ner hemsjukvården för svårt sjuka barn inte undanröjs?
3. Varför accepterar ni fleråriga väntetider för barn med neuropsykiatriska problem? Varför kan inte de barnen få förtur till en vårdgaranti redan från årsskiftet?

Anförande nr 255

Landstingsrådet Ros (s): Ordförande, fullmäktige! Först vill jag tacka för det stora engagemang som fullmäktige visar för sjukvårdsfrågorna. Det tycker jag är jätteroligt.

Det är många saker vi är överens om, men jag tycker att den här debatten har visat att det finns tydliga ideologiska skillnader mellan blocken när det gäller hur vi ska hantera framtidens sjukvård. Jag tror inte att det är så enkelt som Moderaterna tror, att bara allt blir privat kommer sjukvården att ordna sig. Den pragmatiska inställning som vi har när vi ser till innehåll, kvalitet och mångfald tror jag är den rätta vägen. Vi har lagt fram en budget i dag med lokala satsningar, en stark närsjukvård på väg mot en modern sjukvårdsstruktur och en sjukvårdsbudget i balans.

Slutligen, eftersom tiden är knapp, vill jag säga att KS-akuten har varit uppe i många diskussioner. Den stänger inte. Det tycker jag är det första som måste klargöras. KS-akuten får ett förändrat uppdrag. Och jag kan lova fullmäktige, Birgitta Rydberg och andra att det finns en beredskap både i närsjukvården och på andra sjukhus. Ni kommer att få det presenterat för er innan den 4 april när det ändrade uppdraget för KS-akuten börjar gälla.

Anförande nr 256

Landstingsrådet Wenneholm (m): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är alltid intressant och skojigt att debattera. Det tycker jag att vi alla visat i dag att vi tycker om.

Min slutsats av den här debatten och något jag inte kan komma undan är att den kantas av sveken. Den kantas av sveken från de vallöften ni gav till de resultat ni levererar. Sveket om vårdgarantin; ni gav löftet om att vårdgarantin bara skulle upphöra ett år, sedan skulle det komma en ny och bättre vårdgaranti. Hur ser den nya och bättre vårdgarantin ut? Det är det ingen som vet. Vi väntar på besked från Landstingsförbundet och regeringen. Det är väl Paul Håkansson som eventuellt levererar den i slutet av året. Ett svek är vad ni har levererat. Vi vill ha en ordentlig vårdgaranti. Vi vill ha den återinförd från den 1 januari i år.

Det är sveket mot barnen. Det går till precis som alla andra svek i den här salen. Man har en fråga att ta ställning till och om man inte gör det nu kanske man gör det senare eller också gör man det inte alls. Det finns en möjlighet att se till att inte svika barnen och det är att rösta för att den avancerade hemsjukvården blir kvar nu och inte vänta på sedan. Jag lovar er att debatten inte blir roligare i mars än den är i dag. Vi kommer att jaga er tills den här frågan är i hamn. Mitt tips är att ni då har lämnat den stånpunkten också.

Om att vi ibland skulle tycka att det är lätt att bedriva sjukvårdspolitik vill jag säga till Inger att det tycker vi inte. Men vi har en fast tro på förändringen. För att sedan anknyta lite till en av dina partikamrater som ibland kastar sig upp i de högre lianerna kan man väl säga att om vi tycker att det är för lätt ser det ut som om ni tycker att det bästa vore om sjukvårdspolitiken intellektuellt vore ett sjukvårds-politikens Nordkorea, ett cementerat samhälle utan några som helst influenser på förändringar. Det tycker inte jag. Jag tycker att vi ska ha

förändringar, och vi ska gå framåt. Därför yrkar jag bifall till alliansens politik och till det moderata budgetförslaget.

Anförande nr 257

Landstingsrådet Rydberg (fp): Årets budgetdebatt om sjukvården visar på tydliga alternativ. Folkpartiets och alliansens inriktning, där den enskilda patienten, inte systemen är viktiga, där valfrihet, mångfald och vårdgaranti ersätter planekonomi, enfald och vårdköer. Där blir det lättare att nå sin husläkare och husläkaren kan göra hembesök hos äldre och barnfamiljer. Folkpartiets alternativ innebär att barnsjukvården fredas från de röda vårdsocialistiska nedskärningarna och den avancerade hemsjukvården för barn blir kvar och utvecklas.

Fortfarande finns inga besked om vart de 30 000 patienterna ska ta vägen när KS akutmottagning stängs. Däremot har vi fått besked om att remisstvånget blir kvar. Vi har inte fått någon förklaring till vart patienter ska ta vägen när de stora sparkraven på sjukhusen genomförs. Vackert tal om närsjukvård är rena snömoset så länge man inte kan berätta hur närsjukvården ska räcka till för en utbyggnad. Snarare innebär den tvåprocentiga uppräknigen en real minskning, knappast någon utbyggnad. Det visar att det behövs ett alternativ, ett liberalt alternativ.

Bifall till Folkpartiets förslag!

Anförande nr 258

Landstingsrådet Sevefjord (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag ska börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Jag har glömt att göra det tidigare i debatten. Jag yrkar också bifall till det reviderade yrkandet 31 och yrkande 51, i övrigt avslag på de andra yrkandena.

Jag tycker att det har varit en nästan lite avslagen debatt. Det har inte varit någon riktig nerv i debatten i dag. Det kan bero på många saker. Jag kan säga att det är någon slags typisk mellanvalsdebatt, men det kan också tyda på att den borgerliga oppositionen faktiskt inte har några alternativ att komma med. Man upprepar snarare delar av det som vi redan föreslår eller också återgår man till det som man har hållit på med i ett antal år och misslyckats med.

Moderaterna säger att vi sviker. Men det stora sveket står ju Moderaterna för som lovar massor av saker, utveckling och förstärkning inom sjukvården, men vägrar att tala om hur man ska göra besparingar på 700 miljoner kronor inom samma sjukvård. Det kallar jag ett svek och ett lurendrejeri.

Det finns dock en stor ideologisk skillnad, och Birgitta Rydberg var inne på den alldeles nyss. Det var det som har kallats det liberala systemskiftet. Det liberala systemskifte som de borgerliga partierna vill ha, som handlar om att man ska ha rätt att välja behandling, man ska ha rätt att välja vårdgivare och man ska också ha rätt att välja sin vård utomlands om det passar, värnar faktiskt de starka, de välutbildade, de välorganiserade, de som orkar och kan ställa krav. För mig är det rättvisa, jämställdhet och trygghet som är överordnade, att de som har störst behov får vården först. Det handlar om att utveckla bästa möjliga vård och omsorg för dem som inte kan välja, för dem som inte orkar ställa krav, för demenssjuka, för de för tidigt födda, för människor som är psykotiska, för multisjuka, för

människor som vårdas i livets slutskede. De är inte intresserade av att välja behandlingsmetod, vårdgivare eller hur uvida de kan få vård utanför Sveriges gränser. För de här gruppernas och andra utsatta gruppers skull säger jag: Bevara oss för det liberala systemskiftet!

I övrigt vill jag också säga att jag är nästan lite besviken över att vi inte fick en ordentlig debatt om psykiatri i Stockholms läns landsting. Jag använde hela mitt inledningsanförande till att berätta om och informera om hur vi arbetar med psykiatri i landstinget i dag och de otaliga sätt som vi faktiskt utvecklar och förstärker psykiatri på. Min slutsats av att det faktiskt inte blev någon debatt om psykiatri är att ni tycker att allt det vi gör är så bra att ni inte har något ytterligare att komma med, för det har ni faktiskt inte haft i den här debatten.

Med det yrkar jag ånyo bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut och till majoritetens budget.

Anförande nr 259

Pia Lidwall (kd): Ordförande, ledamöter! Birgitta Sevefjord säger att vi inte har några bra förslag. Alliansen har 35 punkter som vi tre oppositionspartier är överens om. Alla är finansierade. Det visar prov på att vi aktivt förbereder oss för att ta över när det blir val nästa gång. Förslagen är finansierade, allt annat vore orimligt, självklart, och fler förslag kommer.

Jag har i den här debatten också lyft fram ett antal exempel från majoritetens kortsiktiga politik. Det har jag gjort därför att jag tycker att det är ett tecken på att det trots allt är pengarna som styr hos Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Det är precis som det Mona Sahlin brukar säga: Money talks! Visst är det så. Det är pengar som styr. Men glöm inte bort att när man hyvlar faller det spån, och de faller främst på de äldre personer som i dag har få företrädare.

Kristdemokraterna brinner särskilt för några frågor under den här mandatperioden. Det är vården för de äldre och vården för barnen. Det gör vi av olika skäl. Vi behöver trygga barn som växer upp. När det gäller vården för de äldre känner jag att jag inte kan se de äldre i ögonen och vara stolt över det som sker i dag. Vi har ett antal jo-jo-patienter som åker ut och in. Det är bedrövt. Med vår politik kommer det att bli fler bra förslag som gör att vi kan se de äldre i ögonen.

Bifall till Kristdemokraternas politik! Jag vill också yrka bifall till det förändrade förslaget 114.

Anförande nr 260

Lena-Maj Anding (mp): Ordförande, medborgare, ledamöter! Finansieringen av oppositionens budgetar kan vi diskutera hur länge som helst. Det är bara att läsa innantill för att se att det inte finns mycket finansiering.

Majoritetens politik däremot bygger på ansvar. Den är långsiktigt hållbar, och den är hälsofrämjande. Vi vill ha en tillväxt av god miljö, god hälsa, samverkan, solidaritet och jämlikhet. En politik leder till en sämre miljö, sämre hälsa, konkurrens, egoism och ojämlikhet.

Därmed vill jag sluta debatten.

Patientnämnden

Anförande nr 261

C h r i s t i n a T a l l b e r g (s): Ordförande, landstingsledamöter! Precis som jag sade i går när det gällde en del andra nämnders verksamhet vill jag också säga att vi har ett mycket fint samarbete i patientnämnden. Nämndens arbete kännetecknas av att dess ledamöter delar med sig av stor kunskap och av ett stort engagemang. Jag tycker också det finns anledning att tacka vår personal, som har ytterst grannliga uppgifter, nämligen att ta hand om patienter och anhöriga när det har uppstått fel och problem i vården. Därför känns det tryggt att det arbete som vi har att utföra utförs med största professionalitet.

Allt pekar på att patientnämnden kommer att få ungefär 5 000 ärenden i år också och att vi får en stor ökning, nästan en fördubbling, av antalet stödpersoner för tvångsomhändertagna inom psykiatri och enligt smittskyddslagen.

Som ni alla vet omfattar ju vårt uppdrag all offentligt finansierad hälso- och sjukvård, både den offentliga vården som utförs av oss i landstinget eller av kommunerna och den privata vården, samt folktandvården och viss privat tandvård. Vi har ju precis diskuterat sjukvården, och vad vi än tycker i våra olika budgetförslag så vet vi att det är mycket förändringar på gång inom sjukvården. Det är förändringar som återverkar i det uppdrag som vi har i patientnämnden. Därför tycker vi att det känns väldigt positivt att vi alla här i landstinget är överens om att ställa medel till patientnämndens förfogande.

Våra kunskaper ska framför allt inriktas på att göra vården bättre. Redan i dag har vi en bra dialog med vården, men vi vill gärna utveckla den. Under nästa år, 2005, vill vi gå vidare med att bli mer kända bland befolkningen som en instans dit patienter och anhöriga med fullt förtroende kan vända sig. De felaktigheter som har begåtts som drabbar den enskilde kan ju inte ändras, men många av de patienter och anhöriga som tar kontakt med oss är angelägna att deras erfarenheter ska bli kända så att inte också andra drabbas av samma problem och att deras erfarenheter ska leda till förbättringar i vården. De klagomål som kommer in ska vi, som det sägs i budgetförslaget, djupare analysera, följa upp och återföra till vården. Det är ett uppdrag som redan ligger i majoritetens budgetförslag för patientnämnden.

Vi har också ett väl fungerande dataprogram som ger oss goda möjligheter att bryta ned vårt material till kliniknivå, till kommuner, till sjukhus, till vårdcentraler och olika problemområden. Detta kan också användas i vår dialog med de geografiska och medicinska programberedningarna, och även av BKV när det gäller nyteckning och förlängning av vårdavtal.

Med det här vill jag bara yrka bifall till den budget för patientnämnden som föreslås från landstingsstyrelsen.

Anförande nr 262

E l i s a b e t h D i n g e r t z (m): Fullmäktigeledamöter! Christina Tallberg har faktiskt sagt ungefär samma saker som jag hade tänkt säga. Det visar väl att det i den här nämnden inte är så stora politiska stridigheter. Det är ju glädjande i dag, när vi diskuterar budget, att det är så lika siffror från alla partier.

Jag ville bara lite grann bemöta kravet att vi ska analysera orsakerna till ökade anmälningar. Visst ska vi göra det, men samtidigt menar jag att den analysen pågår kontinuerligt i vår nämnde. Jag tycker att det skulle vara oförsvarbart att öka budgeten om de ökade kostnaderna bara beror på att man tar hand om fler missnöjda patienter, men de ökade kostnaderna beror faktiskt i första hand på nämndens ansvar att rekrytera, utbilda och förordna stödpersoner. Det görs ju enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård och smittskyddslagen.

Anförande nr 263

L andstingsrådet N y m a n (kd): Ja, det vore märkligt, herr ordförande, om det vore så att vi hade politiska skiljaktigheter i frågor om patientnämnden. Jag vet att den gör ett alldeles utomordentligt arbete ekonomiskt sett – anslaget för nästa år och åren därefter är ju lika för alla partier.

Jag vill ändå fästa fullmäktiges uppmärksamhet på det uppdrag som vi yrkar bifall till. Jag vet att det pågår analyser hela tiden, och jag har tagit del av dem genom åren. Men det man behövde fördjupa är att titta på vad som orsakas av det ena eller det andra. Ibland har man bara redovisat att det är en viss ökning, och så visar det sig att antalet mottagna patienter har ökat ännu mycket mer. Då kunde man ju få intrycket att behandlingen har blivit sämre, fast det i verkligheten har blivit relativt sett bättre. En lite djupare analys av det är vad vi är ute efter, utan att vi i detalj har redovisat exakt vad den ska gå ut på.

Jag skulle gärna se att fullmäktige slöt upp bakom detta uppdrag. Det skulle kunna ge patientnämnden lite råg i ryggen att arbeta vidare med de frågorna, hoppas jag. Bifall till Kristdemokraternas förslag!

Anförande nr 264

C h r i s t i n a T a l l b e r g (s): Ordförande, landstingsledamöter! Om man läser majoritetens förslag under patientnämnden, så står där ordagrant att vi ska prioritera följande inriktningsmål: klagomålen ska analyseras och följas upp.

Det ligger redan i budgetförslaget, och jag tycker det är överflödigt att ge ett uppdrag två gånger. Vi har ju redan det uppdraget!

Jag kan också hålla med om det som Elisabeth Dingertz sade att den text som fanns med i Kristdemokraternas budgetförslag, som säger att man vill dela ut lite mera pekpinnar om hur man ska göra det, känns lite trist.

Vi har detta uppdrag, och när jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag så kommer vi att jobba med den här frågan.

Anförande nr 265

Landstingsrådet N y m a n (s): Herr ordförande! Det vi pekar på i den där attsatsen är varför det ökat eller minskat. Enskilda patientärenden ska ni alltid hantera och analysera – men vad ligger bakom ökning eller minskningar? Har det att göra med strukturen? Har det att göra med utbildning? Har det att göra med läkemedel? Det gäller att se tendenser i detta.

Jag vet precis vad patientnämndens uppdrag är, men vad vi har resonerat om är varför det ökar på vissa områden och minskar på andra. Det är det som är motivet.

*Personalfrågor**Anförande nr 266*

Landstingsrådet D a h l b e r g (s): Herr ordförande, fullmäktige! Personalfrågorna kommer på slutet i dag. Jag tänker på kulturnämnden, som i går beklagade sig över att man alltid kommer på slutet, och det kan väl jag också göra lite grann. Det har varit en lång dag, och vi har ändå ett antal viktiga beslut att ta, dit personalfrågorna hör.

Två tuffa år har gått sedan maktskiftet i landstinget. Vi börjar nu se ljuset i tunneln, som man brukar säga, efter ett påfrestande omställningsarbete som påbörjades för att få kontroll på den ekonomiska utvecklingen. Vi har fått en kraftig dämpning av kostnadsutvecklingen med stöd av bland annat åtgärder inom det personalpolitiska området. Generellt anställningsstopp och minskning av inhyrd personal är troligen de två mest märkbara insatserna.

Men det är inte bara ekonomi i de här åtgärderna, det finns faktiskt en plussida också. Vi kan konstatera att våra verksamheter inte längre är lika beroende av stafettläkare och annan inhyrd personal. Kostnaderna för inhyrning har minskat med 80 procent, utan att det inneburit mindre vård. Produktiviteten har ökat, och dessutom blir det bättre för patienterna. Personal som är fast anställd bidrar ju till en bättre kontinuitet i vården.

Även anställningsstoppet har positiva sidor. Det har medfört en översyn av bemannings situationen, skapat ett förändringstryck i ansträngningarna att använda vår personal på bästa möjliga sätt. Det har varit jobbigt, naturligtvis, men det har väckt viktiga frågor kring hur vi kan utveckla vårdens arbetsorganisation. Jag menar att det är en plusfaktor som vi ska ta vara på.

Nu är det generella anställningsstoppet borta, men vi ska fortsätta att stödja ambitionerna att använda våra personalresurser på bästa möjliga sätt, att skapa en arbetsorganisation som innebär att rätt kompetens används till rätt arbetsuppgifter och att effektiva vårdteam etableras. Där finns den stora utmaningen för det personalpolitiska arbetet efter den ekonomiska saneringen.

Omställningsarbetet har tveklöst gett bra effekt på den ekonomiska utvecklingen. Det är ett mödosamt arbete som genomförts – men det är samtidigt viktigt att betona att omställningsarbetet inte är klart, vi har en hel del åtgärder som återstår. Samtidigt vill jag naturligtvis passa på att säga att det är ett otroligt arbete som utförs ute i sjukvården, i det höga tempo som präglat förändringarna i organisationen det senaste året. Det är många som är värda stort tack för de insatser som görs!

Ordförande, fullmäktige! Parallellt med omställningsarbetet har landstingets verksamheter jobbat med att behålla och utveckla medarbetarna för att på både kort och lång sikt säkerställa personalförsörjningen. På alla arbetsplatser, oavsett bransch, är ju arbetsmiljön och det egna inflytandet viktigt, liksom ledarskapet.

Vi har en personalpolicy och en hälsoplan som har fastställts här i landstingsfullmäktige, och de är två viktiga verktyg som skapar plattformar för personalarbetet nära verksamheten, där varje förvaltning och bolag ska utarbeta lokala program. Vår vision är att skapa hälsofrämjande arbetsplatser, som är attraktiva och som gör att människor vill arbeta i den kunskapsbaserade framtidsbransch som hälso- och sjukvården är. För att klara detta måste vi, trots de tuffa omställningsåtgärderna, orka hävda en god personalpolitik.

Under 2005 ska vi fortsätta att prioritera arbetet med förebyggande åtgärder, prioritera arbetet med friskfaktorer, sådant som karakteriserar arbetsplatser med ett positivt arbetsklimat, låg sjukfrånvaro och få arbetsskador. Det senaste delårsboksutslaget här i landstinget visar att sjukfrånvaron bland anställda hos oss fortsätter att minska. Ändå är ju ohälsotalen fortfarande alltför höga, bland annat inom psykiatri och geriatriken. För att långsamt förbättra den situationen krävs mer insatser. Under 2005 ska arbetsmiljö och arbetsorganisation ges ökad uppmärksamhet i vårt utvecklingsarbete.

Ordförande, fullmäktige! Ledarskapet är ett mycket betydelsefullt strategiskt inslag i landstingets organisation, eftersom det är en grundläggande förutsättning för verksamhetens utveckling. En bra chef är ofta skillnaden mellan en bra arbetsplats och en arbetsplats med problem.

Men vi måste också tillse att våra medarbetare får möjlighet att vidareutveckla sin kompetens och ge utrymme för individuell utveckling. Under 2005 ska vi se till att landstinget får ett bättre helhetsgrepp på utbildningen inom hälso- och sjukvården, där ALF-avtalet och avtalet med läkemedelsindustrin är två viktiga delar, men även andra insatser måste ske. Att utbilda tillräckligt många för att klara personalomsättningen och de utmaningar som pensionsavgångarna för med sig är viktiga uppgifter i den koncerngemensamma personalpolitiken.

Ledarskaps- och kompetensutveckling är alltså två centrala inslag för att säkerställa personalförsörjningen, men också för att säkerställa en positiv utveckling av hälso- och sjukvården. Om vi orkar fortsätta med det här arbetet, om vi kan fullfölja omställningarna, skapa en stabil ekonomisk utveckling samtidigt som vi får en positiv utveckling av våra arbetsplatser, då klarar vi det här tveklöst. Om vi fortsätter med det här så skapar vi förutsättningar för att bli en mer konkurrenskraftig arbetsgivare, där våra medarbetare kankänna arbetsglädje, engagemang och framtidstro.

Ordförande, fullmäktige! Mot den politik som jag nu redovisat och som vi jobbar med för fullt står en splittrad opposition. För att titta på oppositionspartiernas budgetförslag, är det ingen nyhet att man än en gång lägger förslag som inte håller ekonomiskt. Men just på det personalpolitiska området är bilden ännu mer otydlig och splittrad. Hur ser egentligen den alternativa borgerliga personalpolitiken ut? Det är inte så lätt att hitta den bland förslagen.

Moderaterna redovisar en svag, nästan obefintlig personalpolitik i sin budget. Visionerna verkar saknas helt. Bara man privatiserar all vård, är tydligen det mesta löst.

Samtidigt är det rätt intressant att konstatera att både Kristdemokraterna och Folkpartiet har lovvärda ambitioner när det gäller personalen i landstinget. Man vill satsa på friskvård och utbildning för våra medarbetare. Här tror jag att det finns mycket goda förutsättningar för en bred uppslutning kring majoritetens personalpolitiska arbete, och jag ser verkligen fram mot den fortsatta dialogen över partigränserna kring våra gemensamma ambitioner.

Men hur ser det borgerliga alternativet ut? Det är ju den stora frågan. Jag tycker oppositionen är skyldig våra medarbetare ett besked. Blir det den totala privatiseringen som gäller om de borgerliga får chansen efter valet 2006? Är Kristdemokraterna och Folkpartiet beredda att göra avkall på sina höga ambitioner och överlämna det politiska ansvaret för personalen till de privata vårdföretagen? Är det den politiken vi ser framför oss? Var finns då tryggheten för våra medarbetare, om en jättelik privatiseringskarusell dras i gång efter ett borgerligt maktövertagande?

Det här är frågor som jag tycker den så kallade alliansen behöver svara på, för det framgår inte av de budgetalternativ vi har sett.

Ordförande, fullmäktige! Jag känner stor tillförsikt inför det fortsatta arbetet med att skapa goda förutsättningar en bra hälso- och sjukvård, en bra arbetssituation för vår personal och en hållbar ekonomisk utveckling. Vi i majoriteten har både politiken och förmågan att åstadkomma detta, till skillnad mot den splittrade oppositionen.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till majoritetens budgetförslag och avslag på de borgerliga partiernas budgetförslag.

Anförande nr 267

L a r s Å s t r a n d (m): Ordförande, fullmäktige! Ja, nu är vi framme vid en egen punkt på dagordningen för personalfrågorna. Vi har pratat mycket i dag. Egentligen kan man säga att personalfrågorna på många sätt handlar om ett annat perspektiv på de frågor som vi redan har debatterat, både i går och i dag. Det är ju nämligen så att vad som händer till slut i verksamheterna efter att vi har fattat våra beslut till stor del är beroende på vilka förutsättningar som vi har gett till de anställda.

Landstingets anställda arbetar på områden som handlar om mycket grundläggande behov för oss alla, ibland de allra mest grundläggande, ibland om liv och död. Det är våra anställdas kompetens, deras engagemang och deras vilja att göra gott och rätt som bär upp en stor del av vårt ansvar för varandra.

Den stora personalfrågan inom landstinget är det måttligt framgångsrika sätt som en gigantisk, krånglig och byråkratisk landstingsorganisation lyckas – eller snarare misslyckas – med att ta till vara kraften och förmågan hos dem som har valt att arbeta med det som det är allra mest livsnödvändigt att någon vill arbeta med.

Eftersom inom våra verksamhetsområden mycket stora personalgrupper är helt kvinno dominerade, är inte minst detta en fråga om kvinnors möjligheter och valfrihet.

Det finns många aspekter på att ta till vara sin personal. Lars Dahlberg har nämnt flera. En del är vi överens om, en del har vi haft olika åsikter om. Men i vårt sammanhang är det grundläggande, som vi moderater ser det, att ge utvecklingsmöjligheter genom att främja mångfald och korta beslutsvägar – raka motsatsen till landstingets konstruktion – och att ge utrymme för initiativ och alternativ för dem som arbetar i våra verksamheter, i stället för en monolitisk monopolorganisation.

Vi moderater vill ge mer plats, inom alla landstingets verksamheter och på alla nivåer, för professionell kompetens och vilja till ansvarstagande, ge plats för många olika aktörer i olika former – privata inte minst, det har Lars Dahlberg alldeles rätt i – olika typer av aktörer så som vi har arbetat med under de perioder när vi har suttit i majoritet.

Den nuvarande landstingsmajoriteten har i stället valt att driva centralstyrning och kostsamma byråkratiska omorganisationer som sin linje. Dessutom arbetar man på rikspanet energiskt med att välsigna oss med stopplagar och annat som ”underlättar”. Den politiken är förödande. Först och främst är den förödande för dem som är beroende av landstingets verksamheter, men i det sammanhang där vi befinner oss nu är det viktigt att säga att den också är förödande för dem som arbetar inom verksamheterna. Den låser in våra anställda i en organisation som inte går att påverka och som inte går att välja bort. Det kommer också i längden att bli förödande för möjligheterna att rekrytera nya kompetenta, engagerade medarbetare till några av samhällets allra viktigaste arbetsområden.

Jag yrkar bifall till Moderata samlingspartiets budgetförslag.

Anförande nr 268

M a r g a r e t h a H e r t h e l i u s (fp): Ordförande, landstingsledamöter! Först vill jag säga till dig, Lars: Jag tror inte att du behöver vara orolig. Förra mandatperioden fungerade samarbetet mycket bra mellan fp, m och kd, men även med minoritetspartierna, så den oron tror jag du kan lägga åt sidan.

Personalen, brukar man säga, är landstingets viktigaste resurs. Det har sagts av många, och det har sagts många gånger. Men att bara säga så leder oftast ingens. I bästa fall känner man sig som personal sedd.

För att personalen ska må väl och på ett bättre sätt kunna ge mer tid till patienter och brukare, krävs mer och fler arbetsinsatser från arbetsgivaren. En indikator på att det inte står rätt till kan vara hög personalomsättning. Det kan också vara hög sjukfrånvaro. ”Kan vara”, säger jag. Kanske är det så att man inte vågar byta arbetsplats för att man riskerar att rationaliseras bort nästa gång, vid nästa nedskärning: sist in – först ut. Kanske står man i stället för en hög sjuknärvaro, eftersom man inte ville utsätta sina arbetskamrater för ännu högre arbetsbelastning. Med andra ord: Statistik i sig rymmer inga sanningar men kan, rätt använd, ändå visa på problem som finns eller är i vardande.

Fler och fler, inte minst vår vårdpersonal, drabbas av livslånga stressrelaterade sjukdomar och/eller förslitningsskador. Ett av recepten mot detta kan vara friskvård och andra personalbefrämjande åtgärder som arbetsgivaren står för i form av till exempel motion eller massage på arbetstid, fortbildning, vidareutbildning och så vidare. Tidigare stod läkemedelsindustrin för en stor del av vidareutbildningen, men detta är vi väl alla överens om inte var bra. Då måste vi ju som goda arbetsgivare också i handling visa det, det vill säga ge utrymme och ordentligt med medel till detta.

Folkpartiet lägger 200 miljoner i personalbefrämjande åtgärder, majoriteten lägger 12.

Trogna, duktiga, lojala medarbetare som inte ständigt flyttar runt för att på så sätt bättra på sin lön måste också premieras. Därför har Folkpartiet avsatt en särskild pott just för denna grupp. De här medarbetarna får inte halka efter i sin löneutveckling bara för att de har valt att stanna kvar på sin gamla arbetsplats.

Den lokala arbetsledningen tillsammans med medarbetarna själva måste få möjlig-het att i större utsträckning fördela sin budget, lägga upp sitt arbete och lägga ut schema med bland annat ordentliga pass för eftertanke, reflexion, planering och utvärdering, utan inblandning eller tyckande uppifrån. Gör vi på det viset, skapas sannolikt i hög grad salutorgena – hälsosamma – arbetsplatser.

De insatser som jag nyss lyft fram torde sannolikt bidra till minskade sjukskrivningar, och i Folkpartiet är vi övertygade om att våra 200 miljoner lönar sig såväl för landstingets personal som för landstingets budget. Jag tror vidare att dylika insatser skapar attraktiva arbetsplatser, arbetsplatser som våra ungdomar i framtiden kommer att söka sig till.

Jag vet att vi kanske i sig inte har så olika uppfattningar om det här, men de summor som nu avsätts av majoriteten ger väl ändå vid handen att intresset för personalfrågor inte tillhör de allra mest prioriterade områdena.

Människor rör sig i våra dagar över hela jorden, och jag tror att det så kommer att förbli. Våra ungdomar skaffar sig ofta sin utbildning både innanför och utanför landets gränser, och det tycker vi som regel är bra. Det är berikande för oss alla. Likväl har människor med sina rötter och sina utbildningar från andra länder ofta svårt att etablera sig i sina ursprungliga yrken i Sverige. Det gläder mig därför att vi i vårt landsting ändå har kommit en bra bit på väg för att ta vara på dessa människors kunskaper och erfarenheter – jag tänker då framför allt på våra utländska läkare och sjuksköterskor. Jag hoppas att vi ska bli lika duktiga på att ta vara på våra äldre medarbetares erfarenhet och kompetens, att vi ska hitta system och strukturer där dessa kan tas till vara; jag har ju tidigare motionerat om detta.

Och så återkommer jag till mitt mantra: Allt står och faller med ett gott ledarskap, med goda chefer. Folkpartiet har därför avsatt en särskild pott för dessa.

Med detta vill jag yrka bifall till Folkpartiets budgetförslag.

Anförande nr 269

Landstingsrådet Dahlberg (s): Ordförande, fullmäktige! Jo, Margaretha, jag är orolig, för du ger inga besked. Jag är inte ett dugg överraskad över det, det är ju så det brukar se ut. Att ni har en massa pengar att göra extrasatsningar för är inte heller någon nyhet.

Jag kan bara konstatera att vi får inget svar på frågan. I Moderaternas budgetförslag finns det tydligt omfattande privatiseringar, i princip all landstingsdriven vård ska övergå i annan regi. Vad är då beskedet från Folkpartiet? Tänker ni ställa upp på den politiken? Vilken personalpolitik är det som den här alliansen ska stå för om ni vinner valet? Vad är svaret på den frågan?

Anförande nr 270

Margaretha Hertilius (fp): Vi ska fortsätta på den vägen som vi började under förra mandatperioden och som ni klokt till vissa delar har följt upp.

Anförande nr 271

Håkan Jönhed (v): Ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Tidigare i dag har vi hört om majoritetens satsningar och visioner för sjukvården. Ett är säkert: utan personal kommer vi aldrig att kunna genomföra den sjukvård vi vill. Har vi inte personal som trivs och känner delaktighet, kan vi aldrig få den kvalitet på sjukvården som vi önskar. Har vi inte en jämställd personalpolitik, kommer vi aldrig heller att få den jämställda sjukvård som vi vill ha. Och tar vi inte vara på medarbetarna på bästa sätt och ser att de är vår viktigaste resurs, kommer vi inte att lyckas.

Eftersom vi i majoriteten har höga ambitioner med sjukvården, gäller det även att ha höga ambitioner när det gäller personalpolitiken. Vår personalpolitik genomsyras av inflytande, delaktighet och medinflytande. Ett exempel på det är SLSO:s pågående intraprenadutveckling. Vi ska satsa på ledarskap och kompetensutveckling, och vi för en aktiv jämställdhetspolitik.

Två verktyg för att kunna genomföra dessa höga ambitioner har vi redan beslutat under mandatperioden: personalpolicyn och hälsoplanen. Målet med hälsoplanen är att skapa hälsofrämjande arbetsplatser och att minska sjukdagarna. Vårt aktiva arbete för att få fler hälsosamma arbetsplatser och utveckling av arbetsmiljöarbetet har också gett gott resultat. Sjukdagarna minskar, det visar resultaten tydligt nu.

Trots denna positiva utveckling av sjukdagarna behövs det mer förstärkning för vissa arbetsplatser då det gäller arbetsmiljön. De Temoundersökningar som har genomförts under året har visat att det finns två vårdområden som tyvärr utmärker sig och där arbetsmiljön bör förbättras, och det är geriatriken och psykiatrin. Därför avsätter vi 6 miljoner kronor i riktade arbetsmiljöinsatser mot dessa områden.

Ett väl fungerade och kvalitativt ledarskap är en viktig del för att få personalen att må bra och trivas. Ledarskapet är också en viktig ingrediens då det gäller att ta till vara medarbetarnas kunskap på bästa sätt och utveckla arbetsplatserna. För att än

mer utveckla arbetsorganisationen inom sjukvården föreslår vi även här 6 miljoner kronor.

Olika arbetsmodeller och flexibla schemalösningar är inom sjukvården av i dag en självklarhet för en modern vårdarbetsgivare. I Stockholms län har vi en mängd olika flexibla lösningar. Det gäller nu att gå vidare och utveckla de modeller som fungerar bra utifrån personalen och verksamheten, avsluta försöksprojekt och permanenta väl fungerande arbetstidsmodeller. Självklart ska dessa förändringar och utvecklingen av arbetstidsmodeller ske tillsammans med personalorganisationer och de lokala arbetsplatsledningarna.

Jag skulle också vilja byta perspektiv lite grann och titta utåt i vårt underbara län. Stockholms läns landsting består ju av en mosaik av människor med olika kulturella bakgrunder och olika nationella ursprung. Denna fantastiska mångfald ska självklart uppmärksammas och tas till vara på bästa sätt av landets största arbetsgivare, Stockholms läns landsting. Tar vi till vara på denna fantastiska mångfald så kan vi också höja kvaliteten på sjukvården. Ett konkret exempel är de projekt som har arbetat med utländsk vårdpersonal som nu är integrerade i ordinarie verksamhet. Andra goda exempel på mångfaldsarbete är Bot-akuten.

Vi tycker att det är viktigt att personalen har kunskap om diskrimineringsproblematik, även när det gäller kunskap och bemötande för HBT-personer, alltså homo-, bi- och transpersoner. Här kan man lyfta fram det positiva arbete som exempelvis LAFA gör då man utbildar all personal på ungdomsmottagningarna och personal inom skolhälsovården i HBT-kunskap, eller den kunskap som Mama Mia sprider till förlossningspersonal inom sitt regnbågsprojekt.

Ja, det är viktigt att vi som länets största arbetsgivare har personal med HBT-kunskap och att vi som politiker vågar tala om detta, inte minst med tanke på sådant som det brandattentat som skedde mot det lesbiska kaféet på Södermalm förra veckan och då vi nu har ministrar som jämställer homosexuella med att bo ihop med hästar. Sådana saker handlar inte om homofobi, utan det är brist på HBT-kunskap. Därför är det viktigt att vi såsom arbetsgivare uppmärksammar denna grupp och att ingen ska diskrimineras på grund av sexuell läggning, vare sig som anställd eller som vårdsökande, i vårt landsting!

Jämställdhetsarbete genomsyrar också vår personalpolitik, och det är en stor självklarhet för en modern arbetsgivare. Konkreta exempel på detta är chefsstödet till kvinnliga chefer. Har ni tänkt på varför det är så att kvinnliga chefer ofta har stora arbetsgrupper och får lite stöd, medan män ofta har mindre arbetsgrupper att leda och får mer stöd? Varför är det så? Kanske kan det undvikas genom den certifierade jämställdhetsutbildning som nu 500 chefer ska genomgå i landstinget.

Ett annat led i jämställdhetsarbetet är att få fler män i vården. Att över huvud taget rekrytera personal till vården är en framtidsfråga. Vi ska våga visa att vård är den framtidsbransch som det faktiskt är. Där sker flera projekt inom koncernen redan nu, och vi kommer redan även att ihop med region- och trafikplanenämnden kartlägga den framtida rekryteringssituationen.

Vi har redan sparat 349 miljoner kronor på att inte längre använda hyrläkare och hirsjuksköterskor. Detta har även lett till en mer stabil arbetssituation. På

arbetsplatserna upplevs denna restriktivitet gentemot hyrpersonal som oerhört positivt, och detta stöder även personalorganisationerna.

Jag har nu försökt nämna lite av det som jag tycker är viktigt i den nu förda personalpolitiken, och jag har försökt ge några konkreta exempel. Det jag mest saknar i de borgerliga förslagen är kanske just det konkreta. Ja, visst har Folkpartiet en friskvårdspeng, och visst pratar kd om arbetsglädje – men jag tycker ni har alltför stort fokus på att privatisera och ändra driftsform. Jag undrar: Varför betyder ”mångfald” hos er bara ”privata driftsformer”? Vill ni inget mer? Högre visioner måste ni väl ändå ha än driftsformsbyte?

Jag har sagt det flera gånger förr, men den största skillnaden mellan majoritetens personalpolitik och den borgerliga personalpolitiken är att majoriteten tycker att personalen ska stanna kvar i landstinget och inte lämna det. Den borgerliga personalpolitiken går ut på att man ska lämna landstinget och bli privat – eller kanske så extremt som Moderaterna, att landstingen inte ska ha någon egen personal kvar alls.

I borgarnas personalpolitik blir man sedd och uppmärksammas om man blir privat och knoppar av. Vill man däremot arbeta kvar i landstinget blir man osynliggjord.

Vår ambition är att ihop med personalen och de fackliga organisationerna få personalen att bli stolta över sitt arbete och sin arbetsplats, Stockholms läns landsting.

Bifall landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 272

M a r g a r e t h a H e r t h e l i u s (fp): Jag vill svara dig, Håkan.

Vi tror på konkurrens – ja. Men förra mandatperiodens devis när det handlade om personalfrågor var: Vi tror på konkurrens, men vi ska vara bäst, så personalen vill vara hos oss!

Anförande nr 273

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jag har för vana att inför varje budgetdebatt gå tillbaka och se hur vi inledde och talade förra året. Den här debatten upprepar sig i allt väsentligt på samma sätt. Slutsatsen skulle kunna vara ungefär: Allt gott åt alla så fort som möjligt, men inom givna ekonomiska ramar!

Vi har stor överensstämmelse i personalpolitiken, Lars Dahlberg, det är alldeles rätt – och det är då för väl att det är på det sättet!

Jag ska återkomma till de frågor som ni så ivrigt söker svar på mot avrundningen av detta mitt första inlägg, men först vill jag säga detta.

Man kan förledas att tro, när man tittar på de personalpolitiska deklARATIONERNA, att personalpolitik är arbetstider, arbetsmiljö och så vidare, men respekten för den enskilda människan, för personen, framstår inte särskilt klart. Vi fick just ett exempel på det: ”Moderaterna vill att personalen ska bli privat.” Jag är privat och

kommer alltid att vara det, en levande person med en alldeles egen identitet. Man kan inte bli privat genom en att-sats!

Sedan kan vi ha olika respekt för verksamhetsformer. Jag har aldrig någonsin ens fantiserat om att mitt människovärde på något sätt skulle vara knutet till om jag arbetar i en offentligfinansierad eller en privatfinansierad verksamhet eller om jag finansierar den själv. Det gäller att vi samlar ihop oss också i det här avseendet och hur vi ser på personalen.

Ett annat sätt att uttrycka detta brukar vara att säga att personalen är vår viktigaste resurs, men har ni någonsin hört någon tala om vad som är den näst viktigaste resursen? Är det elektriciteten eller tillgången till värme, eller vad är det? Personalen är alltid den största resursen. Vi brukar från vårt håll säga: Sjukvården är dess personal. Den är ingen resurs bland andra resurser utan sjukvården är personalen. Därmed har vi också den största respekt för den personalpolitik som landstinget ska bedriva.

Och faktum är – jag ser det i varje fall som ett faktum – att det sätt som vi bedriver sjukvårdspolitik på avgör vilken personalpolitik som landstinget för. Det går inte att separera de här begreppen på något sätt. Vissa beslut måste tas separat. Dit hör till exempel löneförhandlingar och naturligtvis personalens inflytande på arbetstider och så vidare. När vi i vårt avsnitt i budgetpaperen här talar om en personal som ska vara stolt och glad över sitt arbete är det faktiskt direkt citerat från det personalpolitiska dokument som vi antog här lite tidigare i år. Det är alltså inget konstigt med det.

Vi brukar också säga att vården är en framtidsbransch. Men nu är det så att den framtidsbranschen under det här budgetmötet har krympt genom ett antal att-satser, och om ett tag ska vi anta ytterligare några. Framtidsbranschen krymper alltså med beslut och förslag i den här salen, initierade av den här majoriteten. Vad är det då för framtidsbransch?

Allting hänger alltså ihop. Dialogen är ett begrepp som jag brukar återkomma till. Varför det? Jo, därför att sättet för en landstingsledning att respektera sina medarbetare avgör vilken personalpolitik man i praktiken för. Man kan föra en dialog både med chefer och med enskilda medarbetare, i organiserade former och i oorganiserade former, men jag har en bestämd känsla av att dialogen med landstingets medarbetare och chefer har krympt väsentligt efter majoritetsskiftet. Jag ser inte heller några inslag i majoritetens budgetförslag om att man kommer att uppmuntra eller ta några initiativ till något sådant. Man får snarare en känsla av att medarbetarna nu ska förmås till delaktighet i nedskärningsarbetet.

Jag vet att ni helst ville avskeda folk så att säga med beslut, och det är flera hundra som ska sluta innan vi står här om ett år igen. De måste också sluta om vi ska komma i närheten av de ekonomiska målen. Jag undrar om ni har fört någon dialog med dem som blir kvar och som ska göra de här människornas jobb. Även om tillväxttakten i Stockholm har börjat avta och inflyttningen inte är så stark, är det ändå så att fler behöver vård, till exempel många äldre, och den ska klaras med väsentligt färre människor och i helt andra former.

Herr ordförande! Jag använder också det här tillfället till att något kommentera det som har sagts av Lars Dahlberg och Håkan Jörnehed i deras inlägg. Lars Dahlberg såg ett ljus i tunneln, och jag tror att du menade ekonomin för landstinget totalt. Jag tolkar det på det sättet. Jag är inte säker på att alla medarbetare, de som vi nu har ett personalpolitiskt budgetavsnitt för, ser det där ljuset lika tydligt för sin egen del, för sin yrkesgrupps del och för patienternas del. Men det återstår väl att se. Vi kommer att ha mera av facit i händerna om ett år, men jag känner en berättigad oro.

Sedan måste jag säga att det är rörande att se den omsorg som man visar om oppositionen – kan den hålla ihop eller inte? För ett ögonblick funderade jag över om Lars överväger att rösta på oss och därför vill att vi ska ha större samstämmighet. Är det det som oroar dig? Nej, jag tror att det är ett alldeles vanligt retoriskt grepp för att försöka skjuta in kilar. För varje inlägg från er med kommentarer till alliansen slipper ni kommentera era egna förslag. Allting är relativt, och vi har som bekant begränsad tid till förfogande. All tid som ni ägnar åt oss och våra förslag ägnar ni inte åt era egna.

Vilken blir den alternativa personalpolitiken om eller när vi vinner valet? När vi ses här om ungefär ett år i de här veckorna i november kommer väldigt mycket mer att vara ännu klarare. Det pågår som bekant ett alliansarbete på nationell nivå och även här liksom på flera håll lokalt. Det sker där man behöver byta regering; det är ju inte i alla kommuner som man behöver byta majoritet. Men du kan vara alldeles lugn för att innan vi går ut och begär väljarnas förtroende – det får vi ju inte göra i landstingsvalet den tredje söndagen i september 2006. Vi har hyggligt med tid på oss. Det som jag kan fundera över är hur i all världen ni ska få ihop en majoritet till med samma partier. När man läser era förslag är det på alla områden en oerhörd återhållsamhet jämfört med vad som sades här för tre år sedan, alltså när vi genomförde vår budgetdebatt inför 2002.

Jag ska inte ägna tid åt uppläsning, men jag minns alldeles särskilt att Birgitta Sevefjord gjorde ett mycket kraftfullt inlägg emot strukturförändringar i vården eftersom dessa drabbade personalens arbetsmiljö och hälsa och allt vad det var. Det var ett oerhört starkt scenario mot omstruktureringar. Det här har ni ju glömt, eller också är det undanträngt eller undanhållet, för nu struktureras det om i en takt och i en omfattning och utan samråd med personalen som man på goda grunder kan gissa inte är särskilt hälsofrämjande.

Håkan Jörnehed talar om arbetsmiljön och om rapporter som visar att det är särskilt bekymmersamt inom geriatriken och psykiatrin. Det är en väldigt bra insikt som du har kommit fram till. Ska jag ge er tips om hur ni fixar detta? Lyssna på personalen! Vet ni vad den säger? Jo, låt oss för all del bli några fler medarbetare på den här avdelningen! Det gäller i psykiatrin, och det gäller i geriatriken. Är det så att ni inte tror mig kan jag med ett telefonsamtal plocka fram ett antal personer från båda verksamhetsgrenarna som intygar det som jag just nu säger. Anar ni vilken betydelse det har för en arbetsmiljö man är några fler på en arbetsplats med en tung arbetsbörda? Jag hoppas att svaret är ja och att ni inser att vi måste göra något här.

Lars Dahlberg! Till sist ska du få en väldigt konkret fråga. I september i år tog vi här enhälligt beslut om hur vi skulle ha det med samverkan med läkemedelsindustrin om fortbildningen. Då deklarerades det väldigt tydligt av nuvarande

finanslandstingsrådet Ingela Nylund Watz att hon kände ett behov av att stilla den oro som Folkpartiet, vi och några andra hade uttryckt när vi skulle gå in i det här avtalet. Det skulle bli mindre pengar till utbildning och fortbildning från läkemedelsindustrin. Självfallet skulle man återkomma i budgetarbetet utifrån det uppdrag som var lämnat till landsdirektören för att om det låter sig göras i nuläget på en exakt nivå bedöma vad de framtida kostnaderna eller åtminstone kostnaderna för 2005 kan tänkas bli. Detta skulle stå i det budgetdokument som ni just har lagt på vårt bord.

Peka på vilken sida och i vilket stycke detta står! Har ni inte fullgjort detta är det en mycket allvarlig försummelse. Vi har ett enhälligt beslut i fullmäktige om att så skulle ske. Vi har lugnats på den här punkten, men min oro är inte stillad. Ge besked, Lars Dahlberg! Var finns pengarna, hur mycket är det och hur ser inriktningen ut? Det var väl en välfunnen fråga, aktuell som sådan. Om ni inte har gjort detta kommer vi att missa åtminstone ett eller ett och ett halvt år av läkarnas fortbildning, som tidigare var ganska generöst finansierad.

Anförande nr 274

Landstingsrådet D a h l b e r g (s): Stig Nyman! Jag är ganska säker på att detta inte går att hitta i vårt budgetförslag. Däremot är jag likafullt säker på att de åtaganden som vi har gjort i avtalet ska finansieras genom de budgetar som vi har lagt fram för våra sjukhus. Det ligger inom ramen för det som våra åtaganden ska klara av och för SLSO. Men jag kan hålla med om att det säkert inte är så tydligt som det borde vara. Det som vi gav en utfästelse om i det här avseendet har vi kanske inte levt upp till fullt ut – eller för att vara specifik: när det gäller att detaljerat redovisa hur vi ska hantera det här. Jag måste erkänna att jag där blir svaret skyldig.

På min tydliga fråga kan vi konstatera att beskedet i dag är att det saknas ett borgerligt alternativ. Det blir resultatet om vi ska lägga ihop Margareta Herthelius och Stig Nymans besked. Då kan man konstatera att den respekt som Stig gärna pratar om saknas i dag. Är det verkligen respektfullt mot våra medarbetare att inte ge besked i en så här central fråga? Hur ska den samlade borgerliga personalpolitiken se ut om ni nu skulle få chansen att ta över?

Är det att visa respekt för medarbetarna att säga att bra sjukvård kan skapas bara genom att man privatiserar och avknoppar? Är det att visa respekt för medarbetarna att som kd och fp gör hävda en personalpolitik som står i direkt konflikt med det parti som de ska samarbeta med? Är det att visa respekt för medarbetarna att återigen sakna en ekonomisk politik som ger trygga anställningsvillkor för våra medarbetare? Jag tycker inte det, och därför vill jag än en gång understryka att vårt budgetalternativ ger mycket bättre förutsättningar för våra medarbetare.

Jag yrkar än en gång avslag på det borgerliga alternativet.

Anförande nr 275

Landstingsrådet N y m a n (kd): Bästa respekt för medarbetare och väljare visar man genom att vara tydlig som parti. Det kommer nämligen, såvitt jag har förstått – vi har inte pratat om något annat – inte att stå ”Allians för Sverige” på våra valsedlar utan på våra valsedlar kommer det att stå Kristdemokraterna. Det är

viktigt att vi är tydliga om detta från varje parti. Att vi sedan kan regera ihop har vi visat förut och mycket framgångsrikt på personalområdet. Det har varit mycket uppskattat. På den tiden fördes det en dialog mellan den politiska ledningen och medarbetarna, vilket inte sker nu.

Försök alltså inte med de där vanliga politiska knepen! Hitta på något nytt, så att det åtminstone blir lite mer spännande i debatten!

Anförande nr 276

Landstingsrådet **Dahlberg (s)**: Jag skulle vilja säga att jag kan ta till mig en del av det som du säger, om du låter bli att ljuga. Vi för en dialog med medarbetarna. Du säger att det inte pågår något sådant. Det är att ljuga.

Anförande nr 277

Landstingsrådet **Cedrenius (mp)**: Ordförande, fullmäktige, åhörare! Vår personal, oavsett om den arbetar inom vården, kollektivtrafiken, administrationen eller på övriga platser i landstinget, är basen för all vår verksamhet. Utan den stannar landstinget. Med det i bakhuvudet vill jag säga, till skillnad mot vad Stig säger, att personalen är den viktigaste tillgång som vi har i landstinget. Vi klarar oss inte utan en bra personal, och vi klarar oss inte heller utan en bra personalpolitik. Det är ju självklart.

Lars och Håkan har presenterat majoritetens förslag här. Jag tänker inte repetera vad de tidigare har sagt. Jag har gjort några ändringar i mitt förberedda inlägg, och jag vill ta upp Håkans tråd. Håkan tog upp alla de olika arbetstidsmodeller som förekommer i landstinget. De är ett drygt hundratal. Vad vi har sagt och vad jag tycker är väldigt viktigt är att vi nu tar tag i detta område och ser efter vilka modeller som är lämpliga att sprida vidare. Det finns i dag ingen samordning av detta.

Det här arbetet ska vara klart till hösten 2005, och sedan måste vi påbörja en allvarlig diskussion inom ramen för personalberedningen om vilken kunskap vi kan ta till oss ifrån alla dessa försök. Jag kan säga att den erfarenhet som jag har fått genom att vara ute på arbetsplatser är att personalen är väldigt positiv till de försök som görs just hos den och att också ledningarna är positiva till och nöjda med dessa olika lösningar. Men de är inte lika. Det finns väldigt mycket olikheter, och jag är övertygad om att kunskapen om de bra delarna i de olika försöken skulle vinna på att spridas bland andra.

Miljöpartiet och majoriteten pratar också om en flexibel och förkortad arbetstid. I första hand vill vi införa den på arbetsplatser som har hög sjukfrånvaro eller fysiskt och psykiskt tunga arbetsuppgifter. Där tror vi att det kan underlätta att fler kan arbeta ända tills de går i pension. Minskar sjukfrånvaron och med en piggare personal får man en bättre vård. Men vi lever inte bara för att arbeta. Pressen på många arbetsplatser i Stockholm och i landet i övrigt har ökat under en lång period, och det förklarar en hel del av den höga sjukfrånvaron. Ökad produktivitet, som vi ofta pratar om, kräver snabbare händer, men för att personalen inte ska gå in i väggen behöver arbetstidsmodeller och arbetstider moderniseras.

Ordförande! I går raljerade Folkpartiets landstingsråd Birgitta Rydberg över riksdagens beslut om friår. Hon har också skrivit ett brev om friåret till landstingsstyrelsen. Lars Leijonborg oroade sig också på DN Debatt den 25 oktober för att möjligheten till friår utökas vid årsskiftet. Det skulle leda till att skolan urholkas på behöriga lärare. Lars är inte här, så han kan inte försvara sig, men det här visar att de som uttalar sig är illa insatta i friårsreglerna eller har dålig tilltro till chefer. Ingen får nämligen ansöka om friår utan godkännande från arbetsgivaren. En ansökan är inte heller samma sak som ett beslut om friår. Långt ifrån alla ansökningar beviljas. Finns det ingen vikarie som arbetsgivaren kan acceptera blir det inget friår.

Det har aldrig varit sagt, Birgitta, att friåret skulle riktas till äldre personer, men från försöket vet vi att de friårslediga i genomsnitt har 25 års arbetslivserfarenhet, varav 16 år hos samma arbetsgivare. Det är i hög grad anställda i offentlig sektor som tagit ut friår. Jämför det med hur vår personalstruktur ser ut!

När till exempel en sjuksköterska blir långtidssjukskriven går vården miste om en viktig resurs under flera års tid. Kan en tids återhämtning i form av ett friår motverka det är alla vinnare. Friåret är en frihetsreform för alla; dels en frihetsreform för dem som tar ut den, dels en möjlighet för arbetslösa att få in en fot på arbetsmarknaden och en nyttig arbetslivserfarenhet. Bakgrunden till reformen är att allt färre jobbar och att de som jobbar slits alltmer.

Det är lågbetalda kvinnor i den offentliga sektorn som dominerat fullständigt också bland de friårslediga. De grupper som är mest sjukskrivna är naturligtvis de som tar ut friåret. De som har mest att vinna på att vara lediga som är också de som ansöker om ledigheten.

Nu efter det att friåret har prövats har det kommit kritik från dem som hellre vill dra in de sjukskrivnas sjukpenning, men det räcker att friåret minskar sjukskrivningarna och förtida pension med ett år för att det ska vara samhällsekonomiskt lönsamt. Jag som har arbetat ett helt liv så när som på fyra år då jag varit politiker och varit arvoderad vet kanske bättre än heltidspolitikerna Birgitta och hennes partiledare att arbetslivet i dag är tufft och att en paus mitt i arbetslivet kan återge arbetsglädjen, samtidigt som en arbetslös kan få möjlighet att komma tillbaka. Men det är kanske för mycket begärt att ni som lämnat er sociala liberalism till förmån för nyliberalismen i stället vill försämra för de sjukskrivna arbetslösa ska förstå det här.

Ingen tvingas att ansöka om friår, men den som ansöker om ett friår i Stockholms läns landsting ska naturligtvis få en seriös behandling av sin ansökan.

Med detta, herr ordförande, yrkar jag bifall till majoritetens förslag och avslag på oppositionens förslag.

Anförande nr 278

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Bengt Cedrenius faller för "nånannan-ismen", att någon annan ska betala. Du har inte fattat att du är med och betalar. Problemet i Sverige är att mer än en miljon människor inte går till jobbet på morgnarna. En del av dem är sjuka, en del är förtidspensionerade och kan inte gå till jobbet, men hel del skulle kunna gå till jobbet, om de hade ett jobb eller om de fick rehabilite-

ring. Friåret är fel i sak. Se till att det blir riktiga jobb! Det är riktigt att Folkpartiet tycker att människor ska arbeta. Det här landet behöver fler människor som arbetar. Det är det enda receptet för hur vi ska kunna betala välfärden och för hur vi ska kunna ta hand om gamla, om barn och om dem som är sjuka. Se till att de som är sjukskrivna får rehabilitering och vård och behandling! Se till att det skapas riktiga jobb, men se inte till att vi använder de gemensamma pengarna för att några ska vara hemma och göra saker som man i och för sig tycker är trevliga! Sådant får var och en betala själv. Vi har inte råd med ett friår.

Anförande nr 279

Landstingsrådet **Cedrenius** (mp): Vad jag fattar är i alla fall att Birgitta Rydberg inte fattar. Bara en liten kommentar, Birgitta! Uppemot hälften av dem som har varit vikarier under ett friår har fått erbjudande om anställning när friåret har gått ut och den ordinarie har kommit tillbaka.

Anförande nr 280

Lars **Joakim Lundquist** (m): Ordförande, fullmäktige! Det kliar lite grann i fingrarna. Jag satt i personalutskottet för väldigt länge sedan, och besökte då tillsammans med flera andra i den här salen många av våra egenregiverksamheter, och där var man väldigt stolt. Jag förstår inte resonemanget att man inte är det längre. Man ska bli stolt, säger Håkan Jörnehed, men när vi åkte runt bland dessa verksamheter var alla stolta över sitt arbete. Problemet var att de hade ett stort ansvar men alldeles för låga befogenheter.

Jag har en fråga till Lars Dahlberg. Man införde en ganska omfattande flexibel arbetstid ute i verksamheterna på klinikerna, vilket ledde till att personalomsättningen och mycket annat sjönk nästan ned till noll. Man trivdes mycket om man själv kunde planera arbetet. Vi har tidigare tagit den debatten tidigare här. Man kunde gå på bridge varje tisdag kväll, och man kunde gå vidare på torsdag kväll. Man kunde byta i sitt schema på ett flexibelt sätt.

Jag har besökt några av våra egna verksamheter där man säger att det här har blivit svårare. Är detta sant tycker jag att det är trist, och då hoppas jag att det är felaktigt. Skulle det vara riktigt hoppas jag att ni ändrar på det.

Cedrenius! Det stora problemet på den offentliga sektorn är det stora ansvaret och de låga befogenheterna. Man har också en inlåsningsseffekt. Har man jobbat 25 år på en arbetsplats vågar man i regel inte byta till någon annan. Då känner man en stor osäkerhet. Ändrar man reglerna på arbetsmarknaden får man kanske en större rörlighet. Det är också många inom den offentliga sektorn som är väldigt nöjda med att det finns en konkurrens. Det gäller att få en benchmarking mellan den privata verksamheten och egna verksamheten. Man kan våga byta, en del i alla fall, och många har gjort det. Men det finns en inlåsningsseffekt. De psykosociala problemen har beskrivits väldigt väl. Gå hem och läs de rapporterna och lär av dem! Påverka arbetsmarknadspolitiken på ett positivt sätt och lås inte in de offentliganställda!

Cedrenius var för två år sedan väldigt stolt när han berättade att han jobbade 150 procent på halvtidslönen. Varför föregår inte du med gott exempel och jobbar halvtid på din halvtidslön, gör någonting annat och mår bra av det?

Du kanske mår bra av att jobba mycket, 150 procent till halvtidslön, men accepterar du att också andra kanske gör det? Tvinga inte folk att ta ledigt! Ställ dig också frågan varför det nästan är bara anställda inom den offentliga sektorn som vill ha friår, inte från den privata!

Håkan har laddat upp här i dag. Han sovit törnrosasömn i två år, och nu har han varit uppe i två debatter, den ena om Värtahamnen och en del andra saker, där han tog till superlativer och starka adjektiv. Nu har du gjort precis samma sak på personalsidan. Vi diskuterade Värtahamnen i måndags, där man hade lokaler om 1 700 kvadratmeter, sju års kontrakt och 5 miljoner i hyra. Då räknades den ena verksamheten efter den andra i landstinget upp som ska ersätta den utflyttade husläkarmottagningen. Min fråga till Håkan är: Vilken dialog har ni fört med alla dem som ni informerat om att de skulle flytta dit? Ni måste ha jobbat som tusan förra veckan med alla de enheter som om ett år ska flytta dit och med att se till att de är nöjda.

När Håkan var ledamot av min sjukvårdsstyrelse under den förra perioden lät vi personalen ta över Brommageriatriken. På mitt näst sista sammanträde som ordförande 2002 bjöd vi in styrelsen inklusive Kommunals representant. Håkan sade då till Kommunals representant att det inte kunde vara roligt med denna privata verksamhet. Jag kände då att den som var stoltast i styrelsen var Kommunals representant, som sade: Nu har vi korta beslutsvägar.

Åker man nu runt och besöker Stockholmsgeriatriken och Brommageriatriken finner man att Brommageriatriken har läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och skötare som ringer och ber att få arbeta där ute, medan geriatriken i Stockholms innerstad brottas med personalproblem. Vilka slutsatser drar man av detta? Inga! Det ska bli spännande att nu se i konkret handling, Håkan, hur du hanterar alla de verksamheter – säkerligen 200 personer om man räknar med 10 kvadratmeter per anställd – som nu ska flytta till Värtahamnen. Hur har du informerat dem, och hur lyckliga är de över att flytta från innerstan och ned till Värtahamnen? Patienterna var det i alla fall inte.

Anförande nr 281

Landstingsrådet D a h l b e r g (s): Lars Joakim Lundquist! När det gäller arbetstidsfrågan gjorde vi en inventering i början på hösten, som visade att vi har ungefär hälften av personalen i landstingsdriven vård i olika typer av arbetstidsmodeller som avviker från den traditionella. Detta tycker jag är ett bra bevis för att det finns en stor flexibilitet, en vilja att jobba med att hitta nya former på detta område. Det visar också att man inte behöver ha en privatdriven verksamhet för att jobba på ett annat sätt. Det finns massor av sådant i landstinget, och det kommer att fortsätta. Låt oss avstå från att fokusera driftsformer och i stället prata om kvalitet och innehåll i vården.

Anförande nr 282

H å k a n J ö r n e h e d (v): Jo, Lars Joakim, jag kan lugna dig med att jag i dag inte har en aning om vilka verksamheter som ska flytta till den här vårdcentralen, men jag förutsätter att den nya konstruktiva ledningen i SLSO kommer att föra en dialog med personalorganisationer och de verksamheter som eventuellt ska flytta

dit. Jag hoppas att du tar aktiv del i detta, för du är ju väldigt aktiv i den här frågan.

Något som jag tyckte var spännande med ditt inlägg, Lars Joakim, var att du sade att när du för några år sedan satt i personalberedningen åkte ni runt till egenregiverksamheter där man var så stolt. Varför vill du då förändra den driftsformen?

Anförande nr 283

Landstingsrådet C e d r e n i u s (mp): För det första: Ingen tvingas att ta ut ett friår. För det andra: Statistiken säger att de som tar ut ett friår har varit anställda i genomsnitt 16 år hos samma arbetsgivare. Friåret ger möjlighet för dem att komma loss från inlåsningsen och att vidareutvecklas. De har alltså en möjlighet att vidareutvecklas. Att sälja personalen till den högstbjudande – ibland inte ens till den – ger definitivt inte någon trygghet.

Anförande nr 284

L a r s J o a k i m L u n d q u i s t (m): Det där sista tyckte jag var ett skamgrepp på Brommageriatriken. Jag ska ringa ut till Brommageriatriken i morgon och be den bjuda in herr Cedrenius att besöka den verksamheten. Du har helt fel. Jag hoppas att man där har lyssnat på den här debatten. Annars ska jag be att få protokollet översänt till personalen på Brommageriatriken, så att man där kan få se vad du har sagt.

Vi har i princip aldrig tvingat någon att byta. Jag har aldrig gjort det. De som har gjort det är väldigt nöjda. 97 procent skulle göra om detta. Det är väl ett ganska bra betyg. Jag är helt övertygad om att den här utvecklingen kommer att fortsätta, inte med Bengt Cedrenius vid rodret eller som släpvagn eller vad han nu är – åtminstone inte bogserbåt.

Så till Håkan! Vi har ju nu ändå besökt ett antal verksamheter, men det är sällan som vi besöker någon egen verksamhet i landstinget utan det blir privata alternativ som är jätteviktiga. Vi besökte för någon månad sedan Södermalm, där man var fantastiskt nöjd. Brommageriatriken ligger inte inom vårt område, men du kan prata med Janet Mackegård. Jag vet att man där är väldigt nöjd. Janet och jag hälsade på dem därute härom söndagen.

Det var ju så, Håkan, att förvaltningen räknade upp en massa tänkbara flyttalternativ. Man ska kanske inte räkna upp en mängd alternativ som man tror är möjliga innan man har haft den väldigt fina dialog som du beskrev för en kvart sedan. Jag är övertygad om att många kommer att vara väldigt missnöjda med att behöva flytta ned dit. Alla de som här i salen jobbar för Fortum och ska flytta ned i de där husen är inte speciellt nöjda. De får inte bättre kollektiva förbindelser dit än vad de patienter som har gått på vårdcentralen har haft. Jag tror att alternativen är bra för de flesta och att de flesta upplever dem positivt. Jag tror inte att man ska ha en inlåsningsseffekt utan jag tror att framtiden är öppna alternativ för dem som vill och dem som vågar.

Anförande nr 285

Lars Åstrand (m): Herr ordförande! Man kan bli lite förvånad över att det finns en sådan god samstämmighet mellan majoritetspartierna, fast det är naturligtvis spelets regler. Annars skulle man kunna tänka sig att Miljöpartiet, som på många andra områden ändå visar en stor öppenhet och förståelse för behovet av att arbeta i mindre organisationer och med olika alternativ, kanske inte helt och hållet köpte den linje som den nuvarande majoriteten driver när det gäller att styra och utveckla Stockholms läns landsting, i synnerhet sjukvården. Det som debattörerna försöker dölja under ett föraktfullt "privatisering" och ett förklenande "fråga om driftsformerna" är en mycket grundläggande fråga. Och nu håller jag mig bara till perspektivet att vara anställd i landstinget. Det finns givetvis många andra perspektiv på dessa frågor. Men sanningen är ju den att om man arbetar inom de stora områden som landstinget ansvarar för så finns det för närvarande inga möjligheter att utifrån egna initiativ, idéer och önsknings starta och driva en verksamhet i vilken juridisk form det vara må, och kommer att finnas ännu mindre i framtiden med den politik som förs. Det finns heller ingen möjlighet, och det är kanske det viktigaste eftersom det berör varenda anställd, att välja och välja bort arbetsgivare. Man är inlåst, åtminstone så länge man geografiskt håller sig inom länet. Vi är ju det län där det finns en viss annan sådan marknad i dag. Men den krymper snabbt med den politik som förs för närvarande.

En framtidsbransch är det flera som har sagt att sjukvården är. Vi håller oss till den. Det är verkligen sant. Anders Lönnberg räknade i ett inlägg i går, som jag inte ens riktigt kommer ihåg i vilket sammanhang det var, upp en mängd framtidsfrågor för sjukvården, en hastig utveckling. Det finns mycket att säga om dem, man kan bara konstatera att det är just precis så det är. Sjukvården är en framtidsbransch som inte kommer att kunna vare sig stängas in eller överleva inom ramen för en centralstyrd planeringsledning på det sätt som Stockholms läns landsting försöker göra i dag med den nuvarande majoriteten.

Man kan naturligtvis också i det sammanhang som rör personalen säga att det är klart att man även inom de ramar som gäller i dag bättre eller sämre kan tillvarata personalen, dess delaktighet, dess kompetens, dess förmåga att förstå vartåt man vill och känna att det finns en positiv utveckling och framtidsmål som är värda att arbeta för. Tyvärr tror jag inte att de förändringar som nu är på gång och som har skett under de senaste åren kännetecknas av det i så väldigt hög grad. Jag skulle snarare tro att det är som Stig Nyman sade, att dialogen mellan landstingsledning och personal har krympt i och med att den nya majoriteten tog över för två år sedan.

Ägarfrågor

Anförande nr 286

Andres Kärrik (fp): Ordförande! Då går vi över till att diskutera ägarfrågor. Det är ju så att ägarutskottet ska vara koncernstyrelse och väldigt mycket annat och styra den egna verksamheten i alla dess delar. Då kan man verkligen undra om det är något som pågår. Det verkar inte vara så att majoriteten har någon uppfattning eftersom den som ska leda det arbetet över huvud taget inte har något att säga i den här debatten, åtminstone hade han inte anmält sig.

För att använda den retoriska modell som ägarutskottets ordförande tillämpar – vi låter i alla fall hans ande sväva över församlingen – tänkte jag säga att jag när det gäller ägarverksamheten och koncernstyrelsen har fyra drömmar och fyra mardrömmar. De resulterar i tre uppvaknanden, och allt detta kan sammanfattas i två sammanfattande satser.

De fyra drömmarna är

1. ägarutskottet
2. ska
3. ange
4. mål.

De fyra mardrömmarna är: Ägarutskottets majoritet anger mål.

De tre uppvaknandena är: Ägarutskottet åstadkommer ingenting.

Det ägarutskottet borde göra görs inte, och det ägarutskottet inte ska göra det vill majoriteten göra. Man kunde ju tro att här skulle sättas mål för verksamheten. Det är en gigantisk koncern. Den omsätter miljarder kronor. Men sätta upp mål – icke! Några av ägarstyrningsmålen har varit uppe i fullmäktige. De kan med en lätt överdrift liknas vid den layout som de excelblad har där man ska rapportera in tertiäresultat. Men mål... Ta Karolinska sjukhuset! Här diskuteras en helt ny uppläggning av verksamheten, en omsättning på 10–11 miljarder. Man har diskuterat en nyinvestering på 11 miljarder. Koncernstyrelsen är lyckligen frikopplad från det arbetet. Kan ni tänka er det i någon annan koncern? Själva koncernstyrelsen abdikerar och säger att det får väl någon annan sköta, någon sorts allmänt utskott. Där sitter visserligen viktiga personer, för all del, men koncernstyrelsen är inte inblandad.

Målet med detta Karolinska sjukhus diskuteras väldigt mycket i andra sammanhang, men de andra enheterna då? Jag har läst 3S-utredningen utan och innan, fram och bak, upp och ned, och jag har inte hittat något enda mål för Danderyds sjukhus eller Södersjukhuset. Det erkänner man också. Nej, det har vi inte tagit hänsyn till. Men det ska vara en strukturutredning för hela sjukvården. Men det är inte med. Där gör man inte så mycket.

Det står i budgeten att man ska ägna sig åt att ta fram nya mått och mäta effektivitet och produktivitet. Jag tyckte att jag kände igen det så jag kollade i fjolårsbudgeten. Då visade det sig att det avsnitt som står om ägarfrågor i dagens text faktiskt är precis samma text. Man har kastat om några ord här och där i ordbehandlaren och bytt årtal. Man ska ta fram produktivitet och effektivitet. Inte ett jota har hänt under året. Då blir det så att andra gör de här utredningarna. Aldrig har så många gjort så lite för så få. Andra gör de här utredningarna. Men ägarutskottet, som har landstingsfullmäktiges uppdrag, har inte gjort någonting.

Folkpartiet har tydliga uppfattningar. Vi vill att det ska vara en decentraliserad organisation. Man ska inte ha koncernstyrning uppifrån. Man ska göra självständiga enheter. Det skulle vi vilja genomföra. Det är klart att vi inte kan, eftersom vi inte är i majoritet. Men det kommer vi att göra när vi får chansen. De egna enheterna ska vara helt jämförbara och lika självständiga som vilken privat vårdcentral som helst. Här står det att de ska få behålla delar av överskottet. Det är vad majoriteten åstadkommer, delar av överskottet!

Vi sade i personaldebatten alldeles nyss att det är viktigt att personalen vill stanna i landstinget. Den politik ni driver när det gäller de egna enheterna är verkligen att driva ut dem. Så fort de får chansen kommer de att knoppa av därför att de har tröttnat på den typen av koncernpolitik som ni står för.

Det som är nytt i år, om jag bara får avsluta med det – de har faktiskt tänkt till i majoriteten – är att man har lagt till ett stycke, det vill säga att det om varje avtal med någon privat enhet som går ut ska göras en gigantisk utredning. Jag hinner inte läsa upp det. Det står på s. 12, fjärde stycket under Ägarfrågor. Om det behövs, om man ska ändra, om det är nyttigt, om man ska lägga egna anbud – massor av utredningar för varje privat avtal som går ut ska ägarutskottet göra.

Herre jösses! Ägarutskottet ska ju ta till vara den egna verksamhetens intressen. Det är en partsstyrelse. Vi ska inte utvärdera våra konkurrenter. Det ska ju beställaren göra. Det visar vilken fantastisk förvirring som råder på styrningsområdet i den nuvarande majoriteten. Men det vill man göra.

Då säger jag att det som majoriteten vill göra ska ägarutskottet absolut inte göra. Vi från Folkpartiet har uppfattningen att enheterna ska vara självständiga. De ska ha samma typ av avtal, lika långtgående avtal, förfoga över ekonomin lika bra och ha samma makt som om de vore privata och självständiga. Det förvägrar majoriteten dem. Då säger jag att er politik kommer att vara det enda skäl de behöver för att knoppa av så fort de får chansen efter nästa val.

Jag beklagar att det inte har åstadkommits någonting av majoriteten på de viktiga områdena produktivitet, effektivitet och väldigt mycket annat under det här året.

Med det vill jag yrka bifall till Folkpartiets budget.

Anförande nr 287

Måns Almqvist (v): Ordförande och fullmäktige! Jag tänkte prata om både finansiering och ägarutskottet, eftersom jag har förstått att bägge delarna ska behandlas under det här avsnittet. Jag tänkte börja med finansiering och prata lite grann om de olika förslag till skattesatser som finns i de olika budgetarna.

Som jag ser det är den borgerliga ryggmärgsreflexen väldigt tydlig i oppositionens budgetförslag. Det har den varit under hela mandatperioden. Vad är det för ryggmärgsreflex? Jo, det är att man alltid prioriterar skattesänkningar framför mer pengar till sjukvård och trafik. Ju längre åt höger desto starkare blir den här reflexen.

Men det finns en annan, inte reflex men tendens kan man säga som är lika viktig men kanske inte lika tydlig i retoriken. Det är att de borgerliga partierna indirekt, i varje budget de lägger fram, bekräftar att de bedömningar som majoriteten gjorde året innan var ganska riktiga, det vill säga de medger att sjukvården har varit underfinansierad. De medger att det var fel att försöka finansiera utgifter med inkomstsänkningar via skattesänkningar. Skillnaden mot vänstermajoriteten är att det kommer med något års eftersläpning.

Om man tittar på förslagen till skattesatser är det väldigt tydligt. När vi har föreslagit skattehöjningar har ni sagt nej, och det har varit ett väldigt liv. Men nästa år justerar ni alltid upp era skattesatser. Problemet är bara att det kommer lite för sent. Den här dubbla bokföringen tycker jag är väldigt intressant.

Moderaterna har väl fört mest liv om skattechock och sådana saker och sagt att man hela tiden ska prioritera låg skatt. Men varje gång har de samtidigt i sin egen budget föreslagit en högre skattenivå än de gjorde året innan. Justeringarna är lite olika. I år justerade Moderaterna upp med 30 öre. Men det intressanta är egentligen om man tittar på de år som gått under den här mandatperioden. Då är skillnaden i förslag vad gäller skattesats mycket större mellan Moderaternas politik före valet och de skatteförslag de lägger fram nu än mellan deras skatteförslag och Vänsterpartiets förslag. Ni ligger egentligen väldigt nära majoriteten om man jämför med de förslag ni hade före valet. Vissa skulle kanske säga att det är hycklande. Jag säger bara att den här retoriken inte stämmer riktigt med de förslag ni har lagt fram. Ni har höjt skatterna med ungefär 5,4 miljarder mer om man utgår från förslaget i den här budgeten. Men retoriken är en helt annan om man läser budgettexten.

Sedan tänkte jag säga någonting om ägarutskottet, som vi också debatterar här. En viktig del av arbetet i ägarutskottet har varit strävan att bättre kunna mäta saker och ting, till exempel produktivitetens utvecklingen. Nu har inte Andres märkt det, trots att han sitter med i ägarutskottet och är med ganska ofta faktiskt. Men det är ett arbete som har pågått ganska intensivt det här året.

En debatt som vi har fört, som jag tycker är viktig att förmedla här också, är att det inte räcker att bara mäta produktivitet. Då är risken att vi mäter fel saker. Den här debatten har även Andres faktiskt varit väldigt engagerad i. Fast han kom inte ihåg det när han stod i talarstolen. Men det är väldigt viktigt att vi också får mått på kvalitet så att vi kan lägga de måtten bredvid varandra och mäta det vi egentligen vill ha, nämligen effektivitet. Jag vet att Stig Nyman var inne på det i talarstolen igår. Han pratade just om att målet måste vara att mäta hur vi till lägsta möjliga kostnad kan uppnå de politiska mål vi har satt för verksamheterna, de verksamhetsmål som de har. Då behöver vi både ett mått på kvaliteten och ett på själva produktiviteten. Det här jobbas det väldigt intensivt med. Jag vill bara poängtera att just de här kvalitetsmåten är ett viktigt arbete för ägarutskottet det närmaste året.

En sak till som jag skulle vilja säga är att det har diskuterats mycket personalpolitik här. Någonting som Håkan, från Vänsterpartiet, hänvisade till är den medarbetarenkät som Temo gör. Vi har fått resultatet redovisat i ägarutskottet för SLSO, och jag tycker att det är väldigt viktigt att uppmärksamma det. Ska man vara lite självkritisk kan man säga att vi från Vänstern de senaste åren har varit så måna om att framhålla att vi faktiskt ser att det finns brister och hierarkier även i den offentliga sektorn att vi nästan har glömt att prata om all den styrka som finns i den verksamhet vi driver själva. Den här Temoenkäten är väldigt intressant. Jag skulle vilja avsluta med att rekommendera alla att läsa den. Den var klar den 27 september det här året. Den visar att våra egna verksamheter, speciellt vårdcentralerna i vårt landsting, har ett mycket bättre index än arbetsmarknaden har generellt. Då har man kollat på nyckeltal som handlar om engagerat ledarskap, om det är rätt kompetens och bemanning på rätt plats, sådant som upplevelse av delaktighet till exempel. Det är precis de grejer vi har diskuterat här så himla

många gånger. Jag skulle verkligen rekommendera läsning av den undersökning som har gjorts, där man har intervjuat personalen och jämfört med arbetslivet i övrigt. Där ligger vi väldigt bra till. Det är min rekommendation.

I övrigt skulle jag vilja yrka bifall till majoritetens förslag och samtidigt yrka avslag på oppositionens budgetförslag.

Anförande nr 288

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Det är sent. Vi börjar gå mot kväll. Men när Måns Almqvist har stått i talarstolen kan man inte låta bli att replikera. På något sätt befinner han sig i en glaskupa, tycker jag, och ser inte vad som händer i verkligheten.

Att Måns Almqvist är för höga skatter vet vi. Det är ditt parti också. Ni är nog beredda att höja skatten ännu mer. Men det som har hänt är att tillväxten har gått i botten, ja, till och med därunder. Vi har ju haft negativ tillväxt, Måns Almqvist. Det kanske du inte har märkt. Men det har alla andra i Stockholms län som har fått en mycket sämre ekonomi efter den skattechock som ni har drivit igenom.

Det är precis det som också tjänstemännen säger i sitt budgetförslag, som låg till grund för ert budgetarbete, att det går inte att höja skatten mer för den skattehöjning ni har gjort har lett till att vi inte har någon tillväxt. Skulle ni höja skatten mer kommer det att skada möjligheterna till en ökad tillväxt. Det är precis det som det handlar om. Mot den bakgrunden har vi moderater lagt fram ett budgetförslag som är starkare än majoritetens och inom ramen för den har vi börjat sänka er rekordhöga skattehöjning på 1:95 kr med 35 öre nästa år.

Jag hade gärna önskat kunna sänka den ännu mer, men det går inte med den tillväxt vi har nu. Men jag kan lova dig, Måns Almqvist, att jag kommer att försöka knapra 10-öring för 10-öring. Det är inte rimligt att Stockholms län ska ha landets i särklass högsta landstingsskatt som gör att människors vardag inte går ihop, som gör att tillväxten inte kommer i gång, och gör den inte det klarar vi inte heller finansieringen av sjukvården och kollektivtrafiken i morgon och framöver. Det är så det hänger ihop.

Men Måns Almqvist befinner sig i sin glaskupa, och i den når inte verkligheten fram.

Anförande nr 289

Måns Almqvist (v): Ordförande, fullmäktige! Det största bekymret i landstinget tycker jag är den fortsatt höga arbetslösheten i vårt land. Den är helt avgörande för landstingets inkomster. För samhället innebär det ett våldsamt slöseri med den viktigaste tillgången vi egentligen har, nämligen människors förmåga att arbeta. Inom hela majoriteten är vi djupt oroade över att denna arbetslöshet dröjer sig kvar.

Moderaterna försökte i sin budget få det till att den svaga sysselsättningsutvecklingen i Sverige, som vi har gemensam med en stor del av västvärlden, förklaras av och kan härledas till Stockholms läns landstings förra budget. Så enkelt är det förstås inte. På det enkla sättet ska vi inte debattera det enskilt viktigaste

problemet i vår ekonomi just nu, skulle jag vilja hävda. Visst är Stockholms läns landsting en viktig del av världsekonomin, men vi får nog erkänna att så dominerande som Moderaterna vill få det till är det faktiskt inte.

Det finns inte sådana enkla samband mellan skatt och tillväxt som man räknar ut på det moderata kansliet här i landstingshuset. Arbetslösheten är ett jättestort problem, men vi löser det inte genom att till exempel lånefinansiera välfärden. Vänsterpartiet står för att vi finansierar en välfärd vi behöver, den sjukvård och trafik vi behöver här i landstinget med skatt, för det är ett solidariskt sätt att betala det på. Den lösning som ni valde förra mandatperioden var att låna pengarna och skicka notan till framtiden. Det är ingen bra lösning. Det var bland annat därför som ni inte fick ansvarsfrihet.

Anförande nr 290

Landstingsrådet Heister (m): Måns Almqvist! I verkligheten hänger ju tillväxten och skatterna ihop. Om det är så att tillväxten går ned när köpkraften går ned, när Nordea säger i sin senaste prognos att de senaste årens skattehöjningar har urholkat hushållens köpkraft i framför allt Stockholm, kommer ju inte jobben. Det är så det hänger ihop, Måns Almqvist. Är det så att inte tillväxten kommer blir det inte fler företag. Blir det inte så att ekonomin ökar, ja, då kommer inte jobben heller, och då kommer inte heller några skatteintäkter. Det är så det hänger ihop. Er skattechock har fördjupat problemen i Stockholms län, och det får ni ta ansvar för.

Anförande nr 291

Måns Almqvist (v): Ordförande, fullmäktige! De skattehöjningar som har gjorts de senaste åren är egentligen den kvarskatt som vi betalar för er period. Jag hävdar fortfarande att sambanden inte är så enkla att låg skatt ger hög tillväxt och hög skatt skulle ge en lägre tillväxt. Det handlar också om förtroende. Det var ju uppenbart att medborgarna inte hade förtroende för den politik som ni drev. Det är jag säker på också har bidragit till en lägre tillväxt. Sitter man vid makten och lånar 9 miljarder och inte finansierar politiken förstår väljarna och medborgarna som också är konsumenterna att i framtiden kommer det att bli mycket radikalare skatteökningar, precis som man kan räkna ut sin egen kvarskatt. Har man inte betalat in skatten blir det kvarskatt. Precis på samma sätt kunde människor i slutet av den period då ditt parti ledde det här landstinget se att det här kommer att vara en nota vi får betala framöver. Jag tror inte att medborgarna är riktigt så dumma som du framställer det som.

Anförande nr 292

Landstingsrådet Heister (m): Min budget, Måns Almqvist, är 200 miljoner kronor starkare, och jag sänker skatten med 35 öre.

Anförande nr 293

Anders Lönnberg (s): Natten sänker sig. Jag höll på att säga att midvinternattens köld är hård men rättvis. Med natten kommer tydligen mardrömmar. Egentligen ska inte jag stå här utan en drömtydare, därför att jag har lite svårt att få grepp om innehållet i det Andres säger. Du sitter själv i ägarutskottet. Vi har

behandlat frågorna om produktivitet och ägande ganska många gånger, och jag har inte sett något förslag som du har lagt fram som någon annan har sagt nej till. Jag har över huvud taget inte sett några idéer som har presenterats som vi inte har kunnat ena oss om. Och redan den 7 december kommer det första förslaget om hur vi ska mäta produktiviteten.

Det är en lång väg att vandra. Det finns inget land i världen som hittills har något entydigt system för att mäta vare sig produktivitet, effektivitet eller kvalitet. Alla söker det, och alla söker det av tre skäl som är viktiga. Det första är att om patienternas valfrihet ska ha någon mening måste de veta vad de olika utbudet innehåller. För det andra är det väldigt viktigt att höja den medicinska säkerheten så att inte folk får en massa piller utskrivna från olika håll utan att veta om de har effekter tillsammans som inte är avsedda. Och för det tredje är det inte minst viktigt för oss i den här salen att veta vad vi får för pengarna, vilka enheter vi ska satsa på och vilken kvalitet vi får ut av vården. Jag förstår inte att detta är en mardröm. Men det är tre mål som är väldigt viktiga.

Med det här som utgångspunkt har jag aldrig uppfattat att vi har haft någon som helst stridspunkt på det här området. Men det är möjligt att allting är fientligt i mardrömmar.

Det finns en sak som skiljer oss åt. Du vill betrakta hela landstinget som en marknad, och varje sjukhus ska konkurrera med andra sjukhus, väl avgränsade utan kommunikation. Det är ett hinder för att nå den kunskap som vi behöver. Vi behöver system som gäller för hela hälso- och sjukvården. Vi betraktar det som en koncern där man samarbetar när det är bra, men där det också finns konkurrens när det är bra. Men det ena utesluter som bekant inte det andra.

Det är alldeles riktigt att betraktar man det inte som koncern förstår man inte nyttan med ägarstyrning. Det var precis vad revisorerna konstaterade förra perioden, då alla revisorer från olika partier enigt klagade på att det inte fanns någon ägarstyrning. Nu har den kommit. Den är i början. Vi har inte nått något mål. Och revisorerna säger i sin rapport att man numera tycker att det med den ägarstyrning som har genomförts hittills ändå är en ganska bra början men att den måste utvecklas.

Du begär av majoriteten att vi ska lösa mätproblemen med produktivitet, kvalitet och effektivitet. Jag är ledsen, Andres, men inte ens jag har den tilltron till den här majoriteten, att vi skulle kunna lösa det som hela världen söker efter i dag. Därför får du nog leva lite grann i din mardröm. Det är klart, ser verkligheten ut som du säger är den nog värd att fly från. Så, Andres, dream on!

Anförande nr 294

Andres Kärrik (fp): Om Anders Lönnberg hade använt öronen i stället för att sitta med ögonen i citatboken hade han förstätt den kritik som han råkade ut för från den här talarstolen. Det var inte drömkritik utan det var faktiskt det som Anders själv i en liten tungvrickning sade, freudiansk, skulle någon säga apropå drömtydning. Vi har ju inte sett några idéer, sade han. Precis det var det som hela mitt inlägg gick ut på.

Det har pratats mycket om ägarstyrning. Det var den borgerliga majoriteten som införde den, och vi erkände att vi inte hade fullföljt den full ut. Vi är beredda att ta på oss den kritiken. Vi hade naturligtvis kunnat göra mycket mer om vi fortsatt. Men ni har på bordet lagt er näst sista budget, och ni har fortfarande inte åstadkommit någonting alls, utan det ska komma i framtiden. Och det som ska komma i framtiden står Anders Lönnberg och säger just nu inte går att åstadkomma för hela världen har sökt efter det och ingen har hittat det. Men det ska komma i december i alla fall, om några veckor, det som hela världen har sökt men aldrig någon har upptäckt och det dessutom är omöjligt att hitta.

Man kunde ju ta på sig lite avgränsade uppgifter. Om man diskuterar framtiden för de stora sjukhusen kunde man åtminstone diskutera deras mål. Hittills har inget mål, inte ens ett utkast, inte ens en diskussion presenterats när det gäller något annat sjukhus än Karolinska universitetssjukhuset. Det är ju häpnadsväckande. Ni har lagt fram er näst sista budget och ni har fortfarande ingen idé ens om vad de andra sjukhusen ska ha för mål. Det ingår inte i er 3S-utredning. Anders Lönnberg är någon sorts nästan-landstingsråd på deltid. Det är väl därför det blir nästan-styrning på ingen tid alls.

Avslutning

Anförande nr 295

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, fullmäktige! Som traditionen bjuder bör väl i slutskedet av de här debatterna sägas någonting om landstingets finansiella situation. Det första man kan säga efter den här debatten är att det budgetförslag vi inom kort kommer att anta är i balans. Även för de två planåren 2006 och 2007 är ekonomin i balans.

Vi är också i ett läge där kostnadsutvecklingen är under kontroll. Budgeten för 2005 medger, som vi har reflekterat över tidigare, en kostnadsutveckling på drygt 2 procent. För innevarande år talar precis allting för att kostnadsutvecklingen troligen stannar på maximalt 1 ½ procent, kanske till och med lägre än så.

I år beräknas landstingets låneskuld minska med inte mindre än 1,2 miljarder kronor. Det beror på att ekonomin ännu är så stark att refinansiering av gamla lån inte behöver göras, och det är någonting som Chris och jag har förmånen att följa mycket nära i arbetet i Internfinans styrelse. Noteras bör också att landstingets egna kapital med den budget vi nu fastställer vid utgången av 2005 inte längre kommer att vara negativt utan uppgå till drygt en halv miljard kronor.

I samband med budgetdirektiven för 2006 kommer fullmäktige också att få ta ställning till långsiktiga finansiella mål för landstinget. De ska tas fram i linje med regeringens proposition om ekonomisk hushållning, som lades fram i våras.

Också arbetet med att utveckla landstingets ekonomi- och verksamhetsstyrning kommer att fortsätta under 2005 – även om jag noterar mycket glädjande framsteg på det området redan nu. Fokus kommer att ligga på att utveckla uppföljningen av produktivitet och kvalitet under nästa år. Under året ska ett arbete bedrivas för att ta fram förslag till verksamhetsspecifika effektindikatorer.

Ordförande! En sammanfattning av debatten ger vid handen, enligt mitt förmenande, att det egentligen bara finns ett budgetalternativ som är finansiellt trovärdigt, och det är naturligtvis majoritetens. Allt talar också för att budgeten för 2005 har den styrkan att den kommer att hålla. Det är ju fallet också för innevarande år, och så var också fallet 2003. Under förra mandatperioden däremot höll aldrig någon budget. Det gjorde de heller inte under den borgerliga mandatperioden 1992–1994.

De nu framlagda borgerliga oppositionsbudgetarna saknar än en gång trovärdig finansiering. Moderaterna vill skära ned resurserna till både trafiken och sjukvården, utan att specificera hur. Listan på de konkreta besparingsförslagen, framför allt på sjukvårdens område, presenteras inte. Och, landstingsfullmäktige, i sjukvården rör det sig om inget mindre än en kostnadssänkning som ska uppnås under nästa år på 700 miljoner kronor, som inte alls redovisas – trots att Moderata samlingspartiet haft två dagar på sig att åtminstone glutta på förlåten om vad det skulle handla om personalnedskärningar eller verksamhetsförändringar!

Mittenpartierna vill alla väl och ökar resurserna till vården i en otrolig hastighet. Dessutom vill två av partierna på den borgerliga kanten sänka skatten nästa år, medan ett annat låter bli.

Ser man så sammantaget till det borgerliga alternativet, är det inte svårt att inse avsaknaden av reall finansiering eller att det i sin tur skulle leda till ett moras i precis samma stil som under den förra mandatperioden.

Alldeles på slutet i voteringen om hälso- och sjukvården gjorde jag en ny reflexion. Då föll trovärdigheten för den så kallade alliansen. Mellan 16.30 och 17.00 blev det tydligt hur det brakade ihop, för då blottades de stora ideologiska skillnader som går rakt igenom det borgerliga blocket i landstinget, där extrempartiet Moderata samlingspartiet i en eventuellt kommande majoritet ska brottas med de mittenpartier som står mycket, mycket närmare den vänstermajoritet vi har i landstinget i dag när det handlar om sjukvårdens grundläggande förutsättningar. Jag är övertygad om att för att sy ihop en sådan majoritet som alliansen vill driva politik på kommer det att krävas att alla får vad alla vill ha: mer av allt till mittenpartierna och mindre skatt till Moderaterna. En fasansfull utveckling står framför oss, om vi återigen ska behöva uppleva denna tragiska politik!

Ordförande, fullmäktige! Det faktum att vi nu har en hygglig ordning på finanserna innebär inte på något sätt att vi kan slå oss till ro. Vår ambition är inte tillfällig budgetbalans utan att åstadkomma en långsiktigt hållbar utveckling. Därför fortsätter omställningsarbetet med full kraft 2005 för att skapa ett varaktigt, hållbart, kostnadseffektivt landsting. Målet för vår politik är att stärka välfärden och rättvisan i Stockholmsregionen. Som jag sade i den allmänpolitiska debatten i går: budgeten är inte målet, men en restriktion som man inte kan bortse ifrån vilket har gjorts alltför länge i det här landstinget. Vi i den styrande majoriteten kommer aldrig att bortse ifrån den restriktionen. Bakom varje utgift måste det finnas en intäkt.

Med detta vill jag tacka för debatten, både oppositionens företrädare, majoritetskollegerna, presidiet och inte minst den personal som har sett till att sköta om oss under de här dagarna.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 296

Landstingsrådet H e i s t e r (m): Först, herr ordförande, vill jag säga till finanslandstingsrådet att det ju hade varit bra om hon hade varit här under sjukvårdsdebatten i dag. Men det är klart, vill man inte lyssna så hör man inte heller.

Sedan handlar det om landstinget framöver. Du talar om budgeten för nästa år och de nästkommande två åren. Är det så att vi ska långsiktigt klara av att finansiera vår sjukvård och vår kollektivtrafik, måste vi ha en ekonomi som växer i vår region. Lyssnade man till debatten i går, fanns det ju fromma förhoppningar om det. Biträdande finanslandstingsrådet åberopade Nordea och andra, Föreningsspar-banken tror jag, som sade: Nu kommer tillväxten, nu kommer jobben. Jag pekade på att så är det inte. Nio, säger nio, kvartal i rad har sysselsättningen minskat.

Därför gick jag tillbaka till mitt rum och tittade på vad Nordeas ekonomer egentligen har sagt. Jo, säger de, sysselsättningen blir lägre i år i Stockholm än förra året. De skriver också att de senaste årens skattehöjningar har urholkat hushållens köpkraft i framför allt Stockholm. Det är klart att Nordeas ekonomer hoppas att det ska bli bättre framöver, men teknikföretagen säger att industrikonjunkturen dämpas kraftigt nästa år, och fackförbundet SIF, som kanske står Dag Larsson närmare, varnar för alla jobb som flyttar utomlands eller går Sverige helt och hållet förbi. SEB ser inte heller någon lindring. Socialstyrelsen pekar på att bidragsberoendet ökar, och Jobs for Society säger att det kommer inga nya företag.

Det här är det grundläggande problemet. Som jag sade inledningsvis: Vi måste fundera på hur vi kan arbeta för att få en ekonomi i vår region som bär framöver.

Tittar man på er budget så ser man att ni är oerhört osäkra om framtiden. Ni är inte lika positiva som biträdande finanslandstingsrådet. Skatteintäkternas ökning nästa år är i er budget futtiga 150 miljoner kronor. Vet ni hur mycket det är? Jo, det är tre promille! Tre tusendelars ökning av skatteinkomsterna – och skulle det bli ännu sämre, vilket ni pekar på i er egen budget, där ni har en prognososäkerhet på 400 miljoner kronor, kommer ju svårigheterna att bli ännu större. Dag Larsson, då står vi ändå inför enorma investeringar. Skulle man då bara bygga ett nytt sjukhus vid Karolinska, har ni för år tre skatteinkomster på inte 150 miljoner utan ett överskott i budgeten på bara 42 miljoner som ska räcka till en investering på en miljard – det blir bara en tiondels sjukhus!

Som jag ser det är det en väldigt stor osäkerhet i majoritetens budget. Vi går mot minskande överskott och mot ökande skatter för att klara av de investeringar vi står inför – om man inte driver en politik som innebär ökade intäkter genom att man får tillväxt, genom att jobben kommer, genom att företagandet kommer. Men där driver ni ju en politik som går precis tvärtemot!

Jag är oerhört bekymrad för hur det ska bli framöver, och jag skulle om jag vore Ingela Nylund Watz vara något mera lågmäld i min avslutning för att visa att hon ändå har någon respekt för vad vi står inför med de åtaganden vi har som landsting och den ekonomiska situation som landstinget trots allt befinner sig i.

Det handlar om att kunna finansiera verksamheten inte bara i morgon utan också framöver. Det måste finnas en tillväxtpolitik, men där står majoriteten sig slätt!

Ordförande! Mitt huvudintryck från de här två dagarna är att vänstermajoriteten argumenterar som om de aldrig har lämnat oppositionen. Ni befinner er i en situation där ni opponerar mot oss, mot oppositionen. Jag kan förstå att mycket av det handlar om att ni har en väldig ska vi säga nervositet över den allians som har präglat debatten under de här två dagarna.

Det finns en allians på den borgerliga sidan som är otålig att få ta över ansvaret. Vi har en vilja, vi har en ambition, och vi har också en konkret politik för vad vi vill åstadkomma – någonting som inte finns i er budget.

Det är nu inte så långt till nästa val, ett år och tio månader. Då tänker jag jobba för att ni ändå ska få opponera fullt ut mot den borgerliga majoritet som har tagit över det här landstinget.

I går försökte jag sammanfatta den allmänpolitiska debatten med fyra punkter. Efter de här två dagarna tycker jag att jag kan upprepa dem igen, för i den delen har inte någonting hänt. Jag konstaterar att ni kommer att fortsätta att skicka pengar och resurser ur länet till andra delar av landet. Ni har kapitulerat när det gäller skatteutjämningen. Ni kommer att jobba för trängselskatter, ni stänger för alternativen och ni kommer att fortsätta att höja skatten.

Anförande nr 297

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Ordförande, landstingsledamöter! Vi har haft två ovanligt ideologiskt tydliga debatt dagar. En landstingsmajoritet som inte vill tala om individen och hennes rättigheter, som inte har några visioner om morgondagens lösningar på dagens problem, en majoritet som vidhåller centralisering där en elit bestämmer, som vet bättre än individen och personalen. Att flytta makten till individen och till personalen finns det inte fantasier om hos majoriteten.

Vi har tyvärr fått klagande besked om att majoriteten känner sig nöjd med att ha en hög landstingsskatt. Det upplevs inte som ett problem, inte heller förstår man att det har bidragit till att våra skatteintäkter har minskat. De tycker att människor glatt ska betala utan att ha några rättigheter. De hoppas att tillväxten ska ta ett skutt av sig själv, utan att regionen behöver medverka, och gnuggar fingrarna när de läser Nordeas rapport och hoppas att det ska göra jobbet. Uppenbarligen har man ingen ambition att själv ta fighten för stockholmarna i riksdagen och se till att stockholmarna får bättre stöd.

Det behövs ett liberalt alternativ, som främjar entreprenörsanda och tillväxt. Det behövs ett liberalt alternativ, som förenar trygghet med mångfald och valfrihet. Det behövs ett liberalt alternativ, som vågar göra jämförelser av kostnader och som tror på konkurrens mellan olika idéer om hur man kan få valuta för skatten.

Jag noterar att det skrämmer Ingela Nylund Watz att oppositionen i många avseenden lägger gemensamma förslag. Men jag måste säga, att visst känns det skönt att Ingela börjar tala om ”nästa majoritet” när hon talar om oppositionen! Ingela, vi är redo!

Tack, allihopa, för debatterna! Jag yrkar med detta bifall till Folkpartiets budgetförslag.

Anförande nr 298

M å n s A l m q v i s t (v): Ordförande, fullmäktige! Jag sade tidigare under den här debatten att jag som vänsterpartist är stolt, men jag är inte nöjd. Det skulle jag vilja återupprepa så här i slutet.

Jag är stolt över att vi har lyckats vända de borgerliga underskotten till ett överskott. Vi har visat att det som borgarna på den sidan var en omöjlighet var klart möjligt.

Jag är stolt för att vi genom att rädda landstinget undan ett totalt ekonomiskt moras även har försvarat de grundläggande principer som bygger upp den svenska välfärdsmodellen.

Därför kan jag, herr ordförande, yrka bifall till majoritetens budget i sin helhet, men jag skulle även vilja yrka avslag på de borgerliga budgetarna. Jag tyckte att Ingela tidigare gav en ganska bra genomgång av bristerna i dem.

Sammanfattningsvis bygger huvudkritiken på att de inte finansierar sina budgetar och inte svarar på om det är nya underskott eller nedskärningar som ska till.

Värst av allt är som vanligt Moderaterna. Vi har under de här två dagarna inte fått ett enda besked – jo, ett besked har vi fått om hur de 700 miljonerna i nedskärningar inom sjukvården ska finansieras, och det beskedet var att det är en film som landstinget producerar som nu inte ska produceras. Det är det enda konkreta beskedet vi har fått.

Sedan tycker jag att det är roligt, och det kan vi bjuda på, att de borgerliga partierna tar det som intäkt att vi är väldigt rädda när vi i debatten ödmjukt har påpekat att deras budgetalternativ är helt ofinansierade, ser helt olika ut och att de inte har kunnat svara på några frågor som vi har ställt under debatten. Det tolkar det borgerliga som att vi är vettskrämda och tror att de kommer att vinna nästa val. Det får ni gärna tro om ni vill.

Ordförande! Jag skulle som sagt vilja yrka bifall till vårt förslag i sin helhet och avslag på de borgerliga budgetförslagen.

Så vill jag vara lite snäll också och tacka för en intressant debatt under de här två dagarna och önska alla en god kväll. Jag hoppas alla får den sömn som jag tror att vi alla behöver efter det här!

Anförande nr 299

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! En del har sagt att vi går mot natt, att det är en sen kväll och så där. I början på 1990-talet återstod det så här dags andra dagen åtta timmar av debatt och voteringar, och sedan hade vi ett dygn till. Jag vet inte vad som har hänt med det yngre Sverige – man orkar ju knappt hålla ut. Risken är att det är lite betecknande även för den politiska viljan och ambitionen. Är vi inte uthålliga, vill vi inte mer utan hellre vill gå hem än att

diskutera kanske världens viktigaste välfärdsfrågor, då är det illa ställt! Det kan nog bättras på till ett annat år. Nästa år är det ju valårsbudgeten som ska debatteras, och jag tror att vi kommer att bli lite mer precisa från alla håll än vad vi har varit i den här debatten.

Tack igen för den stora uppmärksamheten på oppositionens budgetalternativ! Det har varit ett rörande intresse för våra alternativ, och jag tror faktiskt att om man mäter debatttiden så har våra förslag fått mera uppmärksamhet än det som nu ska vara vägledande för landstinget det närmaste året. Vi måste känna en sorts ödmjuk tacksamhet inför att intresset är så stort.

Samtidigt som ni pratar om ”spretigheten”, konstaterar jag att ni är rädda för sammanhållningen. Alliansen fungerar uppenbart – varför i all världen tjata så om detta i om inte varje inlägg så mer än vartannat?

Ja, det finns mycket att säga så här i slutet av en debatt, och jag ser ju att jag för en gångs skull har gott om tid kvar.

I går ställde jag ett antal frågor, som jag samtidigt riktade till mig själv, och de var inte bara retoriska utan det finns ett allvar i dem. Jag ska bara ta upp en av dem, som jag har fått ett väldigt tydligt svar på. Den löd så här: Har vi modet att samarbeta genom att lägga åt sidan våra läromässiga och partipolitiska företrädesrätter eller tolkningsföreträden och förlita oss på varandras goda vilja, åtminstone för en kort period? Den viljan har inte funnits, ens för ett eller ett och ett halvt dygn!

Att hela tiden söka olikheter, söka splittring och så vidare – har vi ens en aning om vad våra medarbetare söker hos oss? Nej, jag tror inte det. Ni har för lite umgänge med vårdens medarbetare, värderade majoritet!

Jag får frågan allt oftare, när man efterfrågar min ståndpunkt till era förslag: Kommer detta att hålla över ett majoritetsskifte? Oron är inte att det skulle gå åt ett annat håll, utan det är att man upplever att många av förslagen och besluten som kommer här i salen inte är förankrade, vare sig politiskt eller bland medarbetarna. Då blir den här frågan oerhört allvarlig och seriös, och den bör övervägas framöver.

Ert svar är ett rungande nej.

Jag tycker att debatten i långa stycken är alldeles för ytlig. Nu hoppas jag naturligtvis att vi framöver, i både landstingsstyrelsen, allmänna utskottet och ägarutskottet ska få tillfälle att mellan budgetfullmäktigemötena, som är bara en gång om året, öppna för mer av djupgående samtal i de här viktiga frågorna. Framför allt gäller detta landstingsstyrelsen och allmänna utskottet. Om jag inte minns alldeles fel, utlovade Ingela Nylund Watz i början av mandatperioden att vi skulle anslå tid i landstingsstyrelsen för lite djupgående analyser, seminarier och annat. Av detta har hittills blivit intet. Jag tänker då inte på bildspelen i Nacka Strand – inte alls! Det var heller inget tillfälle för egentlig dialog, för de synpunkter som kom fram där har heller aldrig lyfts tillbaka i de organ som ska fungera som politiska styrorgan för strukturarbetet.

Då undrar man: Har det någon betydelse, det som det tas initiativ till och genomförs? Jag måste ju vara ärlig när jag möter vårdens medarbetare och chefer, när de frågar om det har hänt något sedan. Nej, tyvärr – det har det inte, och jag begriper inte varför!

När ni får in så mycket synpunkter, väl övervägda och utomordentligt seriösa och övertänkta, borde tas till vara.

Härmed uttrycker jag en förhoppning om att detta kommer att ske i såväl landstingsstyrelsen som i allmänna utskottet och ägarutskottet. Nu har ni ingen tid kvar att svara, men en del av sammanträdena inträffar ju redan i nästa vecka, och veckorna därpå, så det går väldigt lätt att leva upp till dessa anspråk, som jag tycker är tämligen måttfulla. Vi har ju valt de här organen just för de här ändamålen. Nu förväntar vi oss att det blir mycket mindre overheadbilder och föredragningar, som inte heller är politiskt förankrade men som så småningom ska komma upp till beslut.

Det är en viktig tid, från och med nu och fram till andra eller tredje fullmäktigemötet nästa år, då vi ska ta vad som i någon mening är ett inriktningsbeslut för 3 S. I detta fullmäktigemöte, liksom i det som vi hade för ett år sedan, togs de flesta och mest avgörande besluten för det som 3 S-utredningen föreslår, och det finns inte mycket av återvändo. Men för att göra det bästa av det som nu har hänt fordras det att majoriteten tar en mängd initiativ och öppnar för en mer djupgående dialog i dessa avgörande frågor.

Jag ska inte säga att jag tror, inte heller att jag är övertygad – jag vet, att det är på det sättet att de allra flesta som har vardagsansvaret för hur vården bedrivs och leds i det här landstinget väntar sig en bred uppslutning bakom de avgörande besluten. Hittills har ni inte levt upp till de anspråk som finns där, hos många tiotusentals anställda, som säkert har exakt samma önskemål, nämligen att vi försöker samla ihop oss. Och det är er uppgift! Det hjälper ju inte att vi vädjar om sammanhållning i de avgörande frågorna – ni ger oss inte chansen att ens diskutera dem! Nu har ni tillfället under resten av mandatperioden. Inled det gärna redan nästa vecka i de sammanträden vi då har.

Någon var orolig för att om vi skulle komma till makten skulle precis det inträffa som inträffade under förra mandatperioden. Ja, jag är också rädd för det – nämligen att regeringen initierar utjämningsystem som tar en ny miljard av oss varje år. Det var vad som inträffade. Så länge ni förnekar detta faktum och försöker lägga ansvaret på att vi saknade kontroll på kostnadsutvecklingen och sådant kommer vi aldrig framåt.

Titta på kostnadsutvecklingen under era två första år och det tredje som nu inträffar, och jämför det med kostnadsutvecklingen under den förra perioden, vad som faktiskt utträttades och vad befolkningen fick nytta av vården under den perioden – men gör det seriöst, inte med de partipolitiska linser som man så lätt tar på sig i sådana sammanhang utan objektivt, eller låt någon annan göra det objektivt! Då tror jag nog att vi får en bättre grund för samtalen framöver än vad vi hittills har haft.

Det var en ganska hygglig kontroll på kostnadsutvecklingen under förra mandatperioden, men det fanns ingen kontroll på den rovgirighet som dåvarande och nuvarande regering hade när det gällde att suga ut såväl det här landstinget som de flesta av kommunerna i form av skatteutjämning. Så var det sagt också!

Nu, herr ordförande, ska jag spara 25 sekunder åt oss alla. Tack för ordet!

Anförande nr 300

Landstingsrådet C e d r e n i u s (mp): Jag har faktiskt elva minuter kvar! Låt mig påminna om att avund är en av dödssynderna.

Ordförande! Först vill jag yrka bifall till majoritetens förslag i sin helhet och samtidigt passa på och yrka avslag på de olika oppositionsförslagen – så har jag klarat av det.

Vi är snart framme vid vägs ände. Vi har haft två dagars debatt om budgeten för 2005. Som vanligt har det varit en både intressant och upplysande debatt.

Jag skulle vilja göra några reflexioner, och jag tänker faktiskt göra avstampen i förra årets budgetdebatt och citera vad Chris Heister sade för ett år sedan: ”Det här är nog den största svekbudget som jag har sett i någon politisk församling.” Chris sade också: ”Det ledarskap som ni presterar är ett av de svagaste som setts på mycket länge. Det saknar kraft.”

Hur gick det då? I dag vet vi redan att den budget vi då presenterade kommer att resultera i det här landstingets hittills starkaste bokslut. Vi vet att detta är ett resultat av det kraftfulla ledarskap som den regerande majoriteten utövat. Vi har inte lidit av någon beslutsångest. Det tydligaste exemplet var kanske när vi fusionerade Karolinska Universitetssjukhuset.

Den budget som vi nu ställer oss bakom är en kraftfull budget även den, och den är i balans precis som Ingela sade. Men den är samtidigt ansvarsfull och försiktig, för vi ser framtiden an – med ibland viss oro, men fortfarande med en stor tillförsikt.

Viktigt är att den här budgeten ger de nödvändiga förutsättningarna för att gå vidare i arbetet med att förändra och förnya hälsovården – ett arbete som faktiskt initierades av den nuvarande minoriteten; det kan man knappast tro när man lyssnar på debatten här. Men genom argumentationsdimmorna tycker jag mig trots allt höra en samsyn i vissa frågor, bland annat när det gäller närsjukvården, den nära sjukvården som ska bli mer lättillgänglig för medborgarna. Det gäller också, vilket jag hoppas att vi allihopa tillsammans ser till, att den högspecialiserade vården även i framtiden ska vara i topp i vårt landsting, både nationellt och internationellt.

Majoritetens budget ger också utrymme för ökade resurser till kollektivtrafiken, både till lands och till sjöss, för miljöarbetet, för jämställdhetsarbetet och för en rad andra angelägna frågor.

De här två dagarna har Moderaterna förlitat sig till samma debatteknik som förra året. De har använt mottot ”tomma tunnor skramlar mest”. Jag förstår er i den moderata bänken. En så avvikande budget – dock ideologiskt konsekvent – som ni har presenterat är naturligtvis inte lätt att torgföra för dels era tilltänkta koalitionsparter, kd och fp, dels allmänheten. För tänk om medborgarna skulle ha råkat lyssna på den här debatten, om de hade följt den och fått insyn i vad ni verkligen vill!

Jag kan förstå att ni inte vill göra klart för medborgarna att den politik som ni ställer er bakom är att avskaffa den solidariskt finansierade vården, att den som kan betala för sig ska få förtur till vården, att landstingets kostnader inte ska behöva inkomsttäckning. Ni har fortfarande inte gett svar på hur ni ska klara av vårdansvaret genom att minska budgeten med 700 miljoner kronor.

Ni vill stoppa allt folkhälsoarbete. Ni vill stoppa en stor del av länets kultur – det gäller barn- och ungdomsteater, det gäller bildningsverksamhet, det gäller Konserthuset, det gäller Folkoperan, det gäller idrottsverksamhet, det gäller alla de fria grupperna – allt det vill ni avskaffa.

Vad ni vill göra är egentligen att föra samma politik som ni förlorade makten på i senaste valet. Det kanske inte är så förvånande att Christer Wennerholm i sitt inledningsanförande redovisar sin kunskapskälla: Det räcker för att kunna lära sig något att köpa en kvällstidning – utan bilaga! Källan för den moderata politiken är identifierad!

Är den referensramen representativ för Moderaterna, är det å andra sidan lättare att förstå att Christer lite senare klagade: Vi har olika synsätt, vi har inte förstått varandra. Nej, det är klart att inte vi använder kvällspressens populism som källa politik. Jag tror han har helt rätt: Jag förstår mig inte på Moderaterna.

Men, som jag sade tidigare, ideologiskt korrekt är det moderata budgetförslaget. Och det visar samtidigt en annan sak: den Reinfeldtska charmoffensiven har ingen lokal förankring, åtminstone inte i detta landsting.

Jag begriper inte heller hur kd och Folkpartiet tror att de ska kunna vrida denna moderatpolitik mot något som liknar vad de två partierna föreslår i sina budgetar. Jag tycker att ni borde ha bränt er rejält förra mandatperioden. Att lämna efter sig ett underskott på 9,5 miljarder måste ha känts som att kissa på sig: först varmt, sedan kallt. Era båda partier vet ju att man inte kan nöja sig med kvällstidningens såpajournalistik som kunskapskälla. Och ni står upp och försvarar den solidariskt finansierade vården. Jag tror faktiskt att den vanlige medborgaren som har följt den här debatten inte riktigt förstår var den stora skiljelinjen går mellan majoritetens förslag och fp- eller kd-budgetarna – annat än när det gäller finansieringen, förstås. Där tar, måste jag säga, kd ett större ansvar än Folkpartiet. Men ideologiskt ligger ni långt ifrån Moderaterna.

Tillåt mig att som avslutning komma med ett citat från förra årets budgetdebatt: ”En spretig borgerlighet ställs emot denna regeringsdugliga koalition, har det sagts. Ja, vi är tre partier på den borgerliga sidan. Det har synt i voteringslistan och märkts i debatten att det finns vissa skillnader. Det är väl att det finns skillnader. Men, som jag sade tidigare, lyckas vi få ihop en regering efter valet

2006 så borde vi nomineras till Nobels fredspris med tanke på att det är så spretigt just i dag.”

Jag tycker att Stig Nymans bedömning 2003 har sin giltighet även i dag. Jag tror faktiskt inte heller att det kommer att stå ”Alliansen” på några valsedlar i nästa val, precis som Stig säger.

Till slut vill jag tacka alla som har suttit här för en trevlig debatt, jag vill tacka alla tjänstemän som har gjort det möjligt för oss att ha denna trevliga debatt, och jag vill tacka presidiet som har lett oss genom dessa dagar med både fast och vänlig hand. Tack, allihopa!

O r d f ö r a n d e n: Därmed har vi betat igenom föredragningslistan för årets budgetdebatt. Får jag då från presidiets sida å det varmaste uttrycka vår uppskattning. Vi gör inga värderingar av det politiska innehållet, men vi vill uttrycka vår uppskattning för er samarbetsförmåga och inte minst för den respekt som ni alla har tillägnat den överenskommelse som gör att vi nu kan avsluta sammanträdet i en anständig tid. Tack för i dag – sammanträdet är avslutat.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Anding Lena-Maj (mp) 9:1, 52, 108, 140, 144, 160, 175, 179, 184, 187, 208, 214, 217, 244, 248, 249, 260
Landstingsrådet Nylund Watz (s) 9:2, 5, 7, 10, 13, 16, 22, 39, 41, 57, 135, 141, 143, 148, 295
Landstingsrådet Heister (m) 9:3, 6, 8, 17, 23, 33, 35, 47, 58, 288, 290, 292, 296
Landstingsrådet Nyman (kd) 9:4, 9, 11, 20, 26, 28, 49, 51, 61, 123, 210, 212, 215, 218, 263, 265, 273, 275, 299
Landstingsrådet Rydberg (fp) 9:12, 14, 18, 24, 31, 36, 46, 54, 59, 157, 163, 170, 173, 193, 227, 254, 257, 278, 297
Landstingsrådet Wennerholm (m) 9:15, 156, 162, 165, 169, 174, 178, 185, 256
Landstingsrådet Sevefjord (v) 9:19, 25, 27, 29, 60, 158, 164, 166, 183, 190, 197, 199, 201, 209, 258
Landstingsrådet Cedrenius (mp) 9:21, 30, 62, 129, 277, 279, 283, 300
Landstingsrådet Larsson, 9:32, 34, 37, 43, 50, 119, 125
Guståv Anders (m) 9:38, 40, 120, 133
Landstingsrådet Wallhager (fp) 9:42, 44, 65, 71, 76, 82, 97, 100, 121
Almqvist Måns (v) 9:45, 48, 287, 289, 291, 298
Lönnberg Anders (s) 9:53, 172, 177, 293
Käärik Andres (fp) 9:55, 150, 286, 294
Askensten Åke (mp) 9:56, 85
Landstingsrådet Berger Kettner (s) 9:63, 69, 75, 98, 111, 116, 118
Malmros Hans-Erik (m) 9:64, 70, 77, 89, 99
Pettersson Kerstin (v) 9:66, 72, 96
Stjernström Michael (kd) 9:67, 73
Brorsson Gertrud (mp) 9:68, 74, 106
Can Adnan (s) 9:78
Broberg Charlotte (m) 9:79
Glas John (fp) 9:80
Strömdahl Jan (v) 9:81, 83, 94, 114, 122, 134
Erson Wester Sten (kd) 9:84, 128
Kalderén Lennart (m) 9:86
Sjöholm Kent-Rune (kd) 9:87
Holmberg Staffan (s) 9:88, 130
Lyngå Christina (s) 9:90
Manhag Anna (m) 9:91
Svanström Barbro (mp) 9:92
Wikholm Nanna (s) 9:93
Ryadal Urban (s) 9:95
Sjölander Johan (s) 9:101, 110,
von Uexküll Boris (m) 9:102, 109, 219, 221, 223
Bexelius Birgitta (fp) 9:103
Börjesson Pelle (v) 9:104
Agestav Magnus (kd) 9:105
Ramstedt Wolfgang (s) 9:107
Sundström Jan Olov (m) 9:112, 117
Rohdin Lennart (fp) 9:113, 202
Strandman Camilla (mp) 9:115, 124
Jonsson Håkan (s) 9:126
Lagerquist Bo (fp) 9:127

Berlin Christina (fp) 9:131
Larsson Shadi (v) 9:132, 203
Watz Marianne (m) 9:136, 142, 145
Ekdahl Wästberg Karin (fp) 9:137, 146
Wattsgård Jan (v) 9:138
Lunnergård Sonia (kd) 9:139, 153
Parkdal Ulla (s) 9:147, 154
Rosdahl Torbjörn (m) 9:149
von Hofsten Lotten (v) 9:151
Sladic Gizela (s) 9:152
Landstingsrådet Ros (s) 9:155, 161, 168, 181, 192, 211, 213, 216, 220, 222, 238, 255
Lidwall Pia (kd) 9:159, 167, 171, 176, 204, 240, 259
Reinfeldt Filippa (m) 9:180, 182
Lindquist Olov (fp) 9:186, 188
Roxby Cromvall Gunilla (v) 9:189
Karlsson Monica (kd) 9:191
Reshdouni Esabelle (mp) 9:194
Sundesten Mikael (s) 9:195
Helmerson Gunilla (m) 9:196, 198, 200
Randwall Margareta (mp) 9:205
Söderlund Kristina (s) 9:206
Ljungberg Schött Marie (m) 9:207
Wikström Rune (m) 9:224
Cebrian Juan Carlos (s) 9:225, 228
Lundquist Lars Joakim (m) 9:226, 231, 280, 284
Carpelan Cecilia (fp) 9:229
Jörnehed Håkan (v) 9:230, 271, 282
Backlund Inga-Britt (kd) 9:232
Karlsson Eivor (mp) 9:233
Mackegård Janet (s) 9:234
Cederfelt Margareta (m) 9:235, 251
Andersson Peter (s) 9:236
Anderberg Staffan (m) 9:237, 239
Heglert Christina (s) 9:241
Sellin Marie-Louise (s) 9:242
Stefansson Jan (kd) 9:243
Ceesay Kemo (s) 9:245
Ticic Bojan (kd) 9:246
Thorsson Gunilla (fp) 9:247
Pontusson Olof (s) 9:250, 253
Huss Lena (fp) 9:252
Tallberg Christina (s) 9:261, 264
Dingertz Elisabeth (m) 9:262
Landstingsrådet Dahlberg (s) 9:266, 269, 274, 276, 281
Åstrand Lars (m) 9:267, 285
Herthelius Margaretha (fp) 9:268, 270, 272